Turkey, United States, Germany, Hungary, India,
Macedonia, Kosovo, Serbia, Croatia, Russia, Azerbaijan,
Morocco, Ethiopia, Nigeria, Iraq.

III. INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

ISBN: 978-605-74582-7-8

ISCYA

EDITORS
PROF. DR. ALİ BİLGİLİ
DR. YASSINE ENNACIRI
ZELAL ADANMIŞ

Turkey, United States, Germany, Hungary, India,
Macedonia, Kosovo, Serbia, Croatia, Russia, Azerbaijan,
Morocco, Ethiopia, Nigeria, Iraq.

III. INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

MAY 29-30, 2021
(ONLINE & FACE TO FACE PARTICIPATION)
ISBN: 978-605-74582-4-7

EDITORS
PROF. DR. ALİ BİLGİLİ
DR. YASSINE ENNACIRI
ZELAL ADANMIŞ

JUNE 19-20, 2021
(ONLINE & FACE TO FACE PARTICIPATION)
ISBN: 978-605-74582-7-8

ISCYA PUBLISHING HOUSE 2021®
BEAUTY 1910-GERMANY 2021©
PARTNERSHIP WITH TURKEY & GERMANY
TR: +90 538 334 59 23 DE: +49 177 5776053

ISCYA

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

III. INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

DATE AND VENUE

JUNE 19-20, 2021

ONLINE PARTICIPATION (FROM 15 DIFFERENT COUNTRIES)

ORGANIZERS & PARTICIPANT INSTITUTIONS

Ankara University, Turkey
Association for Struggle with Hypophosphatasia Disease, Turkey
Aschaffenburg University of Applied Sciences
Hochschule Niederrhein University of Applied Sciences

President of Organization Committee

Prof. Dr. Lawrence SPENCE

President of Scientific Committee

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

President of Coordinators'

Zelal ADANMIŞ

ACCEPTED PAPERS

53 Turkish Participants
57 Foreign Participants

REFUSED PAPERS

8 Turkish Participants
5 Foreign Participants

EVALUATION PROCESS

All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee Evaluation Process
All Responsibility for the Works Belongs to the Author

SOCIAL SCIENCES & FINE ART

Prof. Dr. Hasan KÖNİ, Istanbul Kültür University, Turkey.
Prof. Dr. Lawrence Spence, Purdue University, USA.
Prof. Dr. Mrudul NILE, Mumbai University, India.
Prof. Dr. Muhlise COSGUN ÖGEYIK, Trakya University, Turkey
Prof. Dr. Dervish ALIMI, University of Tetova, Macedonia
Prof. Dr. Dobrinka D. RADOINOVA, Medical University of Varna, Bulgaria.
Prof. Dr. Calin SCRIPCARU, Institute of Forensic Medicine, Romania.
Prof. Dr. Elnara SHAIFYEVA, Baku State University, Azerbaijan
Prof. Dr. Vaskhanim ORUJOVA, Baku State University, Azerbaijan
Assoc. Prof.Dr. Çiğdem NAS, Yıldız Technical University, Turkey.
Assoc. Prof. Dr. Imam Bakır KANLI, Marmara University, Turkey.
Assoc. Prof. Dr. Fahri ÖZSUNGUR, Adana Chamber of Commerce, Trade Registry Deputy Manager, Turkey.
Dr. Kutay UZUN, Trakya University, Turkey
Dr. Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU, ICONSOS International Academic Network, USA.
Dr. Mohammad ALAWAMLEH, American University of Madabai, Jordan.
Dr. Joy Ifeanyi Osarumwense JOSEPH, Rhodes University, South Africa.
Dr. Merati RACHID, University of Tiaret, Algeria.
Dr. Ahmet YILMAZ, Treu Consulting Coorporation, Germany
Dr. Boudra ABDELLATIF, University of Tiaret, Algeria.
Dr. Yanko G. KOLEV, Pleven Medical University, Bulgaria
Dr. Ulker IMAMELİYEVA, Baku State University, Azerbaijan
PhD.Marjan KASTEREN, Purdue University, USA.
PhD. Apak Kerem ALTINTOP, University of Florance, İtaly
PhD. Elena BOOTS, John Hopkins University, USA

HEALTH SCIENCES

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ, Ankara University, Turkey
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Paul ZÖLLNER, Duisburg-Essen University, Germany
Assoc. Prof. Dr. Yueqi Zhang, Purdue University Northwest, China
Assoc. Prof. Dr. Başak HANEDAN, Ataturk University, Turkey
Assoc. Prof.Dr. Nuray DEMIR, Ataturk University, Turkey.
Dr. Rina DEMJAHA, Istanbul Cerrahpaşa University, Turkey
Dr. Genc DEMJAHA, Demjaha Dent, Kosovo
Nora DEMJAHA, Demjaha Dent, Kosovo
Dr. Martin KANEV, TUSEB, Covid-19 Center: Specialist Biologist, Turkey
Dr. Gülbin KONAKÇI, Izmir Democracy University, Turkey
Dr. Mario JACKSON, United Nations, United Health Group, Jordan
Dr. Sena HIZLI, Maltepe University, Turkey
Dr. Özge Baydar ARICAN, Gazi University, Turkey
PhD Teona KVANTCHIANI, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Republic of Georgia

NATURAL-APPLIED SCIENCES & ENGINEERING

Prof. Dr. Neslihan DOGAN-SAGLAMTIMUR, Nigde Omer Halisdemir University, Turkey
Prof. Tin-Yam CHAN, National Taiwan Ocean University, Taiwan
Prof. Mohammed BETTACH, Chouaib Doukkali University, Morocco
Assoc. Prof. Dr. Nur Jale ECE, Mersin University, Turkey.
Assoc. Prof. Dr. İkbal ERBAŞ, Akdeniz University, Turkey.
Dr. Özge BAYDAR ARICAN, Gazi University, Turkey
Dr. Enis Nadia Md YUSOF, University Sains Malaysia, Malaysia
Dr. Nik NORLIATI FITRI MD NOR, University Sains Malaysia
Dr. Amirah HURZAID, University Sains Malaysia
Dr. Yassine ENNACIRI, Chouaib Doukkali University, Morocco
Didem Yavuz VELİPASAOĞLU, Izmir Democracy University
Dr. Mustafa Alper DÖNMEZ, Konya Technical University, Turkey
Dr. Khurshid ALAM, Sultan Qaboos University, Qatar
Abdulgaffar MUHAMMAD- National Open University of Nigeria, Nigeria

CONGRESS' CHAIR, COORDINATORS & TRANSLATORS

Melli GUT
Hochschule Niederrhein University of Applied Sciences, Germany

Baha Ahmet YILMAZ
Istanbul University, Turkey

Tuba FIRAT
Sui Generis Youth Group, Turkey

Zelal ADANMIŞ
ICONSOS Academic Network, USA

Çağla AVCI
Marmara University, Turkey

Selda YILMAZ
Aschaffenburg University of Applied Sciences, Germany

PARTICIPATION FROM 15 DIFFERENT COUNTRIES

TURKEY, UNITED STATES, GERMANY, HUNGARY, INDIA, MACEDONIA, KOSOVO, SERBIA, CROATIA, RUSSIA, AZERBAIJAN, MOROCCO, ETHIOPIA, NIGERIA, IRAQ

III. INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

JUNE 19, 2021 PROGRAM

ZOOM ID: 856 3636 8417

PASSCODE: 682776

PROGRAM

OPENING SPEECH - 1
9:00 TURKEY LOCAL TIME
(GMT +3)

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ
Ankara University, Turkey

OPENING SPEECH - 2
9:15 TURKEY LOCAL TIME
(GMT +3)

Assoc. Prof. Dr. Başak Hanedan
Atatürk University, Turkey

KEYNOTE SPEAKER - 1
9:30 TURKEY LOCAL TIME
(GMT +3)

Prof. Dr. Lawrence Spence
Purdue University, USA

KEYNOTE SPEAKER - 2
9:45 TURKEY LOCAL TIME
(GMT +3)

Dr. Rina Demjaha
Doctor, Kosovo

GUEST SPEAKER
10:00 TURKEY LOCAL TIME
(GMT +3)

Bengisu Gizem Metin
Social Worker, Canada

SESSION 1 - HALL 1

10:30 A.M.-12:00 A.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: HACER IRMAK

10:30 GMT+3	ALİ GÜNAY BALIM BÜŞRA SIZAN ESRA YAMAN	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY	COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI
10:45 GMT+3	PELİN SEÇKİN	KARADENIZ TECHNICAL UNIVERSITY	YENİ BİR KÜRESEL DEĞİŞTİRİM ÖGESİ: COVİD-19
11:00 GMT+3	ÖMER GÖKHAN ULUM	MERSİN UNIVERSITY	THE COVID-19 PANDEMICS AND ITS EFFECTS ON EDUCATION: A CRITICAL PERSPECTIVE
11:15 GMT+3	ECE ALTAY BETÜL ÖZTAŞ	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY	COVID-19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ÖĞRETMENLER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ
11:30 GMT+3	HACER IRMAK SONGÜL KARABATAK	FIRAT UNIVERSITY	EXAMINATION OF TEACHERS' OPINIONS ON PARENT COACHING IN THE COVID-19PROCESS
11:45 GMT+3	HACER IRMAK SONGÜL KARABATAK	FIRAT UNIVERSITY	THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS ON COMMUNICATION SKILLS IN SPECIAL EDUCATION
12:00 GMT+3	NAZLI SÜMEYYE ÇINAR YURDAGÜL GÜNAL	TRABZON UNIVERSITY	COVID-19 DÖNEMİNDE LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MUTLULUK KORKULARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

SESSION 1 - HALL 2

10:30 A.M.-12:00 A.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: BARIŞ BAYDEMİR

10:30 GMT+3	EDA ERDEM YURDAGÜL GÜNAL	TRABZON UNIVERSITY	COVID-19 SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
10:45 GMT+3	AHMED YASİN DİŞÇİ HALİL KILIÇASLAN	İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY	USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGY IN DETERMINING THE GRADE AND TYPE OF HEARING LOSS ACCORDING TO THE AUDIOMETER TEST RESULTS
11:00 GMT+3	HAKAN POLAT	FIRAT UNIVERSITY	**OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES ON THE PROBLEMS THEY EXPERIED IN ACCESSING DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PROCESS**
11:15 GMT+3	VOLKAN ERGİN HÜSEYİN KOÇAK	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY	RİSK TOPLUMU BAĞLAMINDA COVID-19 SÜRECİNDE MEDYA ALGISI
11:30 GMT+3	BÜNYAMİN HAN	KÜTAHYA DUMLUPINAR UNIVERSITY	**COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASINDA ÖĞRETMEN ADAYLARININ E-ÖĞRENMEYE HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**
11:45 GMT+3	BARIŞ BAYDEMİR TUNAY DİLİCAN	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSITY ULUDAĞ UNIVERSITY	**FARKLI BRANŞLARDA SPOR YAPAN ÇOCUKLARIN MOTORİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**
12:00 GMT+3	TUNAY DİLİCAN BARIŞ BAYDEMİR	ULUDAĞ UNIVERSITY ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSITY	SPORCULARDA DİYABET VE PERFORMANS İLİŞKİSİ

SESSION 1 - HALL 3

10:30 A.M.-12:00 A.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: BAŞAK HANEDAN

10:30 GMT+3	MUHABBET DOYRAN	İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY	**HIFZISSIHHA ENSTİTÜSÜ VE COVID-19 SALGINI**
10:45 GMT+3	GÖZDE ÖZSEVER ÖZÜM ERKİN	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSITY İZMİR DEMOKRASİ UNIVERSITY	A RARE DISEASE FAMILIAL MALIGNANT MELANOMA AND NURSING APPROACH
11:00 GMT+3	OKTAY FERDİ YILDIZ MUSTAFA DURMUŞ	MUŞ ALPARSLAN UNIVERSITY	**COVID-19 SÜRECİNDE HEMŞİRELERİN DANIŞMANLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**
11:15 GMT+3	HÜSEYİN DEMİRTAŞ	DR.NAFİZ KÖREZ SİNCAN PUBLIC HOSPITAL	**MEDICAL SERVICES DURING COVID-19**
11:30 GMT+3	MELEK BİLGİN MEHMET HAKAN TAŞKIN	HEALTH SCIENCES UNIVERSITY	**BİR PANDEMİ HASTANESİNDE SARS-COV-2 VARYANT B.1.1.7'NİN ORTAYA ÇIKIŞI**
11:45 GMT+3	ONAT YILMAZ ÜLKEM ANGIN	HEALTH SCIENCES UNIVERSITY	**PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNDE TAKİP EDİLEN HASTALARIN İLAÇ UYUM DÜZEYLERİ VE SOSYODEMOGRAFİK FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ**
12:00 GMT+3	BURCU DEMİR GÖKMEN YILMAZ SARIBOĞA	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY SBÜ VAN TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL	**GEBELERDE KORONAVİRÜS KORKUSU SİBERKONDRİYAYI ETKİLER Mİ?**

SESSION 2 - HALL 1

1:00 P.M.-2:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: GÜLBİN KONAKÇI

1:00 GMT+3	RABİA ATİLLA BURCU TUNCER YILMAZ	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY OSMANGAZİ UNIVERSITY	**PANDEMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ: KADINA YÖNELİK ŞİDDET**
1:15 GMT+3	GÜLBİN KONAKÇI BERNA NİLGÜN ÖZGÜRSOY URAN	İZMİR DEMOKRASİ UNIVERSITY İZMİR KATİP ÇELEBİ UNIVERSITY	COVID-19 AND INFLAMMATORY BOWEL DISEASE FROM THE PERSPECTIVE OF HOLISTIC CARE: A SYSTEMATIC REVIEW
1:30 GMT+3	AKİF BOZKIR	MUNZUR UNIVERSITY	**PANDEMİ SÜRECİNDE SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM PLATFORMUNA BAKIŞI**
1:45 GMT+3	AYSEL KIZILKAYA NAMLI SEÇKİN DOĞANER	MUNZUR UNIVERSITY ANKARA UNIVERSITY	**INVESTIGATION OF ANXIETY LEVELS OF CATCHING COVID-19 IN INDIVIDUALS DOING REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES**
2:00 GMT+3	SEÇKİN DOĞANER AYSEL KIZILKAYA NAMLI	ANKARA UNIVERSITY MUNZUR UNIVERSITY	**INVESTIGATION OF THE EFFECT OF COVID-19 ON QUALITY OF LIFE IN PEOPLE WITH FITNESS**
2:15 GMT+3	SERAP PEKTAŞ	HRECEP TAYYİP ERDOĞAN UNIVERSITY	**SPIKE PROTEIN RBD MUTATIONS AND THEIR INTERACTIONS WITH RECEPTOR ACE2**
2:30 GMT+3	AHMET GÖKÇE ASLANER	BEYKENT UNIVERSITY	**TÜRKİYE'DE COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ÇEVRİMİÇİ REKLAMCILIK VE YENİ NESİL TÜKETİCİLER**

SESSION 2 - HALL 2

1:00 P.M.-2:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: MİNE SUNGUR

1:00 GMT+3	MİNE SUNGUR HATİCE ÇINAR	SELÇUK UNIVERSITY	ZERO WASTE AWARENESS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS: ONLINE WORKSHOP EXPERIENCE
1:15 GMT+3	YUNUS YILMAZ CİHAN ATALAY	DİCLE UNIVERSITY	THE FINANCIAL EFFECTS OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE WORLD ECONOMIES AND ANALYSIS OF THE ECONOMIC MEASURES TAKEN
1:30 GMT+3	ÖZLEM ÇATLI	ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY	TÜKETİCİLERİN COVİD-19 ÖNCESİ VE COVİD-19 SONRASI ONLINE ALIŞVERİŞ DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA
1:45 GMT+3	HİKMET HAKAN COŞKUN MERVE MAMACI	İSTANBUL KENT UNIVERSITY FENERBAHÇE UNIVERSITY	ANTALYA İLİNDE AKTİF ÇALIŞMA YAŞAMI OLAN ÖĞRETMENLERİN COVİD-19 KORKULARININ, PSİKOLOJİK SERMAYE DÜZEYLERİNİN VE İŞTEN AYRILMA NİYETLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA İNCELENMESİ
2:00 GMT+3	DİDEM DEMİR ERBİL OYA HAZER	HACETTEPE UNIVERSITY	COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞLILARINN İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA
2:15 GMT+3	İHSAN CEMİL DEMİR ARZU KIZILKAYA	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY KIRIKKALE UNIVERSITY	KÜRESEL KAMUSAL MAL OLARAK SAĞLIK HİZMETLERİ: COVİD-19 AŞISINA YÖNELİK AMPİRİK BİR ÇALIŞMA
2:30 GMT+3	İHSAN CEMİL DEMİR GAMZE AKBAY	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY	ERDEMLİ MAL YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE MASKE KULLANIM ZORUNLULUĞU: AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

SESSION 2 - HALL 3

1:00 P.M.-2:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: TUNCAY KARABEL

1:00 GMT+3	DUYGU AYDIN ASLANER	İSTANBUL KENT UNIVERSITY	COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE İŞ YAŞAMININ DEĞİŞEN DOĞASI: HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
1:15 GMT+3	ALTUN ALTUN	HAKKARİ UNIVERSITY	COVID-19 VE LİBYA'DAKİ ÇATIŞMALARIN SİVİLLERE ETKİSİ
1:30 GMT+3	HÜLYA UZUN	KÜTAHYA DUMLUPINAR UNIVERSITY	COVİD-19 SALGININDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIĞIN YAŞLILARIN POLİTİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAMA KATILMA HAKKI ÜZERİNE ETKİSİ
1:45 GMT+3	RECEP BOZKURT	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY	SALGININ SOSYOLOJİSİ: RİSK, KORKU, GÜVENLİK, EMNİYET, DİSİPLİN VE İKTİDAR
2:00 GMT+3	ÖMER ADİL ATASOY	İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY	COVID-19 PANDEMİSİNİN SOSYAL DEVLET ANLAYIŞINA VE YENİ DÜNYA DÜZENİNE ETKİSİ
2:15 GMT+3	DİLRUBA SÖNMEZ FEYZANUR TASTEKNE MEHMED SEYDA TEPEDELEN	İBN HALDUN UNIVERSITY	PERSONALITY TRAITS, HOPE AND MENTAL HEALTH DURING COVID-19: THE MEDIATING ROLE OF THE BIG FIVE PERSONALITY TRAITS
2:30 GMT+3	TUNCAY KARABEL	MARMARA UNIVERSITY	TÜRKİYE'DE COVİD-19 PANDEMİSİNDE SOSYAL HİZMETLERDE MERKEZ-YEREL YÖNETİMLERİN ETKİNLİĞİ

SESSION 3 - HALL 1

3:00 P.M.-4:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: NURİ AVŞARLIGİL

3:00 GMT+3	DUYGU ABATAN HALİL İBRAHİM ŞENGÜN	DİCLE UNIVERSITY	**THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE EXPECTATIONS OF BANK CUSTOMERS**
3:15 GMT+3	KÜBRA KOÇHAN CAN TUNCAY AKIN	DİCLE UNIVERSITY	SOSYAL MESAFENİN PANDEMİ DÖNEMİNDE MEKAN BOYUTLARINDA ESNEKLİK BAĞLAMINDA DEĞİŞİMİ
3:30 GMT+3	ASENA FEYZANUR KÜÇÜK ŞAHİKA ÖZDEMİR	İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM UNIVERSITY	**TİPOLOJİK ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA ZEYTİNBURNU KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ İNCELENMESİ**
3:45 GMT+3	COŞKUN ERÜZ YAHYA TERZİ NEİRA PURWANTY ISMAIL KORAY ÖZŞEKER	KARADENIZ TECHNICAL UNIVERSITY	**EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC MEASURES ON MARINE LITTER:TRABZON SURMENE CREEK AND SURMENE BAY EXAMPLE**
4:00 GMT+3	KÜBRA ARSLAN BAŞAK ZENGİN PINAR USTA	İSTİNYE UNIVERSITY NİŞANTAŞI UNIVERSITY ISPARTA APPLIED SCIENCES UNIVERSITY	**DESIGNING WORK AREAS IN HOME ENVIRONMENT AFTER THE PANDEMIC USING THE EMPTY CHAIR TECHNIQUE**
4:15 GMT+3	BAŞAK ZENGİN	NİŞANTAŞI UNIVERSITY	**THE IMPACT OF THE PANDEMIC PROCESS ON THE WAY FEMALE POPULATION WORKERS IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY EMPLOYMENT**
4:30 GMT+3	NURİ AVŞARLIGİL	AKDENIZ UNIVERSITY	**COVID-19 SÜRECİNİN GELİŞİMİYLE BAZI FİNANSAL GÖSTERGELERİN İLİŞKİSİ**

SESSION 3 - HALL 2

3:00 P.M.-4:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: AGIM NUHIU

3:00 GMT+3	HANNAH GRACE BAUTISTA HAIDE CARIAGA ANGEL RJ LAURENA REMEE MARGERETTE RODRIGUES ASHLEY JOY CONG-O	LORMA COLLEGES SENIOR HIGH SCHOOL	**LIGHT IN THE DARKNESS: CHALLENGES FACED BY VISUALLY IMPAIRED WORKERS AMID THE PANDEMIC**
3:15 GMT+3	ARDITA ABDULI-REKA DRITA MEMETI HIRIET ZIBERI	UNIVERSITY OF TETOVA	SOCIAL ANOMIE AS A RESULT OF THE COVID-19 PANDEMIC, SOCIAL CHANGES AND THE CONSEQUENCES OF ISOLATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
3:30 GMT+3	AGIM NUHIU	UNIVERSITY OF TETOVA	**EFFICIENCY OF LAWSUITS DURING THE COVID-19 PANDEMIC THE CASE OF NORTHERN MACEDONIA**
3:45 GMT+3	OGWUCHE PIUS OWOICHO ABDULGAFFAR MOHAMMED UMAR HAMISU ZIYAU SIRAJO	ACHIEVERS UNIVERSITY NATIONAL OPEN UNIVERSITY NIGERIAN INSTITUTE	**EFFECT OF QUALITY MANAGEMENT ON THE PERFORMANCE OF TRANSPORTATION SECTOR IN NIGERIA: A STUDY OF AVIATION INDUSTRY**
4:00 GMT+3	RODRIGUEZ G. BAUTISTA D. LAURENA A. CARIAGA D. CONG-O L	LORMA COLLEGES SENIOR HIGH SCHOOL	**LIGHT IN THE DARKNESS: CHALENGES FACED BY VISUALLY IMPAIRED WORKERS AMID THE PANDEMIC**
4:15 GMT+3	FARUK GÜVEN	ABDULLAH GÜL UNIVERSITY	**TOURISM SECTOR AT POST-COVID-19 ERA: CHALENGES AND RECOMMENDATIONS**
4:30 GMT+3	ONUR CAN DOLĞUN AYSEL BABAGÜR	AYVANSARAY UNIVERSITY MARMARA UNIVERSITY	**COVİD-19 VE OKÇULUK**

SESSION 3 - HALL 3

3:00 P.M.-4:30 P.M. TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: HAMID RAHNAVARD

3:00 GMT+3	HAJDER HAMEL SAMIA ABDI SIHEM BENSALEM LAMINE BOURNINE ADEL BOUDEHDIR HOUCINE LEBOUZI MOKRANE IGUER-OUADA	UNIVERSITY HOSPITAL CENTER BLIDA ABDERRAHMANE MIRA UNIVERSITY	**RED BLOOD CELLS INJURIES AND HEMOGLOBIN ABNORMALITIES IN COVID-19**
3:15 GMT+3	HAMID RAHNAVARD	UNIVERSITY OF TEHRAN	COVID-19, NATIONAL SECURITY AND CHALLENGE OF UNIVERSAL ORDER
3:30 GMT+3	PRANVERA TROKA ERMELINDA SATKA	AGRICULTURAL UNIVERSITY OF TIRANA	**CHALLENGES AND PROBLEMS OF ONLINE LEARNING - CASE STUDY OF ALBANIAN STUDENTS**
3:45 GMT+3	RITURAJ BASUMATARY	TATA INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES	**THE ROLE OF STATE, MARKET AND CIVIL SOCIETY IN INDIAN HEALTH SECTOR WITH A SPECIAL REFERENCE TO COVID-19 PANDEMIC**
4:00 GMT+3	ŞƏHLA HUSEYN QULULI	INDEPENDENT RESEARCHER	**EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020)**
4:15 GMT+3	NADIRBEK KARIMOVA	INDEPENDENT RESEARCHER	**REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS**
4:30 GMT+3			

PARTICIPATION FROM 15 DIFFERENT COUNTRIES

TURKEY, UNITED STATES, GERMANY, HUNGARY, INDIA, MACEDONIA, KOSOVO, SERBIA, CROATIA, RUSSIA, AZERBAIJAN, MOROCCO, ETHIOPIA, NIGERIA, IRAQ

III. INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

JUNE 20, 2021 PROGRAM

ZOOM ID: 856 3636 8417

PASSCODE: 682776

SESSION 1 - HALL 1

10:30 A.M.-12:00 A.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: ANASTASIA PAPAS

10:30 GMT+2	Yonatan ORTON	Independent Researcher, Journalist at The Philadelphia Inquirer, LLC	ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS
10:45 GMT+2	Məhəmməd HACIYE	Azerbaijan International University, Master Studies and Research Department, Social Work in Different Areas of Life	THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA
11:00 GMT+2	Günel MƏMMƏDOVA	Ph.D. Khazar University, Department of International Area Studies	BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE
11:15 GMT+2	Aytən ŞƏRİFZADƏ	Azerbaijan International University	STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)
11:30 GMT+2	Ching Yanx MUANG Liu WANG Chaby WANG	Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics	ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION
11:45 GMT+2	Anastasia PAPAS	University of Patras, PhD Studies at the Department of Philosophy	TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS CIRCLE
12:00 GMT+2	Shihaam GIBA Kamila YOSHIDA	Ph.D., Kookmin University, Department of International Area Studies	FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS

SESSION 1 - HALL 2

10:30 A.M.-12:00 A.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: RODNEY SEALY

10:30 GMT+2	Rodney SEALY	Webster University, Social Sciences, The Department of Political Studies	**NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS UNTHINKABLE**
10:45 GMT+2	**Nəcəf ABDULIN** **Salman VŸLIZADƏ**	Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan	**ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU**
11:00 GMT+2	Zalim CHORAGHAD	University of Patanjali, Uttarakhand, India	**CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM**
11:15 GMT+2	Rebecca HARE Emma GUSTAFSSON	Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies	**THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY'S PEACE BUILDIING OPERATIONS POSITIONS**
11:30 GMT+2	Lisa SULESKA Ivona MATOVA Pavlina DAJO	Euro College Kumanovo, Kumanovo, North Macedonia	**FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS**
11:45 GMT+2			
12:00 GMT+2			

SESSION 1 - HALL 3

10:30 A.M.-12:00 A.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: ROWAN RIOS

10:30 GMT+2	Rowan RIOS Maisie WOOD	-Chipola College, Marianna, United States -Independent Researcher, United States	**SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE**
10:45 GMT+2	Karlen EYYUBLU Nicat FUADLI	Baku State University, Baku, Azerbaijan	**TURKEY-EU COOPERATION:TURKEY'S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION**
11:00 GMT+2	Jónás KRISZTIÁN Juhász BERTALAN	Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary	**LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND**
11:15 GMT+2	Yasmina BERRADA Ashwaq TOBJI	Université Moulay Slimane. Morocco	**UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL**
11:30 GMT+2	Marin FRANCISKOVIĆ Dominik DRAŽENOVIĆ	University of Rijeka, Rijeka, Croatia	**FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA)**
11:45 GMT+2			
12:00 GMT+2			

SESSION 2 - HALL 1

1:00 P.M.-2:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: ZEYNƏB HAJIYEVA

1:00 GMT+2	Draupati HEGADI Chhaya KAMAL	Kohima Science College, Nagaland, India	US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT
1:15 GMT+2	Cahan Qiyasqızı Məryam Asimanli	Qafqaz University	SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS
1:30 GMT+2	Zeynəb Hajiyeva	Independent Researcher	SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY
1:45 GMT+2	Tesfaye Abera Abebe	Century University College	NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET ADMINISTRATION
2:00 GMT+2	Juliette VOORHORST Evelien UITSLAG	University of Freiburg, Freiburg, Germany	RISE OF FASCISM IN ITALY
2:15 GMT+3			
2:30 GMT+2			

SESSION 2 - HALL 2

1:00 P.M.-2:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: CHHAYA VADEKAR

1:00 GMT+2	Gülnaz Hidayatova	Baku Slavic University	ISLAM AS A FACTOR IN THE CONTEXT OF SOVIETIZATION POLICIES
1:15 GMT+2	Krishan Malviya	Jiwaji University	FOUNDATIONS OF MODERNIZATION IN CENTRAL ASIA
1:30 GMT+2	Chhaya Vadekar	Bhagwant Global University	GALIYEV'S APPROACH TO TURAN ON THE WAY TO REACH THE INTERNATIONAL
1:45 GMT+2	Huriya Tazi	Ibn Zohr University	COMPARISON OF NATIONALITY POLICY IN STALIN AND GORBACHEV TIMES
2:00 GMT+2	Zawdie Yosef Frayzer	Dilla University	ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT
2:15 GMT+3	Baariq N'Ait	Cadi Ayyad University	GORBACHEV'S PERESTROIKA AND GLASTNOST POLICIES AND REHABILITATION OF THE SOVIET SYSTEM
2:30 GMT+2	Rəşad Mahirzadə	Sumqayit State University	PAN-TURKISM AS A THREAT IN A COMMERCIAL AND STRATEGIC CONTEXT FOR RUSSIA

SESSION 2 - HALL 3

1:00 P.M.-2:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: TOFIQ TAHIRSOY

1:00 GMT+2	Juané FURAHA Chuma NWADIKE	A. Baitursynov Kostanay State University, Kostanay, Kazakhstan	THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19
1:15 GMT+2	Veronka GÉZA Méri BENJÁMIN	Óbuda University, Budapest, Hungary	THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND COVID-19 IN NEW ERA AMERICA
1:30 GMT+2	Joshua KRIEGER Roman KREHL	Zeppelin Universität, Friedrichshafen, Germany	VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19
1:45 GMT+2	Zoe SCHLAMME	University of Giessen, Giessen, Hesse, Germany	ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19-MAßNAHMEN
2:00 GMT+2	Tofiq Tahirsoy	Azerbaijan Technical University	CONSTRUCTING DEMOCRACY IN LATIN AMERICA: US ECONOMIC SANCTIONS ON VENEZUELAN ECONOMY
2:15 GMT+3	Qəhrəman HAZIYEVA	Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan	NEWCASTLE XƏSTƏLIYI VIRUSU
2:30 GMT+2	Zahirə JALILOVA	Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan	YERLI TOYUQ XƏSTƏLIYI

SESSION 3 - HALL 1

3:00 P.M.-4:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: NAZIRA YELDOSEV

3:00 GMT+2	Mahigul IBRAGIMOV	Azerbaijan Cooperation University, Baku, Azerbaijan	**CYPRUS IN COMBATING COVID-19**
3:15 GMT+2	Ojore BUHLE Bron ZADZISAI	Université Abdou Moumouni de Niamey, Niamey, Nijer	**EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION**
3:30 GMT+2	Nazira YELDOSEV	Kainar University, Almaty, Kazakhstan	**KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010**
3:45 GMT+2	Zarema ERKINEV	Narxoz University, Almaty, Kazakhstan	**US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY**
4:00 GMT+2	Zhannur ABDULAYEV Safar ABDULOV	Kainar University, Almaty, Kazakhstan	**MIDDLE ASIA COVID-19 VACCINE POLICIES**
4:15 GMT+2	Yazid CHIZIMU Jana CHEDJOU	Adekunle Ajasin University, Akungba, Nigeria	**FOREIGN POLICY ANALYSIS OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SOFT POWER PRACTICE IN COVID-19 TERM**
4:30 GMT+2	Gadi AHADOV	Baku Eurasia University, Baku, Azerbaijan	**RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY**

SESSION 3 - HALL 2

3:00 P.M.-4:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: URSZULA KALKOWSKI

3:00 GMT+2	Rita WIDAN	Intern Doctor, Köln, Germany	**HOW TO HANDLE WITH STRESS?**
3:15 GMT+2	Miralda ALBERT	Department of Psychology, Université de Liège, Liège, Belgium	**COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT**
3:30 GMT+2	Nicol VAN DAELE	Université de Mons, Mons, Belgium	**COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID**
3:45 GMT+2	Romuś MYSZKA Urszula KALKOWSKI	Collegium Medicum of the University of Zielona Góra, Zielona Góra, Poland	**THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION**
4:00 GMT+2	Talina KRÜGER	Universität Duisburg-Essen, Duisburg, Germany	**GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC**
4:15 GMT+2	Zahra BABANGIDA	University of Al Quaraouiyine, Morocco	**INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR PEOPLE OVER 60 YEARS OLD**
4:30 GMT+2	Caimile ADESINA	Faculty of Economic and Commercial Sciences, University of Boumerdès, Boumerdès, Algeria	**THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO-ECONOMY**

SESSION 3 - HALL 3

3:00 P.M.-4:30 P.M. GERMANY LOCAL TIME (GMT +2)

MODERATOR: ELOIZA MIRGASIMOVA

3:00 GMT+2	Nico LISCHKE Tilmann BRAUNE	University of Koblenz-Landau, Koblenz and Landau, Renanya-Palatina, Germany	**EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE**
3:15 GMT+2	Dilshat ALMASOV	Karagandy State University, Karagandy, Kazakhstan	**UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY**
3:30 GMT+2	Mahirə NABIYEVA	Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan	**TESTING FOR CORONAVIRUS SARS-COV-2 IN RUSSIA**
3:45 GMT+2	Nadirbek KARIMOVA	Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan	**REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS**
4:00 GMT+2	Şəhla HÜSEYNQULULI	Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan	**EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020)**
4:15 GMT+2	Eloiza MIRGASIMOVA Yeganə BABAYEV	Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan	**THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND TURKEY**
4:30 GMT+2	Atabek NABIYEV	Ganja State University, Ganja, Azerbaijan	**HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19**

Meeting ID: 856 3636 8417
Passcode: 682776

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to attend a meeting online, login via **https://zoom.us/join** site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

*(All speakers required to be connected to the session **15 min before** the session starts)*
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

*Each presentation will take **10-15 minutes.** There will be a question and answer session for 5 minutes after the presentation.*

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:
exp. Hall-1, Apak KEREM ALTINTOP

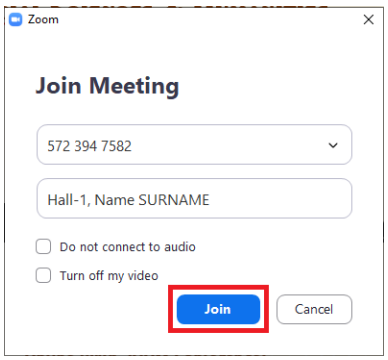

- CONGRESS PHOTOS –

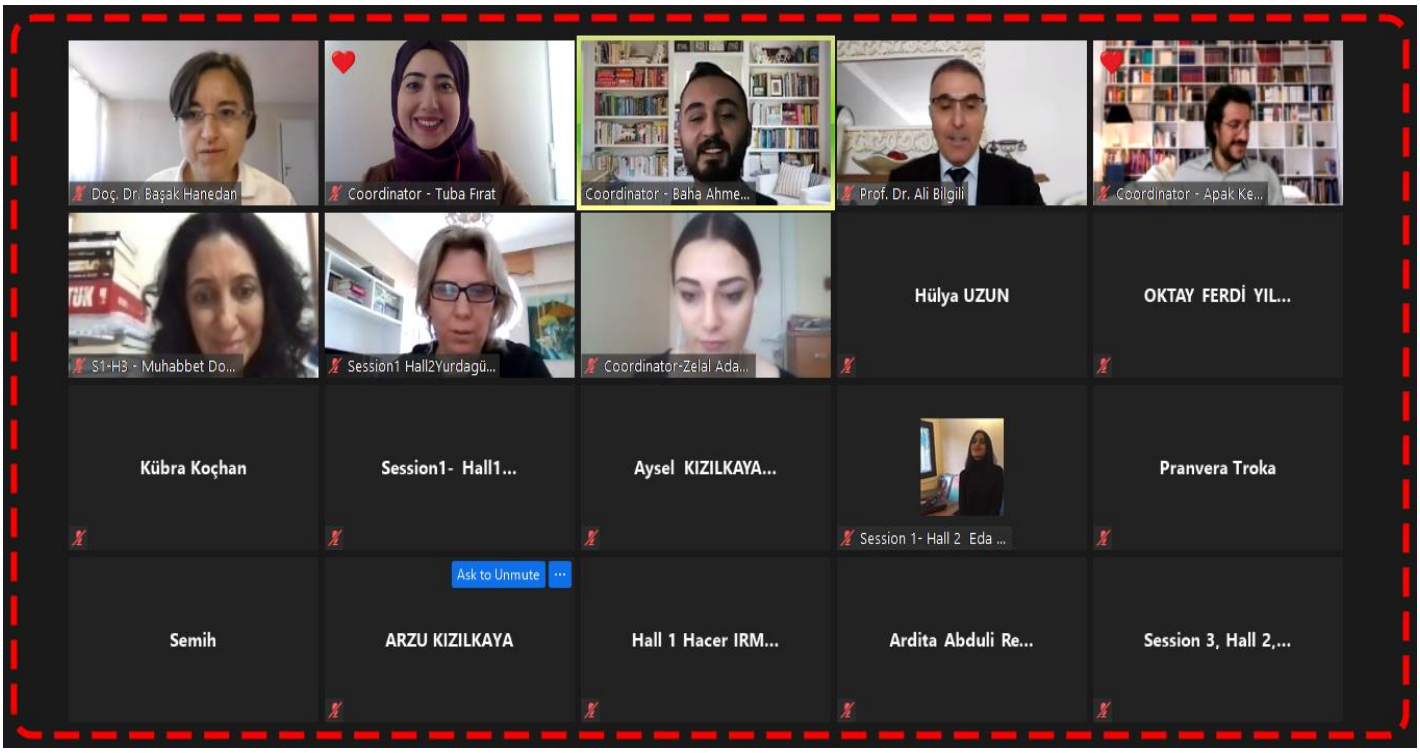

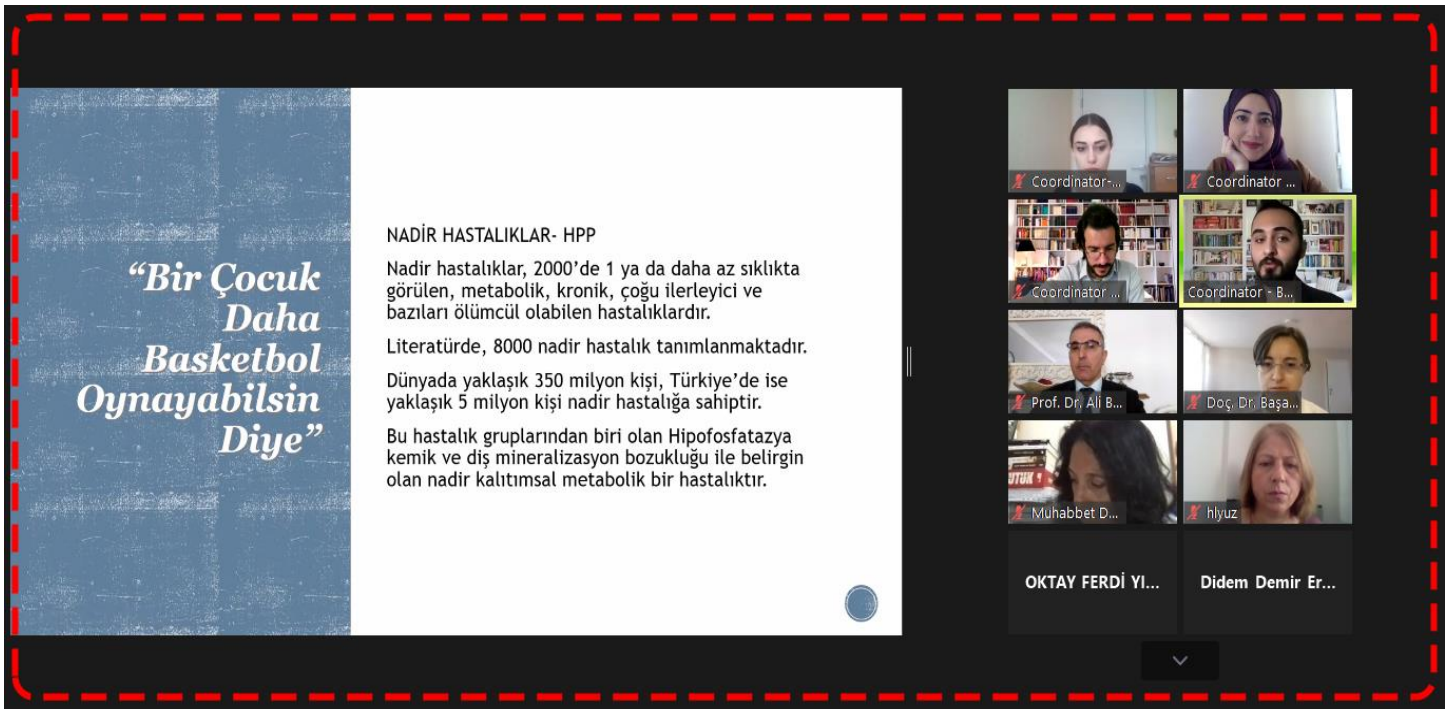

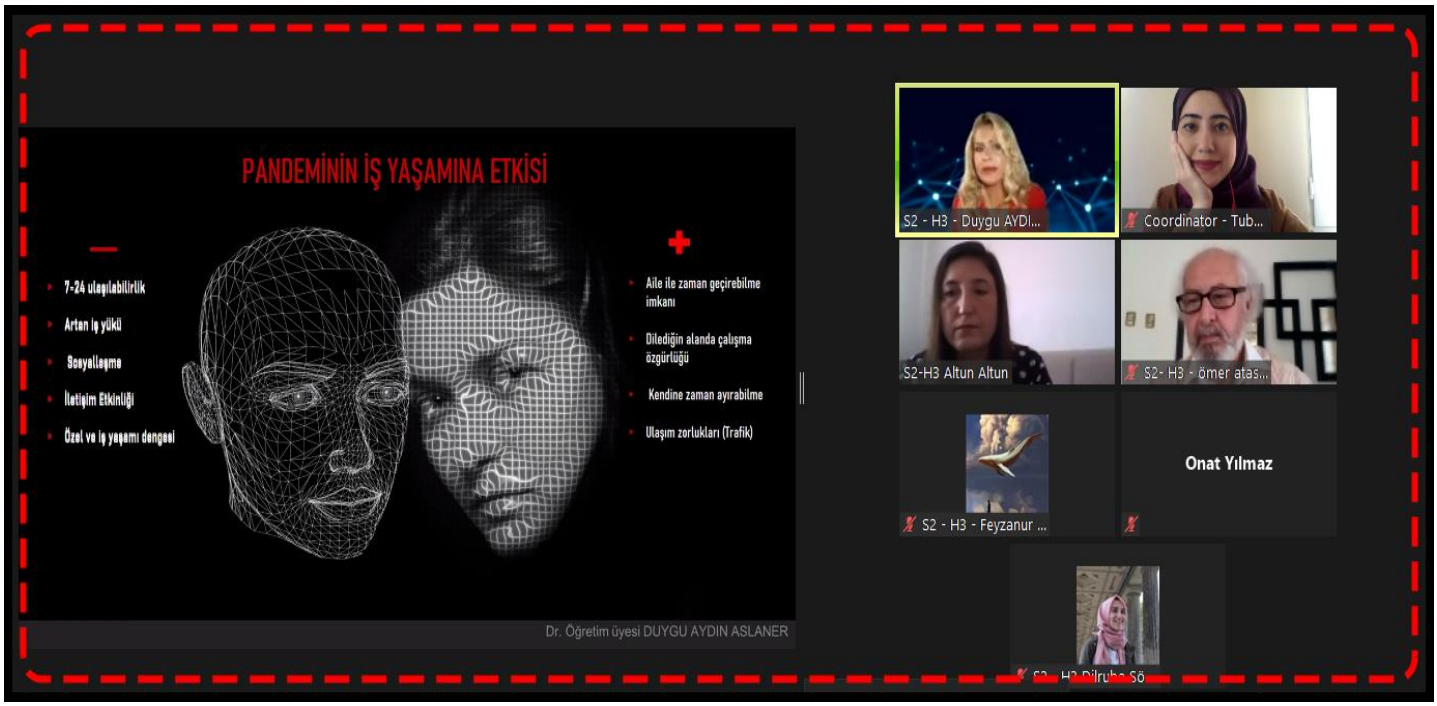
PANDEMİNİN İŞ YAŞAMINA ETKİSİ
—
7-24 ulaşılabilirlik
Artan iş yükü
Sosyalleşme
İletişim Etkinliği
Özel ve iş yaşamı dengesi
+
Aile ile zaman geçirebilme imkanı
Dilediğin alanda çalışma özgürlüğü
Kendine zaman ayırabilme
Ulaşım zorlukları (Trafik)
Dr. Öğretim üyesi DUYGU AYDIN ASLANER
S2 - H3 - Duygu AYDI...
Coordinator - Tub...
S2-H3 Altun Altun
S2- H3 - ömer atas...
S2 - H3 - Feyzanur ...
Onat Yılmaz

COVID-19 SALGINI SIRASINDA HASTANE HİZMETLERİ
III. International COVID-19 and Current Issues Congress
19 Haziran 2021
Dr. Hüseyin Demirtaş
Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği, Dr. Nafiz Körez Sincan Devlet Hastanesi
Doç. Dr. Başa...
Coordinator ...
Prof. Dr. Ali B...
S1H3Yılmaz S...
S1-H3 - Muh...
Session1-Hall3 F...
Gözde Özsezer
H3- OKTAY FER...
S1- H3 Burcu De...
Pranvera Troka
1 unassigned participant

Statement of the Problem and Purpose of the Study

However, there is a lack of knowledge regarding how personality traits have played a role in the relationship between hope and mental health problems (depression, anxiety, and stress) during COVID-19 pandemic.

The main purpose of the current study is to examine the mediating role of the five personality traits (openness, conscientiousness, extroversion, agreeableness, neuroticism) in the relationship between hope and mental health problems (depression, anxiety, and stress) during the COVID-19 pandemic.

- Hope-based interventions are effective for depression, anxiety, distress (Ho et al., 2012; Rahimipour et al., 2015; Retnowati et al., 2015; Rustøen et al., 2011; Shin & Park, 2007). Hence, understanding the mediating role of personality traits might contribute the effective intervention and treatment programs

Challenges and problems of online learning
Case study of Albanian students

Pranvera Troka, M.Sc
Assistant-Lecturer, Faculty of Economy and Agribusiness,
Agricultural University of Tirana, Albania
Ermelinda Satka, M.Sc
Assistant-Lecturer, Faculty of Economy and Agribusiness,
Agricultural University of Tirana, Albania

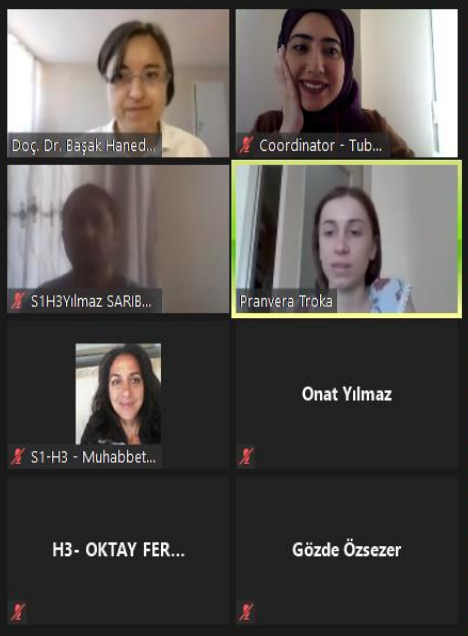

CONTENTS

EFFECT OF QUALITY MANAGEMENT ON THE PERFORMANCE OF TRANSPORTATION SECTOR IN NIGERIA: A STUDY OF AVIATION INDUSTRY 7
HOW TO HANDLE WITH STRESS? 19
EFFICIENCY OF LAWSUITS DURING THE COVID- 19 PANDEMIC: THE CASE OF NORTHERN MACEDONIA 20
COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT 21
ODYOMETRE TESTİ SONUÇLARINA GÖRE İŞİTME KAYBI DERECESİ VE TÜRÜNÜN BELİRLENMESİNDE YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİSİ KULLANIMI 22
ONLINE ADVERTISING AND NEW GENERATION CONSUMERS IN TURKEY DURING THE COVID-19 PANDEMIC 32
TÜRKİYE'DE COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ÇEVRİMİÇİ REKLAMCILIK VE YENİ NESİL TÜKETİCİLER 33
COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID 34
HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19 35
PANDEMİ (COVİD-19) SÜRECİNDE SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN 36
UZAKTAN EĞİTİM PLATFORMUNA BAKIŞI 36
NEWCASTLE XƏSTƏLİYİ VİRUSU 47
YERLİ TOYUQ XƏSTƏLİYİ 48
CONSTRUCTING DEMOCRACY IN LATIN AMERICA: US ECONOMIC SANCTIONS ON VENEZUELAN ECONOMY 49
PAN-TURKISM AS A THREAT IN A COMMERCIAL AND STRATEGIC CONTEXT FOR RUSSIA .. 50
ISLAM AS A FACTOR IN THE CONTEXT OF SOVIETIZATION POLICIES 51
FOUNDATIONS OF MODERNIZATION IN CENTRAL ASIA 52
GALIYEV'S APPROACH TO TURAN ON THE WAY TO REACH THE INTERNATIONAL 53
COMPARISON OF NATIONALITY POLICY IN STALIN AND GORBACHEV TIMES 54
GORBACHEV'S PERESTROIKA AND GLASTNOST POLICIES AND REHABILITATION OF THE SOVIET SYSTEM 55
ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT 56
SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY 57
SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS 58
NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET ADMINISTRATION ... 59
US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT 60
RISE OF FASCISM IN ITALY 61
FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA) 62
UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL 63
LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND 64
SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE 65

TURKEY-EU COOPERATION: TURKEY'S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION 66
ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU 67
FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS 68
CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM..... 69
THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY'S PEACE BUILDIING OPERATIONS POSITIONS 70
NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS UNTHINKABLE..... 71
FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS..... 72
THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA 73
BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE 74
STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)..... 75
ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION 76
TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS CIRCLE..... 77
ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS 78
THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19..... 79
THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND COVID-19 IN NEW ERA AMERICA 80
COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI..... 81
COVİD-19 VE LİBYA'DAKİ ÇATIŞMALARIN SİVİLLERE ETKİSİ 82
SOCIAL ANOMIE AS A RESULT OF THE COVID-19 PANDEMIC, SOCIAL CHANGES AND THE CONSEQUENCES OF ISOLATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA..... 90
TİPOLOJİK ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA ZEYTİNBURNU KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ İNCELENMESİ 97
INVESTIGATION OF ANXIETY LEVELS OF CATCHING COVID-19 IN INDIVIDUALS DOING REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES..... 122
DÜZENLİ FİZİKSEL AKTİVİTE YAPAN BİREYLERDE COVİD-19'A YAKALANMA KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ..... 122
FARKLI BRANŞLARDA SPOR YAPAN ÇOCUKLARIN MOTORİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ 130
THE IMPACT OF THE PANDEMIC PROCESS ON THE WAY FEMALE POPULATION WORKERS IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY EMPLOYMENT..... 134
GEBELERDE KORONAVİRÜS KORKUSU SİBERKONDRİYAYI ETKİLER Mİ? 135
DOES FEAR OF CORONAVIRUS AFFECT CYBERCHONDRIA IN PREGNANCY?..... 136
COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASINDA ÖĞRETMEN ADAYLARININ E-ÖĞRENMEYE HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ..... 137

INVESTIGATING E-LEARNING READINESS LEVELS OF TEACHER CANDIDATES IN DISTANCE EDUCATION APPLICATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS 137

EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC MEASURES ON MARINE LITTER: A STUDY CASE IN SÜRMENE CREEK AND SÜRMENE – OF COASTS, TRABZON, TURKEY 138

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞLILARIN İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA 147

PERSONALITY TRAITS, HOPE AND MENTAL HEALTH DURING COVID-19: THE MEDIATING ROLE OF THE BIG FIVE PERSONALITY TRAITS 160

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN BANKA MÜŞTERİLERİNİN BEKLENTİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 162

THE CHANGING NATURE OF BUSINESS LIFE IN COVID-19 PANDEMIC: A STUDY ON EMPLOYEES IN ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS INDUSTRY 176

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE İŞ YAŞAMININ DEĞİŞEN DOĞASI: HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 176

COVİD-19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ÖĞRETMENLER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ 177

EXAMINATION OF ACADEMIC BURNOUT LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS DURING THE COVID-19 PROCESS 178

COVID-19 SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 178

TOURISM SECTOR AT POST-COVID-19 ERA: CHALLENGES AND RECOMMENDATIONS 180

COVID-19 SONRASI TURİZM SEKTÖRÜ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 180

COVID-19 AND INFLAMMATORY BOWEL DISEASE FROM THE PERSPECTIVE OF HOLISTIC CARE: A SYSTEMATIC REVIEW 181

EXAMINATION OF TEACHERS' OPINIONS ON PARENT COACHING IN THE COVID-19 PROCESS 192

ÖĞRETMENLERİN COVİD-19 SÜRECİNDEKİ EBEVEYN KOÇLUĞU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 192

THE EFFECTS OF THE COVID-19 EPIDEMIC PROCESS ON COMMUNICATION SKILLS IN SPECIAL EDUCATION 199

COVİD-19 SALGINI SÜRECİNİN ÖZEL EĞİTİMDE İLETİŞİM BECERİLERİNE ETKİLERİ 199

OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES ON THE PROBLEMS THEY EXPERIENCED IN ACCESSING DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PROCESS 207

COVID-19, NATIONAL SECURITY AND CHALLENGE OF UNIVERSAL ORDER 217

ANTALYA İLİNDE AKTİF ÇALIŞMA YAŞAMI OLAN ÖĞRETMENLERİN COVİD-19 KORKULARININ, PSİKOLOJİK SERMAYE DÜZEYLERİNİN VE İŞTEN AYRILMA NİYETLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA İNCELENMESİ 222

THE EFFECT OF DISCRIMINATION TOWARDS THE ELDERLY ON THE RIGHT TO PARTICAPATE IN POLITICAL, SOCIAL AND CULTURAL LIFE OF THE ELDERLY DURING THE COVID-19 EPIDEMIC 225

COVİD-19 SALGININDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIĞIN YAŞLILARIN POLİTİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAMA KATILMA HAKKI ÜZERİNE ETKİSİ 225

MEDICAL SERVICES DURING COVID-19 227
COVID-19 SALGINI SIRASINDA HASTANE HİZMETLERİ 227
EVALUATION OF HEALTH SERVICES AS A GLOBAL PUBLIC GOODS: AN EMPIRICAL STUDY ABOUT COVID-19 VACCINE 228
KÜRESEL KAMUSAL MAL OLARAK SAĞLIK HİZMETLERİ: COVİD-19 AŞISINA YÖNELİK AMPİRİK BİR ÇALIŞMA 228
ERDEMLİ MAL YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE MASKE KULLANIM ZORUNLULUĞU: AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA 238
SOSYAL MESAFENİN PANDEMİ DÖNEMİNDE MEKAN BOYUTLARINDA ESNEKLİK BAĞLAMINDA DEĞİŞİMİ 247
DESIGNING WORK AREAS IN HOME ENVIRONMENT AFTER THE PANDEMIC USING THE EMPTY CHAIR TECHNIQUE 248
ZERO WASTE AWARENESS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS: ONLINE WORKSHOP EXPERIENCE 249
EMERGENCE OF SARS-COV-2 VARIANT B.1.1.7 IN A PANDEMIC HOSPITAL 250
BİR PANDEMİ HASTANESİNDE SARS-COV- 2 VARYANT B.1.1.7' NİN ORTAYA ÇIKIŞI 251
HIFZISSIHHA ENSTİTÜSÜ VE COVID-19 SALGINI 252
PUBLIC HEALTH (HIFZISSIHHA) INSTITUTE AND THE COVID-19 EPIDEMIC 252
EXAMINATION OF THE HAPPINESS FEARS OF 12TH GRADE STUDENTS ACCORDING TO DIFFERENT VARIABLES 253
COVID-19 DÖNEMİNDE LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MUTLULUK KORKULARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ 253
COVID-19 SÜRECİNİN GELİŞİMİYLE BAZI FİNANSAL GÖSTERGELERİN İLİŞKİSİ 255
THE RELATIONSHIP OF SOME FINANCIAL INDICATORS WITH THE DEVELOPMENT OF THE COVID-19 PROCESS 256
COVİD-19 SÜRECİNDE HEMŞİRELERİN DANIŞMANLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 257
FACTORS AFFECTING THE COUNSELING SKILLS OF NURSES IN THE COVID-19 PROCESS 257
PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNDE TAKİP EDİLEN HASTALARIN İLAÇ UYUM DÜZEYLERİ VE SOSYODEMOGRAFİK FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ 261
COVİD-19 VE OKÇULUK 262
THE COVID-19 PANDEMICS AND ITS EFFECTS ON EDUCATION: A CRITICAL PERSPECTIVE 263
TÜKETİCİLERİN COVİD 19 ÖNCESİ VE COVİD 19 SONRASI ONLINE ALIŞVERİŞ DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA[1] 270
A RARE DISEASE FAMILIAL MALIGNANT MELANOMA AND NURSING APPROACH 281
NADİR BİR HASTALIK AİLESEL MALİGN MELANOM VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 281
CHALLENGES AND PROBLEMS OF ONLINE LEARNING - CASE STUDY OF ALBANIAN STUDENTS 282
THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION 290
MIDDLE ASIA COVID-19 VACCINE POLICIES 291

COVİD-19 PANDEMİSİNİN SOSYAL DEVLET ANLAYIŞINA VE YENİ DÜNYA DÜZENİNE ETKİSİ 292
YENİ BİR KÜRESEL DEĞİŞTİRİM ÖGESİ: COVİD-19 304
A NEW GLOBAL CHANGE ELEMENT: COVID-19 304
LIGHT IN THE DARKNESS: CHALLENGES FACED BY VISUALLY IMPAIRED WORKERS AMID THE PANDEMIC 314
PANDEMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ: KADINA YÖNELİK ŞİDDET 315
GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC 324
THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO-ECONOMY 325
INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR PEOPLE OVER 60 YEARS OLD 326
EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE 327
TESTING FOR CORONAVIRUS SARS-COV-2 IN RUSSIA 328
REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS 329
EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020) 330
THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND TURKEY 331
CYPRUS IN COMBATING COVID-19 332
EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION 333
KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010 334
US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY 335
FOREIGN POLICY ANALYSIS OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SOFT POWER PRACTICE IN COVID-19 TERM 336
RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY 337
VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19 338
UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY 339
ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19-MAßNAHMEN 340
SALGININ SOSYOLOJİSİ: RİSK, KORKU, GÜVENLİK, EMNİYET, DİSİPLİN VE İKTİDAR 341
THE ROLE OF STATE, MARKET AND CIVIL SOCIETY IN INDIAN HEALTH SECTOR WITH A SPECIAL REFERENCE TO COVID-19 PANDEMIC 342
INVESTIGATION OF THE EFFECT OF COVID-19 ON QUALITY OF LIFE IN PEOPLE WITH FITNESS 347
FİTNESS YAPANLARDA COVİD 19'UN YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ 347
SPIKE PROTEIN RBD MUTATIONS AND THEIR INTERACTIONS WITH RECEPTOR ACE2 355
SPORCULARDA DİYABET VE PERFORMANS İLİŞKİSİ 356
THE RELATIONSHIP BETWEEN DIABETES AND PERFORMANCE IN ATHLETES 356
TÜRKİYE'DE COVİD-19 PANDEMİSİNDE SOSYAL HİZMETLERDE MERKEZ-YEREL YÖNETİMLERİN ETKİNLİĞİ 362

EFFICIENCY OF CENTRAL & LOCAL GOVERNMENTS AT SOCIAL SERVICES DURING COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY 362

RİSK TOPLUMU BAĞLAMINDA COVİD-19 SÜRECİNDE SOSYAL MEDYA ALGISI 373

THE FINANCIAL EFFECTS OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE WORLD ECONOMIES AND ANALYSIS OF THE ECONOMIC MEASURES TAKEN 374

KORONAVİRÜS PANDEMİSİNİN DÜNYA EKONOMİLERİ ÜZERİNDEKİ FİNANSAL ETKİLERİ VE ALINAN EKONOMİK ÖNLEMLERİN ANALİZİ 374

EFFECT OF QUALITY MANAGEMENT ON THE PERFORMANCE OF TRANSPORTATION SECTOR IN NIGERIA: A STUDY OF AVIATION INDUSTRY

Ogwuche Pius Owoicho[*], Abdulgaffar Muhammad[**], Umar Hamisu[***], Ziyau Sirajo[****]

**Department of Mass Communication*
Achievers University, Owo. Ondo State, Nigeria
ORCID ID: 0000-0001-9037-3860

***Postgraduate Student National Open University of Nigeria. Nigeria*

****Nigerian Institute of Transport Technology*

*****Professional Affiliation: COREN*

ABSTRACT

Background: Increasing demand by clients for better quality of transportation services in market environment has encouraged many companies especially in the aviation industry to provide quality services in order to grow in the marketplace successfully. To meet this challenge, the aviation industry in Nigeria has invested substantial resources in adapting and implementing quality management practices in their operations.
Objectives: The central objective of this study is to evaluate the effect of quality management practices on the operational performance of transport sector in Nigeria. However, the specific objectives are to determine the relationship and the effect of quality management practices and operational performance in aviation industry in Nigeria.
Methodology: This study used descriptive research survey design. A total of 50 respondents were selected from management staff of the FAAN and NCAA for the survey out of which 42 copies representing 84% were validly returned and confirmed suitable for the analysis of the study. Correlation analysis and multiple regression analysis were used to evaluate the relation and the effect of quality management practices on operational performance. These analyses were carried out using statistical data for social scientist (SPSS v.22)
Findings: The study reveals that there are positive and statistically significant relationship between quality management practices and operational performance. Also, the study concludes that quality management practices have significant positive effect on operational performance of aviation industry in Nigeria.
Recommendations: All aspects of quality management practices should be effectively managed in an organization because each practice improves different aspects of firms' operational performance. Furthermore, firms need to improve employees' involvement/skill through training and retraining to enhance firms' operational performance.

Keywords: Quality management, Quality management practices, Performance, Operational performance.

1.0 INTRODUCTION

In recent years, the importance of the urban transport sector in Nigeria cannot be overemphasized as the increase in rural-urban migration continues to grow. More than two-third of the productive class such as workers, entrepreneurs, traders and students among others are involved in market-oriented services that involves transportation (Ishola & Olusoji, 2020). The purpose of corporate activities is to improve performance either financial or non-financial. Given that the transport sector is one of the most critical sectors in Nigeria, the need to increase its non-financial performance or operational performance towards achieving effectiveness, reliability and users' satisfaction is evident (Bashan & Armon 2019). Therefore, the concern for improving operational performance among others has favoured the development of quality management practices or initiatives.

Quality management (QM) practices have been widely accepted as the management model that provides a competitive advantage through quality. Kumar, Maiti and Gunasekaran, (2018) declares that QM is one of the most popular and most often recommended approaches to help companies improve efficiency and competitiveness. Quality aspect has become one of the most important factors in global competition today. Increasing demand by clients and customers for better quality of transportation services in market environment has encouraged many companies especially in the aviation industry to provide quality services in order to compete, survive and grow in the marketplace successfully. To meet the challenge of this global competition, many air transportation services providers in Nigeria have invested substantial resources in adapting and implementing total quality management practices in their operations. In this regard therefore, the need for the evaluation of the effect of quality management practices in the aviation industry in Nigeria on operational performance with focus on Federal Airports Authority of Nigeria (FAAN) and Nigerian Civil Aviation Authority (NCAA).

Statement of the Problem

The impact of quality management (QM) practices on performance has been the subject of constant interest and challenge among researchers (Ebrahimi & Sadeghi 2013). Numerous empirical studies have attempted to investigate QM practice–performance relationships in different contexts. However, several studies such as Patyal and Maddulety (2015); Jaca and Psomas (2015) argue that it is difficult to establish a relationship between all dimensions of QM and the performance of companies. In another dimension, studies such as Ebrahimi & Sadeghi (2013); Bashan & Armon (2019) present a more negative picture of QM implementation benefits while empirical studies such as Kumar *et al*. (2018), Panuwatwanich (2016), Sabella *et al*. (2014) argue that QM practices have a positive impact on organizational performance.

The existing body of literatures on quality management practices and organizational or sectoral performance presents inconsistent results as to the relationships that exist between them. It is against this backdrop that this study centred on forming an opinion on the use of quality management practices as they affect operational performance of the transportation sector in Nigeria.

Objectives of the Study

The central objective of this study is to evaluate the effect of quality management practices on the operational performance of transport sector in Nigeria. However, the specific objectives of this study are:

i. To determine the relationship between quality management practices and operational performance in aviation industry in Nigeria
ii. To determine the effects of quality management practices on operational performance in aviation industry in Nigeria

2.0 LITERATURE REVIEW

Quality Management

Quality management is defined as an action plan to produce and deliver commodities or services, which are consistent with customers' needs or requirements by better, cheaper, faster, safer, easier processing than competitors with the participation of all employees under top management leadership (Lakhal et al., 2006). Total quality management is the culture of an organization committed to customer satisfaction through continuous improvement. This culture varies both from one country to another and between different industries, but has certain essential principles which can be implemented to secure greater market share, increased profits and reduced costs (Kanji and Wallace, 2000). Major common practices of these quality improvement plans include leadership or top management commitment, knowledge management, process

management, training and education, supplier quality management, customer focus and strategic quality planning (Esin & Olcay 2013). This study therefore adopts the quality management practices as articulated by Esin and Olcay (2013) because it represents the essence of quality management in the transport sector in Nigeria.

Performance

The performance of a firm can be defined as the outcome of a firm's strategy or an assessment of how well a firm has succeeded in reaching its objectives. According to Xu (2017), performance is the extent or degree to which a organization is achieving its strategic goals, as well as indicator for the examination of the organization's overall competiveness. A number of prior studies have measured organizational performance using both financial (including return on investment, return on asset, return on equity, market share, profit margin on sales, the growth of ROI, the growth of sales, and the growth of market share) operational performance (including cost of production, flexibility, time and quality (Stock *et al*., 2000).

However, this study focused on operational performance Companies operating in different environment have different forms of operational performances, this study therefore on cost, quality and delivery time of services.

Research Framework and Hypotheses

The quality management practice considered in this study are leadership, knowledge management, process management, training and education, supplier quality management, customer focus and strategic quality planning which serve as the independent variables of the study while operational performance served as the dependent variable. The research framework is therefore presented in the figure below:

Hypotheses:

The statements of hypotheses of the study based on the research framework are presented below:

H_{01}: *Effective leadership practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{02}: *Knowledge management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{03}: *Process management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{04}: *Training and educational practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{05}: *Supplier quality management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{06}: *Customer focus practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

H_{07}: *Strategic quality planning practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

Fig. 1: Research Framework of the Study

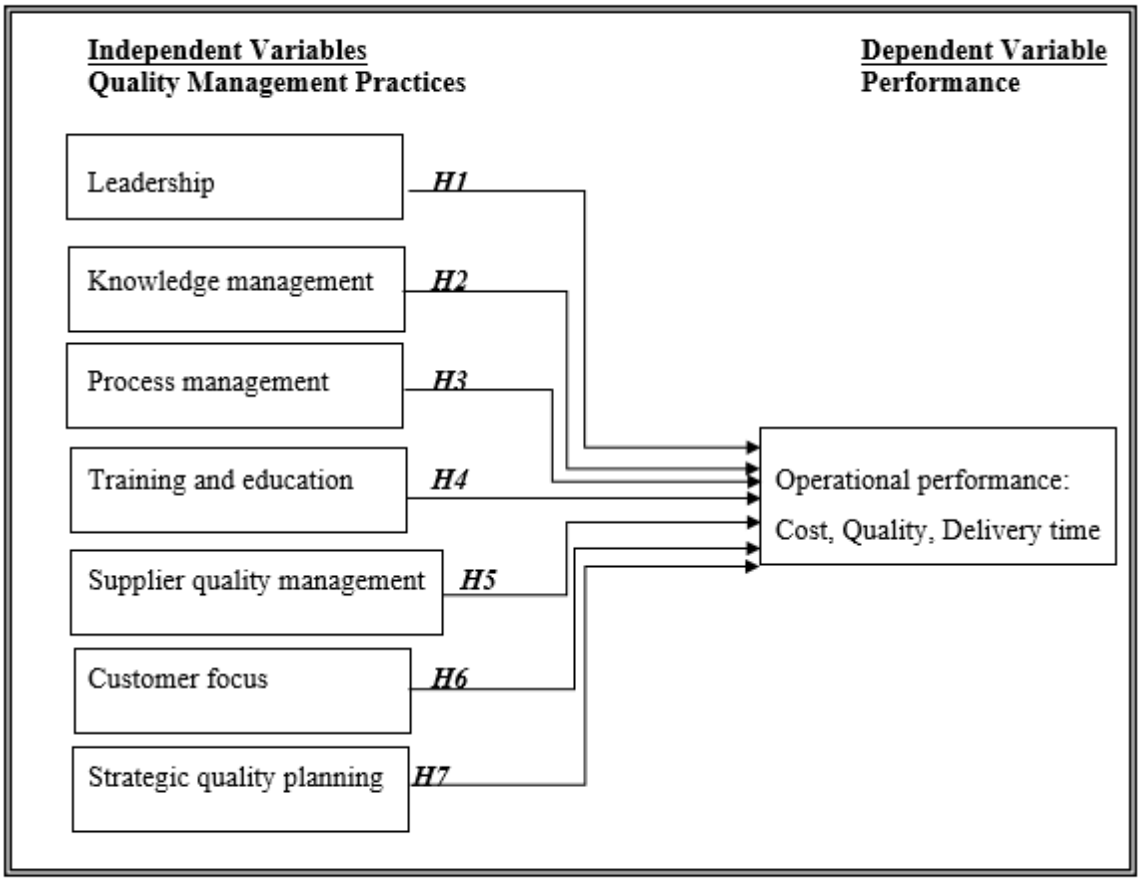

Source: Researcher's Compilation (2021)

3.0 METHODOLOGY

This study used descriptive research survey design because it was suitable for the study as the study sought to evaluate the effect quality management on operational performance. The means of data collection was via both physical and virtual-based questionnaires administered to randomly selected management staff of the Federal Airports Authority of Nigeria (FAAN) and Nigerian Civil Aviation Authority (NCAA). Respondents are management staff who have the best knowledge about the operation and quality management in the aviation industry. So, it was decided to choose managers who are relevant to the current study such as quality managers and production/operation managers.

A total of 50 respondents were selected for the survey therefore, 50 copies of questionnaire were distributed out of which 42 copies representing 84% were validly returned and confirmed suitable for the analysis. The estimation technique that is employed in this study in functional form is expressed as:

OP = *f*(TQT) ……1

OP = *f*(l, km, pm, te, sqm, cf, sqp)

In equation for, it is expressed as:

$OP = \beta_o + \beta_1 l + \beta_2 km + \beta_3 pm + \beta_4 te + \beta_5 sqm + \beta_6 cf + \beta_7 sqp + \varepsilon \ldots\ldots\ldots\ldots\ldots\ldots 2$

(Where; OP = operational performance; l = leadership; km = knowledge management, pm = process management; te = training and education; sqm = supplier quality management; cf = customer focus; sqp = strategic quality planning, β_o *= intercept,* β_1*,* β_2*,* β_3*,* β_4*,* β_5*,* β_6 *and* β_7*, = slopes for l, km, pm, te, sqm, cf, sqp.* ε *= error of estimate).*

The validity of the adapted instrument from (Esin and Olcay 2013) was further established through content, face and constructs validity. However, the reliability test of each of the constructs was carried out using Cronbach's Alpha and the average results show that the data were normally distributed and the scale reliability was 0.85 on a scale of 1. Correlation analysis was carried out to establish the relationship between quality management practices and operational performance variable. The hypotheses of the study were tested using multiple regression analysis, this is to allow for the evaluation of the extent of the effect of quality management practices on operational performance. These analyses were carried out using statistical data for social scientist (SPSS v.22).

For the purpose of research consideration, ethical issues were upheld. The study ensures that respondents stayed anonymous with confidentiality of all information provided by them. The study utilized research assistants to ensure prompt responses that were devoid of influence and none repetition of participants.

4.0 RESULTS AND DISCUSSION

Correlation Analysis

The correlation analysis shows the relationship between the quality management practices and operational performance of aviation industry in Nigeria.

Table 1: Correlation Analysis

Variables	*Op*	*l*	*km*	*pm*	*te*	*Sqm*	*cf*	*Sqp*
Operational performance (op)	1.000							
Leadership (l)	0.154*	1.000						
	0.018							
Knowledge management (km)	0.189**	0.163	1.000					
	0.001	0.155						
Process management (pm)	0.209**	0.134	0.148	1.000				
	0.006	0.074	0.067					
Training& education (te)	0.197**	0.023	0.171*	0.317**	1.000			
	0.000	0.081	0.035	0.004				
Supplier quality management (sqm)	0.383**	0.159	0.097**	0.154*	0.098*	1.000		
	0.004	0.016	0.005	0.017	0.045			
Customer focus (fs)	0.297**	0.511**	0.459*	0.450*	0.452**	0.246*	1.000	
	0.008	0.000	0.010	0.012	0.001	0.013		
Strategic quality planning (sqp)	0.227*	0.117**	0.391*	0.234*	0.427**	0.336*	0.287*	1.000
	0.018	0.002	0.015	0.010	0.000	0.012	0.022	

Source: SPSS Output, 2021

** Correlation is significant at the level 0.01 level (2-tailed)

* Correlation is significant at the level 0.05 level (2-tailed)

The correlation analysis in the table 4.1 shows the relationship between the independent variables separately and the dependent variable. It reveals that the correlation between quality management practices (leadership, knowledge management, process management, training and education, supplier quality management, customer focus and strategic quality planning) and operational performance are positive and statistically significant (i.e. $p < 0.05$).

Regression Analysis

The results of the hypotheses testing using multiple regression analysis are presented in table 2:

Table 2: Model Analysis for Hypotheses

Variables	Coefficient	Std. Error	t stat	p-value
Constant (OP)	4.072	2.721	0.625	0.000
Leadership (l)	0.352	1.489	2.434	0.019*
Knowledge management (km)	0.260	0.163	0.981	0.002**
Process management (pm)	0.120	0.466	0.485	0.004**
Training and education (te)	0.378	0.182	0.234	0.008**
Supplier quality management (sqm)	0.154	0.565	0.673	0.002**
Customer focus (fs)	0.178	0.332	0.637	0.000**
Strategic quality planning (sqp)	0.445	0.342	0.667	0.012*
R	0.631	**Variables**		**Values**
R-squared	0.649	S.E of regression		3.95495
Adj. R-squared	0.445	Df		41
No of Obs	42	f- stat		2.794

**level of significance = 1%; *level of significance = 5%

Source: SPSS output, 2021

The result presented above reveals that all the variables; that is, quality management practices have significant positive effect on operational performance at 5% significant level in both long and short-run (p = 0.000; f-stat = 2.794). It further indicates that R value of 0.649 reveals that the quality management practices have a strong relationship with the operational performance. Also, the adjusted R square value of 0.445 reveals that 44.5% of the variations in the operational performance are explained by variations in the quality management practices.

Hypothesis One:

H_{01}: *Effective leadership practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.001 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that effective leadership practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in effective leadership will lead to increase in operational performance by 0.35%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (O'Neill, Sohal & Teng 2016; Iyer, Saranga & Seshadri 2013; Jiménez-Jiménez, Martinez-Costa, Martínez-Lorente & Rabeh, 2015).

Hypothesis Two:

H_{02}: *Knowledge management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.002 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which reveals that knowledge management practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in knowledge management practice will lead to increase in operational performance by 0.26%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Kumar, Maiti & Gunasekaran, 2018; Jiménez-Jiménez, *et al*., 2015: Swanepoel, van der Waldt & Steyn, 2015).

Hypothesis Three:

H_{03}: *Process management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.04 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that process management practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in process management practice will lead to increase in operational performance by 0.12%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Kumar, Maiti & Gunasekaran, 2018; Jiménez-Jiménez, *et al*., 2015: Swanepoel, van der Waldt & Steyn, 2015).

Hypothesis Four:

H_{04}: *Training and educational practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.008 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that training and educational practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in training and educational practice will lead to increase in operational performance by 0.38%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Kumar, Maiti & Gunasekaran, 2018; Basu & Bhola, 2016; Iyer, Saranga & Seshadri 2013).

Hypothesis Five:

H_{05}: *Supplier quality management practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.002 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that supplier quality management practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in supplier quality management will lead to increase in operational performance by 0.15%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Augustyn, Elshaer & Akamavi, 2019; Basu & Bhola, 2016; Iyer, Saranga & Seshadri 2013; Swanepoel, van der Waldt & Steyn, 2015).

Hypothesis Six:

H_{06}: *Customer focus practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.000 (i.e p < 0.05) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that customer focus practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria.

Also, a unit increase in customer focus practice will lead to increase in operational performance by 0.18%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (O'Neill, Sohal & Teng 2016; Basu & Bhola, 2016; Iyer, Saranga & Seshadri 2013).

Hypothesis Seven:

H_{07}: *Strategic quality planning practices have no significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria*

The p-value of 0.012 (i.e $p < 0.05$) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that strategic quality planning practices have significant effect on operational performance of aviation industry in Nigeria. Also, a unit increase in process management practice will lead to increase in operational performance by 0.445%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Jiménez-Jiménez, *et al*. 2015: Swanepoel, van der Waldt & Steyn, 2015).

5.0 CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Conclusion

In this study, it can be concluded that quality management practices improve operational performance measures in the aviation industry. All the seven quality management practices explored showed a positive significant effect on the operational performance in the aviation industry. This indicates that the costs of operation in the industry are reduced, the quality of services is improved and the average time of delivery of the services has improved as a result of adequate deployment of quality management practices by the management. Finally, these operational models approach have contributed significantly to the organizational growth and development.

Recommendations

All aspects of quality management practices should be effectively managed in an organization because each factor in quality management practices improves different aspects of firm operational performance. The collaboration that exists among the quality management factors brings about critical enhancement and improvements in the operational performances. Furthermore, firms need to improve employee involvement/skill through training and retraining. Also, firm structure should be improved and they should be more allocation of sufficient resources, both human and material resources, to institutionalize quality management successfully.

Policy Implications

This study reveals a significant and positive relationship between quality management and operational performance measures which shows the importance of each of these practices to improve operational performance and sustainability. The justification of quality management implementations may provide the managers with information on how to re-energize and motivate subordinates in these applications towards improving operational performance. The findings of this study can also be used for the organization who have already used quality management practices in the short run to assess the progress and to improve their organization's performance.

Limitations

Firstly, the study limits itself to operational performance as an aspect of organizational performance because they are conveniently measured using primary sources. This study largely depends on subjective measures performance which may not give accurate information to test the hypotheses because it came from the management staff which are active players in protecting the corporate social interest of the organization. However, the study compared the top management in different units in the agency considered by using subjective measurements. Secondly, this study obtained perceived data about actual quality management practices and performance measures, but the respondents might have given desired data, which made their agency look good. Lastly, the agency considered was in the aviation industry which would raise concerns about generalization to transport sector, reliability, and validity of the study.

REFERENCES

Augustyn, M. M., Elshaer, I. A., & Akamavi, R. K. (2019). Competing models of quality management and financial performance improvement. *The Service Industries Journal*, 1–29. https://doi.org/10.1080/02642069.2019.1601706

Basu, R., & Bhola, P. (2016). Impact of quality management practices on performance stimulating growth. *International Journal of Quality & Reliability Management*, *33*(8), 1179–1201. https://doi.org/10.1108/ijqrm-10-2015-0153

Clegg, B., Gholami, R., & Omurgonulsen, M. (2012). Quality management and performance: a comparison between the UK and Turkey. *Production Planning & Control*, *24*(12), 1015–1031. https://doi.org/10.1080/09537287.2011.642486

Ebrahimi, M., & Sadeghi, M. (2013). Quality management and performance: An annotated review. *International Journal of Production Research*, *51*(18), 5625–5643. https://doi.org/10.1080/00207543.2013.793426

Fatima, M. (2014). Impact of ISO 9000 on Business Performance in Pakistan: Implications for Quality in Developing Countries. *Quality Management Journal*, *21*(1), 16–24. https://doi.org/10.1080/10686967.2014.11918373

Iyer, A., Saranga, H., & Seshadri, S. (2013). Effect of Quality Management Systems and Total Quality Management on Productivity Before and After: Empirical Evidence from the Indian Auto Component Industry. *Production and Operations Management*, *22*(2), 283–301. https://doi.org/10.1111/poms.12000

Jiménez-Jiménez, D., Martinez-Costa, M., Martínez-Lorente, A. R., & Rabeh, H. A. D. (2015). Total quality management performance in multinational companies. *The TQM Journal*, *27*(3), 328–340. https://doi.org/10.1108/tqm-01-2014-0002

Kaynak, H. (2003). The relationship between total quality management practices and their effects on firm performance. *Journal of Operations Management*, *21*(4), 405–435. https://doi.org/10.1016/s0272-6963(03)00004-4

Kumar, P., Maiti, J., & Gunasekaran, A. (2018). Impact of quality management systems on firm performance. *International Journal of Quality & Reliability Management*, *35*(5), 1034–1059. https://doi.org/10.1108/ijqrm-02-2017-0030

O'Neill, P., Sohal, A., & Teng, C. W. (2016). Quality management approaches and their impact on firms ' financial performance – An Australian study. *International Journal of Production Economics*, *171*, 381–393. https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.07.015

O'Neill, P., Sohal, A., & Teng, C. W. (2016). Quality management approaches and their impact on firms ' financial performance – An Australian study. *International Journal of Production Economics*, *171*, 381–393. https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.07.015

Pantouvakis, A., & Karakasnaki, M. (2017). Role of the human talent in total quality management–performance relationship: an investigation in the transport sector. *Total Quality Management & Business Excellence*, *28*(9–10), 959–973. https://doi.org/10.1080/14783363.2017.1303873

Parvadavardini, S., Vivek, N., & Devadasan, S. (2015). Impact of quality management practices on quality performance and financial performance: evidence from Indian manufacturing companies. *Total Quality Management & Business Excellence*, *27*(5–6), 507–530. https://doi.org/10.1080/14783363.2015.1015411

Prajogo, D. I., & Brown, A. (2004). The Relationship between TQM Practices and Quality Performance and the Role of Formal TQM Programs: An Australian Empirical Study. *Quality Management Journal*, *11*(4), 31–42. https://doi.org/10.1080/10686967.2004.11919131

Sabella, A., Kashou, R., & Omran, O. (2014). Quality management practices and their relationship to organizational performance. *International Journal of Operations & Production Management*, *34*(12), 1487–1505. https://doi.org/10.1108/ijopm-04-2013-0210

Swanepoel, T., van der Waldt, G., & Steyn, E. (2015). A quality management model for community newspapers: the case of developing countries. *Total Quality Management & Business Excellence*, *27*(9–10), 1191–1209. https://doi.org/10.1080/14783363.2015.1075875

Topalović, S. (2015). The Implementation of Total Quality Management in Order to Improve Production Performance and Enhancing the Level of Customer Satisfaction. *Procedia Technology*, *19*, 1016–1022. https://doi.org/10.1016/j.protcy.2015.02.145

Winch, G., & Leiringer, R. (2016). Owner project capabilities for infrastructure development: A review and development of the "strong owner" concept. *International Journal of Project Management*, *34*(2), 271–281. https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2015.02.002

Zehir, C., Ertosun, Z. G., Zehir, S., & Müceldilli, B. (2012). Total Quality Management Practices' Effects on Quality Performance and Innovative Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *41*, 273–280. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.04.031

Xu, L. (2017) Explaining the role of user participation in Information System use, *Journal of Management Sciences*, Vol.40, No 4,

Zu, X., Fredendall, L. D., & Douglas, T. J. (2008). The evolving theory of quality management: The role of Six Sigma. *Journal of Operations Management*, *26*(5), 630–650. https://doi.org/10.1016/j.jom.2008.02.001

Appendix: Instrument of Data Collection

Questionnaire

I: General information about the members of the study sample

1: Organization

a. Federal Airports Authority of Nigeria [ ]
b. Nigerian Civil Aviation Authority [ ]

2: Categories of staff

a. Top Management [ ]
b. Line Manager [ ]

3: Unit/Section

a. Quality assurance [ ]

b. Production [ ]
c. Operations [ ]

4: Highest Educational Attainment

a. Bachelor degree [ ]
b. Master degree [ ]
c. Ph.D [ ]

5: Years of Expertise

a. Less than 5 years [ ]
b. 5-9 years [ ]
c. 10-14 years [ ]
d. 15- 19 years [ ]
e. 20 years and more [ ]

II: Questions related to the Hypotheses (Use these Keys as guide to respond to the questions)
Key: 1= strongly agree; 2= agree; 3= undecided; 4= disagree; 5 = strongly disagree

II. ***Operational Performance***

S/N	Items on Dependent Variable (Operational Performance)	1	2	3	4	5
1.	Quality of your products/services is high					
2.	Reliability of your products/services is high					
3	You deliver your products/services on time to customers					

III. ***Leadership***

S/N	Items on Independent Variable (Leadership)	1	2	3	4	5
1	Organizational top management (senior executives and supervisors) views improvement in quality as a way to increase profits					
2	Organizational top management has objectives for quality performance					
3	Organizational top management is evaluated for quality performance					

IV. ***Knowledge Management***

S/N	Items on Independent Variable (Knowledge Management)	1	2	3	4	5
1	Your firm has an effective performance measurement system to track overall organizational performance					
2	Quality data (error rates, defect rates, scrap, defects, rework rates, cost of quality, etc.) are available					
3	Timely firm performance data are always available					

V. ***Process Management***

S/N	Items on Independent Variable (Process Management)	1	2	3	4	5
1	We design processes in our firm to be “mistake-proof ” to minimize the changes of errors					
2	We make extensive use of statistical techniques to reduce variation in processes					
3	We give clear, comprehensive, and standardized documentation about work methods and process instructions to employees					

4.	A large amount of the equipment on the shop floor is currently under statistical process control					

VI. ***Training and Education***

S/N	Items on Independent Variable (Training)	1	2	3	4	5
1	Training in advanced statistical techniques is given to the employees who need training					
2	Your employees possess sufficient knowledge of the basic aspects of the sector					
3	Your employees understand the basic processes used to make your products/services					
4	Managers and supervisors participate in specialist training					
5	Resources are available for employee quality training in your firm					

VII. ***Supplier Quality Management***

S/N	Items on Independent Variable (Supplier Quality Management)	1	2	3	4	5
1	Your suppliers have an effective system to ensure quality of their products and/or services					
2	You emphasize quality and delivery performance rather than price in selecting suppliers					
3	Your suppliers are involved in your quality training					
4	You work closely with suppliers to improve each other's processes					
5	Your suppliers are actively involved in your new product development process					

VIII. ***Customer Focus***

S/N	Items on Independent Variable (Customer Focus)	1	2	3	4	5
1	You are frequently in close contact with your customers					
2	You actively and regularly seek customer inputs to identify their needs and expectations					
3	You inform customers' current and future needs and expectations to your employees effectively					
4	Your customers give you feedback on quality and delivery performance					
5	Customer complaints are used as input to improve your processes					
6	You measure customer satisfaction systematically and regularly					

IX. **Strategic Quality Planning**

S/N	Items on Independent Variable (Strategic Quality Planning)	1	2	3	4	5
1	You have a mission statement which has been communicated throughout the company and is supported by your employees					
2	You develop and implement your strategies and plans based on data concerning customers' requirements and the company's capabilities					
3	The management communicates its strategy and objectives to the staff					
4	Customers' needs are taken into account when establishing objectives					
5	Your quality strategies affect all organizational areas and managerial activities					

Adapted from: Esin and Olcay (2013) in the study "The Effects of Total Quality Management Practices on Performance and the Reasons of and the Barriers to TQM Practices in Turkey"

HOW TO HANDLE WITH STRESS?

Rita WIDAN
Intern Doctor, Köln, Germany

ABSTRACT

This research investigates how to deal with stress while the pandemic process continues. Closure and restrictions deeply affected all people and made it difficult for them to get used to the process. This process caused anxiety and stress to increase. Although coping with stress is not done properly, a process leading to depression can occur.

This research conducted case analysis in line with WHO's principles. The relevant approach was applied to 6 participants who experienced mild stress, who were determined according to the existing criteria and approach.

As a result, there was a sudden improvement in their coping with stress and a slower progress later on.

Keywords: Pandemic, stress, WHO

EFFICIENCY OF LAWSUITS DURING THE COVID- 19 PANDEMIC: THE CASE OF NORTHERN MACEDONIA

Agim Nuhiu*

**Faculty of Law, University of Tetova, North Macedonia*

ABSTRACT

Only IT technologies are the only solution to bring efficiency and increased access to justice during the Covid 19. The use of IT in litigation should not undermine the guarantee of overall fairness of litigation. In this context, the judge will not be relieved of the obligation to provide opportunities for equality of the parties in court proceedings.

For civil legal disputes, the use of videoconferencing is not a problem and difficulty, while in criminal proceedings the use of videoconferencing may call into question the equality of the parties, especially in the creation of defendant positions, because the possibility of establishing "affair relations" is debatable between the defendant and the defense counsel. This could jeopardize the parties' efficiency in building defense against the prosecutor's allegations.

Keywords: court, dispute, party, prosecutors, law.

COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT

Miralda ALBERT

Department of Psychology, Université de Liège, Liège, Belgium

ABSTRACT

This research investigates ways to cope with the effects and adverse effects of the COVID-19 pandemic. The COVID-19 pandemic era has brought extraordinary conditions, such as the extraordinary conditions it created, closure at home, less social cohesion, and more time indoors. In addition, the increase in digitalization, the increase in working hours and the disappearance of the concept of overtime are among the negative effects.

Various guidelines have been published to deal with these adverse effects. The research examines ways to cope with stress and to offer solutions with a holistic approach by evaluating expert opinions, reports and guidelines. The target group targeted by the reports and guides, what solutions they suggest and which paths they follow were evaluated. It was also investigated how these suggestions changed over the months, and which subjects and methods were emphasized.

Keywords: stress management, Covid, psychology

ODYOMETRE TESTİ SONUÇLARINA GÖRE İŞİTME KAYBI DERECESİ VE TÜRÜNÜN BELİRLENMESİNDE YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİSİ KULLANIMI

Ahmet Yasin Dişçi[*], Halil Kılıçaslan[**]

*[*1]İstanbul Aydın University, Graduate School of Education, Audiology, İstanbul, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-8267-6359
[**]İstanbul Aydın University, Graduate School of Education, Audiology, İstanbul, Turkey.
ORCID ID: 0000-0003-1434-0340

ÖZET

İşitme kaybı türü ve derecesinin belirlenmesi kaybın tedavisi veya kullanılacak yardımcı işitme cihazlarının seçiminde önem arz etmektedir. Bu çalışmada işitme kayıp türleri ve derecelerinin, derin öğrenme yöntemleri kullanılarak ayırt edilmesi amaçlanmıştır. Makineye öğretilen odyogram türleri yapay sinir ağları algoritmasıyla yorumlanarak işitme kaybı türleri ve derecelerinin her biriyle eşleştirilmektedir. Bu çalışma için odyoloji kliniğinde yapılan 1000 adet saf ses hava yolu ve saf ses kemik yolu işitme testinden veri seti hazırlanmıştır. Veri setindeki testlerin 800 tanesi makineyi eğitmek için kullanılırken 200 tane test sonucu ise makine sonuçlarının doğruluğunu kontrol etmek için kullanılmıştır. Yapılan çalışmada işitme kaybı türü belirlenirken %94,5, işitme kaybı derecesi belirlenirken %95 oranında doğruluk elde edilmiştir. İşitme kaybı türü ve derecelerinin belirlenmesinde yapay zekâ kullanımından faydalanılabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İşitme kaybı dereceleri, İşitme kaybı türleri, Odyogram grafiği yorumlama, Yapay sinir ağları, Yapay zekâ

GİRİŞ

Ses, herhangi bir ses kaynağının havada veya başka bir akustik ortamda basınç dalgalanmalarına neden olması sonucu meydana gelir (Johnson, K. (2011). Ses kaynağından çıkan titreşimler, akustik ortamda bir ses dalgası oluşturur. İşitme, bu ses dalgalarının moleküllerde oluşturduğu salınımlarını daha detaylı algılaması için gelişmiş bir duyu sistemidir. (İşitme ve Görme Yetersizliği, 2019)

İşitme, yaşayan her canlı için önemli bir bilinçtir. İşitme kaybı doğuştan olabildiği gibi sonradan da gelişebiliyor. İşitme kaybının belirlenmesi ve tedaviye başlanması hastalar için dil, zekâ ve akademik gelişimlerinin yanı sıra sosyalleşmeleri için de oldukça önem arz etmektedir. İşitme kayıplı bireyler günlük hayatta gürültülü ortamda konuşulanı anlama, sesin geldiği yönü tayin etme gibi birçok rutini yaparken zorlandıklarını dile getirmektedirler.

Juhola ve arkadaşları (2001) otonörolojik hastalıkların teşhisinde makine öğrenmesinin 3 farklı metodu kullanılmıştır. Hastalıkların teşhisinde karar ağaçları, genetik algoritmalar ve yapay sinir ağları metotları kullanılmıştır. Veri seti 564 vakadan oluşmaktadır. 6 farklı hastalık üzerinden modellenen bu veri setinde 5 semptom değerlendirilmiştir. Bu çalışmada makinenin doğruluk oranı %65 olarak bulunmuştur.

Öztürk ve arkadaşları (2021), yaptıkları çalışmada, işaret dili parmak alfabesine ait hareketlerin, derin öğrenme yöntemleri kullanılarak görüntü işleme ile tanınması ve yazıya çevrilmesini dinamik olarak sağlamıştır. 1600 adet resim makineyi eğitmek için kullanılmıştır. Sonucun test edilmesi için kullanılan 1300 resim girdisinde sistemin doğruluk oranı %88 olarak bulunmuştur.

Tian ve arkadaşları (1997), Abr dalgalarının latans sürelerine göre tespiti için yapay sinir ağları kullanmıştır. Odyologlar tarafından manuel olarak belirlenen beyin sapı dalga latanslarının yapay zekâ ile karşılaştırması Şekil 2.1'te verilmiştir.

Results for peaks I–V after filtering

Bandwidth (Hz)	700–800		400–900	800–1100	
Peak	I	II	III	IV	V
Correct detection	254	295	291	297	
Total	272	304	300	299	
Detection rate	93.3%	97.0%	97.0%	99.3%	

The proper frequency bandwiths of peak-orientated filter are shown individually. The correct detection was carried out manually by an audiologist. The detection rate is also given.

Şekil 2.1 Odyologlar tarafından belirlenen beyin sapı dalga latanslarının yapay zekâ ile karşılaştırması

Yapılan çalışmada yapay sinir ağlarının ABR dalgalarının tahmin edilmesinde etkili bir şekilde kullanılabileceği gözlenmiştir.

O'Sullivan ve arkadaşları (2017) yapay sinir ağları metodunu ve beyin dalgalarını kullanarak, işitme cihazı kullanan insanların gürültülü bir bağlamda yalnızca ilgilerini çekebilecekleri seslere odaklanmalarını sağlayan bir işitme cihazı geliştirmişlerdir. Cihaz, arka plandaki gürültünün içerisinden konuşmacıların hepsini birbirinden ayıran ve bu konuşmacıları kullanıcının beynindeki nöral veriden faydalanarak karşılaştıran yapay sinir ağını kullanıyor. Nöral veriyle en iyi şekilde eşleşen konuşmacı, kullanıcıyı asiste etmek üzere güçlendiriliyor ve kullanıcılara daha sağlıklı bir işitme imkânı sunuyor. (O'Sullivan ve ark, 2017)

Bu çalışmanın amacı işitme ölçümlerinin yapıldığı bilimum yerlerde klinisyene işitme kaybı türü ve derecesinin hızlı ve doğru bir şekilde belirlenmesinde yardımcı olmaktır.

MALZEMELER VE YÖNTEMLER

Yapay sinir ağı canlı beyninin öğrenme sürecinden etkilenerek ortaya atılmış bir yaklaşım metodudur. Bu metot ilk defa 1943 yılında insan beynindeki nöron hücrelerinin matematiksel modellemesi oluşturularak gerçekleştirilmiştir (McCulloch ve Pitts, 1943). Burada temel amaç insan beyninin öğrenmesini sağlayan nöron hücrelerinin matematiksel olarak modellenerek bir bilgisayar sisteminin benzer bir yaklaşım sergilemesini sağlamaktır. Bir insanın öğrenmesi yan yana gelen nöron hücrelerindeki sinaps yapılarının birbiriyle olan etkileşimiyle gerçekleşir (Hebb, 1949). Biyolojik sinir ağlarının nöronları olduğu gibi yapay sinir ağlarının da yapay sinir hücreleri vardır. Yapay sinir hücreleri mühendislik biliminde proses elemanları olarak adlandırılmaktadır. Şekil 3.1'te gösterildiği gibi her proses elemanının 5 temel elemanı vardır. Bunlar; girdiler, ağırlıklar, toplama fonksiyonu, aktivasyon fonksiyonu ve çıktılardır (Öztemel, 2006)

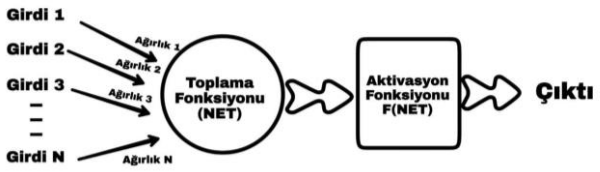

Şekil 3.1 Yapay Sinir Ağı Veri Girdisi ve Çıktısı

İşitmenin değerlendirilmesi amacıyla birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu çalışmada kullanılacak olan yöntem saf ses odyometre testidir. Bu test hastaya kulaklıklar aracılığıyla saf ses gönderen ses jeneratörü

odyometre cihazı ile yapılmaktadır. Odyometreler tarafından belirlenen, işitme eşiklerinin gösterilmesi amacı ile kullanılan grafiklere "odyogram" adı verilmektedir. (Şekil 3. 2.)

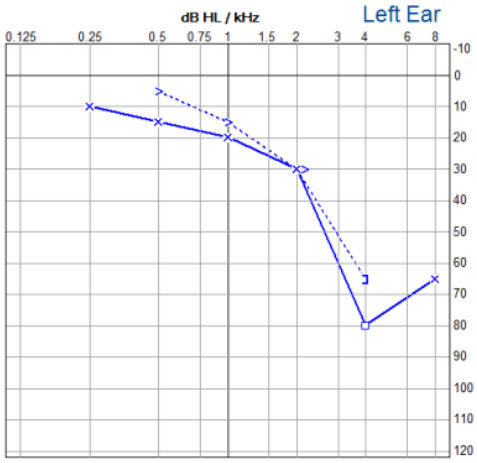

Şekil 3. 2. Odyogram

Odyogramlarda işitme eşiği hakkında bilgi veren semboller bulunmaktadır. Bu grafiklerde yer alan her sembol farklı anlam taşımaktadır (Tablo 3. 1.)

Tablo 3.1 Odyometrik Semboller

ODYOMETRİK SEMBOLLER	
X Sol kulak yolu	S Serbest alan
O Sağ kulak yolu	] Sol kulak maskeli kemik yolu
<Sağ kulak kemik yolu	[Sağ kulak maskeli kemik yolu
> Sol kulak kemik yolu	NR Cevap alınamadı
⊠ Sol kulak maskeli hava yolu	A İşitme cihazı ile
⊡Sağ kulak maskeli hava yolu	TY Test yapılmadı

Odyometre cihazı ile işitme testi yapılırken iki işitme eşiğine bakılmaktadır. Bunlardan birincisi hava yolu işitme eşiği, kliniklerde standart olarak kullanılan kulaklıklar (TDH- 39) yolu ile dış kulak yolundan verilen işitsel uyarılar yoluyla ölçülür. Odyometre cihazı ile ölçülen ikinci işitme eşiği kemik yolu işitme eşiğidir. Kemik yolu işitme eşiği, mastoid kemik üzerine yerleştirilen kemik vibratör aracılığı ile yapılır. (Ataş, A., 2003) Saf ses ortalaması 4 frekans hesaba katılarak bulunmaktadır. 500, 1000, 2000 ve 4000 Hz'de hava ve kemik yolu işitme eşiklerinin ortalaması alınarak hesaplama yapılmaktadır. Her iki kulak ayrı ayrı test edilir. Saf ses hava yolu testinde 125, 250, 500, 1000, 2000, 4000, 6000 ve 8000 Hertz frekansları ölçülürken saf ses kemik yolu testinde 500, 1000, 2000, 4000 Hertz frekansları ölçülmektedir. Hastanın kulaklarına farklı desibellerde ses gönderilir. Saf ses hava yolu testinde -10 dB ile 120 dB aralığında ses verilerek ölçülmektedir. Saf ses kemik yolu testinde -10 dB ile 80 dB aralığında ses verilerek ölçülmektedir. Hastadan sesi duyduğunda ona verilmiş olan butona basması istenir. Hastanın butona bastığı en düşük ses şiddeti hastanın işitme eşiği olarak işaretlenir. Her frekans için bu işlem tekrarlanır. (British Society of Audiology, 2012)

İşitme eşiği belirlenirken British Society of Audiology'nin önerileri doğrultusunda gelenekselleşmiş 10 dB aşağı ve 5 dB yukarı basamaklama yöntemi (Modified Hughson-Westlake method) ile gerçekleştirilmiştir.

Hastanın verdiği cevaplarla ortaya çıkan sonuçlar işitme kayıp türlerine göre 4 farklı başlık altında incelenmektedir:

1) Normal işitme: ISO-1969'a göre İşitme eşiklerinin 25 dB'den daha düşük işitme eşiklerinin gözlendiği durumdur. (Şekil 3. 3.) (Goodman, 1965)

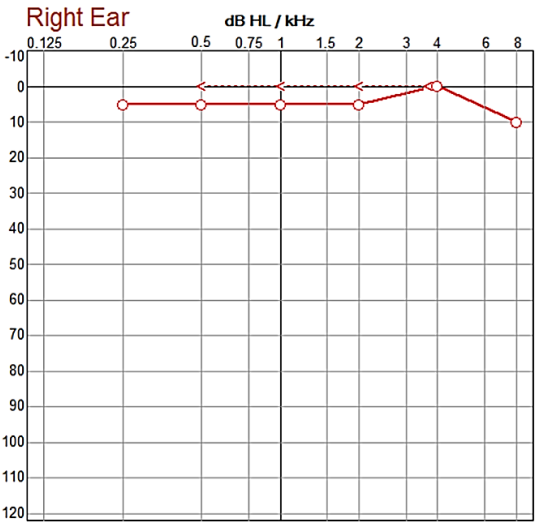

Şekil 3. 3. Sağ kulakta normal işitmeyi gösteren odyogram grafiği

2) İletim tipi işitme kaybı: Hava yolu işitme eşiklerinde kayıp gözleniyorken Kemik yolu işitme eşikleri normal sınırlarda yer alıyorsa, işitme kaybı iletim tipi işitme kaybıdır. (Şekil 2. 4.) İç kulak cevabı normal sınırlar arasında yer alırken, hava yolu işitme eşikleri, bu cevabın şiddet olarak üzere çıkmıştır. Sesin iç kulağa iletilmesi aşamasında bir sorun olduğu düşünülmelidir. (Salih, B., 2013)

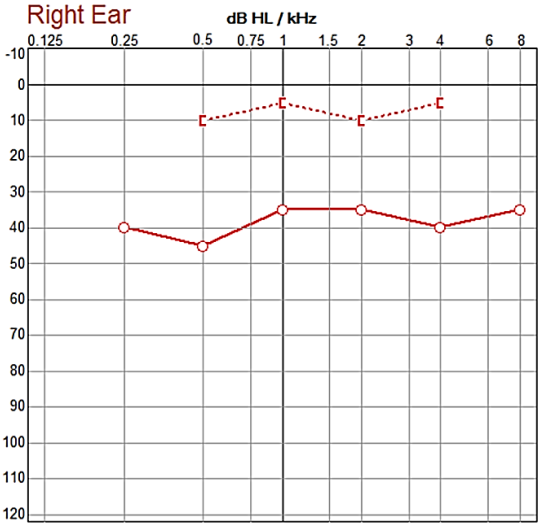

Şekil 3. 4. Sağ kulakta iletim tipi işitme kaybını gösteren odyogram grafiği

3) Mikst tip işitme kaybı: Hava yolu ve kemik yolu işitme eşikleri normal değerlerin dışına çıkmış ve hava yolu işitme eşikleri ile arasında 5 dB'i aşan aralık varsa, mikst tip işitme kaybı olarak tanımlanır. (Şekil 2. 5.) (Salih, B., 2013) Bu tip işitme kayıplarında sorun, iç kulak veya işitme sinirinde olabileceği gibi sesin hava

yolu ile taşınan kısımlarında, dış kulak yolunda, timpanik membranda veya orta kulak yapılarında olabilir. (Franks, J. R., 1985)

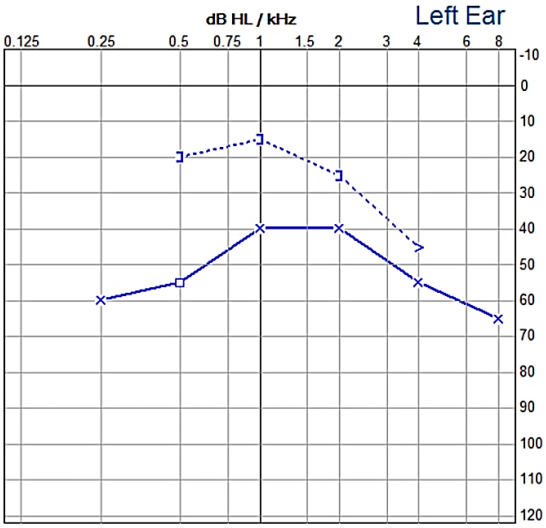

Şekil 3. 5. Sol kulakta mikst tip işitme kaybını gösteren odyogram grafiği

4) Sensörinöral tip işitme kaybı: Hava yolu işitme eşikleri normal sınırların dışına çıkmış ve kemik yolu işime eşikleri, hava yolu işitme eşikleri ile çakışık elde edilmişse veya 5 dB'i aşmayan aralıktaysa işitme kaybına sensörinöral işitme kaybı denmektedir. (Şekil 2. 6.) (Salih, B., 2013) Burada, iç kulak cevapları ile hava yolu cevapları aynı olduğu için, hava yolunda sesin iletimini olumsuz etkileyecek bir faktörden söz edilemez. (Franks, J.R., 1985)

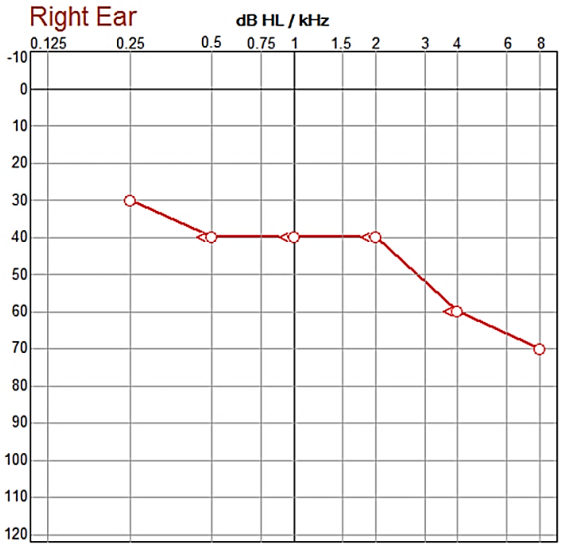

Şekil 3.6. Sağ kulakta sensörinöral tip işitme kaybını gösteren odyogram grafiği

İşitme kaybı derecesinin belirlenmesinde saf ses ortalaması (SSO) esas olarak alınmıştır. SSO, 500, 1000, 2000, 4000 Hz'deki hava yolu işitme eşiklerinin ortalaması hesaplanarak elde edilmiştir. İşitme kaybının sınıflandırılması için Goodman (1965) sınıflaması kullanıldı. Tablo 3.2 Goodman sınıflandırılması verilmiştir.

Tablo 3.2. Goodman,1965 sınıflandırması

İşitme Kaybının Derecesi	Goodman, 1965
Normal İşitme	25=<
Hafif Derecede İşitme Kaybı	25> ve 40 =<
Orta Derecede İşitme Kaybı	40> ve 55 =<
Orta-İleri Derecede İşitme Kaybı	55> ve 70 =<
İleri Derecede İşitme Kaybı	70> ve 90 =<
Çok İleri Derecede İşitme Kaybı	90>

Çalışmada kullanılacak veri setini hazırlanacak makine öğrenmesi modeline vermeden önce odyometre test sonuçlarının etiketlenmesi odyologlar tarafından yapılmıştır. Veri seti Excel dosyasında hazırlanmış olup csv formatına çevrilerek eğitime hazır hale getirilmiştir. 1000 adet test sonucu veri setine dahil edilmiştir. Veri setindeki sınıflandırma Şekil 3.7 ve Şekil 3.8'de verilmiştir.

İşitme Kaybı Tipi
Sensörinöral İşitme Kaybı
Normal İşitme
İletim Tipi İşitme Kaybı
Sensörinöral İşitme Kaybı
Normal İşitme
Miks Tip İşitme Kaybı
Sensörinöral İşitme Kaybı
Miks Tip İşitme Kaybı
İletim Tipi İşitme Kaybı
Normal İşitme
Normal İşitme
İletim Tipi İşitme Kaybı
Normal İşitme
Miks Tip İşitme Kaybı
Sensörinöral İşitme Kaybı
Miks Tip İşitme Kaybı
Sensörinöral İşitme Kaybı
Normal İşitme
Normal İşitme

Şekil 3.7. Odyometre test sonuçlarının işitme kaybı türüne göre etiketlenmesi

İşitme Durumu
Orta Derecede İşitme Kaybı
Normal İşitme
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Çok İleri Derecede İşitme Kaybı
Orta-İleri Derecede İşitme Kaybı
Orta Derecede İşitme Kaybı
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Orta Derecede İşitme Kaybı
Orta-İleri Derecede İşitme Kaybı
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Normal İşitme
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Normal İşitme
Çok İleri Derecede İşitme Kaybı
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Hafif Derecede İşitme Kaybı
Orta-İleri Derecede İşitme Kaybı
Normal İşitme
İleri Derecede İşitme Kaybı

Şekil 3.8. Odyometre test sonuçlarının işitme kaybı derecesine göre etiketlenmesi

Odyogram verilerinin işlenmesi için Python programlama dilinin Python 3.8.5 sürümü kullanılmıştır. Spyder eklentisinde sanal ortam oluşturulmuştur. Pandas ve sklearn kütüphaneleri kullanılmıştır.

İşitme kaybı türü değerlendirilirken odyogram grafiğindeki sonuçlara göre 0(İletim Tipi İşitme Kaybı), 1(Miks Tip İşitme Kaybı), 2(Normal İşitme), 3(Sensörinöral Tip İşitme Kaybı) sayılarıyla tanımlanmıştır.

İşitme kaybı derecesi değerlendirilirken odyogram grafiğindeki sonuçlara göre 0(Normal İşitme), 1(İleri Derecede İşitme Kaybı), 2(Hafif Derecede İşitme Kaybı), 3(Orta Derecede İşitme Kaybı), 4(Orta-İleri Derecede İşitme Kaybı), 5(Çok İleri Derecede İşitme Kaybı) sayılarıyla tanımlanmıştır.

Şekil 3.9. Pandas kütüphanesi ile verilerin okunması

Şekil 3.9.'te Pandas kütüphanesi kullanılarak verilerin python projesi üzerinden okunması gösterilmiştir. Sırasıyla 0,1,2,3 nolu sütunlar sisteme giriş verisi olarak verilecektir. En sondaki index ise sınıflandırmanın sonucu olan çıkış verisini verecektir. Etiketlenen verinin, eğitim için makine öğrenmesi modeline verilmesi ve test işlemlerinin gerçekleştirilmesi süreçleri, veri setinin küçültülmesi sonucunda daha hızlı olacaktır.(Şekil 3.10)

Şekil 3.10 Test edilecek veri seti boyutunun küçültülmesi

Şekil 3.11'te gösterildiği üzere etiketlenmiş veri seti okunmuştur. Bu veri seti X, y olarak 2'ye ayrılmıştır. Daha sonra sklearn veri kütüphanesi kullanılarak veri seti X_train, y_train, X_test, y_test olarak eğitim verisi ve test verisi olarak ayrılmıştır. Makine öğrenmesi modeline veri setini vermeden önce bu işlemin yapılması gerekmektedir. test_size parametresi ile veri setinin %80'inin eğitim verisi %20'sinin test verisi olarak ayrılmıştır. Random_state=4 değeri ise bu ayrımın her zaman sabit bir değerde yapılmasını sağlar. X_train ve y_train verileri eğitim verisi, X_test ve y_test verileri test verileri olarak kullanılmıştır.

```
#%% Data Processing
df=pd.read_csv("Odyogram_Sonuclari.csv")
X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split
(dataXsc, dfY, test_size = 0.2, random_state=4)


clp=MLPClassifier(solver='adam', hidden_layer_sizes=(8, 6, 3),
                  max_iter=10000,activation='relu',
                  learning_rate='constant',batch_size=100)
clp.fit(X_train, y_train)
print("Score:", clp.score(X_test,y_test,sample_weight=None));
```

Şekil 3.11 Veri setinin okunması, eğitim ve test verisi olarak ayrılması

y_test - Series

Index	e durumu
698	3
577	1
763	0
790	1
520	1
825	3
958	4
996	3
817	1
152	2
517	0

Şekil 3.12 Odyologlar tarafından etiketlenen işitme durumu verileri (y_test)

y_pred - NumPy object array

	0
0	3
1	1
2	0
3	1
4	1
5	3
6	4
7	3
8	1
9	2
10	0

Şekil 3.13 Test sonuçlarının makine öğrenmesi gerçekleştirildikten sonraki işitme durumu değerlendirme sonuçları (y_pred - NumPy)

SONUÇ

```
Python 3.8.5 (default, Sep  3 2020, 21:29:08) [MSC v.1916 64 bit (AMD64)]
Type "copyright", "credits" or "license" for more information.

IPython 7.19.0 -- An enhanced Interactive Python.

In [1]: runfile('C:/Users/buscadorins/Desktop/Oku_MLPRegressor.py', wdir='C:/Users/
buscadorins/Desktop')
Score: 0.945
```

Şekil 4. 1. Algoritmanın çalıştırılmasıyla elde edilen işitme kaybı türü skoru

```
Python 3.8.5 (default, Sep  3 2020, 21:29:08) [MSC v.1916 64 bit (AMD64)]
Type "copyright", "credits" or "license" for more information.

IPython 7.19.0 -- An enhanced Interactive Python.

In [1]: runfile('C:/Users/buscadorins/Desktop/Oku_MLPRegressor.py', wdir='C:/
Users/buscadorins/Desktop')
Score: 0.95
```

Şekil 4. 2. Algoritmanın çalıştırılmasıyla elde edilen işitme kaybı derecesi skoru

Şekil 4.1 ve Şekil 4.2'de algoritma çalıştığında şekilde görüldüğü gibi yüzdesel bir oran elde edilmiştir. Elde edilen oran algoritmanın başarı skorudur. İşitme kayıp türüne göre algoritmanın başarı skoru 0.945 (%94,5)'dir. İşitme kaybı derecesine göre algoritmanın başarı skoru 0.95 (%95)'dir.

İşitme Kaybı Türü	Test Edilen Veri Sayısı	Makine Yanıtlarına Göre Doğruluk Oranı
İletim Tipi İşitme Kaybı	22	100%
Miks Tip İşitme Kaybı	35	94%
Normal İşitme	70	94%
Sensörinöral Tip İşitme Kaybı	73	93,10%

Şekil 4.3 makinenin işitme kayıp türlerine göre başarı oranı

İşitme Kaybı Türü	Etiketlenen Test Sonuçları	Makine Yanıtlarına Göre Doğruluk Oranı
Çok İleri Derecede	3	100%
Orta-İleri Derecede	21	95,20%
Orta Derecede	35	100%
Hafif Derecede	53	88,60%
İleri Derecede	12	83,30%
Normal	76	98,60%

Şekil 4.4 makinenin işitme kaybı derecelerine göre başarı oranı

Akustik travma veya yüksek frekanslarda işitme eşiklerinde ani düşüşe sebep olan patolojilerin saf ses ortalamasına effektif olarak katılmadığını göz önünde bulundurmak gerekir. Klinisyenler rutin uygulamalarında yüksek frekanslardaki ani düşüşleri not olarak sorumlu hekime iletirler. Bu program saf ses ortalamasındaki frekanslar baz alınarak yapıldığı için 4 khz'den yüksek frekanslardaki ani düşüşleri değerlendirmemektedir. 4 khz'den yüksek frekanslı düşüşler işitme kaybı türünü etkilememektedir.

TARTIŞMA

Yapay zekâ algoritmalarında başarı oranı %75 ve üzeri olması durumunda başarılı bir program olarak kabul edilmektedir. Yapay zekâ teknolojisinin yapay sinir ağları algoritmasından faydalanılarak yapılan bu çalışmada %95 ve %94,5'lik başarı oranlarıyla sonuçlanmıştır. Farklı bilgisayar tabanlı sistemlerle bu

çalışmaya benzer çalışmaların yapılmasıyla beraber doğruluk oranı en yüksek olan sistemler kliniklerde kullanılmaya başlayabilir. Charasse ve ark. Yapmış olduğu çalışmaya göre yapay sinir ağları kullanılan otomatik tanılama sistemleri koklear implantlı hastalarda hastalık teşhisi için kullanılabilir. (Charasse, B. ve ark, 2004) İlerleyen yıllarda odyometre cihazı ile yapılan test sonuçlarının yanı sıra odyoloji kliniğinde yapılan diğer test sonuçlarının da yapay zekâ algoritmaları ile yorumlanmasıyla beraber hastalıkların tanı ve tedavisinde klinisyenlere yol gösterici bir sistem olacağı düşünülmektedir.

REFERANSLAR

Ali Öztürk, Melih Karatekin, İsa Alperen Saylar, Nazım Bahadır Bardakcı (2021), *Recognition of Sign Language Letters Using Image Processing and Deep Learning Methods*

Ataş, A., (2003) *Odyoloji'de Kullanılan Temel Kavramlar*, Pediatrik Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Akyol U., Ed., Güneş Kitap Yayınevi, Ankara, ss.35-50, 2003

British Society of Audiology (2012), *Recommended Procodure*, :6-9

(Charasse. B., Hung, T.V.) ,(2004) *Automatic analysis of auditory nerve electrically evoked compound action potential with an artificial neural network*

Ercan Öztemel (2006) *Yapay Sinir Ağları* 2. Baskı. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Franks J.R., & Beckmann,N.J.(1985). *Rejection of hearing aids*: Attitudes of geriatric sample. Ear and Hearing, 6(3), 161-166

Gündüz M., (2015) *Odyoloji'de Temel Kavramlar ve Yaklaşımlar*, Odyolojide Enstrümantasyon ve Kalibrasyon, Ünsal S., Nobel Tıp Kitapevleri, Ankara, ss.149, 2015

Hebb, D. (1949). The organization of behavior john wiley & sons. New York.

Jilei Tian, Martti Juhola, Tapio Grönfors(1997), *Latency estimation of auditory brainstem response by neural networks*

Johnson, K. (2011). *Acoustic and auditory phonetics*. (3rd Edition). United Kingdom: John Wiley & Sons, 8.

Martti Juhola, Kati Viikki, Jorma Laurikkala, Yrjo Auramo, Erna Kentala, Ilmari Pyykko, (2001) *Application of artificial intelligence in audiology*

McCulloch, W. S., & Pitts, W. (1943). *A logical calculus of the ideas immanent in nervous activity*. The bulletin of mathematical biophysics, 5(4), 115-133.

O'Sullivan James, Zhuo Chen, Jose Herrero, Guy M McKhann, Sameer A Sheth, Ashesh D Mehta and Nima Mesgarani (2017) *Neural decoding of attentional selection in multi-speaker environments without access to clean sources*

Salih, B. (2013) *KBB Notları* 'İşitmenin Değerlendirilmesi ve Odyoloji', Bayrakol, İstanbul (20,21)

Goodman, A. 1965, *ASHA*, Reference Zero Levels for Pure-Tone Audiometers, Cilt 7, s. 262-273.

ONLINE ADVERTISING AND NEW GENERATION CONSUMERS IN TURKEY DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Ahmet Gökçe Aslaner*

**Faculty of Communication, Beykent University, İstanbul, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-6152-6597

ABSTRACT

As the Covid-19 cases increased in Wuhan, China in 2019, the pandemic, taking hold of the world, spread rapidly in 2020. As a result of this, on 11 March 2020, the World Health Organization declared the pandemic. On the same day, the first positive Covid-19 case was confirmed in Turkey. The pandemic, which spread across the world in a short time, deeply affected areas such as the economy and health as well as communication, business, and daily life around the world.

This study approaches the expectations of new generation consumers from advertisements in Turkey during the pandemic. The new generation consumers, who will dominate the future, want to see sincerity and awareness of social events in the marketing communications strategies of brands. By responding to these demands, brands have quickly adapted their messages on the Covid-19 pandemic into their campaigns. They have managed to reach consumers by changing their logos during pandemic first and then adapting various campaigns (#evdekal etc.) in the content of their local strategies. With the increasing digital investments in the Covid-19 pandemic, advertisements have inclined in the online platforms in Turkey, as well as in the world, and developed engagement-oriented communication with their new generation consumers. On the other hand, new generation consumers have led especially the social media advertisement variation (such as viral, influencers, etc.) by making event that can change the agenda go viral. When it is taken into consideration that there are not enough analyses on the effects of advertisements, which are related to the Covid-19 pandemic, on the purchasing intents of the new generation consumers in Turkey, it can be seen that the findings and insights of this study bear importance.

In this context, expectations of the new generation consumers with the increasing digital investments and the effects of the changing notion of the advertising with the Covid-19 on purchasing intents have been examined. The sample group of the study includes university students aged 18 to 25, which creates the majority of the new generation consumers. 10 students were randomly chosen from the sample group and were applied to semi-structured in-depth interviews, then their expectations from the advertisements and purchasing intents during the Covid-19 pandemic were analyzed.

Keywords: Covid-19 pandemic, advertising, new generation consumers, purchase intent

TÜRKİYE'DE COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ÇEVRİMİÇİ REKLAMCILIK VE YENİ NESİL TÜKETİCİLER

Ahmet Gökçe Aslaner*

*****İletişim Fakültesi, Beykent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-6152-6597

ÖZET

2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde Covid-19 vakalarının ortaya çıkmasıyla birlikte salgın, 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alarak hızla yayılmıştır. Bu durumun sonucunda 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü pandemi ilan etmiştir. Aynı gün Türkiye'de ilk kez Covid-19 pozitif vakası tespit edilmiştir. Kısa bir süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi, dünyada ekonomi ve sağlık gibi alanların yanı sıra iletişimi, iş yaşamını ve gündelik hayatı da derinden etkilemiştir.

Bu çalışma Türkiye'de pandemi sürecinde, yeni nesil tüketicilerin reklamlardan beklentilerini ele almaktadır. Geleceği domine edecek olan yeni nesil tüketiciler, markaların pazarlama iletişimi stratejilerinde samimiyeti ve sosyal olaylara karşı duyarlılığı görmek istemektedirler. Markalar da bu talebe karşılık vererek kampanyalarına Covid-19 pandemisi ile ilgili mesajları hızlı bir biçimde adapte etmişlerdir. Global çaptaki kampanyalarında, pandemi boyunca, önce logolarını değiştirerek, sonrasında ise yerel stratejileri dahilinde çeşitli kampanyalar (#evdekal gibi) uygulayarak tüketicilere ulaşmayı başarmışlardır. Covid-19 pandemisi sürecinde artan dijital yatırımlarla beraber tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de reklamlar çevrim içi mecralara yönelmiş ve bu alan üzerinden yeni nesil tüketiciler ile etkileşim odaklı bir iletişim süreci geliştirmişlerdir. Yeni nesil tüketiciler ise bu süreçte gündem değiştirecek olayları hızla viralleştirerek, özellikle sosyal medya reklamlarının (viral, influencer v.b.) çeşitlenmesine ön ayak olmuşlardır. Türkiye'de kısa dönem içerisinde Covid-19 pandemisine ilişkin reklamların özellikle yeni nesil tüketicilerin satın alma niyetleri üzerindeki etkisinin henüz yeterli sayıda incelenmediği göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın tespitlerinin ve ön görülerinin önem taşıdığı görülmektedir.

Bu çerçevede artan dijital yatırımlarla beraber yeni nesil tüketicilerin reklamlardan beklentileri ve Covid-19 ile ilişkin değişen reklamcılık anlayışının satın alma niyetleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın örneklem grubu, yeni nesil tüketicilerin büyük bir bölümünü kapsayan 18-25 yaş arası üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklem grubu arasından rassal seçim ile 10 öğrenci belirlenerek yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilerek Covid-19 pandemisi sürecinde reklamlardan beklentileri ve bu bağlamda satın alma niyetleri analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Covid-19 pandemisi, reklamcılık, yeni nesil tüketici, satın alma niyetleri

COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID

Nicol VAN DAELE

Université de Mons, Mons, Belgium

ABSTRACT

The Covid era has shaken every country deeply. It caused social, psychological, economic and political damages. States have taken and implemented various measures since the beginning of the process. In addition, the statements and directions of leaders and political figures have also had a significant impact on people. Whether people take the virus seriously has affected how far they follow the rules.

This research compares the policies implemented by states in Italy and the UK, and also analyzes the discourses of prominent political leaders.

The periods when the number of cases increased and decreased were compared. The health policies they chose, the policies of informing the public, the measures taken in the economic and social fields were evaluated in a holistic manner. The reasons for the increase or decrease in the number of cases, the effects of political figures on this issue and the current situation of the countries are compared.

Keywords: COVID-19, UK, Italy, Policy

HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19

Atabek NABIYEV

Ganja State University, Ganja, Azerbaijan

ABSTRACT

The Soviet Union is one of the old political forces that coerced or voluntarily held together ethnic or religious origins. It is a power that has left a very deep history in its past. The bipolar system in the world came to an end after the Cold War. After this situation, ethnic conflicts increased and spread to the Soviet Union in the 1980s and caused great repercussions in the world. Conflicts occurring in the world have been a threat to security.These conflicts resulted in disintegration and in the early 1990s, the USSR was replaced by 15 new independent republics at the end of 1991. When the Soviet Union began to collapse after the Cold War, changes occurred in the system. The Caucasus region is important. Especially the North Caucasus region posed an important problems, as a result of the independence of Azerbaijan, Georgia and Armenia in 1991, instability occurred in the region. This article describes the historical relations between Armenia and Azerbaijan in the Caucasus region and the effects of foreign powers on these relations.

Keywords: Covıd-19, Russia, Historical Background.

PANDEMİ (COVİD-19) SÜRECİNDE SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM PLATFORMUNA BAKIŞI

Akif Bozkır*

**Munzur Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticili Bölümü, Tunceli/Türkiye*
ORCID ID: 0000-0001-9169-8333

ÖZET

Korana virüs salgınının 2020 yılında tüm dünyada yayılması ve covid-19'un olumsuz etkisinin tüm dünyada baş edilemeyecek hale gelmesinden dolayı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yüz yüze olan insan ilişkilerine mesafe getirmiş ve sosyal mesafeye neden olmuştur. Her alanda mecburi olarak uygulanan bu sosyal mesafe eğitim alanını da etkisi altına almış ve Mart 2020' de yüz yüze verilen eğitim öğretim faaliyetlerine ara verilmesine sebep olmuştur. Eğitim öğretim faaliyetlerindeki beklenmedik bu değişiklik yüz yüze verilen eğitimi zorunlu olarak uzaktan eğitim faaliyetine çevirmiştir. Pandemi nedeniyle birdenbire geçiş yapılan uzaktan eğitim sisteminde başarının sağlanması için öğrenciler ve öğretim elemanları kadar uzaktan eğitim platformlarının da önemi büyüktür. İhtiyaç duyulacak gereksinmeleri karşılayacak bir uzaktan eğitim sistemi öğrencilerin algı ve tutumlarını olumlu yönde etkileyerek uzaktan eğitim sisteminin başarılı olmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada pandemi (covid-19) sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin tutumları incelenmiş olup sonuç olarak öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna karşı bakış açılarının çok iyi olmadığı tutumlarının düşük olduğu tespit edilmiş olup, pandemi sürecinden sonra uzaktan eğitim platformunu kullanmaya istekli olmadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelime: Covid 19, Uzaktan Eğitim, Tutum, Spor

ABSTRACT

Due to the spread of the Korana virus epidemic all over the world in 2020 and the negative impact of covid-19 becoming unmanageable all over the world, it has distanced face-to-face human relations in our country and caused social distance. This social distance, which is applied compulsorily in every field, has also affected the field of education and caused face-to-face education activities to be suspended in March 2020. This unexpected change in educational activities has transformed face-to-face education into a compulsory distance education activity. Distance education platforms are as important as students and academic staff in order to ensure success in the distance education system, which is transitioned suddenly due to the pandemic. A distance education system to meet the needs,by positively affecting students' perceptions and attitudes will contribute to the success of the distance education system. In this study, students' attitudes towards the distance education platform during the pandemic (covid-19) process were examined, As a result, it was determined that the students' perspective towards the distance education platform was not very good, their attitude was low, and they were not willing to use the distance education platform after the pandemic process.

Keywords: Covid 19, Distance Education, Attitude, Sport

GİRİŞ

Korana virüs salgınının 2020 yılında tüm dünyada yayılması ve covid-19'un olumsuz etkisinin tüm dünyada baş edilemeyecek hale gelmesinden dolayı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yüz yüze olan insan ilişkilerine mesafe getirmiş ve sosyal mesafeye neden olmuştur. Her alanda mecburi olarak uygulanan bu sosyal mesafe eğitim alanını da etkisi altına almış ve Mart 2020' de yüz yüze verilen eğitim öğretim faaliyetlerine ara verilmesine sebep olmuştur. Eğitim öğretim faaliyetlerindeki beklenmedik bu değişiklik yüz yüze verilen eğitimi zorunlu olarak uzaktan eğitim faaliyetine çevirmiştir.

Uzaktan eğitim; kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme süreçlerinin büyük bir bölümünde birbirlerinden ayrı (uzak) ortamlarda bulunduğu, alıcılarına "öğretim yaşı, amaçları, zamanı, yeri ve yönetimi"

vb. konusunda "bireysellik", "esneklik" ve "bağımsızlık" olanağı tanıyan, öğrenme-öğretme süreçlerinde yazılı ve basılı materyaller, işitsel araçlar (telefon, radyo), görsel-işitsel teknolojiler (televizyon, video) ve yüz yüze eğitim (akademik danışmanlık) gibi materyal, araç, teknoloji ve yöntemlerin kullanıldığı, kaynak ile alıcılar arasındaki iletişim ve etkileşimin ise televizyona ve bilgisayara dayalı etkileşimli/tümleşik teknolojilerle sağlandığı planlı ve sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır (Uşun, 2006, s. 7).

Uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alandır. Uzaktan eğitim alanının dönem ve evreleri incelendiğinde her dönemde yaygın olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanıldığı ve bu teknolojilerin uzaktan eğitimin dönem ve evrelerini belirlediği görülmektedir (Bozkurt, 2017, s.87).

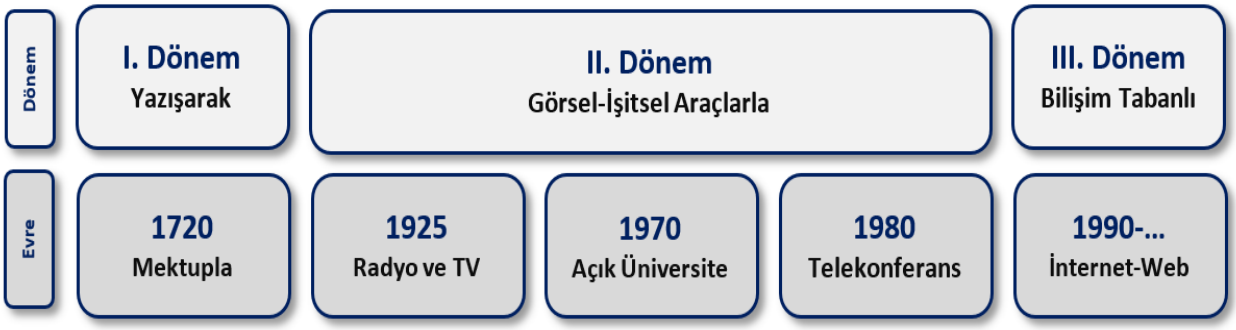

Şekil I Uzaktan eğitimin evreleri (Bozkurt, 2017, s.87)

Uzaktan eğitim öğrenen ve öğretenlerin öğretim yöntemleri üzerinden eş zamanlı senkron olarak yapılabildiği gibi eş zamansız asenkron olarak da yapılabilmektedir.

Uzaktan eğitimde önemli bir yere sahip olan Öğretim Yönetim Sistemleri (ÖYS, Learning Management System, LMS) Sanal Öğrenme Ortamı ya da Öğrenim platformu olarak da bilinir. ÖYS, öğrenim sürecini planlamayı, değerlendirmeyi, uygulamayı sağlayan bir yazılım ya da web tabanlı bir teknoloji olarak tanımlanabilir (Aydın ve Biroğlu, 2008, s.31).

Tutum kavramı, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını oluşturan bir eğilim şeklinde tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2004, s.114). Başka bir tanımda ise tutum bir sorunu ele alış biçimi, sorun karşısında kişinin aldığı durum, gösterdiği davranıştır (Mıdık, 2018, s.19).

Alan yazında üniversite öğrencilerinin pandemi döneminde uzaktan eğitim sistemine yönelik tutum ve bakış açılarına yönelik çalışmalar incelendiğinde (Altuntaş vd. 2020) Covid-19 pandemisi sürecinde çeşitli uzaktan eğitim platformları aracılığı ile öğrenimlerine devam eden Türkiye'de hizmet veren devlet ve vakıf üniversitelerinin öğrencilerinin öğrenim deneyimlerine ilişkin algı düzeylerinin saptanması amaçlanmıştır. Niceliksel bir yöntem olan çevrimiçi anket kullanılarak 180 katılımcıya ulaşılarak yaptıkları çalışma uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler arasındaki sosyal ilişkilere katkı sağlamadığını, ancak teknik açıdan becerilerini artırarak sürece uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını ve öğrencilerin kurumlarının sundukları uzaktan eğitim platformlarından memnun olduklarını ortaya koymuştur. (Keskin ve Özer Kaya, 2020) covid 19 pandemisi sürecinde eğitimlerine uzaktan devam eden öğrencilerin acil yapılandırılmış web tabanlı eğitim hakkındaki geri bildirimlerinin değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin %84,4'ü web tabanlı uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. (Genç, Engin ve Yardım, 2020) Covid-19 sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarını lisansüstü öğrenimine devam eden 14 öğrencinin görüşlerine yönelik yaptıkları araştırmada lisansüstü öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarının verimini arttırdığını düşündükleri faktörler derslere fiziksel hazırlığın ortadan kalkması, ders kayıtlarının ve materyallerinin ulaşılabilir olması, öğretim elemanları ile iletişimin hızlanması, öğretim elemanlarının destekleyici tavır ve yeterlikleri, üniversitenin uzaktan eğitim uygulamalarına hızlı adapte oluşu, öğrencilerin

nitelikleri, zaman-para-emek açısından ekonomik oluşu, ödevlerin öğrencileri derse hazırlaması/dersten kopmayı önlemesi, öğretimsel görevlere verilen geribildirimler, kaynaklara erişim kolaylığı sağlaması, online eğitimlere katılım fırsatı olarak ifade edilmiştir. Uzaktan eğitim süreci üzerinde olumsuz etki oluşturan faktörler ise derslerin bir günde yoğunlaşması, artan ödev yükü, aile üyelerinin gürültüsü/dışarıdan gelen uyaranlar, öğretimsel görevlerin yeterli açıklanmaması, teknolojiye aşırı maruz kalma, pandemi kaynaklı sorunlar, öğrenci niteliklileri, internet kaynaklı sıkıntılar, sistemsel-teknolojik sorunlar, yöntem ve tekniklerde tekdüzelik, sınıf mevcutlarının fazlalığı, ders içeriklerinin öğrenciler tarafından sunulması (kötü sunumlar) olarak belirtilmiştir (Serçemeli ve Kurnaz, 2020) Covid-19 pandemi döneminde, fiili olarak uzaktan eğitimle muhasebe dersi alan öğrencilerin, uzaktan eğitim sistemine bakış açıları, uzaktan eğitim sistemiyle ilgili öz yeterlikleri ve uzaktan eğitimle yürütülen muhasebe derslerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitme bakış açılarına bakıldığında ise bu yaklaşıma olumsuz baktıkları görülmüştür. (Altun, Öztüran ve Akar, 2021) Covid-19 döneminden dolayı ilk kez uzaktan eğitim sistemi ile eğitim alan üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumları ve uzaktan eğitimde iyi öğretim elemanı algıları tespit edilmeye yönelik çalışmalarında üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının olumsuz olduğu, uzaktan eğitimde iyi öğretim elemanı algılarının ise olumlu düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı pandemi (covid-19) sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin görüşlerinin yeterlilik ve motivasyon, kullanılabilirlik, etkililik ve memnuniyet açısından belirlenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Eğitimde kalite, verimlilik ve sürdürülebilir olması önemlidir. Teknolojinin eğitime entegrasyonun başarılı olması ancak teknolojiye karşı olumlu tutum geliştiren ve kaygı düzeyi en az olan öğrenci, eğitimci ve yöneticilerle mümkündür. Pandemi sürecinde değişime uğrayan öğrenme ortamlarının etkililiği ve başarısını destekleyen faktörler arasında öğrenci tutumlarının olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin uzaktan eğitim araçlarını yeterlilik, etkililik, kullanılabilirlik, açısından değerlendirip yaşadıkları olumsuzluklar ortaya konularak çözüm önerileri sunulması eğitimin kalitesi açısından ve gerçekleştirilen bu çalışmanın ortaya çıkaracağı bulgular itibariyle uzaktan eğitim platformuna yönelik spor alanındaki ilerde yapılacak çalışmalara kaynak oluşturarak literatüre katkı sağlayacağı düşüncesi yönünden önemlidir.

Yöntem

Araştırmanın kapsamını, Munzur Üniversitesi, spor bilimleri fakültesinde, öğrenim gören, öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören 220 öğrencinin tamamına "Google Form" vasıtasıyla online anket yapılmış, 180 öğrenciden geri dönüş alınmıştır. Bu oran hedef kitlenin %81,8'ine ulaşıldığını göstermektedir. Bu çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli olan etik kurul izni Munzur Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya söz konusu olan veriler pandemi nedeniyle anket yöntemi ile 21.05.2021 ile 06.06.2021 tarihleri arasında Munzur Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerine gönüllülük esasına göre online uygulanarak elde edilmiştir.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu toplam iki bölümden tasarlanmış olup toplam da 32 sorudan oluşturulmuştur. Anketin ilk bölümü katılımcıların demografik

bilgilerini belirlemeye yönelik olarak 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise Yıldız, Çengel ve Alkan (2021) tarafından geliştirilen 24 madde ve dört alt boyuttan (yeterlilik ve motivasyon, kullanılabilirlik, etkililik ve memnuniyet) oluşan "Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Söz konusu ifadeler 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde beşli likert ölçeği ile derecelendirilmiştir. Ölçek 4 boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut: "yeterlilik ve motivasyon" olup 7 maddeden oluşmaktadır. İkinci boyut: "kullanılabilirlik" olup 8 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü boyut: "etkililik" olup 5 maddeden oluş-maktadır. Dördüncü boyut: "memnuniyet" olup 4 maddeden oluşmaktadır. Uygulanan tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 120 iken en düşük puan ise 24'tür. Ölçme aracı veri çözümlenmesinde değerleri ters çevrilen (8, 9, 12) 3 olumsuz madde içermektedir. Katılımcıların yüksek puan elde etmesi pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin olumlu tutum algılarının yüksek olduğu, düşük puan elde etmesi ise tutum algılarının düşük olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Yıldız, Çengel ve Alkan (2021) 24 madde ve 4 alt boyuttan oluşan çalışmalarının güvenirlik, Cronbach Alpha ile saptanan iç tutarlık katsayısı %93 olarak tespit etmişlerdir. Ölçeğin alt boyutlarına yönelik yapılan istatistiksel analizler sonunda Cronbach Alpha ile hesaplanan iç tutarlık katsayıları yeterlik ve motivasyon boyutuna yönelik %94; kullanılabilirlik boyutuna yönelik %81, etkililik boyutuna yönelik %88 ve memnuniyet boyutuna yönelik %84 olarak tespit edilmiştir. Spor bilimleri fakültesinde 180 öğrenci üzerinde yaptığımız çalışmanın güvenilirlik katsayısı ise sırsıyla Cronbach Alpha ile saptanan iç tutarlık katsayısı %95,8 olarak saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına yönelik yapılan istatistiksel analizler sonunda Cronbach Alpha ile hesaplanan iç tutarlık katsayıları yeterlik ve motivasyon boyutuna yönelik %92,2; kullanılabilirlik boyutuna yönelik %85,4; etkililik boyutuna yönelik %87,2 ve memnuniyet boyutuna yönelik %84,9 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edildi. İlk önce demografik verilere yönelik istatistiki tanımlayıcı değerlendirmeler yapılmış olup daha sonra verilerin normal dağılıp dağılmadığını görmek için n > 30 Kolmogorov- Smirnov testi yapılmıştır. Yapılan test sonrasında verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak nonparametrik testlerden (Mann Whitney U ve Kruskal Wallis) testi yapılmıştır. Daha sonra ölçeğin alt boyutları istatistiki tanımlayıcı verilerle ifade edilmiş olup son kısımda ise tartışma, sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin Demografik Bulguları

Araştırmaya katılanların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 1. Örnekleme Ait Bilgiler

Değişkenler		**N (180)**	**%**
Cinsiyet	Erkek	124	68,9
	Kadın	56	31,1
Bölüm	Spor Yöneticiliği	72	40
	Beden Eğitimi ve Spor	72	40

	Antrenörlük	26	14,4
	Rekreasyon	10	5,6
Sınıf	1. Sınıf	105	58,3
	2. Sınıf	75	41,7
İnternet Bağlantısı	Var	104	57,8
	Yok	76	42,2
Cihaz	Telefon	144	80
	Bilgisayar	35	19,4
	Tablet	1	0,6
Yaşadığınız Yer	İl	91	50,6
	İlçe	51	28,3
	Kasaba	1	0,6
	Köy	37	20,6
İnternette Geçirdiğiniz Süre	1 Saatten Az	33	18,3
	1 - 2 Saat	50	27,8
	3 - 4 Saat	61	33,9
	5 - 6 Saat	26	14,4
	7 Saat ve Üzeri	10	5,6
Uzaktan Eğitim Platformunda Geçirdiğiniz Süre	1 Saatten Az	81	45
	1 - 2 Saat	67	37,2
	3 - 4 Saat	27	15
	5 - 6 Saat	4	2,2
	7 Saat ve Üzeri	1	0,6

Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin İstatistiki Bulgular

Tablo 2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Genel Ortalama Puanı

	N	**X̄**	**Ss**	**Maximum**	**Minimum**
Uzaktan Eğitim Platformu	**180**	**2,85**	**0,89**	**5,00**	**1,00**

Tablo 2 incelendiğinde uzaktan eğitim platformu sorularına vermiş oldukları cevapların genel ortalaması 2,85 olarak hesaplanmıştır. Bu ortalamaya göre öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna karşı tutumlarının orta seviyede olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının Cinsiyete Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	X̄	Ss	Z	P
Uzaktan Eğitim Platformu	Erkek	124	2,89	0,87	-,859	0,390
	Kadın	56	2,77	0,95		

P>0,05

Tablo 3 incelendiğinde uzaktan eğitim platformu sorularına vermiş oldukları cevapların cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının İnternet Bağlantısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin tutumlarının internet bağlantısı değişkenine göre karşılaştırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının İnternet Bağlantısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	İnternet Bağlantısı	N	X̄	Ss	Z	P
Uzaktan Eğitim Platformu	Var	104	3,14	0,87	-4,879	0,000
	Yok	76	2,46	0,77		

P<0,001***

Tablo 4 incelendiğinde uzaktan eğitim platformu sorularına vermiş oldukları cevapların internet bağlantısı değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ortalamalara bakıldığı zaman bu anlamlı farklılığın internet bağlantısı var olanların lehine olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının Derse Katılım Cihazı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna ilişkin tutumlarının derse katılım cihazı değişkenine göre karşılaştırması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Platformuna İlişkin Tutumlarının Derse Katılım Cihazı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Derse Katılım Cihazı	N	X̄	Ss	X^2	P
Uzaktan Eğitim Platformu	Telefon	144	2,70	0,81	18,354	0,000
	Bilgisayar	35	3,50	0,95		
	Tablet	1	3,08	-		

P<0,001***

Tablo 5 incelendiğinde uzaktan eğitim platformu sorularına vermiş oldukları cevapların derse katılım cihazı değişkenine göre karşılaştırılmasında gruplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ortalamalara bakıldığı zaman bu anlamlı farklılığın bilgisayar ile derse katılım sağlayanların lehine olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yeterlilik ve motivasyon açısından vermiş oldukları yanıtlara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Yeterlilik ve Motivasyona Ait Bulgular

Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanıma İlişkin Yeterlilik ve Motivasyon Alt Boyut Bulguları	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bu platformu kullanmaktan keyif almaktayım.	52	28,9	29	16,1	48	26,7	38	21,1	13	7,2
Pandemi sürecinden sonra da verilecek dersleri online (çevrimiçi) olarak bu platform üzerinden almak isterim.	66	36,7	28	15,6	32	17,8	42	23,3	12	6,7
Bu platform üzerinden eğitim süreçlerini zamandan ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirmek kendi öğrenme hızımda çalışabilmeye teşvik etmektedir.	51	28,3	30	16,7	45	25,0	42	23,3	12	6,7
Bu platformu kullanmak kendime olan güvenimi arttırdı.	61	33,9	43	23,9	26	14,4	39	21,7	11	6,1
Bu platformu kullanarak sınıf ortamında sormaktan çekindiğim soruları sorma imkânı bulabilmem derse karşı olan cesaretimi arttırdı.	57	31,7	44	24,4	27	15,0	41	22,8	11	6,1
Bu platformda düzenlenen öğrenme etkinlikleriyle başarıya motive oldum.	60	33,3	36	20,0	38	21,1	34	18,9	12	6,7
Bu platformun kullanımının kolay olduğunu düşünüyorum.	28	15,6	25	13,9	35	19,4	73	40,6	19	10,6

Uzaktan eğitim ortamlarının yeterlilik ve motivasyon alt boyutuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 6'da gösterilmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %28,3'nün uzaktan eğitim platformunu kullanmaktan memnun olduğunu ve pandemi sürecinden sonra sadece %30'nun uzaktan eğitim platformu üzerinden devam etmek istediklerini görmekteyiz. Öğrencilerin yine %30'u uzaktan eğitim platformunun kendi öğrenme hızlarına göre çalışmalarına teşvik ettiğini, %27,8'nin platformu kullanmalarının kendilerine olan güveni artırdığını, %28,9'u platformun soru sorma konusunda kendilerini cesaretlendirdiğini, %25,6'sı öğrenme etkinliklerinin başarıya motive ettiğin, %51,2'si ise platformun kullanımının kolay olduğunu vermiş oldukları cevaplardan görmekteyiz.

Tablo 7. Kullanılabilirliğe Ait Bulgular

Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanıma İlişkin Kullanılabilirlik Alt Boyut Bulguları	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bu platforma giriş yapmadan önce birçok şey öğrenmem gerekti.	17	9,4	41	22,8	22	12,2	90	50,0	10	5,6
Bu platformu gereksiz bir şekilde karmaşık buldum.	13	7,2	38	21,1	34	18,9	59	32,8	36	20,0
Pandemi sürecinden sonra da platformu sıklıkla kullanacağımı düşünüyorum.	51	28,3	47	26,1	39	21,7	30	16,7	13	7,2
Platformun kullanımı konusunda kendimi donanımlı hissediyorum.	23	12,8	35	19,4	34	18,9	73	40,6	15	8,3
Bu platformu kullanabilmek için teknik bir kişinin desteğine ihtiyacım olabileceğini düşünüyorum.	6	3,3	49	27,2	21	11,7	64	35,6	40	22,2
Platformun modüllerinin (ödev, forum, tartışma, kaynak, canlı ders vb.) yararlı olduğunu düşünüyorum.	38	21,1	25	13,9	38	21,1	66	36,7	13	7,2
Platform üzerinden aradığım hizmetlere (ekran paylaşımı, dosya hizmetleri, kayıt, dosya paylaşımı ses-görüntü sistemleri vb.) kolaylıkla erişebilirim.	33	18,3	29	16,1	27	15,0	75	41,7	16	8,9
Platformun sunduğu online (çevrimiçi) çalışmalardan öğrenme-öğretme süreci boyunca etkili bir şekilde yararlanabilirim.	44	24,4	39	21,7	40	22,2	43	23,9	14	7,8

Uzaktan eğitim ortamlarının kullanılabilirlik alt boyutuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 7'de gösterilmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %48,9'u kendilerini platformu kullanacak şekilde donanımlı bulsalar da %52,8'i platformu karmaşık bulmuş olup, %55,6'sı platforma giriş yapmadan önce öğrenmesi gereken çok şey olduğunu %57,8'i platformu kullanmak için teknik desteğe ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Platformu kullanan öğrencilerin %50,6'sı platform üzerindeki hizmetlere kolay ulaştığını söylese de %43,9'u platform modüllerinin yararlı olduğunu, %31,7'si online eğitimde platformdan etkili bir şekilde yararlanacağını, %23,9'u ise pandemi sürecinden sonra uzaktan eğitim platformunu sıklıkla kullanacağını ifade etmişleridir.

Tablo 8. Etkililiğe Ait Bulgular

Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanıma İlişkin Etkililik Alt Boyut Bulguları	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%

Platformun sağladığı uzaktan öğretimin, yüz yüze gerçekleştirilen geleneksel öğretime göre öğrenme süreci üzerinde daha etkili olduğunu düşünüyorum.	73	40,6	33	18,3	32	17,8	32	17,8	10	5,6
Bu platform ile sanal sınıf ortamlarındaki ders içeriklerine etkin bir şekilde erişebilirim.	31	17,2	29	16,1	35	19,4	73	40,6	12	6,7
Bu platform ile sanal sınıf ortamlarında dersi yürüten öğretim elemanları ile etkin bir şekilde iletişim kurabilirim.	30	16,7	32	17,8	38	21,1	68	37,8	12	6,7
Bu platformda öğretim elemanları ile iletişim kurabilmekten memnunum.	40	22,2	26	14,4	34	18,9	63	35,0	17	9,4
Bu platformda öğretim elemanlarından geri bildirim almaktan memnunum.	20	11,1	26	14,4	37	20,6	80	44,4	17	9,4

Uzaktan eğitim ortamlarının etkililik alt boyutuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 8'de gösterilmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %44,4'ü öğretim elemanları ile iletişim kurabilmekten memnun olduğunu, %44,5'i öğretim elemanı ile etkin bir şekilde iletişim kurabildiğini, %47,3'ü ders içeriklerine etkin bir şekilde erişebildiğini ve %53,8'i öğretim elemanlarından geri bildirim almaktan memnun olduğunu ifade etseler dahi ancak %23,4'ü uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre daha etkin olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 9. Memnuniyete Ait Bulgular

Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanıma İlişkin Memnuniyet Alt Boyut Bulguları	**Kesinlikle Katılmıyorum**		**Katılmıyorum**		**Kararsızım**		**Katılıyorum**		**Kesinlikle Katılıyorum**	
	N	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Bu platformda ders içeriklerinin öğretim elemanları tarafından video ile anlatılmasından memnunum.	32	17,8	26	14,4	32	17,8	74	41,1	16	8,9
Platform üzerinden yürütülen online (çevrimiçi) derslerin tasarımından memnunum.	35	19,4	35	19,4	53	29,4	46	25,6	11	6,1
Platform ilgili çözemediğim bir sorun olduğunda teknik destek ve/veya yardım alabilmekten memnunum.	24	13,3	35	19,4	44	24,4	63	35,0	14	7,8
Platform ortamında arkadaşlarımla iletişim kurabilmekten memnunum.	34	18,9	36	20,0	27	15,0	73	40,6	10	5,6

Uzaktan eğitim ortamlarının memnuniyet alt boyutuna ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 9'te gösterilmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %31,7'si derslerin tasarımından memnun olduğunu, %42,8'i platform ile ilgili verilen teknik destek ve yardımdan memnun olduğunu, %46,2'si platform ortamında arkadaşlarıyla iletişim kurmaktan, %50'si ise ders içeriklerinin video ile anlatılmasından memnun olduğunu ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Dünya üzerinde birdenbire ortaya çıkan covid 19 salgın hastalığı insanların tüm yaşam tarzlarını değiştirmiş hatta bazı zamanlar ise yaşamlarına kısıtlama getirmiştir. Bu değişiklik her alanda olduğu gibi

eğitim alanında da büyük değişikliğe sebep olmuş ve eğitimi yüz yüze ortamından alarak uzaktan eğitim ortamına taşımıştır. Eğitimde yaşanan bu ortam değişikliği birçok öğrencinin daha önce hiç görmediği bir eğitim sistemi ve eğitim uygulamasıyla tanışmasına sebep olmuştur. Öğrencilerin karşı karşıya geldiği bu uygulamalar yüz yüze yapılan eğitimi uzaktan eğitim haline dönüştürmüştür.

Bu araştırmada spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitim platformunun, uygulamasının kullanımına ilişkin tutumları incelenmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna karşı tutumlarının çok iyi olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre de uzaktan eğitim platformuna karşı tutumlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bunun yanında evde internet bağlantısının olup olamaması değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmış olup evde internet bağlantısı olanların daha yüksek tutuma sahip oldukları görülmektedir. İnternet bağlantısının sürekli aktif olması öğrencilerin platformla daha uzun süreli ve istedikleri zaman bağlanmalarına sebep olmasından dolayı uzaktan eğitim platformuna karşı tutumlarının daha iyi olduğu düşünülmektedir.

Diğer bir değişken olan derse katılım cihazı değişkenine göre de anlamlı farklılığa rastlanmış olup uzaktan eğitim platformuna bilgisayar üzerinden katılanların daha yüksek tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim platformuna bilgisayar üzerinden derse katılım sağlayanların ekranın daha büyük olması nedeniyle öğrencilerin daha iyi odaklanmalarının yanı sıra bilgisayar üzerinden ders dinlemenin dışında araştırma, ödev, sınav ve uzaktan eğitim platformuyla ilgili iş işlemlerin daha kolay yapılmasından dolayı platforma karşı tutumlarının daha iyi olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformunu yeterlilik ve motivasyon açısından değerlendirdiklerinde genel itibariyle öğrencilerin yarıdan fazlası platform kullanımının kolay olduğunu ifade etmelerine rağmen platformun yeterlilik ve motivasyon açısından aldığı en yüksek değerin %30'u geçmediği görülmektedir. Bunda öğrencilerin sınıf ortamında soyutlanmış olmaları, derse yönelik bağlayıcı ya da dikkatlerini toplayıcı etkenlerden mahrum kalmaları gibi etmenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kullanılabilirlik açısından ise öğrencilerin yarından fazlası platformun karmaşık olduğunu ve kullanmak için desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiş olup pandemi sürecinden sonra ise uzaktan eğitim platformunu sadece %23,9'u kullanmak istediklerini belirtmiştir. Bunun sebebi platformu kullanım öncesinde yeterli bilgilendirmenin eksik olması ve öğrencilerin platformu kullanırken ihtiyaç duyacağı temel konular hakkında eğitici ve öğretici görsel içeriklerin eksikliğinden ya da zamanında hazırlanmamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin neredeyse yarıya yakını uzaktan eğitim platformunu etkili bulsalar da ancak %23,4'ü uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime sürecine göre daha etkin olduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak memnuniyet alt boyutunda ise ders tasarımları, teknik destek, platform ortamında iletişim ve video ile ders içeriklerinin anlatılması gibi konularda öğrencilerin nerdeyse yarıya yakını memnun olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak öğrencilerin uzaktan eğitim platformuna karşı bakış açılarının çok iyi olmadığı tutumlarının düşük olduğu görülmüş olup, pandemi sürecinden sonra uzaktan eğitim platformunu kullanmaya istekli olmadıkları anlaşılmaktadır. Pandemi nedeniyle birdenbire geçiş yapılan uzaktan eğitim sisteminde başarının sağlanması için öğrenciler ve öğretim elemanları kadar uzaktan eğitim platformlarının da önemi büyüktür. İhtiyaç duyulacak gereksinmeleri karşılayacak bir uzaktan eğitim sistemi öğrencilerin algı ve tutumlarını olumlu yönde etkileyerek uzaktan eğitim sisteminin başarılı olmasına katkı sağlayacaktır. Bu yüzden öncelikli olarak internet alt yapısının çok iyi olması ve kolay ulaşılabilir hale getirilmesi ve öğrencilerin eğitim amaçlı zorunlu olan internet ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılanması verimliliği artıracağından bu yönünde politikalar geliştirilmesi önerilmektedir. Uzaktan eğitim platformlarının kullanımında öğrencilerin platformları etkin bir şekilde kullanabilmeleri için telefon yerine bilgisayara yönlenmeleri bunun içinde özellikle imkânı olmayan öğrencilerin bu yöndeki ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için devletin, üniversitelerin

ya da özel sektör temsilcilerinin bir araya gelerek bu imkanları oluşturmaları önerilmektedir. Ayrıca uzaktan eğitim platformlarının daha çabuk kabul görmesi ve olumlu yönde tutum geliştirilmesi için platformun oldukça sade kullanımını kolay olacak şekilde geliştirilmelidir. Son olarak günümüz dünyasında artık uzaktan eğitim ya da çevrim içi eğitim önemli bir ihtiyaç olduğu için uzaktan eğitim platformlarının kullanılması da zorun hale gelmiştir. Dolayısıyla uzaktan eğitim platformlarında yeterlilik, motivasyon, etkililiği, sürdürülebilirliği artırmak ve geliştirebilmek adına farklı türdeki öğrenci, öğretim elemanı vb. gibi uzaktan eğitim platformlarının tüm paydaşları üzerinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

Altun Yalçın, S., Özturan Sağırlı, M. & Akar, M., S. (2021). University Students' Attitudes Towards Distance Education and Perceptions of Good Lecturers in Distance Covid-19 Period, International Journal of Education Technology and Scientific Researches, 6(14), 520-568.

Altuntaş, Y. E., Başaran, M., Özeke, B., Yılmaz, H. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Yüksek Öğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejilerine ve Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Algı Düzeyleri. Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi. 3(2).

Aydın C.Ç, Biroğlu S. (2008). E- Öğrenmede Açık Kaynak Kodlu Öğretim Yönetim Sistemleri ve Moodle, Bilişim Teknolojileri Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2,

Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. AUAD, 3(2), 85-124.

Genç, S.Z., Engin, G. ve Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. 41, 134-158.

Kağıtçıbaşı, Ç., (2004), İnsan ve İnsanlar, Psikolojiye Giriş, Gözden Geçirilmiş Onuncu Baskı, Evrim Basım-Yayım-Dağıtım, İstanbul,

Keskin, M., Kaya, Ö. D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 59-67.

Mıdık Ö. (2018) Tutumun Ölçme ve Değerlendirmesi. Balkan A, editör. Tıp Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, p.19-26.

Serçemeli M., Kurnaz E., (2020). Covıd-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı:1, Yıl:4 S.40-53

Uşun, S., 2006, Uzaktan eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara,

Yıldız, E. P., Çengel, M. ve Alkan, A. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği. OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 17(33), 132-153. DOI: 10.26466/opus.811510

NEWCASTLE XƏSTƏLİYİ VİRUSU

Qəhrəman HAZIYEVA
Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

MÜCƏRRƏD

Nyukasl xəstəliyi virusu quşçuluq sənayesində əhəmiyyətli bir virusdur. Öldürülmüş və ya zəifləmiş peyvəndin xəstəliyə qarşı istifadəsi immunoloji qorunmanı artırır. F geni, virüsün virulentliyini təyin edən əsas amildir. Buna görə də, bu işdə Razi LaSota-dan alınan və lövhədən təmizlənmiş NDV suşu IR12-nin F genini ardıcıllaşdırmağı və təhlil etməyi hədəflədik. Virus 10 günlük SPF embriyonlu toyuq yumurtalarına aşılandı və daha sonra allantoik maye ultra santrifüj istifadə edərək saxaroza qradiyent təmizlənməsinə məruz qaldı. Təmizlənmiş virus zolağı daha sonra genə xüsusi astarlardan istifadə edərək RNT ekstraktı və cDNA sintezinə məruz qaldı. PCR, F genini gücləndirmək üçün xüsusi primerlərdən istifadə edildi və daha sonra band jeldən çıxarıldı və 3 ilə 1 nisbətində pJet1.2 plazmidlərinə klonlandı və uyğun bir hüceyrəyə çevrildi. Çıxarılan plazmid daha sonra BglII məhdudlaşdırma fermenti ilə həzm edildi və əlavə plazmid Sanger se oldu Nəticədə, gen ardıcıllığı F tamamilə sıralanmış və gen bankında tapılan lentogen suşlarla müqayisə edilmişdir. Ardından MEGA6 istifadə edilərək ardıcıllıqla yığılmış, 112G-R-Q-G-R-L117-nin bölünmə yeri ardıcıllığı alınmış və sonra filogenetik ağac çəkilmişdir. Nəticədə F gen ardıcıllığı tamamilə sıralanmış və gen bankında tapılan lentogen suşlarla müqayisə edilmişdir.

Açar sözlər: Nyukasl xəstəliyi virusu, LaSota suşu, Klonlama, Sıralama

YERLİ TOYUQ XƏSTƏLİYİ

Zahirə JALILOVA
Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

MÜCƏRRƏD

Yerli quşların ND və AI vəziyyətini öyrənmək üçün isti quru bir iqlimdə (Borxar və Nəcəf Abad şəhərləri) və soyuq-yaş bir iqlimdə (Xansar və Semirom şəhərləri) İsfahanın 60 kənd ailəsində 8-66 həftəlik 900 yerli civciv vilayət paylandı və saxlanıldı, 8, 20, 32, 44 və 56 həftələrdə quşların% 15-i qanad damarından götürüldü və Newcastle və qrip xəstəliklərinə qarşı antikorları təyin etmək üçün HI üsulu ilə test edildi, bu vaxt kloakal və faringeal təmin edildi. çubuqlar, yüksək patogen qrip virusları H5 və H7 RT-PCR istifadə edilərək test edildi, Borkhar və Nəcəf Abad şəhərlərində anti-Newcastle antikorunun ortalaması sırasıyla 4.2 və 6.5, ortalama CV nisbəti% 63.7 və% 31.9; Xansar və Semiromdakı ortalama Newcastle antikoru 4,5, 5,8 və ortalama CV% 52,1 və 33,5% idi. Borkhar və Nəcəf Abaddakı Qrip əleyhinə antikorun ortalaması sırasıyla 5.21 və 0.6, ortalama CV% sırasıyla% 63.7 və% 33.0 idi. Xansar və Semiromda qrip əleyhinə antikorun ortalaması sırasıyla 5.5, 6.2 və ortalama CV% 29.8 və 19.3% idi. H5 və H7'nin molekulyar test nəticələri də mənfi idi. Ümumilikdə isti və quru iqlimdə quşların yayılma nisbəti daha çox olmuşdur. İnfeksion agentlər və fiziki qəzalar / heyvan hücumları səbəbindən ölüm nisbəti sırasıyla% 9 və% 11 idi. Nəticədə, yerli toyuqlar üçün kombinə edilmiş nəzarət və profilaktik idarəetmənin tətbiq edilməsi tövsiyə olunur.

Açar sözlər: Yerli Toyuq, Newcastle, Qrip, İqlim, İsfahan, Bərəkət

CONSTRUCTING DEMOCRACY IN LATIN AMERICA: US ECONOMIC SANCTIONS ON VENEZUELAN ECONOMY

Tofiq Tahirsoy
Azerbaijan Technical University

ABSTRACT

In this study published by Timothy Gill for the University of North Carolina-Wilmington, it was tried to be expressed how the USA is trying to improve democracy in Latin America against anti-democracy tendencies. It is mentioned that the USA supports opposition players in order to defeat the leaders on the left-wing and it is focused on trying to displace despotic leaders (Gill, 2018). Studies describing the conflict that the Venezuelan economy encounters the US economic sanctions can be listed as follows: (Service, 2019) (Ellner, 2015b) (Ellner, 2015a) (Ellner, 2013). In the 2019 report prepared by the Congressional Research Service; It focuses on the legitimacy of the leadership of President Maduro. Unlike other studies, in this study, the economic crisis, which shows the signs of economic contraction and excessive inflation experienced in Venezuela, and the US sanctions were shown as the accused about this crisis (Service, 2019). This article, written by Steve Ellner, focuses on Venezuela to establish friendly relations with Cuba, which highlights economic nationalist values. Although the US's multinational capital and military power is superior all over the world, it is stated that its political effect has decreased in the region. In addition, in terms of economy, it is emphasized that it has an insufficient effect on Venezuela, which defends national interests against foreign interests (Ellner, 2015b). In this article, which emphasizes the importance of the country's economy for Maduro, like Ellner, the role of the state in the democratic transition to socialism is emphasized (Ellner, 2015a). In another article published by Steve Ellner, who has published very productive works in this field, it was emphasized that Maduro has a special effect on the workers' movement and tends to support pro-worker reforms today. It is stated that this trend is caused by the social and political change in Venezuela (Ellner, 2013).

Keywords: Venezuelan Economy, Democracy, US sanctions, Latin America, Venezuela

PAN-TURKISM AS A THREAT IN A COMMERCIAL AND STRATEGIC CONTEXT FOR RUSSIA

Rəşad Mahirzadə
Sumqayit State University

ABSTRACT

Pan-Turkism in Turkey on the basis of cultural and political currents of popular government, on the basis of ethnic, cultural and political unification or idea based on language basis. It is a trend that emerged in the middle of the 19th century. Its foundations were created by the Turks living on the Crimea and the Volga. The Ottoman Empire had the aim of uniting with the Turks. Pan-Turkism has been an ideology that has been a danger to Russia since the time of the Russian Empire. Pan-Turkism was used by NATO as a means of pressure against the Central Asian republics and Azerbaijan during the USSR period. Now this continues. Pan-Turkism publicly support the government of Turkey constitute a threat to Russia's commercial and strategic interests in the former Soviet republics and Russia itself is threatened in terms of integrity. Pan-Turkism has always posed a danger to Russia. The concept of Turan was created in opposition to the concept of Iran, where Persian culture is superior. Turanism claims that the lands from the north-wide of Iran, from the Caucasus to the Sayan mountains belong to the Turani peoples and that all ethnicities belonging to the Ural-Altaic language group are also included. He also thinks the Turkish world as the center of this vast Turan. Pan-Turkism, on the other hand, is advocated as the intensification of the broader and more widespread Panturanism.

Keywords: Pan-Turkism, Russia, USSR, Panturanism, Russian Empire

ISLAM AS A FACTOR IN THE CONTEXT OF SOVIETIZATION POLICIES

Gülnaz Hidayatova
Baku Slavic University

ABSTRACT

Islam emerges as the most important factor that holds communities together in the face of Sovietization policies. After independence, a unifying element turned into a political tool in terms of individual and community identity. While creating national identities, the rulers also benefited from Islam for the protection of national borders and the peaceful coexistence of the people within the borders. Therefore, we can say that religion and nationalism coexist in the region. In order to keep the nation together, the rulers who used the religion of Islam in the first years of their independence both wanted to create a common ground in the society by legitimizing their governments and to develop their relations with other Muslim countries. Nowadays, they are increasingly trying to limit the influence of religion.

Keywords: Soviet Union, Sovietization, Islam, Muslim countries, religion

FOUNDATIONS OF MODERNIZATION IN CENTRAL ASIA

Krishan Malviya
Jiwaji University

ABSTRACT

The foundations of colonization started with educational policy. Russian language learning has been made compulsory and teaching Islam is prohibited. Russian immigrants, especially Kyrgyzstan, were settled in the new regions. Considering the Russian population in today's Turkic republics, it is clearly seen that this policy is implemented. Russian authorities have been placed in the administrative and military structures in these countries and their full sovereign and fully independent states have been interrupted. Modernization in Central Asia has had three distinctive features: First, this movement was applied externally rather than internally. Second, it took place in the context of a tightly controlled totalitarian system (as a result, all opposition attempts were suppressed and in reality the economic aspect of the process was not taken into account); thirdly, it has been implemented very quickly and in a way that covers all segments of the society. As a result of this rapid development, as stated above, although radical changes can be achieved in some areas, change in other areas remained limited. In particular, it could not lead to political mobilization. Although these are all extensions of political demands, these demands were made quite late (starting in the late 1980s and lasting until the perestroika period) and were limited to only a small group of urban thinkers.

Keywords: Modernization, Central Asia, Russian, Turkic republics, perestroika

GALIYEV'S APPROACH TO TURAN ON THE WAY TO REACH THE INTERNATIONAL

Chhaya Vadekar
Bhagwant Global University

ABSTRACT

The Turanian Socialist State, envisaged as a sovereign state, in an independent relationship with the Soviet Union, will be governed by the republic; The administration of the republic would be entrusted to a centralized party. The names suggested for this party were "Eastern Workers and Peasants Socialist Party" and "Eastern Socialists Party". Galiyev also foresaw the establishment of the Red Army for the state to be established. The Eastern Red Army, consisting of Tatars, Bashkirs, Turkestan and Kyrgyz, would form the center of the Red Army, which would fight against international imperialism in the East or the East itself. In addition, this army would be the core of the Colonial International, assuming the role assigned to the trade unions to spread communism and target Muslim countries. The starting and most effective place to send ideas and cadres to Asia for the realization of the world revolution will be the Turan Socialist State; The "East" strategy would also be carried out through this state. The aim of Galiyev with this state was to reach the goal more easily within a Turkish union on the way to bring the revolution to the international arena, rather than realizing "Turan". Many functions of the Turan Socialist State were envisaged, and it was conceived as a strategic tool for the liberation of the oppressed nations from colonialism, clearly stated in the idea of "Colonial International". Galiyev, starting from the region he knows best and determining the means he can use to spread the revolution around the world; He was planning to reach the international by realizing the revolution firstly in the Turkic world, then in the Muslim world, and finally in the whole world. Therefore, there are serious differences between the Turan ideas in Galiyev's mind and Turan, which is currently understood. Although Galiyev planned a national start with this idea, the ultimate goal was to reach the international, in this way, to end the exploitation.

Keywords: Galiyev, Turan, eastern, Muslim countries, internationalization

COMPARISON OF NATIONALITY POLICY IN STALIN AND GORBACHEV TIMES

Huriya Tazi
Ibn Zohr University

ABSTRACT

The policy of nationalities was based on the creation / invention of various "artificial" peoples in the Caucasus and Central Asia, making a classification based on the soil and language, and finally dividing and separating the lands with a political and strategic logic, since Ilminski's early work. With the self-confidence stemming from the central authority's ability to intervene, some non-Russian states / Soviets were granted a variety of cultural autonomies, which seemed to be experimental. In this context, initiatives were made towards the adoption of the system by placing names from the local people in the relevant local cadres. This loyalty-based relationship established during the Stalin period was placed on a line to be carried out on sensitive balances until the Gorbachev period.

Keywords: Gorbachev period, Caucasus, Central Asia, Soviet Union, Stalin period

GORBACHEV'S PERESTROIKA AND GLASTNOST POLICIES AND REHABILITATION OF THE SOVIET SYSTEM

Baariq N'Ait
Cadi Ayyad University

ABSTRACT

In 1986, the last leader of the Soviet Union, Mikhail Gorbachev, declared Perestroika (Reconstruction) and Glastnost (Openness) policies. These policies, which anticipated the rehabilitation of the Soviet system, aimed to introduce free market mechanisms into the economy, to open the country to the outside, to support this with social regulations and to accelerate democratic development. With these policies, elements such as "democratization" and "the right to self-determination" came to the fore, deep ethnic divisions came to light, and the spread of nationalist movements among the Soviet peoples was the result. The national elite consisting of party leaders, scientists, businessmen, etc. in the republics began to spread the ideology of nationalism to society. Although these nationalist movements and movements provide motivation in the struggle against the center, there is also an important point; Anthony Hyman points out this: "The Central Asian republics did not leave the Soviet Union, Russia withdrew by its own decision and dissolved the union." (Hyman, 1996: 19) In this way, other republics affiliated to the union suddenly gained their independence and were left alone with the formation and organization of a new nation-state.

Keywords: Soviet Union, Mikhail Gorbachev, Perestroika, Glastnost, Central Asia

ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT

Zawdie Yosef Frayzer
Dilla University

ABSTRACT

In 1912, the Alas Party was born from the Alas Movement. The Alas party was very Turkic during this period and was calling on the Turkish peoples living in the Russian Empire to unite and establish the Great Turan. The real importance of the Alas Party started with the collapse of the Russian Empire in 1917. They were now striving for an autonomous Kazakh-Kyrgyz national state within a newly established Russia. This state was required to include all the communities of Russia that were defined as Kyrgyz at that time and to bear the name Alas Orda. During the civil wars of Russia, Alas Horde had set up a separate army of its own to defend the Cossack regions against the Bolsheviks. However, they did not manage to keep a large unified territory. With the defeat of Alas Orda by the Red Army in 1919, it did not matter much. The members of Alas Orda, who were the few remaining Turkist wing, went to the south of Turkistan and joined the Basmaci Revolt. The reformist wing of the party joined the Turkestan Communist Party. After the collapse of the Soviet Union in 1988, many Kazakh and Kyrgyz joined the Azat and Asar operations and formed a new nationalist Muslim party called Alas National Independence Party. The establishment of this party was also a response to the nationalist Russian parties established in Kazakhstan and Kyrgyzstan. The objectives of the Alas Party were the reestablishment of the Alas Orda Khanate and the modernization of Islam in Central Asia. In addition, they argued that a United Turkestan States should be established that included the lands of all Turkic peoples. They were collaborating with the extreme Islamist and right-wing Turkistan Party (Turkistani Party). This party aimed at the conversion of all Turks to Islam and the withdrawal of all non-Muslims from Turkish lands.

Keywords: Alas party, Alas Orda, Alas Movement, Turkestan Communist Party, Basmaci Revolt

SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY

Zeynəb Hajiyeva
Independent Researcher

ABSTRACT

The Central Asian countries formed the basis of nationalism within themselves. Moscow, meanwhile, played the role of referee. This policy, like the other four items, is in harmony with the Tsarist period. The continuity between Tsarist era and Soviet policies concentrated on strategic goals. We can say that both periods are based on ethnic and administrative division. The policy of Tsarist Russia in Central Asian countries has always been based on ethnicization. Because it wanted to root out the Pan-Islamist and Pan-Turkist ideas in Central Asia. They thought that if these ideas did not disappear, the strategic goals of the Empire could be endangered. Russia was an empire, an ideological state, but not a nation-state. Because every definition they made on the nation-state excluded non-Slavs and Muslims. Another feature seen in the context of continuity was the concern over the unification of Muslims within and outside Russia in the context of Pan-Islamism. Because this unification could include Muslims from countries that Russia saw as a threat. Although ethnicization policies were implemented during the tsarist period, its purpose was not to build ethnic-based nation-states in Central Asian countries. What was important in Tsarist Russia was the determination of identities. Ethnicization policies were more about ensuring the separation of Turkish dialects according to ethnic groups. This vision of the tsarist period is in line with Stalin's policy of nationalities. However, the Soviet Union took these congruent points further and reshaped the administrative division of the ethnic groups of Central Asia under the nation state. As a result, the foundation of nation-states in today's Central Asia has been formed. Within the framework of what has been told, we see that Stalin made a return to the policy of nationalities in the Tsarist period. There were some factors that caused this. The most fundamental factors are; Sultan Galiyev's "Socialist Turan Project" and Pan-Islamic and Pan-Turkist ideas in Central Asia. Stalin's wish is to divide the region for pragmatic purposes. Therefore, as a solution, it brought back the politics of "ethnicization" in the Tsarist period. But in doing so, he tried not to shake the ideology of the new regime.

Keywords: Ethnicization, Central Asia, Soviets, Tsarist Russia, Pan-Islamism, Pan-Turkism

SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS

Cahan Qiyasqızı[1]
Məryam Asimanli[1]

[1]*Qafqaz University, Baku, Azerbaijan*

ABSTRACT

Nationalities policy emerged after 1924. This policy had three foundations. The theoretical basis was to take Stalin's Marxist interpretation. It is seen that the status of the land and language is taken as the basis while making administrative classification. There is an administrative division of people and lands within the framework of political and strategic logic. The Soviet Union continued to change and maintain only the ideological basis of the nationality policy of the Tsarist period. For this reason, we can say that there has been a continuity between the two periods.

Keywords: Stalin, Soviets, Nationalities Policy, Marxist interpretation, Soviet Union

NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET ADMINISTRATION

Tesfaye Abera Abebe
Century University College

ABSTRACT

Nationalism based on national identity has been accepted as an important element that will mobilize the masses. The Soviet administration did not hesitate to use this tool. It is an integral tool of the forced modernization process. It was not based on a local nationalism or ethnocentric thought. It was later invented and presented to the Soviet people. He gave absolute value to the land distinction. In other words, it was necessary to create national land for countries established with outside intervention. During the Soviet period, the concept of "Socialist Nation" emerged throughout the country, including the Central Asian republics. This concept has gained a theoretical importance in the 1960s and after. At this point we can clearly see that Soviet nationalism is narrow and rigid, far from Marxist thought. Soviet nationalism is not, in principle, against nationalism itself. What it opposes are competing nationalist ideas. Its purpose is to dominate the nationalist discourse. Soviet nationalism has been active outside the Soviet Bloc (especially in Central Asian countries) for a long time. It takes place as an important element in the cultural discourses of the West during the Cold War years. In short, the political basis of nationalism in the Central Asian republics was built in the Soviet period, and continued to develop in the post-Soviet period.

Keywords: Nationalism, Soviet administration, Central Asian countries, Soviet period, Socialist Nation

US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT

Draupati HEGADI
Kohima Science College, Nagaland, India

Chhaya KAMAL
Kohima Science College, Nagaland, India

ABSTRACT

Due to the use of an inductive research approach, qualitative research was preferred in the study. In qualitative research method, multiple case analysis strategy will be used as a strategy. As cases, examples of the Cuban Crisis and Vietnam War will be analyzed. The connection between the two cases will be associated with the US-Venezuelan conflict. And then, based on the research conducted and the leaders' statements, the connection will be combined under three hypotheses to create an original study. In this research based on qualitative data, necessary data will be collected and analyzed, and various data collection techniques will be used. In the context of trying to explain the connection between variables, this research is classified as the class of explanatory research by nature. The foreseen aim of the thesis is to examine the US-Venezuelan conflict in an ideological context, to analyze and reveal the similarities between the Cuban Revolution and the Vietnam War cases. The strategy of case analysis in qualitative research is seen as the most appropriate strategy for this study. According to the literature review, it is observed that there is a gap in this field. In this research, it is aimed to fill this gap by using an inductive approach, using qualitative research method and multiple case analysis strategy.

Keywords: United States, Cuban Crisis, Vietnam War, qualitative research, ideology

RISE OF FASCISM IN ITALY

Juliette VOORHORST
University of Freiburg, Freiburg, Germany

Evelien UITSLAG
University of Freiburg, Freiburg, Germany

ABSTRACT

In this paper, rise of fascism in Italy will be explained via Mussolini's actions. Mussolini was worried about increasing Fascist violence. Because if it was reached top level, authorities could crush Fascists and provide order and restore law. So, he wanted to seizure of power. In spring 1922, Fascist squads attacked Socialist town councils and trade union property. In May, the town council of Bologna was collapsed. There were street fights in northern cities. During this time, the police was unwilling to stop fights, they even gave weapons to some Fascist squads. In October 1922, Mussolini increased the pressure about organizing a Fascist march on Rome. Also, plans were made to seize major towns via 30.000 Fascist people. At the last week of October, Fascist squads seized town halls, telephone exchanges and railway stations through northern Italy. King Victor chose not to intervene to this coup d'état. The reason of this decision is not certain but he must be afraid of civil war. Finally, the King understood that Mussolini would not accept any other position except being prime minister. So, the King Victor offered prime ministry to Benito Mussolini in October 29, 1922. Mussolini used constitutional and revolutionary methods to be able to become a prime minister. He was appointed by the king. From the beginning, he got support from conservative Italians because of his patriotic stance during the First World War and the 'Bolshevik' threat of 1921-22. This paper uses historical timeline to explain ideology correctly. In addition, the research will mention about socialism and extreme nationalism to be able to express difference of fascism.

Keywords: Fascism, Italy, Mussolini, socialism, extreme nationalism

FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA)

Marin FRANCISKOVIĆ
University of Rijeka, Rijeka, Croatia

Dominik DRAŽENOVIĆ
University of Rijeka, Rijeka, Croatia

ABSTRACT

In the late 1940s, America founded Central Intelligence Agency to be able to fight against the Soviets (Gerard and Kuklick, 2015). Institutionally, it was more important in United States until September 11, 2001. It is also a cultural icon on movies and series. There is no moral questioning in these agent's fight against evils. The writers define characters as totally heroes. This represents constructivist approach in International Relations discipline. You construct a discourse and then it becomes real. It spreads American image to the world via movies, TV series and etc. Writers construct patriotism of spies. It can be easily said that CIA is central for national security but also America's popular and political culture (Immerman *et al.*, 2005).

Keywords: CIA, United States, constructivism, national security, popular culture

UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL

Yasmina BERRADA
Université Moulay Slimane, Morocco

Ashwaq TOBJI
Université Moulay Slimane. Morocco

ABSTRACT

Conjunction with transition of valuable trade routes to Ottoman domination, notably Portugal and Spain, European states embarked on a quest to find alternative trade routes. Portugal state which constitutes the topic of essay, improved on navigation because of its geographical situation. Names like Bartolomeu Dias, Vasco da Gama and Ferdinand Magellan are famous Portugal explorers. Portugal sailors, who discovers the Cape, got rid of paying heavy duty of main road trade because they found an alternative route to reach Indian region. In the colonial race because of the result the age of discovery, Portugal regressed with participating of states like UK, Holland and France to colonial race in the end of 16th century.

Keywords: colony, age of discovery, Portugal sailors

LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND

Jónás KRISZTIÁN
Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

Juhász BERTALAN
Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

ABSTRACT

To be able to understand the structure of local government in Poland, it is important to look at historical political transformation of the country. Before 1918, Poland was a nation which was divided three: Russia, Prussia and Austria. These countries all have different administrative systems. After Second World War, Polish state re-built itself. Then, it started to build its local government structures too. This reconstruction of local government system is the most important step in the 1989 political transformation in Poland (Kuesza and Szescilo, 2012). Under the decentralization reform that started after 1990, many laws in the field of local governments came into force. Accordingly, important arrangements have been made in the fields of finance, personnel structure and organizational structure and control of local governments. Particularly, autonomy of local governments has been tried to be provided in financial and administrative areas. The Constitution, which came into force in 1997, forms the basis of the reform that is tried to be realized in the field of local governments. In addition, the fact that Poland started to establish close relations with the European Union (EU) after 1998 also had a great impact on the restructuring process in the field of local governments.

Keywords: local government, Poland, European Union, decentralization, political transformation

SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE

Rowan RIOS
Chipola College, Marianna, United States

Maisie WOOD
Independent Researcher, United States

ABSTRACT

While mentioning about the evolution of the international structure, it is necessary to mention the terrorist groups that increased their roles in the world stage after September 11, 2001 and that these groups developed themselves with new methods. The US, which is considered as a superpower in many fields such as economic and military in world politics, was attacked on September 11, 2001, causing the globalization of the concept of terrorism and its "internationalization" in the words of Boutros Ghali (Finkelstein, 1995). Because it is not enough to try to solve a serious problem like terrorism with unilateral state policies. At this point, we must state that the interdependence of states has increased and how necessary norms, rules, procedures and principles are required. The attacks of September 11, 2001 showed that even a superpower like the USA is not immune from the threat of terrorism. To tackle such a serious global threat, states must put their interests aside and cooperate. On the other hand, security becomes multifaceted and complex, and it becomes difficult to identify security and threats. It is difficult to distinguish whether the issue in a country is internal or external (Ivanov, 2003).

Keywords: September 11, terrorism, global governance, internationalization, norms

TURKEY-EU COOPERATION: TURKEY'S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION

Karlen EYYUBLU
Baku State University, Baku, Azerbaijan

Nicat FUADLI
Baku State University, Baku, Azerbaijan
nicatfuad28@mail.ru

ABSTRACT

Turkey has always been, is, and will likely remain one of the most important countries for the European Union. The importance of Turkey for Europe is rooted in the historic ties between the two sides, dating back to Ottoman times. Be it through war, diplomacy, commerce, art, cuisine, or intermarriage, Turkey has always been an integral part of Europe's history. Turkey's relations with the European integration project have been dense, contested, and tortuous since the outset. Despite their intensity and duration over the decades, the end point of the relationship remains unknown to this day. The possible enlargement of the European Union with Turkey is a major issue of discussion. In 2002, European leaders have promised to decide about a starting date for the negotiations on Turkey's membership at the end of the 2004.Discussions about EU membership of Turkey are primarily of a political but also the economic implications have gained importance. The article focus on generally political and economic initiatives, and try to explain that why Turkey is so insistent on this membership. Economically, we focus on three main changes associated with Turkish membership; accession to the Internal Market, Institutional Reforms in Turkey triggered by EU membership and migration in response to the free movement of workers.

Keywords: Turkey, European Union, membership, cooperation, European integration

ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU

Nəcəf ABDULIN
Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan
abdulinəcəf@mail.ru

Salman VŸLIZADƏ
Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

A major economic aspect of the accession of Turkey to the EU involves the internal market. Accession to the internal market will increase trade for three reasons. Firstly, administrative barriers to trade will be eliminated or reduced to level comparable to those between current EU members. Secondly, accession to the internal market implies a reduction in technical barriers to trade. For example, the customs union between Turkey and the EU has already eliminated some of these technical barriers. And finally, risk and uncertainty will be appeased by Turkey's accession to the EU. Especially political risks and macroeconomic instability may decrease. Accession to the internal market is much more important than the elimination of bilateral trade tariffs and common external tariffs as in a customs union. The existing customs union between Turkey and the EU suggest that the accession to the internal market is the relevant issue, and not elimination of remaining tariffs and harmonization of external tariffs.

Keywords: Turkey, EU, internal market, external tariffs, harmonization

FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS

Lisa SULESKA
Euro College Kumanovo, Kumanovo, North Macedonia

Ivona MATOVA
Euro College Kumanovo, Kumanov, North Macedonia

Pavlina DAJO
Euro College Kumanovo, Kumanovo, North Macedonia

ABSTRACT

Forecasting the migration effect of Turkey's accession to the EU is difficult. The same difficulty applies to the Central and Eastern European countries, however. A number of researchers have nevertheless attempted to come up with an estimate of the migration potential. These studies usually use historical immigration patterns to estimate the effect of income disparities (and other explanatory variables like unemployment or distance) on international migration. The estimates are then applied to the income differentials between the EU and the Central and Eastern European countries to obtain an estimate of the migration effect of EU enlargement. De Mooij and Tang (2003) collected twelve of such studies. The results of these studies have been extrapolated to show the long-term migration potential from ten Central and Eastern European countries to the EU-15. The long-term is interpreted as the migration effect 15 years after the accession. To assess the migration potential from Turkey to the EU, we can follow a similar approach. In particular, we derived the implicit migration elasticity for the income differential from De Mooij and Tang (2003). Subsequently, we apply the figures for the Turkish population, and the income differential between Turkey and the EU-15 to derive an estimate for the migration effect from Turkey. Turkish income per capita, measured in purchasing power parities, is 31% of the EU-15 average in 2000. This is somewhat below the average of the Central and Eastern European countries. We take account of demographic developments in Turkey. The Turkish population is expected to increase from 68 million in 2000 to 86 million in 2025. By substituting these figures in the equation for the migration potential, we obtain an estimate for the migration from Turkey to the EU of 2.7 million people in the long term. This equals 4% of the current Turkish population, or another 0.7% of the current population in the EU-15.18.

Keywords: Free movement of labor, European Union, Turkey, migration, Central and Eastern European countries

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM

Zalim CHORAGHAD
University of Patanjali, Uttarakhand, India

ABSTRACT

Today, many companies focus on Corporate Social Responsibility (CSR). Especially, sustainability is very essential for this process. Because of sustainability, businesses reduced their energy use, and this maneuver cut costs. At the same time, reducing energy use decreases risk of rising energy prices and raises profit from new products and services. Everyone dreams a sustainable future. Companies can provide this, following all these. The solution is simple, make a plan that is based on environmental ethics. Human source management can make some greening plans for company's environmental future. In addition, they can publish this idea some advertisements in the magazine or newspaper. And then, it spreads. Also, they can produce some environmental projects and make it real. So, because of this, companies perform their social responsibility. This performance helps them to get more good reputation. Reputation attracts consumers. Trade increases much more. Profit also rises. All the effects occur due to environmentalist view.

Keywords: Corporate social responsibility, environmentalism, sustainability, human source management, businesses

THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY'S PEACE BUILDIING OPERATIONS POSITIONS

Rebecca HARE
Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies

Emma GUSTAFSSON
Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies

ABSTRACT

The fundemantal aim of this paper, understanding differance among peacekeeping, peace enforcement and peace building. Later on, whether today's peace building operations are cover all of them or not. In order to understand the difference between the concepts of peacekeeping, peace enforcement and peacebuilding, it is first necessary to understand how these concepts emerge. Examining the political history that forms the conditions of the era in which the concepts have emerged and shaped the structure of the international system will help us identify the concepts and make sense of the difference between them. The 20th century has passed the political struggle as a century of three great wars and destruction for the world. Eric Hobsbawm, one of the famous historians of modern times, gave the name "century of extremes" to this century in which he lived and witnessed.

Keywords: Peacekeeping, peace enforcement, peacebuilding

NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS UNTHINKABLE

Rodney SEALY
Webster University, Social Sciences, The Department of Political Studies

ABSTRACT

The nuclear strategy emerged during the Second World War as a result of the atomic bombings that America threw into Japan and was used as a mutual rivalry between the Soviet Union and the United States in the context of the "deterrence" strategy during the Cold War. Due to the development of technology, the reduction of the relative importance of conventional weapons has turned the two super powers of the world into weapons to threaten each other with nuclear weapons. In this framework, the production of nuclear weapons has been increased and ttates have felt the necessity to take sides between the USA and Soviet. The nuclear race between the two powers has climbed with the Cuban Missile Crisis during the Cold War. After this date, the nuclear arms race among the countries became widespread. From the end of the Cold War to the present day, states have engaged in nuclear weapons production to defend the dangers of neighboring states and to protect national interests. In this work, the basic function of the nuclear strategy, the deterrence strategy, the beginning of the use of nuclear weapons, and historical progress and the work on the restriction of nuclear weapons will be addressed. It will then try to convey thoughts about the fact that the nuclear strategy is not a real strategy because of nuclear war is unthinkable thing.

Keywords: Nuclear war, nuclear weapons, nuclear strategy, deterrence strategy

FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS

Shihaam GIBA
Ph.D., Kookmin University, Department of International Area Studies
Kamila YOSHIDA
Ph.D., Kookmin University, Department of International Area Studies

ABSTRACT

The industrial revolution, which emerged with the effect of new inventions on production in Europe in the 18th and 19th centuries and the birth of the mechanized industry by steam-powered machines, and these developments increased the capital accumulation in Europe, is a development that changed the course of the whole world. In this study, we first discussed the changes in the social dynamics brought about by industrialization in industrialized societies and how and from where this change is involved in conflict processes. We tried to explain the evolutionary process of the war that emerged as a result of this drag, within the framework of theoretical approaches, that this transformation process, which was involved in war issues, also led to a transformation in the nature and functioning of wars. In the most general terms, what are the effects of changing world order, social transformation and technological development on relations between states; We sought answers to questions such as how it brought about changes in areas such as conflict and war.

Keywords: Social Transformation, Industrial Society, Traditional Society, Evolution of War, Liberalism, Realism

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA

Məhəmməd HACIYE
Azerbaijan International University, Master Studies and Research Department, Social Work in Different Areas of Life

ABSTRACT

In the United States of America, which claims to be the most liberal country in the world, liberalism, freedom, equality, private property, etc. all principles are applied. However, although America is not legally, it is not actually pluralistic. Because there is a consensus in American society on political issues. There is a consensus in the United States, much stronger than in European countries. Liberalism in Europe has developed against the settled aristocratic kingdom. In the United States, however, when the British rule collapsed, neither the aristocrat nor the conservative ideology that supported the aristocracy remained. Thus, the liberal ideology developed alone in the United States, with the participation of almost all sections. Since the social situation in America is democratic, the dominant feature of the political situation is also democratic. The main purpose of this study is to examine the exact content and basic paradigms of the word democracy and how it works, and to determine the instrumentality of institutions by addressing the relationship between non-governmental organizations and democracy. For this, an in-depth analysis of non-governmental organizations will be made.

Keywords: Democracy, liberalism, non-governmental organizations

BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE

Günel MƏMMƏDOVA
Ph.D. Khazar University, Department of International Area Studies

ABSTRACT

Turks established great states in the Eurasian geography and this situation brought two different nations into the same political order and brought the states closer. However, after the collapse of the Golden Army (Mongolian-Turkish) State, the administration passed from the Turks to the Russians and the region gained a new political form. The Ottoman Empire, which grew rapidly and gained strength from the beginning of the 14th century, established relations with the Russians through the Crimean Khans in the early 16th century. The basis of the political relations between Russia and the Ottoman Empire in the historical process has been on war and superiority. Especially when we look at the last hundred years of the Ottoman Empire, Russia has been the state with which the Ottoman Empire has been the most involved and struggled. The biggest reason for this is Russia's ambitions on the Ottoman lands and especially the policy of landing on warm seas (Mediterranean).

Relations between Ottoman and Tsarist Russia can be considered in three periods. The Beginning of Turkish-Russian Relations and Geopolitical Principles. As the Ottomans began to lose their power after the first period that walked in favor of the Ottomans due to the strongness of the Ottomans and did not have much contact, the increase in relations will end with the 18th century and the collapse of both the Ottoman and Tsarist Russia "19. Century". Turkish-Russian relations will be discussed in this article on the basis of Ottoman-Tsarist Russia historical process.

Keywords: Ottoman Empire, Tsarist Russia, International Relations

STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)

Aytən ŞƏRİFZADƏ
Azerbaijan International University

ABSTRACT

This study focuses on the ideologies adopted in the Stalin Period and the Russification policy of Stalin, as well as the policies Stalin applied to the Central Asian states and other states.

Stalin, a Georgian, unexpectedly turned to the nationalism of the "Great Russian" to strengthen the Soviet regime. He championed many aspects of Russian culture, some Russian national and cultural icons, and the Russian language during the 1930s and '40s, and he kept the Russians up as an older brother to mimic the non-Slavs. Yosif Visaryoniç Çugashvili, who started to use the pseudonym Stalin (Man of Steel) in 1913, He was promoted to general secretary of the Communist Party of the Soviet Union in 1922. Lenin in 1924Stalin, who became head of the Soviet Union after his death, for 29 years until 1953.Became the leader of the Soviet Union. During the Stalin era, the Soviet Union, its bureaucratic functioning, and party formed its mechanism, shaped its ideology, industrialized, II. Winning the World War output. Stalin period: A Soviet identity is created, experienced, and institutionalized. Period. The Stalin government, the deterioration of the economic balance and the hunger of the people, rich farmer called the ear who demands high prices and does not send their products to the cities he held his class responsible. The government is starving towards its supporters, the urban population resorted to urgent and drastic measures against the threat. Is reluctant to implement them civil servant class was liquidated and cadres that obey orders were brought to work. Another curtain of the annihilation movement was opened under the name of "collectivization". Famine in cities caught between the pulling workers' section and the peasant demanding more material opportunities, Stalin decided to eliminate the ear layer with pressure. 12 In 1928-1929 Tatar economic “bourgeois elements and kulaks" in his life were mercilessly purged. Soviet in 1929When collectivization began on Russian soil, all the peasants who resisted this practice were the same. Was included and purged together with the kulaks from the 1930s.

The details of the ideology of Marxism-Leninism and the politics of the Stalin era will be expressed by comparing them with the ideologies that took place before and after. The pressures, policies and exiles that the Central Asian states and especially the Caucasus have been subjected to will also be discussed.

Keywords: Joseph Stalin, Marxism-Leninism, nationalism, Union of Soviet Socialist Republics (USSR)

ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION

Ching Yanx MUANG
Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics
Liu WANG
Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics
Chaby WANG
Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics

ABSTRACT

This paper explains about environmentalism in business generally. There are some specific points about environmentalism and these points were highlighted in the paper. Environmentalism is a global term nowadays. Events and their damages affects all the human beings. In this point, environmental ethics comes into play and it emphasizes also other creatures' importance in the life. This ethics is adopted by most of companies. Companies have to determine, what the right thing to do in the life is. So, they should make definition of right thing. They have to ask themselves these questions: What decisions are ethical? What actions are environmentally sustainable? What behavior is socially responsible? Because these questions' answer affect all of us. If the answer is suitable to the environmental ethics, these companies should take some responsibilities according to these answers. They should produce new projects about sustainability. And, they should also increase their advertisement about sustainability. If natural resources are sustainable, this provides more greening. Greening and sustainability are essential topics in the environmentalism. In the end, if the companies follow this process, even they don't want to aim this goal, they will get a good reputation in the market. Because consumers like environmentalist characteristics. All these activities are like an advertisement for companies. There is a quote as 'There's no such thing as bad advertising.' Maybe this is not a main goal for managers but it is the fact of the human nature. This research is briefly about why companies adopted it. There are some reasons: sustainability, social responsibility and companies' reputation. The paper contains interesting information about these issue and also suitable examples available to explain the topic clearly.

Keywords: Environment, business, sustainability, companies, ethics

TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS CIRCLE

Anastasia PAPAS
University of Patras, PhD Studies at the Department of Philosophy

ABSTRACT

Turkey, since its establishment, has always been with many powerful neighbors. The number and composition of Turkey's neighbors and their membership of the same alliance makes impossible that Turkey follows an expansionist and hostile policy against Greece. In addition to the Middle East very well to the known strategic importance, the four wars between the Arabs and Israel, the 1956 Suez attack Lebanese crisis, the Iran-Iraq War, the countries of the region to the arms flow, which are in various side and often all of the issues such as the presence of changes to open government in Turkey from the point of view are issues that need to be carefully assessed. However, Greece is far away from the Middle East. It does not have a common border with the USSR, it does not need to worry about its neighbors and relies on Western support, which has been accustomed since centuries; all of which make it easier to follow a dignified policy towards the eastern neighbor of Greece. On the day when Greece understands that its national and international interests can best be achieved through a close working relationship with its eastern neighbor, the vicious cycle of seventy years will be broken.

Keywords: Turkey, Greece, strategic partnership, Middle East, neighboor

ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS

Yonatan ORTON
Independent Researcher, Journalist at The Philadelphia Inquirer, LLC

ABSTRACT

Nationalism rose in the 19th century Europe. This change should have brought the Jews to an integral part of the nation. But their position got worse. People who belong to the majority religion still saw the Jews as unbelievers. Moreover, now they were foreigners to the nation they live in. Nationalism has faced Jews with new problems, but according to some it has brought a new solution. If the nation was defined by its origin, culture and target was the only natural and just basis for being a state, the Jews should have a nation and their own state. This new idea, which took the name of Zionism over time, was claimed first by Yehuda Alkalay who was a rabbi. In 1843, Alkalay came up with the idea of Jews returning to Palestine without waiting for Christ. In the 19th century, the idea of a Jewish national restoration in Palestine became widely known. Although the first claimer was Alkalay, the history of the Zionist movement was initiated by Herzl in 1896, after the publication of the booklet The Jewish State (Jewish State). According to Herzl, the Jews are a nation. This paper argues that the problems of Jews were not economic or religious, but national or political. And this problem could only be resolved with a Jewish nation and a state that Jews dominate.

Keywords: Jewish, Zionism, Palestine, nationalism

THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19

Juané FURAHA
A. Baitursynov Kostanay State University, Kostanay, Kazakhstan

Chuma NWADIKE
A. Baitursynov Kostanay State University, Kostanay, Kazakhstan

ABSTRACT

The industrial revolution, which emerged with the effect of new inventions on production in Europe in the 18th and 19th centuries and the birth of the mechanized industry by steam-powered machines, and these developments increased the capital accumulation in Europe, is a development that changed the course of the whole world. In this study, we first discussed the changes in the social dynamics brought about by industrialization in industrialized societies and how and from where this change is involved in conflict processes. We tried to explain the evolutionary process of the war that emerged as a result of this drag, within the framework of theoretical approaches, that this transformation process, which was involved in war issues, also led to a transformation in the nature and functioning of wars. In the most general terms, what are the effects of changing world order, social transformation and technological development on relations between states; We sought answers to questions such as how it brought about changes in areas such as conflict and war.

Keywords: Social Transformation, Industrial Society, Traditional Society, Evolution of War, Liberalism, Realism

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND COVID-19 IN NEW ERA AMERICA

Veronka GÉZA*
Méri BENJÁMIN*
Óbuda University, Budapest, Hungary

ABSTRACT

In the United States of America, which claims to be the most liberal country in the world, liberalism, freedom, equality, private property, etc. all principles are applied. However, although America is not legally, it is not actually pluralistic. Because there is a consensus in American society on political issues. There is a consensus in the United States, much stronger than in European countries. Liberalism in Europe has developed against the settled aristocratic kingdom. In the United States, however, when the British rule collapsed, neither the aristocrat nor the conservative ideology that supported the aristocracy remained. Thus, the liberal ideology developed alone in the United States, with the participation of almost all sections. Since the social situation in America is democratic, the dominant feature of the political situation is also democratic. The main purpose of this study is to examine the exact content and basic paradigms of the word democracy and how it works, and to determine the instrumentality of institutions by addressing the relationship between non-governmental organizations and democracy. For this, an in-depth analysis of non-governmental organizations will be made.

Keywords: Democracy, liberalism, non-governmental organizations

COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI

Ali Günay Balım[*], Esra Yaman[**], Büşra Sızan[***]

[*] *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi A.B.D Buca, İzmir, Türkiye,*
ORCID ID:0000-0003-2010-1696.

[**] *Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı, İzmir, Türkiye,*
ORCID ID: 0000-0002-9152-025X.

[***] *Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı, İzmir, Türkiye,*
ORCID ID: 0000-0002-4418-488X.

ÖZET

Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim hakkında son yıllarda yapılan çalışmaların sayısında bir artış gözlenmektedir. Uzaktan eğitim, pandemi süreci ile birlikte acil ve hızlı bir şekilde tüm öğretim kademelerinde çevrimiçi eğitimin zorunlu hale gelmesini ve bununla birlikte birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu meta-sentez çalışmasında örneklem grubu olarak öğretmen adayları ele alınarak covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2020-2021 yılları arasında covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim üzerine yapılan çalışmalardan 11 tanesi çalışmada belirlenen sınırlılıklar çerçevesinde seçilmiş ve incelenmiştir. Yapılan çalışmalara ilişkin kullanılan veri toplama araçlarını, çalışma konularını, tercih edilen araştırma yöntemlerini, bulgu ve sonuçlarını betimleyen tablolar oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda irdelenen 11 çalışma içerisinde öğretmen adaylarının covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlendiği çalışmalara yer verilirken; deneyim, algı, tercih ve mesleki yeterlilik konularındaki çalışmalara daha az yer verildiği görülmüştür. Ayrıca incelenen çalışmaların genellikle nitel araştırma yöntemleriyle yürütüldüğü, nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği sınırlı sayıda çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda alan yazındaki eksiklikler gözlemlenip yeni yapılacak çalışmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Covid-19 Pandemisi, Meta-sentez

COVİD-19 VE LİBYA'DAKİ ÇATIŞMALARIN SİVİLLERE ETKİSİ

Altun Altun*
**Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Hakkari Üniversitesi, Hakkari, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-2040-9965

ÖZET

Bu çalışmada, Libya'da COVID-19'un etkisiyle daralan sivil alanın anatomisi çıkarılmaya ve sivillere yönelik insan hakları ihlalleri ele alınmaya çalışılmıştır. COVID-19, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir pandemi ilan edildikten sonra ülkeler, pandeminin yayılmasını sınırlamak için çeşitli kontrol önlemleri almış, seyahat kısıtlamaları, sokağa çıkma kısıtlamaları, sosyal mesafe gereksinimleri ve uzaktan çalışma dahil yeni düzenlemeler getirmişlerdir. Hem pandemi hem de virüsün yayılmasını önlemek için alınan önlemler zaten silahlı çatışmalardan ve insani krizlerden etkilenmiş durumda olan sivillerin koruma ihtiyaçlarını artırmıştır. Libya'daki çatışmalar sonrasında tam bir insanlık trajedisi yaşanmaktadır. Yüz binlerce insanın hayatını kaybetmesi ve zorunlu yerinden olması sivilleri olumsuz etkilemiştir. Terör örgütlerinin faaliyetlerinin yoğunlaşması ile birlikte sivil halkın kayıpları artmış ve temel ihtiyaçlarını gideremez duruma gelmiştir. Pandemi süresince özellikle, çocuklar, kadınlar ve yaşlılar çatışma koşullarından en çok etkilenen kesim olmuştur. Libya'daki çatışmanın tüm taraflarının COVID-19 ile mücadele etmeye odaklanması, siviller için koruma sağlaması ve insani yardımların sağlanmasını kolaylaştırmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Siviller, Libya

THE COVID-19 PANDEMIC AND THE EFFECT OF CONFLICTS IN LIBYA ON CIVILIANS

ABSTRACT

This study tried to present the anatomy of the civilian sphere narrowing in Libya along with the effect of the COVID-19 pandemic and address the human rights violations committed against the civilians. After COVID-19 was declared by the World Health Organization as a global pandemic on 11 March 2020, the countries took a variety of control measures to limit the spread of the pandemic and issued new regulations including travel restrictions, lockdowns, social distancing rules, and teleworking. The measures taken to prevent the spread of both the pandemic and the virus increased the needs of civilians, who were already affected by the armed conflicts and humanitarian crises, for protection even further. Following the conflicts in Libya, a human tragedy is experienced across the country in its fullest sense. The loss of lives of hundreds of thousands of people besides the forced displacement affected the civilians adversely. Along with the intensification of the activities of the terrorist organizations, the civilian people's losses increased and the civilian people became incapable of meeting their basic needs. During the pandemic, particularly the children, women, and the elderly became the segment of society that was most affected by the conditions of the conflict. All parties of the conflict in Libya should focus on the fight against the COVID-19 pandemic, provide civilians with protection, and facilitate the delivery of humanitarian aids to civilians.

Keywords: COVID-19, Civilians, Libya

GİRİŞ

Politika tepkilerinden bağımsız olarak, pandeminin kendisi şikayetleri körükleme ve çatışmaya katkıda bulunma riski taşımaktadır. Çoğunlukla nispeten genç nüfus yapısına sahip olsalar bile, çatışmalardan etkilenen birçok ülke, şiddet ve hastalığa maruz kalma nedeniyle düşük bağışıklık sistemlerinden ve nispeten zayıf sağlık, su ve sanitasyon altyapılarından muzdarip nüfus gruplarına sahip olduklarından, orantısız olarak yüksek ölüm riskleri ve insani maliyetlerle karşı karşıyadır. Pandemiye karşı bu güvenlik açığı, silahlı

aktörlerin çokluğu ve bölgeler arasındaki yönetişimdeki farklılıklar, farklı toplulukların sağlık hizmetlerine ve diğer hizmetlere (COVID-19 vakalarını takip etme ve tedavi etme dahil) erişimini etkilediğinden, çatışmalardan etkilenen bir ülke içinde önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

İç çatışmaların genellikle öngörülemez olması, istenmeyen neticeler doğurması ve masum sivillere yönelik tehlikeler taşıması ile birlikte doğası gereği çok yıkıcı, uzun süreli ve yüksek maliyetli olduğu gözlenmektedir. Muammer Kaddafi'nin devrildiği 2011'den bu yana yerel, bölgesel ve uluslararası unsurlar arasında rekabetin devam ettiği Libya'da, iç savaş şiddetini her geçen yıl arttırmaktadır. Libya'da 2018'de nispeten azalmış görünen iç çatışmalar General Hafter'in hasım gruplarla anlaşamaması sonucu ve gelir kaynağı paylaşımı nedeniyle artışa geçmiştir. Bu saldırılar, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Libya'yı COVID-19'dan yüksek risk altındaki ülkeler arasına dahil etme kararına katkıda bulunmuştur. Örgüt ayrıca Libya'nın COVID-19'u tespit etme ve bunlara cevap verme konusunda zayıf kapasitelere sahip olduğunu bildirmiştir. Ülkede salgın dönemiyle birlikte ise çatışmaların şiddeti daha da yükselerek siviller pandemi karşısında korunmasız hale gelmişlerdir (Salah, 2020).

1. ÇATIŞMA VE COVID-19: SALGININ İSTİKRARSIZ KOMBİNASYONU

Küresel sorunların artması, yeni aktörlerin ortaya çıkması, güç ve çıkar mücadeleleri yeni çatışma alanları ortaya çıkarmaktadır. Çatışma, siyasi, ekonomik, kültürel, inanç ve felsefi bir hedefe ulaşmak için karşılıklı bağımlı olan örgütlü taraflarca kişi, grup, millet ve devletler gibi içsel ve çevresel potansiyel, algısal ya da gerçek tehdit ya da engellere karşı verilen yoğunluk derecesi ve şiddet düzeyi farklılık arz eden, gizli ya da açık bir mücadeleden oluşan geçici bir süreçtir (Akyeşilmen, 2013: 22). Soğuk Savaş döneminde devlet merkezli ve askeri güvenlik konuları ön plandayken, iki kutuplu dünya düzeni sona erdiğinde devletler arasındaki çatışmalar yerini daha çok sivil kayıpların yaşanmaya başladığı etnik ve dinsel temelli iç çatışmalara bırakmıştır. Çatışmalar kazan-kaybet veya rekabetçi bir yönelim tarafından yönlendirilen bir bozucu aşamaya sahiptir. Aktörler arasındaki kar-zarar üstüne kurgulu çatışmalar, temelde sivillerin hayatlarını doğrudan etkilemektedir. Çatışmaların artması insani yaşam koşullarını ve sivil yaşantıyı tehdit etmektedir (Çaylı, 2021: 77).

COVID-19 salgını uluslararası barış ve güvenliği daha da istikrarsızlaştırmakla tehdit etmekte ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, dünyanın dört bir yanındaki çatışma bölgelerinde "düşmanlıkların derhal durdurulmasını" talep eden bir kararı oybirliğiyle almıştır. İnsani yardım zincirlerinin kesintiye uğraması ve barış görüşmelerinden uzaklaşmayla birlikte, silahlı çatışmanın ortasında kalan siviller ve şiddetten kaçan mülteciler ve yerinden edilmiş insanlar pandeminin yükünü çekmektedir (CENTRE FOR HUMANITARIAN LEADERSHIP, 21 Mayıs 2020).

COVID-19'un barış ve çatışma dinamikleri üzerindeki etkisi, insani ve sosyo-ekonomik zorluklar yaratmanın yanı sıra belirli fırsatlar yaratan ve diğerlerini engelleyen politika tepkilerinden kaynaklanmaktadır. Analiz ve vaka çalışmaları, tanık olunan veya öngörülen etkilerin çoğunun çatışma ve istikrarsızlığa yol açtığını göstermiştir. Bunun iki geniş nedeni vardır. Birincisi, krizin küresel ve sistemler arası doğası (tüm ülkeleri ve birden çok sektörü etkiliyor olması) belirli bir bağlamda, ivmeyi yakalamayı ve çatışan taraflar arasında ortak bir zemin oluşturmaya yatırım yapmayı çok zorlaştırmaktadır. İkincisi, krizin doğası, bir tsunami veya başka bir felaket olayınınkinden önemli ölçüde farklıdır: COVID-19, çatışan tarafları eşit ve aynı anda etkilemeyen yavaş, uzun süreli bir krizdir. COVID-19 ile mücadele, çatışmalardan etkilenen ülkelerde şiddetli rüzgarların ortasında ve aynı kuralları paylaşmayan yarışmacılar arasında gerçekleşen bir maraton gibidir (Mustasilta, 2020). COVID-19, kimlik grupları, insanların korkusu, açgözlülüğü veya yabancı düşmanlığı tarafından motive edilen sivillere karşı doğrudan pandemi bağlantılı şiddet içermektedir. Örneğin, haber kuruluşları dünyanın bazı yerlerinde Asyalılara, Hindistan'daki Müslümanlara, Uganda'daki LGBTQ kişilere ve Venezüella rejiminin siyasi muhaliflerine yönelik COVID-19 ile ilgili saldırıları bildirmiştir. Pandemi

ekonomik, politik ve sosyal faaliyetleri bozduğundan, COVID-19 ile ilgili sivillere yönelik şiddet, dolaylı kanallar aracılığıyla da ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, pandemi kişi başına düşen GSYİH'yı bozduğu ve çeşitli yerlerde yabancı düşmanlığı ile bağlantılı olduğu için, bazı ülkelerde toplu şiddet riski artabilir. COVID-19 bağlantılı şiddetin failleri arasında devlet güçleri (asker ve polis), devlet dışı gruplar (milisler, protestocular, isyancılar/çeteler), uluslarüstü kuruluşlar ve özel vatandaşlar bulunmaktadır (Anderton, 2020).

COVID-19 iç çatışma bölgelerinde özelikle zayıf yönetim, alt yapının tahrip edilmesi sebebiyle sağlık hizmetlerine ulaşılamaması, yerinden edilme, sağlık tesislerine, çalışanlarına ve insani yardım sevkiyatlarına yönelik saldırılar, temiz içme suyu, barınma, beslenme meselelerindeki sorunlar, test yapılamaması, güvenlik eksikliği, su ve temel gıdaya erişememe özellikle çocuklar, kadınlar, sığınmacılar, yerinden edilmiş kişiler, engelliler ve yaşlılar olmak üzere bu bölgelerde yaşayanları savunmasız durumda bırakmıştır (Sayan, 2020: 1).

2. ARAP BAHARI VE LİBYA İÇ ÇATIŞMASININ ORTAYA ÇIKIŞI

Arap Baharı sürecindeki halkın ayaklanmasında protestoların önemli bir rolü bulunmaktadır. Protestoların özünde halkın kendi haklarını talep etmesi olsa da süreç farklı bir yöne doğru kaymıştır. Mısır'da Müslüman Kardeşler örneğinde olduğu gibi, protestocular baskıcı otoriter rejimleri devirmek konusunda birleşirken, ilerleyen süreçte ne olması gerektiği konusunda fikir ayrılığına düşmüşlerdir. Tunus'ta başlayarak Mısır'a ardından Libya, Ürdün, Fas, Bahreyn, Suriye ve ötesinde yayılan olaylar Ortadoğu'nun siyasal, sosyal ve ekonomik dengelerini sarsmıştır (Çaylı, 2001: 79).

Libya'daki rejim değişikliği farklı sebeplerden kaynaklanmaktadır. Libya halkı, rejimleri değişen diğer Arap ülkelerine göre daha iyi ekonomik şartlara sahipti. Fakat muhaliflere karşı bir baskının yaşandığı Libya'da düşünce, ifade özgürlüğü ve insan hakları ihlalleri konusunda çeşitli sorunlar yaşanmaktaydı. Özellikle ülkedeki İslami hareketi bastırmak için yapılan operasyonlar, Libyalıları rahatsız eden önemli sorunlardan birisiydi. Libya'daki isyanlarda esas önemli rolü Batılı ülkelerin gizli servisleri oynamıştır. Batılı ülkeler için önemli bir Pazar ve hammadde kaynağı olan Afrika'da, Kaddafi ve etkisindeki hükümetler engel teşkil etmiştir. ABD, İngiltere ve Fransa, Kaddafi yönetimindeki Libya'nın Brezilya, Çin, Hindistan ve Rusya gibi güçlerle işbirliği yaparak Batılı ülkelerin Afrika'daki çıkarlarını korumak için Libya'ya bizzat müdahalede bulunarak yönetimi değiştirmek istemişlerdir (Aktaş, 2012: 65).

Kaddafi'nin iktidarı bırakmaması ve sivillere karşı yürüttüğü silahlı mücadele üzerine Batılı devletler 1973 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı çıkartarak Libya'ya müdahale edilmiştir. Fransa'nın kendi iç politik kaygıları ile Libya'ya karşı çok istekli müdahalesi ve lider ülke görünümü, harekâtın NATO'ya devredilmesini sağlamıştır. 20 Ekim 2011 günü Kaddafi ölü ele geçirilerek rejimi yıkılmış ve muhalif gruplar iktidara gelmiştir (Demir, 2012: 274).

Muammer Kaddafi'nin 2011'de Libya liderliğinden zorla çıkarılmasından bu yana, ülke yönetimi konusunda şiddetli çekişmelere sahne olmuştur. Libya'da, uluslararası alanda tanınan Ulusal Mutabakat Hükümeti (GNA) ve Libya Ulusal Ordusu (LNA) olmak üzere iki rakip hükümet ortaya çıkmıştır. Bu iki oluşum meşruiyet için savaşmaya devam ederken, DAEŞ gibi devlet dışı militan aktörler de toprak ve nüfuz için yarışmıştır. Libya'da 2014 seçimlerinden sonra iki paralel yönetimin ortaya çıkması, demokratik tecrübeden ve köklü devlet kurumlarından yoksun Libya'yı kamplaştırmıştır. Libya, uluslararası kamuoyundan gelen baskı sonucunda tarafların 2015 yılında Fas'ın Suheyrat kentinde imzaladıkları siyasi anlaşma ile güç paylaşımı yapmıştır (Anadolu Ajansı, 2020). Süheyrat Anlaşması'nın öngördüğü güç paylaşımını hiçe sayan LNA, 2019'dan itibaren başkent Trablus'u ve diğer stratejik yerleri GNA'dan ele geçirmek için bir mücadele yürütmektedir. Mücadeleyi başlattıktan sonra GNA, LNA'ya karşı bir karşı saldırı stratejisi uyguladığını duyurmuştur.

Birleşmiş Milletler, Ocak 2020'de LNA ve GNA arasında bir ateşkes anlaşmasına aracılık etmesine rağmen, bu ateşkes kademeli olarak ihlal edilmiştir.

Şekil 1, Libya için şiddetli çatışma olayı zaman serisini göstermektedir. 12 Ocak 2020'de kurulan ateşkesin ardından şiddetli çatışma olaylarında küçük bir düşüş görüyoruz. Bununla birlikte, şiddet olaylarının sayısı, COVID-19 risklerine dair artan farkındalıklara rağmen, Şubat ve Mart aylarında kademeli olarak artmıştır. Libya verilerinin altında yatan sorunlu bir eğilim, LNA tarafından sağlık tesislerinin belgelenmiş olarak hedeflenmesidir. COVID-19 ile enfekte olanları tedavi etmeye ayrılmış yerler de dahil olmak üzere hastanelere yönelik birkaç saldırı hesabı olmuştur Bu açıklamalar, belirli militan grupların bakış açısından pandeminin, toprak ve nüfuz peşinde koşarken kullanılabilecek yeni güvenlik açıkları getirebileceği gerçeğini vurgulamaktadır. Libya'daki çatışma sıklığı ancak birkaç GNA zaferinin LNA'yı geri çekilmeye zorlamasından sonra azalmaya başlamıştır (Bloem ve Salami, 2021).

Şekil 1: Tarihe ve olay türüne göre şiddetli çatışma olayları, Libya

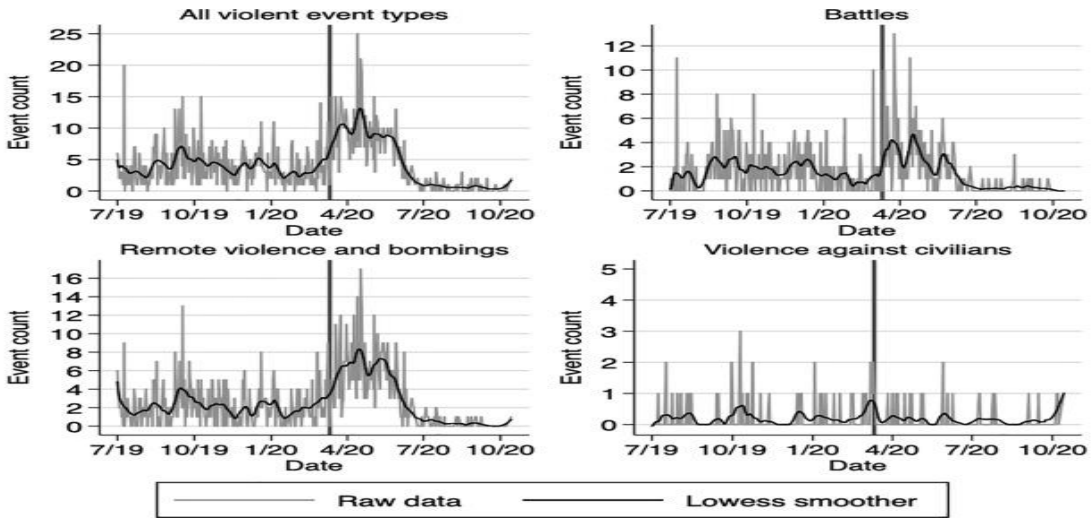

Kaynak: (Bloem ve Salami, 2020).

ACLED (Silahlı Çatışma Yeri ve Olay Verileri) verilerinde Libya için 2020 şiddetli çatışma olaylarının ezici çoğunluğu GNA ve LNA tarafından gerçekleştirilmiştir. 1 Ocak 2020'den itibaren Libya'daki tüm çatışmalara bakıldığında, % 52'si LNA ve % 39'u GNA ile bağlantılıdır. Bu süreçte uzaktan şiddet ve bombalama olaylarının % 55'inden LNA sorumluyken, GNA % 20'sinde yer almıştır (Bloem ve Salami, 2020).

3. LİBYA'DA COVİD-19 VE SİVİLLER

Libya'da 192129 COVID-19 vakası ve 3185 ölüm bildirilse de bunun gerçek sayıyı yansıtmadığı düşünülmektedir (Worldometer, 2021). Son derece küreselleşmiş bir silahlı çatışma ve büyük bir kısmı yok olmuş halk sağlığı sisteminin birleşimi, COVID-19'u Libya'daki siviller için büyük bir tehdit haline getirmektedir. 700.000'e yakın göçmen ve mülteci ve genellikle gözaltı merkezlerinde ve kötü sanitasyon tesislerine sahip kamplarda tutulan artan sayıda yerinden edilmiş kişi, virüsün yayılmasına karşı özellikle korunmasızdır. General Hafter ve LNA'nın GNA'ya karşı yeni bir saldırı başlatmasından bir yıl sonra, salgın, tarafları yeni tek taraflı açılımlar aramaya teşvik ederken uluslararası çatışmayı hafifletme çabalarını daha da aksatmıştır. Birleşmiş Milletler liderliğindeki görüşmelerde koronavirüs kaynaklı kesintinin ortasında, Libya'da silahlı çatışmalar 2020 Mart ve Nisan ayları arasında yoğunlaşmıştır. Tekrarlanan ateşkes çağrılarına

rağmen, her iki çatışma tarafı da pandeminin neden olduğu küresel dikkat dağınıklığını çatışmadaki konumlarını tek taraflı olarak ilerletmek için kullanmaya çalışmıştır. Hafter'in LNA'sının, saldırıların yoğun nüfuslu ve kapalı mahalleleri vurması nedeniyle Trablus ve çevresinde büyük tepki çeken bombardımanını yoğunlaştırdığı bildirilmektedir. Türkiye'nin GNA'ya sağladığı ağır destek, sahadaki güç dinamiklerini değiştirdi ve Rus destekli General Hafter, 2020 Nisan ayı sonundan bu yana artan askeri gerilemelerle karşı karşıya kalmıştır (The Economist, 30 Nisan 2020). Çatışmaya yüksek düzeyde dış müdahale, COVID-19'un Libya'daki çatışma dinamikleri üzerindeki etkileri açısından özellikle dikkat çekicidir. Dış güçlerin müdahalesi, çatışan tarafları pandeminin yansımalarının silahlı tarafları etkileme şeklini şekillendiren daha geniş uluslararası baskılara karşı daha az esnek hale getirmektedir. Her iki taraf da, dış müttefiklerinden gerekli kaynakları almaya devam ederse, pandeminin olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya kalsa bile savaşmaya devam edebilir. Salgınla mücadele önlemleri kurtarma görevlerini de engellediğinden, Akdeniz'den Avrupa'ya ulaşmaya çalışanlar için daha da tehlikeli hale gelmiştir. Libya'da kötüleşen bir durum, uzun vadede, çatışmanın kaosu ve krizin yarattığı dikkat dağınıklığı ortasında, göçmenlerin içinde bulunduğu kötü durumu istismar edebilen ve kaçakçılık faaliyetlerini hızlandırabilen organize suç gruplarının işine yarayabilir (Mustasilta, 11 Haziran 2020).

Askeri faaliyetler ve değişen çatışma çizgileri temel sağlık hizmeti sunumunu bozmaktadır. Çok sayıda sağlık tesisi çatışmalarda bombalanmıştır (Health Sector Libya, 2020). Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC), Libya'daki şiddet gün geçtikçe tırmanırken, sağlık hizmetlerine ve sivil altyapıya yönelik saldırıların yalnızca çatışmanın giderek artan ölüm oranını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda ülkenin zaten kırılgan olan COVID-19 müdahalesini de tehlikeye attığı konusunda uyarıda bulunmuştur. Ülkenin sağlık sistemi zaten çok kırılgan olduğu için IRC, hastanelere ve diğer sağlık altyapısına yönelik bu saldırıların uluslararası insancıl hukuku ihlal ederek gerçekleştirilmesinden ve ayrıca ülkenin COVID-19'a karşı etkili bir şekilde yanıt verme kabiliyetine kabul edilemez bir zarar vermesinden derin endişe duymaktadır. Libya'daki bu atmosfer hastalığa yakalanmaları halinde binlerce savunmasız insanı risk altında bırakmaktadır. En son Birleşmiş Milletler verileri, Libya'da göçmen ve mültecilerin yüzde 80'inin sağlık hizmetlerine erişimi olmadığını bildirmektedir. Ayrımcılık ve tutuklanma korkusu onları temel hizmetlere erişimden daha da uzaklaştırmakta ve ülke COVID-19 ile savaşırken onları daha da görünmez hale getirmektedir. Çoğu Libya'ya iş ve güvenlik arayışıyla gelmiş ancak çatışma Avrupa'da güvenli bir yaşama ulaşmak için binlerce kişinin hayatını riske atmaya zorlamıştır. Aralarında çocukların da bulunduğu en az 3.200 kişi denizde yakalanarak Libya'ya geri getirilmiştir. Bazıları ülkelerine geri dönebilirken, diğerleri sağlık hizmetlerine son derece sınırlı erişime sahip oldukları ve virüse yakalanma riskinin yüksek olduğu aşırı kalabalık gözaltı merkezlerine götürülmektedir (Einnews, 26 Nisan 2020).

400.000 ülke içinde yerinden edilmiş Libyalı ile 654.000 göçmen, mülteci ve sığınmacı da dahil olmak üzere sivil nüfus arasında insani ihtiyaçlarda keskin bir artışa yol açmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Özel Temsilci Vekili, Güvenlik Konseyi'nin 19 Mayıs 2020'de düzenlediği video konferans toplantısında Libya'da devam eden savaşın, COVID-19 salgını sırasında şiddeti sona erdirme çağrılarına rağmen, zaten değişken olan durumu daha da kötüleştirmekle tehdit ettiğini söylemiştir. Endişe verici askeri yığınak raporlarına işaret ederek, sivillere ve ilgili altyapıya yönelik birçok hedefli saldırı örneği, 850'den fazla ateşkes ihlali, sivil ölümleri, yerinden edilenler, su da dahil olmak üzere hayati hizmetlerin silahlandırılması vakalarına dikkat çekerek, Libya'ya bugüne kadar 4 milyar dolara mal olan devam eden bir petrol ablukası ve koronavirüs krizinin sadece kötü bir durumu daha da kötüleştirdiğini bildirmiştir (UN, 19 Mayıs 2020).

Uluslararası yardım kuruluşları insani ihtiyaçları karşılamak için GNA ve LNA arasındaki tarafsız aracı rolüne bağlılığını sürdürmekte ve çatışmanın taraflarına ihtiyacı olan insanlar için güvenli ve engelsiz erişim çağrısında bulunmaktadır. ICRC (Uluslararası Kızılhaç Komitesi) tarafından yapılan ankete katılan çoğu insan, geçim kaynaklarının COVID-19 nedeniyle azaldığını söylemiştir. Temel gıda fiyatlarının ortalama

yüzde 20 artması, ancak bazı bölgelerde iki katına çıkması nedeniyle gelir fırsatları buharlaştığı için en çok etkilenenler günlük ücretliler ve göçmenler olmuştur. Libya'nın gıdasının çoğunu ithal etmesi ve petrol üretiminin durma noktasına gelmesi nedeniyle fiyatların daha da artması ülkedeki çatışmada Covid-19'un ekonomik etkisini artırması beklenmektedir (ICRC, 2020).

DSÖ ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) , Libya genelinde rutin aşılama hizmetlerine erişimin önlenebilir hastalıklarda 250.000'den fazla çocuk için kesintiye uğradığını bildirmiştir. Uzun devlet onay süreçleri nedeniyle aşı stoklarının siparişleri ertelendi ve ağızdan çocuk felci aşısı ve difteri, tetanoz, boğmaca, çocuk felci, hemofilus influenza tip b'ye karşı koruma sağlayan altı değerlikli aşı da dahil olmak üzere bazı aşılarda şimdiden akut kıtlık bulunmaktadır. Yardım grupları, devam eden çatışmaların yanı sıra sokağa çıkma yasakları, özel izin gereklilikleri ve COVID-19'la ilgili diğer seyahat kısıtlamalarının yardım ve sağlık çalışanlarının erişimini ve hareketini engellediğini bildirmektedir (The New Humanitarian, 11 Haziran 2020). DSÖ 2020'de Libya'da Mayıs ayı başlarında sağlık hizmetlerine yapılan 13 saldırının sekiz sağlık tesisine ve üç ulaşım aracına zarar verdiğini bildirmiştir. Saldırılar ayrıca 5 sağlık personelinin ölümüne ve 17'sinin yaralanmasına neden olmuştur (Salah, 2020).
23 Haziran 2021 tarihinde gerçekleştirilen Libya Berlin İkinci Konferansı'nda, "Ülke genelinde kaynakların şeffaf ve adil dağılımı sağlanmalıdır. İnsan hakları ihlalleri ve ihlalleri ile uluslararası insancıl hukuk ihlalleri ele alınmalı ve kapsayıcı, kapsamlı ve hak temelli bir ulusal uzlaşma ve geçiş dönemi adaleti süreci başlatılmalıdır" kararı alınmıştır (Federal Foreign Office, 2021). Uluslararası insancıl hukuk bir pandemi sırasında düşmanlıkların durdurulmasının gerekip gerekmediğini değil, çatışmada sivillerin korunmasını öngörmektedir. Libya çatışmasında olduğu gibi tarafların sivil nüfusun ihtiyaç duyduğu içme suyu ve sağlık tesislerine saldırması yasaktır. COVID-19 salgınının gerektirdiği gibi iyi işleyen tıbbi tesisler gereklidir. Taraflar, sağlık personeline, tesislerine ve taşımacılığına saygı duymak ve korumak, yaralı ve hasta insanlara saygı duymak ve gecikmeden tahliye etmek için her türlü çabayı göstermekle yükümlüdür. Bu hükümleri birçok kez ihlal eden Libya'daki çatışan silahlı gruplar, ölümcül bir pandemi sırasında ülkenin kırılgan sağlık altyapısını yok etmeye devam etmektedir (Salah, 2020).

SONUÇ

Libya krizi bitmekten çok uzak görünmekte ve COVID-19 sürecindeki çatışmalar insani krizi derinleştirmektedir. Çok sayıda dış müdahale, yerel milislerin yabancı güçler tarafından manipülasyonları, çatışan tarafların barışçıl bir çözüm için anlaşmaya varamaması, iç savaşı sona erdirmenin ve Libya'nın barışçıl bir şekilde yeniden inşasını başlatmanın önündeki ana engeldir. Libyalılara, mültecilere ve göçmenlere bu salgın sırasında kendilerini koruma şansı verilmelidir. İnsanların sağlık hizmetlerine erişebilmesi sağlanarak ülkeye daha fazla tıbbi malzeme getirilmeli ve sağlık tesisleri bir hedef olmamalıdır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin düşmanlıkların küresel olarak durdurulması çağrıları doğrultusunda, Libya ihtilafının tüm tarafları, kalıcı bir ateşkes çerçevesinde Birleşmiş Milletler liderliğindeki barış sürecine geri dönüş konusunda anlaşmalıdır ve uluslararası insancıl hukuk ihlallerinden sorumlu olanlar hesap vermelidir. Çatışmanın çözümsüzlüğü, zaten değişken olan durumu COVID-19 ile birlikte daha da kötüleştirmektedir. Bu nedenle, Libya krizinin çözülmesi, öngörülemeyen, daha geniş bölgesel ve uluslararası sonuçlardan kaçınmak için çok önemlidir.

KAYNAKÇA

Aktaş, M. (2012). Arap Baharı ve Ortadoğu'da Demokrasi Sorunu. (Ed). Murat Aktaş. Arap Baharı (ss.7-76). Nobel, Ankara.

Akyeşilmen, N. (2013). Çatışma Yönetimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Analiz. (Ed). Nezir Akyeşilmen. Barışı Konuşmak (ss.18-44). ODTÜ, Ankara.

Anadolu Ajansı. (09.01.2020). "2020'de öne çıkan çatışma ve potansiyel risk bölgeleri". https://www.aa.com.tr/tr/dunya/2020de-one-cikan-catisma-ve-potansiyel-risk-bolgeleri-/1697337 (Erişim Tarihi: 18.06.2021).

Anderton, C.H. (2020). The other virus: Covid-19 and violence against civilians. https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/peps-2020-0039/html (Erişim Tarihi: 17.06.2021).

Bloem, J.R. ve Salami, C. (2021). COVID-19 and conflict. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105294 (Erişim Tarihi: 19.06.2021).

CENTRE FOR HUMANITARIAN LEADERSHIP. Conflict and COVID-19: War and instability during a pandemic. (21 Mayıs 2020). https://centreforhumanitarianleadership.org/the-centre/events/conflict-going-viral-covid-19-during-war-and-instability/ (Erişim Tarihi: 19.06.2021).

Çaylı, Ş.(2021). Suriye'deki Çatışmaların Sivillere Etkisi. (Ed.) İbrahim Karataş. Uluslararası Çatışmalar ve Siviller (ss.75-105), Orion, Ankara.

Demir, S. (2012) . Küresel Güvenlik Ortamının Analizi; Riskler, Aktörler, Beklentiler, Tedbirler. (Ed). Erol, M. S. ve Efegil, E. Türk Dış Politikasında Güvenlik Arayışları (ss.31-65). Barış, Ankara.

Einnews, (26 Nisan 2020). Coronavirus - Libya: Escalating violence in Libya jeopardises COVID-19 response, warns IRC. https://www.einnews.com/pr_news/515531780/coronavirus-libya-escalating-violence-in-libya-jeopardises-covid-19-response-warns-irc (Erişim Tarihi:18.06.2021).

Federal Foreign Office. (2021). The Second Berlin Conference on Libya. https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/berlin-2 conclusions/2467750?openAccordionId=item-2467828-0-panel (Erişim Tarihi: 19.06.2021).

Health Sector Libya. (2020). https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/health_sector_bulletin_april_2020.pdf (Erişim Tarihi:19.06.2021).

ICRC. (2020). Libya: COVID-19 and conflict collide, deepening humanitarian crisis. https://www.icrc.org/en/document/libya-covid-19-and-conflict-collide-libya-deepening-humanitarian-crisis (Erişim Tarihi: 18.06.2021).

Mustasilta, K. (2020). The Effects of the COVID-19 Pandemic on Peace and Conflict. https://reliefweb.int/report/world/effects-covid-19-pandemic-peace-and-conflict (Erişim Tarihi: 18.06.2021).

Salah, H. (2020). Despite Covid-19, Libya War Rages, with Civilians at Risk. https://www.hrw.org/news/2020/05/07/despite-covid-19-libya-war-rages-civilians-risk

Sayan, P. (2020). COVID-19 ve Küresel Ateşkes Çağrısı. https://www.istanpol.org/post/covid-19-ve-k%C3%BCresel-ate%C5%9Fkes-%C3%A7a%C4%9Fr%C4%B1s%C4%B1 (Erişim Tarihi: 18.06.2021).

The Economist. (30 NİSAN 2020).. Khalifa Haftar is losing ground and lashing out in Libya; The war in Libya. https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2020/05/02/khalifa-haftar-is-losing-ground-and-lashing-out-in-libya (Erişim Tarihi: 17.06.2021).

The New Humanitarian. (11 Haziran 2020). Coronavirus and aid: What we're watching. https://www.thenewhumanitarian.org/news/2020/06/11/coronavirus-humanitarian-aid-response (Erişim Tarihi: 18.06.2021).

UN. (19 Mayıs 2020). Despite Calls for Ceasefire amid COVID-19 Pandemic, Unabated Fighting Could Push Libya to New Depths of Violence, Acting Special Representative Warns Security Council. https://www.un.org/press/en/2020/sc14190.doc.htm (Erişim Tarihi:17.06.2021).

Worldmeter. (2021). Libya. https://www.worldometers.info/coronavirus/country/libya/ (Erişim Tarihi:25.06.2021).

SOCIAL ANOMIE AS A RESULT OF THE COVID-19 PANDEMIC, SOCIAL CHANGES AND THE CONSEQUENCES OF ISOLATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Ardita Abduli-Reka*, Drita MemetiHiriet Ziberi*****

**Department of Sociology, Faculty of Philosophy, University of Tetova*
***Department of Sociology, Faculty of Philosophy, Universiteti of Tetova*
****Department of History, Faculty of Philosophy, University of Tetova*

ABSTRACT

This study aims to address the anomic condition (social dynamism disorders-term used by E. Durkheim in 1893) during the period of the global Covid-19 pandemic in the Republic of North Macedonia. The study will include changes in social norms, social distancing, restriction of individual freedom and the consequences of isolation that significantly affected the economic downturn, increased aggression in children and increased domestic violence.

The research has an empirical character and is based on the opinion of the respondents who directly express their attitudes regarding the experiences and individual experience during this period.

The research sample consists of a total of 430 respondents including adolescents, adults and the elderly of both sexes (male and female) all from rural and urban areas of the Republic of North Macedonia so relying on research methods (analysis of content, induction / deduction and statistical methods we will conclude what are the general consequences brought by this pandemic.

Opinions were measured by a non-parametric "five-level" test according to the Likert scale. Data analysis is processed on a summary scale, from where the focus falls from the largest number of responses to an average, while the interpretation of the results is descriptive and analytical.

Keywords: social anomie, social distancing, pandemic, economic problems, violence.

Social anomie and social distancing from Covid-19

Emil Durkheim (1983) used social anomie as a term meaning "lack of norms, rules and laws" (Boudon R. 2018: 7), a condition followed by social disorganization and the collapse of the value system. The global Covid-19 pandemic which for a very short time by Wuhan spread to almost all countries of the world caused a disintegration of existing rules in society bringing new mandatory rules for maintaining a social order against the spread of virus infection SARS - Cov -2. Among the new restrictive norms that had to be respected by the population were: social distancing, closure of business facilities, forced isolation, etc.

Social distancing is the practice of staying away from things that pose a risk to health and social well-being. In the past it has been used with a negative context and referred to distance from persons who had mental illness or communicable diseases such as HIV due to stigma (Afe TO, Ogunsemi O (2016) & Chan B, Tsai A (2017).While now, social distancing is preceded by pandemic situations from which the application of new social norms is mandatory.

The social distance and the new rules for protection from Covid-19 are ordered by the World Health Organization and are valid for implementation by all residents, including our country. These new rules include: keeping a distance of 2 meters in public space from others; mandatory covering of the nose and mouth in public places; continuing with home work arrangements and distance learning / education when possible; strict observance of sanitary rules in places where people are gathered (disinfection and keeping a proper distance); quarantine and isolation for infected or potentially infected persons (WHO, 2021).

For society, social distancing poses the risks of increasing social rejection, increasing loneliness, and loss of feelings for the community. It negatively affects teaching and learning as well as prevents people from basic human need which is socializing effectively (Sikali, K. (2020).

In the survey conducted with about 430 citizens of the Republic of North Macedonia who expressed their views, 167 of them or 40.6% found that they fully agreed that social distancing removed them from friends and relatives, thus increasing their sense of loneliness. In fact, social distancing with the approval of new norms changed the emotional state of people by depriving them of complete individual freedom. Thus, about 118 respondents or 28.7% of the respondents fully agree. 103 or 25.0% of respondents stated that closing schools, restaurants and banning activities was effective against Covid-19. 61.9% found that social distancing increased solidarity among people in terms of maintaining general health.
Table T = 1 describes the detailed data from the survey conducted.

T = 1 One of the changes in social norms during the pandemic period was distancing and social isolation which strongly influenced the behavior of individuals by increasing the level of psychological tensions, feelings of loneliness and deprivation of personal freedom!

	Strongly Agree	*Agree*	*Neither agree nor disagree*	*Disagree*	*Stronglydisagree*	*Dev stand.*	*Median*	*Prob:*
Social distancing distanced me from friends and relatives and increased feelings of loneliness	167 (40,6 %)	123 (29,9 %)	77 (18,7%)	38 (9,24 %)	7 (1,7 %)	60.9	77	0.53
Social distancingaffected my emotional state	127 (30,9%)	99 (24,0 %)	89 (21,6 %)	28 (6,81%)	15 (3,64%)	48.0	89	0.67
Social distancing prevented individual freedom	157 (35,2 %)	125 (31,0%)	79 (19,2%)	42 (10,2%)	11 (2,6%)	59.4	79	0.71
Social distancing increased solidarity among people in terms of maintaining overall health	118 (28,7%)	134 (32,6%)	112 (27,2%)	29 (7,0%)	14 (3,4%)	55.5	87	0.79
Closing schools, restaurants and banning activities is effective against Covid-19.	103 (25,0%)	112 (27,2%)	105 (25,5%)	48 (11,6%)	43 (10,4%)	33.7	87	0.8

As can be seen from the data in the table, most of the respondents state that social distancing and new social norms, although they can affect the preservation of health, also have negative consequences. For when a person is deprived of his liberty and hindered from his purposes his personality and reflection in the face society change. This is confirmed by other studies that find that intermittent social distancing may maintain the prevalence of COVID-19 critical illness within current capacity, but this strategy may extend the overall duration of the epidemic until 2022 (Kissler et al. 2020). Any extension of the duration for social distancing can increase the detrimental effect where additional consequences will be felt in socialization, communication, mental well-being, etc. According to the statistical analysis in the table the probability of events with certainty is emphasized in the fact that social distancing increased solidarity between people in terms of maintaining health (0.79).

Economic crisis and desorganisation

Economic activity seems to have declined all over the world. Macedonia like a country that falls into the second group of countries according to income per capita levels (World Bank Indicators), has faced many of the difficulties that this pandemic brought.

Since December 2020, the Government of North Macedonia has declared a state of crisis, somewhat slowing down the gradual deconfinement plan (in place since May 2020). Average GDP fell by -5.4% in 2020. According to the (State Statistical office), North Macedonia's economic output shrank by an estimated 4.5%. Exports of goods and services fell by 10.9% in nominal terms in the year under review, while imports declined by 10.5%. Household final consumption decreased by an estimated 5.6% last year. The unemployment rate declined throughout 2020, reaching 16.1% in the fourth quarter, which is 0.5 % points lower than last year.

According to data from Agency of Employment in the RMV about 18,000 people have lost their jobs as a result of the closure of business facilities, hotels, the decline of tourism, etc. Half of them have used state financial assistance that was approved for pandemic situation, but the rest have moved to the margins of poverty (Agency of Employment).

As a result, the country is coping with its deepest recession in two decades affecting all sectors of the economy and economic activity is forecast to decline by 4.1 percent in 2020, according to the World Bank's latest (Worldbank.org Regular Economic Report- RER).

The economic crisis in the country during the pandemic was accompanied by high prices of food and energy, the high price of importing goods, the reduction of monthly salaries, the decline of tourism, etc.

Exept to the World Bank research, the economic consequences of the pandemic are expressed by the citizens surveyed by our survey. About 127 of them or 30.9% of the total 430 respondents said that they strongly agree that during the pandemic all business facilities increased the prices of products. 159 or 38.6% declarated that during this time their household income also decreased, even in the option I agree for reduce income, expressed 128 or 31.14% of surveing peoples.

Increase of family expenses as a consequence of total isolation confirm it about 129 or 31,3 % by strongly agree scale and 130 or 31,6 % from the scale agree. From our survey were not excluded even cases where respondents declared that economic crisis brought consequences on physical and mental health, they even confirm it about 179 of total peoples surveying or 43,5 % by strongly agree scale and 30,4 % from the scale agree.

Table T=2 by description forms shows the data of total surveying:

T=2 The pandemy of Covid-19 spread with a strong socio-economic dimension that was felt at all the globe. In terms of demographic size of the Balkan states, the Republic of Northe Macedonia was among the most affected. Isolation thus brought deep economic crisis, from unemployment, rising products prices to the collapse of businesses

	Strongly agree	*Agree*	*Neither agree or disagree*	*Disagree*	*Strongly disagree*	*Dev stand.*	*Median*	*Prob:*
During the pandemic period, all business facilities raised product prices	127 30,9 %	127 30,9 %	115 27,9 %	42 10,2 %	3 0,7 %	56.9	115	0.69
As a result of the pandemic, the economic income of my family also decreased	159 38,6 %	128 31,14 %	73 17,7 %	39 9,4 %	14 3,4 %	60.4	73	0.72
As a result of the pandemic, increased expenses on my family	129 31,3 %	130 31,6 %	103 25,0 %	35 8,5 %	11 2,6 %	55.2	103	0.9
Si pasojë e pandemisë shteti i ka kompensuar me asistencë sociale të ardhurat e personave që ngelën të papunë gjatë kohës së pandemisë?	49 11,9 %	71 17,2 %	119 28,9 %	105 25,5 %	62 15,0 %	29.6	71	0.8
As a result of the pandemic, does the state has compensated with social assistance the incomes of people who remained unemployed during the pandemic?	179 43,5 %	125 30,4 %	81 19,7 %	14 34,1 %	14 34,1 %	71.5	82.6	0.76

By the analytical reviews on the table, the pandemic period caused economic disorganization in all spheres of the sector in question. The higher probability of the presented events shows that the economic crisis that came as a result of unemployment had consequences physical and mental health of individuals (0.76).

Consequences of isolation and full quarantine

Pandemic as an anomic condition endangers all humanity not only from the spread of infection, but also brings consequences in the dramatic breakdown or weakening of social ties that are a source of morality (Merton, R. 1938). These consequences arise from full isolation and quarantine as well as fear of labeling and stigmatization of infected persons.

Isolation is a restrictive measure to prevent the spread of Sars Cov-2019 disease and means locking up infected people in hospitals or isolating high-risk people at home, respectively the vulnerable population (Prem et al.2020).Meanwhile, quarantine is another strategy, that has been used since the 14th century (Prem et al. 2020). The World Health Organization (WHO) defines quarantine of persons as "the restriction of activities or segregation of persons who are not ill but may have been exposed to an infectious or disease agent, for the purpose of monitoring their symptoms and detecting of cases (Kryzostof&Manesh 2021).

Our findings reveal that the restriction of movement and total closure of the population caused a number of psychological and social problems in the population of the Republic of North Macedonia, a condition that precedes social anomie.

From the questionary we can reveal that about 72.3% of respondents out of a total of 430 said that isolation at home caused psychological tension, sadness, grief and nervousness, while 27.7% did not agree with such a statement. 25.1% said that complete isolation brought conflicts and domestic violence (see Table 3).

Another vulnerable category which was hit hardest with social consequences were children, whose isolation and online learning has massively hindered their emotional, intellectual and social development. This was supported by about 82.5% of the respondents, while 44.9% stated that isolation from children significantly increased aggression.

According to expert studies, conclusions about the mental and social health consequences of children and adolescents witness a high tendency of feeling loneliness and prejudice: children and adolescents are more likely to experience high levels of depression and possibly anxiety during and after completion of forced isolation (White, J.2020).

Especially super-extroverted children, driven by high society have been greatly affected by social isolation since the onset of the pandemic says Dr. Fink (counseling psychologist). His patients show signs of "loss, nervousness and withdrawal" and these negative symptoms are evident in children of all ages (ibid.2020).

Only 31.2% of them found that isolation was necessary in order to stop the spread of infections which means that they have not suffered from the normative changes of society during this period.

The real data on this component are given in Table T = 3.

T=3 One of the government's measures against Covid-19 was the total isolation of the population by restricting any form of movement. Please answer how complete self-isolation and complete quarantine at home affected your environment:

	Strongly Agree	*Agree*	*Moderately Agree*	*Disagree*	*Strongly disagree*	*Dev stand.*	*Median*	*Prob:*
Isolation in the home caused psychological tension, sadness, worry, nervousness	157 38,1 %	98 23,8 %	92 22,3 %	34 8,27 %	21 5,1 %	54.7	92	0,54
Isolation in the home brought conflicts and domestic violence	42 10,2 %	59 14,3 %	104 25,3 %	88 21,4 %	105 25,5 %	28.0	88	0,79
Isolation at home increased aggression in children	102 24,8 %	81 19,7 %	109 26,5 %	67 16,3 %	44 10,7 %	26.4	81	0,7
Has the isolation of children with online learning hindered the emotional, intellectual and social development of children?	237 57,6 %	99 24,8 %	53 12,8 %	14 3,4 %	4 0,9 %	94.6	53	0,83
Isolation is beneficial as it stops the spread of infections.	127 30,9 %	104 25,3 %	115 27,9 %	30 7,2 %	32 7,7 %	46.9	104	0,73

From a sociological point of view the impact of quarantine and social isolation directly affected the mental health and behavior of individuals. Especially, the people living in cities are severely affected by the pandemic and are experiencing extremely high levels of insecurity, worries about the future and fear of possible infection (Group of authors, 2020).

Thus from the analysis of survey results according to statistical calculations the probability that predicts the most influential event from the consequences of isolation is online learning which has hindered the emotional, intellectual and social development of children (0.83).

Conclusion

World-wide scientific research has showing a high number of social and psychological consequences of changing new lifestyle rules. Conclusions from general research include consequences on mental health, social integration and increased stress in the population, especially in those that directly affected by coronavirus as well as in those directly affected by the economic crisis.

According to the analytical reviews of the opinion of the respondents, the analysis of the components provided in the questionnaire, the induction and deduction of events as well as the presentation of the hypotheses of this study we can conclude that:

- Social distancing though claimed to maintain overall health strongly influenced on individuals 'behavior by increasing stress levels and aggression in reactions. It also influenced the cooling of relationships between people and their perception of the sensitivity of others.
- The full quarantine brought deep economic crisis, unemployment and business downturn. Our survey found that during the pandemic rose food prices, in some private sectors workers' wages fell and as a result these individuals and their families experienced shocks in economic well-being. The government provides social support to the family in question, but this did not achieve the desired effect to cover all necessary expenses.
- Isolation from the pandemic affected the increase of boredom, increase cases of domestic violence and brought consequences in the behavior and education of children, including barriers to their emotional and intellectual development. Isolation from family, friends and the district greatly increased anxiety and insecurity, while the closure of business facilities reduced rincomes which caused the cataclysm of national economies.

Generally, as a global level also and in our country, all institutions starting from the family, health institutions, schools, economic sectors and others suffered a collapse in all aspects of functioning during the pandemic, the consequences of which will be long time in the future.

Bibliography

- Afe TO, Ogunsemi O (2016). Social distancing attitudes toward the mentally ill and victims of sexual violence among college students in Southwest Nigeria. Indian Journal of Social Psychiatry, 32(4):320–324.
- Boudon R. *Anomie*. Newyork: Encyclopædia Universalis; 2018. 7 p.
- Chan B, Tsai A (2017). Personal contact with HIV-positive persons is associated with reduced HIVrelated stigma: Cross-sectional analysis of general population surveys from 26 countries in sub-Saharan Africa. Journal of the International AIDS Society, 20(1):21395https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7461541/
- Goniewicz, Krzysztof, and Amir Khorram-Manesh. 2021. Maintaining Social Distancing during the COVID-19 Outbreak. Social Sciences 10: 14. https://doi.org/ 10.3390/socsci10010014
- Group of 15 author (2020) - The Impact of Quarantine and Physical Distancing Following COVID-19 on Mental Health: Study Protocol of a Multicentric Italian Population Trial, https://www.researchgate.net/publication/341938288_The_Impact_of_Quarantine_and_Physical_Distancing_Following_COVID19_on_Mental_Health_Study_Protocol_of_a_Multicentric_Italian_Population_TrialDOI: 10.3389/fpsyt.2020.00533

- Kissler et al. 2020) file:///C:/Users/Ardita/Downloads/socsci-10-00014%20(1).pdf
- Merton, R. -Social structure and anomie.„American Sociological Review", 3, 5, 672-682, https://www.researchgate.net/publication/343482029_SARS-CoV-2_Pandemic_as_an_Anomie
- Sikali, Kevin -The dangers of social distancing: How COVID-19 can reshape our social experience, US National Library of Medicine, National Institute of Health, 16.08.2020 https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7461541/

- WHO (World Health Organization – Coronavirus Disease (Covid-19), Advice for the public, last update 21.03.2021, https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public
- White, Jordana (2020) -Home Alone: The Mental Health Impact of COVID-19 Isolation on Infants, Children, and Adolescents, https://www.psychiatryadvisor.com/home/topics/child-adolescent-psychiatry/home-alone-the-mental-health-impact-of-covid-19-isolation-on-infants-children-and-adolescents
- https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-North-Macedonia.pdf
- https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/22/recession-deepens-in-north-macedonia-as-covid-19-pandemic-threatens-economic-outlook-says-latest-regular-economic-report
- https://www.fairwear.org/covid-19-dossier/worker-engagement-and-monitoring/country-specific-guidance/covid19-north-macedonia/

TİPOLOJİK ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA ZEYTİNBURNU KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ İNCELENMESİ

Asena Feyzanur Küçük[*], Şahika Özdemir[**]

[*]İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kent Çalışmaları ve Yönetimi, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

[**]İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-5762-1962

ÖZET

Mağaralardan başlayan ve günümüzdeki yüksek katlı bloklara kadar uzanan, insanın başrol olduğu yaşam serüveninde temel ihtiyaçlar arasında barınma ihtiyacı hep ön planda kalmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak için dönemin şartlarına göre dışarıdan gelebilecek herhangi tehlikelere ve afetlere karşı sağlamlık/dayanıklılık, mahremiyet, dış etmenlere karşı korunaklılık, estetik bakış gibi faktörler mimarlığın ve mühendisliğin temellerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Dünyada sanayi devriminin başlamasıyla birlikte merkezi iş alanlarının olduğu yerlere göçler başlamıştır. Kırsaldan kentlere artan nüfusun konut ihtiyacı da hızla artmıştır. Bu hızlı gidişat plansız büyümeyi, çarpık kentleşmeyi ve mimarlık ve mühendislik hizmeti alamayan niteliği olmayan yapılaşmaları da beraberinde getirmiştir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de mevcut yapı stoklarının doğal afetlere karşı yetersiz güçte olması, göç artışı, ruhsatsız ve kaçak yapılar, ulaşım ve altyapı problemleri ve plansız kentleşme gibi bazı nedenler zaman içerisinde kentsel dönüşümün gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu çalışma kapsamında yapılan çalışmada, niteliksiz yapı stokunun, gecekondulaşmanın, plansız yapılaşmanın çok olduğu İstanbul ili, Zeytinburnu ilçesindeki bazı kentsel dönüşüm projeleri belirli parametreler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Öncesinde genel bakışı görmek amacı ile ilçede yaklaşık 100 kişi ile sanal anket çalışması yapılmış olup ilçe sakinlerinin kentsel dönüşüme bakış açısı belirlenmeye çalışılmıştır. Anket verilerinden yola çıkılarak genelleme yapıldığında ülkenin fay hatlarıyla olan yakın temasından ötürü insanların kentsel dönüşüme yaklaşımları olumlu gözlenmiştir ancak insanların yaşadıkları alan ve yapılar ile duygusal bağ geliştirdikleri ve bu sebeple dönüşüm sonrasında mahalle kültürünün yok olma ihtimalleri, dönüşümlerdeki soylulaştırma örneklerinin fazlalığı, yaşanan hak kayıpları gibi etmenler kentsel dönüşüm hakkında olumsuz ve çekimser tarafta kalmalarına sebebiyet verdiği anlaşılmıştır.

Çalışma alanında seçilen projeler tipolojik gruplandırma açısından ilk etapta yakın çevre analizi başlığının altında yeşil ve rekreasyon alanları bakımından, ulaşım bakımından, bünyelerindeki erişilebilirlik bakımından incelenmiş olup; ikinci etapta mekan analizleri başlığının altında işlevsellik, dolu/boş veya açık/kapalı mekan bağlantıları ve yapıların yönlenmesi bakımından incelenmiştir. Üçüncü ve son etap olarak ise seçilen projelerin cephe analizleri yapılmış olup; kat yükseklikleri, cephe düzenleri, çevresel uyumları ve giriş kapısının incelenmesi ile dikkat edilen parametreler son bulmuştur. Seçilen proje alanlarında bulunan blokların fotoğrafları, mimari planları, şematik çizimleri anlatılmak istenilen tipolojik analizleri görsel anlamda güçlendirmiştir. Bu projeler bahsi geçen kriterler ışığında birbirleri ile kıyaslanmıştır.

Kentsel dönüşüm kavramının tasarımsal, sosyal, fiziksel, ekonomik ve yasal/yönetimsel gibi birden fazla boyutu vardır. Çalışma ile dönüşüm uygulamalarının ana kurgusunda tasarım boyutu üzerinde durulsa da aslında tam anlamıyla başarılı bir dönüşümün yapılabilmesi için kentsel dönüşümün tüm boyutlarına aynı oranda önem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel dönüşüm, Mimari tasarım, Zeytinburnu.

*Bu çalışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi kapsamında üretilmiştir.

ABSTRACT

Shelter, the basic needs in life, will always be at the forefront. For this general structure, the foundations of design architecture and engineerings, such as strength/durability, privacy, exterior protection, and aesthetics, have laid the groundwork for the equipment, just a matter of relevance according to its equipment.

With the beginning of the industrial revolution in the world, the origins began as the center started. It is used in a way that is increasingly protected from rural to urban areas. This rapid trend cultivates unplanned growth, unplanned urbanization, and impersonalized people who cannot receive architectural and engineering services.

In Turkey, as in the world, some reasons such as insufficient strength of existing building stocks against natural disasters, increased migration, unlicensed and illegal buildings, transportation and infrastructure problems, and unplanned urbanization have revealed the necessity of urban transformation over time.

In the study carried out within the scope of this study, some urban transformation projects in the Zeytinburnu district of Istanbul province, where unqualified building stock, slums, and unplanned construction are abundant, were evaluated within the framework of specific parameters. To see the general view, a virtual survey was conducted with about 100 people in the district. The perspective of the residents of the community on urban transformation was tried to be determined. When generalization is made based on the survey data, people's approaches to urban transformation have been observed positively due to the close contact of the country with the fault lines, but factors such as the possibility of the disappearance of the neighborhood culture after the transformation, the excess of examples of gentrification in the transformations, the loss of rights experienced. It has been understood that it causes them to remain on the negative and abstaining side of urban transformation.

The four projects selected in the study area were examined in terms of typological grouping, in terms of green and recreation areas, transportation, and accessibility under the title of immediate environment analysis in the first place; In the second stage, under the title of space analysis, functionality, full/empty or open/closed space connections and orientation of structures were examined. As the third and final stage, facade analyses of the selected projects were made; The parameters that were taken into consideration with looking floor heights, facade layouts, environmental harmony, and entrance door came to an end. The photographs, architectural plans, and schematic drawings of the blocks in the selected project areas have visually strengthened the typological analyses intended to be explained. These four projects were compared with each other in light of the criteria above.

The concept of urban transformation has multiple dimensions: design, social, physical, economic, and legal/administrative. Although the study focuses on the design dimension in the main setup of the transformation applications, it has been concluded that all sizes of urban transformation should be given equal importance to make a genuinely successful transformation.

Keywords: Urban transformation, Architectural design, Zeytinburnu.

**This study was produced within the scope of the Master's thesis of Istanbul Sabahattin Zaim University Graduate Education Institute, Department of Architecture.*

GİRİŞ

Yaşam döngüsünün doğal biçimde ilerlediği küreselleşen dünyada herhangi bir konunun bu dönüşüm ve farklılaşmadan nasibini almaması beklenemez. Bu değişim ve dönüşümün sonucunda kent içerisinde tasarımsal, fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetimsel bazı problemler çıkmaktadır. Tüm bunlara çözüm olarak yeniden kentsel planlama yani dönüşüm ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Zaten kentlerin zaman içerisinde kaybettikleri cazibelerini kazanabilmesi, kendini yenileyebilmesi ve kentlilerin artmasıyla eş zamanlı artan talepleri karşılayabilmesi için dönüşmesi gerekmektedir. Kentte yaşayan herkesin bu dönüşüm

ve farklılaşmaya bir önerisi, amacı, planlaması ve bunlara bağlı olarak beklentileri vardır. Heterojen nüfus birleşmesinin ve yaşamımız için gerekli olan ihtiyaçları bünyesinde barındıran mekanlara kent denilmektedir. Hal böyle olunca kentlerin de bizler gibi kendisini dönüşümün ve farklılaşmanın içinde bulması doğal bir sürecin parçasıdır. Aslında bu doğal dönüşüm ve farklılaşma süreci kentsel dönüşüm kavramının da tarihsel ilerlemesini gözler önüne koymaktadır.

Kentsel dönüşüm, kentin bir kısmının veya çoğunluk kısmının, Türkiye'nin ciddi konularından biri olan deprem faktörünün var olan yapı stoklarının ve bu stokların üzerinde bulunduğu zeminlerin bir proje kapsamında değerlendirilerek risk durumlarının tespiti ve tespit edilen risklerin bertaraf edilmesi için gerekli düzenlemelerinin yapılması, çürük veya ruhsatsız yapıların çevredeki diğer sağlam ve yeni yapılara zarar vermesini önlemek ve buna bağlı olası bir depremde can ve mal kaybının en az seviyede tutulabilmesi açısından yıkılan binaların yerine kanun ve yönetmeliklere bağlı kalınarak yeni binaların oluşturulması, sağlıklı ve depreme dayanıklı yapıların aynı zamanda düzenli şehir planlamalarını kentlere ve kentlilere kazandırılmasını amaçlayan eylemlerdendir.

Türkiye'nin bir gerçeği olan deprem dışında, plansız yapılaşmaların ve fonksiyonunu kaybetmiş alanların tekrar kazandırılması için çözümler yine kentsel dönüşüm hareketleriyle aranmaktadır. Kentsel dönüşüm başlığı altında yapılacak olan projelere, halkın sürece dahil edilmesi, istenilen hedefi görme/giderme açısından ortak anlaşma ve planlama ile dönüşümü uygulayanlar/talep edenler arasında daha sürdürülebilir ve başarılı bir sonuç oluşacaktır.

Kentsel dönüşümün dönüşen alanlara fiziksel, sosyal ve ekonomik katkı sağlama ve projenin her evresine o evreyle ilgili kurum, kuruluş, kişi gibi özel veya kamusal aktörlerinin projelere katılımını sağlama gibi amaçları vardır. Fiziksel amacı; ülkenin deprem tehlikesine karşı güvenilir olan, aynı zamanda yeni ve nitelikli yapı stoklarını oluşturmak, altyapı ve ulaşım sorunlarını alt düzeyde tutmak, dönüştürülecek alanın kentsel doku ve kentsel kimliğini bozmamak gibi maddelerle özetlenebilir. Sosyal amacı; alan kullanıcıların yaşamsal kalite parametrelerine uygun yeni alanların oluşturulması, dönüşüm yapılacak alanın komşuluk, mahalle kültürü gibi sosyal ilişkilerinin bozulmaması, dönüştürülecek alanda varsa tarihi ve kültürel değerlerin bozulmaması gibi maddelerle özetlenebilir. Ekonomik amacı ise; mevcuttaki iş imkanlarını kaybetmeden hatta imkan varsa iş imkanlarını arttırarak, bölgeyi ekonomik anlamda güçlü ve cazibe merkezine dönüştürmek gibi maddelerle özetlemek mümkündür.

19. yüzyılda batı ülkelerinin endüstri devrimi sayesinde hızlıca büyüyen kentlerinin fiziki anlamda sağlıksız çevrelerini daha iyi hale getirme çalışmaları ve 20. yüzyılda fonksiyon kaybına uğrayan sanayileşen bölgelerinin yenilenmesi çalışmaları kentsel dönüşümün dünyadaki ilk temellerini oluşturmaktadır.

Ülkemizdeki kentsel dönüşümün gelişme hikayesi ise 1950-1980 yıllarında hızlı kentleşme tabiriyle apartman ve gecekondu dönemini içerir, 1980-2000 yıllarında büyük dönüşüm tabiriyle gecekonduların dönüşümü ve sahil alanlarımızda yazlıkların oluştuğu dönemi içerir aynı zamanda dönüşümle ilgili sorumluluklar merkezden yerellere geçmiştir, 2000 sonrası yıllarda ise yaşanan büyük depremler ve sonucundaki can ve mal kayıplarıyla uygulanan politikaların hatalı olduğu anlaşılıp afet odaklı dönüşümler yapılmaya başlanmıştır.

Kentsel dönüşüm başlığı altında yapılacak olan her yeni değişim kentlilerin birçok açıdan etkilenmesini sağlayacaktır. Örneğin dar yada geniş kapsamlı diğer bir söylemle parsel veya yapı adası olması farketmeksizin uygulanacak bir kentsel dönüşüm projesinin etki düzeyi yalnızca fiziki değişim olarak algılanmayacaktır. Fiziksel, sosyal, ekonomik, yönetsel ve tasarımsal olmak üzere birçok açıdan değişim kentlilerin kentsel mekanlarla olan ilişkisini değiştirmektedir. Kentin kullanıcılarının bu değişimlerden memnun kalması aslında tüm bu değişimleri ortak paydada buluşturan ana etkendir.

Doğru tasarım kararları, kent parçasının güzelleşmesine, estetik anlamda güçlenmesine, kullanım açısından verimine, ulaşımından alt yapı bağlantılarına kadar sorun oluşturmamasına, fiziksel çevre kontrolüyle rüzgar koridorlarının oluşmamasına, yapıların birbirine gölge düşürmemesine vs. bir çok olumsuz şartın daha projenin başındayken ortadan kaldırılmasına sebebiyet verir, bu da projelerin nitelikli ve başarılı olmasını sağladığından, tüm projeler için kentsel dönüşümün tasarım ve planlama boyutu oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında yapılan çalışmada, niteliksiz yapı stokunun, gecekondulaşmanın, plansız yapılaşmanın çok olduğu İstanbul ili, Zeytinburnu ilçesindeki bazı kentsel dönüşüm projeleri belirli parametreler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Öncesinde genel bakışı görmek amacı ile ilçede yaklaşık 100 kişi ile sanal anket çalışması yapılmış olup ilçe sakinlerinin kentsel dönüşüme bakış açısı belirlenmeye çalışılmıştır. Anket verilerinden yola çıkılarak genelleme yapıldığında ülkenin fay hatlarıyla olan yakın temasından ötürü insanların kentsel dönüşüme yaklaşımları olumlu gözlenmiştir.

Çalışma alanında seçilen projeler tipolojik gruplandırma açısından ilk etapta yakın çevre analizi başlığının altında yeşil ve rekreasyon alanları bakımından, ulaşım bakımından, bünyelerindeki erişilebilirlik bakımından incelenmiş olup; ikinci etapta mekan analizleri başlığının altında işlevsellik, dolu/boş veya açık/kapalı mekan bağlantıları ve yapıların yönlenmesi bakımından incelenmiştir. Üçüncü ve son etap olarak ise seçilen projelerin cephe analizleri yapılmış olup; kat yükseklikleri, cephe düzenleri, çevresel uyumları ve giriş kapısının incelenmesi ile dikkat edilen parametreler son bulmuştur. Seçilen proje alanlarında bulunan blokların fotoğrafları, mimari planları, şematik çizimleri anlatılmak istenilen tipolojik analizleri görsel anlamda güçlendirmiştir. Bu dört proje bahsi geçen kriterler ışığında birbirleri ile kıyaslanmıştır.

Kentsel dönüşüm kavramının tasarımsal, sosyal, fiziksel, ekonomik ve yasal/yönetimsel gibi birden fazla boyutu vardır. Çalışma ile dönüşüm uygulamalarının ana kurgusunda tasarım boyutu üzerinde durulsa da aslında tam anlamıyla başarılı bir dönüşümün yapılabilmesi için kentsel dönüşümün tüm boyutlarına aynı oranda önem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

BULGULAR

Çalışmada mekansal analiz yöntemi ile araştırma, inceleme, kıyaslama yolu kullanılmıştır.

Çalışma Alanı 1: Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi

Sümer Mahallesi, kentsel dönüşüm projelerinin uygulanabilme potansiyelinin yüksek olduğu ve uygulandığında ilçeye dönüşüm konusunda öncülük kazandırabilecek bir alandır. Bu çıkarımın başlıca sebeplerinden birisi alanda yoğun yapılaşmanın olması ve mağduriyetleri ortadan kaldırma, halkın kolay olarak onay verebilmesi için yakın çevresinde transfer yapılacak boş alanın bulunmasıdır.

Zeytinburnu ilçesindeki ilk dönüşüm projelerinden olan Sümer Mahallesinde bulunan kentsel dönüşüm projesinin ilk etabı Sahilpark projesi, ikinci etabı Loca Mahal projesini oluşturmaktadır. Sahilpark projesi 13 blok ile tasarlanmış olup, 631 konut ve 21 ticari alan olmak üzere 93.698 m2 inşaat alanına sahiptir. 02.06.2010 tarihinde bu projeye ruhsat verilmiştir. Loca Mahal 3345 ada, 1 parsel üzerinde bulunmakta olup, 35.936,37 m2 büyüklüğüne sahiptir. İnşaat çalışmalarının devam ettiği bu projede yaklaşık olarak 1262 adet konut, 77 ticari alan bulunmaktadır. 20 konut, 1 ticari bloktan oluşmaktadır. İmar planında ise proje alanı "kentsel gelişim ve dönüşüm alanı" lejantında kalmaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 09.12.2016 tarihli ve yazısı üzerine 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 2.nci Maddesi'ne göre Bakanlar Kurulunun kararı ile 27.12.2016 tarihinde "Riski Alan" ilan edilmiştir.

Şekil 1: Sümer Mahallesi kentsel dönüşüm alanı (Kaynak: Zeytinburnu Belediyesi arşivi)

Vaziyet Planı İlişkileri

Yeşil ve Rekreasyon Alanlarının İncelenmesi

Yeşil alanlar, kentlerin ve kentte yaşayan insanların nefes alabilmesi için tasarlanması gereken ve kenti yaşanabilir kılan mekanlardır. Yeşil alanlar kentlerin kaotikliği ve üzerindeki kütle yoğunluğunu bir nebze olsun azaltmaya yarayan ve kentte yaşayan insanlar için yaşama bölgelerini diğer bölgelere göre daha tercih edilesi yapan bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentsel dönüşüm; dönüşüm yapılacak alanda yaşayan insanların yaşama konforunu ve alanın tercih edilebilirlik kriterlerini arttıran bir uygulama olmalıdır. Bu nedenle yeşil alan başlığı altında tasarlanan peyzaj çalışmaları dönüşüm yapılacak alan ile bütünleşik fikirde tasarlanmasının yanı sıra dönüşümden önceki haline göre daha iyileştirilmiş, ekolojik ve sürdürülebilir niteliklerde olması gerekmektedir.

Şekil 2: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi peyzaj düzenlemesini gösteren analiz

Projenin yakın çevresinde kamusal yeşil alan bulunmamaktadır. Proje alanı incelendiğinde alanda yaşayan konut sahiplerine hizmet etmesi açısından blokların arasında peyzaj tasarımlarına yer verildiği görülmektedir.

Ulaşım Açısından İncelenmesi

Projelerde güvenli yaya yollarının oluşturulması, araç trafiğinden uzak yürüyüş yollarının bulunması, araçları ile konutlarına ulaşabilen insanların rahatça konutlarına erişebilmesi ve tüm bu tasarımların standartlara uygun olan boyutlarda tasarlanmış olması projenin konfor kalitesini belirleyen önemli unsurlardandır.

Kentsel dönüşüm alanları kentlerin eskimiş ve yıpranmış alanlarında yapıldığı için dönüşüm alanlarında var olan dokuyu bozmamak, mahalle kültürünü korumak adına tasarlanan yeni projelerdeki yaya aksları oldukça önem taşımaktadır.

İncelenen Sümer Mahallesi kentsel dönüşüm projesinin ikinci etabı olan Loca Mahal projesinde; 650 metre uzunluğunda yaya, koşu ve bisiklet yollarını içeren parkurlar bulunmaktadır. Ayrıca bu parkurlar taşıt trafiği ile bağlantısız ve güvenli olarak tasarlanmıştır.

Proje alanındaki iki etapta da fonksiyon olarak konut kullanımı fazla olduğundan yapı adasının içerisinde ihtiyaca hizmet etmek amacı ile otoparka yer verilmiş olup; aynı zamanda rekreasyon alanları ve yeşil alanlara yer verilmiştir. Bu alanların varlığı projenin kent içerisinde cazibe kazanmasına sebep olmuştur.

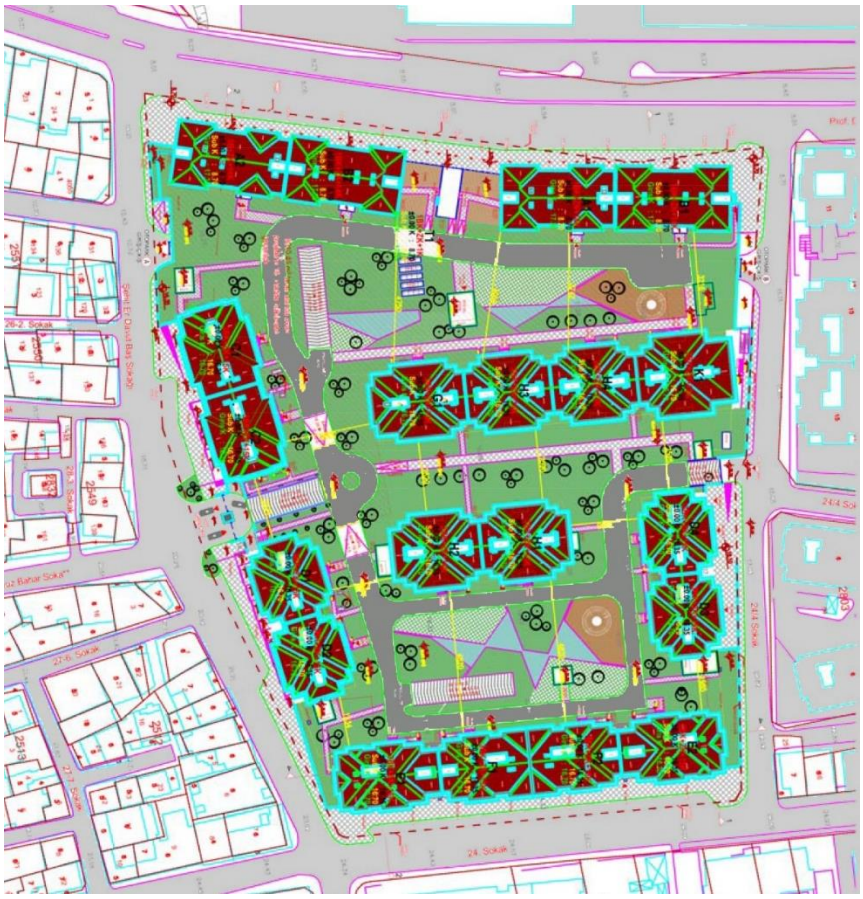

Şekil 3: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi ulaşım yolları

Proje alanı incelendiğinde alanda yaşayan konut sahiplerine hizmet etmesi açısından blokların arasında koyu gri olan yollar taşıt yolunu ve yol kenarlarında bisiklet uygun kullanım yollarını ifade ederken, pembe renkteki yollar yaya yollarını temsil etmektedir. Tasarlanan yollar tanımlı şekilde düzenlenmiştir.

Bünyesindeki Erişilebilirlik Açısından İncelenmesi

Ülkemiz içerisinde engelli bireylerin neredeyse 8,5 milyon kadar olması, bir yerden bir yere ulaşabilmede ve bireylerin kentsel mekanları yardım almaksızın tek başlarına kullanırken karşılaştıkları birçok problem görülmektedir, dolayısıyla kent içerisinde günlük aktivitelerini gerçekleştirmede ve topluma katılmada zorlanmaktadırlar. En büyük engel olan ulaşımı, fiziksel çevreyi ve onun unsurlarını (yollar, kaldırımlar, konut alanları, parklar vb.) engelli bireylerce erişilebilir hale getirmek yaşam kalitesi açısından önem arz etmektedir.

Erişilebilirlik; bir ürünün, aracın, servisin veya çevrenin mümkün olduğunca çok insana ulaşılabilirlik mertebesidir. Bir sistem veya varlık üzerinden ‘erişime uygunluk’ olarak da anlamlandırılabilir. Erişilebilir hale getirmek yaşam kalitesi açısından önem arz etmektedir.

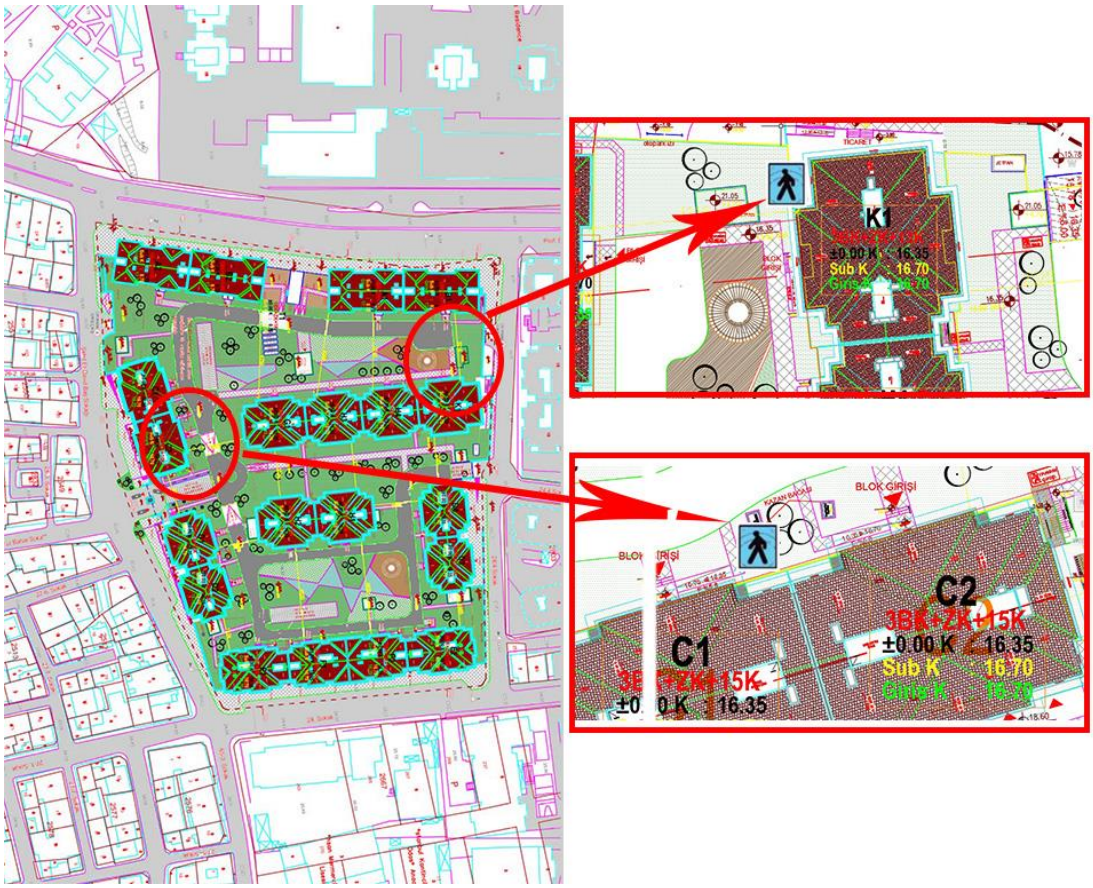

Şekil 4: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi erişilebilirlik analizi

Proje alanına bakıldığında arazide kot farkı olmamasına rağmen blokların altında subasman yapıldığından dolayı 16.35 olan yaya yolunu, 16.70 olan bina giriş kotuna ulaştırmak amacıyla %5,8 eğimli rampa düşünülmüştür. Rampalar sayesinde bütün bloklara herkes erişebilir konumdadır.

Plan Ölçeğinde Mekan Analizi

Proje alanının vaziyet planına göre 20 konut bloğu ve 1 ticari bloktan oluşmaktadır. Bu bloklarda toplamda 1262 adet konut, 77 ticari alan bağımsız bölüm bulunmaktadır. Plan ölçeğinde mekan analizi yapıldığında aşağıdaki şekillerde gösterilen çeşitli tiplerin oluşturulduğu, böylelikle her sayıda ailelerin barınabileceği proje kurgusu oluşturulmuştur.

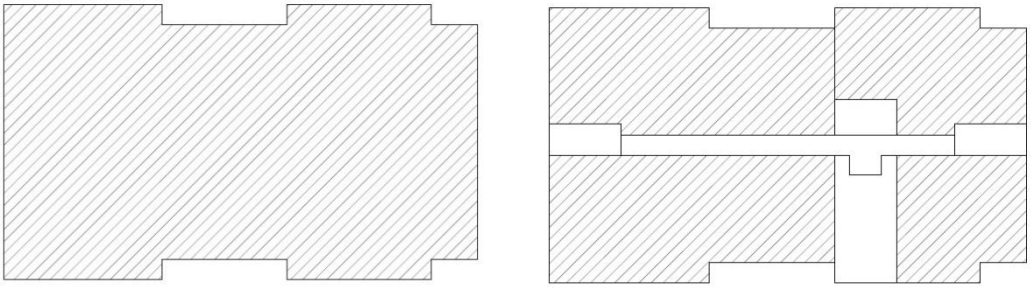

Şekil 5: A blok yapı şeması ve kattaki konut şeması

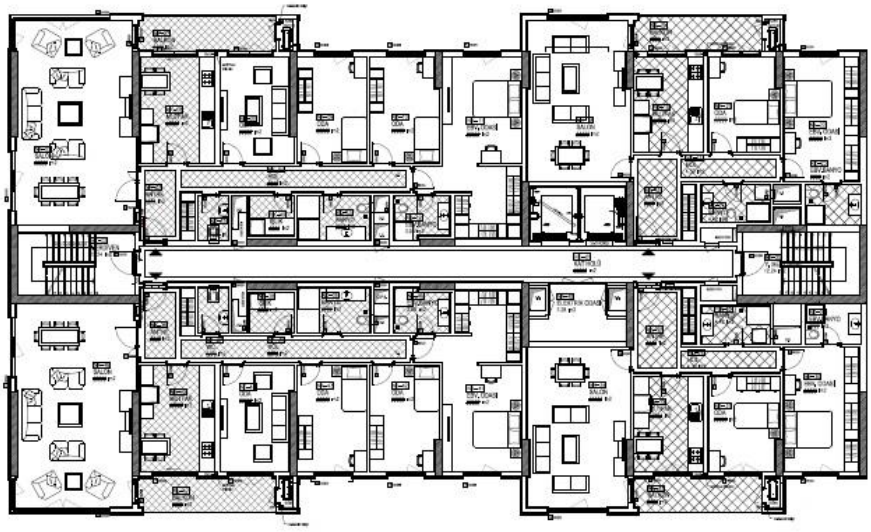

Şekil 6: Yapı konutlarının kat planı şeması

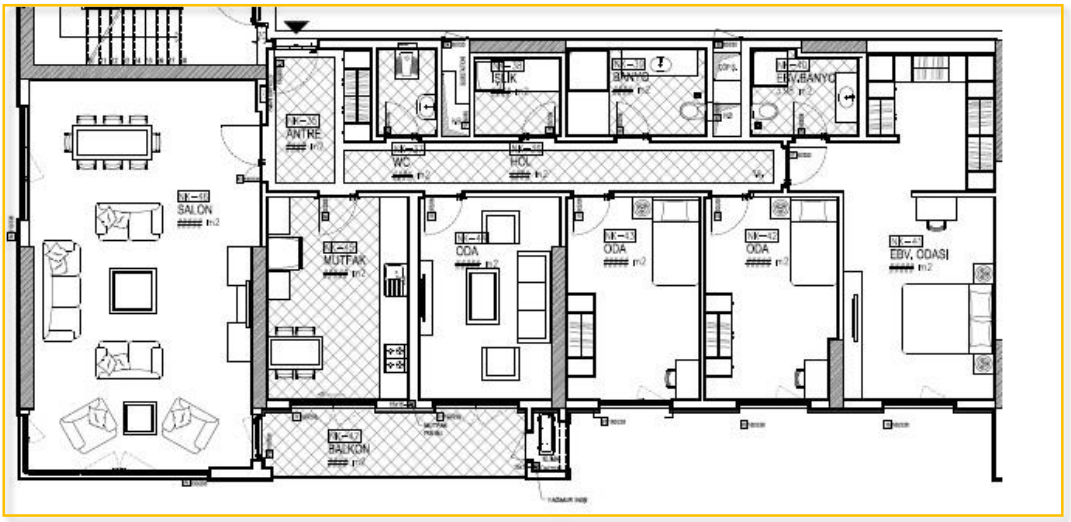

Şekil 7: 4+1 konut plan tipi

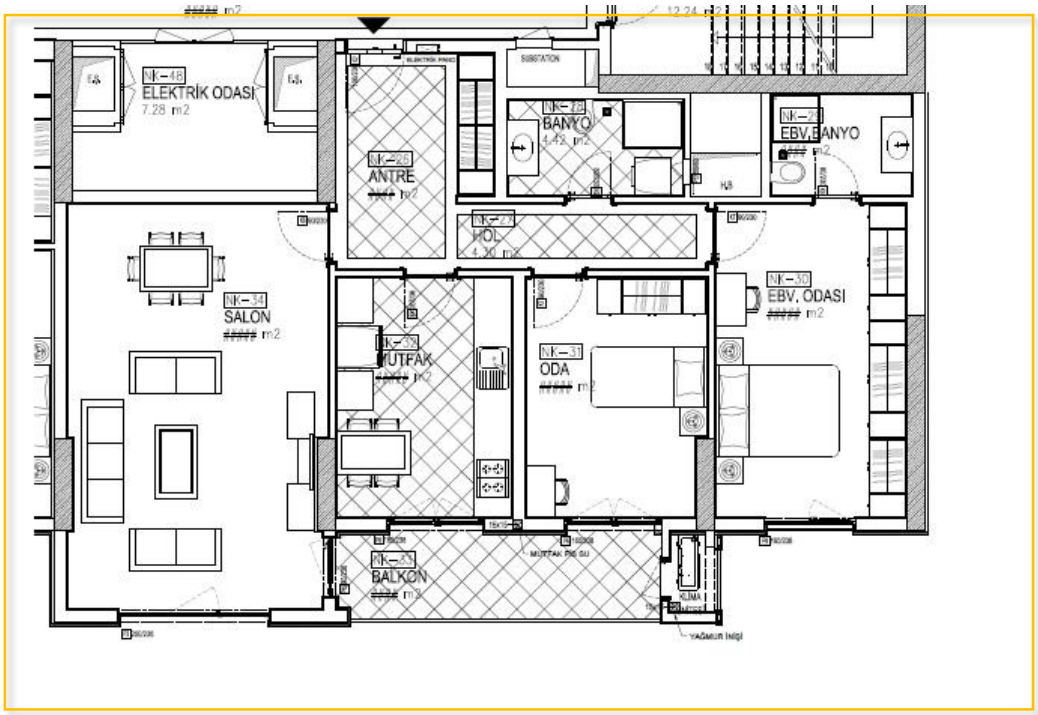

Şekil 8: 2+1 konut kat plan tipi

Bloklar genel hatlarıyla incelendiğinde nokta blok olarak çözümlendiği gözlemlenmiştir. Şekillerdeki şemalar A blok tasarımına aittir. A blok özelinde inceleme yapıldığında yapıya ortak koridordan giriş yapıldığı, çekirdeklerin her daireye hizmet edecek şekilde konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca daire planlarına bakıldığında bir koridor ile tüm mahallerin doğru şekilde birleştirildiği görülmektedir. Giriş kapısının karşısında mutfağın yer alması, salon ile mutfağın yakın konumlandırılması, odalara ulaşımda koridorun gece holü gibi kullanılması tasarım kriterleri açısından uygundur.

Şekil 9: Loca Mahal projesindeki tüm 2+1 konut tipleri (http://www.locamahal.com/daireplanlari-4a1t1.html?utm=direct)

Şekil 10: Loca Mahal projesindeki tüm 3+1 konut tipleri (http://www.locamahal.com/daireplanlari-4a1t1.html?utm=direct)

Fazla blok sayısına sahip konut projeleri çeşitli tipler oluşturulup o tiplerin ışığında tasarımlara devam eder. Tasarlanan tüm tipler yukarda belirtilen iç mekan tasarım kriterlerine uygunluk göstermektedir.

İşlevsellik

Proje alanı ağırlıklı olarak konut bölgesinde bulunmaktadır ve yakın çevresinde 6 adet okul, 2 adet dini tesis mevcuttur. Site içerisinde spor ve rekreasyon alanları da aktif alan olarak düzenlenmiştir.

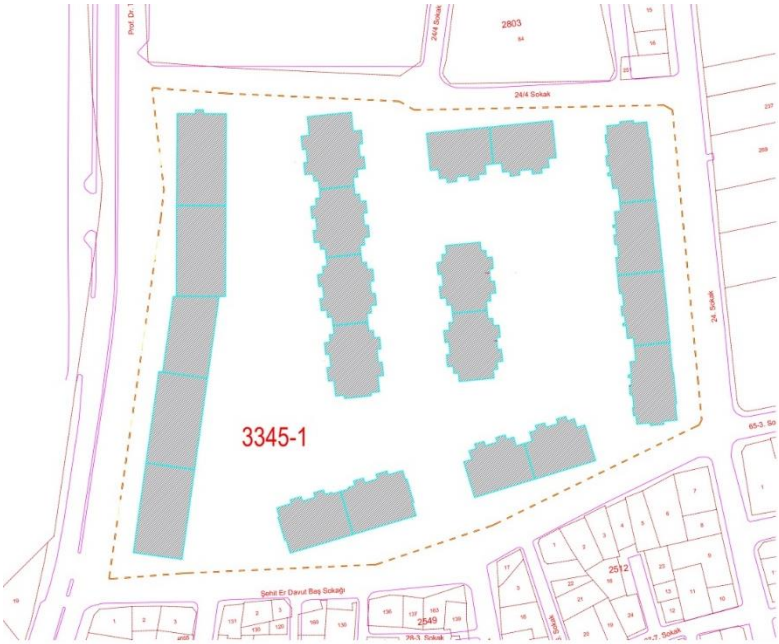

Şekil 11: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesinde bulunan bloklar

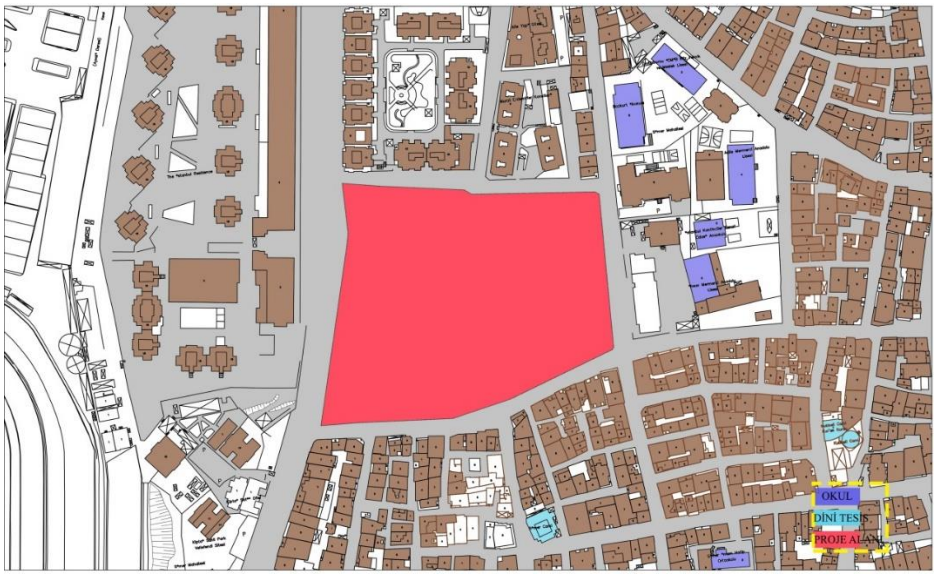

Şekil 12: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi yakın çevre fonksiyon analizi

Doluluk/Boşluk Oranı

Proje alanı 35.936,37 m2 büyüklüktedir ve toplam TAKS alanı ise 10.298,60 m2dir. Analizde bloklar gri renk ile ifade edilmiş olup, sarı renk ise proje alanının boş kısımlarını ifade etmektedir. Boşluk oranından ferah bir tasarım yapıldığını ve bloklar arası mesafenin sağlıklı olduğu söylemek mümkündür.

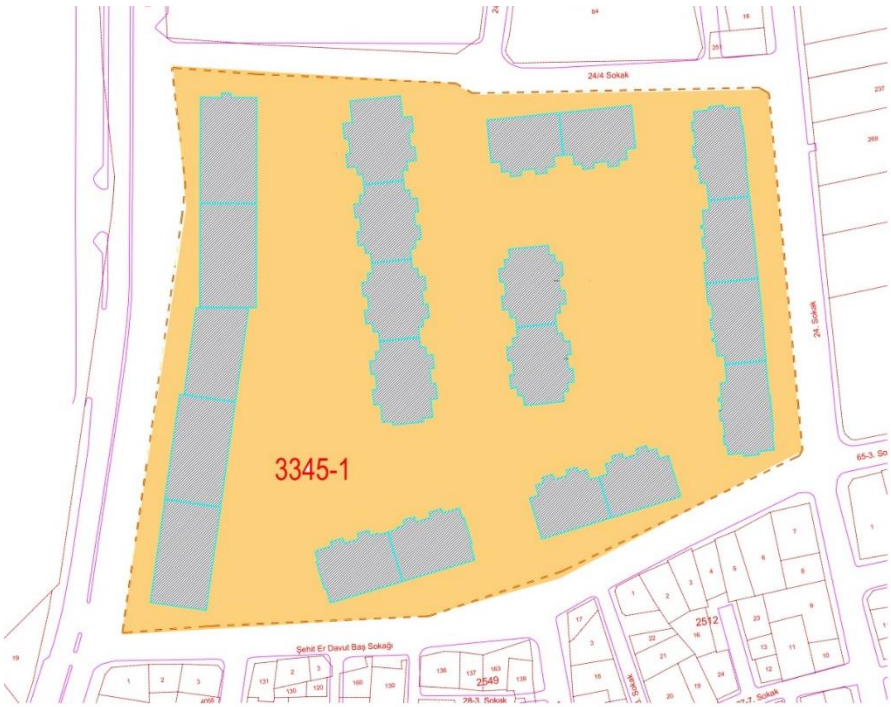

Şekil 13: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi doluluk/boşluk analizi

Açıklık/Kapalılık Oranı

Yüksek katlı bloklarda yaşayan ve zemin kat ile direkt olarak bağlantı içinde olmayan alandaki konut kullanıcılarına istedikleri her zaman diliminde açık alanda olma şansı balkonlar ile verilmiştir. Verilen örnekte balkonların salonla direkt, mutfak ve bir oda ile dolaylı olarak bağlantısı bulunmaktadır.

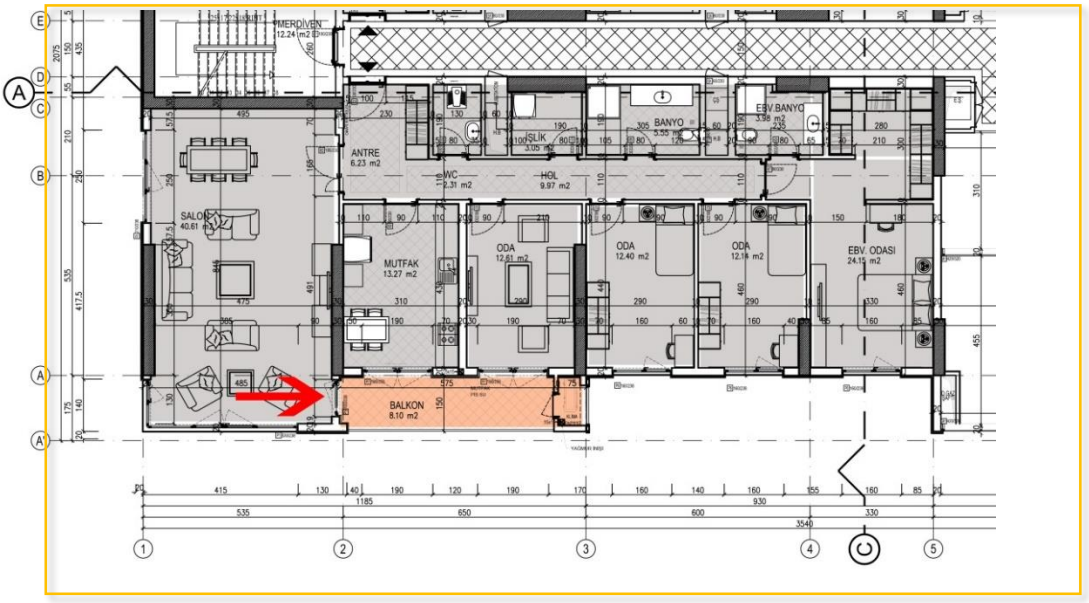

Şekil 14: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi A blok 1.normal kat 4+1 planı açık-kapalı mekan ilişkisi

Yapıların Yönlendirilmesi

Mimari tasarımlarda dünyanın geleceği için enerji korunumunun düşünülmesi oldukça önemli bir konudur. Son zamanlarda popüler olan enerji korunumunun dikkate alınması tasarlanan projenin kalitesini arttırmaktadır hatta bu konuda yapılara kurumlarca verilen sertifikalar da vardır. Yapıların doğal yollardan havalandırılması, mekandaki ısı kayıplarının önlenmesi gibi etkenler enerji korunumunu sağlayan önemli kriterlerdendir.

Şekil 15: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi yönlenme ilişkisi

Yönlenme analizine göre proje alanı incelendiğinde enerji korunumu açısından; güneş ışığından gün içerisinde maksimum düzeyde faydalanma ve ısıyı koruyabilme konusunda en elverişli yön olan güney cephesine bazı konutların yönlendiği bazı konutların ise yönlenmediği anlaşılmaktadır, bu tasarımın enerji korunumundan ziyade parsele uygun bir yerleşim düzeni oluşturulması gerektiği anlayışı belirlenmiştir.

Cephe Çözümlerinin Analizi

Kat Yükseklikleri

Proje alanında en az Z+13, en çok Z+15 katlı bloklar mevcuttur.

Cephe Düzenleri

Plan tipolojisi iyi çözümlenmiş her yapı dışarıya yani cephesine başarı yansıtır. Kat planlarından anlaşılan konut tiplerinin iç organizasyonundaki hareketlilik cephede de kendini göstermiş olup, dışarıdan bakıldığında konutların planı insan zihninde belirebilir. Plan çözümlerinde tip oluşturma yöntemi kullanıldığında cephe okumasında her katın aynı olduğunu anlamak mümkündür.

Projenin cephe tasarımları göze hitap etmektedir ancak mimari doku, iz ve yere özgünlüğü bulunmamaktadır. Zeytinburnu yüksek katlı konutlardan uzak bir bölge olduğu için bu tarz yeni yapılaşmalar arasında en azından kendi içlerinde mimari dil birliği aranmalıdır.

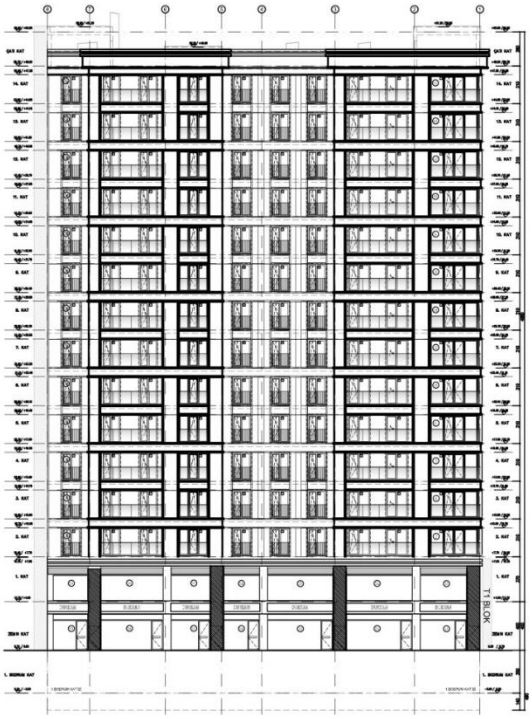

Şekil 16: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi A blok cephe örneği

Çevresel Uyum

Alanın karakteristik bir cephe tarzı olmadığından Loca Mahal'de yapılan yapılar kendi başlarına uyumsuz gözükmemektedirler. Tasarlanan bu cephe ile çevrenin özgün değerini arayan bir yaklaşımdan ziyade blokların iç tasarımları ile entegre tasarım anlayışı benimsenmiştir.

Şekil 17: Sümer Mahallesi Loca Mahal Kentsel Dönüşüm Projesi üç boyut çalışmaları ve cephe tasarımları (Kaynak: http://www.locamahal.com/galeri.html?utm=direct)

Çalışma Alanı 2: Beştelsiz Mahallesi Kuran Sitesi Kentsel Dönüşüm Projesi

Zeytinburnu İlçesi, Beştelsiz Mahallesi, , 389/1 Pafta, yeni 2321 ada 26 parselindeki (eski 2321 ada 23, 2, 3, 18, 17, 4, 20, 21, 24, 25, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 22 parsel) taşınmazlarından oluşan parseller ile ilgili 13.01.2017 tarihinde Kuran Sitesinin yıkılması sonucunda bölgede zemin hareketlenmesi olma ihtimaline karşın diğer yapılarında tehlike altında kalabileceği düşünülerek ilçe belediyesi tarafından yerinde incemeler yapılmıştır.

6306 Kentsel Dönüşüm Yasası gereği yapılan karot çalışmalarına göre binaların %83'ü deprem karşısında risk altında olduğu ortaya çıkmıştır. Buna istinaden çalışma alanı 18 binadan oluşup ve yaklaşık 0,5 hektarlık alan olup; 15.08.2017 tarih ve 10712 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Riskli Alan" ilan edilmiştir.

Proje alanında bulunan toplam 5.027,01 m² yüz ölçümlü 20 adet parselin biri boş olup; 19 adedinin üzerinde 15 adet riskli bina, 3 adet riskli olmayan bina, 1 adet akaryakıt istasyonu tespit edilmiştir. 18 adet binada 123 konut, 34 işyeri olmak üzere toplam 157 bağımsız bölüm bulunmaktadır. 25.09.2017 tarihinde belediye tarafından yıkım çalışmaları başlamıştır.

Sürecin ilerleyişi Ocak 2017'de görüşmeler başlamış, 20.04.2018 itibariyle tüm hak sahipleri ile sözleşme yapılmıştır. Uygulama projeleri hazırlanmıştır. Proje çalışmaları bitirilmiş ve mimari projeye istinaden 02.12.2019 tarih 50107 sayılı yapı ruhsatı tanzim edilmiştir. TOKİ`nin yapım ihalesi ile inşaat resmen başlatılmıştır.

Şekil 18: Kuran sitesi yıkıldıktan hemen sonrası (https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/2-kisinin-oldugu-bina-sakinlerinden-zeytinburnu-belediyesine-protesto-1121983)

ESKİ DURUM		YENİ DURUM
20	PARSEL ADEDİ	1
5.027,01 m²	UYGULAMA ALANI	4.739,61 m²
18 +1 (akaryakıt)	BİNA ADEDİ	Bir ana kütle üzerinde yükselen 2 blok
102	MALİK ADEDİ	102
157 (123 konut + 34 işyeri)	BAĞIMSIZ BÖLÜM ADEDİ	209 (160 konut + 49 işyeri)
22.395,74 m²	YAPI İNŞAAT ALANI	44.993,02 m²

Tablo 1: Kuran sitesi kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası sayısal verileri

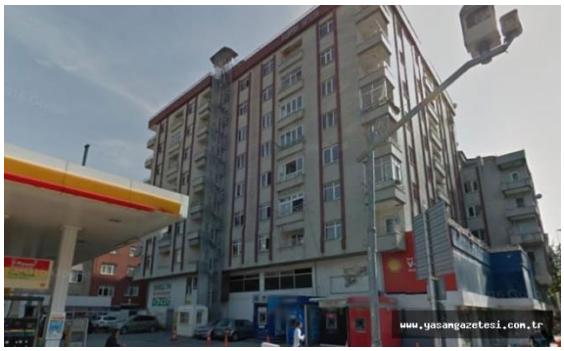

Şekil 19: Kuran Sitesi yıkılmadan önceki hali (https://www.yasamgazetesi.com.tr/ozel-haber/kuran-sitesinin-plan-tadilati-onaylandi-h210377.html)

Şekil 20: Kuran sitesi 13.01.2017 tarihinde çökmüş olup, yıkım çalışmaları 25.09.2017 tarihinde yapılmıştır (Zeytinburnu Belediyesi arşivi, 2021)

Proje tek etaptan meydana gelmektedir. Ana kütle üzerinde yükselen iki bloğa ait vaziyet planları, kat planları ve görünüşleri, bahsedilen ölçütler ile tipolojik analiz bakışı üzerinden incelenmiştir.

İnşaat başlamıştır ve proje aşamasında iki blok tasarlanmıştır; B blok 4. Bodrum kat seviyesinde olup; A blok ise 2. normal kat seviyesindedir. İş bitirme tarihi ise 26.08.2021 olarak öngörülmüştür.

Şekil 21: Kuran sitesinin devam eden inşaat görüntüleri (Zeytinburnu Belediyesi arşivi, 2021)

Vaziyet Planı İlişkileri

Yeşil ve Rekreasyon Alanlarının İncelenmesi

İncelemek için seçilen proje alanının kentsel dönüşüm öncesinde kendisine ait yeşil alanı bulunmamaktadır. Ancak aşağıdaki imar planından anlaşılacağı üzere yakın çevresinde imar planında tanımlanan 2 adet kamusal park bulunmaktadır. Dönüşümden sonrası için zemin katta bulunan ticari bazadan dolayı yeşil alana yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte ticari bazada yeşil çatı uygulaması bulunmamaktadır.

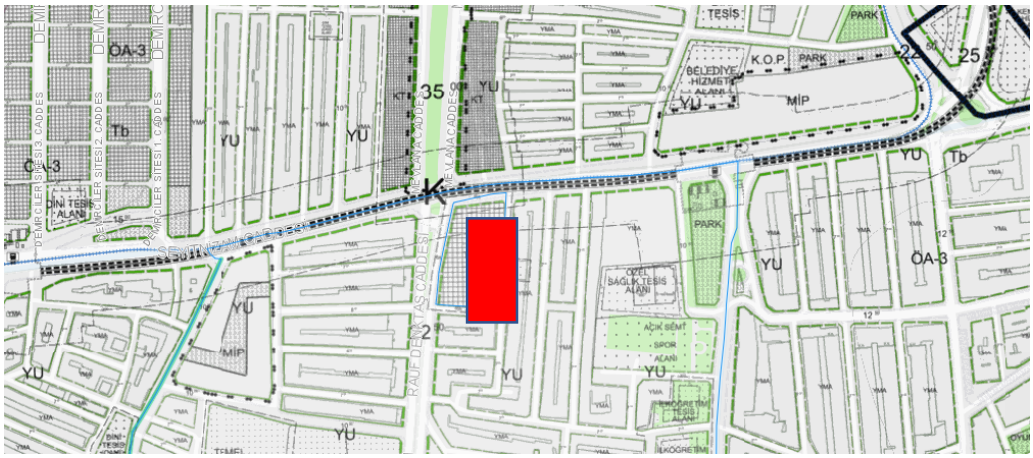

Şekil 22: 2321 ada imar planı

Şekil 23: 2321 ada için öngörülen projenin vaziyet planı

Ulaşım Açısından İncelenmesi

Bahsi geçen projenin ulaşım detayları henüz oluşturulmadığından dolayı bu bölüm incelenememiştir.

Bünyesindeki Erişilebilirlik Açısından İncelenmesi

Bahsi geçen projenin erişilebilirlik detayları henüz oluşturulmadığından dolayı bu bölüm incelenememiştir.

Plan Ölçeğinde Mekan Analizi

Tasarlanan proje ile 160 konut ile 55 ticaret bağımsız bölümünü barındıran, 5 bodrum kat ve zemin kattan oluşan ana kitle üzerinde yükselen her biri 9 normal katlı iki blok tasarlanmıştır.

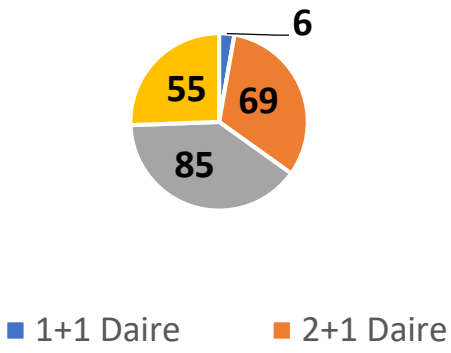

Şekil 24: Beştelsiz Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesindeki konut sayısını gösteren şematik gösterim

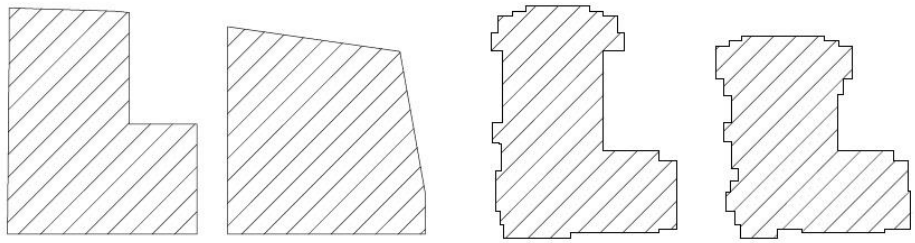

Şekil 25: Beştelsiz Mahallesi kentsel dönüşüm projesindeki zemin ve normal kat yapı şemaları

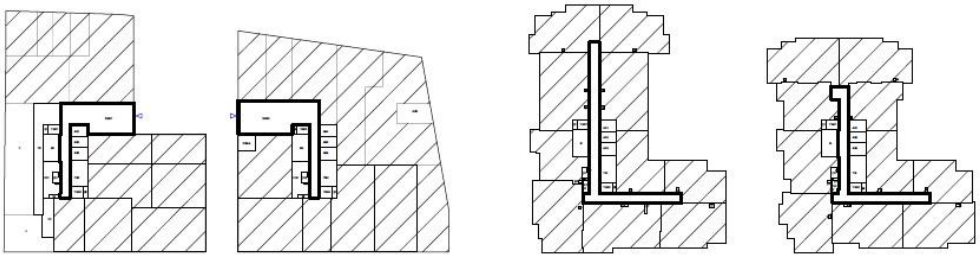

Şekil 26: Beştelsiz Mahallesi kentsel dönüşüm projesindeki zemin kattaki ticari alanlar ve normal kattaki konut şemaları

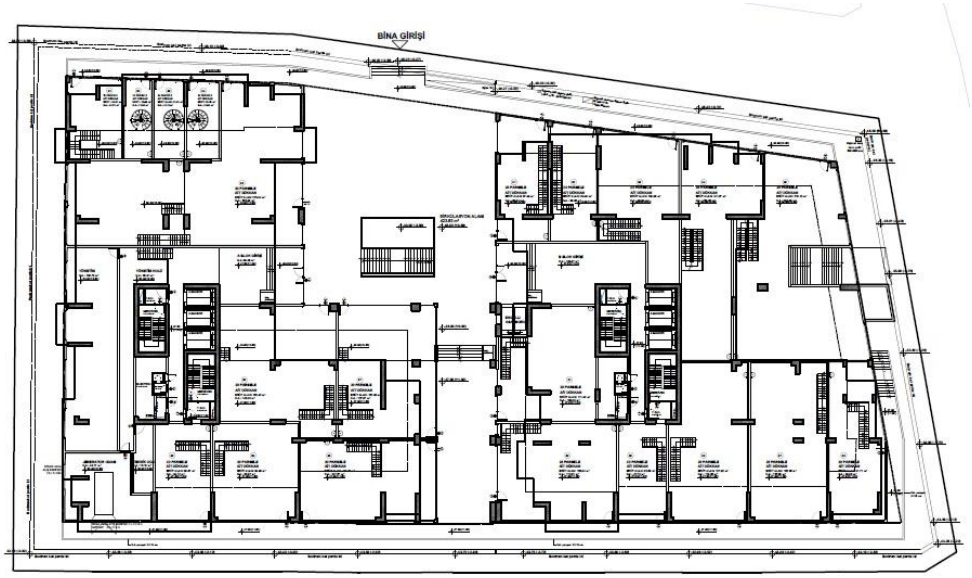

Şekil 27: Beştelsiz Mahallesi kentsel dönüşüm projesindeki zemin kat planındaki ticari alanlar

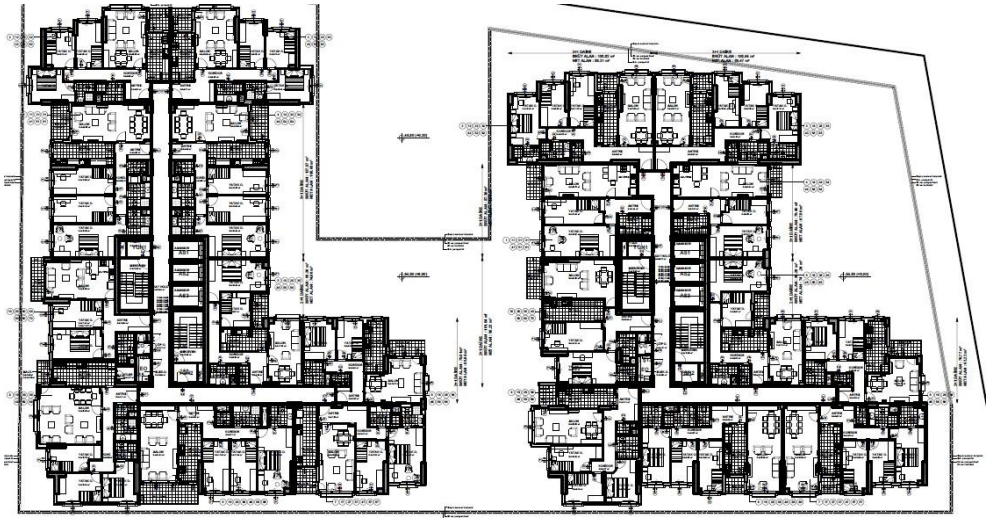

Şekil 28: Beştelsiz Mahallesi kentsel dönüşüm projesindeki normal kat planındaki konut alanları

Şekil 29: Beştelsiz Mahallesi kentsel dönüşüm projesindeki normal kat planındaki bazı daire planları (Zeyinburnu Belediyesi arşivi, 2021)

İki blok incelendiğinde daire tiplerini bir standartta toplamadan yani tip oluşturmadan tasarım yapıldığı görülmüştür. Bunun sebebi belediyenin vatandaşa projeyi tanıtmak için yaptığı görüşmelerde her maliğin proje alanı yıkılmadan önceki kat ve cephe konumunda; yapılacak yeni projede de bulunacağı kararını açıkladığı içindir. Görüşmeler esnasında mimari proje sürekli revizelere uğramış ve her malik kendi konutu için değişiklik talebinde bulunmuştur. Taleplerin yerine getirilebilmesi ve memnuniyet oranının arttırılması fikri kentsel dönüşüm sürecinin uzamasına sebebiyet vermiştir.

Oluşturulan daire planları iç mekan tasarım ilkelerine uymaktadır. Koridor ile birbirine bağlanan mahallerin dizilimlerinde tasarımsal açıdan problem bulunmamaktadır.

İşlevsellik

Proje alanı ağırlıklı olarak konut bölgesinde bulunmaktadır.

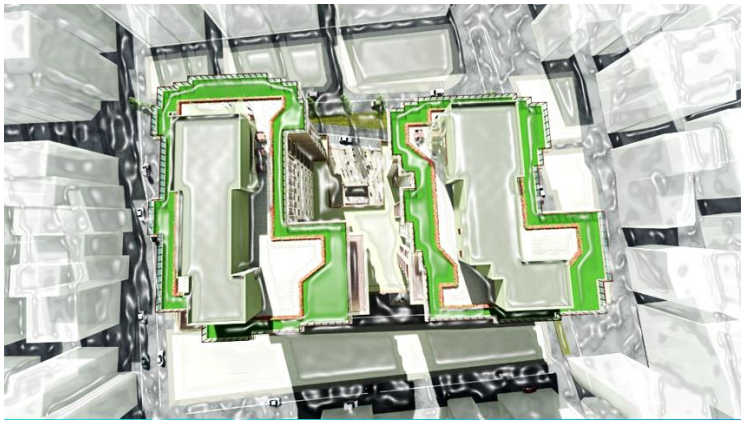

Şekil 30: Kuran sitesi vaziyet planı bir ana kütle üzerinde yükselen 2 blok (Zeytinburnu Belediyesi arşivi, 2021)

Doluluk/Boşluk Oranı

Proje 5.027,01 m² yüz ölçümlü alana sahiptir. Arsası üzerine yapılacak toplam inşaat alanı ise 22.395,74 m²'dir.

Şekil 31: Kuran sitesi doluluk boşluk oranını gösteren analiz

Açıklık/Kapalılık Oranı

Her dairenin büyüklü küçüklü metrekarelere sahip verilen örnekteki gibi balkonu bulunmaktaktadır. Balkonların mutfak ve salon mahalleriyle direkt bağlantısı bulunmaktadır.

Şekil 32: Kuran sitesi açıklık-kapalılık ilişkisini gösteren analiz

Yapıların Yönlendirilmesi

Yapıların yönlendirilmesi gün ışığından faydalanma, ısı ve enerji gibi etkenlere bağlı kalınmadan yalnızca parsele uyum sağlayarak tasarım yapıldığı yapılan analiz sonucunda anlaşılmıştır.

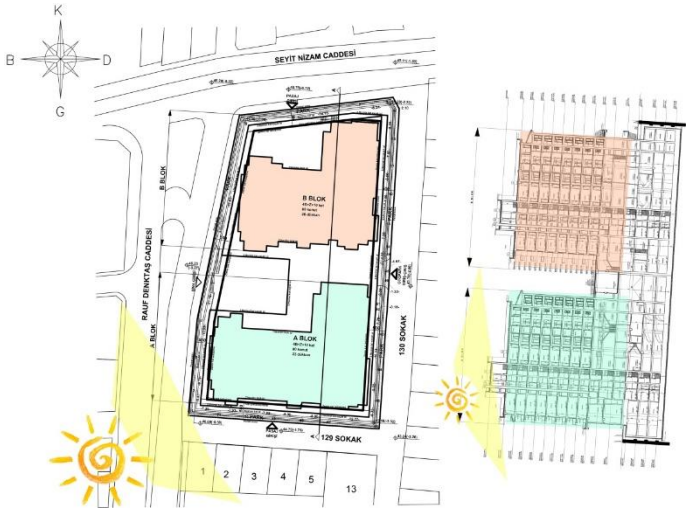

Şekil 33: Kuran sitesi yapıların yönlenme ilişkisi

Cephe Çözümlerinin Analizi

Kat Yükseklikleri

Proje alanında Z+9 katlı iki blok bulunmaktadır.

Cephe Düzenleri

Projenin cephe tasarımları göze hitap etmektedir ancak mimari doku, iz ve yere özgünlüğü bulunmamaktadır. Zeytinburnu yüksek katlı konutlardan uzak bir bölge olduğu için bu tarz yeni yapılaşmalar arasında en azından kendi içlerinde mimari dil birliği aranmalıdır.

Çevresel Uyum

Alanın karakteristik bir cephe tarzı olmadığından Loca Mahal'de yapılan yapılar kendi başlarına uyumsuz gözükmemektedirler. Tasarlanan bu cephe ile çevrenin özgün değerini arayan bir yaklaşımdan ziyade blokların iç tasarımları ile entegre tasarım anlayışı benimsenmiştir.

Şekil 34: Kuran Sitesi ön cephe

Şekil 35: Beştelsiz Mahallesi Kuran Sitesi Kentsel Dönüşüm Projesi üç boyut çalışmaları ve cephe tasarımları (Kaynak: Zeytinburnu Belediyesi arşivi, 2021)

SONUÇ

Çalışmanın ana kurgusu ve sonucu genel hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir; bu kurgu fiziksel, ekonomik, sosyal, yönetsel olmak üzere çok boyutlu bir uygulama olan kentsel dönüşümün tasarım boyutu üzerinden belirlenmiştir. Kentsel dönüşüm uygulamalarının; mekânsal, sosyal, ekonomik açıdan standartları yükseltecek bütün kriterlerin dikkate alınarak uygulanmasının dönüşümün başarılı sonuç vermesinde ana etken olacağı bu çalışmanın ana sonuçlarındandır.

Kentsel dönüşüm kapsamında uygulaması başlatılmış olan iki proje incelenmiştir. Bu kapsamda projeler depreme daha dayanıklı ve güvenli hale getirilmiştir. Genel hatlarıyla yeni olan ürünün cazibesi eskisini geçmektedir ancak kentsel dönüşüm süreci uzun ve tarafların birbiriyle anlaşamadığı noktada da sancılıdır.

Yapılan analizlerin sonucunda bu çalışma ile iki soruya cevap aranmıştır. Bu sorulardan ilki; kentsel dönüşümün tasarım boyutunun Türkiye'deki kentsel dönüşüm projelerinin üzerindeki etkileri nelerdir diğeri ise; mekansal çözümleme ve gelişen konut tipolojilerinin kentsel dönüşüm projelerindeki rolü nedir olmuştur.

İncelenen iki proje kıyaslandığında birinde standart tip oluşturulup ona göre planlamaya devam edilmiştir diğerinde ise maliklerin rızalarına göre talep toplayıp devam edilmiştir. İlk proje çözümlenmesi daha kolay ve herkese hitap eden proje olarak tasarlanmıştır. İki projede de açıklık-kapalılık ilişkisi altında balkon kullanımlarına yer verilmiş ve kullanıcıların evlerinde nefes alabileceği mahaller oluşturulmuştur. İkinci projede sosyolojik anlamda ileriki dönemlerde sıkıntılar yaşanabilme ihtimali vardır; ailelerin yaşaması için tasarlanan konutlar arasında maliklerin daha az ödeme yaparak yapılarını yenilemek istemesi sonucunda metrekareleri düşük tutulduğundan 1+1 konut tipleri de oluşmuştur. 1+1 evlere daha çok öğrencilerin ve

bekarların kaldığı düşünülürse 3+1 ve 4+1 konuta sahip ailenin olduğu yerde anlaşmazlıkların çıkabilme ihtimali vardır.

Kentsel dönüşüm yalnızca fziksel bir yenilenme süreci olmayıp doğru tasarım kriterleriyle planlama yapıldığında ortaya konforlu konutlar çıkar ve daha yaşanabilir şehire sahip olunabilir.

KAYNAKÇA

Zeytinburnu Belediyesi arşivi, 2021.
URL 1- http://www.locamahal.com/daireplanlari-4a1t1.html?utm=direct, Erişim tarihi: 18.05.2021.
URL 2- http://www.locamahal.com/galeri.html?utm=direct, Erişim tarihi: 18.05.2021.
URL 3- https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/2-kisinin-oldugu-bina-sakinlerinden-zeytinburnu-belediyesine-protesto-1121983, Erişim tarihi: 17.06.2021
URL 4- https://www.yasamgazetesi.com.tr/ozel-haber/kuran-sitesinin-plan-tadilati-onaylandi-h210377.html, Erişim tarihi: 15.06.2021.

INVESTIGATION OF ANXIETY LEVELS OF CATCHING COVID-19 IN INDIVIDUALS DOING REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES

Aysel Kızılkaya Namlı[*], Seçkin Doğaner[**]

[*]*Munzur University, Faculty of Sports Sciences, Tunceli, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0001-7980-421X
[**]*Ankara University, Faculty of Sports Sciences, Ankara, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-1303-2429

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the anxiety levels of catching Covid 19 in individuals who regularly do sports. For this purpose, the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group of the research consists of 20 people who regularly engage in physical activity in the province of Elazig. Descriptive and content analysis were used in the analysis of the research data. As a result of the research, when the effect of Covid 19 on sports life was examined, it was determined that the majority of the participants had a loss of motivation. In addition, spending more time at home and buying sports equipment at home are among the other results. The participants stated that they would do outdoor sports for the precautions they can take in their sportive lives for the future, and that they would pay attention to the quality of every moment in their social lives.

Keywords: Physical Activity, Covid 19, Anxiety

DÜZENLİ FİZİKSEL AKTİVİTE YAPAN BİREYLERDE COVİD-19'A YAKALANMA KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada düzenli spor yapan bireylerde Covid 19'a yakalanma kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ ilinde düzenli olarak fiziksel aktivite yapan 20 kişi oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Covid 19'un spor yaşantısına etkisi incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun motivasyon kaybı yaşadığı belirlenmiştir. Covid 19 nedeniyle katılımcıların aldığı önlemlerin başında evde aktif olabilecek programların yapılması gelmektedir. Bunun yanı sıra evde daha fazla zaman geçirme ve eve spor ekipmanları alınması da diğer sonuçlar arasındadır. Katılımcılar ilerleyen dönemler için sportif hayatlarında alabilecekleri önlemler için açık alan sporunu yapmayı, sosyal hayatlarında ise her anın kaliteli olmasına özen göstereceklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Covid 19, Kaygı

INTRODUCTION

Globally, many adults and children engage in physical activity to protect their health (Hallal et al., 2012). Physical activity is defined as "any bodily movement produced by skeletal muscle that results in energy expenditure". Energy expenditure can be measured in kilocalories. Physical activity in daily life can be classified as occupational, sports, conditioning, domestic or other activities (Caspersen, Powell & Christenson, 1985). Malina and Bielicki (1996) stated that physical activity is a behavior that occurs in various forms and contexts (for example, biological energy expenditure in a cultural setting). Physical activity has been defined as the sum of the movements that improve the health of individuals, maintain their advanced status and increase

their resistance against fatigue and diseases as a means of preventive health approach (Özer, Baltacı, & Sahne, 2008).
Physical activity takes place in certain types of places, often referred to as physical activity environments. These often include parks, trails, fitness centers, schools and streets. Some places, such as playgrounds, health clubs, open spaces, stairs and sidewalks, are seen as physical activity friendly by nature or design. Other spaces such as movie theaters, classrooms, offices and elevators are also places designed for sedentary behavior (Sallis, 2009).

According to the 2002 report of the World Health Organization (WHO), sedentary life causes 1.9 million deaths per year worldwide. A sedentary lifestyle causes approximately 10-16% of breast cancer, colon cancer and diabetes cases and 22% of heart diseases worldwide. It is thought that 60% of the world's population does not have enough physical activity, and it is known that the lives of adults, especially in developing countries, are more sedentary. For people, childhood and young adulthood are the most appropriate periods for acquiring physical activity habits and maintaining them throughout life (Akyol, Bilgiç, & Ersoy, 2008).

In this study, it was aimed to examine the anxiety levels of catching Covid 19 in individuals who regularly do sports. For this purpose, answers to the following research questions were sought.

1. How has the Covid 19 process affected training programs and (as a result) sportive lives?
2. What kind of social and sportive measures are taken due to the covid 19 process?
3. What are the changes that may occur in the quality of life and sportive life in the future?

MATERIALS AND METHODS

Research model

Qualitative research method was used in this study. Qualitative research method is defined as the strategy that determines the perspective of the research and guides the various steps to be consistent within the framework of this approach (Yıldırım & Şimşek, 2011). Phenomenology design was used to make an in-depth analysis of qualitative research methods. The main purpose of this design is to take personal experiences related to the case to a wide level (Creswell, 2007). Phenomenology is the detailed and careful description of the way individuals experience phenomena (Patton, 2014).

Study Group

The study group of the research consists of 20 people from various branches who regularly do physical activity in Elazig. The study group was determined by simple random sampling method. In this sampling method, the units in the research universe have an equal and at the same time independent chance to be selected for the sample. Random sampling is the valid and best way to select a representative sample (Büyüköztürk et al., 2018). According to Çıngı (1994), the method in which the selected units are sampled by giving each sampling unit an equal probability of being selected is called simple random sampling. Demographic characteristics of the sample of the study are given in Table 1 below.

Table 1. Characteristics of the Participants

Variables		**f**	**%**
Gender	Female	12	60
	Male	8	40
Age	20 years above	6	30
	20-30 years	6	30

	31 years and above	8	40
Branch	Team sports	8	40
	Individual sports	12	60

Data Collection Tool

In the research, a semi-structured interview form consisting of two parts was developed in order to examine the anxiety of individuals who regularly do sports to catch Covid 19. In the first part, demographic information including the characteristics of the participants; The second part included research questions. The interview method is a data collection tool used to reveal the behaviors (emotions, attitudes, feelings, etc.) of individuals that cannot be detected through observation (Patton, 2002). At the same time, this method is one of the data collection methods commonly used in qualitative studies (Merriam, 2009). In the first part of the semi-structured interview form, there are four questions consisting of demographic information, and in the second part there are three research questions. The data were collected by the researchers through face-to-face interviews.

Analysis of Data

The data obtained from the research were subjected to descriptive and content analysis, which is generally used in qualitative methods. Descriptive analysis was used while determining the titles of the questions and determining the themes, and content analysis was used to decipher the answers.

Validity and Reliability

In this study, some measures were taken to ensure validity and reliability in the analysis of the data (Guba & Lincoln, 1981; Polit & Beck, 2010; Yıldırım & Şimşek, 2008; Miles, Huberman & Saldaña, 2014; Yıldırım, 2010; Creswell & Poth, 2018; Twycross and Shields, 2005; Patton, 2002; Merriam & Tisdell, 2016). In order to ensure the validity of the research, expert opinion was taken and direct quotations were included. In addition, the characteristics of the study group were included, and participant confirmation was obtained in the study. Long-term interaction and permanent observation were applied in the field. The data collection process is explained in detail and the rationale for the method used is given. In order to ensure reliability, attention was paid to the absence of data loss and the findings were directly included. The codes were repeatedly checked and cross-checked. In addition, the number of consensus and disagreement between researchers and experts was determined. Miles and Huberman's (1994) reliability formula was used among researchers and experts. The research-specific reliability was found to be 91%.

RESULTS

This section is presented under headings according to the research questions. In this part of the research, the findings of the results of the research questions are given.

The effect of Covid 19 on sports life

In the research, the participants were asked, “How has the Covid 19 process affected their training programs and (as a result) sports lives?” questions were asked and they were asked to answer. Participant views are given in Table 2 below.

Table 2. The effect of Covid 19 on sports life

Theme	Kod
The effect of Covid 19 on sports life	Loss of motivation
	Immobility
	Decreased activity level
	Not enough training
	Loss of self-confidence
	Doing sports at home
	Doing strength training

In the study, the participants stated that Covid 19 had an impact on their sports life in various ways. The majority of the participants stated that they experienced a loss of motivation in this process. Direct quotations of participant opinions are given below.

"This process was very bad for my branch. It was necessary to train every day, but due to the restrictions, I could not do it. When the time to do it came, I could not recover because I lost my motivation." P18

"So our activity level had to drop, we were too inactive. Then we tried to do things again." P13

"Since we could not do sports outside during this period, I used a part of the house as a gym. I started doing sports at home a lot. I tried not to remain inactive as long as the possibilities and conditions allowed." P20

"I lost all my dedication as a sport, as well as the training time and quality decreased as much as possible." P6

Precautions taken during the Covid 19 process

In the research, the participants were asked, "What kind of social and sportive measures are taken due to the Covid 19 process?" questions were asked and they were asked to answer. Participant views are given in Table 3 below.

Table 3. Precautions taken during the Covid 19 process

Theme	Kod
Precautions taken during the Covid 19 process	Making programs that can be active at home
	Spending more time at home
	Buying home gym equipment
	Making daily plans
	Inability to go to sports fields
	Restriction of whole life
	Do not enter crowded environments
	Attention to hygen
	Failure to plan ahead

In the study, the participants stated what precautions they took during the Covid 19 process. Direct quotations of participant opinions are given below.

"I tried to do the programs alone and in non-crowded environments." P9

"I made a change by taking home gym equipment instead of going to the gym. I paid attention to the distance and the crowd in social environments." P8

"In this process, I tried to stay away from social environments and sports by imposing restrictions on my whole life." P17

"During this process, forward plans could not be made because we did not know what would happen to our end and the people we love. There was a concern for the future." P19

Quality of life and changes that may occur in sports life

In the research, the participants were asked, "What are the changes that may occur in the quality of life and sportive life in the future?" questions were asked and they were asked to answer. Participant views are given in Table 4 below.

Table 4. Quality of life and changes that may occur in sports life

Theme	Kod
Quality of life and changes that may occur in sports life	Outdoor sports
	Spending more time in gyms
	Make quality time in every moment
	Creating special areas for sports
	Chosing nature sports
	Increasing social environment
	Understanding the value of life

In the study, the participants stated what precautions they took during the Covid 19 process. Direct quotations of participant opinions are given below.

"I would like to choose outdoor sports that I can do outside more in the future." P1

"In these times, we have been so deprived of human relations, we have no communication. That's why I plan plenty of times to increase my social environment." P17

"We have actually passed into a period where we are more conscious. We need to start spending the time we stay at home more efficiently, allocating more time to our social life, and ensuring that every moment we live is of better quality…" P4

"In order to increase my quality of life, I will dedicate a room in my own house to sports, take measures in this direction and try to prevent my sportive life from being damaged." P6

CONCLUSION AND DISCUSSION

Participants in the research mostly reported that their sports life was adversely affected during the Covid-19 outbreak. Loss of motivation, too much inactivity, decreased performance and activity level, and as a result, loss of self-confidence are the points that the participants gave the most opinions. For this reason, the participants tended to do sports at home and wanted to give importance to strength training as much as possible. In a similar study emphasizing that the modern lifestyle encourages inactivity, the period of staying at home was compared with the effect of Covid-19 and it was emphasized that the epidemic period brought the inactivity occurring today more to the fore. According to the research, conditions where sedentary life is compelled have led people to a more unhealthy and far from physical activity (Woods et al., 2020). Another

research that emphasizes the harms of lack of physical activity underlines the need to direct people to online exercises by taking advantage of modern technology in this process (Dwyer et al., 2020). In a similar study conducted in Canada, the importance of this issue was emphasized by public health experts and it was said that strategies should be developed to increase the physical activity levels of individuals who were inactive due to the pandemic process as soon as possible (Lesser & Nienhuis, 2020).

Another of the research results is on the precautions taken in this process. Participants tried to spend this process by buying sports equipment at home, cutting off contact with crowded groups and following the hygiene rules as much as possible. This period, when the rate of going to sports fields decreased, forced the participants to do physical activity at home. A similar study examining the effects of home-based physical activities on the epidemic period states that such orientations are very effective in improving people's health in a positive way during the epidemic. However, the research also draws attention to the mental difficulties that can be caused by staying at home too much (Hammami et al., 2020). According to another study, which supports physical activities at home but gives similar warnings about the possibility of mental collapse, physical activity will improve general health and allow virus-related damage to be healed more quickly, even if done at home (Jurak et al., 2020). A study conducted in Australia examined the levels of depression, anxiety and physical activity in humans since the beginning of the pandemic. It has been reported that as the process progresses, people experience negative changes both mentally and physically. Emphasizing that the lack of physical activity and being closed for a long time at home increase this negativity, the research suggested that local governments develop practices that allow physical activity at home or produce strategies accordingly (Stanton et al., 2020). These types of results are similar to our research results.

During the epidemic, the participants tried to spend their physical activity deficiencies by doing sports in open areas and tried to provide special areas for these needs. In addition, they tried to spend their days more active in order to protect their quality of life and tried to protect their social environment. Of course, this situation also affected the rate of going to the gyms and they tried to go to these centers by relying on the precautions, even though they had reservations. At the same time, the closure period seems to be extremely important for participants to understand the value of life (Stanton et al., 2020; Jurak et al., 2020). In another study emphasizing the need to fight the inactivity that occurs during the Covid-19 process, it is suggested that inactivity causes muscle loss (atrophy) and lack of social environment, and it is recommended that physical activity should be done in places away from the crowds (Pinto et al., 2020). Such results are similar to the user opinions in our research. However, there are studies in the literature that also examine the return to exercise of people who have had Covid-19, and it is emphasized that returning to exercise after illness has positive psychological and physiological reflections (Salman et al., 2020). This can be seen as a strategy that can help all people with or without the disease to restore their declining quality of life because participation in physical activity is considered as a factor that increases well-being (Dwyer et al., 2020; Lesser & Nienhuis, 2020; Woods et al., 2020). Another study examining the economic, social and health consequences of the Covid-19 process warns that the decrease in visiting, visiting, cultural influence and physical activity meetings, which are important criteria of quality of life, may distract people from the quality of life, and at least within the scope of precautions, It is recommended that it should be supported (Haleem et al., 2020).

As a result, when the pandemic period is examined, it can be said that people's regular physical activity decreases, accordingly they experience loss of self-confidence and performance, and their anxiety levels increase. Such situations can create a level of negativity that can affect their quality of life, especially for people who engage in regular physical activity. People who get used to feeling good, especially by doing physical activity, may tend to reduce their stress factors, keep their anxiety low and protect their psychological well-being with this type of activities. Since the time spent at home will reduce this situation, being inclined

to continue the process with the existing opportunities and activities will help reduce the anxiety levels of people, at least in this transition period. When the literature is examined, it is seen that studies conducted in different countries also support this situation. For this reason, in the research, it is recommended to continue the existing activities within the possibilities, by taking the support of the technological opportunities, taking into account the hygiene and social distance. This will reduce people's anxiety levels and prevent them from moving away from regular physical activity.

REFERENCES

Akyol A., Bilgic B. & Ersoy G. (2008). Physical Activity, Nutrition and Healthy Living. First Edition, Klasmat Printing, Ankara.

Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2018). Scientific research methods in education (25th ed.). Ankara: Pegem Publishing.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. *Public health reports*, *100*(2), 126.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. Sage Publications.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Los Angeles, CA: Sage Publications.

Çıngı, H. (1994). Sampling Theory. Ankara: H.U. Faculty of Science Publishing House.

Dwyer, M. J., Pasini, M., De Dominicis, S., & Righi, E. (2020). Physical activity: Benefits and challenges during the COVID-19 pandemic. Scandinavian journal of medicine & science in sports, 30(7), 1291.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1981). *Effective evaluation: Improving the usefulness of evaluation results through responsive and naturalistic approaches*. Jossey-Bass.

Haleem, A., Javaid, M., & Vaishya, R. (2020). Effects of COVID 19 pandemic in daily life. Current medicine research and practice.

Hallal, P. C., Andersen, L. B., Bull, F. C., Guthold, R., Haskell, W., Ekelund, U., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Global physical activity levels: surveillance progress, pitfalls, and prospects. *The lancet*, *380*(9838), 247-257.

Hammami, A., Harrabi, B., Mohr, M., & Krustrup, P. (2020). Physical activity and coronavirus disease 2019 (COVID-19): specific recommendations for home-based physical training. Managing Sport and Leisure, 1-6.

Jurak, G., Morrison, S. A., Leskošek, B., Kovač, M., Hadžić, V., Vodičar, J., ... & Starc, G. (2020). Physical activity recommendations during the COVID-19 virus outbreak. Journal of sport and health science.

Lesser, I. A., & Nienhuis, C. P. (2020). The impact of COVID-19 on physical activity behavior and well-being of Canadians. International journal of environmental research and public health, 17(11), 3899.

Malina, R. M., & Bielicki, T. (1996). Retrospective longitudinal growth study of boys and girls active in sport. *Acta paediatrica*, *85*(5), 570-576.

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey- Bass.

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). Designing your study and selecting a sample. Qualitative research: A guide to design and implementation, San Francisco: John Wiley & sons, Inc.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). Sage publications.

Özer, D., Baltacı, G., & Tedavi, F. (2008). Physical activity at work. Klasmat Printing, Ankara, 19-21.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods (Trans. Ed. M. Bütün and S. B. Demir). Ankara: Pegem Publishing.*

Pinto, A. J., Dunstan, D. W., Owen, N., Bonfá, E., & Gualano, B. (2020). Combating physical inactivity during the COVID-19 pandemic. Nature Reviews Rheumatology, 16(7), 347-348.

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2010). Generalization in quantitative and qualitative research: Myths and strategies. *International journal of nursing studies*, *47*(11), 1451-1458. https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2010.06.004

Sallis, J. F. (2009). Measuring physical activity environments: a brief history. *American journal of preventive medicine*, *36*(4), S86-S92.

Salman, D., Vishnubala, D., Le Feuvre, P., Beaney, T., Korgaonkar, J., Majeed, A., & McGregor, A. H. (2021). Returning to physical activity after covid-19. bmj, 372.

Stanton, R., To, Q. G., Khalesi, S., Williams, S. L., Alley, S. J., Thwaite, T. L., ... & Vandelanotte, C. (2020). Depression, anxiety and stress during COVID-19: associations with changes in physical activity, sleep, tobacco and alcohol use in Australian adults. International journal of environmental research and public health, 17(11), 4065.

Twycross, A., Shields, L. (2005). Validity and reliability-what's it all about? *Pediatric Nursing*, 17(1), 36.

Woods, J., Hutchinson, N. T., Powers, S. K., Roberts, W. O., Gomez-Cabrera, M. C., Radak, Z., ... & Ji, L. L. (2020). The COVID-19 pandemic and physical activity.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Qualitative research methods in the social sciences (8th Edition). Ankara: Seçkin Publishing.

Yıldırım, K. (2010). Raising the quality in qualitative research. *Elementary Education Online*, 9(1), 79-92.

FARKLI BRANŞLARDA SPOR YAPAN ÇOCUKLARIN MOTORİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Bariş Baydemir*, Tunay Dilican**
*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-8653-0664

**Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bursa /Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-4686-6849

ÖZET

Bu derlemede, farklı branşlarda spor yapan çocukların motorik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çocuklarda yaş gruplarına göre spor branşları, uygulanan antrenmanlar ve bu yaş grubundaki motorik özellikler (sürat, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, esneklik, hareketlilik vb.) araştırma konularını oluşturmaktadır. Farklı branşlarda spor yapan çocukların motorik özelliklerini araştırmak için kanıta dayalı bilimsel veriler kullanılmıştır. Bu derleme İnternet veri tabanı, YÖK ulusal tez merkezi, NCBİ(The National Center For Biotechnology Information) na bağlı PUBMED veri tabanı, CANADIAN SCIENCE PUBLISHING (NRC RESEARCH PRESS), ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) UEBSCOHOS, IJHS (International Journal of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) ve American College of Sports Medicine, "çocuklarda antrenman, çocuk ve spor, çocuklarda sürat, kuvvet, dayanıklılık, training in children, and sports, children in speed, strength, endurance strength" anahtar kelimeleri kullanılarak araştırılmıştır. Derlemede bu konuda yapılmış araştırmaların tamamı herhangi bir kriter gözetmeden objektif olarak karşılaştırılmıştır. Yapılmış araştırmalar karşılaştırılırken çocukların branş seçimi, motorik özellikler ölçülürken hangi testlerin kullanıldığı, sporculara uygulanan ön test ve son test, çocuklara uygulanan antrenman yöntemleri ve antrenman sonrasında performansa etkileri gibi kıstaslar dikkate alınmıştır.

Farklı branşlarda spor yapan çocukların motorik özelliklerini içeren çalışmalar incelendiğinde, çocukların gelişim özelliklerini cinsiyet ve büyüme hızı gibi faktörler etkilemektedir. Çocuklarda motorik özellikler cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkek çocukların kız çocuklara göre performanslarının daha iyi olduğu gözlenmiştir. Ayrıca çocukların sürat, kuvvet, dayanıklılık, esneklik ve sıçrama gibi bazı motorik özelliklerin gelişimi yapmış oldukları spor branşları ile doğrudan etkili olduğu düşüncesi literatürde incelenen araştırmalar ile örtüşmektedir. Düzenli antrenman yapan çocuklarda yaşıtlarına göre motor gelişim düzeylerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, spor, kuvvet, sürat, esneklik.

ABSTRACT

In this review, it is aimed to examine the motoric characteristics of children who do sports in different branches. In children, sports branches according to age groups, applied training and motoric characteristics (speed, strength, endurance, coordination, flexibility, mobility, etc.) in this age group constitute the research subjects. Evidence-based scientific data were used to investigate the motoric characteristics of children who do sports in different branches. This review includes Internet database, YÖK national thesis center, PUBMED database affiliated to NCBI (The National Center for Biotechnology Information), CANADIAN SCIENCE PUBLISHING (NRC RESEARCH PRESS), ULAKBİM (National Academic Network and Information Center) UEBSCOHOS, IJHS (International Journal). of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) and the American College of Sports Medicine, "training in children, children and sports, speed, strength, endurance, training in children, and sports, children in speed, strength was searched using the keywords. In this review, all of the studies on this subject were compared objectively without any criteria. When comparing the studies, criteria such as the choice of branch of children, which tests are used when measuring motoric characteristics, the pre-test and post-test applied to the athletes, the training methods applied to the children and the effects on the performance after the training were taken into consideration.

When studies on the motoric characteristics of children doing sports in different branches are examined, factors such as gender and growth rate affect the developmental characteristics of children. When the motoric features

in children were compared by gender, it was observed that the performances of boys were better than girls. In addition, the idea that the development of some motoric features such as speed, strength, endurance, flexibility and jumping of children is directly effective with the sports branches they have done is in line with the studies examined in the literature. It can be said that the motor development levels of children who train regularly are better than their peers.

Keywords: Child, sport, strength, speed, flexibility.

GİRİŞ

Spor, çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimini destekleyen çok önemli bir araçtır. Ayrıca özgüvenlerinin artmasını ve sosyalleşmesini de sağlamaktadır. Çocuk ve gençlerde büyüme hızı önemli bir kriterdir. Bu nedenle spor branşının seçimi ve oyunla birlikte branşa özgü hareketlerin dikkatli bir şekilde seçilmesi ve planlanması gerekmektedir. Etkinlik, aktivite, son zamanlarda ise oyun adı altında hareket akademisi olarak adlandırılan sporlar arasında yüzme, cimnastik, bale ve su egzersizleri başlıca branşlar arasında yer almaktadır. Çocuklarda gelişim düzeyine olumlu etkileri olan bu branşların başlıca özelliği, çocukları yoğun bir stres altına sokmadan ve aşırı kuvvet gerektirmeyen özellikte olmasıdır.

Günümüzde gelişim süreci devam eden çocukları veya ergenleri branş seçimi için yönlendiren kişiler genelde ebeveynler ve beden eğitimi öğretmeleridir. Çocukların fiziksel, fizyolojik ve teknik becerilerini dikkate alarak seçimler uzman kişiler çocuk ya da ergenlerin psikolojik durumlarını da göz önünde bulundurmalıdır. Farklı branşların denenmesi çocuk veya ergenlerde gelişim için önemli bir rol oynar.

Çocuk ve ergenlerde gelişim süreci devam ederken kemik-kas gelişimini olumsuz etkileyen çalışmalardan kaçınılmalıdır. Kemik gelişimi devam eden bir süreçte kas boyunu kısaltmaya ya da kas hipertrofisine yönelik yapılan kuvvet çalışmaları sonucunda sakatlık ya da kas tendon hasarı gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkacaktır. Yetişkinlerde yapılan çok sayıda çalışmada kuvvet ve gücü belirleyen etkenler incelenmiştir (Orhan ve ark., 2008). Çocuk sporcularda ise kuvvetin bileşenleri ve geliştirilmesi konusundaki çalışmalar sınırlıdır (Aktaş ve ark., 2011; Hekim ve Hekim 2015). Ergenlik öncesi ve sonrasında kuvvet antrenmanlarına verilen yanıtlar birçok araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Kuvvet artışına verilen yanıtların mekanizmaları, antrenmansızlık (detraining) yanıtları ve sakatlanma riskleri; çocuklarda kuvvet antrenmanlarında merak edilen konuların başında gelmektedir (Bricker, 1993; Sökmen ve Arslanoğlu 2013).

Çocuk ve ergenlerde gelişim süreci devam ederken aerobik dayanıklılık seviyeleri üzerine yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Çocuklarda maksimal oksijen tüketimi, yetişkinlerde olduğu gibi koşu bandında, bisiklet ergonometresi veya standart iş yükü yaratan diğer ergonometreler yardımıyla ölçülmektedir (Dotan ve ark., 2013; Hazar ve ark., 2009).

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu derleme İnternet veri tabanı, YÖK ulusal tez merkezi, NCBİ(The National Center For Biotechnology Information) na bağlı PUBMED veri tabanı, CANADIAN SCIENCE PUBLISHING (NRC RESEARCH PRESS), ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) UEBSCOHOS, IJHS (International Journal of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) ve American College of Sports Medicine, "çocuklarda antrenman, çocuk ve spor, çocuklarda sürat, kuvvet, dayanıklılık, training in children, and sports, children in speed, strength, endurance strength" anahtar kelimeleri kullanılarak araştırılmıştır. En son literatür taraması 19.06.2021'te yapılmıştır. Çalışmanın seçim nedeni çocuklarda antrenman yöntemleri ve kapsamı konusunda cevaplanmamış soruların oluşu ve bu alanda araştırma yapma fırsatı olmasıdır. Derleme kapsamında literatür çalışması yaparken alıntılar atıflar yaparak alınmış ve kaynakları ile yazılmıştır. Literatürdeki tüm bilgiler ve araştırmalar herhangi bir kriter gözetmeden objektif bir biçimde derlemeye

alınmıştır. Herhangi bir ön yargı yoktur. Derlemeyi yazarken herhangi bir destek alınmamış ve herhangi bir finans kaynağı yoktur.

BULGULAR

Bu derlemede futbol, hentbol, basketbol, voleybol, atletizm, badminton, tenis, teakwondo ve judo dallarından farklı branşlarla uğraşan çocukların motorik özellikleri incelenmiş, bazı branşlar karşılaştırılmış ve sonuçlar gözlemlenmiştir. Bu branşlarla uğraşan çocukların motorik özellikleri ve sonuçları ana başlıklar halinde aşağıda belirtilmiştir.

Futbol. Basketbol, voleybol, hentbol. atletizm, badminton, tenis, teakwondo, judo branşında faal çocukların boy, kilo, BKİ, kuvvet (izokinetik dinamometre ile bacak kuvveti), sürat (30 m sürat koşusu), dayanıklılık (20 m kekik koşusu), esneklik, dikey sıçrama vb. testler sonucunda çıkan değerler diğer branşlar ile karşılaştırılmıştır.

Şimşek ve arkadaşları (2014) yapmış olduğu çalışmada amatör düzeyde futbol oynayan 9-15 yaş grubundaki 82 sporcuya motor kontrol testleri uygulamış ve sonucunda sporcuların yaşlarına göre gelişimlerini etkilediği ve sporun fiziksel özelliklerine olumlu katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Çelik ve arkadaşları (2013) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretim düzeyinde okuyan 7-9 yaş öğrencilerin fiziksel ve motorik özellikler bakımından değerlendirmiştir. çalışmanın sonucunda erkek çocukların performans testlerinin kız çocuklara göre iyi olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Yüksel (2017) yaz okuluna kayıtlı badmintoncuların fiziksel özelliklerini araştırmak amacıyla yapmış olduğu çalışmada çocukların anaerobik güç, dikey sıçrama, pençe kuvveti, esneklik, 20m sürat ve 30 sn mekik çekme performanslarını değerlendirmiştir. Araştırmanın sonucunda yaz okuluna katılan çocukların aynı yaşta spor yapmayan çocuklara oranla fiziksel performanslarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tan ve Çolak (2021) yapmış oldukları çalışmada futbol branşına katılan 8-10 yaş çocuklara sekiz hafta core egzersizleri uygulamışlardır. Araştırmanın sonucunda, durarak uzun atlama, dikey sıçrama, esneklik ve denge testlerinde anlamlı farklılık olduğunu tespit etmişlerdir.

Genç (2020), kız çocuklarında bağıl yaş etkisini atletik performansa göre karşılaştırmak amacıyla yapmış olduğu çalışmada 12 yaş 238 öğrenciye antropometrik ölçümler ve performans ölçümlerinden durarak uzun atlama, 20 m mekik, dikey sıçrama ve sağlık topu atma testleri uygulamıştır. Araştırma sonucunda yılın ilk yarısı ile son yarısı doğan çocuklar arasında mekik koşusu hariç diğer tüm parametrelerde fark olmadığını tespit etmiştir.

SONUÇ

Farklı branşlarda spor yapan çocukların motorik özelliklerini içeren çalışmalar incelendiğinde, çocukların gelişim özelliklerini cinsiyet ve büyüme hızı gibi faktörler etkilemektedir. Çocuklarda motorik özellikler cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkek çocukların kız çocuklara göre performanslarının daha iyi olduğu gözlenmiştir. Ayrıca çocukların sürat, kuvvet, dayanıklılık, esneklik ve sıçrama gibi bazı motorik özelliklerin gelişimi yapmış oldukları spor branşları ile doğrudan etkili olduğu düşüncesi literatürde incelenen araştırmalar ile örtüşmektedir. Düzenli antrenman yapan çocuklarda yaşıtlarına göre motor gelişim düzeylerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

Aktaş, F., Akkuş, H., Harbili, E., & Harbili, S. (2011). Kuvvet Antrenmanının 12-14 Yaş Grubu Erkek Tenisçilerin Bazı Motorik Özelliklerine Etkisi. *Journal of Physical Education & Sports Science/Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *5*(1).

Bricker J.T.;(1993) 'Pediatric Exercise Electrocardiography. In: Rowland TW. Pediatric Laboratory Exercise Testing. Champaign, IL: Human Kinetics', 1993. p. 43-66.

Çelik, A., Günay, E., & Aksu, F. (2013). 7-9 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin fiziksel ve motorik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, *27*(1), 7-13.

Dotan R., Mıtchell C., Cohen R.,, Gabrıel D., Klentrou, P., Falk B. (2013) 'Child–adult differences in the kinetics of torque development', Published in final edited form as: J Sports Sci. 2013; 31(9): 945–953. doi:10.1080/02640414.2012.757343.

Genç, H. (2020). 10-14 Yaş Arası Kız Çocukların Atletik Performanslarının Bağıl Yaş Etkisine Göre Karşılaştırılması. *Sportive*, *3*(1), 1-15.

Hazar F., Hazar H., Kürkçü R., Yaman Ç., Özdağ S. (2009) 'Prepuberte çocuklarda sürat ile aerobik dayanıklılık (vo2max) arasındaki ilişkinin belirlenmesi' Testleri' International Journal of Human Sciences, Cilt:6, Sayı:2, Yıl:2009.

Hekim, M., & Hekim, H. (2015). Çocuklarda Kuvvet Gelişimi ve Kuvvet Antrenmanlarına Genel Bakış. *Güncel Pediatri*, *13*(2), 110-115.

Orhan, S., Pulur, A., & Erol, A. E. (2008). İp ve Ağırlıklı İp Çalışmalarının Basketbolcularda Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *22*(4), 205-210.

Sökmen, T., & Arslanoğlu, E. (2013). Judo Teknik Antrenmanı ve Oyunların 8–10 Yaş Grubu Erkek Çocukların Fiziksel Gelişim Düzeyleri Üzerine Etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *11*(2), 73-79.

Şimşek, E., Aktuğ, Z., Çelenk, Ç., Yılmaz, T., Elif, T. O. P., & Ersan, K. A. R. A. (2014). The evaluation of the physical characteristics of football players at the age of 9-15 in accordance with age variables. *International Journal of Sport Culture and Science*, *2*(Special Issue 1), 460-468.

Tan H., & Çolak, S. 8–10 Yaş Çocuklarda Core Egzersizlerinin Denge Performanslarına Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *7*(1), 92-97.

Yüksel, M. F. (2017). Yaz Spor Okulunda Badminton Eğitiminin Çocukların Fiziksel Gelişimleri Üzerine Etkisi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *4*(3), 68-82.

THE IMPACT OF THE PANDEMIC PROCESS ON THE WAY FEMALE POPULATION WORKERS IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY EMPLOYMENT

Başak Zengin [*]

[*]*Kahramanmaraş Istiklal University, Elbistan Vocational School, Istanbul, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0003-3719-9423

ABSTRACT

Recently the pandemic, there were problems in education, import and export, and finance sectors outside the health sector. It is one of the areas that experience these effects in the construction industry. Occupational safety and shift adjustments have necessarily changed during the pandemic process. The construction sector, which is in a difficult situation as a sector, experienced major problems especially in the first phase of the pandemic. Recently, the number of female employees has increased in the field of construction. It has been observed that this process causes different problems in the way women work. The anxiety of female employees has increased more. In particular, the closure of schools has brought additional responsibilities on female employees. In order to examine the effects of this process in more detail, surveys were conducted with female employees in the study. This survey data conveys the situation of women in the construction sector. The study will be developed in this direction.

Keywords: Pandemic, Female, Construction Industry, Survey

GEBELERDE KORONAVİRÜS KORKUSU SİBERKONDRİYAYI ETKİLER Mİ?

Burcu Demir Gökmen*, Yılmaz Sarıboğa**

*Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, SYO, Hemş. Böl. Ağrı/Türkiye.
ORCID ID: 0000-0003-2058-8924 e mail:

**SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Kardiyoloji Yoğun Bakım Kln. Van/Türkiye.
ORCID ID:0000-0001-6348-2797

ÖZET

Amaç: Son yıllarda sağlıkla ilgili konularda bilgi edinmek amacıyla internet kullanımı hızla artmıştır. İnternet aracılığı ile elde edilen bu bilgilerin kaynaklarının güvenilirliği ise tartışmalıdır. Sonuç olarak bazı bireyler sağlıkla ilgili kaygılarını azaltmak için interneti kullandıklarında elde ettikleri bilgilerle kaygıları azalmamakta aksine giderek artan bir şekilde, belirsiz belirtilerden ciddi hastalıklara doğru ilerleyen bir süreç yaşamaktadırlar. Siberkondriya internette sağlıkla ilgili konularda arama yaparken bireylerdeki stres ve anksiyete seviyesinin artması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı gebelerdeki kovid-19 korkusu ile siberkondriya arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan araştırma Nisan-Mayıs 202 tarihleri arasında bir devlet hastanesinin Kadın doğum polikliniğine başvuran, araştırma kriterlerine (akıllı telefonu olan ve telefondan internet kullanan, sözlü onamı alınan) uygun 197 gebe ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, "Gebe Bilgi Formu", "Kovid-19 Korkusu Ölçeği", " Siberkondri Ciddiyet Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS-23 paket programında yapılmış olup, önemlilik düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan gebelerin yaş ortalaması 27.89±5.21, gebelik haftası ortalaması 31.66±6.52'dir. Gebelerin çoğunluğunun (%82.2) kronik bir hastalığı ve (%87,8) alerjik bir durumunun olmadığı, (%83,8)kovid geçirmediği, sağlıkla ilgili bilgileri (%54,3) internetten elde ettiği, günde 30dk'dan daha az süre internet kullandığı (%45,7) bulunmuştur. Gebelerin Koronavirüs Korkusu Ölçeği puan ortalamaları 21.37±4.94, Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puan ortalamaları 90.24±14.40 olarak belirlenmiştir. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği alt boyutları puan ortalamaları sırasıyla zorlantı;16.93±5.20, aşırı kaygı;20.81±4.64, aşırılık;23.81±5.16, içini rahatlatma;17.30±4.04 ve doktora güvensizlik;11.36±2.51 olarak bulunmuştur. Gebelerin alerjik olma durumları ile siberkondri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ölçekler arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda gebelerde koronavirüs korkusu ölçeği toplam puanı ile siberkondri ciddiyet ölçeği toplam puanı, zorlantı, aşırı kaygı ve aşırılık alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Gebelerin koronavirüs korkusu ve siberkondriya seviyelerinin ortalama değerlerde olduğu ve koronavirüs korkusu arttıkça siberkondriyanın da arttığı söylenebilir. Gebelerdeki korkuyu azaltmak için koronavirüsle ilgili bilgilendirmelerin gebeleri takip eden sağlık ekibi elemanları tarafından verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gebe, koronavirüs korkusu, siberkondriya

DOES FEAR OF CORONAVIRUS AFFECT CYBERCHONDRIA IN PREGNANCY?

Burcu Demir Gökmen* Yılmaz Sarıboğa**

**Agri Ibrahim Cecen University, HHS, Nursing Dep. Agri/Turkey.*
ORCID ID: 0000-0003-2058-8924

*** UHS Van Training and Research Hospital. Cardiology Intensive Care Clinic.Van/Turkey.*
ORCID ID: 0000-0001-6348-2797

ABSTRACT

Aim: In recent years, the use of the Internet has increased rapidly to obtain information on health-related issues. The reliability of the sources of this information obtained through the Internet is controversial. As a result, when some individuals use the internet to reduce their health-related concerns, their anxiety does not decrease with the information they obtain, on the contrary, they gradually experience a process that progresses from uncertain symptoms to serious diseases. Cyberchondria is defined as an increase in the level of stress and anxiety in individuals while searching for health-related topics on the Internet. The aim of this study is to determine the relationship between fear of covid-19 and cyberchondria in pregnant women.

Method: The descriptive and cross-sectional study was carried out with 197 pregnant women who applied to the Obstetrics and Gynecology outpatient clinic of a state hospital between April and May 202 and met the research criteria (having a smart phone and using the internet on the phone, verbal consent was obtained). The data of the study were collected with the "Pregnant Information Form", "Covid-19 Fear Scale", "Cyberchondria Severity Scale". The analysis of the data was made in the SPSS-23 package program and the significance level was accepted as $p<0.05$.

Results: The mean age of the pregnant women included in the study was 27.89±5.21, and the mean week of gestation was 31.66±6.52. The majority of pregnant women (82.2%) did not have a chronic disease (87.8%) and did not have an allergic condition, (83.8%) did not have covid, and obtained health-related information (54.3%) from the internet, less than 30 minutes a day. Internet use (45.7%) was found. The mean score of the Fear of Coronavirus Scale of the pregnant women was determined as 21.37±4.94, and the mean score of the Cyberchondria Severity Scale was determined as 90.24±14.40. The mean scores of the Cyberchondria Severity Scale sub-dimensions were found to be compulsion; 16.93±5.20, extreme anxiety; 20.81±4.64, extreme; 23.81±5.16, relief; 17.30±4.04, and distrust of the doctor; 11.36±2.51, respectively. It was determined that there was a significant correlation between the allergic status of pregnant women and cyberchondria ($p<0.05$). As a result of the correlation analysis between the scales, it was found that there was a positive significant relationship between the total score of the fear of coronavirus scale and the cyberchondria severity scale total score, compulsion, excessive anxiety and extremism sub-dimension scores in pregnant women ($p<0.05$).

Conclusion: It can be said that the fear of coronavirus and cyberchondria levels of pregnant women are at average values and as the fear of coronavirus increases, cyberchondria also increases. In order to reduce the fear in pregnant women, it is recommended that information about the coronavirus be given by the healthcare team members who follow the pregnant women.

Keywords: Pregnant, fear of coronavirus, cyberchondria

COVİD-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASINDA ÖĞRETMEN ADAYLARININ E-ÖĞRENMEYE HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin Han*
**Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0003-0204-5686

ÖZET

Covid-19 Pandemisi ile birlikte uzaktan eğitim uygulamaları hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Bu araştırma pandemi ile birlikte yaygınlaşan uzaktan eğitim sürecinde öğretmen adaylarının e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nicel yöntemle desenlenmiş betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya bir kamu üniversitesinde eğitim fakültesinin çeşitli bölümlerinde uzaktan eğitim ile öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencilerinden 213 katılımcı dahil edilmiştir. Araştırma verileri basit seçkisiz yolla seçilen öğretmen adaylarından online formlar kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Yurdugül ve Demir (2017) tarafından geliştirilen "*Üniversite Öğrencilerinin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluğu Ölçeği*" kullanılmıştır. Verilerin analizi bilgisayar paket programları aracılığıyla yapılmış ve betimsel analizler (yüzde, frekans) fark analizleri t-testi ANOVA kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların çoğunluğu (%60) uzaktan eğitim sürecinde e-öğrenme becerilerinin arttığını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının e-öğrenme hazırbulunuşluk düzeyleri genel olarak yüksek düzeyde olmakla birlikte e-öğrenmeye karşı motivasyonları düşüktür. Katılımcıların sınıf düzeyi ve akademik başarıları arttıkça e-öğrenme becerileri de artmaktadır.

Anahtar kelimeler: E-öğrenme, Covid-19 pandemisi, öğretmen adayları, uzaktan öğretim

INVESTIGATING E-LEARNING READINESS LEVELS OF TEACHER CANDIDATES IN DISTANCE EDUCATION APPLICATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS

ABSTRACT

With the Covid-19 Pandemic, distance education applications have started to increase rapidly. This research aims to examine the readiness levels of teacher candidates for e-learning in the distance education process that has become inevitable during the pandemic. The research is a descriptive study designed with a quantitative method. 213 participants from university students who continue their education with distance education in various departments of the faculty of education at a public university were included in the study. Research data were collected from candidate teachers selected in a simple random way using online forms. "University Students' E-learning Readiness Scale" developed by Yurdugül and Demir (2017) was used as a data collection tool. The data was analyzed through computer package programs and descriptive analyzes (percentage, frequency) difference analyzes (t-test ANOVA) were used. According to the results of the research, the majority of the participants (60%) stated that their e-learning skills increased during the distance education process. Candidate teachers' e-learning readiness levels are generally high, but their motivation towards e-learning is low. As the class level and academic achievement of the participants increase, their e-learning skills also increase.

Keywords: E-learning, Covid-19 pandemic, teacher candidates, distance learning

EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC MEASURES ON MARINE LITTER: A STUDY CASE IN SÜRMENE CREEK AND SÜRMENE – OF COASTS, TRABZON, TURKEY

Coşkun Erüz[*], Neira Purwanty Ismail[**], Yahya Terzi[***], Koray Özşeker[****]

[*]Karadeniz Technical University, Sürmene Faculty of Marine Science, Trabzon, Turkey
[**]Karadeniz Technical University, Sürmene Faculty of Marine Science, Trabzon, Turkey
[***]Karadeniz Technical University, Sürmene Faculty of Marine Science, Trabzon, Turkey
[****]Karadeniz Technical University, Marine Science Institute, Trabzon, Turkey
[*]ORCID ID: 0000-0002-2384-9010

ABSTRACT

As in the marine environment of the rest of the world, the Black Sea is under the threat of marine litter. This amount is expected to rise tremendously as the world are currently facing COVID-19 pandemic which has directly rise the demand of single-use plastic for hygiene purposes. Solid wastes/marine litter is specifically produced by humans and uncontrollably thrown into the environment. This petroleum-derived plastics is transported to the seas and oceans and accumulates to remain intact for hundreds or thousands of years. Marine litter causes pollution both physically and biochemically. The accumulation of anthropogenic litter on the sea surfaces, beaches and seafloor has become a significant threat to the marine environment, representing a hazard, not only for marine and terrestrial animals. The Southeastern Black Sea coast is a basin where many rivers emptied, with a very dense settlement and human population. Land-based garbage transported from the region to the Black Sea is mostly carried to the sea from rivers and coasts. This study was carried out with purpose to monitor the distribution and the contribution of pandemic to marine litter accumulation especially in Sürmene creek and Sürmene – Of coasts in Trabzon, Turkey. The detection and sampling study was carried out during the COVID-19 pandemic especially during Fall 2020 and Spring 2021. In the study, the type and amount of solid waste/marine litter were determined from eleven coastal stations and six creek stations with an area varied from 25 m^2 to 100 m^2, which were determined according to the physical conditions such as beaches, embankments, creek mouth, port-pier on the coasts of Sürmene and Of. Marine litter has been examined in terms of its type (plastic, rubber, metal, glass, textile, paper, medical and sanitary waste). According to the results of the studies, it has been observed that approximately more than 80% of the total marine litter consists of plastic litter, and the amount of total medical waste and especially face masks increased during the pandemic, especially during Fall 2020 and Spring 2021. During this period, from eleven coasts and six creek stations; a total of 154 masks for protection from COVID-19 were collected, 54 in the Fall period of 2020 and 65 in the Spring of 2021. It has been determined that the face mask, which was not categorized as common marine litter in previous years, has an important place in the marine litter during the pandemic. An average of six waste masks were detected in every 100 m^2 area in Sürmene coasts. In addition, a significant increase was detected in wastes for personal health purposes (wet wipes and alcohol-based cologne etc.). In the light of the data obtained, it was determined that during the pandemic, personal prevention equipment (PPE) elements and products, especially face masks, created a new and large pollutant load for the marine environment. When wastes such as masks and wet wipes produced from petroleum-derived microfiber material are broken down in the sea, these pollutants will continue to damage the ecosystem as microplastics by breaking down into millions of microfiber particles. To reduce marine litter and pollution, the safe disposal of masks and other health products for the prevention of pandemics such as Covid-19 and other health products should be strictly controlled and their disposal to natural receiving environments should be prevented. Otherwise, the Black Sea and other seas will exposes to a new and serious threat to the marine environment.

Keywords: COVID-19, Marine litter, Medical waste, Sanitary waste, Turkey

INTRODUCTION

By the end of December 2019, the world's focus was turned to Wuhan city, Hubei Province of China where the first case of the new human respiratory disease spread was identified. At the beginning of 2020, the Chinese authority identified a novel coronavirus as the cause of the disease and was temporarily named "2019-nCoV" which later renamed COVID-19 by the World Health Organization (Ahn et al., 2020; WHO, 2020a). This virus is a variant of SARS CoV which can cause infection in the lower respiratory tract and trigger a severe respiratory condition in humans which may result in death (Fehr and Perlman, 2015). Later, the World Health Organization declared an emergency state and pandemic status as the virus ability to transmitted from human to human by droplets and by air (airborne) also outbreak outside China were identified (Silva et al., 2021).

The solid waste types are domestic wastes, medical wastes, industrial wastes, commercial and institutional waste, special waste, hazardous waste, agricultural and garden waste. Solid wastes are the most common type of pollutant that causes river, sea, and land pollution. Solid wastes left alone of the nature uncontrolled, it is contaminating the soil, air, groundwater and surface water sources and pollution of the sea and lakes, causing the unpleasant odor, many environmental problems (Koçer et al., 2003).

Following the experts, WHO suggests the use of personal protective equipment (PPE) such as face masks, gloves, goggles, face shields, gowns, and N95 masks which are proven to effectively reduce the spreading of the virus (ECDC, 2020). The WHO also suggests replacing the face mask with the new one after four hours of use (WHO, 2020b). This contributes to the increase amount of medical waste. Medical waste is requiring special management treatment due to hygiene and safety reasons. If these wastes are not properly handled or disposed of it may carry pathogen contaminants potentially categorized as hazardous waste (Dharmaraj et al., 2021). The use of products for sanitary purposes such as wet wipes, hand sanitizer, disinfectant, and alcohol-based cologne, etc. also increased. Also, for hygiene reasons, most people are move on to the single-use plastic cup, plate and cutlery, plastic bags, etc. Consequently, the consumption of single-use plastic products increased significantly during the pandemic COVID-19 (Schlegel, 2020). However, single-use plastic products are requiring thousands of years to degrade also face masks and wet wipes are produced from petroleum-derived microfiber material are broken down in the sea, this pollutant will continue to damage the ecosystem as microplastics by breaking down into millions of microfiber particles (Tamir, 2019; Silva et al., 2021).

According to the European Commission (EEA, 2021), the consuming single use plastic in 2020 has increased. This has direct impact on the increasing plastic litter in the environment. Since only 40% of produced plastic are recyclable (EC, 2021). Also, the pandemic situation has led to avoidance (reducing) of recycling plastic product for hygiene reasons. While some medical waste used in the public health services such as hospital are managed for special treatment of medical waste. Most personal medical and sanitary product are mismanaged and exposed to the environment (Silva et al., 2021).

Any anthropogenic litter entering the environment has potential to ended up in the ocean environment. Moreover, most studies reported plastics as the most abundant item in marine litter composition (Galgani et al., 2015; Ismail et al., 2017; Erüz and Özşeker, 2017; Terzi et al., 2020). This litter accumulates in the sea surfaces, beaches and seafloor has become a significant threat to the marine environment, representing a hazard, not only for marine and terrestrial animals. Pollution caused by marine litter is currently considered as a pollution problem on a global scale and a threat to marine ecosystems (Hammer et al., 2012; Pham et al., 2014). According to Laist (1997) over 267 species including seabirds, sea turtles, marine mammals, benthic organisms, and fish were affected by marine litter. A recent review made by Gall and Thompson (2015) shows that the number of species affected by marine litter increased up to 693 species.

Oceans and the seas were subjected to the waste because of inappropriate collection, storage, and elimination of the wastes (UNEP, 2009). The Black Sea is under the pressure of human activities such as shipping, fishing, tourism, mining, and military exercises. Despite international, regional, and national regulations, environmental problem by marine litter pollution is inevitable (BSC, 2007).

The Southeastern Black Sea is a sea basin where many small but significant amounts of river water ended. In this region, river outflows were the major transportation of anthropogenic marine litter (Güneroğlu, 2010; Bat et al., 2018; Terzi et al., 2020). Due to lack of waste management system especially in the rural areas of Black Sea region, waste is discharged to the river catchment and transported to the sea then scattered and accumulated on the marine environment (Erüz and Özşeker, 2017).

In this study, coasts of district Surmene and Of have been choose as pilot project for marine litter distribution during period of Fall 2020 – Spring 20212. This study aims to monitor the source and distribution of marine litter in Sürmene and Of creeks and the coasts during the pandemic period. This paper explores the contribution of COVID-19 related litter especially face mask to the litter in the local creek and coasts.

MATERIALS AND METHODS

Study area

The study area is in the Southeastern Black Sea coasts of Turkey. The area is dominated by fishing, agriculture, and tourism activities. Local people are depending on natural resource from the soil and the sea for their living. In this study, data sampling location are divided by coasts and creek. Sürmene creek is selected as sampling area for marine litter in the creek as it is one of the biggest creeks in the region.

Sampling marine litter has been collected from eleven data stations along Surmene and Of coasts and six data stations in the creek within period of Fall 2020 – Spring 2020. The Spring 2021 marked one year since the first case was reported in Turkey (Hasöksüz et al., 2020). In total 15 data sampling stations since M0 station of the creek at the same time is S2 station of the coasts sampling location. Data stations were defined by location distance to river mouth, residents, port entrance and jetties. Transect length of sample creek are varied between 5 m to 10 m depending on the width of the creek. Data sampling coordinate in the coasts area are given by **Table 1** and in the creek are given by **Table 2** while the map showing the surveyed coasts in Sürmene and Of coasts are given by **Figure 1.**

Table 1. The Surveyed Location in Sürmene and Of coasts

Station	Transect (m^2)	Coordinate	
S1	100	40°55'1.70"N	40° 5'50.18"E
S2	100	40°54'54.52"N	40° 6'42.13"E
S3	100	40°54'44.60"N	40° 7'24.15"E
S4	100	40°54'46.71"N	40° 9'3.50"E
S5	100	40°54'53.19"N	40°11'2.33"E
S6	100	40°55'22.65"N	40°12'32.55"E
O1	100	40°55'49.72"N	40°14'6.69"E
O2	100	40°56'14.04"N	40°15'2.94"E
O3	100	40°56'43.00"N	40°15'46.76"E
O4	100	40°58'8.76"N	40°18'20.15"E
O5	100	40°59'15.87"N	40°19'44.40"E

Table 2. The Surveyed Location in Sürmene creek

Station	Transect (m^2)	Coordinate	
M0	100	40°54'54.52"N	40° 6'42.13"E
M1	45	40°52'30.26"N	40° 6'44.23"E
M2	25	40°50'28.57"N	40° 6'40.87"E
M3	50	40°47'19.80"N	40° 7'34.77"E
M4	30	40°45'0.04"N	40° 7'22.21"E
M5	75	40°43'28.33"N	40° 6'59.47"E

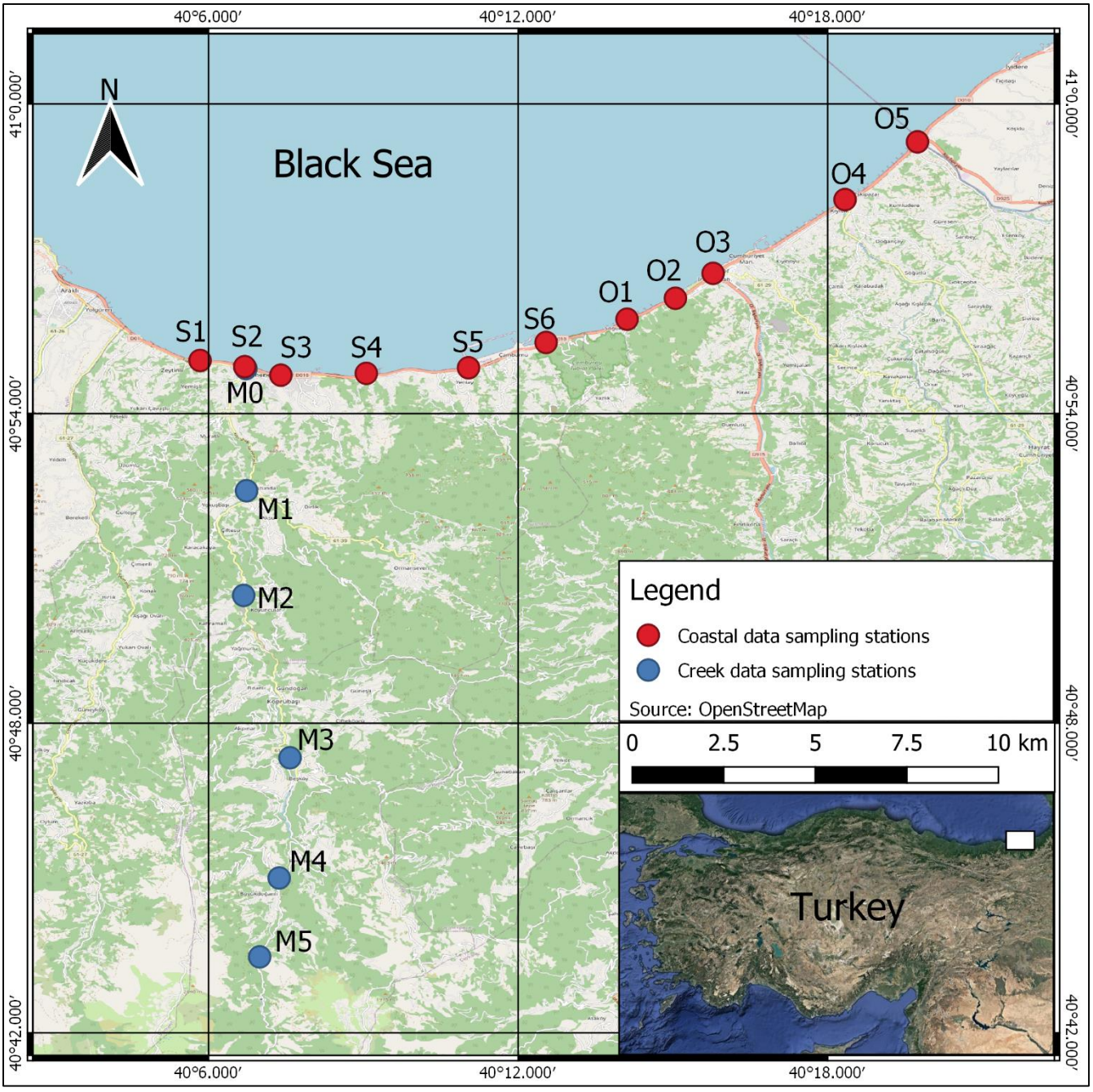

Figure 1. Map of study area

Sample collection and classification

All anthropogenic litter found in the transect at each station within the area of 5 to 100 m^2 was collected depending on density of litter items. Natural litter such as seaweed, animal bones, natural woods were not counted. Collected litter has been determined by nine categories (plastic, rubber, cloth, wood paper, metal, glass, sanitary and medical waste) and 42 subcategories according to OSPAR (2010). In the context of COVID-19 related litter was derived from sanitary and medical waste categories. COVID-19 related litter included face masks, gloves, sanitizer containers, liquid hand wash bottles, soap packages, wet wipes, and alcohol-based cologne. All items were counted and weighed to estimate the litter density by number and weight.

The litter density was calculated by using the following formula:

$$D = N/(w * l) \quad (1)$$

where D is the density of litter items, N is the total number or total weight of the litter collected from transect, w is the width (vertical distance between the shoreline and shore edge line) of the transect in meters, l is the length of the transect in meters.

Data analysis

In order to compare the density of collected masks between the sampling seasons one-way ANOVA was applied. The statistical analysis was performed by using SPSS 23.0 for Windows (SPSS, Chicago Illinois, USA).

RESULTS

Composition of marine litter

In total, 2543 items in Fall of 2020 and 2571 items Spring of 2021 were collected from fifteen stations along the Sürmene creek and Sürmene – Of coasts in the Southeastern Black Sea. Also, 15.282 gram and 69.576 gram of litter was removed from the creek catchment and the coasts stations, respectively. The share of medical waste was 2.87% and 4.04% in fall 2020 and spring 2021, respectively. The number of medical wastes was relatively increased during the during pandemic COVID-19.

According to the results, medical waste present in significant number in litter percentage in the stations. The density of medical litter items was higher at O2, O1, and O3 respectively, on the other hand, M1 was the most polluted station through the Sürmene creek by means of medical waste. The medical waste found in the stations was dominated by single-use face masks which are commonly use as personal protective equipment by public to reduce transmission of COVID-19 during the pandemic. Especially through the Sürmene creek face masks were found to be the only medical waste (**Fig. 2**). 67.2% of medical waste was consisted of face masks, followed by drug containers with a share of 14.6%. The presences of face mask almost occurred in all stations in the creek and in the coasts except for M3, M4, and M5 station due to lack of data. During this period, a total of 154 masks were counted from fifteen stations in the creek and in the coasts. An average of six waste masks were detected in every 100 m^2 area in Sürmene coasts. The number of masks collected on Spring 2021 was significantly higher compared to fall 2020 (ANOVA, $p < 0.05$). The sanitary waste commonly found in the location was wet wipes and alcohol-based cologne (**Fig. 3**). However, other COVID-19 related litter such as hygiene and cleaning product (sanitizer containers, liquid hand wash bottles, soap packages) was not significantly found in this study.

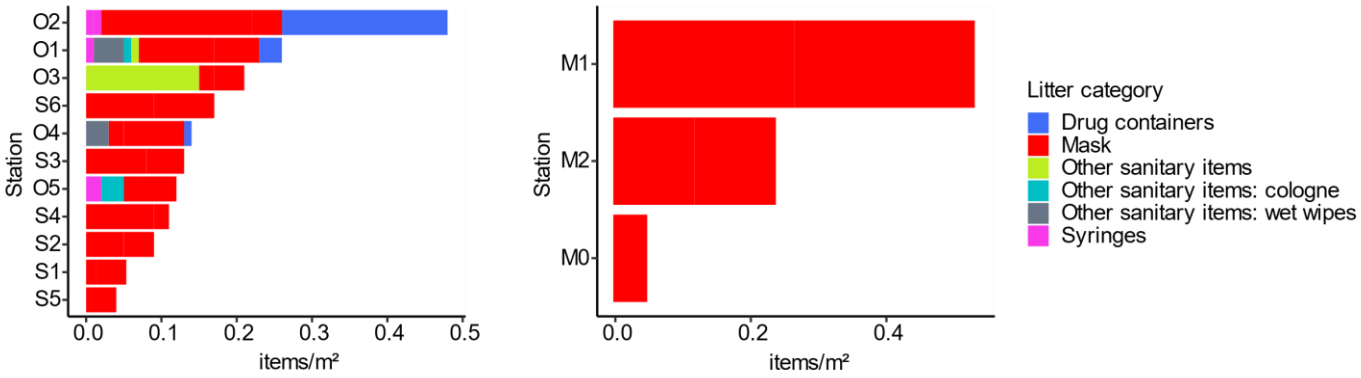

Figure 2. The composition of medical waste on the coastal area (left) and Sürmene creek

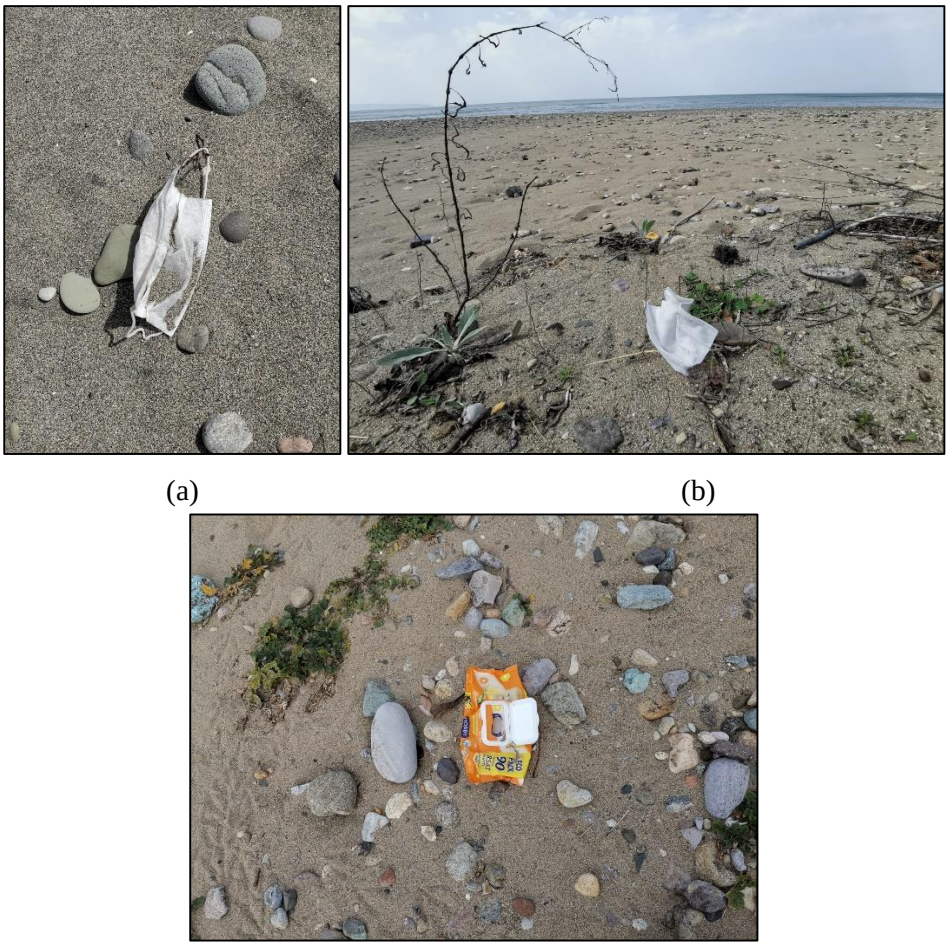

(a) (b)

(c)

Figure 3. COVID-19 related litter found in the location single-use face masks (a, b) and wet wipes (c)

DISCUSSION

Marine litter density in the region is strongly regulated by seasonal variation thus marine litter densities varies within different seasons (Erüz and Özşeker, 2017). Since most cities in the Black Sea region are in the coastal and downstream area, this has direct impact to the contribution of marine litter accumulation in the region. As expected, the result of marine litter density in the Sürmene creek in the downstream are generally

higher than in the upstream. The upstream of Sürmene creek are considerably remote area and receive visitor mostly during warm days (Spring to Summer). M0 and M1 stations are receive and accumulates amount of litter from the upstream and the neighborhood. Marine litter in M3, M4, and M5 stations are not comparable due to lack of data during snow days of survey.

In general, Of coasts are considerable high polluted in compare with Sürmene coasts (Terzi et al., 2020). A relatively higher population in Of district than in Sürmene district is possibly contributed to the higher amount of litter accumulated in the coasts. Also, human activities in the upstream of several creeks might donate litter to the downstream that ended in the Of coasts. As the population of Of district and other districts in the upstream is ~ 1.5 times more populated in compared to Sürmene district (TUIK, 2020).

The location of the coasts is considerably contributing to the various density of marine litter in the coasts. Marine litter data were dominated by domestic waste with significant number near settlement area (city center) and port entrance of Surmene and Of coasts. In this study, S2 and O3 stations are located near the district city center and the presence of river mouth. This contributes to the high amount of litter accumulation in the coasts. Also, these stations are located relatively close to public settlement thus the coasts receive regular visitors in most season of the year.

Before pandemic COVID-19, medical and sanitary waste are relatively uncommon type of waste in the public area since medical waste are considered as hazardous waste and require special treatment. During pandemic COVID-19, the use of personal prevention equipment including face masks is part of personal compulsory to prevent transmission of COVID-19 from human to human. However, most personal prevention equipment are made of single-use plastic. The single-use face masks especially made of petroleum-based non-renewable polymers that are non-biodegradable and poses threat to the environment and health risk (Dharmaraj et al., 2021). Also, face masks are required to treated as hazardous waste and to be disposed with extreme care are recommended by various health authorities (Torres et al., 2021). In this study, the presence of medical and sanitary waste is relatively significant by count. The amount of medical waste especially single-use face mask is considerably high as it is presence in most stations making it most common found item after plastic.

It is estimated that the regional and local COVID-19 prevention measures that restricted people's movement; lockdown, curfew, beach closure, and travel restriction, much less contributes to a significant decrease in the amount of marine litter on the beach (Okuku et al., 2021). However, any litter from land will ultimately end in the ocean through surface runoff and dumping thus proper waste management is encouraging for all litter classes including medical and sanitary waste which are considered as hazardous waste.

The study results shown that even after solid waste management applied by the local government in 2010, marine litter accumulation in Surmene and Of coast are considerably high. Moreover, Zero Waste (Sıfır Atık in Turkish) campaign which planned to be started on 1st June 2020 was facing global handicap as the pandemic COVID-19 affect the world. Consequently, the use of single-use plastic and it stream to the environment are inevitable According to this study results, local people social awareness related to marine litter and the risk from hazardous waste such as thrown face masks in the area are considerably low.

CONCLUSION

In this study the preliminary findings of effect of COVID-19 pandemic on the composition of medical waste on Surmene creek and Surmene-Of coast was presented. The density of medical waste was increased during the COVID-19 pandemic. The most common medical waste was face masks of which the usage was increased for personal protection against COVID-19. The used masks can be a vector transmitting the virus and create a human health issue. Thus, to increase the awareness of the people against littering should be priority not only on COVID 19 period but also in the future.

ACKNOWLEDGEMENTS

Data sampling activities in this study was financially supported by the European Commission BSB-785 LitOUTer Project Fund.

REFERENCES

Ahn JY, Sohn Y, Lee SH, Cho Y, Hyun JH, Baek YJ, Jong SJ, Kim JH, Ku NS, Yeom JS, Roh J, Ahn MY, Chin BS, Kim YS, Lee H, Yong D, Kim HO, Kim S, Choi JY 2020. Use of convalescent plasma therapy in two COVID-19 patients with acute respiratory distress syndrome in Korea. J Korean Med. Sci, 35: 2-9.

Bat L, Öztekin A, Şahin,F, Arıcı E, Özsandıkçı U 2018. An overview of the Black Sea pollution in Turkey. Mediterranean Fisheries and Aquaculture Research, 1(2): 67-86.

BSC, 2007. Marine litter in the Black Sea Region: A review of the problem. Black Sea Commission Publications 2007-1, Istanbul, Turkey, 148pp.

Dharmaraj S, Ashokkumar V, Hariharan S, Manibharathi A, Show PL, Chong CT, Ngamcharussrivichai C 2021. The COVID-19 pandemic face mask waste: A blooming threat to the marine environment. Chemosphere, 272; 129601.

EC, 2021. More than 40% of EU plastic packaging waste recycled [online]. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210113-1 [Accessed 19 June 2021].

EEA, 2020. COVID-19 and Europe's environment: impacts of global pandemic [online]. https://www.eea.europa.eu/publications/covid-19-and-europe-s/covid-19-and-europes-environment [Accessed 19 June 2021].

ECDC, 2020. Using face mask in the community reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face mask. ECDC Technical Report [online]. https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/using-face-masks-community-reducing-covid-19-transmission [Accessed 19 June 2021].

Erüz C, Özşeker K 2017. Land based litter pollution on the shores of Southeastern Black Sea coastal cities. Frensenius Environmental Bulletin, 26 (6): 3839-3844.

FAO, 2006. Global Forest Resources Assessment 2005, *FAO Forestry Paper* 147. Available at:

Fehr AR, Perlman S 2015. Coronaviruses an overview of their replication and pathogenesis. Method in Molecular Biology, 1282: 1-23.

Galgani, F, Hanke G, Maes T 2015. Global Distribution, Composition and Abundance of Marine Litter. Marine Anthropogenic Litter. Springer International Publishing, 29-56pp.

Galgani F, Hanke G, Maes T 2015. Marine Anthropogenic Litter. Springer: Cham Global distribution, composition and abundance of marine litter.

Gall SC, Thompson RC 2015. The impact of debris on marine life. Mar. Pollut. Bull. 92, 170–179. https://doi.org/10.1016/j.marpolbul.2014.12.041.

Güneroğlu A 2010. Marine litter transportation and composition in the Coastal Southern Black Sea Region. Scientific Research and Essays, 5(3): 296-303pp.

Haköksüz M, Kılıç S, Saraç F 2020. Coronaviruses and SARS-COV-2. Turkish Jurnal of Medical Sciences, 50: 549-556.

Hammer J, Kraak MHS, Parsons JR 2012. Plastics in the marine environment: the dark side of a modern gift. In: Reviews of Environmental Contamination and Toxicology. Springer, 1–44 pp.

Ismail NP, Erüz C, Özşeker K 2017. Marine litter source and distribution in Sürmene and Of coasts, Trabzon during period 2009-2017. UKECEK Edirne, 12-15 September 2017.

Koçer N, Öbek E, Uslu G 2003. Cost of Solid Waste and Waste Collection, Transportation in the City of Elazig; Condition of waste deposition areas. F. Ü. Journal of Science and Engineering, 15(2): 27-36.

Laist DW 1997. Impacts of Marine Debris: Entanglement of Marine Life in Marine Debris Including a Comprehensive List of Species with Entanglement and Ingestion Records. In: Coe, J., Rogers, D. (Eds.), Marine Debris chapter 10. Springer, New York, 99–139 pp. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8486-1_ 10.

Okuku E, Kiteresi L, Owato G, Otieno K, Mwalugha C, Mbuche M, Gwada B, Nelson A, Chepkemboi P, Achieng Q, Wanjeri V, Ndwiga J, Mulupi L, Omire J 2021. The impacts of COVID-19 pandemic on marine litter pollution along the Kenyan coast: A synthesis after 100 days following the first repoted case in Kenya. Mar Poll Bull, 162: 111840.

OSPAR, 2010. Guideline for Monitoring Marine Litter on the Beaches in the OSPAR Maritime Area. OSPAR Commission, London, UK, 84 pp.

Pham CK, Ramirez-Llodra E, Alt, CHS, Amaro, T, Bergmann M, Canals M, Company JB, Davies J, Duineveld G, Galgani F, Howell KL, Huvenne VAI, Isidro E, Jones DOB, Lastras G, Morato T, Gomes-Pereira JN, Purser A, Stewart H, Tojeira I, Tubau X, Van Rooij D, Tyler PA 2014. Marine litter distribution and density in European Seas, from the Shelves to Deep Basins. PLoS ONE 9. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0095839. e95839

Silva ALP, Prata JC, Walker TR, Duarte AC, Ouyang W, Barcelo D, Rocha-Santos T 2021. Increase plastic pollution due to Covid-19 pandemic: challenges and recommendation. Chem. Eng. J, 405 pp.

Tamir Y 2019. Composite Material from Waste and at Least One Element of Vulcanized Rubber and Tire Cords (U.S: Patent No. 10,246,578).

Terzi Y, Erüz C, Özşeker K 2020. Marine litter composition on coast of south-eastern Black Sea: A long-term case study. Waste Management, 105: 139-147.

Torres FG, De-la-Torre GE 2021. Face mask waste generation and management during the COVID-19 pandemic: An overview and the Peruvian case. Science of The Total Environment, 786, 147628.

TUIK, 2020. Turkey in Statistic-2020. In: Turkish Statistical Institute Printing Division, Ankara, Turkey.

UNEP, 2009. Marine Litter: A Global Challenge. UNEP, Nairobi.

WHO, 2020a. Archived: WHO Timeline – COVID-19. [online] https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19. [Accessed 19 June 2021].

WHO, 2020b. Shortage of personal protective equipment endangering health workers worldwide.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞLILARIN İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA

Didem Demir Erbil[*], Oya Hazer[**]

[*]Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye. ORCID ID: 0000-0003-2174-8184

[**]Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-0380-6865

ÖZET

Araştırmanın amacı, Covid-19 pandemi sürecinde yaşlı bireylerin internet ve sosyal medya kullanımı konusundaki eğilimlerinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmak sureti ile 65 yaş ve üzeri 13 yaşlı birey ile görüşülmüştür. Görüşme grubu, kartopu yöntemi ile oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak da yapılan literatür taraması çerçevesinde araştırmanın konusuna uygun olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, Covid-19 sürecinde yaşlılar interneti öncelikle bilgi edinme, gündemi takip etme, sosyal medya sitelerine girme, iletişim ve eğlence(video izleme, oyun oynama vb.) amaçlı kullanmışlardır. Ayrıca hastane randevuları ve e-devlet hizmetlerinden de faydalanmışlardır. Pandemi sürecinde yaşlı bireyler teknolojik araçlardan en çok akıllı telefon ve televizyona ihtiyaç duymuşlardır. Ayrıca yaşlıların interneti haftada ortalama 17,5 saat kullandıkları ve en çok kullandıkları sosyal medya uygulamasının Facebook olduğu belirlenmiştir. Yaşlıların sosyal medya kullanım amaçlarının ise yeni bilgiler öğrenme ve bilgi paylaşımı, aile (çocuklar ve torunlar), akraba ve arkadaş takibi ve iletişim, fotoğraf paylaşarak özlem giderme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlılar, sosyal medya uygulamalarının kendilerine sağladıkları olumlu yönlerin aile, akraba, arkadaşlarla iletişim kurma, bilgi edinme ve gündemi takip etme olduğunu düşünürken olumsuz yönlerinin ise sosyal medya uygulamaları üzerinden yapılan sahtekârlıklar, uzun süreli kullanımlarda göze zarar vermesi ve zaman kaybı olduğunu düşünmektedirler.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında, özellikle Covid 19 pandemi sürecinde internet kullanımının yaşlıların hayatlarını kolaylaştırdığı, sosyal medya kullanımın ise yaşlıların sosyal etkileşim ihtiyaçlarını karşılamalarında destek görevi gördüğü aşikârdır. Fakat hala yaşlı nüfus arasında internet ve sosyal medya kullanımın üst seviyelerde olmadığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak; yaşlıların interneti kullanma ve öğrenme konusunda devlet politikası olarak ücretsiz eğitim kursları düzenlenmeli, bu kurslara katılmayı teşvik edecek şekilde kitle iletişim araçları ile farkındalık yaratılmalı ve yaşlıların interneti kullanma konusunda yaşadıkları endişelerin azaltılmasına yönelik danışmanlık hizmetleri uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılar, Covid-19 pandemi, internet, sosyal medya, teknoloji.

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the tendencies of elders' internet and social media usage during the Covid-19 pandemic. For this purpose, 13 elderly individuals aged 65 and over were interviewed using qualitative research method. The interview group was formed by the snowball method. As a data collection tool, a semi-structured interview form created by the researchers was used within the framework of the literature review.

According to the results of the research, elders used the internet primarily for information, to keep abreast of current events, accessing social media sites, communication and entertainment (watching videos, playing

games, etc.) during Covid-19 pandemic. Moreover, they took advantage of internet while arranging hospital appointments and e-government services. Elder people mostly required smartphones and television among technological tools during Covid-19 pandemic. In addition, it was determined that the elderly use internet for an average of 17.5 hours a week and Facebook is their most frequently used social media application. It has been concluded that the social media usage purposes of the elderly are learning new information and sharing information, following family (children and grandchildren), relatives and friends as well as communication and relieve longing by sharing photos. While elders think that the positive aspects of social media applications are to communicate with family, relatives, friends, obtain information and to keep abreast of current events, on the other side the negative aspects are fraudulent acts by use of social media applications, defect of eyesight in long-term use and waste of time.

In the light of the results obtained from the research, it is obvious that the use of the internet facilitates the lives of the elderly, especially during the Covid 19 pandemic process, and the use of social media serves as a support for the elderly to meet their social interaction needs. However, it is still seen that the use of internet and social media among the elderly population is not at high levels. Starting from here; Free training courses should be organized as a state policy on the use and learning of the internet by the elderly, awareness should be raised through mass media to encourage participation in these courses, and consultancy services should be applied to reduce the concerns of the elderly about using internet.

Keywords: Elders, Covid-19 pandemic, internet, social media, technology.

GİRİŞ

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan kentinde 2019 yılı sonunda ateş, öksürük, nefes darlığı gibi çeşitli solunum yolu belirtileri ile ortaya çıkan yeni tip koronovirüs (Covid-19) Çin dışında 113 ülkede görülmüş, virüsün yayılımı ve şiddeti nedeniyle 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak kabul edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020).

Covid-19 salgını, tüm dünyada milyonlarca insanın enfekte olmasına ve çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Covid-19 salgınından her yaştan insan ciddi şekilde etkilense de en çok etkilenen dezavantajlı gruplar arasında yaşlılar ve kronik hastalığı olanlar yer almaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı raporuna göre, ülkemizde 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus 5 yılda %21,9 artarak, 7 milyon 550 bin kişiye ulaşmış ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2019 itibarıyla %9,1'e yükselmiştir. Bu istatistikler doğrultusunda, Türkiye'de önemli bir nüfus grubunu oluşturmaları ve Covid-19 virüsü açısından yüksek risk altında olmaları, yaşlı bireylere yönelik düzenlemeleri beraberinde getirmiştir.

Türkiye'de Covid-19 salgınına karşı alınan önlemlerden biri de yaşlılara sokağa çıkma yasağı getirilmesidir. Sokağa çıkma yasağı ile birlikte yaşlılar daha çok evde zaman geçirmeye başlamışlardır. Yaşlılık döneminde bireyler zaten emeklilik ile çalışma yaşamından uzaklaşma, eşin ölümü, çocukların evden ayrılması, yaşanan sağlık sorunları gibi pek çok nedene bağlı olarak yalnızlaşarak, sosyal izolasyon sorunuyla karşı karşıya kalmaktayken, yaşanan salgın hastalık ve onun gerektirdiği önlemler bu sorunun daha da artarak görünür hale gelmesine yol açmıştır. Bu süreçte yaşlılar hem yakınlarından uzak kalmış hem de günlük ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmışlardır. Yaşlı bireylerin aile üyeleriyle ve yakınlarıyla eskisi kadar görüşemediği; ihtiyaçlarını karşılamak için toplu taşımayı kullanma, markete ve eczaneye gitme gibi en basit günlük rutinlerin değişmek zorunda kaldığı görülmüştür. (Tekindal vd., 2020). Covid-19 süreci, koruyucu ve önleyici bir zorunluluk olarak sosyal etkileşimleri azaltmayı gerektirmesi sebebiyle özellikle yaşlılar için daha ileri sorunları beraberinde getirmektedir (Armitage ve Nellums, 2020).

Sosyal etkileşim her yaşta bireyin en temel ihtiyaçlarındandır. Fakat yukarıda da bahsedildiği gibi gerek Covid-19 sürecinin getirmiş olduğu yeni düzen gerekse yaşlanmayla birlikte sık yaşanan, ailenin ve arkadaşların kaybedilmesi, sağlığın kötüleşmesi, hareketlilik ve gelir azalması gibi deneyimler; özellikle yaşlıların, sosyal etkileşimde daha fazla sorun yaşamalarına neden olmaktadır (Bernard,2013).

Her yaştan insanın gündelik hayatının bir parçası olan internet ortamı, iletişimin pek çok unsurunu da içeriğinde barındırmaktadır. Bilgiye erişim ve iletişim imkanları sunan, internet ve sosyal medya teknolojik araçlar kullanılarak elde edilen ürün ve hizmetlerin en önemlileri arasında yer almaktadır (Tekedere ve Arpacı, 2016). Yeni kişiler tanıma, sohbet etme, fikirlerini paylaşma, çeşitli gruplara üye olma gibi kişilerarası iletişimin unsurları internete taşınmış durumdadır. Böylelikle, bireylere yeni ve erişimin çok daha kolay olduğu bir sosyal alan açmıştır (Şahin ve Yıldırım,2019).

Teknoloji ile sosyal etkileşimi içeren sosyal medya uygulamaları, internetin sunduğu hizmetler arasında en hızlı büyüyen alandır. Sosyal ağların kullanılma amaçları bireye göre farklılık göstermekle birlikte, aile ve arkadaşlarla iletişim kurma, bilgiye ulaşma ve eğlenme amaçlı olarak ifade edilebilir (Şişman Eren, 2014, s.231).

Sosyal medya uygulamaları, kullanıcılara profil oluşturma ve görüntüleme, içerik yükleme, mesajlaşma, tanıtım, kendini ifade etme, diğer insanlarla bağlantı kurma ve mevcut sosyal bağlantıları sürdürme olanakları sunmaktadır (Ellison, Steinfield ve Lampe, 2007,s.1143; Şişman Eren, 2014, s.231).

Sosyal medyanın gücü "sosyal etkileşimin" yeni alanı oluşturması açısından önemli bir potansiyeli de içinde barındırmaktadır (Depoux vd., 2020). Bu potansiyelin, yaşlıların deneyimledikleri sorunlar üzerinde dönüştürücü bir gerçeklik haline gelebilmesi için sosyal medyanın ve internetin yaşlı bireyler tarafından etkin bir biçimde kullanılması ve teknoloji kullanmaya yönelik becerilerinin arttırılması önemli olacaktır (Tekindal vd., 2020). Sosyal olarak izole olmuş, kendilerine bir uğraş bulmada çok fazla seçeneği olmayan yaşlı bireyler için alternatif bir uğraş olarak karşımıza çıkan internet ve sosyal medya ortamları, bu bireylerin hem sosyalleşmelerinde, hem de daha eğlenceli ve belki de daha kaliteli bir günlük yaşam sürmelerinde önemli roller üstlenebilir (Tekedere ve Arpacı, 2016).

Covid-19 salgını ile birlikte internet kullanımı yaşlıların günlük ihtiyaçlarını karşılamada bir araç haline gelirken, sosyal medya kullanımı da yaşlıların bu dönem içerisinde sosyal etkileşim ihtiyaçlarını karşılamalarına destek olduğu düşünülmektedir. Fakat TÜİK (2020) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2019 sonuçlarına göre İnternet kullanan 65-74 yaş grubundaki bireylerin oranı %19,8 olarak görülmektedir. Bu da yaklaşık her beş yaşlı bireyden dördünün bu imkandan uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yaşlıların internet ve sosyal medya kullanımı deneyimlerinin incelenme ve teknoloji kullanmaya yönelik becerilerinin arttırılması önem arz etmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında, Covid-19 salgınının sadece insan sağlığını ve sağlık sistemlerini tehdit etmekle kalmadığı, toplumsal yaşamı derinden etkileyerek hızlı bir dönüşüm sürecini başlattığı aşikârdır. Bu bağlamda Covid-19 sürecinde yaşlı bireylerin internet ve sosyal medya kullanımı konusundaki eğilimlerinin tespit edilmesi interneti ve sosyal medyayı kullanırken hangi motivasyonlara sahip oldukları ve hangi nedenlerle kullandıklarına dair verilerin ortaya konulması önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Veri Toplama Yöntemi

Covid-19 salgını sürecinde yaşlıların internet ve sosyal medya kullanım deneyimlerini ortaya koymaya çalıştığımız bu araştırmada, veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmak sureti ile bilgi toplama tercih edilmiştir. Ayrıca, yüz yüze görüşmeler yapılarak konunun derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Ankara'da ikamet etmekte olan 65 yaş ve üzeri bireylerden oluşan görüşme grubu, kartopu örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Görüşmeler 20- 30 Aralık 2020 tarihleri arasında 10 gün devam etmiştir. Görüşmeler katılımcıların evlerinde gerçekleştirilmiş ve ortalama 20-30 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada yapılan literatür taraması çerçevesinde araştırmanın konusuna uygun olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Soruların oluşturulmasında Yıldırım-Becerikli (2013), Tekedere ve Arpacı (2016) ve Sinav (2020) 'ın yaptıkları benzer çalışmalardan yararlanılmıştır. Hazırlanan soruların anlaşılabilir olup olmadığı ve sorulardan araştırma için gerekli görülen bilgilerin edinilip edinilmediğini anlamak amacıyla araştırmaya dâhil edilme kriterlerine uyan iki katılımcı ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot görüşmelerden sonra yarı yapılandırılmış görüşme formu gözden geçirilmiş ve güncellenmiştir. Diğer katılımcılarla, güncel görüşme formu aracılığıyla görüşülmüştür. Buna göre, yarı yapılandırılmış görüşme formu üç (3) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yaşlıların bazı bireysel özelliklerine (yaş, öğrenim düzeyi, medeni durum, algılanan gelir düzeyi vb.) ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, yaşlıların evlerinde hangi iletişim teknolojilerine sahip oldukları, sosyal medya kullanımları ve ortalama internet kullanım süresine ilişkin sorular yer almaktadır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise, interneti ve sosyal medya uygulamalarını hangi amaçlarla kullandıkları, kullanırken zorlanma durumları, sosyal medya uygulamalarının sağladığı olumlu ve olumsuz yönler ile Covid 19 pandemi döneminde en çok ihtiyaç duyulan teknolojik araçların neler olduğu konusunda dört(4) açık uçlu soru yer almaktadır. Bunlar;

1) İnterneti hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? Kullanırken zorlanıyor musunuz? Zorlanıyorsanız hangi konuda?
2) Sosyal medya uygulamalarında aktif hesabınız var mı? Varsa sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?
3) Sosyal medya uygulamalarının size sağladığı olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?
4) Covid-19 döneminde teknolojik araçlardan hangisine daha çok ihtiyaç duydunuz? Bunun nedeni sizce nedir?

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemi belirlenirken; cinsiyet, medeni durum, sağlık durumu, sosyoekonomik durum, eğitim düzeyi gibi farklı özellikler dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, araştırmaya 65 yaş ve üzeri, 6 kadın ve 7 erkek olmak üzere toplam 13 yaşlı katılmıştır. Katılımcıların ismi saklı tutulmuş olup yapılan alıntılarda görüşme numarası, cinsiyetin baş harfi, medeni hal, yaş özelliklerinden oluşan bir kod kullanılmıştır. Örneğin: 1 numaralı yaşlı görüşmesi 70 yaşında ve eşi vefat etmiş bir kadınla ile yapılmış olup katılımcı kodu (1, K, Eşi vefat etmiş, 70) şeklindedir.

Çalışma Grubunun Özellikleri

Çalışmaya katılanların genel özellikleri tablo halinde aşağıda verilmiştir (Tablo-1).

Tablo 1: Yaşlılara ilişkin sosyo-demografik bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Algılanan Gelir	Algılanan Genel Sağlık Durumu	Yaşanılan Kişiler
1	70	Kadın	İlkokul	Eşi vefat etmiş	Düşük	Orta	Çocuklar
2	67	Erkek	Ortaokul	Evli	Orta	Orta	Eş
3	79	Erkek	Ortaokul	Evli	Orta	Orta	Eş
4	75	Erkek	Lise	Eşi vefat etmiş	Orta	Çok iyi	Yalnız
5	65	Kadın	İlkokul	Evli	İyi	Orta	Eş
6	70	Kadın	Lise	Evli	Orta	Orta	Eş
7	69	Erkek	Üniversite	Evli	Orta	İyi	Eş ve çocuklar
8	70	Erkek	Ortaokul	Evli	Yüksek	İyi	Eş ve çocuklar
9	66	Erkek	Lise	Evli	Yüksek	Çok iyi	Eş ve çocuklar
10	69	Kadın	İlkokul	Evli	Orta	İyi	Eş ve çocuklar
11	66	Kadın	Ortaokul	Eşi vefat etmiş	Orta	İyi	Yalnız
12	77	Kadın	İlkokul	Evli	Düşük	Orta	Eş
13	81	Erkek	İlkokul	Evli	Orta	Çok iyi	Eş

Verilerin Analizi

Çalışmada kullanılan veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz yapılarak elde edilmiştir. 13 katılımcı ile yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları ve görüşme notları incelenmiştir. Alınan notlar okunmuş ve ifadeler bütüncül bir şekilde anlaşılmaya çalışılmıştır. Veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yönelik olduğundan, sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulmuş ve doğrudan alıntılar kullanılmıştır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem sürecinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu bağlamda çalışmadan elde edilen veriler görüşme sürecinde sorulan sorular dikkate alınarak sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Yaşlı bireylerle yapılan görüşmelerinin başında, araştırmanın amacı, araştırmaya katılımın araştırmacı için önemi, verilen cevapların gizliliği, katılımın tamamıyla gönüllülük esasına göre olduğu ve Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul'undan onay alındığı katılımcılara ön bilgi olarak verilmiştir. Tüm bu bilgileri onaylayan katılımcılarla görüşmeye başlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, yaşlıların evlerinde hangi iletişim teknolojilerine sahip oldukları, hangi sosyal medya araçlarını kullandıkları, interneti ortalama kullanım süreleri ile yaşlıların internet ve sosyal medya kullanımı deneyimlerine ilişkin bulgular verilecektir.

Yaşlıların evlerinde hangi iletişim teknolojilerine sahip oldukları, hangi sosyal medya araçlarını kullandıkları ve interneti ortalama kullanım süresine ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir. Katılımcılardan 7'si sosyal

medya uygulaması olarak Facebook kullanmaktadır. İnterneti ortalama kullanım süreleri ise günde 2,5 saat haftada ise 17,5 saattir (Tablo-2).

Tablo 2: Yaşlıların evlerinde hangi iletişim teknolojilerine sahip oldukları, sosyal medya kullanımı ve ortalama internet kullanım süresine ilişkin bilgiler

Katılımcılar	Sahip Olunan İletişim Teknolojisi Araçları	Kullanılan Sosyal Medya Uygulamaları	Ortalama İnternet Kullanım Süresi
1.K,70	Cep telefonu	Kullanmıyor	-
2.E,67	Akıllı telefon	Facebook Whatsapp	Günde 2,5 saat
3.E,79	Akıllı telefon	Kullanmıyor	-
4.E,75	Akıllı telefon Bilgisayar	Whatsapp	-
5.K,65	Akıllı telefon Bilgisayar	Facebook Whatsapp	Günde 1 saat
6.K,70	Akıllı telefon Bilgisayar	Facebook Whatsapp Youtube	Günde 4 saat
7.E,69	Akıllı telefon	Facebook Whatsapp	Günde 2 saat
8.E,70	Cep telefonu	Kullanmıyor	-
9.E,66	Akıllı telefon Bilgisayar Tablet	Facebook Instagram Whatsapp	Günde 4 saat
10.K,69	Akıllı telefon	Kullanmıyor	-
11.K,66	Akıllı telefon	Facebook Whatsapp	Günde 2,5 saat
12.K,77	Cep telefonu	Kullanmıyor	-
13.E,81	Akıllı telefon	Facebook Whatsapp	Günde 2 saat

Covid-19 pandemi döneminde, yaşlıların, internet ve sosyal medya kullanım amaçları, kullanırken yaşadıkları zorluklar, sosyal medya uygulamalarının yaşlılara sağladığı olumlu ve olumsuz yönler, son olarak da salgın döneminde yaşlıların en çok ihtiyaç duydukları teknolojik araçların hangileri olduğu konusundaki bulgular aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Soru 1: İnterneti hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? Kullanırken zorlanıyor musunuz? Zorlanıyorsanız hangi konuda?

Katılımcıların 6'sı interneti sosyal medya sitelerine girmek ve eğlence(video izleme, oyun oynama vb.) amaçlı kullandıklarını belirtirken 3'ü bilgi edinme ve gündemi takip etmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca interneti kullananlardan 2'si hastane randevularında 2'si de e devlet hizmetlerini kullandıklarını söylemişlerdir. 4 yaşlı ise internete girmeyi bilmediklerini ve yakınlarından yardım alarak girebildiklerini anlatmışlardır. İnterneti kullanmama ve kullanırken zorlanma nedenlerinin başında internete olan güvensizlik ve buna bağlı korku ve endişe gelmektedir. Ayrıca yaşlılar internetin bilinmezlik olduğunu, kişisel bilgilerin ele geçirilmesinden endişe duyduklarını ve yanlış işlem yapmakta korktuklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerden alınan örnekler aşağıda verilmiştir.

"Nereden internete girilir, nasıl bakılır bilmiyorum ayrıca okuma- yazma konusunda zorluk çektiğim için kullanmıyorum. Kullanmam gerektiği zaman çocuklarımdan ya da torunlarımdan yardım istiyorum." (1, K, Eşi vefat etmiş, 70).

"Artık bütün işler internet üzerinden yürüyor. Fakat ben daha çok eğlence amaçlı kullanıyorum bazen de bilgi edinmek için internete giriyorum…" (2,E,Evli,67).

"İnternet kocaman bir bilinmezlik, kişisel bilgilerim için endişeleniyorum ve güvenemiyorum. Mesela bankaya giderek yetkili kişi ile birebir iletişim kurmayı tercih ediyorum. Teknolojik araçların çok fazla kullanılmasının insanı tembelleştirdiğini düşünüyorum." (3,E,Evli,79).

" İnterneti olabildiğince az kullanmaya çalışıyorum. Her şeyi telefondan yaparsam eve bağlı olurum dışarıya çıkamam diye endişeleniyorum. İnternette daha çok oyun oynuyorum zaman güzel geçiyor…" (4,E,Eşi vefat etmiş,75).

"İnterneti olabildiğince az kullanmaya çalışıyorum. Sadece çocuklarımla görüntülü görüşme yapmak için Whatsapp kullanıyorum. Bir de Facebooktan farklı videolar izliyorum ve tanıdıklarımın fotolarına bakıyorum. Çocuklarım devlet kurumlarında verilen hizmetlerin çoğunun artık internet üzerinden e-devletten yapıldığını söylemişti ama bana çok karışık geliyor ve önemli konularda yanlış bir şey yaparım diye korktuğum için hiç denemiyorum bile…" (5,K,evli,65).

"İnterneti farklı amaçlar için kullandığım oluyor. En çok bilgi öğrenme ve gündemi takip etmek için kullanıyorum. Ayrıca Youtube da video izlemek, Facebook ve Whatsappdan foto paylaşmak oyun oynamak hoşuma gidiyor…" (6,K,Evli,70).

"Her geçen gün ilerliyoruz ve teknolojiye adapte olmak hemen kolay olmuyor. Fakat Facebook ve Whatsapp gibi sosyal medya sitelerini kullanıyorum. Facebookta keyifli zaman geçiriyorum. Bazen oyun oynuyorum, değişik videolar izliyorum zaman geçmiş oluyor. Bankacılık hizmetlerinden ya da e devlet hizmetlerinden yararlanıyorum ancak benim de zorlandığım konular olabiliyor elbette. Mesela e devletleri hizmetlerinin kullanımı kolay çünkü tek tek başlıklar ayrılmış ve sade bir görünümü var. Ancak bankacılık hizmetleri biraz daha karışık ve tecrübe isteyen bir konu. Ben bu konuda kendime tam olarak güvenemiyorum. Bunun sebebi de yaşımın ilerlemesi ve oluşan sağlık problemlerim…"(7,E,Evli,69)

"İnterneti özellikle hastane randevularında kullanıyorum. Kullanırken zorlandığım kısımlar olabiliyor bazen. İnternet bilgilerimi, şifrelerimi unutabiliyorum. Ya da hangi sitelerin güvenli olduğunu tam olarak bilmiyorum. Özellikle hastanede adıma oluşturulan randevu bilgilerimi hatırlamam kolay olmuyor..." (8,E,Evli,70)

"İnterneti birçok amaçla kullanıyorum. E- devletten, bankacılık hizmetlerinden özellikle çok memnunum. Başta biraz tedirgindim ancak şimdi tamamen güveniyorum. Çünkü bilmediğim sitelerden değil de bildiğim, memnun kaldığım siteleri kullanıyorum. Ayrıca yakınlarımın fotolarını görmek, bilmediğim bilgileri öğrenmek ve görüntülü görüşme yapmak için Facebook ve Whatsapp kullanıyorum..."(9,E,Evli,66)

"İnterneti yalnız başıma kullanmıyorum, ama hastane randevuları ya da bankacılık hizmetlerinde torunlarımdan ya da yeğenlerimden yardım alıyorum. Kullanımı bana zor geliyor. Çünkü her sitenin güvenli olmadığını biliyorum. Ve ben tam olarak hangi sitelerin güvenli olduğunu bilmiyorum. Bilmeyen biri için internet çok büyük bir risk. Ve ben kendimi bu riske atamam. Eğitim seviyem düşük olduğu için internet kullanımı bu anlamda beni endişelendiriyor..."(10,K,Evli,69)

"İnterneti genelde gündemi takip etmek, bilmediğim konuları öğrenmek, Facebook ve Whatsapp a girmek ve görüntülü görüşme yapmak için kullanıyorum. Ayrıca e-devlet hizmetlerinden yararlanıyorum ve kullanırken zorlanıyorum. Genellikle aradığım işlemi bulamıyorum. Sistemin yönlendirmediğini düşünüyorum. Daha açık, anlaşılabilir ifadeler kullanılsa zorlanmayacağımı düşünüyorum. E-devlet üzerinden çoğunlukla yaptığım işlemleri gerçekleştirirken zorlanmıyorum ama daha önce hiç yapmadığım bir şey ise yanlış bir şey yaparım endişesiyle güvendiğim birinden yardım alıyorum…" (11,K,Eşi vefat etmiş, 66)
"İnternetti daha çok bilmediğim konularda bilgi edinme ve hastane randevusu alırken kullanıyorum. Bir de Facebook kullanıyorum yakınlarımın fotolarını görmek ve ne yaptıklarını takip etmek için…" (13,E,Evli,81)

Soru 2: Sosyal medya uygulamalarında aktif hesabınız var mı? Varsa sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?

Katılımcıların 8'i sosyal medya uygulamalarını aktif olarak kullandıklarını belirtirken 5'i sosyal medya uygulamalarından hiç birini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Yaşlıların sosyal medya kullanım amaçları ise yeni bilgiler öğrenme ve bilgi paylaşımı, aile (çocuklar ve torunlar), akraba ve arkadaş takibi ve iletişim, fotoğraf paylaşarak özlem giderme olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerden alınan örnekler aşağıda verilmiştir.

"Sosyal medya araçlarından hiçbirini kullanmıyorum. İhtiyaç duymuyorum. Gençler anlıyor, teknolojiyle büyüdüler bizden daha iyi kullanıyorlar, hayatı kolaylaştırdığını söylüyorlar…"(1, K, Eşi vefat etmiş, 70)

"Sosyal medya aracı olarak Facebook kullanıyorum. Bu sayede arkadaşlarımın, yakınlarımın neler yaptığını takip ediyorum onlarla iletişim kuruyorum. Torunlarımın fotoğraflarını paylaşıyorum. Haberleri, gündemdeki gelişmeleri takip ediyorum. Mesela korona döneminde sağlıkla ilgili gördüğüm bilgileri Facebook üzerinden arkadaşlarımla paylaştım…" (2,E,Evli,67)

"Hayır sosyal medya hesabım yok. Nasıl açılır, kapanır bilmiyorum, ihtiyaçları gereğince kullanılırsa yararlı olduğunu düşünüyorum…"(3,E,Evli,79)

"Sosyal medya hesabım yok. Hiç kullanmadım kullanmaya da isteğim yok…"(4,E,Eşi vefat etmiş,75)

"Facebookum var ama kullanmakta zorlandığım için şu an da aktif olarak kullanmıyorum sadece whatsapp kullanıyorum. Torunlarım bana resim gönderiyor onlara bakmak için ya da görüntülü konuşmak için kullanıyorum. Aileme karşı olan özlemimin az da olsa gitmesine yardımcı oluyor…"(5,K,Evli,65)

"Facebook, Youtube, Whatsapp aktif olarak kullanıyorum. Video izlemek, bilgi alışverişinde bulunmak ve fotoğraf paylaşmak için kullanıyorum..." . (6,K,Evli,70)

"Aktif bir hesabım var. Özellikle gündemi, korona virüs haberlerini takip etmek, yeni bilgiler öğrenmek için kullanıyorum…"(7,E,Evli,69)

"Sosyal medya kullanmıyorum. Çünkü sosyal medyanın yalnızlık platformu olduğunu düşünüyorum. Sadece vakit kaybı…" (8,E,Evli,70)

"Aktif bir hesabım var. Genellikle yakın çevremi takip etmek ve paylaşımlarda bulunmak için kullanıyorum…"(9,E,Evli,66)

"Evet facebook ve whatsapp uygulamalarını kullanıyorum. Facebook ile farklı şehirlerde yaşayan arkadaşlarımı, yakınlarımın neler yaptığını takip ediyorum, torunlarımın fotoğraflarını görüyorum ve takip ediyorum. Çeşitli haber kanallarının hesaplarını takip ederek bilgi ediniyorum. Yaptığım yemekleri paylaşıyorum. Whatsapp uygulamasını ise çocuklarım, torunlarım ve kardeşim ile görüntülü konuşmak için onlara fotoğraf gönderebilmek için kullanıyorum…"(11,K,Eşi vefat etmiş, 66)

"Whatsapp ve Facebook kullanıyorum. Çocuklarım ile özlem gidermek için her gün kullanıyorum. Fotoğraf video çekip onlar ile paylaşıyorum. Onlarda bana atıyorlar bazen görüntülü konuşuyoruz, özellikle covid illeti geldiğinden beri daha çok ilgileniyorum…"(13,E,Evli,81)

Soru 3: Sosyal medya uygulamalarının size sağladığı olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?

Yaşlılar sosyal medya uygulamalarının kendilerine sağladıkları olumlu yönleri aile, akraba ve arkadaşlarla iletişim kurma, bilgi edinme ve gündemi takip etme olduğunu belirmişlerdir. Olumsuz yönlerinin ise sosyal medya uygulamaları üzerinden yapılan sahtekârlıklar ve uzun süreli kullanımlarda göze zarar vermesi ve zaman kaybı olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerden alınan örnekler aşağıda verilmiştir.

"Gençler hayatı kolaylaştırdığını söylüyorlar. Ancak çok sık kullandıkları için işlerini, derslerini ihmal ettiklerini duyuyorum ayrıca büyükleriyle sohbet etmiyorlar, hal hatır sormuyorlar…" (1, K, Eşi vefat etmiş, 70)

"Olumlu tarafları arasında en iyisi yakınlarından haberdar olmak olabilir. Fakat farklı nitelikte birçok insan kullandığı için kiminle arkadaş olduğun çok önemli oluyor. Çok uzun vakit harcamıyorum günde yarım saat kullanıyorum çünkü uzun süre ekrana bakamıyorum…" (2,E,Evli,67)

"...Akrabalar, çocuklar, eski arkadaşlar ile iletişim kurmak, görüşmek için kullanılabilir. Ancak çok fazla kullanan gençleri görüyorum bağımlı olmuşlar, sohbet-muhabbet etmek yerine telefonlara gömülüyorlar…" (3,E,Evli,79)

"…Çevremden duyduğum kadarıyla olumlu yönü de var olumsuz yönü de. Mesela internetten birilerini kandırması çok kolay bu olumsuz yönü ve korkutucu…" (4,E,Eşi vefat etmiş,75)

"Bazen hiç bilmediğim bilgileri öğrenmemi sağlıyor o yüzden olumlu yönleri benim için daha fazla. Olumsuz yönleri sahtekarlık, dolandırıcılık ya da insanların saf duyguları ile oynamak için çok fazla sahte hesap var ve bunlar yüzünden her gün çok fazla insanın başının belaya girdiğini televizyonlardan görüyoruz. Bu yüzden başıma bir bela gelmesin diye gördüğüm her şeye anında inanmıyor ve şüpheci yaklaşmaya çalışıyorum…"(6,K,Evli,70)

"Bilgi sağlaması olumlu bir özellik elbette. Kullanımı fazla abartmadığım için benim açımdan olumsuz bir tarafı yok..." (7,E,Evli,69)

"Arkadaşlarımla sohbet etmek ve onların neler yaptığını bilmek benim için olumlu yanı sosyal medyanın. Ancak fazla kullanınca zaman kaybı oluyor bu da olumsuz yanı benim açımdan…" (9,E,Evli,66)

"Günlük hayatımda yakınlarımla daha kolay iletişim kurmamı sağlıyor, gündemde olan haberleri daha kolay öğrenebiliyorum. Ancak çok uzun süre ekrana baktığım zaman gözlerim yanıyor ve acı veriyor o sebeple çok sık kullanmamaya özen gösteriyorum…" (11,K,Eşi vefat etmiş, 66)

"Bizim için çok güzel oluyor bana moral veriyor. Benim için olumlu etkisi daha fazla Facebook'a girdiğim zaman hemen her şeyden haberdar olabiliyorum. Her gün işlerim bittikten sonra belli bir süre sosyal medya da zaman geçiriyorum…"(13,E,Evli,81)

Soru 4: Covid-19 döneminde teknolojik araçlardan hangisine daha çok ihtiyaç duydunuz? Bunun nedeni nedir?

Katılımcılar, Covid-19 sürecinde teknolojik araçlardan en çok akıllı telefona ve televizyona ihtiyaç duyduklarını belirmişlerdir. Bunun nedeninin de aile, akraba ve arkadaşlardan haber alma, pandemiye bağlı olarak yüz yüze görüşemedikleri kişilerle görüntülü görüşme yapma imkânı ve bilgi paylaşımı ve gündemi takip etme şeklinde belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerden alınan örnekler aşağıda verilmiştir.
"En çok telefonla iletişim sağladığım için telefona ihtiyaç duydum. Çünkü çocuklarımın çoğu benden ayrı olarak başka şehirlerde yaşıyor. Onların sağlığından, işlerinin yolunda gidip gitmediğinden haberdar olabilmek için telefonu kullandım..." (1, K, Eşi vefat etmiş, 70)

"En çok telefonuma ihtiyaç duydum. Dışarıya çıkamadığımız o dönemde çocuklarımdan, torunlarımdan, yakın akrabalarımdan haberdar olmak için onların sağlığını sormak için kullandım. Çocuklarımdan ihtiyaçlarımızı gidermeleri için telefonla yardım istedim ayrıca marketten gıda siparişi vermek için telefonu kullandım…"(2,E,Evli,67)

"Daha çok cep telefonuna ihtiyaç duydum. Hem kendi sağlığım hem de eşimin sağlığını, sıhhatini merak eden çocuklarım, yakınlarım ile iletişim sağladım. Damacana su ihtiyacımızı, ekmeğimizi marketimizi arayarak ulaştık ve temin ettik…" (3,E,Evli,79)

"Telefona ihtiyaç duydum. Çünkü gün içinde neler olup bittiğini (bilgi alışverişi) telefondan öğrendim. Sokağa çıkma yasağı olduğu için evde çok sıkıldım ve oyun oynadım (genelde tavla)…" (4,E,Eşi vefat etmiş,75)

"Sevdiklerimizden, yakınlarımızdan haberdar olmak için en çok cep telefonuna çok ihtiyaç duydum, bir de gün içinde neler olup bittiğini öğrenmek adına televizyona çok ihtiyaç duyduk..."(5,K,Evli,65)

"En çok televizyona ihtiyaç duydum. Çünkü evden çıkamadığımız bir süreç yaşadım ve bu süreçte gündemi takip etmek ve can sıkıntımı gidermek için televizyon ile çok zaman geçirdim…"(6,K,Evli,70)

"…Tüm dünyayı etkisi altına alan ve pandemi olarak nitelendirilen Covid 19 hepimizi evlerimizde kalmaya zorladı. Bu süreçte herkes gibi bende sevdiklerime ulaşmak için en fazla cep telefonunu kullandım. Bunun yanında film ve dizi izlemek için bilgisayara daha fazla ihtiyacım oldu. Gündemi takip etmek için ise televizyon vazgeçilmezim oldu bu süre zarfında…"(7,E,Evli,69)

"Akrabalarımdan ve arkadaşlarımdan haberdar olmak için cep telefonu, gündemi takip edebilmek için televizyonu oldukça fazla kullandım..." (8,E,Evli,70)

"Bu dönem de zamanımın çoğunu evde geçirdiğim için en çok cep telefonu ve televizyona ihtiyaç duydum. Yaşımızdan dolayı sokağa çıkma yasağı uygulandığı için bende akrabalarım ile haberleşmek için daha çok kullandım teknolojiyi..."(9,E,Evli,66)

"Telefona çok ihtiyaç duydum torunlarım, çocuklarım, sevdiklerim ve yakınlarımın sağlık durumlarından endişe ettiğim zaman seslerini duymak, görüntülü konuşarak yüzlerini görmek çok iyi oldu. Temel market, manav ihtiyaçlarımı telefon ile eve sipariş vererek karşıladım. Bu dönemde telefonumun internetini kullanarak haberleri takip ettim…" (11,K,Eşi vefat etmiş, 66)

"Cep telefonuna çok ihtiyaç duydum çocuklarım da uzakta olduğu için birbirimize moral ve destek vermek için onlarla sık sık iletişim kurma ihtiyacı duyduk ve 65 yaş üstüne olduğumuz için sokağa çıkamadık bir süre ve bu süre içinde ihtiyaçlarımızın karşılanması için komşularımız ve yakınlarda oturan akrabalarımız ile iletişim kurmak içinde telefonu kullandık…"(13,E,Evli,81)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sonuç olarak içinde yaşadığımız Covid-19 salgını, korucuyu ve önleyici bir süreç olarak sosyal etkileşimi azaltmayı gerektirmiş ve yaşlıların sosyal etkileşim konusunda hali hazırda yaşadıkları sorunları daha görünür hale getirmiştir. Bu süreçte internet ve sosyal medya kullanımı yaşlıların sınırlı olan uğraş alanlarını geliştirmeleri, sosyal etkileşimlerini arttırmaları, uzaktaki aile bireyleriyle görüntülü görüşme imkanları ve yaşlılık dönemindeki yaşam kalitelerini yükseltmeleri açısından güçlü bir potansiyele sahiptir.

Araştırma sonuçlarına göre, Covid-19 sürecinde yaşlılar interneti öncelikle bilgi edinme, gündemi takip etme, sosyal medya sitelerine girme, iletişim ve eğlence(video izleme, oyun oynama vb.) amaçlı kullanmışlardır. Ayrıca hastane randevuları ve e devlet hizmetlerinden de faydalanmışlardır.

Araştırma sonuçlarına paralel olarak, Pecchioni ve Nussbaum (2005) yapmış oldukları araştırmada, yaşlıların interneti daha çok kişilerarası iletişim kurmak ve sürdürmek, e-mail ya da herhangi bir konuyla ilgili araştırma yapmak için kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Görgün-Baran, Koçak-Kurt ve Serdar- Tekeli'nin (2017) TÜİK'in 2016 Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması verilerine dayanarak yaşlıların dijital teknolojileri kullanım düzeyleri konusunda gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre de, yaşlıların interneti kullanım amaçları arasında birinci sırada haber sitelerini ziyaret etme (%8,4) yer alırken, ikinci sırada sosyal medya kullanımı (%7,5), üçüncü sırada sağlıkla ilgili bilgi alma (%6,6), dördüncü sırada mal ve hizmet ürünleri hakkında bilgi arama (%5,9), beşinci sırada ise paylaşım sitelerinden video izleme (%4,8) yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına benzer şekilde, Yıldırım Becerikli (2013)'nin "Kuşaklararası iletişim açısından yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı: ileri yaş grubu üzerine bir değerlendirme" başlıklı çalışmasında da yaşlıların bankacılık ya da e devlet kapsamında sunulan hizmetleri internet aracılığıyla almayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Tekedere ve Arpacı (2016) da "Orta Yaş ve Yaşlı Bireylerin İnternet ve Sosyal Medyaya Yönelik Görüşleri" başlıklı bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, interneti en çok araştırma/bilgi edinme, e-mail gönderme, gündemi takip etme ve eğlence amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan yaşlılardan 8'i sosyal medya uygulamalarını aktif olarak kullanırken 5'i sosyal medya uygulamalarından hiç birini kullanmamaktadır. Yaşlıların sosyal medya kullanım amaçlarının ise yeni bilgiler öğrenme ve bilgi paylaşımı, aile (çocuklar ve torunlar), akraba ve arkadaş takibi ve iletişim, fotoğraf paylaşarak özlem giderme olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir. Buna göre, Tekedere ve Arpacı (2016)'nin "Orta yaş ve yaşlı bireylerin internet ve sosyal medyaya yönelik görüşleri" başlıklı bir çalışmasında, araştırmaya katılan orta yaş ve yaşlı bireyler, sosyal medya denilince akıllarına ilk gelen kavramların iletişim, paylaşım ve eğlence olduğunu belirtmişlerdir. Kalınkara ve Sarı (2019)'nın yaşlılarda sosyal ağ kullanımı ve yalnızlık ilişkisi konundaki çalışmasında, yaşlı bireyler sosyal ağı içerik paylaşma, iletişim kurma ve işbirliği sağlama amaçlarıyla kullanmaktadır. Erendağ Sümer (2017)'de *Baby Boomers* kuşağının sosyal medya kullanım pratiklerini incelediği araştırmasında yaşlıların sosyal medya kullanım amaçlarını %47 gündemi takip etme, %17 arkadaş hayatı takibi ve %11 kendimle ilgili paylaşım olarak belirlemiştir.

Araştırmamızda, 65 yaş ve üzeri bireylerin sosyal medya uygulamalarından en çok facebook kullandıkları belirlenmiştir. Sinav (2020) da genç-yaşlı, orta-yaşlı ve ileri-yaşlı bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarını karşılaştırmalı olarak analiz ettiği çalışmasında katılımcıların en sık kullandığı sosyal medya uygulamasının Facebook olduğu ve Facebook'un 85 yaş ve üzeri bireyler arasında daha popüler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kalınkara ve Sarı (2019)'nın çalışmasında da benzer şekilde en sık kullanılan sosyal medya uygulamasının Facebook olduğu belirlenmiştir.

Araştırmamıza katılan yaşlıların, interneti haftada ortalama 17,5 saat kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Loipha (2014), yaşlıların haftalık internet kullanım sürelerinin ortalama 3.5 saat olduğunu ortaya koymuştur. Iyer ve Eastman (2006) ise haftada ortalama 9 saat kullanım gözlemlemiştir. Şahin ve Yıldırım (2019) ise haftalık ortalama kullanım süresinin 14.54 saat olduğu belirlemiştir. Buna göre, yaşlılarda internet kullanımın her geçen yıl daha da arttığı söylenebilir. Ayrıca Covid-19 pandemi süreci düşünüldüğünde, yaşlılarda internet kullanımın nispeten arttığını söylemek mümkündür.

Araştırma sonuçlarına göre, yaşlılar sosyal medya uygulamalarının kendilerine sağladıkları olumlu yönlerin aile, akraba, arkadaşlarla iletişim kurma, bilgi edinme ve gündemi takip etme olduğunu düşünmektedir. Olumsuz yönlerinin ise sosyal medya uygulamaları üzerinden yapılan sahtekarlıklar, uzun süreli kullanımlarda göze zarar vermesi ve zaman kaybı olduğunu düşünmektedirler.

Kalınkara, Tezel ve Zorlu (2016) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre de sosyal medya ve internet kullanımı, bağımsızlık hissine katkısı, kişisel gelişim ve diğer insanlarla bağlantı kurabilme bakımından yaşlılara yaşam amacı belirleyen olumlu sonuçlar sunabilmektedir. Özellikle fiziksel erişim olanağı bulunmayan zamanlarda yaşlı insanların yakınlarına ve arkadaşlarına yeni teknolojiler aracılığıyla ulaşıyor olması, dış dünyayla bağlantıları açısından önem taşımaktadır.

Araştırmamıza katılan yaşlılar, Covid-19 pandemi sürecinde teknolojik araçlardan en çok akıllı telefona ve televizyona ihtiyaç duymuşlardır. Bunun nedeninin de aile, akraba ve arkadaşlardan haber alma, pandemiye bağlı olarak yüz yüze görüşemedikleri kişilerle görüntülü görüşme yapma, bilgi paylaşımı ve gündemi takip etme şeklindedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında, özellikle Covid 19 pandemi sürecinde internet kullanımının yaşlıların hayatlarını kolaylaştırdığı, sosyal medya kullanımın ise yaşlıların sosyal etkileşim ihtiyaçlarını karşılamalarında destek görevi gördüğü aşikârdır. Fakat hala yaşlı nüfus arasında internet ve sosyal medya kullanımın üst seviyelerde olmadığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak; yaşlıların interneti kullanma ve öğrenme konusunda devlet politikası olarak ücretsiz eğitim kursları düzenlenmeli, bu kurslara katılmayı teşvik edecek şekilde kitle iletişim araçları ile farkındalık yaratılmalı ve yaşlıların interneti kullanma konusunda yaşadıkları endişelerin azaltılmasına yönelik çeşitli danışmanlık hizmetleri uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

Armitage, R., Nellums, L. B. 2020. COVID-19 and the consequences of isolating the elderly. The Lancet Public Health, 5(5): e256.

Bernard, S. 2013. *Loneliness and Social Isolation: Among Older People in North Yorkshire*. Social Policy Research Unit, University of York. Working Paper No. WP 2565.

Ellison, N., Steinfield, C., Lampe, C. 2007. The benefits of Facebook "friends": Social capital and college student's use of online social network sites. *Journal of Computer Mediated Communication, 12* (4): 1143-1168.

Erendağ-Sümer, F. 2017. Sosyal medya kullanım pratikleri üzerine ampirik bir araştırma. *Global Media Journal TR Edition*, 8(15):166-181.

Depoux, A., Martin, S., Karafillakis, E., Preet, R., Wilder-Smith, A., Larson, H. 2020. The pandemic of social media panic travels faster than the COVID-19 outbreak. Journal of Travel Medicine, 27(3): 1-2.

Görgün-Baran, A., Koçak-Kurt, Ş., Serdar-Tekeli, E. 2017. Yaşlıların dijital teknolojileri kullanım düzeyleri üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(45): 1-24.

Iyer, R., Eastman, J. K. 2006. The elderly and their attitudes toward the internet: The impact on internet use, purchase and comparison shopping. *Journal of Marketing Theory and Practice*, *14*(1): 57-67.

Kalınkara, V., Sarı, İ. 2019. Yaşlılarda sosyal ağ kullanımı ve yalnızlık ilişkisinin belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(1):8-19.

Kalınkara, V., Tezel, H. E., Zorlu, T. 2016. "Gero(n)teknoloji: Yaşlı ve Teknoloji". V. Kalınkara (der.) Yaşlılık: Disiplinlerarası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler-2. (509- 540). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Loipha, S. 2014. Thai elderly behavior of internet use. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 147*: 104-110.

Pecchioni L. L., Wright K. B., Nussbaum, J. F. 2005. *Life Span Communication*. LEA:Mahwah, NewJersey.

Sinav, A. 2020. Genç-Yaşlı, Orta-Yaşlı ve İleri-Yaşlı Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının Karşılaştırmalı Analizi: Eskişehir İli Örneği. *Etkileşim,* 5: 116-145.

Şahin, B., Yıldırım, A. 2019. Yaşlı bireylerde internet kullanımı ile yaşam doyumu, algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 12(2): 97-106.

Şişman-Eren, E. 2014. Sosyal medya kullanım amaçları ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *29* (4): 230-243.

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. 2020. Covid-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemioloji ve Tanı. Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması. https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/Covid-19-rehberi/Covid-19_rehberi_genel_bilgiler_epidemiyoloji_ve_tanı.pdf. (Erişim Tarihi: 11.06.2020).

Tekdere, H., Arpacı, F. 2016. Orta yaş ve yaşlı bireylerin internet ve sosyal medyaya yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2): 377-396.

Tekindal M., Ege A.,Erim F., Gedik T.E. (2020). Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla COVID-19 Sürecinde Yaşlı Bireyler: Sorunlar, İhtiyaçlar ve Öneriler. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2): 1-6.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2020. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, İstatistiklerle Yaşlılar, 2019, Sayı: 33712, Erişim Tarihi: 18.03.2020.

Yıldırım-Becerikli, S. 2013. Kuşaklararası iletişim açısından yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı: İleri yaş grubu üzerine bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,* 2013/I, 44: 19-31.

PERSONALITY TRAITS, HOPE AND MENTAL HEALTH DURING COVID-19: THE MEDIATING ROLE OF THE BIG FIVE PERSONALITY TRAITS

Dilruba Sönmez*, Feyzanur Tastekne, Mehmed Seyda Tepedelen*****

*Department of Psychology, School of Humanities and Social Sciences, Ibn Haldun University, Basaksehir, Istanbul, Turkey
ORCID ID: 0000-0001-8120-9743
** Department of Psychology, School of Humanities and Social Sciences, Ibn Haldun University, Basaksehir, Istanbul, Turkey
ORCID ID:0000-0002-8660-2736
*** Department of Psychology, School of Humanities and Social Sciences, Ibn Haldun University, Basaksehir, Istanbul, Turkey
ORCID ID:0000-0002-7704-8606

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has brought many changes in our daily lives and different restrictions such as social distancing and lockdown (Ammar et al., 2020, Brooks et al., 2020) and these restrictions might increase the vulnerability of mental health problems (Uysal et al., 2021; Zhang et al., 2020). Hope plays a protective role in inhibiting the development of psychopathology symptoms during the stressful COVID-19 pandemic (Kotera et al., 2021; Long et al., 2020; Trzebiński et al., 2020). In addition, it was found that coronavirus-related stress is negatively correlated with hope (Genç & Arslan, 2021). Another important aspect to consider is during the COVID-19 pandemic is the influence of personality traits (Volk et al., 2021). In terms of personality traits, previous studies show that there are relationships between the big five personality traits (openness, conscientiousness, extroversion, agreeableness, neuroticism) and psychopathology (Mann et al., 2020; Watts et al., 2019). In addition, extroversion, neuroticism, and openness are significant predictors of psychological consequences of COVID-19 related restrictions (Modersitzki et al. 2020), and the five personality traits have an impact on how individuals perceive risks (Abdelrahman, 2020; Han et al. 2021; Zajenkowski et al., 2020) during the COVID-19 pandemic. However, there is a lack of knowledge regarding how personality traits have played a role in the relationship between hope and mental health problems (depression, anxiety, and stress) during COVID-19. The main goal of the current study is to examine the mediating role of the five personality traits (openness, conscientiousness, extroversion, agreeableness, neuroticism) in the relationship between hope and mental health problems (depression, anxiety, and stress) during the COVID-19 pandemic. The study sample consisted of 105 male (35.5%) and 191 female (64.5%) participants (n = 296) aged 18 to 63 (M = 32.20, SD = 10.97). All the participants are Turkish citizens living in Turkey. The data was obtained using self-report measures which are Demographic Information Form, Dispositional Hope Scale (Snyder et al., 1991), Depression, Anxiety and Stress Scale – 21 (DASS -21; Lovibond & Lovibond, 1995), Big Five Inventory – 2 - Short Version (Rammstedt & John, 2007) via online Google Forms. Pearson correlation and multiple mediation analyses were performed to analyze the data. The results showed that hope was negatively associated with neuroticism, depression, anxiety, and stress (p < .001). Hope was positively associated with extroversion, conscientiousness, openness, and agreeableness (p < .001). In addition, extraversion was negatively associated with depression, anxiety, and stress, and neuroticism (p < .001). Neuroticism was positively associated with depression, anxiety, and stress (p < .001). Conscientiousness was negatively associated with depression, anxiety, stress, and neuroticism (p < .001). Agreeableness was negatively associated with anxiety (p <. 05) and stress (p < .001). Multiple mediation analyses were conducted to examine whether the five personality traits (openness, conscientiousness, extroversion, agreeableness, and neuroticism) mediate the relationship between hope, and mental health problems (depression, anxiety, and stress). For all mediation models, the indirect effect was tested using a bootstrapping method with 5000 bootstraps resamples controlling gender and age for individual differences. The result showed that indirect effects of extroversion and neuroticism were significant mediators for depression, anxiety, and stress (p < .001). Besides, openness was a significant mediator of anxiety (p < .001). The results suggested that hope was negatively associated with depression, anxiety, stress, and neuroticism in adults. Regarding personality traits, extroversion and neuroticism were significant mediators in the relationship between hope, depression, anxiety, and stress. In

addition, openness was a significant mediator in the relationship between hope and anxiety in adults. The present study has limitations that may impact the evaluation of the results. Gender ratio, sample size, and convenience sampling could be considered as the potential limitations in the current study.

Keywords: COVID-19, hope, personality, depression, anxiety, stress

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN BANKA MÜŞTERİLERİNİN BEKLENTİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Duygu Abatan[*], Halil İbrahim Şengün[**]

[*]Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
ORCID ID: 0000-0003-4181-146X
[**]Dicle Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü
Diyarbakır, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3933-787X

ÖZET

Covid-19, 2019 Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentindeki canlı hayvan pazarında ortaya çıkan ve ardından bütün dünyaya çok hızlı bir şekilde yayılan solunum yolu hastalığıdır. İlk vakaların Çin'de ilan edilmesini takiben Asya ülkelerinde ve ardından Avrupa'da görünmeye başlamıştır. Bu seyirle Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 12 Mart 2020 tarihinde koronavirüsü pandemi ilan etmiştir. Aynı tarihte Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca Türkiye'de ortaya çıkan ilk vakayı ilan etmiştir.

Pandeminin ilan edilmesiyle tüm dünyada çok hızlı bir şekilde yayılan bu hastalık hemen her sektörü sekteye uğratmış, üretim sektörü dahil yavaşlamış, sınırların kapatılmasına varan tedbirler dünya ticaretini durdurmaya kadar ilerletmiştir. Ülkemizde de tedbirler ile sanayi, ticaret, turizm, ulaşım, finans ve eğitim gibi hemen hemen tüm sektörler olumsuz etkilenmiştir.

Araştırmanın amacı, Bankacılık sektöründe Covid 19 Pandemi Süreci ile beraber değişen tüketici davranışlarını incelemektir. Mardin ilinde 458 aktif banka müşterisinin online anket yöntemi ile konu hakkındaki algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bankacılık uygulamalarının pandemi sürecinde tüketiciler tarafından nasıl kullanıldığı ve tüketicilerin pandemi sürecinde bankacılık uygulamaları üzerindeki beklentileri araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Covid 19 Pandemisi, Banka Müşterileri, Tüketici Beklentileri

ABSTRACT

Covid-19 is a respiratory disease that emerged in the livestock market in Wuhan city of China's Hubei province in December 2019 and then spread very rapidly all over the world. After the first cases were announced in China, it started to appear in Asian countries and then in Europe. With this trend, the World Health Organization (WHO) declared the coronavirus as a pandemic on 12 March 2020. At the same time, Minister of Health Dr. Fahrettin Koca announced the first case in Turkey.

With the announcement of the pandemic, this disease, which spread very rapidly all over the world, disrupted almost every sector. Almost all sectors , not excepting the production slowed down , and the measures which ended inthe closure of the borders expanded to stopping the world trade. In our country, almost all sectors such as industry, commerce, tourism, transportation, finance and education were adversely affected by the lockdown

The aim of the research is to examine the changing consumer behaviors in the banking sector with the Covid 19 Pandemic Process. The aim is to determine the perceptions of 458 active bank customers in Mardin within the online survey method. In addition, how banking applications are used by consumers during the pandemic process and consumers' expectations on banking applications during the pandemic were investigated.

Keywords: Covid 19 Pandemic, Bank Customers, Consumer Expectations

Giriş

Covid-19 salgını, dünya ekonomilerini, ticaret, eğitim gibi küresel çapta etkileriyle beraber kişilerin bireysel olarak günlük yaşamını da etkilemiştir. Koronavirüs yayılmasını azaltmak için alınan önlemler ve kısıtlamaların ardından hane halklarının ve iş dünyasının karşılaştığı beklentileri ve zorlukları karşılaması gereken bankacılık sektörünü de ciddi şekilde etkilemiştir. Nakit fon eksikliği olan müşterilere destek olabilmek için, birçok hükümet kredileri desteği adına devlet garantileri sunmuş ve krediler için ödeme ertelemelerini onaylamıştır. Bankacılık sektörü üzerindeki Covid-19 etkileri, bankacılık kullanımında dijital kanal kullanımını ve dijital ödemelerin yoğunlaşan kullanımını; tüketici davranışı değişimlerini beraberinde getirmiştir.

Covid-19'un ekonomi ve tüketici davranışlarında meydana gelen değişikliğin etkisi, küresel çapta şirketler ve finans endüstrisi için yalnızca kısa vadede harekete geçmek için değil, aynı zamanda orta ve uzun vadedeki operasyonel stratejilerini yeniden gözden geçirmek için büyük önem taşıyan bir konu halini almıştır. Bu bağlamda çalışmada Covid-19 pandemisinin bankacılıkta tüketici davranışlarında değişiklik meydana getirip getirmediği araştırılmaktadır.

Bu aşamada çalışmanın birinci bölümünde, koronavirüsün bankacılık sektörü üzerindeki etkisine ilişkin mevcut literatürünün gözden geçirilmiş ve bireysel bankacılıkta tüketici davranışı üzerindeki etkileri araştırılmıştır; Covid-19 sürecinde bankaların değişen stratejileri; nakit akışı, kredi kapasitesi ve düzenleyici çerçeve açısından koronavirüsün sektöre etkisini azaltmak için alınan önlemler incelenmiştir.

İkinci bölümde, Covid-19 pandemisinin yarattığı süreçte tüketici davranışlarının eğilimini ölçen anketli çalışmanın sonuçları, TBB'den alınan sayısal verilerle karşılaştırmıştır.

Sonuç bölümünde araştırmanın gelecekteki çalışmalara katkı yapabileceği yönleri sunulmakta ve çıkarımlar tartışılmaktadır.

Literatür Taraması

Covid-19 pandemisinin 2019 Aralık ayında ilan edilmesi ilegerek pazarlama gerekse de tüketici davranışları konusunda pandemi hakkında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. . Yapılan çalışmalar hastalığın ve tedavi sürecinin süresi ile paralellik gösterdiği bilinmektedir. Bunun yanında pandemi sürecinin tüketici davranış ve beklentilerine ne ölçüde etki ettiğine ilişkin araştırmaların bir süre daha öncelikli konular arasında yer alacağıdüşünülmektedir.

İnsan sağlığı ile ilgili küresel çapta bir salgının olması bireylerin alışkın olduğu bir süreç değildir. Üretici ve tüketicilerin içinde bulunduğu "kriz"ler genellikle ekonomik olarak değerlendirilir ve hızlıca önlemleri alınabilir. İnsan sağlığının konu olduğu krizler ise tüketicileri süreç belli bir güven verene kadar korkutmaya devam eder. Somut bir tedavinin bulunması ile tüketicilerin eski alışkanlıklarına dönebileceği ifade edilebilir. Tüketicilerin bazı durumlarda alıştığı yeni tutum ve davranışları kalıcı hale de gelebilir. Yaklaşık 2 yıldır tüketiciler kişisel hijyen alışkanlıklarında zaten büyük değişiklilere gitmiştir. Pandeminin eskisi gibi bir tehdit oluşturmayacak duruma geldiğinde dahi yeni hijyen alışkanlıkları devam edebilecektir.

Çetinkaya ve ark. (2020) yaptığı araştırmada Covid-19 salgını süresince turistlerin seyahate katılımında risk ve hijyen-güvenlik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türk vatandaşlarına uygulanan ölçek üzerinden veri toplanmıştır. Anketler elektronik ortam üzerinden katılımcılara ulaştırılmış ve 17-28 Mayıs 2020 tarihleri arasında 1152 kişinin katıldığı bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın veri analizinden elde edilen sonuçlara göre turistlerin Covid-19 salgını ile birlikte seyahat kararlarının etkilendiği tespit edilmiştir.

Mevcut literatürde daha çok yabancı kaynaklardan ölçekli çalışmalar bulunmakla beraber yerli çalışmalarda da kavramsal çerçevede pandemi sürecinin tüketici davranışlarına etkisi çokça incelenmiştir. Çevik Tekin (2020)'in Pandemi sürecinde tüketicilerin davranış değişiklilerinin araştırdığı ve birçok rapordan elde ettiği sonuçlara göre virüsün hızlı yayılmasından dolayı, kalabalıktan korkan tüketiciler eğlence yerleri, restoranlar, AVM'ler, spor salonları gibi kalabalık mekânları, virüs kontrol altına alındıktan sonra bile, eskisi gibi tercih edilmeyeceğini savunmaktadır. Bu da elbette internetten yapılan alışveriş oranının halihazır süreçte arttığı ve tüketiciler nezdinde yeni bir tüketim alışkanlığına dönüşebileceği söylenebilir.

Golsmith & Lee (2020) Genel bir belirsizlik duygusunu teşvik etmenin ötesinde, COVID19 pazara çeşitli başka değişiklikler getirdiğini savunmaktadır. Örneğin, ürün ve hizmet kalitesinin kilitlenmeler ve stok dışı kalmalar nedeniyle düşürülmesi ve hijyen önlemleri nedeniyle artan maliyetler, firmalar için olağandışı fiyatlandırma zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Buna göre, firmalar bu değişikliklere yanıt olarak fiyatları nasıl ayarlayacaklarına karar vermelidir. Pandemi sürecinin başında cerrahi maskelerin tükenmesi ve akabinde üretilenlerin astronomik fiyatlara satılmak istenmesi, ancak devlet kontrolü ile belli bir fiyat düzeyine çekilmesi buna örnek gösterilebilir.

Pandemi ve eve kapanma süreçlerinin etkisi ile elektronik ticaret ağlarından yapılan alışverişlerde de artış olduğu çeşitli çalışmalarda vurgulanmıştır. Güven H, (2020) yaptığı çalışamda ülkelerin karantina ilan etmesi ve izolasyon nedeniyle dünya genelinde internet üzerinden alışveriş uygulamalarında kullanıcı etkinliği artmıştır. E-ticaret, Mart 2020'nin ilk haftasından bu yana yeni ve aktif kullanıcılarda istikrarlı bir artış kaydettiği sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı çalışmada tüketicilerin Salgın döneminde özellikle sağlık, kişisel bakım ve temizlik ürünlerine yöneldiği, giyim ve aksesuar ürünleri ile lüks tüketim ürünlerinin talebinde ise bir azalma söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ana akım ve sosyal medya platformlarında yayınlanan gerçeği yansıtmayan bazı haberlerde tüketici davranışlarının değişmesine ve gerçeği daha fazla sorgulamasına da sebep olmaktadır.

Buhler ve ark. (2020) pandemi önlemleri için alınan En önemli öncelik olarak, neredeyse tüm firmalar, çalışanlarını korumak ve COVID-19'un yayılmasını kontrol altına almak için şimdiden proaktif önlemler almış durumdadır. Bunlar arasında seyahatin kısıtlanması ve diğer önleme odaklı politikaların benimsenmesi, işyeri hijyeninin vurgulanması, alternatif çalışma yolları sunulması ve proaktif iletişimin başlatılması yer alıyor.

Pandemi sürecinde devlet eliyle her alanda çeşitli önlemler ve kısıtlamalar yapılmıştır. Özel sektör firmaları faaliyetlerine ara vermiş; eğitim, ulaşım, hizmet ve turizm faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Finans kurumları gibi müşterilerle birebir ilişki içinde olan kurumlar da pandemi sürecinden oldukça etkilenmiştir. Sokağa çıkma kısıtlamaları öncelikli olarak bankalar ile müşterilerin bir araya gelmesine engel olmuştur.

Finans kurumları, Covid-19 salgını karşısında iki zorlukla başa çıkmak zorunda. İlk zorluk finansal varlıkların değerindeki keskin düşüşün veya likidite kaybının nasıl ele alınacağı ve azaltılacağı. İkinci zorluk operasyoneldir. İş hizmetlerinin sunulmasında kaynakların (insanlar, süreçler, teknoloji, tesisler ve bilgiler) başarısızlık riskinin nasıl ele alınacağı (Coelho&Prenio, 2020).

Arabacı, H., Yüksel D, (2020) Pandemi ile mücadele sürecinde ülkeler tarafından, kredi ve borçların yeniden yapılandırılması, piyasaya likidite desteği sunulması, düşük faizli kredi seçenekleri ve politika faiz oranlarında değişiklik gibi para politikalarını içeren bir takım parasal politikaları da hızla yürürlüğe

konulduğunu ve bunun yanı sıra IMF, ECB, Dünya Bankası gibi finans kurumları da hızla kredi destek paketlerini devreye sokmaktadırlar.

Yetiz,(2020)'de pandemi sürecinin Türk bankacılık sektörü çalışanlarına ve müşterilerine etkileri konulu Swot analizi çalışmasında bankalar nezdinde yapılan düzenlemelerin bankalara aşırı yük getirmediği ve bankaların hareket kabiliyetini azaltmadığı ve düzenlemelerin dengeli bir şekilde yapıldığı söylenebilir.

Mart 2020'den bu yana COVID-19, diğer ülkelerdeki duruma benzer şekilde ülkemizde de hızlı bir yayılım göstermiştir. Kamu otoritelerinin sosyal izolasyonu ve tam kapanma ve sokağa çıkma yasağı gibi önlemleri uygulamaya karar vererek insanları ve ekonomiyi etkileyen kararlar almıştır. Bankacılık faaliyetleri ise alınan çeşitli önlem ve uygulamalarda gidilen değişikliklerle hizmet vermeye devam etmiştir.

Bütün dünya ekonomilerinde alınan önlemler gibi ülkemizde de hem tavsiye kararları hem de kanun gücü ile çeşitli ekonomik önlemler alınmıştır.

Bankacılık sektöründe ;

-Kamu bankalarınca tahsis edilen düşük faizli ve 6 ay geri ödemesiz 10.000 TL'ye kadar verilen destek kredisi

-Öncelikle ticari kredilerde başlatılan akabinde bireysel kredili ürünler için de tanınan 3 ay taksit erteleme kolaylığı

-ATM'lerden banka fark etmeksizin para çekiminde masraf alınamaması

-Banka ATM'lerinden günlük para çekme limitinin 5.000 TL'ye yükseltilmesi

-Dijital bankacılık kanallarından yapılan para transferlerinden masraf alınmaması

-Hesap açılışı gibi mutlaka şubede yapılacak işlemlerin görüntülü görüşme ile müşteri temsilcisi tarafından gerçekleştirilmesi

-Genel müdürlük çalışanlarının tamamının evden, şube personellerinin esnek çalışma modeli ile belli bir kısmının evde kalan kısmının şubede hizmet vermesi

-Şube personellerine maske ve fiziki para ile temas eden kasa çalışanlarına eldiven ile çalışma zorunluluğu

-Şube çalışma saatlerinin toplu taşıma kullanımını azaltmak adına yeniden düzenlenmesi gibi ekonomik ve hem çalışan hem de müşterilerinin sağlığını korumaya yönelik önlemler alınmıştır.

Aşağıda ise Türkiye Bankalar Birliği'nin Şubat 2021'de yayımlanan ve 2020 Aralık ayı tarihli Dijital, İnternet ve Mobil Bankacılık İstatistikleri tablolarıyla birlikte incelenmiştir.

Tablo 1

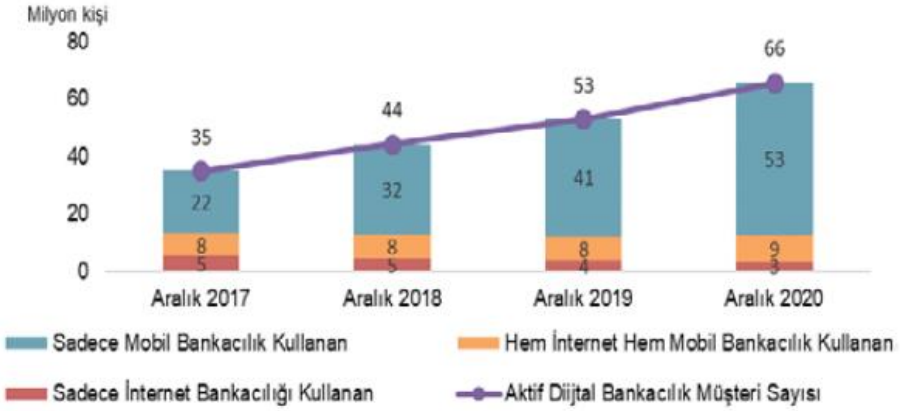

Tablo 1'de 2017 – 2020 Aralık tarihleri arasında hem dijital hem de mobil bankacılık uygulamalarını kullanan müşteri sayılarının yıllara göre arttığı görülmektedir. 2020 Aralık ayında toplam dijital bankacılık kullanan müşteri sayısında 2019 yılına göre 12 milyon 520 bin kişilik bir artış olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 2

Tablo 2'de %32'lik kullanım oranıyla kadın müşteriler, %68'lik oran ile erkek müşterilerin daha fazla dijital bankacılık kanallarında aktif olduğu görülmektedir. %25'lik kullanım oranıyla da 36-55 yaş grubunun en yoğun dijital bankacılık kullanıcılarının olduğu ve onu takiben %18'lik kullanımla 26-35 yaş grubu olmuştur.

Tablo 3

I. İnternet Bankacılığı Müşteri Sayıları[1]

Dönem	Bireysel			Kurumsal			Toplam		
	Sistemde kayıtlı, en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Sistemde kayıtlı, son 1 yıl içinde en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Aktif müşteri sayısı (Bin)	Sistemde kayıtlı, en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Sistemde kayıtlı, son 1 yıl içinde en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Aktif müşteri sayısı (Bin)	Sistemde kayıtlı, en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Sistemde kayıtlı, son 1 yıl içinde en az bir kez login olmuş müşteri sayısı (Bin)	Aktif müşteri sayısı (Bin)
Aralık 2019	67,387	21,518	10,714	4,134	1,784	1,271	71,521	23,303	11,985
Mart 2020	69,339	21,792	10,920	4,290	1,815	1,336	73,629	23,607	12,256
Haziran 2020	71,629	23,256	11,930	4,436	1,846	1,323	76,065	25,101	13,253
Eylül 2020	72,585	23,347	10,758	4,464	1,805	1,340	77,049	25,152	12,098
Aralık 2020	74,817	24,061	11,074	4,669	1,892	1,369	79,486	25,952	12,444

Tablo 3'te bireysel ve kurumsal internet bankacılığı müşteri sayıları belirtilmiştir. Toplam sayılara bakılacak olursa yine Mart 2020-Haziran 2020 ara döneminde diğer dönemlere kıyasla gözle görülür artış yaşanmaktadır. Salgının "pik" olarak adlandırılan vaka sayılarının birden yükseldiği döneme denk gelen bu aralıkta alınan önlemelerin sonucu olarak dijital bankacılık kullanım sayıları artmıştır. "Pandemi Destek Kredisi" adı altında kamu bankalarınca tahsis edilen 10.000TL'ye kadar ve 6 ay geri ödemesiz kredi taleplerinin ve tüm tahsis işleminin dijital kanallar üzerinden yapılmasının da sayıların farkında büyük etkisi olmuştur.

Bunun yanında Eylül 2020 dönemine kadar olan süreçte yeni normal adıyla gevşetilen tedbirlerin sonucu olarak dijital bankacılık kullanım sayıları Mart 2020 döneminin de altına düşmüştür. Eylül 2020-Aralık 2020 döneminde kamu otoritelerince yeniden alınan sokağa çıkma kısıtlaması ve diğer önlemlerin yansıması olarak internet bankacılığı kullanımında artış yaşanmıştır.

Tablo 4

Finansal olmayan ürünler

Dönem	İşlem Adedi (Bin)				
	Kredi kartı ve ek kart başvurusu	Kredi başvurusu	Düzenli ödeme talimatı	Fatura ödeme talimatı	Toplam
Aralık 2019	330	1,203	1,321	737	3,591
Mart 2020	321	1,175	1,129	666	3,290
Haziran 2020	286	2,183	1,255	600	4,323
Eylül 2020	287	1,739	1,136	622	3,783
Aralık 2020	378	820	1,123	630	2,951

Dördüncü tabloda ülkemizde Mart ayında ilk koronavirüs vakasının ilan edilmesi ve arkasında alınan önlemler ile Mart-Haziran döneminde Kredi Kartı ve Ek kart başvuruları, ödeme talimatları ve fatura talimatları işlem adetlerinde düşüş meydana gelmiş fakat 10.000 TL'ye kadar 6 ay ödemesiz pandemi destek kredisinin tahsis edilmesi ile kredi başvuruları bu dönemde neredeyse iki katına çıkmıştır. Kredi başvurusu dışındaki diğer ürünlerde aynı eğilimin olmaması da tüketicilerin mevcut durumlarında avantajlı olan ürünü kullanma eğilimden olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Beybur ve Çetinkaya, (2020)'nın yaptığı dijital bankacılık kullanımı çalışmasında yer alan bulgulara göre bankacılık sektörünün dijitalleştiği; ancak banka müşterilerinin bu dijital kanalların kullanımını hayatın doğal akışı şeklinde değil de zorunlu kılındığında kullanılan bir gereklilik gibi gördükleri sonucuna

ulaşmışlardır. Bu nedenle bankaların müşterilerini dijital bankacılık kanallarına daha fazla yönlendirecek şekilde tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları yapmaları gerektiği düşünülmektedir. Çünkü tüketicilerin yaşamsal faaliyetlerini yürütebilmesi için zorunda kaldığı durumlar her alanda aynı sürekliliği gösteremeyebilir.

Tüketicilerin dijital bankacılık kanallarını kullanma eğiliminin sadece dijital kanallardan toplanan taleplerle ve onaylanan kredileri kullanımlarının da yalnızca dijital kanallardan kullanılması şartı mevcut verilerdeki dönemsel yükselmeyi açıklayabilir. Şubelerden hizmete devam edilmesi dönemlerinde kullanım rakamlarının düşmesi yine aynı sebeple açıklanır.

Araştırma Yöntemi

Pandemi süreci ile kamu otoritelerince zorunlu kapanma, izolasyon ve alınan diğer önlemler sonucunda birçok hizmete erişim sınırlı hale gelmiştir. Bunların çözümü olarak çevrimiçi çözümler ortaya çıkmış veya hâlihazırdaki çevrimiçi çözümler daha tercih edilir olmuştur. Mardin de İşbankası müşterilerine yönelik online anket yöntemine göre sorular yöneltilmiş ve 458 kişiden gelen yanıtlara göre istatistiki anlamda belli çıkarımlar elde edilmiştir.

Bulgular

Önerilen kavramsal modeli doğrulamak ve test etmek için ankete dayalı bir alan araştırması yapılmıştır. Anketler Mardin ilinde rastgele bankacılık hizmetleri müşterilerine çevrimiçi aktarım kullanarak dağıtılmıştır. Yanıtlar Nisan – Mayıs – Haziran 2021'de alınmış olup nihai örneklem 458 geçerli yanıtı içermektedir.

Tablo 1'de veri yapısı ve demografik rakamlar verilmiştir.

Tablo 1.

Öge	**Nitelik**	**İnternet Bankacılığı Kullanıcıları**	
		Frekans	**Yüzde**
Cinsiyet	Kadın	231	50,4 %
	Erkek	227	49,6 %
Yaş	18-25	100	21,8 %
	26-35	181	39,5 %
	36-45	123	26,9 %
	46-55	35	7,6 %
	+55	19	4,1 %
Eğitim	İlköğretim	9	2,0 %
	Lise	63	13,8 %
	Önlisans	79	17,2 %
	Lisans	255	55,7 %
	Lisansütü	52	11,4 %
Çalışma Durumu	Kamu	63	13,8 %
	Özel sektör	178	38,9 %
	Ticari faaliyet	67	14,6 %
	Emekli	40	8,7 %
	Öğrenci	76	16,6 %
	Ev hanımı	22	4,8 %
	Çalışmıyor	12	2,6 %
Aylık Gelir	0 – 2.825 TL	123	26,9 %
	2.826 – 5.650 TL	181	39,5 %

	5.651 – 8.475 TL	115	25,1 %
	+8.475 TL	39	8,5 %
		458	**100 %**

Araştırmanın örneklemi %50,4 erkek ve %49,6 kadından oluşmaktadır; cinsiyet dağılımı neredeyse eşittir. Cevaplayıcıların çoğunluğu 26-45 yaşları arasındadır; katılımcıların çoğu yükseköğrenim görmüş; ankete katılanların geneli çalışan veya öğrenci yoğunluktadır. %26,9'u 0-2.825 TL (Türk Lirası), arasında aylık gelire sahiptir, %39,5'i 2.826-5.650 TL arasında ve %25,1'i aylık 5.651-8.475 TL ve %8'i +8.475 TL gelire sahiptir.

Tüketicilerin COVID 19 sürecinde bireysel bankacılıktaki tüketici davranışına ilişkin belirli özellikleri Tablo 2'de vurgulamıştır.

Tablo 2. Araştırma değişkenlerinin tanımı ve tanımlayıcı istatistik değerleri

Test edilen modelden değişkenler			
Tanım	Öğe	Ölçek	Değer
COVID 19 Pandemi etkisi algısı	**COVID 19 salgını yaşam tarzımı etkiledi**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	2,2 % 10,0 % 10,0 % 45,4 % 32,3 %
İnternet ve mobil bankacılığın algılanan faydası	**COVID19 salgını sırasında internet ve mobil bankacılık hizmetleri kullanışlıdır**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	2,0 % 8,7 % 14,4 % 44,3 % 30,6 %
	COVID19 salgını sırasında internet ve mobil bankacılık hizmetleri bankacılık hizmetlerinin kalitesini arttırır	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	2,4 % 12,7 % 16,4 % 45,4 % 23,1 %
	COVID19 salgını sırasında internet ve mobil bankacılık hizmetleri bankacılığın hizmet verimliliğini arttırır	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	3,5 % 9,8 % 17,2 % 47,4 % 22,1
İnternet/mobil bankacılık kullanımının güvenliği	**İnternet ve mobil için kullanılan teknoloji dijital bankacılık için güvenilirdir**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	2,6 % 13,5 % 22,3 % 46,1 % 15,5 %
Bankalara güven	**Bankacılıktaki mevcut güven düzeyiniz (COVID19 salgını sırasında)**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	4,4 % 18,6 % 18,3 % 47,6 % 11,1 %

İnternet ve mobil bankacılık kullanım kolaylığı	**Bankacılıktaki mevcut güven düzeyiniz (COVID19 salgını sırasında)**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	2,0 % 12,0 % 15,5 % 47,8 % 22,7 %
İnternet ve mobil bankacılığa karşı tutum	**Şu anda (COVID19 salgını sırasında) çevrimiçi / mobil bankacılık hizmetlerine ne ölçüde güveniyorsunuz**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	3,5 % 20,1 % 12,9 % 51,5 % 12,0 %
İnternet ve mobil bankacılık kullanımı	**Şu anda çevrimiçi bankacılığı / mobil bankacılığı çeşitli ödemeler, çevrimiçi ürün satın alma vb. İçin kullanıyor musunuz?**	1- Evet 2- Hayır	77,7 % 22,3 %
Çevrimiçi işlemler riskine maruz kalma ile ilgili banka iletişimi	**Şu anda (COVID19 salgını sırasında) çevrimiçi bankacılık işlemlerinde yer alan riskler ve bu riskleri azaltmak için aldıkları önlemlerle ilgili olarak bankacılık kurumlarından daha yoğun bir iletişimi uygun buluyor musunuz?**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	6,3 % 21,4 % 20,3 % 42,6 % 9,4 %
Araştırmadan elde edilen diğer değişkenler			
COVID19 salgını sırasında banka genel merkezi ziyareti	**Olağanüstü halin kurulmasından sonra (COVID 19 salgını sırasında) herhangi bir banka kurumunun / şubesinin merkezini ziyaret ettiniz mi (şimdiki tarihe kadar)**	1 – Evet 2 - Hayır	55,0 % 45,0 %
COVID19 salgını sırasında banka şubelerini ziyaret sıklığı	**(COVID 19 salgını sırasında) bankacılık kurumlarının / şubelerinin merkezini ne sıklıkla ziyaret ettiniz?**	1 - Asla / Hiç ziyaret etmedim 2 - Ayda 1 kere 3 - 2 haftada 1 kere 4 - Haftalık 5 -Haftada birden fazla	30,1 % 36,0 % 17,5 % 7,2 % 9,2 %

COVID 19 salgını sırasında ATM kullanım sıklığı	**Şu anda banka ATM'lerini ne sıklıkla kullanıyorsunuz (COVID 19 salgını sırasında)?**	1 - Asla / Hiç kullanmadım 2 - Ayda 1 kere 3 - 2 haftada 1 kere 4 - Haftalık 5 -Haftada birden fazla	6,6 % 33,2 % 31,7% 19,0 % 9,6 %
COVID 19 salgını sırasında ATM'lerde gerçekleştirilen işlem türleri	**ATM'lerde ne tür işlemler yapıyorsunuz?**	1- Nakit çekme 2- Nakit yatırma 3- Kamu hizmet bedeli / fatura ödeme 4- Banka transferi 5- Döviz	65,7 % 15,3 % 12,0 % 5,9 % 1,1 %
COVID 19 pandemisi öncesinde internet bankacılığı/mobil bankacılık hizmetlerinin kullanımı	**COVID 19 salgını ortaya çıkmadan / COVID 19 salgınıyla bağlantılı olarak acil durum ilan etmeden önce çevrimiçi bankacılık / mobil bankacılık hizmetlerini kullanıyor muydunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	79,3 % 20,7 %
Bankacılık kurumlarının müşterileri dijital kanalların kullanımına alıştırmak için çevrimiçi kurslar/eğitimler sunma ihtiyacına ilişkin algı	**Şu anda bankacılık kurumlarının sizi dijital kanalların kullanımına alıştırmak için çevrimiçi kurslar / öğreticiler sunmasının uygun olduğunu düşünüyor musunuz (COVID19 salgını sırasında)?**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	12,0 % 21,6 % 28,2 % 30,1 % 8,1 %
Bankacılık kurumlarının finansal eğitim kursları / öğreticileri sunma ihtiyacına ilişkin algı	**Şu anda (COVID19 salgını sırasında) bankacılık kurumlarının çevrimiçi finansal eğitim kursları / öğreticiler sunmasının uygun olduğunu düşünüyor musunuz?**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	11,8 % 22,7 % 23,1 % 35,4 % 7,0 %
COVID 19 salgını sırasında kullanılan bankacılık hizmeti türü	**Lütfen şu anda kullandığınız bankacılık hizmetlerinden hangilerini belirtin (COVID 19 salgını sırasında)? – ÇOKLU YANIT**	1 - Hesap bakiyesini kontrol etmek 2 - İşlem geçmişi 3 - Kamu hizmeti ödemeleri 4 - Banka havalesi yapmak	65,4 % 56,2 % 42 % 64,5 % 18,5 %

		5 - Çevrimiçi kredi almak 6 - Çevrimiçi alışveriş 7 - Kullanılan kredilerin vadesi gelen taksitlerin ödenmesi 8 - Bankacılık ürünleri ve hizmetleri hakkında bilgi 9 - Bankacılık ve finans danışmanlığı	45,1 % 42,3 % 19,2 % 10,2 %
Anlaşmalı krediler nedeniyle taksit ödemelerinin ertelenmesine ilişkin mevcut sistemin faydalarına ilişkin algı	**Yetkililer tarafından önerilen sözleşmeli krediler nedeniyle taksit ödemelerinin ertelenmesine yönelik mevcut sistemin sizin için ne ölçüde faydalı / avantajlı olduğunu düşünüyorsunuz?**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	10,7 % 19,4 % 22,1 % 38,4 % 9,4 %
Tüketici kredilerine erişim niyeti	**Yakın gelecekte (COVID19 salgını sırasında) tüketici kredilerine erişmeyi düşünüyor musunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	34,3 % 65,7 %
Bir ev satın almak için krediye erişim niyeti	**Yakın gelecekte (COVID19 salgını sırasında) bir ev satın almak için kredilere erişmeyi düşünüyor musunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	28,8 % 71,2 %
Mevcut kredileri yeniden finanse etme niyeti	**Yakın gelecekte (COVID19 salgını sırasında) mevcut kredileri yeniden finanse etmeyi düşünüyor musunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	28,4 % 71,6 %
Banka mevduatı oluşturma niyeti	**Yakın gelecekte (COVID19 salgını sırasında) banka mevduatı oluşturmayı düşünüyor musunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	32,8 % 67,2 %
Hisse senetlerine, tahvillere veya fonlara yatırım yapma niyeti	**Yakın gelecekte (COVID19 salgını sırasında) hisse senetlerine, tahvillere veya fonlara yatırım yapmayı düşünüyor musunuz?**	1 – Evet 2 – Hayır	39,7 % 60,3 %

Bankaların müşteri sosyal politikasına ilişkin algı	**Bankaların çıkarlarınızı dikkate aldığını düşünüyor musunuz?**	1- Çok düşük ölçüde 2- Düşük ölçüde 3- Katılmıyorum 4- Büyük ölçüde 5- Çok büyük ölçüde	11,4 % 29,9 % 25,8 % 24,9 % 8,4 %

Tablo 2'ye göre,

-Pandemi döneminde banka ziyaretleri

Bu dönemde yapılan banka şube-genel merkez ziyaretlerinin %30,1 ve % 36 oranlarla hiç ziyaret etmedim ve ayda 1 kere olmak üzere cevaplarıyla ziyaret etmeme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.. Bu bağlamda ATM kullanım oranının da Ayda 1 kere, 2 haftada 1 kere, ve haftalık oranlarının yüksekliğini görülmektedir. ATM'lerden en çok yapılan işlemlerin de hesap bakiyesini kontrol etmek, kamu veya fatura ödemeleri yapmak, banka havalesi yapmak, mevcut kredi taksit ödemlerini gerçekleştirmek ve işlem geçmişlerini sorgulamak için kullanım oranlarının %65-40 aralığında olduğu tespit edilmiştir.

-Çevrimiçi/mobil bankacılık kullanımı;

Cevaplayıcılardan alınan pandemi öncesi internet bankacılığı kullanım oranının % 79 ve çevrimiçi bankacılık ürün kullanımının %77 oranıyla tüketicilerin hâlihazırda çevrimiçi bankacılığa aşina olduğu görülmektedir. Bu cevaplar ile tüketici davranışının değiştiği sonucuna ulaşamasak da tüketicilerin mobil bankacılık kullanım eğilimlerinin var olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Çalışmanın literatür taraması kısmında yer alan TBB verilerinden de mobil bankacılık kullanım oranının yüksek olduğunu görmekteyiz.

-Bankacılık ve çevrimiçi bankacılık sistemine güven düzeyi;

Cevaplayıcıların %50,1 oranıyla mevcut bankacılık sistemine güvendiği sonucuyla beraber yüksek güven düzeyi cevabını veren %20'lik kısım ile düşük güven cevabı veren kullanıcıların da azımsanmayacak oranda olduğunu görebiliriz. Yaş, eğitim, maddi durum veya bankalarla iletişimin ne ölçüde olduğu gibi sorularla olumsuz görüş belirten kullanıcıların da bankacılık sistemine güveni kazandırılabilir. Bunun yanında %47 lik oranda yüksek ölçü ve yaklaşık %22 oranıyla çok yüksek düzeyde cevaplarıyla internet bankacılığı güveni cevabı veren tüketicilerin de yüksek çoğunlukta olduğu görülmektedir.

-Çevrimiçi bilgilendirme eğitimleri

Mevcut düzende hala bankacılık işlemlerini banka şubeleri ile yerine getiren tüketicilerin çoğunlukta olduğu göz ardı edilmemektedir. Çevrimiçi bankacılığı kullanmak için çevrimiçi eğitim fikrine %30 oranı ile geri dönüş yapılmıştır. Kalan cevaplar % 10 – 20 -25 oranları ile düşük ölçüde ve katılmıyorum cevabını veren tüketicilerden oluşmaktadır. Yani tüketiciler bu süreci geçici olarak algılayıp süreç sonrası fiziken şubelerden işlemlerini yapmaya eğilimli olacaktır sonucu çıkarabilir.

-Kredi erteleme algısı

Dünyanın birçok ülkesinde alındığı gibi Merkez Bankası tavsiye kararıyla ve kamu otoritelerince hayata geçirilen kredi taksiti erteleme kolaylığı tüketicilerin çoğu tarafından olumlu olarak karşılanmış ve bu süreçte ülkemizde kredi gecikme ve kanuni takip süreci 90 gün gecikmeden 180 güne çıkarılmıştır. Araştırmada da borç erteleme sorularına %22'lik çekimser oranın yanında %38'lik oranla büyük ölçüde yararlı olduğu algısına sahip tüketicilerin olduğu görülmektedir. Güncel durumda hala tasfiyee alacaklara aktarılma gecikme gün sayısı 180 olarak belirlenen krediler için yeni tahsiste 90 güne kadar ertelemeli kredi kampanyaları mevcuttur.

-Banka mevduatı ve kredi kullanımı algısı

Anketimize göre, ankete katılanların yaklaşık %32,8'i yakın gelecekte banka mevduatı oluşturma niyetindedir, bu da araştırma anında incelenen bazı hanelerin likidite eksikliğini yansıtabilir. İş kayıplarının veya ödeme güçlüğünün sonucu olarak da bu oranın düşük olduğu sonucuna varılabilir. Bunun yanında %34,3 - 28,8 oranları ile tüketici ve konut kredilerine ulaşma niyetinin süreçte düşük kaldığı görülebilir. Mevcut kredileri yeniden finanse etme eğilimin de %28,4 ile düşük kaldığını görmekteyiz.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırma, katılımcıların mobil / internet bankacılığı hizmetleri tüketiminin pandemi sırasında pandemi öncesi döneme kıyasla arttığını göstermektedir. Üretim sektörlerinin eksik kapasiteyle çalışması, işsizlik, mevcut piyasa durgunluğu, Avrupa, Asya ve Amerika'da olduğu gibi Türkiye'nin de ekonomik daralmanın eşiğinde olması, önümüzde sıkıntılı günlerin devam edeceği düşüncesini ortaya koymaktadır.

Bu da insanları alışveriş alışkanlıklarında değişiklik yapmaya zorlayacaktır.(Torun Kayabaşı, E . (2020)

Banka yöneticileri, müşterilerin ihtiyaçlarını ve algılarını yakından izlemek için COVID -19 sonrası salgın aşamasını göz önünde bulundurmalıdır. Çünkü bankanın tüm işlevselliğini geri kazanmasına rağmen büyük bir kısmının bu yeni arayüzü geleneksel bankacılık ile kullanmaya devam etmesi çok olasıdır.

Anketin sonuçları bankaların bu yöndeki çabaları ile işlemlerin ağırlıklı olarak çevrimiçi yapılması gerektiğinden, kullanıcıların dijital becerilerinin de artması anlamına geldiğinden, yeni boyutlar kazanmaktadır. Buna karşın, müşterileri dijital kanalların kullanımına alıştırmak için çevrimiçi eğitimler sunmak, özellikle bu alanda az beceriye sahip müşteriler veya bu tür alternatifleri kullanmakta isteksiz olanlar için bir zorunluluk haline gelebilir. Bankalar, çevrimiçi bankacılığa olan güveni artırmak için müşterilerle iletişimi geliştirmeli, sundukları faydaların yanı sıra çevrimiçi işlemlerin güvenliğini artırmak ve riskleri azaltmak için aldıkları önlemleri de vurgulamalıdır. Bankaların mevcut erteleme kampanyaları ve esnek ödemeli kredi ürünleri genel bağlamda pozitif algı yaratsa da bankaların bu eğilimden yarar sağlaması için belli oranlar etrafında kredi sunmaları gerekir.

Bu araştırma, esas olarak, henüz araştırma yapılmamış bankacılık tüketicilerinin davranışları konusu hakkındaki algıları araştıran keşif amaçlı bir araştırmadır. Sadece Mardin'de yapılması araştırmanın en büyük kısıtıdır. Yeni teknolojileri bir toplu tüketim özelliği olarak benimseme mekanizmasının tam olarak açıklanması ve tahmin edilmesi için dikkatlice test edilmesi gerekir. Gelecekteki diğer araştırmalar, farklı sektörlerde ve pandemi sonrası gelişmelerin ışığında gelişen kuramsal çerçeve ile zenginleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Arabacı, H., Yücel, D. (2020). COVID-19 Pandemisinin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkisi. Social SciencesResearch Journal, 9 (3), 196-208.

Baicu, C.G., Gârdan, I. P., Gârdan, D.A., Epuran, G., (2020), "The impact of COVID-19 on consumer behavior in retail banking. Evidence from Romania", Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society, Vol. 15, No. Special Issue, pp. 534-556, DOI: 10.2478/mmcks-2020-0031.

Buehler, K., Conjeaud, O., Giudici, V., Samandari, H., Serino, L., Vettori, M., Webanck, L., White, O., (2020). Leadership in the time of coronavirus: COVID-19 response and implications for banks, McKinesy&Company, (https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/leadership-in-the-time-of-coronavirus-covid-19-response-and-implications-for-banks) Erişim tarihi 12.05.2021

Çevik Tekin İ., Pandemi Sürecinde Değişen Tüketici Davranışları, BMIJ, (2020), 8(2): 2331-2347 doi: http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v8i2.1528

Çetinkaya, Ö , Özer, Y , Kandemir Altunel, G . (2020). Covid-19 sürecinde turistik seyahat risk algısı ve hijyen-güvenlik algısının değerlendirilmesi . Tourism and Recreation , 2 (2) , 78-83. (https://dergipark.org.tr/en/pub/tourismandrecreation/issue/59266/776879)

Dr. Asif Perwej.2020, The Impact of Pandemic Covid-19 on the Indian Banking System. Int J Recent Sci Res. 11(10), pp. 39873-39883. DOI: http://dx.doi.org/10.24327/ijrsr.2020.1110.5578

Güven, H . (2020). COVID-19 PANDEMİK KRİZİ SÜRECİNDE E-TİCARETTE MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER . Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi , COVID-19 ÖZEL SAYISI 2 , 251-268 . (https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/54658/735825)

Kelly Goldsmıth, Angela Y. Lee, (2020). A View from Inside: Insights on Consumer Behavior during a Global Pandemic

Torun Kayabaşı, E . (2020). COVID-19'UN PİYASALARA VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ . Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi , COVID-19 ÖZEL SAYISI 2 , 15-25 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/54658/74042

Rodrigo Coelho and Jermy Prenio, (2020), Covid-19 and operational resilience: addressing financial institutions' operational challenges in a pandemic, FSI Brief April 2020,(https://www.bis.org/fsi/fsibriefs2.htm) Erişim tarihi 20.04.2021

https://www.halkbankkobi.com.tr/tr/kobi/firsatlar/kobilere-firsatlar/esnafa-tam-destek.html

https://www.isbank.com.tr/bankamizi-taniyin/yeni-donem-gise-calisma-saatleri

https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Dijital,_Internet_ve_Mobil_Bankacilik_Istatistikleri/3910

https://www.vakifbank.com.tr/

https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bireysel/krediler/genel-ihtiyaclar/bireysel-temel-ihtiyac-destek-kredisi

THE CHANGING NATURE OF BUSINESS LIFE IN COVID-19 PANDEMIC: A STUDY ON EMPLOYEES IN ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS INDUSTRY

Duygu Aydın Aslaner*

**İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-1924-1472

ABSTRACT

The Covid-19 Pandemic has radically changed business life, as well as all areas of life. During the pandemic, institutions have aimed to manage the workflow and order in a healthy and effective way by designing different work models. Institutions, which developed alternative work models such as home-office, hybrid, and partly remote working, have tried to adapt their employees into the Covid-19 Pandemic as soon as possible. On the other hand, employees had to both get used to the daily life restrictions brought by the Covid-19 Pandemic and to fulfill their responsibilities with the new conditions of the period. It is thought that during the pandemic, a part of the employees was estranged from the work-life because of the new conjuncture, and the other part managed to maintain business life in new work models by successfully adapting to the period. This drastic change in business life due to the pandemic has also occurred in advertising and public relations agencies which are the flagships of the communication industry.

The purpose of this study is to argue the adaptation, harmonization, and expectations of the public relations and advertising employees who have a vital role in managing the communication process during the Covid-19 Pandemic following the results of semi-structured interviews, one of the qualitative research methods.

Keywords: Covid-19, business life, public relations and advertising

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE İŞ YAŞAMININ DEĞİŞEN DOĞASI: HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Duygu Aydın Aslaner*

**İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-1924-1472

ÖZET

Covid-19 Pandemisi tüm dünyada, yaşamın her alanında olduğu gibi iş yaşamında da köklü değişimlere neden olmuştur. Bu süreçte kurumlar farklı iş modelleri tasarlayarak çalışma düzenini ve iş akışını sağlıklı ve etkili bir şekilde yönetmeyi hedeflemişlerdir. Ev-Ofis (*Home-Office*), hibrit ve dönüşümlü çalışma gibi alternatif modeller geliştiren kurumlar, çalışanlarını Covid-19 kriz dönemine en hızlı şekilde adapte etmeye çalışmışlardır. Çalışanlar ise hem Covid-19 Pandemisinin getirdiği gündelik hayat kısıtlamalarına alışmak hem de sorumluluklarını dönemin yeni şartları ile yerine getirmek durumunda kalmışlardır. Bu dönemde çalışanların bir kısmının güncel konjonktürden dolayı iş yaşamından uzaklaştığı diğer bir kısmının ise sürece başarılı bir şekilde uyum sağlayarak yeni iş modelleri içerisinde iş yaşamlarını sürdürdükleri düşünülmektedir. Covid-19 Pandemisi döneminde iş yaşamında yaşanan bu dramatik değişim, iletişim sektörünün amiral gemisi olan reklam ve halkla ilişikler ajanslarında da boy göstermiştir.

Bu çalışma; Covid-19 Pandemi döneminde iletişim sürecinin yönetilmesinde önemli rol oynayan halkla ilişkiler ve reklamcılık sektörü çalışanlarının yeni iş modellerine adaptasyonunu, uyum süreçlerini ve kurumlardan beklentilerini, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ile ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, iş yaşamı, halkla ilişkiler ve reklamcılık

COVİD-19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ÖĞRETMENLER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Ece Altay[*], **Betül Öztaş**[**]

[*] *Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı, İzmir, Türkiye, ORCID ID: 0000-0003-0234-0044.*

[**] *Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı, İzmir, Türkiye, ORCID ID: 0000-0003-4396-8479.*

ÖZET

Eğitim alanı, dünyadaki tüm gelişmelerden olumlu veya olumsuz şekilde etkilenen alanlardan birisidir. Özellikle günümüzde eğitim, hızla gelişen teknoloji ve tüm dünyayı etkisi altına alabilen evrensel olaylardan oldukça fazla etkilenmektedir. Bunun en belirgin örneği olarak geçtiğimiz yıllarda ortaya çıkan Covid-19 pandemisi ile birlikte kullanımı yaygınlaştırılan teknoloji temelli uzaktan eğitim süreci verilebilir. Bu araştırmada 21. yüzyılın beraberinde getirdiği teknolojik gelişmeler ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi ile birlikte uygulanan uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler üzerinde yapılan çalışmaların genel bir durumunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırılan konunun derinlemesine ortaya konulabilmesi için nitel araştırma yönteminden biri olan meta-sentez kullanılmıştır. Analizler gerçekleştirilirken 2019-2021 yılları arasında yer alan 28 makale çalışması incelenmiştir. Yapılan çalışmalara ilişkin örneklem dağılımı, yapılma amaçları, kullanılan yöntem, veri toplama araçları, çalışmaların bulguları tablo ve grafik olarak ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda, yapılan çalışmaların öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığı sorunları belirlemeye yönelik olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Örneklem açısından incelendiğinde genelde ortaokul seviyesinde ders veren öğretmenler üzerinde çalışıldığı ve yapılan çalışmaların nitel araştırma yöntemleri düzeyinde olduğu görülmektedir. Branş bazında incelendiğinde yapılan çalışmaların genel olarak sınıf öğretmenleri, fen bilimleri öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, matematik öğretmenleri ve türkçe öğretmenleri ile yoğun olarak çalışıldığı tespit edilmiştir. Özellikle uygulama gerektiren beden eğitimi, müzik, resim ve bilgisayar gibi dersler ve bu alanda görev yapan öğretmenler üzerine yapılan çalışmaların az olduğu dikkat çekmiştir. Veri toplama araçları olarak farklı yöntemler kullanılmasına rağmen genelde yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulandığı görülmektedir. Çalışmalardan elde edilen bulgulara göre, uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin en fazla sistemsel ve altyapı sorunları yaşadıkları görülmektedir. Bunlara ek olarak öğretmen, öğrenci ve veli boyutlarında da sorunların olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada diğer bir dikkat çeken bulgu ise bu süreçten önce öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik genel olarak bir eğitim almadıkları ve bu alanda yetersiz oldukları bu sebeple bu süreçten sonra öğretmenlere uzaktan eğitime yönelik hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırma sonucunda, uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara dikkat çekerek ileride bu konu üzerinde çalışacak araştırmacılara yön gösterecek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl, Covid-19, Öğretmenler, Uzaktan Eğitim

EXAMINATION OF ACADEMIC BURNOUT LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS DURING THE COVID-19 PROCESS

Eda Erdem*,Yurdagül Günal**

*Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, PDR lisans Öğrencisi, Trabzon, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0001-6605-7438

*Trabzon Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi, Trabzon, Türkiye
ORCID ID:. 0000-0002-9385-1167

ABSTRACT

In this study, we aimed to examine academic burnout levels of university students who suddenly switched from face-to-face education to online education during the Covid-19 pandemic according to various variables. The study was carried out with the participation of 225 volunteer students, 142 women and 84 men, who continue their university education and have access to smart phones, computers, and online platforms in 2020-2021. Data were collected through the Personal Information Form created by the researcher and the Maslach Burnout Inventory-Student Form. The scale consists of 13 items and is in a 4-point Likert type. The data were analyzed using the SPSS 26 statistical package program. In the analysis of the data, t test for independent groups, one-way ANOVA and Tukey test were used. In the results of the analysis, academic burnout scores of university students differed according to regular hobby, need for psychological support during the pandemic, department satisfaction and internet access during the pandemic. It has been determined that the level of depersonalization of the students who have a regular hobby is statistically lower than the students who do not have a regular hobby. It is among the results obtained that student who need psychological support during the pandemic process have higher scores on the exhaustion and depersonalization subscales and experience more burnout. According to the satisfaction of university students from their departments, there was a statistically significant difference in all sub-dimensions of exhaustion, depersonalization, and competence. It was determined that students who were satisfied with their part in the Burnout and Competence sub-dimension of all groups experienced lower burnout. In the depersonalization sub-dimension, the burnout level of those who gave the no-interpretation response was statistically higher. The scores obtained from the depersonalization subscale differed significantly according to the internet access during the pandemic. Depersonalization levels of students with poor internet access were statistically higher. Academic burnout levels did not differ according to the place and class levels of university students during the pandemic.

Keywords: Covid-19, University Students, Academic Burnout.

COVID-19 SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada Covid-19 sürecinde yüz yüze eğitimden çevrimiçi eğitime aniden geçen üniversite öğrencilerinin akademik tükenmişlik düzelerinin cinsiyete, düzenli hobiye sahip olmaya, pandemide psikolojik destek ihtiyacına, sınıf düzeyine, pandeminin geçirildiği yere, bölüm memnuniyetine ve pandemide internet erişimine göre anlamlı farklılaşma olup olmadığının incelenmesi hedeflenmiştir. 2020-2021 yılı içerisinde üniversite eğitimini sürdüren, akıllı telefon, bilgisayar ve çevrimiçi platformlara ulaşabilen 142 kadın, 84 erkek toplamda 225 gönüllü öğrencinin katılımı ile yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafında oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve Türkçeye uyarlanması Çapri, Gündüz ve Gökaçan (2013) tarafından yapılan Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek 13 maddeliktir ve 4'lü likert tipindedir. Veriler SPSS 26 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında; düzenli hobi durumu, pandemi sürecinde psikolojik destek ihtiyacı, bölüm memnuniyetleri ve pandemideki internet erişim durumları değişkenlerine göre üniversite

öğrencilerinin akademik tükenmişlik puanları farklılaşmıştır. Düzenli bir hobiye sahip öğrencilerin duyarsızlaşma düzeyininin istatistiksel olarak düzenli hobiye sahip olmayan öğrencilerinden daha düşük olduğu saptanmıştır. Pandemi sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerinden daha yüksek puan aldıkları ve daha fazla tükenmişlik yaşadıkları elde edilen sonuçlar arasındadır. Üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri bölümlerinden memnuniyet durumlarına göre; tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik alt boyutlarının tamamında istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma kaydedilmiştir. Bütün grupların Tükenme ve yetkinlik alt boyutunda bölümünden memnun olan öğrencilerin daha düşük tükenmişlik yaşadığı saptanmıştır. Duyarsızlaşma alt boyutunda ise yorumsuz yanıtını verenlerin tükenmişlik düzeyi istatistiksel olarak daha yüksek olarak kaydedilmiştir. Üniversite öğrencilerinin pandemi sürecindeki internet erişim durumuna göre duyarsızlaşma alt ölçeğinden elde ettikleri puanlar anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. İnternet erişimi kötü olan öğrencilerin duyarsızlaşma düzeyleri istatistiksel olarak daha yüksek kaydedilmiştir. Üniversite öğrencilerinin pandemi sürecinde yaşadıkları yer ve sınıf düzeylerine göre ise akademik tükenmişlik düzeyleri farklılaşmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Üniversite Öğrencileri, Akademik Tükenmişlik.

TOURISM SECTOR AT POST-COVID-19 ERA: CHALLENGES AND RECOMMENDATIONS

Faruk Güven*

[*]Abdullah Gul University, Faculty of Managerial Sciences, Business Administration, Kayseri, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-2440-585X

ABSTRACT

The tourism sector supports many sectors and it is vital for the current account deficits of the countries. Due to the COVID-19 outbreak, the international, regional and local travel restriction imposed by all countries around the world has had an unprecedented negative impact on the tourism industry, along with many other industries. Due to the restriction of movement, revenues of tourism businesses have fallen and employment in the tourism sector has decreased. Congresses, fairs and transportation services has come to a standstill. Other subsidiary sectors supported by the tourism sector were also affected by this negative situation. Although the tourism sector responded to the crisis at the first stage by taking hygiene, restricted guest number planning and other health-related measures; it is clear that the crisis, which exceeds one year and enters its second year, will cause liquidity problems and bankruptcy risks in the sector. The aim of this study is to reveal the risks and possible solutions that this unprecedented global epidemic brings to the tourism industry by using the tourism and risk management literature. Although the current crisis management literature for hospitality field seems to be sufficient, it is believed that more comprehensive studies should be conducted regarding a global crisis at this level. The solutions that are expected to save the tourism sector can be put forward with the cooperation of all stakeholders.

Keywords: Services Marketing, Tourism Marketing, International Marketing, Crisis Management

COVID-19 SONRASI TURİZM SEKTÖRÜ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Faruk Güven*

[*]Abdullah Gül Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Fakültesi, İşletme Bölümü, Kayseri, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-2440-585X

ÖZET

Çok sayıda sektörü destekleyen ve ülkelerin cari açıkları için turizm sektörü kritik öneme sahiptir. Dünyadaki tüm ülkelerin COVID-19 salgını nedeniyle uluslararası, bölgesel ve yerel seyahat kısıtlama uygulaması, birçok sektörle beraber turizm sektörünü de benzeri görülmemiş şekilde olumsuz etkiledi. Hareket kısıtlaması nedeniyle turizm işletmelerinin gelirleri düştü ve turizm sektöründeki istihdam azaldı. Kongreler, fuarlar ve ulaşım hizmetleri durma noktasına geldi. Turizm sektörünün desteklediği diğer yan sektörler de bu olumsuz durumdan zincirleme olarak etkilendi. Her ne kadar turizm sektörü krize karşı hijyen, sınırlandırılmış misafir sayısı planlaması ve sağlıkla ilgili diğer tedbirleri alarak ilk aşamada cevap vermişse de; bir yılı aşıp ikinci yılına giren krizin sektörde likidite sorunlarına ve iflas risklerine yol açacağı açıktır. Bu çalışmanın amacı daha önce benzeri görülmemiş bu küresel salgının turizm sektörüne getirdiği riskleri ve olası çözümleri turizm ve risk yönetimi literatüründen yararlanarak ortaya koymaktır. Mevcut otelcilik kriz yönetimi literatürü yeterli gibi gözükse de bu seviyede küresel bir krizle ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Turizm sektörünü kurtarması öngörülen çözümler, tüm paydaşların iş birliğiyle ortaya konulabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet Pazarlaması, Turizm Pazarlaması, Uluslararası Pazarlama, Kriz Yönetimi

COVID-19 AND INFLAMMATORY BOWEL DISEASE FROM THE PERSPECTIVE OF HOLISTIC CARE: A SYSTEMATIC REVIEW

Gülbin Konakçı*, Berna Nilgün Özgürsoy Uran**

[*] *Faculty of Health Science, Izmir Democracy University, Izmir, Turkey*
ORCID ID: 0000-0002-0567-574X
[**] *Faculty of Health Science, Izmir Katip Celebi University, Izmir, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-4096-4619

ABSTRACT

Background: The coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak is driving a rapid transition from face-to-face outpatient care. Virtual and asynchronous care delivery by outpatient providers has just become the norm.
Aims: This study has conducted a systematic review of studies with recommendations for the management of patients with IBD during the pandemic process
Methods: Sources of reviewed studies were PubMed Medline and Web of Science, which were searched systemically for records published in years of 2020- January 2021.
Results: The main finding of the 27 recommendations studies. In 7of the 27 studies were recommendations for follow-up and treatment of a particular group of IBD patients. These groups: pregnant, paediatric, COVID-19 test positive, endoscopy required patients with IBD diagnosis.
Conclusions: The pandemic is required the priority is to resume clinical activity, approaching as much as possible pre-COVID-19 standards. Therefore, as regards patients with IBD, it is necessary to provide practical guidance to obtain an optimal standard of care, while ensuring the safety of patients and healthcare professionals.

Keywords: Holistic care; COVID-19; Inflammatory Bowel Disease; Pandemic; Chronic Disease

1. Introduction

The coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak is driving a rapid transition from face-to-face outpatient care. Virtual and asynchronous care delivery by outpatient providers has just become the norm. Health systems across the country are redesigning how to effectively manage chronic diseases in an era of COVID-19 where the status quo of serial face-to-face visits to physical healthcare facilities is no longer viable [(1).] New approaches to virtual and asynchronous chronic disease management are urgently required to prevent large-scale sequelae of poorly controlled chronic diseases. During the COVID-19 outbreak, patients with chronic illnesses appropriately cancelled or delayed many outpatient visits. Others switched to telemedicine because of insufficient healthcare resources or the risk of infection [(2,3).]

In managing chronic diseases, individuals need help to develop effective levels of coping. The prevention and management of chronic diseases requires a multidisciplinary approach and health professionals who are experts in their field. Nurses, whose primary role is to provide care in accordance with the individual's needs and who have adopted holistic care approach, have a key role in illness, treatment, and adjustment to life [(4).] Considering the studies conducted for the continuity of follow-up and treatment of people with chronic diseases during the COVID-19 process; In general, attention is drawn to the issues of medicine use, emergencies, risk of the disease in terms of covid-19 [(5, 6,7,8).] However, chronic disease management requires a holistic approach to the patient During the pandemic period, it is imperative that the patient's disease management, psychosocial support and follow-up issues are included in this management [(4).] Therefore, the pandemic process has been a very important opportunity in terms of providing more effective and sustainable services to those with chronic diseases, developing and disseminating practices and evaluating our shortcomings in this regard [(9).] Integrated health services without a sustainable health service not possible in chronic disease management [(10).] A comprehensive approach to the delivery of care services that holistic care, is an important concept for personal

development and health. It is emphasizing, to look at the psychological, social, and spiritual effects of diseases as well as physical disorders. Because human is a whole and occurs in any size change or inadequacy affects another dimension. Holistic care includes physiological, psychological, social, and spiritual components [11] (Figure 1).

Figure 1: Companents of Holistic Care

From: http://www.practicalnursing.org/importance-holistic-nursing-care-howcompletely-care-patients.

When the literature is reviewed, the studies of Inflammatory bowel disease (IBD) that one of the chronic diseases, have focused on whether patients are at high risk for Covid-19, effects of immunomodulators or the continuation of medicine used to treat IBD at pandemic period [12,13,14]. In the weeks and months since the initial outbreak, several GI professional societies and patient support organizations have developed recommendations for the management of IBD in the era of COVID-19 [15,16,17,18]. Therefore, this study has conducted a systematic review of studies with recommendations for the management of patients with IBD during the pandemic process. We evaluated these recommendations in terms of holistic care components.

2. Material and Methods

Sources of information and strategies of search were conducted according to The Meta-Analysis of Observational Studies in Epidemiology (MOOSE) [19]. Sources of reviewed studies were PubMed Medline and Web of Science, which were searched systemically for records published in years of 2020- January 2021. Searches included combinations of following medical subject headings (MeSH): “inflammatory bowel disease”, “COVID-19”, “pandemic”, “care”, “management, “supplement”, “recommendations”, “holistic care”. These terms were combined using the set operator AND. Database searches were supplemented two reviewers to find additional studies. Papers selected for the analysis included recommendations studies reporting on patients with IBD and excluded abstract only, letter to editor, non-English, original studies, reviews, and case reports.

2.a. Process of Data Collections

Among the 88 records that were identified through electronic search after duplicates removal from 151 studies, both reviewers independently evaluated the titles and abstracts, removed 36 studies that did not meet the inclusion criteria that, and selected 27 potentially relevant reports that were identified and retrieved for detailed evaluation (Figure 2). Two reviewers singly extracted the data of interest for each study and data is entered into a structured database using a table (Table 1). The table variables shown as name of first author, Patient group, emergency planning, hospitalization, surgical planning / endoscopy, patient training, patient follow-up, continuity of medicine use / prescription, blood tests / other tests / infusion / vaccination, COVID-19 test positive, psychosocial support, nutritional support and meet to social support groups, advice for spiritual health.

Figure 2. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews flow diagram of the search process.

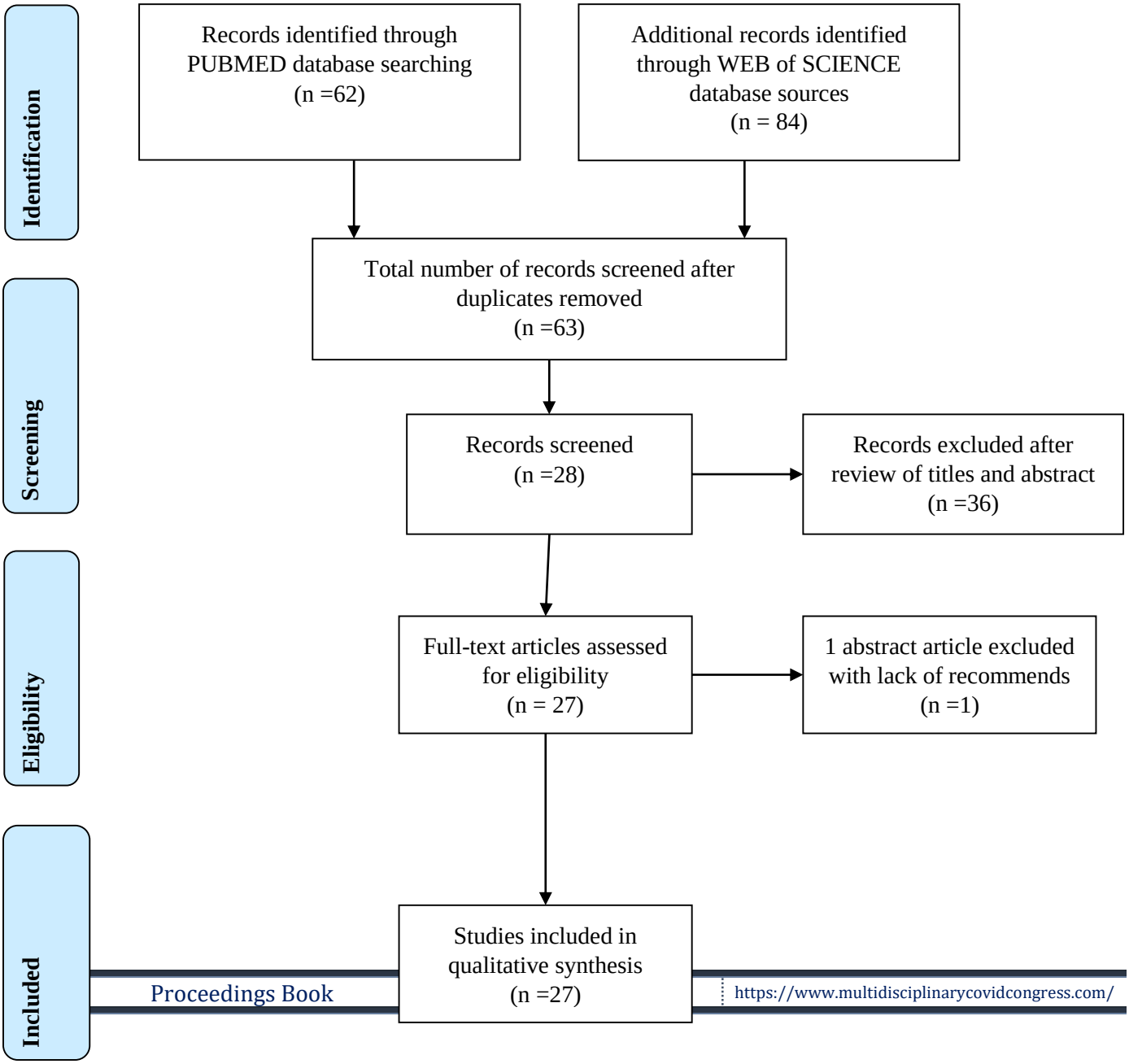

3. Results

The main finding of the 27 recommendations studies is shown in table 1. In 7of the 27 studies were recommendations for follow-up and treatment of a particular group of IBD patients. These groups: pregnant, paediatric, COVID-19 test positive, endoscopy required patients with IBD diagnosis. Subsequently, the recommendations in the studies were evaluated according to the holistic care components (Figure 3).

Figure 3: The evaluation of studies according to holistic care components

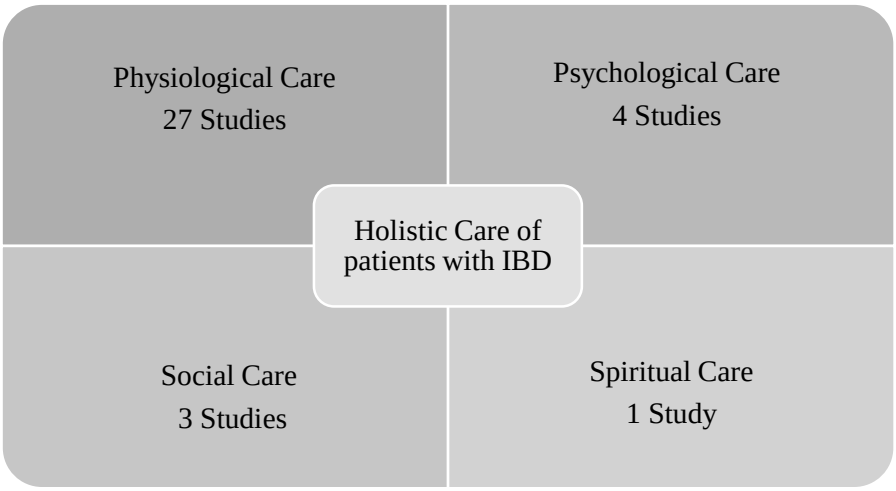

Table 1: Recommendations of Studies in Literature

First Author	Groups of patients	emergency planning	hospitalization	surgical planning / endoscopy	patient training,	patient follow-up,	continuity of medicine use / prescription	blood tests / other tests / infusion / vaccination	COVID-19 test positive	psychosocial support,	nutritional support	well-being and quality of life recommendations
Papa, A [29]		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Allez, M[30]			+	+				+	+	suggestion with very little information		
Allocca, M[31]					+	+	+					
Al-Ani, A[32]					+	+	+	+			+	
Bamias, G[33]				+		+	+		+			
Danese, S[34]							+					
Danese, S[35]			+	+	+		+		+	+		
De Lima-Karagiannis, A[36]	pregnants	+	+				+	+	+			
Dotan, I[37]						+	+	+	+			
Eltabakh, MM[38]		+	+	+	+		+		+			
Fiorino, F[39]		+	+		+	+	+		+			
Furfaro, F[40]	endoscopy required patients with IBD diagnosis	+	+	+		+	+		+			
Gonzalez, HA[41]	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Kornbluth, A[42]				+		+	+	+	+			
Lees, CW[43]						+			+			
Lewin, S[44]			+			+	+		+			
Ling, KL[45]				+	+	+	+	+			+	
Magro, F[46]		+	+	+	+	+	+		+			
Ng, SC[47]	endoscopy required patients with IBD diagnosis	+	+	+		+						
Occhipinti, V[48]		+	+		+	+	+		+			
Queiroz, NSF[49]	Paediatric + adult	+	+	+	+		+		+		+	
Fragoso, RP[50]	paediatric	+	+	+	+	+	+	+	+			
Rubin, DT[51]		+	+	+	+	+	+	+	+			
Arrigo, S[52]	paediatric				+	+	+		+	+		
Lichtenstein, GR[53]		+	+	+	+	+	+	+	+			
Siegel, CA[54]	COVID-19 test positive						+	+	+			
Reinisch, W[55]		+	+	+	+	+	+	+	+			

4. Discussion

COVID-19 has had far-reaching adverse health effects on millions of people. But still chronic disease continues to be equally devastating if not more such as IBD. The occurrence of the COVID-19 pandemic has changed management of IBD patients in the world. The compared to pre-pandemic practices, these changes: shortening the length of stay in the hospital and reducing admitted to hospital, hospitalization policies for potentially serious clinical conditions as well as timely diagnosis of new cases [(19).] The results of these changed that there were significant differences in the mode of medical treatment, medical consultation, and the method of buying medicines before and after the COVID-19 pandemic. In addition, the number of patients with IBD using the internet for medical consultation is increasing [(20).] On the other hand, working from home or staying at home has also had a negative impact on some individuals regarding weight gain, increased alcohol consumption, stress, and inactivity. Studies from past pandemics suggest that suboptimal management of

chronic diseases occur due to restrictions, uncertain economic situations and change in normal healthy behaviours [21]. These changes are factors that negatively affect IBD disease. Because IBD is an extremely complex disease, the development of the appropriate tools is vital to provide truly holistic care and treatment. In 2019, British Society of Gastroenterology consensus was published guidelines on the management of inflammatory bowel disease. Clinical priorities to be covered by the guideline were set by the Guideline Development Group including [22]:

- Definitions, clinical features and diagnosis
- Investigations including imaging
- Treatment of active UC including surgery and acute severe UC (ASUC)
- Pouchitis management
- Treatment of active Crohn's disease (ileal, ileocolonic, colonic, jejunal, upper GI, perianal)
- Maintenance treatment of Crohn's disease
- Surgery for Crohn's disease (including non-perianal fistulising disease)
- Common considerations for drug groups to include mesalazines, corticosteroids, thiopurines, methotrexate, ciclosporin, anti-TNF, vedolizumab, ustekinumab, tofacitinib and antibiotics
- Therapeutic monitoring including drug levels and drug toxicity/immunogenicity, and pre-treatment infection screening and vaccination
- Non-drug therapies including leucocyte apheresis and stem cell transplantation
- Nutrition and dietary therapy
- Lifestyle factors including smoking
- Pain and fatigue
- Psychological aspects
- Service delivery
- Primary care management of IBD

Whereas in this systematic review, it was seen that the recommendations for IBD patients during the pandemic process mostly included drug use, emergency guideline, patient profile for endoscopy, and measures required for hospitalization. The chronic care management programs as addressing member needs along a continuum of care, with wellness programs/lifestyle management programs is recommend to members with chronic disease as well as healthy members [23]. IBD has a large psychosocial impact on patients with respect to their careers, productivity and social and intimate lives dramatically affecting their quality of life [24].

In the era of COVID-19, the beginning in tackling chronic diseases is to develop a real-time clinical record to identify and monitor high-risk and increased-risk patients. Healthcare systems must create or purchase a clinical IBD record that performs ongoing monitoring of medicine use, prescriptions, home laboratory analyses appointment data across the entire patient population. This system makes it easier for patients to follow the health changes at home during the pandemic process by health caregiver [25].

The second step in effective COVID-19 era chronic disease management is the development of synchronized and asynchronous virtual platforms that overcome social and economic barriers to access. Additional interactions based on video visits and text message-based coaching and other telemedicine platforms can greatly expand the reach of the healthcare system in this digital age. Most importantly, none of them require face-to-face office visits, as all these tools are virtual and can be available in multiple languages on smartphones, tablets, and computers. The most important point here is data security. The healthcare provider is responsible for the safe communication between the patient and the caregiver. For this reason, studies on the safe delivery of the system and communication paths should be started long before the pandemic process [25,26,27].

Another focus of COVID-19 era big data tools for chronic disease management is to harness the power of virtual social networks to support critical healthy lifestyle changes that support chronic care. Health systems should be able to provide patients with healthy lifestyle-oriented social networking practices that prevent diseases and save lives. Being a member of a community with the same problems and sharing solutions will also prevent social isolation. These social memberships will become more important in dealing with staying home, especially during the pandemic process. These virtual groups can be facilitated by doctors or co-healthcare professionals and allow patients to participate in serial discussions about writing ongoing virtual meetings, group chats and asynchronous message boards. The patient group can stay open to working with virtual group leaders to set both individual and collective goals, and group leaders to allow patients to understand their personalized management plans. The virtual group platform can also be facilitated by local organizations and commercial platforms on fitness, mindfulness, self-care, and health-related social services [25,28]. As a result, the pandemic is required the priority is to resume clinical activity, approaching as much as possible pre-COVID-19 standards. Therefore, as regards patients with IBD, it is necessary to provide practical guidance to obtain an optimal standard of care, while ensuring the safety of patients and healthcare professionals. This may require further changes in the planning of healthcare activities, both by using different prioritization criteria for outpatient visits, diagnostic tests, and surgical interventions and by continuing to use treatment strategies that have worked well during the pandemic such as telemedicine, psychological support to patients and the educational function of patient associations [29].

5. Conclusions

The fact that the recommendations for the follow-up of IBD patients during the pandemic are still limited to medication and emergency situations can be perceived as adaptation to an acute change. However, IBD patient management involves a long process and many variables. Therefore, it is necessary to renew the care offer to be prepared for future situations like COVID-19 pandemic according to holistic care.

In conclusion, this systematic review highlighted two main points that may help health team dealing with IBD in reassuring their patients: **i.** The pandemic is required the priority is to resume clinical activity, approaching as much as possible pre-COVID-19 standards. **ii.** The planning of healthcare activities is need for IBD patients, by using different care model of chronic disease that helped to practice for holistic care.

Funding

None.

Disclosures

Gulbin Konakci: Conceptualization, methodology, writing-original draft preparation, visualization, execution of study, ınvestigation, validation, reviewing and editing.

Berna Nilgun Ozgürsoy Uran: Conceptualization, methodology, supervision, reviewing and editing, validation.

REFERENCES

1. Mirsky JB, Horn DM. Chronic Disease Management in the COVID-19 Era. Am J Manag Care. 2020;26(8):329-330. https://doi.org/10.37765/ajmc.2020.43838
2. Wright A, salazar A, Mirica M, Volk LA, Schiff GD. The Invisible Epidemic: Neglected ChronicDisease Management During COVID-19. J Gen Intern Med 35(9):2816–7 https://doi.org/10.1007/s11606-020-06025-4
3. Yıldırım JG, Çevirgen A. Kronik hastalıkların yönetiminde kullanılan bilişim tabanlı uygulamalar. CBU-SBED, 2019, 6(1): 65-73

4. Durna Z, Oğuz G. Kronik Hastalıklar ve Yönetimi. Aştı N, editör. Kronik Hastalıklarda Bakımın Yönetiminde Bütüncü Yaklaşımla Ekip Çalışması. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018:1-10
5. Allocca, M.; Guidelli, G.M.; Borroni, R.G.; Selmi, C.; Narcisi, A.; Danese, S.; Fiorino, G. Clinical course of COVID-19 in 41 patients with immune-mediated inflammatory diseases: Experience from humanitas center, Milan. Pharmacol. Res. 2020, 160, 105061
6. Bezzio, C.; Manes, G.; Bini, F.; Pellegrini, L.; Saibeni, S. Infliximab for Severe Ulcerative Colitis and Subsequent Sars-Cov-2 Pneumonia: A Stone for Two Birds. Gut 2020
7. DavenportL.Cancer Diagnosis and Treatment Upended by COVID-19,Says CRUK. 2020. fromhttps://www.medscape.com/viewarticle/929575 Accessed 3 December 2020
8. HoffmanJ.Vaccine Rates Drop Dangerously as Parents Avoid Doctor'sVisits. 2020. fromhttps://www.nytimes.com/2020/04/23/health/coro-navirus-measles-vaccines.html. Accessed 3 December 2020
9. Yavuz E. Management of Chronic Diseases During the COVID-19 Pandemic. Set T, editör. Aile Hekimliği ve COVID-19 Pandemisi. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020: 56-63.
10. Akalın E, Tanrıöver MD, Sayran F. Sürdürülebilir sağlık sistemi için kronik hastalık yönetiminde elektronik sağlık kayıtlarının rolü. TÜSİAD 40, yayın no: TÜSİAD-T/2012-06/529. İstanbul: Sis Matbaacılık Prom. Tanıtım Hizm. Ltd. Sti. 2012.
11. Bayındır SK, Biçer S. Holistic Nursing Care. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2019; 4(1): 25-29
12. An P, Ji M, Ren H, et al. Protection of 318 inflammatory bowel disease patients from the outbreak and rapid spread of COVID-19 infection in Wuhan, China. Lancet. 2020. https ://ssrn.com/abstract=3543590. Accessed 3 December 2020
13. D'Amico F, Danese S, Peyrin-Biroulet L. ECCO COVID taskforce. Inflammatory bowel disease management during the COVID-19 outbreak: a survey from the European Crohn's and Colitis Organization (ECCO). Gastroenterology.. 2020;.

https://doi.org/10.1053/j.gastr o.2020.04.059 Accessed 3 December 2020

14. Neurath MF. Covid-19 and immunomodulation in IBD. Gut.2020;69:1335–1342.
15. **Mao R**, Liang J, Shen J, Ghosh S, Zhu LR, Yang H, Wu KC, Chen MH; Chinese Society of IBD, Chinese Elite IBD Union; Chinese IBD Quality Care Evaluation Center Committee. Implications of COVID-19 for patients with pre-existing digestive diseases. Lancet Gastroenterol Hepatol 2020; **5**: 425-427
https://doi.org/10.1016/S2468-1253(20)30076-5]
16. **Kennedy NA**, Jones GR, Lamb CA, Appleby R, Arnott I, Beattie RM, Bloom S, Brooks AJ, Cooney R, Dart RJ, Edwards C, Fraser A, Gaya DR, Ghosh S, Greveson K, Hansen R, Hart A, Hawthorne AB, Hayee B, Limdi JK, Murray CD, Parkes GC, Parkes M, Patel K, Pollok RC, Powell N, Probert CS, Raine T, Sebastian S, Selinger C, Smith PJ, Stansfield C, Younge L, Lindsay JO, Irving PM, Lees CW. British Society of Gastroenterology guidance for management of inflammatory bowel disease during the COVID-19 pandemic. Gut 2020; **69**: 984-990
https://doi.org/10.1136/gutjnl-2020-321244]
17. **Rubin DT**, Feuerstein JD, Wang AY, Cohen RD. AGA Clinical Practice Update on Management of Inflammatory Bowel Disease During the COVID-19 Pandemic: Expert Commentary. Gastroenterology 2020; **159**: 350-357
https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.04.012]
18. **Rubin DT**, Abreu MT, Rai V, Siegel CA; International Organization for the Study of Inflammatory Bowel Disease. Management of Patients With Crohn's Disease and Ulcerative Colitis During the

Coronavirus Disease-2019 Pandemic: Results of an International Meeting. Gastroenterology 2020; **159**: 6-13.e6
https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.04.002

19. Vadan R, Iacob R, Costache R, Stroie T, Saizu IA, Iacob S, Gheorghe L, Diculescu M, Gheorghe C. Inflammatory Bowel Disease Management in a Romanian Tertiary Gastroenterology Center: challenges of the COVID-19 Pandemic. J Gastrointestin Liver Dis, 2020: 29(4): 549-553
http://dx.doi.org/10.15403/jgld-3183

20. Tian W, Huang Y, Dai C. The Effect of the COVID-19 Pandemic on the Medical Mode of Patients With Inflammatory Bowel Disease in China. Letter to the editör. Inflamm Bowel Dis 2020; 26(10)

21. Tison GH, Avram R, Kuhar P, Abreau S, Marcus GM, Pletcher MJ, Olgin JE. Worldwide Effect of COVID-19 on Physical Activity: A Descriptive Study. Annals of Internal Medicine, 2020. https://www.acpjournals.org/doi/10.7326/M20-2665 Accessed 3 December 2020 https://doi.org/10.7326/M20-2665

22. Lamb CA, Kennedy NA, Raine T, et alBritish Society of Gastroenterology consensus guidelines on the management of inflammatory bowel disease in adults. Gut 2019;68:1-106.

23. Mattke S, Mengistu T, Klautzer L, sloss EM, Brokk RH. Improving Care for Chronic Conditions Current Practices and Future Trends in Health Plan Programs. Rand Health Q. 2015. 30; 5(2): 3.

24. Strohl M, Gonczi L, Kurt Z, Bessissow T, Lakatos PL. Quality of care in inflammatory bowel diseases: What is the best way to better outcomes? World J Gastroenterol 2018. 14; 24(22): 2363-2372 https://doi.org/10.3748/wjg.v24.i22.2363

25. Mirsky JB, Horn DM. Chronic Disease Management in the COVID-19 Era. Am J Manag Care. 2020;26(8):329-330. https://doi.org/10.37765/ajmc.2020.43838

26. Fisher NDL, Fera LE, Dunning JR, et al. Development of an entirely remote, non—physician led hypertension management program. Clin Cardiol. 2019; 42 (2): 285-291 https://doi.org/10.1002/clc.23141

27. An P, Ji M, Ren H, et al. Prevention of COVID- 19 in patients with inflammatory bowel disease in Wuhan, China. Lancet Gastroenterol Hepatol 2020; 5: 525–527.

28. Lees CW, Regueiro M and Mahadevan U; International Organization for the Study of Inflammatory Bowel Disease. Innovation in IBD care during the COVID-19 pandemic: results of a global telemedicine survey by the international organization for the study of inflammatory bowel disease. Gastroenterology. Epub ahead of print 28 May 2020. https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.05.063

29. Papa A, papa V, Lopetuso LR, gasbarrini A, Tursi A. Covid-19 and the management of patients with inflammatory bowel disease: a practical decalogue for the post-pandemic phase. Therap Adv Gastroenterol. 2020; 13:1-10 https://doi.org/10.1177/1756284820968747

30. Allez M, Fleshner P, Gearry R, Lakatos PL, Rubine DT. Care of the Patient with IBD Requiring Hospitalisation During the COVID-19 Pandemic. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 774–779
https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjaa150

31. Allocca M, Fiorino G, Furfaro F, Gilardi D, Radice S, D'Amico F, Zilli A, Danese S. Maintaining the Quality Standards of Care for Inflammatory Bowel Disease Patients During the COVID-19 Pandemic. Clinical Gastroenterology and Hepatology 2020;18:1882–1883

32. Al-Ani A, Rentsch C, Prentice R, Johnson D, Bryant RV, Ward MG, Costello SP et al. Practical management of inflammatory bowel disease patients during the COVID-19 pandemic: expert commentary from the Gastroenterological Society of Australia Inflammatory Bowel Disease faculty. Internal Medicine Journal 50 (2020) 798–804

33. Bamias G, Lagou S, Gizis M, Karampekos G, Kyriakoulis KG, Pontas C, Mantzaris GJ. The Greek Response to COVID-19: A True Success Story from an IBD Perspective. Inflamm Bowel Dis, 2020; 26(8): 1144-1148

34. Danese S, Cecconi M, Spinelli A. COVID-19 outbreak: resetting clinical priorities. Gastroenterology & Hepatology, 2020; 17: 253-255

35. Danese S, Sands B, Ng SC, Peyrin- Biroulet L. The day after COVID-19 in IBD: how to go back to 'normal. Gastroenterology & Hepatology, 2020; 17:441-443

36. De Lima-Karagiannis A, Juillerat P, Sebastian S, Pedersen N, Bar-Gil Shitrit A, van der Woudea CJ. Management of Pregnant Inflammatory Bowe lDisease Patients During the COVID-19 Pandemic. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 807–814

37. Dotan I, Panaccione R, Kaplan GG, O'Morain C, Lindsay JO, Abreuf MT. Best Practice Guidance for Adult Infusion Centres during the COVID-19 Pandemic: Report from the COVID-19 International Organization for the Study of IBD [IOIBD] Task Force. Journal of Crohn's and Colitis, 2020, 785–790

38. Eltabbakh MM, MD , Alfatah Shamkh MA, Bassuny AN, Abd Alaty WH, Sakr MA, Sherief AF. Inflammatory Bowel Diseases in Egypt During the COVID-19 Pandemic. Inflamm Bowel Dis, 2020: 26(11): 1171-1178

39. Fiorino G, Allocca M, Furfaro F, Gilardi D, Zilli A, Radice S, Spinelli A, Danesea S. Inflammatory Bowel Disease Care in the COVID-19 Pandemic Era: The Humanitas, Milan, Experience. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 1330–1333

40. Furfaro F, Vuitton L, Fiorino G, Koch S, Allocca M, Gilardi D, Zilli A et al. SFED recommendations for IBD endoscopy during COVID-19 pandemic: Italian and French experience. Nature Reviews Gastroenterology & Hepatology, 2020; 17: 507–516

41. Gonzalez HA, Myers S, Whitehead E, Pattinson A, Stamp K, Turnbull J, Fory R. React, reset, and restore: Adaptation of a large inflammatory bowel disease service during COVID-19 pandemic. Clinical Medicine, 2020; 20(5): e183–8

42. Kornbluth A, Kissous-Hunt M, George J, Legnani P. Management of Inflammatory Bowel Disease and COVID-19 in New York City 2020: The Epicenter of IBD in the First Epicenter of the Global Pandemic. Inflamm Bowel Dis, 2020; 26 (11): 1779-1785

43. Lees CW. Innovation in Inflammatory Bowel Disease Care During the COVID-19 Pandemic: Results of a Global Telemedicine Survey by the International Organization for the Study of Inflammatory Bowel Disease www.gastrojournal.org Accessed 3 December 2020 https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.05.063

44. Lewin S, Lees C, Regueiro M, Hart A, Mahadevan U. International Organization for the Study of Inflammatory Bowel Disease: Global Strategies for Telemedicine and Inflammatory Bowel Diseases. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 780–784 https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjaa140

45. Ling KL, Hilmi I Raja Ali RA, Leong RWL, Leung WK, Ng SC, Wu KC et al. Asian Pacific Association of Gastroenterology (APAGE) Inflammatory Bowel Disease (IBD) Working Party guidelines on IBD management during the COVID-19 pandemic. JGH Open: An open access journal of gastroenterology and hepatology, 2020; 4: 320–323

46. Magro F, Rahier JF, Abreu C, MacMahon E, Hart A,van der Woude CJ, Gordon H et al. Inflammatory Bowel Disease Management During the COVID-19 Outbreak: The Ten Do's and Don'ts from the ECCO-COVID Taskforce. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 798–806 https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjaa160

47. Ng SC, Wing Yan Mak J, Hitz L, Chowers Y, Bernstein CN, Silverberg MS. COVID-19 Pandemic: Which IBD Patients Need to Be Scoped—Who Gets Scoped Now, Who Can Wait, and how to Resume to Normal. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 791–797 https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjaa128

48. Occhipinti V, Pastorelli L. Challenges in the Care of IBD Patients During the CoViD-19 Pandemic: Report From a "Red Zone" Area in Northern Italy. Inflamm Bowel Dis 2020; 26(6): 793-796

49. Queiroz NSF, Barros LL, Azevedo MFC, Oba J, Sobrado CW, Carlos AS, et al. Management of inflammatory bowel disease patients in the COVID-19 pandemic era: a Brazilian tertiary referral center guidance. Clinics. 2020;75: e1909

50. Fragoso RP, Rodrigues M. COVID-19 and pediatric inflammatory bowel disease: How to manage it? Clinics. 2020;75:e1962

51. Rubin DT, Feuerstein JD, Wang AY, Cohen RD. AGA Clinical Practice Update on Management of Inflammatory Bowel Disease During the COVID-19 Pandemic: Expert Commentary. Gastroenterology 2020;159:350–357

52. Arrigo S, Alvisi P, Banzato C , Bramuzzo M, Civitelli F, Corsello A , D'Arcangelo G et al. Management of paediatric IBD after the peak of COVID-19 pandemic in Italy: A position paper on behalf of the SIGENP IBD working group. Digestive and Liver Disease,2021; 53: 183–189

53. Lichtenstein GR, Rubin DT. Coronavirus and Patients With Inflammatory Bowel Disease: Management Strategies for the Practicing Clinician. Am J Gastroenterol 2020;00:1–4. https://doi.org/10.14309/ajg.0000000000000817

54. Siegel CA, Christensen B, Kornbluth A, Rosh JR, Kappelman MD, Ungaro RC, Johnson DF et al. Guidance for Restarting Inflammatory Bowel Disease Therapy in Patients Who Withheld Immunosuppressant Medications During COVID-19. Journal of Crohn's and Colitis, 2020: 769–773 https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjaa135

55. Reinisch W, Danese S, Peyrin-Biroulet L, Loftus EW Jr Clinical trials for inflammatory bowel disease: a global guidance during COVID-19 pandemic. J Crohns Colitis, 2020; 21;14 (3):815-819.

EXAMINATION OF TEACHERS' OPINIONS ON PARENT COACHING IN THE COVID-19 PROCESS

Hacer Irmak[*], Songül Karabatak[**]
[*]*Ministry of National Education, Istiklal Secondary School Elazig, Turkey*
ORCID ID: 0000-0003-4472-9365

[**]*Firat University, Faculty of Education, Department of Measurement and Evaluation in Education, Elazig, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-1303-2429

ABSTRACT
The pandemic, which has affected the whole world, has also caused significant changes in education and training activities. With distance education, the educational activities of the students have started to be carried out mainly in the home environment with the family. Educational activities, carried out primarily by teachers, have now been tried to be performed with the help of parents in the home environment. This situation has made the concept of parent coaching in education necessary. This research aimed to reveal teachers' thoughts about parent coaching with the pandemic and the changes in parent coaching offered to parents before and after the pandemic. Purposive sampling was used in the research. The study group of the study consists of eight teachers working in private and public schools in Elazig. The data were collected with a semi-structured interview form and analyzed with descriptive analysis. Teachers stated that parents need parent coaching to plan education and time management, evaluate education, access resources, and motivate students. According to the results of the changes in parent coaching offered to parents before the pandemic and during the pandemic process, there was an increase in the time spent by the parents in their responsibilities, personal experiences, and educational activities. At the same time, there was a decrease in student and parent relations. In addition, a decline in student achievement is one of the results obtained.

Keywords: Covid-19, Parent Coaching, Parent

ÖĞRETMENLERİN COVİD-19 SÜRECİNDEKİ EBEVEYN KOÇLUĞU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET
Bütün dünyayı etkisi altına alan pandemi eğitim öğretim etkinlikleri üzerinde de oldukça önemli değişikliklere neden olmuştur. Uzaktan eğitim ile birlikte öğrencilerin eğitsel faaliyetleri büyük oranda aile ile birlikte ev ortamında gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Daha önce büyük oranda öğretmenler tarafından yürütülen eğitsel faaliyetler artık ev ortamında ve ebeveynler yardımıyla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu durum eğitimde yer alan ebeveyn koçluğu kavramını önemli hale getirmiştir. Bu araştırma, pandemi ile birlikte öğretmenlerin ebeveyn koçluğu hakkındaki düşüncelerini ve pandemi öncesi ve sonrası ebeveynlere sunulan ebeveyn koçluğunda ortaya çıkan değişikliklerin neler olduğunu ortaya koymayı amaçladı. Araştırma amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ ilinde yer alan özel ve devlet okullarında görev yapan sekiz öğretmen oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Öğretmenler, velilerin eğitimi planlama ve zaman yönetimi, eğitimi değerlendirme, kaynaklara ulaşma ve öğrenciyi motive etme konularında ebeveyn koçluğuna gereksinim duyduklarını belirttiler. Pandemi öncesi ve pandemi süreci ebeveynlere sunulan ebeveyn koçluğunda ortaya çıkan değişikliklere ilişkin sonuçlara göre ebeveynlerin sorumluluklarında, kişisel deneyimlerinde ve eğitim etkinliklerinde geçirdikleri sürelerde artış meydana gelirken, öğrenci ve ebeveyn ilişkilerinde azalma meydana gelmiştir. Ayrıca öğrenci başarılarında azalma da elde edilen sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Ebeveyn Koçluğu, Ebeveyn

INTRODUCTION

The Covid-19 epidemic, which affected the whole world in 2019, still exists as an important agenda in people's lives. It cannot be predicted how long the effects of this epidemic will continue. Considering its effects, the epidemic caused new regulations in education and educational relations, as in many areas. Parent coaching, which was used to support families and students in the education system before the epidemic, has increased its importance by changing the roles of families in the education system with the epidemic.

Coaching is defined as "the service provided to develop people's leadership or managerial characteristics and skills, to achieve more effective results by targeting a specific purpose" (Türk Dil Kurumu, 2021). From another perspective, coaching is a process by which a more experienced person provides assistance to a less experienced person in terms of knowledge and experience, and is a process of sharing experience. Based on an educational model, it is to teach the knowledge and skills that the person asking for help should learn, and to provide help on how to reach these knowledge and skills and how to use these knowledge and skills (Graham, Rodger & Ziviani, 2013). At this point, coaching is an application that should include feedback, instruction, planning, personal observation, follow-up, and organizational competencies.

Parent coaching is a systematic practice to raise awareness of parents about being a parent and to shape their behavior towards students (Özdemir, 2013; Beaudoin, Sébire, & Couture, 2014). Parent coaching is an activity to support and develop parents in a daily flow to support student learning activities and development. Benefits of these activities: a) Increasing the knowledge and skills of the parents and increasing their activities in the flow of daily life, b) Increasing the parent's sense of self-confidence and raising awareness through parent coaching, guiding the parents to find ways to change their actions, thoughts and feelings by using appropriate techniques, teaching skills and enabling parents to interact positively with their child, d) To provide parents with information on how and in what way parents should reach the necessary expert support, e) To provide benefits for families to use time effectively by providing individuals with the broadest possible support (Bateman, 2017; Hughes, 2017; Kemp & Turnbull, 2014; Rush & Sheldon, 2011).

Parents are the first and most important caregivers of their children. They are the most important people who organize and regulate the relations between home, school and social environment. Parents devote all their material and spiritual power, time, and energies to their children, aiming to design and realize these children's struggle for existence for life (Prata, Lawson, & Coelho, 2018). These purposeful and desired efforts of parents affect the student's environment, behaviors, and goals. With all these facts, determining how the support offered to parents changed before and after the pandemic provides important information about how the responsibilities of parents have changed. With the reality of the pandemic, the measurement and evaluation processes, which are the responsibility of the teacher, have partially become the responsibility of the parents. At this point, the amount of support provided by teachers to parents falls within the scope of parent coaching. In this context, the change in support creates the new limits of parent coaching.

Again with the pandemic, distance education was among the alternative ways to continue educational activities. Parents were an important contributor to the point that teachers had difficulty in intervening during distance education. This context has brought up a concept such as "trainer family". It has been inevitable that the support to be provided by the teachers to the families who assume the role of assistant trainers is included in the parent coaching. Thus, this research has an important place in determining how parent coaching has expanded and changed during the pandemic process. For all these reasons, answers to the following questions will be sought.

1- What are the thoughts about parent coaching during the pandemic process?

2- What changes have occurred in parent coaching offered to parents before and during the pandemic?

MATERIALS AND METHODS

This study was carried out by using qualitative research methods. Qualitative research is a method that allows a more comprehensive and more in-depth study of a particular phenomenon or event in itself. Researchers try to determine participants' real and daily experiences with small samples through interviews or observations in qualitative research. Another advantage of qualitative research is that at the end of the data collection, the researcher can summarize the data he has collected and ask the participant to express his thoughts on their accuracy. In addition, if there are opinions or experiences that the participants want to add, they have the opportunity to add them through qualitative research (Erlandson, Harris, Skipper, and Allen 1993).

Study Group

In the study, the participants were determined by the purposive sampling method. In choosing this method, the fact that the sample is easily accessible increases its importance due to the pandemic. Four teachers working in two private schools and four teachers working in three public schools participated in the study as participants.

Personal information was not included in the study, and the first teacher working in a private school was coded as PRT. The first teacher working in a public school was coded as PUT while the participants were coded.

Table 1. Participant Characteristics

Participant Code	Seniority	Branch	Educational Level	Institution Type
PRT1	6	Counselor	Undergraduate	Private School
PRT2	12	classroom teacher	Postgraduate	Private School
PRT3	8	Science teacher	Undergraduate	Private School
PRT4	3	Counselor	Postgraduate	Private School
PUT1	17	Counselor	Undergraduate	Public School
PUT2	13	Turkish teacher	Undergraduate	Public School
PUT3	15	English teacher	Undergraduate	Public School
PUT4	11	Counselor	Undergraduate	Public School

Data Collection

Research data were collected through semi-structured interviews. Semi-structured interview forms are methods that focus on the subject and provide in-dePRTh information about the subject (Başkale, 2016). While preparing the data collection tool in the research, firstly, detailed research was conducted on parent coaching. Then, deficiencies were determined and interview questions were prepared on these deficiencies. Expert opinion was taken for the prepared interview questions and the arrangements specified in the questions were made. Before the interview with the participants, a volunteer participation form was given about the study and it was stated that personal and institutional information would not be included in the study, and the interviews were held on predetermined days and times.

Analysis of Data

Descriptive analysis was performed in the analysis of the data of the research. With this method, the findings are revealed by explaining and interpreting the systematic and clearly described data, in which the views of

the participants are quoted in order to present the findings more strikingly (Kasar, 2006; Yıldırım & Şimşek, 2009). The research findings were arranged in codes, and common themes were reached with a logical consistency in the organized codes. The research was strengthened with quotations from participant opinions.

RESULTS

In this section, the findings of the research are given. In this section, the findings of the research are given. The findings were presented under the teachers' thoughts about parent coaching during the pandemic process and the changes in parent coaching offered to parents before the pandemic and during the pandemic process.

Teachers' thoughts on parent coaching during the pandemic

The first question of the research, "What do you think about parent coaching during the pandemic process?" was asked to teachers working in private and public schools.

Table 2. Teachers' thoughts on parent coaching during the pandemic

Categories	Participant Codes
Training planning and time management	PRT2, PRT4, PUT1, PUT2, PUT3
Evaluation of education	PUT1, PUT4, PUT2, PRT1
Accessing resources	PRT1, PRT2, PRT3, PRT4, PUT1, PUT3, PUT4
Motivating the student	PRT2, PUT1, PRT3, PUT4

As in Table 2, teachers stated that parent coaching during the pandemic period includes educational planning and time management, evaluation, accessing resources, and motivating students. Some of the participants' opinions are given below.

"*We often offer help to parents in planning activities they will do at home and using time efficiently. Families mostly ask the questions 'How will my son or daughter study through distance education? They can't keep up with the lessons. We can't apply the time at school at home' "* (PRT1, Educational planning and time management).

" ..... even the parent asked me 'How will I understand that my daughter has learned about the roof, how will I find it sufficient?' I think this shows us that parents need support (ie coaching) in assessment" (PUT2, Evaluation of education).

"The parents of the students in our school often ask for opinions on how to access the resources and lecture videos and which one would be healthier. In the Whatsapp groups of the school, we make a lot of announcements about the resources and course hours offered by the ministry. We offer support in accessing resources" (PUT4, Accessing resources).

"We work in a private school. For this reason, our school administration wants us to be in contact with families almost every day during this process. This created the following impression for us: Families cannot motivate their children enough for the lesson in the home environment and they seek support in this regard" (PRT3, Motivating the student).

Changes in parent coaching offered to parents before and during the pandemic

As the second research question, "What kind of changes occurred in the parent coaching you offered to the parents before the pandemic and during the pandemic period?" was directed to the participants.

Table 3. Changes in parent coaching offered to parents before and during the pandemic

Categories	Participant Codes
Increase in responsibility	PRT1, PRT2, PRT3, PRT4, PUT1, PUT2, PUT3, PUT4
Increase in personal experience (in education)	PRT1, PUT1, PUT4
Increase in time in training activities	PRT2, PRT3, PRT4, PUT1, PUT2, PUT4
Decreased student-parent relationships	PRT3, PRT4, PUT3
Decreased student achievement	PUT4, PRT2,

As seen in Table 3, changes in parent coaching offered to parents before and during the pandemic are in the form of an increase in the responsibilities of families, increase in the personal experience of families, increase in time spent in educational activities, decrease in student-parent relationships, and decrease in student achievement. The opinions of the participants on the subject are given below.

"...at this point, there are two important increases. The first is the increase in pressure on the family that we have noticed, and the second is the increased responsibility for controlling education, time, resources, and goals to be achieved. Associated with this increase is the increase in support and responsibility that families expect from us" (PUT4, Increase in responsibility).

"...interestingly, families mostly state that they have never helped their children so much in literacy education and that these experiences will be very useful in the education of their other children. I think this is proof of the increase in the organization and experience in education." (PRT2, Increase in personal experience).

"There is a very strong revolt coming from almost all the parents. They say 'All day we study with the children in front of the computer. We can't take time for ourselves. Even in our dreams, we see the next day's curriculum'. I think this is clear proof that families have not spared time for educational activities until now. Families who take time for themselves while the students are at school have to deal with the lessons while the children are at home" (PUT1, Increase in time in training activities).

"Ali's mother told me that my teacher was afraid to approach the boy as he used to be understanding. When she softened a little, she stated that Ali spent the whole day playing games on the computer and this situation forced her emotionally. The mother felt as if she was torturing her child. I wondered if teachers were also torturing children at school. But the fact is, due to authoritarian or unstable behavior, this process seems to have weakened the relationship between mother and child" (PUT3, Decreased student-parent relationships).

"Teacher, the boy's grades improved, but he did not learn much. What they learned and knew lessened. In the essay given in the course, the number of mistakes in the questions he made increased a lot. With the result of distance education given in this process, the real success of the students decreased. Since parents are not competent like teachers, they do not know how to behave and what to do. That's why parents need support" (PUT4, Decreased student achievement).

CONCLUSION AND DISCUSSION

The research was based on two important points. The first of these was the thoughts of teachers about parent coaching during the pandemic process, and the other was the changes in parent coaching offered to parents during the pandemic process. One of the important findings of the research is the importance of planning training and managing time, evaluation skills, accessing resources, and motivating students at the point of

training coaching. Düzakın and Yalçınkaya (2008) saw the distance education system as a rival to the traditional formal education system. However, he stated that this system would impose different responsibilities on teachers, individuals and families. The results of studies in the field on the increase of people's responsibility support each other.

In order to increase students' interest in education, first of all, their motivation should be increased. One of the important findings of the research is that motivation should be included in parent coaching. Erdem (2012) considered important elements such as understanding students' interests, helping students develop their expectation of success, making the lesson interesting, stimulating students' desire, using rewards, and creating a supportive environment. The research revealed that parents need coaching support for the formation of motivators. Paydar and Doğan (2019) revealed that distance education causes unlimited repetition and encountering too much information. This situation supports the fact that parents in our research support coaching information in terms of accessing and being selective about resources.

Another finding of the study is that parents need coaching information and support because they do not consider themselves sufficient in evaluation activities in the distance education process. Gümüşgül and Aydoğan (2020) revealed in their research that games played in the home environment can be used for evaluation purposes as an alternative evaluation.

At the end of the research, it was seen that the first of the changes in parent coaching was the increase in family responsibilities and personal experiences. The Turkish Education Association (April, 2020) reported that the limited self-learning competence of students in distance learning increases the responsibilities on families and this situation creates financial and moral anxiety in families. The findings of this study and the report support each other. In another study on open education (Can, 2014), it was concluded that due to the distance education of their children, the time and interest of families in education should increase. This result supports the result of the increase in the time spent in educational activities from the changes in parent coaching revealed in this study.

A detailed investigation of the research by associating both dimensions with the concept of parent coaching will provide important clues about a support plan (seminar, parent meetings, parent trainings) to be offered to families. This will provide important contributions to families during the distance education period when they have more responsibilities.

REFERENCES

Beaudoin AJ, Sébire G & Couture M 2014. Parent training interventions for toddlers with autism spectrum disorder. Autism Research and Treatment, 2014(3), 1-15. DOI: 10.1155/2014/839890

Bateman KJ 2017. The effects of the implementation of parent coaching to increase quality of life for children and families affected by autism spectrum disorder. Unpublished Doctoral Dissertation. USA: Philosophy University of Washington.

Başkale H 2016. Determination of Validity, Reliability and Sample Size in Qualitative Studies.Dokuz Eylul University Faculty of Nursing Electronic Journal, *9*(1), 23-28

Can E 2014. Open and distance education: Pedagogical, legal and administrative requirements. *Eurasian Educational Research Congress,* 24-26 April 2014, Istanbul University, Istanbul.

Düzakın E, Yalçınkaya S 2008. Web-based distance education system and predispositions of Çukurova University lecturers. *Çukurova University Journal of Social Sciences Institute,*17(1), 225-244.

Erlandson DA, Harris E L, Skipper B L, Allen ST 1993. Doing naturalistic inquiry: a guide to methods. Sage: Beverly Hills, CA. Aktaran Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013) Qualitative research methods in the social sciences. (9th Edition). Ankara: Seçkin Publishing.

Erdem AR 2012. Motivation in the Classroom, Effective Classroom Management, Ed. Hüseyin Kıran, Ankara: Anı Publishing.

Graham F, Rodger & Ziviani J 2013. Effectiveness of occupational performance coaching in improving children's and mothers' performance and mothers' self-competence. American Journal of Occupational Therapy, 67(1), 10–18. doi: 10.5014/ajot.2013.004648

Gümüşgül O, Aydoğan R, 2020. Evaluation of Leisure Time Spent at Home Due to New Type Coronavirus-Covid 19 with Indoor Recreational Games. Sports Education Magazine. 4 (1), 107-114

Kemp P & Turnbull 2014. Coaching with parents in early intervention an interdisciplinary research synthesis. Infants & Young Children, 27(4), 305–324. doi: 10.1097/IYC.0000000000000018

Hughes SM 2017. Coaching parents of children with ADHD: A western australian study. Unpublished Master Dissertation. Australia: Edith Cowan University.

Özdemir O 2013. Services and support for families. Meeting the counseling, guidance and education needs of families. In A. Cavkaytar (Ed.), Family education and guidance in special education (s. 55-84 ve 177-212). Ankara: Vize Publishing.

Prata J, Lawson W & Coelho R 2018. Parent training for parents of children on the autism spectrum: A review. Journal of Clinical Neurosciences and Mental Health, 5(3), 1-8. doi: 10.21035/ijcnmh.

Rush DD & Shelden ML 2011. The early childhood coaching handbook. USA, Baltimore: Brookes.

Türk Dil Kurumu. 2021 www.tdk.gov.tr. Received on 20.5.2021 from.

TEDMEM. 2020. Continuing learning in the COVID-19 pandemic. Retrieved 30 May 2021 from https://tedmem.org/covid19/covid-19-salgininda-ogrenmenin-surdurulmesi

THE EFFECTS OF THE COVID-19 EPIDEMIC PROCESS ON COMMUNICATION SKILLS IN SPECIAL EDUCATION

Hacer Irmak[*], Songül Karabatak[**]

[*]*Ministry of National Education, Istiklal Secondary School Elazig, Turkey*
ORCID ID: 0000-0003-4472-9365

[**]*Firat University, Faculty of Education, Department of Measurement and Evaluation in Education, Elazig, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-1303-2429

ABSTRACT

Unfortunately, communication and interaction issues have been ignored for individuals who need special education during the pandemic period. The description of the problems experienced by special education individuals during the pandemic process by teachers and parents is essential in determining the type and direction of support to be provided to these individuals within the family and the support to be provided to the family. For this reason, this research aims to identify the problems experienced by special education individuals in the communication process during the pandemic period and to offer various suggestions about how these communication deficiencies can be overcome. The research was designed in the survey model and carried out as qualitative research. Participants were determined by the purposive sampling method. A semi-structured interview form was used while collecting the data. Descriptive analysis was used in the analysis of the data. At the end of the study, the problems related to the communication skills of special education individuals during the Covid-19 process were listed as follows: (1) inability to control closeness during communication, (2) inability to use the tone of voice, gestures, and mimics correctly in communication, (3) introversion (adherence to instructions), (4) inability to communicate in context, (5) difficulty in empathizing, and (6) inability to adapt to communication with technological devices. The solutions produced for these problems are listed as follows: (1) creating communication rules, (2) using differential reinforcement methods, (3) creating free communication time (sharing daily routine), (4) modeling through sample simulations and social stories, (5) completion of the story and the game if you were it, and (6) being a model and increasing motivation for communication with new devices.

Keywords: Covid-19, Communication Skills, Special Education

COVİD-19 SALGINI SÜRECİNİN ÖZEL EĞİTİMDE İLETİŞİM BECERİLERİNE ETKİLERİ

ÖZET

Pandemi döneminde özel eğitim bireyleri için iletişim ve etkileşim konuları maalesef göz ardı edilmiştir. Özel eğitim bireylerinin pandemi sürecinde yaşadıkları sorunların öğretmenler ve ebeveynler tarafından betimlenmesi aileye sunulacak desteğin yanında aile içerisinde bu bireylere sunulacak desteklerin türünü ve yönünü belirlemede de oldukça önemlidir. Bu nedenle bu araştırma, özel eğitim bireylerinin pandemi dönemindeki iletişim sürecinde yaşadıkları sorunları tespit etmeyi ve bu iletişim eksikliklerinin nasıl giderilebileceği ile ilgili çeşitli öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma tarama modelinde desenlenmiş ve nitel bir araştırma olarak yürütülmüştür. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler toplanırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analizden faydalanılmıştır. Çalışma sonunda Covid-19 sürecinde özel eğitim bireylerinin iletişim becerileri ile ilgili sorunlar şu şekilde sıralandı: (1) iletişim esnasında yakınlık kontrolü yapamama, (2) iletişimde ses tonu, jest ve mimiklerin doğru kullanamama, (3) içe dönüklük (yönergeye bağlılık), (4) bağlama uygun iletişim kuramama, (5) empati kurmada güçlük, ve (6) teknolojik cihazlar ile yapılan iletişime uyum sağlayamama. Bu sorunlara yönelik üretilen çözümler şu şekilde sıralanmıştır: (1) iletişim kuralları oluşturma, (2) ayrımlı pekiştirme yöntemlerinden yararlanma, (3) serbest iletişim zamanı oluşturmak (günlük rutini paylaşmak), (4)

örnek simülasyonlar ve sosyal öykü yolu ile modelleme, (5) hikâye tamamlama ve sen o olsaydın oyunu ve (6) yeni cihazlar ile iletişim için model olma ve motivasyonu artırmak.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, İletişim Becerileri, Özel Eğitim

INTRODUCTION

With a general definition, Latin-based communication is the process of exchanging information between the source and the receiver, transferring information, and assigning an ordinary meaning to this transfer. The Covid-19 pandemic, which has been seen in all countries and has become a global crisis, has negatively affected social relations and the economy and education. Due to the spread effects of this global epidemic, a new concept of "social distance" has entered our lives. Before the pandemic, with the effect of cultural habits, individuals mostly preferred face-to-face communication. As a result of the pandemic and its effects, communication evolved into remote communication with social distance.

This change in interpersonal interactions has affected many people as well as individuals who need special education. Individuals with special educational needs have problems initiating, managing, and adequately terminating relationships with others. The pandemic process has caused significant losses in the social communication of individuals who need special education.

Acquiring a skill alone is not enough for special education individuals. The skills of these individuals should be observed, experienced in designed or natural environments, and their use should be reinforced under the skill context. Individuals' adaptation to social life significantly impacts their life satisfaction and quality (Akkaya, 2018). This is also true for communication skills. The success they show in communication can provide social acceptance of these individuals by increasing their adaptation to society and their success in communication.

Special education individuals are significantly behind those who show normal social, cognitive, and academic development (Batu, Bozkurt, and Öncül, 2014). For this reason, special education individuals need to acquire some skills in order to carry out the communication process in a healthy way. These skills are divided into "pre-verbal" and "post-verbal" (Bopp & Mirenda, 2011). Pre-verbal skills are nonverbal skills that have a communicative function. Imitation and gestures are among these skills. Gestures are defined as actions that produce communication using hands, fingers, arms, facial expressions, and body movements (Bruner, 1975). Copying observed behaviors is the skill of imitation (Zaghlawan, 2011). Post-verbal communication skills follow these skills. All communication skills specified are the skills that special education individuals should acquire to realize, maintain and terminate communication.

Special education individuals show some deficiencies in choosing models, observing, and imitating a particular motivation (Bopp & Mirenda, 2011). In addition, special education individuals learn more efficiently and effectively by trial and error, even if it causes a waste of time (Fagard, Rat-Fischer, Esseily, Somogyi & O'Regan 2016). For special education individuals to fulfill their responsibilities in communication correctly, they need to have imitation skills and the ability to observe the skill in its natural environment. In order for a skill to be imitated, it must be observed.

The change and differentiation in the communication of individuals with each other during the pandemic process causes special education individuals to have problems observing these behaviors in the natural environment and imitating these skills. It is an indisputable fact that special education individuals are more affected during the pandemic due to their health problems. The lack of communication of these individuals due to the pandemic increases the importance of the research. In addition, it is essential to determine the attitudes of special education individuals in this period in terms of support to be provided to these individuals

to maintain communication through other channels that are suitable for social distance. The determination of the problems experienced by special education individuals during the pandemic process will also shape the content of the training to be offered to the family and the individual during the distance education process.

Unfortunately, communication and interaction for special education individuals during the pandemic period are an issue that has been ignored or not attracted attention. The description of the problems experienced by special education individuals during the pandemic process by teachers and parents is very important in determining the type and direction of support to be provided to these individuals within the family and the support to be provided to the family. For this reason, this research aims to identify the problems experienced by special education individuals in the communication process during the pandemic period. In this way, the contributions of the research are to offer alternatives related to communication and interaction during the pandemic period and contribute to the elimination of these communication deficiencies after the pandemic. For all these reasons, answers to the following questions were sought.

1- What are the problems experienced by special education individuals in their communication with others?

2- What are the solutions for the problems encountered by special education individuals in their communication with others?

METHOD AND MATERIALS

Research Model

The research aimed to identify the problems experienced by special education individuals at communication and the solutions to be offered for these problems. For this reason, the research was designed in the scanning model and carried out as qualitative research. Descriptive analysis was used in the research. Descriptive analysis aims to bring together the data collected from interviews and observations with the reader in an organized and interpreted way. In most descriptive analyzes, the data are classified according to predetermined themes, the findings related to the classified data are summarized, and the summaries are interpreted with the subjective knowledge of the researcher. In addition, the researcher establishes a cause-effect relationship between the findings and, if necessary, makes comparisons between the cases with structural differences (Kitzinger, 1995; Kvale, 1994).

Study Group

In the study, the participants were determined by the purposeful sampling method. Purposive sampling is the samples selected from the participants that provide an in-depth examination of the situations that are expected to provide rich information for research. In this sampling, criteria that will provide information for the research are determined, and participants are selected according to these criteria (Yıldırım & Şimşek, 2000). This research group consisted of special education teachers working in Elazig Provincial Directorate of National Education and parents of special education individuals. First, the parents of special education students were reached and asked whether they could participate in the research. Five parents stated that they volunteered to participate in the study. The teacher of the same student was reached after obtaining the participation approval from the parents.

The first individual who needs special education was coded as “1”, the teacher as “T1” and the parent as “P1”. T2 and P2 are the second selected student, and T3 and P3 are the teacher and parent of the third student. Information about the participants is as seen in Table 1.

Table 1. Demographic Information of Participants

Participant Code	Gender	Education Level	Seniority/Age	Participant Code	Gender	Education Level	Seniority/Age
T1	Male	Graduate Level	5/28	**P1**	Female	Graduate	-/45
T2	Male	Undergraduate Level	18/44	**P2**	Female	High School	-/33
T3	Male	Graduate Level	10/32	**P3**	Male	Middle School	-/40
T4	Female	Graduate Level	9/30	**P4**	Female	Graduate Level	-/38
T5	Female	Graduate Level	4/27	**P5**	Male	Middle School	-/35

Validity and Reliability

Persuasiveness: It constitutes the internal validity dimension of the study. The credibility dimension of the study is that the descriptive analysis used in the study is an effective and practical method used in previous studies, and the literature supports it. While determining the sample group, the sample selection that will provide more information in the field has strengthened the credibility dimension of the research.

Transferability: To represent the external validity of the study and to strengthen the transferability in the research, expert opinion was sought while preparing the interview questions, the interview form was tested and adapted with a pilot application before the interviews, direct quotations were made from the interviews to the study, and common themes were formed by grouping the interview data.

Reliability: To demonstrate that the findings of the research and a consistent process were followed in the interpretation of these findings, the findings of the study were sent to a special education specialist who is an expert in the field. In the study, both experts were asked to re-code their views. After the differences of opinion and consensus were determined in these codings, the reliability formula suggested by Miles and Huberman (1994) was used, and the reliability was calculated as 96%.

Confirmability: Before starting the study, necessary permissions were obtained, and essential information was given by meeting with the institution's directors, teachers, and parents. Participants filled out forms stating that they voluntarily participated in the study. While this was achieved, first of all, the parents of the students were reached, and after the approval, the teachers of the same students were reached. Participants were presented in the form of coding.

Data Collection Process

Research data were collected with semi-structured interview questions. After reviewing the literature on interview questions, deficiencies were identified, and interview questions were prepared on these deficiencies. Expert opinion was taken for the prepared interview questions, corrections were made in the questions, and the questions were finalized.

Analysis of Data

Descriptive analysis was used to analyze the data of the research. With this method, the findings are revealed by explaining and interpreting the systematic and clearly described data, in which the views of the participants are quoted in order to present the findings more strikingly (Yıldırım & Şimşek, 2009).

FINDINGS

In the research, the question "What are the problems that special education individuals experience in communication?" was asked to participant teachers and parents. As a result of the analysis of the opinions received from the participants, the theme of Problems was created. The categories related to the theme and the views of the participants are as seen in Table 2.

Table 2. Communication Problems of Special Education Students in the Covid-19 Period

Problems	**Participant Comments**
Proximity control in communication	"…in this process, special education students lost contact with people other than their households, as they had to be confined to their homes. They tend to talk and touch, whether they know people or not…" (T1)
Incorrect use of tone of voice, gestures and facial expressions in communication	"…my special education student has started to answer the questions asked with gestures. Response with head and hands instead of verbal expressions. .."(T4)
Introversion (adherence to direction)	"Due to the pandemic, we do not allow our child to talk to foreigners. Just talk to us. But her teacher said she did not talk in class either. He was timid…" (P1)
Contextual communication problems	"…we even taught how to wave when leaving, but I have to give him an instruction as "let us see, wave your hand." I tell him what to do…" (T2)
Difficulty empathizing	"…sometimes I think my child does not understand me. He doesn't understand when I say his brother hurts, he takes his toys and makes him cry…" (P2)
Inability to adapt to communication with technological devices	"…but we are having problems with my child's communication on the phone. The child does not want to talk to family members by phone. He immediately hangs up the phone…" (P3)

As seen in Table 3, among the problems that arise in communication are the inability of the special education individual to control the proximity in communication, that is, the special education individuals contacting people they do not know and giving unnecessary information. In addition, special education individuals experience problems such as not being able to use the tone of voice, gestures, and mimics correctly in communication, being introverted (depending on the directive), not communicating under the context, having difficulty in empathizing, and not being able to adapt to communication with technological devices.

In the research, the participants were asked, *"What can be done for the problems experienced by special education individuals in their communication processes?"* was asked to the participants. The answers given

to the question were analyzed under the theme of Solution Suggestions. Participant opinions regarding the Solution Suggestions theme and categories of the theme are as seen in Table 3.

Table 3. Solution Suggestions for Communication Problems of Special Education Students in the Covid-19 Period

Solution Suggestions	Participant Comments
Creating protocols	"…At this point, we can do as a solution is to create new rules regarding the communication of special education individuals and adopt them. For example, creating a new rule about speaking to strangers or speaking without permission…" (T1)
Utilizing differential reinforcement methods.	"… Enthusiastic reinforcement of correct behavior by ignoring miscommunications. Using expressions like applause, well done…" (T2)
Creating free communication time (sharing daily routine)	"…I think that parents should have daily conversations with their children. We have seen a lot of benefits…" (P3)
Modeling through exemplary simulations and social stories	"…we tried to make sample communication simulations with social stories and imitation in order to reduce the dependency on the directive, but since we run these simulations in a way that pays attention to the pandemic, it is almost impossible to eliminate the problems …" (T4)
Story completion and "if you were him" game	"…the student fills the speech bubbles of the person he/she chooses. I also chose my own. Then we vocalize so that we help him choose the words that are suitable for the context…" (T3)
Being a model for communication with new devices and increasing motivation	"…We become a model for video chatting on computers, phones, and new technologies. We enthusiastically reinforce when successfully connected…" (P3)

The solution suggestions presented in Table 3 for the problems related to communication are as follows: Creating new communication rules, using different reinforcement methods, increasing modeling through simulations and social storytelling, completing the story and doing the activities "if you were him", being a model in communication with new devices and increase motivation, and creating free communication times.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The study aimed to determine the problems experienced by special education individuals in communication during the Covid-19 epidemic and the solutions to these problems. At the end of the study, it was revealed that individuals who need special education experience problems experienced during communication during the Covid-19 process such as not being able to control proximity, not using the tone of voice, gesture, and mimics correctly in communication, introversion (adherence to instructions), inability to communicate under the context, difficulty in establishing empathy, and inability to adapt to communication with technological devices. For the solution of these problems, suggestions were produced such as increasing motivation, creating communication rules, using different reinforcement methods, creating free communication time (sharing daily

routine), modeling through sample simulations and social stories, story completion, and being a model for communication with the game and new devices.

One of the study's significant findings is that special education individuals cannot speak under the context, and they exhibit speech and introverted behaviors based on gestures and mimics. It has been concluded that there is a problem in the attention of the special education individuals' families towards their children during the pandemic period. Children who receive enough attention in the family use less mimics and express themselves more easily verbally, while children who do not receive enough attention in the family show introverted behaviors (Aydın & Koparan, 2019). It also provides essential clues for special education students' introverted behaviors and expressing themselves with gestures and facial expressions.

The results obtained in the research regarding the solution of the problems experienced by special education individuals at the point of communication are remarkable. It has emerged that appropriate communication models can be developed through differential reinforcement, simulations, and social stories to solve communication problems. Şeker and Aslan (2015) stated that the orientation of refugee children could be completed thanks to videos and appropriate models. Although the research is different from this research in the context of the study group, it is thought that it will be beneficial in terms of suggestions.

Mosselson (2006) stated in his study that for the solution of communication problems arising from bilingual language, activity-oriented games and singing activities should be carried out, and empathy activities should be supported to make them feel more comfortable. This showed that it is essential to use activities to direct individuals to be effective and correct communication.

REFERENCES

Akkaya MA 2018. People first, communication first: Public relations for information and document Managers, 32(1), 59-61. Available at: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/ 2911/2823. [15.05.2020]

Aydın Ş, Koparan T 2019.The role of families in primary school students' social communication. Üsküdar Universtiy Journal Of Socıal Scıences. (4), 145-157

Başkale H 2016. Determination of Validity, Reliability and Sample Size in Qualitative Studies.Dokuz Eylul University Faculty of Nursing Electronic Journal, *9*(1), 23-28

Bopp KD, Mirenda P 2011. Prelinguistic predictors of language development in children with autism spectrum disorders over four-five years. Journal of Child Language, 38(3), 485-503. DOI: 10.1017/S0305000910000140

Bruner J 1975. From communication to language - Psychological perspective. Cognition, 3(3), 255-287. DOI: 10.1016/0010-0277(74)90012-2

Fagard J, Rat-Fischer L, Esseily R, Somogyi E, O'Regan JK 2016. What does it take for an infant to learn how to use a tool by observation? Frontiers in Psychology, 7. doi:10.3389/fpsyg.2016.00267

Şeker BD & Aslan Z 2015. Refugee Children in the Educational Process: An Social Psychological Assessment. Journal of Theoretical Educational Science, 8(1), 86-105.

Mosselson, J 2006. Roots & routes: A re-imagining of refugee identity constructions and the implications for schooling. Current Issues in Comparative Education, 9(1), 20–29

Kitzinger, J 1995. Qualitative research: Introducing focus groups. BMJ, 311(7000), 299-302.

Kvale S 1994. Interviews: An introduction to qualitative research interviewing. Sage Publications, Inc

Batu SE, Bozkurt F, Öncül N 2014. Effectiveness of mother delivered simultaneous prompting taught by visual support on teaching chained skills to their children with autism. Education and Science, 39(174), 91-104. DOI: 10.15390/EB.2014.2367.

Zaghlawan H 2011. *A parent-implemented intervention to improve spontaneous imitation by young children with autism.* (Unpublished doctoral dissertation). University of Illinois, Urbana, Illinois.

Yıldırım A, Şimşek H 2006. Qualitative research methods in the social sciences. (6th Edition). Ankara: Seçkin Publishing

OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES ON THE PROBLEMS THEY EXPERIENCED IN ACCESSING DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PROCESS

Hakan Polat*

**Fırat University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Elazig, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-0271-3747

ABSTRACT

Educational practices are sometimes disrupted for various reasons or are carried out in different ways. For example, climatic conditions, natural disasters or epidemics may cause disruptions in education from time to time. The COVID-19 epidemic, which emerged in Wuhan, China in December 2019, has spread and affected the whole world. During the COVID-19 process, education and training activities were carried out with distance education. In this research, it is aimed to determine the problems and solution suggestions regarding the distance education activities carried out during the COVID-19 process. The study group of the research consists of 34 teacher candidates. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the research. Content analysis method was used in the analysis of the data obtained with the semi-structured interview form. According to the results of the research, the most common problems faced by teacher candidates in distance education are; internet connection problem, lack of computer, lack of internet, excess number of siblings, internet infrastructure problem and power cut. Suggestions made by pre-service teachers in order to avoid such problems while accessing distance education during the pandemic process and to continue a more effective education; it was stated with opinions such as providing internet and device support, elimination of internet infrastructure deficiency, provide equal opportunity, not changing lesson hours, providing continuous communication , provide active participation in the lesson, increasing the live lessons and using interesting materials.

Keywords: COVID-19, Distance Education Problems, Teacher Candidates.

INTRODUCTION

It is seen that educational practices are sometimes disrupted for various reasons or carried out in different ways. For example, climatic conditions, natural disasters or epidemics may cause disruptions in education from time to time. The COVID-19 epidemic, which emerged in Wuhan, China in 2019, has spread and affected the whole world. The first COVID-19 case in Turkey was announced on March 11, 2020. On the same date, the World Health Organization (WHO) announced this epidemic disease to the whole world as a pandemic.

Along with the COVID-19 epidemic, it had many negative effects on health, economic and social aspects, as well as in the field of education. As a result of this, it has been observed that education has been disrupted in many countries, including developed countries. Due to the long course of the epidemic, many countries have searched for different ways to continue their education activities and produced alternative solutions. In Turkey, the Ministry of National Education continued its distance education activities with information networks (EBA), television (EBA TV) and virtual classroom software (Zoom). Higher education institutions have also decided to continue with distance education.

Distance education has been used in various ways in various education levels, courses, in-service training, experimental research and for many purposes until the COVID-19 process. There are many definitions in

the literature regarding the concept of distance education. Moore and Kearsley (2005) distance education; it is a planned, institutional and managerial activity in which the learner and the teacher are located in different places, and that includes the use of different technologies by applying special course design and teaching methods. In the COVID-19 process, there has been a process in which lessons are carried out with computer and internet-based technologies, and television is used at some levels.

Distance education has been used as a solution to prevent the disruption of education with the closure of schools during the COVID-19 process. Compared to face-to-face education, it can be said that distance education has benefits and limitations. It is possible to count many advantages such as providing equality of opportunity, affordability, lifelong learning, individual learning, rich learning environment, and education opportunities for large masses (Moore and Kearsley, 2005; Usun, 2006; Kaya, 2002). It can be said that distance education has advantages as well as disadvantages. They are listed as not being effective in gaining affective and psychomotor behaviors, insufficient communication and interaction, reducing socialization, not being useful in applied lessons, not getting immediate feedback from students, being inefficient compared to face-to-face environment (Usun, 2006; Kaya, 2002).

Until the COVID-19 process, students, like many instructors, did not use distance education tools. In this process, both instructors and students have made great efforts to adapt to the distance education environment and to cope with the problems. Although the educational practices that have been disrupted by COVID-19 continue, their effectiveness and problems have been constantly discussed. In this research, it is aimed to determine the problems and solution proposals in accessing distance education during the COVID-19 process. For this purpose, answers were sought to the following questions.

1. Have you had any problems while attending distance education courses due to the environment and conditions you are in? Please explain briefly.
2. What are your suggestions for the smooth running of distance education during the COVID-19 process?

METHODS

In this study, in which the problems experienced in accessing the COVID-19 distance education and the solution proposals were determined, the phenomenology pattern, which is included in the qualitative research methods, was used. Qualitative research is a preferred research method in terms of benefiting from the experiences of the researched people and understanding their feelings and thoughts (Ekiz, 2003). Phenomenology, on the other hand, defines individuals' perceptions of a concept or phenomenon in their lives (Creswell, 1998). Phenomena can appear in different forms such as events, experiences, perceptions, orientations, concepts and situations in the world we live in. We may not fully understand these phenomena, which we encounter in different ways in our daily lives. Phenomenology design provides a suitable research ground for studies conducted to investigate phenomena that we are not completely unfamiliar with but whose meaning we cannot fully grasp (Yildirim and Simsek, 2011). The cases focused on in this study are the views on the problems experienced in accessing distance education during the COVID-19 process. In this context, the views of pre-service teachers were examined in depth.

Working Group

Purposive sampling method, which is one of the probability-based sampling methods, was used to determine the study group. The study group of the research consists of 34 pre-service teachers studying at the Faculty of Education of Firat University. The participants were determined on a voluntary basis and were pre-service teachers studying in various departments. 23 of the participants are girls and 11 are boys. During the COVID-19 process, higher education institutions have also carried out their activities with distance education. For this reason, it was thought that pre-service teachers had knowledge and experience about distance education.

Table1. Gender distribution of teacher candidates

Gender	f	%
Girl	23	67,65
Boy	11	32,35

Data Collection Tools

The interview form developed to collect data in the research consists of two parts. In the first part, there are questions that determine the gender of the participants, the device they use to access distance education and the type of internet. In the second part, there are two open-ended questions that include the questions of the research and were developed by the researchers after a wide literature review. The questions developed were submitted to the opinions of six teachers as well as three faculty members from the field of educational sciences in order to obtain expert opinion for content validity. Necessary adjustments were made on the questions in line with the suggestions of these experts. The questions were placed in a semi-structured interview form and presented to the teacher candidates for their opinions.

Validity and Reliability

In order to determine the reliability of the research, the opinions of four faculty members who are experts in the field of educational sciences were consulted. The interview forms and the category list created by the researchers were examined by the experts. The categories are matched so that no answers are left uncovered. After matching, nine opinions were placed in different categories with the advice of experts. In order to calculate the reliability, the formula developed by Miles and Heberman (1994) that measures the consistency between expert and researcher evaluations was used. With this calculation, the reliability of the research was found to be 94.4%. In qualitative research, the agreement between expert and researcher evaluations should be 90% or more to ensure reliability (Saban, 2008). Thus, the internal validity of the research was ensured. External validity is ensured by selecting the sample of the study in a way that allows generalization. Karasar (2008) defined external validity as the generalizability to real life of a result obtained on a sample group and under research conditions.

Analysis of Data

Content analysis method was used in the analysis of the obtained data. Content analysis is gathering similar data within the framework of certain concepts and themes and interpreting it in a way that the reader can understand (Yildirim and Simsek, 2011). In other words, it is a systematic, repeatable technique in which some words in a text are summarized with smaller content categories with encodings containing certain rules (Buyukozturk et al., 2009). All of the interview forms (n=34) in which the data were collected in the study were accepted as valid. The forms containing the opinions of the teachers were coded as TC1, TC2, TC3… TC34. While analyzing the opinions of the teachers, firstly similar expressions were grouped and themes and categories were created. By placing the opinions in appropriate categories, the frequency values of the opinions containing similar expressions were determined. In order to present exemplary views, the remarkable views of the teachers are included by direct quotation.

FINDINGS

The device and internet type used by the teacher candidates participating in the research for distance education were questioned. The findings regarding the obtained data are presented in Table 2.

Table 2. The device and internet type that teacher candidates use for distance education

Device used for distance education	f	Internet Connection Type	f
Computer	26	Fixed internet	25
Smart phone	15	Mobil internet	16

Of the pre-service teachers participating in the research, 26 benefited from distance education using a computer and 15 using a smart phone. Seven of the pre-service teachers used both computers and smart phones. While 25 of the pre-service teachers used fixed internet as their internet connection type, 16 of them accessed distance education using mobile internet. Similarly, seven people used both mobile and fixed internet connection types.

In the research, the “Have you had any problems while attending distance education courses due to the environment and conditions you are in? Explain briefly.” the findings related to the question were analyzed. The categories and codes that emerged as a result of the analysis are given in Table 3.

Table 3. The difficulties experienced by teacher candidates in accessing distance education

Category	Code	Participants
I had a problem		TC1, TC2, TC3, TC5, TC8, TC9, TC10, TC11,TC13, TC14, TC17, TC18, TC19, TC20, TC22, TC24, TC26, TC30, TC31, TC33
	Internet connection problem	TC1, TC2, TC3, TC8, TC10, TC13, TC14, TC17, TC19, TC22, TC25, TC30, TC31

	Lack of computers Lack of internet Excess number of siblings Internet infrastructure problem Power cut	TC1, TC9, TC10, TC11, TC18, TC26, TC31 TC9, TC11, TC17, TC20, TC24, TC33 TC2, TC9, TC17, TC25, TC26 TC3, TC5, TC8, TC11, TC20 TC2, TC14, TC30
I had no problems		TC4, TC6, TC7, TC12, TC15, TC16, TC21, TC23, TC27, TC28, TC29, TC32, TC34

According to Table 3, 21 of the pre-service teachers stated that they had problems in accessing distance education, while 13 of them stated that they did not have any problems. The codes that emerged from the statements of those who had problems; internet connection problem (f=13), lack of computer (f=7), lack of internet (f=6), excess number of siblings (f=5), internet infrastructure problem (f=5) and power outage (f=3) is in the form. The pre-service teachers who did not have any problems stated that they have sufficient devices and internet connection to access distance education. The sample views of the pre-service teachers regarding this question are given below:

"Since I live in a rural area, we have a telephone network problem and the internet is not available in most places. Since there is no infrastructure, we cannot use home internet. For this reason, I could not attend most of the classes. For the compulsory exams and assignments, I drove to a certain point and handed over the exams and assignments there. As a technological tool, I had no problems. Our biggest problem was the phone network problem. These conditions have made the difficult distance education more difficult." TC3

"I didn't have any problems because I was logging in from the computer, but I could have trouble when there was a power cut because I was logging in with wifi. Since I live in the center, I can say that I did not experience many problems, but when the internet was weak, the video and sound quality was very low and I could not get efficiency." TC14

"Unfortunately, I have often experienced internet and connection problems. Having more than one siblings who is a student at home and not having an internet connection at home made it difficult to attend classes because unfortunately internet was not enough for us to attend all classes." TC17

"Since I have a fast connection in the city environment, I did not have any problems in participating in the distance education classes that were announced in advance." TC28

In the research, the "What can be done to ensure that participation in distance education can be carried out smoothly and effectively during the COVID-19 process?" the findings related to the question were analyzed. The categories and codes that emerged from the opinions are given in Table 4.

Table 4. Suggestions for a smooth and effective participation in distance education

Suggestions	**Participants**
Providing internet and device support	TC1, TC2, TC3, TC5, TC9, TC10, TC16, TC17, TC18, TC20, TC21, TC28, TC29, TC30, TC31, TC32, TC33

Elimination of internet infrastructure deficiency	TC2, TC4, TC14, TC16, TC20, TC26, TC29, TC30, TC31, TC32
Provide equal opportunity	TC2, TC3, TC5, TC7, TC9, TC16, TC20, TC29, TC32
Not changing course hours	TC1, TC9, TC11, TC15, TC16, TC21, TC27
Providing continuous communication	TC1, TC12, TC14, TC24, TC26, TC28
Provide active participation in the lesson	TC2, TC5, TC9, TC23, TC25, TC32
Increasing the live lessons	TC12, TC19, TC21, TC25, TC27
Using interesting materials	TC2, TC5, TC14, TC15
Seminars for students and teachers	TC1, TC25, TC29
Homework evaluation instead of exams	TC3, TC13, TC17
Attendance obligation	TC15, TC18, TC19
I have no suggestions	TC6, TC8, TC34
Providing guidance to students	TC14, TC28
Creating an effective learning environment	TC4, TC5
Extension of exam periods	TC11, TC17
Preventing cheating in exams and homework	TC19, TC33
Teachers coming to lesson prepared	TC28

Suggestions of teacher candidates in order to ensure that participation in distance education can be carried out smoothly and effectively during the COVID-19 process; providing internet and device support (f=17), elimination of internet infrastructure deficiency (f=10), provide equal opportunity (f=9), not changing lesson hours (f=7), providing continuous communication (f=6), provide active participation in the lesson (f=6), increasing the live lessons (f=5), using interesting materials (f=4), seminars for students and teachers (f=3), homework evaluation instead of exams (f=3), attendance obligation (f=3), providing guidance to students (f=2), creating an effective learning environment (f=2), extension of exam periods (f=2), preventing cheating in exams and homework (f=2) and teachers coming to lesson prepared. (f=1). In addition, three pre-service teachers expressed an opinion as "I have no suggestions". The sample views of the pre-service teachers regarding this question are given below:

"First of all, everyone needs to be able to participate in the course equally. It is important for our country to detect the students who cannot participate in the course from distance education and to reach the internet as soon as possible and do the necessary. On the other hand, a study should be carried out to increase the participation in the course and the efficiency of the course, and course material should be prepared by the instructor that can attract the attention of the student." TC5

"We can create a seminar environment with experts in a certain field. Live lessons are more productive for us than uploading videos. We can use homework-based assessment and evaluation rather than exams." TC13

"I don't know how it would be better during the pandemic we are in, but network and internet infrastructure works, video and audio quality, online and offline platforms may be different in course materials, communication with students can be improved." TC14

"Everyone should have equal access to communication tools such as tablets, computers and the internet. In this way, equality of opportunity can be achieved. These opportunities can be provided to students who do not have technological opportunities and internet. Internet infrastructure technique should be made more adequate. Methods and techniques should be developed to enable students to participate more actively in the lessons. If equal conditions are provided for everyone, regular attendance of students should be ensured. Education and training should be more controllable and systematic." TC32

DISCUSSION AND CONCLUSION

In this study, the opinions of pre-service teachers about the problems experienced in accessing distance education during the COVID-19 process and solution suggestions were examined. The results obtained within the scope of the research are given below.

It is seen that the majority of the teacher candidates participating in the research are girls. It was determined that pre-service teachers preferred the computer as a device to access distance education, and those who did not have the opportunity to access it via smart phones. It has been observed that they mostly prefer to connect to fixed internet for internet connection, but those who do not have internet connection or those who have problems connect to mobile internet. Afsar and Buyukdogan (2020) stated in their study that students mostly follow the lesson with the computer. Karatepe et al. (2020) stated in their study that the most used communication tool after mobile phones by teacher candidates to access distance education is laptop computer. They also stated that pre-service teachers mostly use fixed internet lines while attending synchronous lessons.

Most of the pre-service teachers stated that they had problems in accessing distance education. their problems; internet connection problem, lack of computer, lack of internet, excess number of siblings, internet infrastructure problem and power cut. A small number of pre-service teachers who did not have any problems stated that they have sufficient devices and internet connection to access distance education. Similarly, studies have been conducted stating that some students experienced problems due to the lack of devices and internet facilities during the COVID-19 process (Cankaya and Izmirli, 2020; Arslan et al., 2021; Bayburtlu, 2020; Kurtuncu and Kurt, 2020; Yildiz and Vural, 2020; Burke and Dempsey, 2020). There are studies stating that the most common problem regarding distance education is accessing the internet (Sercemeli and Kurnaz 2020; Wang et al., 2020; Bakioglu and Cevik, 2020; Pinar and Akgul, 2020; Sever and Ozdemir, 2020). There are similar studies stating that one of the prominent problems in distance education is internet connection and distance education infrastructure problems bulunmaktadır (Karakus, et al., 2020; Sakarya and Zahal, 2020; Sahu, 2020; Kurtuncu and Kurt, 2020; Aktas, 2020; Avci and Akdeniz, 2020; Altinpulluk, 2021). Canpolat and Yildirim (2021) stated that there are students who have problems due to electricity and internet outages as well as device, internet and infrastructure problems.

Suggestions of teacher candidates in order to ensure that participation in distance education can be carried out smoothly and effectively during the COVID-19 process; providing internet and device support, elimination of internet infrastructure deficiency, provide equal opportunity, not changing lesson hours, providing continuous communication, provide active participation in the lesson, increasing the live

lessons, using interesting materials, seminars for students and teachers, homework evaluation instead of exams, attendance obligation, providing guidance to students, creating an effective learning environment, extension of exam periods, preventing cheating in exams and homework and teachers coming to lesson prepared.

In the COVID-19 process, there are studies stating that the difference between students in terms of opportunities, inequality of opportunity also arises and this should be prevented (Yilmaz et al., 2020; Bennett et al., 2020). Bayburtlu (2020) stated that students should be provided with device and internet access, and that student teachers and parents should be given training so that they are not affected by the negative effects of distance education. There are studies that concluded that the lack of infrastructure should be eliminated (Balaban and Tiryaki, 2021; Bayburtlu, 2020), and that the duration of classes should be increased (Arslan et al., 2021; Pinar and Akgul, 2020), ensuring everyone's access and effective use (Can, 2020), providing guidance on the use of distance education (Sercemeli and Kurnaz, 2020; Cakin and Akyavuz, 2020), making and designing an effective and qualified learning environment (Can, 2020; Bozkurt, 2020), devices and internet should be provided to students (Avci and Akdeniz, 2020) and trainings should be organized for students and teachers (Aktas et al, 2020; Avci and Akdeniz, 2020). In their study, Canpolat and Yildirim (2021) concluded that it is necessary to provide device support to students, to provide equal opportunities and opportunities, to provide free and unlimited internet support to teachers and learners, and to increase participation in distance education. Bozkurt (2020) stated that it is necessary to invest in technology infrastructure and educational technologies in a meaningful way and according to the needs, to strengthen the communication between the stakeholders in the distance education processes and to give importance to process-oriented approaches in measurement and evaluation.

In the study, it was determined that pre-service teachers had difficulties in accessing distance education during the COVID-19 process, especially due to poor internet infrastructure, device shortages and impossibilities. If these problems are eliminated by taking into account, distance education can become more effective. In future research, the problems experienced by teachers who teach during the COVID-19 process and solution suggestions can be discussed. In addition, the opinions and suggestions of school administrators regarding the problems in the COVID-19 process can also be examined.

REFERENCES

Aktas O, Buyuktas, B, Gulle M, Yildiz M 2020. Sports science students' attitudes towards distance education during isolation days caused by covid-19 virus. Sivas Cumhuriyet University Journal of Sport Science, 1(1), 1-9.

Altinpulluk H 2021. Examination of the views of faculty members in Turkey related to distance education applications in the covid-19 pandemic process. Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty, 41(1), 53-89.

Arslan K, Ari AG, Kanat MH 2021. Views of the parents on the distance education process given in the covid-19 pandemic. ulakbilge, 57 (2021 February): s. 192–206.

Avci F, Akdeniz EC 2021. Assessment of teachers on the covid-19 epidemic and problems encountered in distance learning process. International Journal of Social and Educational Sciences, 3(4), 117-154.

Bakioglu B, Cevik M 2020. Covid-19 science teachers' views on distance education in the covid-19 pandemic process. Electronic Turkish Studies, 15(4), 109-129.

Balaman F, Hanbay TS 2021. The opinions of teachers about compulsory distance education due to coronavirus (covid-19). Journal of the Human & Social Science Researches, 10(1), 52-84

Bayburtlu YS 2020. Turkish education during covid-19 pandemic distance education process. Electronic Turkish Studies, 15(4), 131-151.

Bennett R, Uink B, Cross S 2020. Beyond the Social: Cumulative implications of COVID-19 for first nations university students in Australia. Social Sciences & Humanities Open, 2(1), 1-5. doi: https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2020.100083

Bozkurt A 2020. The coronavirus (Covid-19) pandemic process and evaluations on education in the post-pandemic world: New normal and new education paradigm. Journal of Open Education Applications and Research, 6(3), 112-142.

Burke J, Dempsey, M 2020. COVID-19 Practice in primary schools in Ireland report. National University of Ireland Maynooth, Ireland. https://www.into.ie/app/uploads/2020/04/COVID-19-Practice-in-Primary-Schools-Report-1.pdf.

Buyukozturk S, Cakmak EK, Akgun, OE, Karadeniz S, Demirel F 2009. Scientific Research Methods. (3rd Edition). Ankara: Pegem Academy.

Canpolat U, Yildirim Y 2021. Examining the distance education experiences of secondary school teachers in the COVID-19 outbreak process. Journal of Open Education Applications and Research,7(1), 74-109

Creswell, J. W. (1998). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

Cakın M, Akyavuz EK 2020. The Covid-19 process and its reflection on education: An analysis on teachers' opinions. International Journal of Social Sciences and Education Research, 6(2), 165-186.

Durak G, Cankaya S, Izmirli S 2020. Examining the Turkish Universities' Distance education systems during the covid-19 pandemic. Necatibey Faculty of Education, Electronic Journal of Science and Mathematics Education, 14(1), 787-809.

Ekiz D 2003. Introduction to Research Methods and Methods in Education. Ankara: Ani Publishing.

Ertug C 2020. Coronavirus (Covid-19) pandemic and its pedagogical reflections: Open and distance education practices in Turkey. Journal of Open Education Applications and Research, 6(2), 11-53

Karakus N, Ucuzsatar N, Karacaoglu MÖ, Esendemir N, Bayraktar D 2020. Turkish teacher candidates' views on distance education. RumeliDE Journal of Language and Literature Studies, 2020(19), 220-241. doi: 10.29000/rumelide.752297.

Karasar N 2008. Scientific Research Method (18th Edition). Ankara: Nobel Publication Distribution.

Karatepe F, Kucukgencay N, Peker B 2020. What are the perspectives of teacher candidates on synchronous distance education? A survey study. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(53), 1262-1274.

Kaya Z 2002. Distance Education (1st Edition). Ankara: PegemA Publishing.

Kurtuncu M, Aylin K 2020. Problems of Nursing students in distance education in the covid-19 pandemia period. Eurasian Journal of Social and Economic Research, 7(5), 66-77.

Moore M, Kearley G 2005. Distance Education: A System View. 3rd Edition. Belmont, CA, Thomson Wadsworth.

Pınar MA, Donel AG 2020. The Opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the covid-19 pandemic. Journal of Current Researches on Social Sciences, 10 (2), 461-486.

Saban A 2008. Metaphors about school. Educational Management in Theory and Practice, 55, 459-496.

Sahu P 2020. Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (Covid-19): Impact on education and mental health of students and academic staff. Cureus, 12 (4), 1-5.

Sakarya G, Zahal O 2020. The student opinions on distant violin education during covid-19 epidemic. Turkish Studies, 15(6), 795-817. doi: 10.7827/TurkishStudies.44504.

Sercemeli M, Kurnaz E 2020. A Research on students' perspectives to distance education and distance accounting education in the covid-19 pandemia period. International Journal of Social Sciences Academic Researches, 4(1), 40-53.

Sever M, Ozdemir S 2020. The experience of being a student during coronavirus (covid-19) pandemic: A photovoice study. Community and Social Work, 31(4), 1653-1679. doi: 10.33417/tsh.778615

Usun S 2006. Instructional technologies and material design. Ankara: Nobel Press.

Wang C, Cheng Z, Yue XG, McAleer M 2020. Risk management of COVID-19 by universities in China. Journal of Risk and Financial Management, 13(2), 36. http://doi.org/10.3390/jrfm13020036

Yildirim A, Simsek H 2011. Qualitative Research Methods in Social Sciences, (8th Edition). Ankara: Seçkin Publishing.

Yildiz A, Vural, RA 2020. Covid-19 pandemic and deepening education inequalities. TTB Covid-19 Pandemic Sixth Month Evaluation Report (556-565). Available at: https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_6/covid19-rapor_6_Part64.pdf [10.06.21]

Yilmaz E, Guner B, Mutlu, H, Doganay G, Yilmaz D 2020. The quality of the distance education process in the pandemic period according to the perception of the parents. Konya: Palette Publications.

COVID-19, NATIONAL SECURITY AND CHALLENGE OF UNIVERSAL ORDER

Hamid Rahnavard*

**MPP, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Iran*

ABSTRACT

The number of people infected with COVID-19 in the world by June 15, 2021, has reached more than 170 million people, which unfortunately more than 3.8 million of them have lost their lives. A virus with the high spread and deadly power plunged the world economy into the worst recession since the Great Depression of 1929. Because quarantine is the best way to control the epidemic, it has led to the temporary closure of many manufacturing sectors, affected 2.7 billion workers worldwide, and more than 100 million became unemployed. As a result, national security consisting of economic, political, social, and military variables has become weak, which the situation is more destructive in developing countries with weak economies and has led to adverse effects on good governance. The outbreak of the virus, also from China at the peak of US-China economic war and Trump's claim that the virus is a laboratory, additionally Biden asking the FBI to identify the origin of the disease has complicated the competition and the challenge between the two superpowers.

Keywords: COVID-19, Pandemic, National Security, the United States, China

Introduction

Epidemic diseases firstly cause heavy mortality and stress on the health system and then impose the greatest cost on the economic sector of nation-states. More than a year and a half have passed since December 2019 and the outbreak of the COVID-19 pandemic, and despite the manufacturing of the vaccines and the start of vaccination, the negative consequences of the disease have not disappeared and the new patients and fatality rate are increasing, and the epidemic has had profound negative effects on various variables of economy, politics, and society of 200 countries.

One of the efficient policies all countries follow in order to control the epidemic is quarantine, but it led to some side effects like reduction of economic growth and unemployment. In fact, according to the United Nations report the quarantine has an effect on almost 2.7 billion workers in whole or in part, whereas accounting for it has been about 81% of the world's workforce[1]. Also, 131 million people have become impoverished that many of them are women, children, and marginalized groups.

Indeed, nor does unemployment just hurt on the economic variable, it gives rise to negative impacts on other variables like; politics; for instance, the Dutch government fell so that scandal over the cancellation of subsidies to thousands of households (Euronews.com, 2021) (led to de-legitimacy), social (increasing vulnerability) and military (reduction of investment). From the political-security perspective, these variables are components of national security and their vigor or weakness directly impresses it. It is inquired in the paper in short how the COVID-19 has influenced national security? And with regard to economic competition between the United States and China, how the pandemic can intensify? The assumption of the paper is the pandemic led to massive

[1] - Four categories of jobs in the world are severely affected, including: 1- tourists, hotel and food services, 2- production and retail sector, 3- commercial services and 4- administrative activities (ihai.org.ir, 2020).

unemployment and hurt the economy; simultaneously influencing directly other components of national security. It appears the lawsuit and make campaign by US citizens could increase the soft power of the state to take a tougher stance against China.

National Security and COVID-19

In the early definitions of national security, reliance on the priority of military forces and weapons was considered. Thus, in the field of international politics, a country was able to maintain its security has superiority in the military on other political units. This view was challenged by two-time processes, first the end of World War II and then the early 1970s, which overshadowed the dominant view of politicians and security-political experts. In this regard, prominent security experts such as Guido Fischer, Barry Buzan, and Mandel have provided detailed classifications of the components and variables that make up national security, including 1- military, 2- political, 3- cultural, 4- social, 5- economic, 6- environmental. The variables themselves are composed of several components necessary to maintain national security, which seems to concern the role of the economy and technology. Employment Function[2] is one of the most important of them (Rahnavard, Heydari, 2011, p. 105).

National security indeed is directly related to the maintenance and survival of a government, but the maintenance of this whole is achieved when the variables are able to perform their functions and duties against each other. The conceptual relationship between economy and national security could also be analyzed from this perspective, and labor force as a drive motor of the economy in microform, individual daily life, and in macro one, industrialization, has a unique role in collective life (society). In addition, the role of employment is clear-cut in national macro-programs and its relationship with the most important obstacles to national development. If we consider the main impediment to national development such as poverty, rural migration, financial inequalities, environmental crisis, social capital status, income inequalities, and national security issues, it has been shown employment is related to each of these factors.

The complexity, widespread, and prolongation of treatment of COVID-19 in comparison to similar epidemics such as SARS in 2003 have had an impact on the political, social, and economic dimensions of countries. The global economic downturn, the weakening of the financial situation in large industrial economies and developing countries, increase in corporate bankruptcy, interference in global supply chains, and intensification of inequalities are some of the effects of the epidemic. Most countries in the world in the first year of the embarking pandemic have involved in the management of the disease, and some analyses forecasted the reduction of world GDP to 2% and Middle Eastern countries to 11%. Whereas manufacturing the vaccine embarked, medical estimates indicate that the disease will continue for the next few months or a year. Therefore after mortality, the disease has brought about the biggest damage to the stagnation, inflation, social vulnerability after the World Wars, and more than 100 million jobs lost worldwide and global economic growth slowing to minus 2% and the situation is the worst in countries with feeble economies.

[2] - Whereas continuous growth and sustainable economic development results from the optimal use of productive resources, the most important factor is provided through labor force or manpower. As manpower plays a two-dimensional role in economic planning; on the one hand, it is considered as a development factor and on the other hand, as a development goal.

As a result, the COVID-19 has had a profound impact on humanity, underscoring the interdependence of all members of society and the indivisibility of human security. The pandemic has devastated the world of work[3], including increased unemployment and inactivity, particularly for women and young people, migrants, and ethnic and racial minority communities; huge losses in labor income and an increase in informality, especially in developing countries; and enterprise closures and bankruptcies, particularly in the hardest-hit sectors (ILC, 2021). These items not only do hurt the economy but also the solidarity of society and the legitimacy of states.

The rate of unemployment in some of the countries indicates the extent of the disaster; the unemployment rate in the United States in April 2020 reached 14.8 percent, which is the highest unemployment rate since the Great Depression. Also, the number reaches about ten million people in 2021. In July 2020, the unemployment rate in France reached 9.4 percent about four million. Italy in 2020 had the highest unemployment rate 9.7 percent, equivalent to about two and half million people. In Spain, the rate reached 16.7% in August 2020 and the number of unemployed population reached near four million people. Also, the unemployment rate in Brazil in September 2020 reached 14.4 percent; 14 million people (Mohammadian Amiry, 2021).

The explicit answer to the main question of the paper indicates the existence of a causal relationship between the two variables the pandemic and national security, which is due to the disruptive power and vulnerability of the disease in the field of economy. It should be noted that such crises do not affect all countries equally. Countries with national unity, national cohesion, democratic legitimacy, a strong economy, high social capital, minimal political and social gaps, flexibility, and a well-established national identity are much more likely to manage and leave from the crisis than countries with multiple internal problems. Simply put, national security in the latter countries faces deep crises, and the intensity and length of time of escaping the catastrophe characterize the pressure on national security[4].

In fact, if we define the classical concept of national security as maintaining national unity, sovereignty, increasing material and spiritual power, and securing national interests globally, the severity of the COVID-19 on production, demand, and financing has reduced production. Gross domestic product and the value of money have become weak and unemployment and inflation have increased. The economic disadvantages of the disease include:

- Domestic consumption recession (demand dimension)
- Decrease in foreign demand due to deteriorating foreign economies (demand dimension)
- Recession in services trade such as tourism and transportation (demand dimension)
- Stagnation of domestic production (dimension of production)
- Supply chain disruption (production dimension)
- Increased costs due to disruption of procurement systems
- Reduction of foreign as well as domestic direct investments

Developed countries backed by a strong economy and foreign exchange reserves have been able to support their capital markets with strong financial packages and help their citizens through livelihood packages. The start of vaccination promises whispers of economic growth in the countries in the second half of 2021, and has given

3 - Decent work

4 - For instance, some countries like Iraq, Yemen, or Syria face civil war have been much more vulnerable to the epidemic.

rise to less vulnerable and even turn the crisis into opportunity, making more money by manufacturing more medical equipment, vaccines and offer more loans and easier investment terms. On the other hand, developing countries with the weak economy and single-product stuck in stagnation, and their national security become more vulnerable. These costs include:

- Widening social gaps due to declining incomes of lower-income brackets
- Negative consequences for the legitimacy of the political system following the reduction of economic resources
- Insufficient support by states for the lower-income brackets of society especially during events like the pandemic increases the sense of being the invisible person and the second-degree citizen among the poor, which weakens national cohesion (decreasing solidarity and trust).
- Following the increase in financial problems and the adoption of austerity policies by governments, social minority groups, women and immigrants are most affected, and this has led to an increase in social vulnerabilities (decreasing solidarity and participation)
- Restrictions on civic and social activities such as rallies, meetings, marches, which can lead to a decrease in national solidarity and a decrease in social capital
- Increase in organized crime
- Increasing social harms such as delinquency, theft, domestic violence, and divorce
- Reducing the level of operational presence of military forces due to reduced budget and fear of contracting the disease

- **COVID-19 and Competition Between the United States and China**

After the collapse of the Soviet Union in 1991 and the White House's declaration of the unipolar world and unilateral foreign policy, Japan became the United States' most important economic rival. However, with the financial crisis of the 1990s, the country's risk disappeared (Nye, 2015, p. 32). However, a newer threat was posed by another country at the beginning of the new millennium, which had more potential to compete with the United States, China's threat. The country with a population of over one billion and four hundred million people, the second-largest country in the world geographically, and high versatility and adaptability to advanced technology and modern science. Although observers are divided into two groups over China's economic and political future, some thinkers, such as Joseph Nye discusses the state economy, non-competitive market (in comparison with U.S. or Germany), and the undemocratic government are drawbacks that don't let the country challenge the United States alone. On the other hand, other experts believe in China with 8% annual economic growth and cheap labor could overtake the country within the next five years, and it is marking the end of the American century.

With this introduction, the outbreak of COVID-19 from Wuhan, China, has coincided with the Trump administration's economic pressures (The Guardian, 2020), led to the claim that the virus was made in the laboratory. As a result, it has exacerbated the economic war between the two countries. It is certain the virus was one of the main reasons for Trump's defeat in the second round of the presidential election. With the Biden coming to power and his order to the FBI to determine whether the virus is a laboratory or not, it appears this could be seen as a turning point in the foreign relations of the two major economic

rivals. In addition, at the G-7 summit, Biden called for tougher security and the political crackdown on China's growing power.

The lawsuit by some US citizens and economic activists against China (VOA, 2021) and make compensation for the COVID-19 crisis due to the Chinese government's failure to prevent its spread is a serious issue that overshadows the two countries' political future. The action may lead to making campaigns by some public and private institutions that put pressure on their governments to identify the country or organization responsible for the spread of the virus and receive compensation. This process could lead to the improvement of the status, scope of tasks, and applicable regulations of the World Health Organization, the expansion of the criminal jurisdiction of the International Criminal Court on biological crimes, the UN Criminal Commission and criminal justice, and the increase of multilateral defense agreements against epidemics and infectious diseases. It appears the rivalry between the two superpowers enters a new phase.

REFERENCES

Euronews.com (2021), **"The Dutch Government Fell so that Scandal over Cancellation of Subsidies to Thousands of Households"**, available at: https://per.euronews.com.

ihai.org.ir (2020), **"Corona Targeted the Lives of 2.7 Billion Workers Worldwide"**, available at: https://ihai.org.ir/new.

"ILC 2021 Outcome Document (Zero Draft – April 14, 2021)", available at: https://www.ilo.org.

Mohammadian Amiri, Reza (2021), **"Picture of Unemployment in the World"**, available at: https://donya-e-eqtesad.com.

Nye, Joseph (2015), **"Is the American Century Over?"**, Polity Press.

Rahnavard, Hamid, Heydari, Mohamad Ali (2011), **"The Status of Employment in the Conceptual and Applied Function of National Security"**, Quarterly of Family, Women, Youth, Hand Children Studies.

The Guardian (2020), **"Trump Claims to Have Evidence Corona Virus Started in Chinese Lab but Offers no Details,** available at: https://www.theguardian.com**.**

VOA (2021), **"US Lawsuits Against China over Corona Outbreak Continue"**, available at: https://ir.voanews.com.

ANTALYA İLİNDE AKTİF ÇALIŞMA YAŞAMI OLAN ÖĞRETMENLERİN COVİD-19 KORKULARININ, PSİKOLOJİK SERMAYE DÜZEYLERİNİN VE İŞTEN AYRILMA NİYETLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA İNCELENMESİ

Hikmet Hakan Coşkun*, Merve Mamacı**

** İstanbul Kent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-9429-549X

***Fenerbahçe Üniversitesi, İktisadi ve İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji, İstanbul, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0001-7882-3670

ABSTRACT

SARS - CoV -2, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve bir çok alanda kayıplar verilmesine neden olan bir sağlık sorunudur (WHO, 2021). Bu sorunlardan biri de pandemi döneminde eğitim alanında karşılaşılan sorunlardır. Bu araştırmada Covid-19 pandemisi döneminde aktif çalışma yaşamı olan öğretmenlerin demografik bilgileri üzerinden Covid-19 fobi düzeyleri, psikolojik sermaye düzeyleri ve işten ayrılma niyetleri incelenmiştir. Araştırmanın evreni öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemini Antalya ilinde yaşayan ve aktif çalışan 312 öğretmen oluşturmuştur. Veriler, Covid-19 Korkusu Ölçeği (Ladikli ve ark., 2020), Psikolojik Sermaye Ölçeği (Çetin ve Basım, 2012) ve İşten Ayrılma Niyeti Ölçeği (Elmas, 2012) kullanılarak elde edilmiştir. Ölçeklerin bu araştırmadaki örneklem için Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla .86, .90 ve .84 olarak bulunmuştur. Bu ölçeklerin yanı sıra yaşı, cinsiyeti, eğitimi, çalışılan kurum tipini (devlet-özel), çalışma durumunu (yarı zamanlı- tam zamanlı), bulunulan iş yerindeki toplam çalışma süresini, çalışma ortamında pandemi açısından önlemlerin yeterli olup olmadığına dair olan inancı ve meslek yaşamını sonlandırma halinde yaşamını kolaylıkla sürdürüp sürdüremeyeceğine dair olan inancı anlamayı amaçlayan sorulardan oluşan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında; cinsiyetlere göre ölçeklerden alınan ortalama puanlar karşılaştırıldığında; kadınların Covid-19 korkusu ortalamaları (ort=20.64) erkeklerin ortalamalarından (ort=17.70) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (t=3.008; p=.000). Cinsiyete göre işten ayrılma niyeti ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Erkeklerin psikolojik sermaye toplam puan ortalamaları (ort=122.70) kadınların ortalamalarından (ort=118.42) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (t=-2.608; p=.010). Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre Covid-19 korkusu, psikolojik sermaye ve işten ayrılma niyeti ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre Psikolojik Sermaye ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur (z=-2.056; p=.040). Lisansüstü mezunlarının psikolojik sermaye toplam puan sıra ortalamaları (ort=178.95) lisans mezunlarını sıra ortalamalarından (ort=151.59) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre (devlet kurumu – özel kurum) Covid-19 korkusu, psikolojik sermaye ve işten ayrılma niyeti ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında devlet okulu ve özel okulda görev yapan öğretmenlerin Covid-19 korkusu ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşın özel okullarda görev yapan öğretmenlerin işten ayrılma niyeti ortalamaları (ort=177.01) devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin ortalamalarından (ort=149.66) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (z=-2.374; p=.018). Ayrıca özel okullarda görev yapan öğretmenlerin psikolojik sermaye toplam puan ortalamaları (ort=177.55) devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin ortalamalarından (ort=149.48) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (z=-2.381; p=.017). Öğretmenlerin yaşları ile Covid-19 korkusu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=.146; p=.010).

Öğretmenlerin yaşları arttıkça Covid-19 korkusu düzeyleri artmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin toplam iş deneyim süreleri ile Covid-19 korkusu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=.154; p=.006). Öğretmenlerin toplam iş deneyim süreleri arttıkça Covid-19 korkusu düzeyleri artmaktadır. Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine inanç düzeyleri ile Covid-19 korkusu puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=-.246; p=.000). Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine olan inanç arttıkça Covid-19 korkusu düzeyleri azalmaktadır. Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine inanç düzeyleri ile İşten Ayrılma Niyeti puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=-.278; p=.000). Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine olan inanç arttıkça işten ayrılma niyeti düzeyleri azalmaktadır. Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine inanç düzeyleri ile Psikolojik Sermaye toplam puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=.283; p=.000). Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliliğine olan inanç arttıkça psikolojik sermaye düzeyleri artmaktadır. Sonuç olarak; kadınların Covid-19 korkularının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların Covid-19 korkusunun erkeklerden yüksek oluşu, araştırmaya katılanların çoğunluğunun çocuk sahibi olması ve kadınların hastalıklar söz konusu olduğunda genellikle bakım veren rolünü üstleniyor olmalarıyla açıklanabilir. Bakım veren kişinin maruz kaldığı yük, depresyon, tükenmişlik, anksiyete, fiziksel sağlıkta bozulma, sosyal izolasyon ve ekonomik zorluklar gibi sonuçlar oluşturur (Atagün ve ark. 2011). Kadınların hastalıklarda bakım veren rolünü de üstleniyor olması sıklıkla klinikte de gözlenen bir durumdur ve sadece kendi hastalıkları ile değil hanede bulunan diğer bireylerin de hastalık geçirmelerine ilişkin korkuları Covid-19 korkusunun erkeklerden daha yüksek çıkmasının bir nedeni olabilir. Erkeklerin psikolojik sermaye düzeylerinin kadınlardan yüksek oluşu örneklemin öğretmenlerden oluştuğu dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Sosyalleşme süreci içerisinde kadına (özellikle kırsal alan kadınına), kendi hayatının her döneminde (çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, ebeveynlik) erkeğin desteğine, onayına ve yönetimine ihtiyacı olduğun düşüncesini güçlendiren değer kalıpları sürdürülmesiyle nihayetinde kadın bu inanışları benlik duygusuyla bütünleştirerek kendisine işlenen "erkeğe bağımlılık" rolünü hayatı boyunca kabullenmektedir (Aktaş, 2013). Bu bağlamda bakıldığında araştırmaya katılan kadınların psikolojik sermaye seviyelerinin erkeklere nazaran daha düşük sonuç vermesinin nedenlerinden biri olduğu düşünülebilir. Yapılan bir araştırmada psikolojik sermayenin akademik motivasyon, akademik çalışmalara bağlanma ve başarı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Datu, King ve Valdez, 2018). Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisans düzeyindeki öğretmenlere nazaran daha yüksek düzeyde psikolojik sermayeye sahip olması psikolojik sermayenin akademik motivasyon, akademik çalışmalar bağlanma ve başarı ile ilişkili olmasından kaynaklanması olabilir. Bu noktadan yola çıkarak; psikolojik sermayesi yüksek olan öğretmenlerin lisans eğitiminden sonra yüksek lisans eğitimine devam etme motivasyonunun ve lisansüstü eğitimi tamamlayabileceklerine olan inançlarının yüksek olduğu öne sürülebilir. Özel okulda çalışan öğretmenlerin işten ayrılma niyetlerinin, sosyal güvence ve iş yaşamında kendini güvende hissetme bağlamında daha iyi imkanlara sahip olabilecekleri düşünülebilecek olan devlet okulu öğretmenlerine işten ayrılma niyetlerinin, özel okulda çalışan göre nazaran yüksek olmasının sebebi özel okullardaki öğretmenlerin özellikle pandemi dönemindeki çalışma şartları ve ekonomik kaygılarla ile ilişkilendirilebilir. Özel okulda çalışan öğretmenlerin kendilerini devlet okulunda çalışan öğretmenlere göre daha az düzeyde güvende hissetmesi, yeni iş arayışı ve işten ayrılma niyetlerini açıklamaya yardımcı olabilir. Ayrıca özel okuldaki öğretmenlerin devlet okulunda görev alan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde iş aramasının altında yatan sebeplerden biri de özel okuldaki öğretmenlerin psikolojik sermayelerinin devlet okulundaki öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde olması olarak açıklanabilir. Araştırmada, öğretmenlerin yaşları ile Covid-19 korkusu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunması, öğretmelerin deneyimleri ile Covid-19 korkusu arasındaki düşük seviye de olsa pozitif yöndeki ilişkinin göstergelerinden biridir. Çünkü, iş deneyimi arttıkça yaş da ilerlemektedir. Ayrıca yaşın ilerlemesiyle çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkma ihtimali Covid-19 korkusunun yaşın ilerlemesiyle tetiklenebileceğini düşündürmektedir. Pandemi döneminde çalışan gözüyle iş yerleri

değerlendirildiğinde, alınan önemlerin gerek iş yaşam kalitesini gerek çalışanların psikolojik iyilik halleri ile ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Öğretmenlerin çalışma ortamında pandemi önlemlerinin yeterliğine inanç düzeyleri arttıkça Covid-19 korkuları ve işten ayrılma niyetleri azalmakta ve psikolojik sermaye düzeyleri artmaktadır. Dolayısıyla pandemi gibi insan yaşamını tehdit eden sosyal olaylarda çalışanların psikolojik ve fiziksel güvenlik ihtiyaçlarının sağlanması çalışanlar ve kurumlar için oldukça önemlidir.

Keywords: Covid-19 fobisi, psikolojik sermaye, işten ayrılma niyeti, öğretmenler, pandemi

THE EFFECT OF DISCRIMINATION TOWARDS THE ELDERLY ON THE RIGHT TO PARTICAPATE IN POLITICAL, SOCIAL AND CULTURAL LIFE OF THE ELDERLY DURING THE COVID-19 EPIDEMIC

Hülya Uzun*

**Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,*
Kütahya Sosyal Bilimler M.Y.O., Kütahya,
Türkiye.
ORCID ID: 0000-0003-4122-5014

ABSTRACT

Some conditions differ in old age compared to other age groups. Health, social, cultural and economic conditions may become weaker in elderly individuals compared to individuals in other age groups when the characteristics of the elderly individual are taken into account. These weak situations and bad thoughts can cause the elderly to be exposed to discrimination from time to time, by creating a disadvantage for the elderly. It is possible to state that the discriminatory attitudes and behaviors faced by the elderly increased even more during the epidemic. The elderly, who experienced more difficult times compared to other age groups during the Covid-19 epidemic, were also away from their political, social and cultural lives in this process. The aim of this study is to reveal the effect of discriminatory attitudes and behaviors towards the elderly on the right to participate in political, social and cultural life of the elderly during the Covid-19 epidemic.

In the study, firstly, a literature review including the Covid-19 epidemic and rights of the elderly is conducted. Then, the effect of discriminatory attitudes and behaviors towards the elderly on the right to participate in political, social and cultural life of the elderly during the Covid-19 epidemic are evaluated. As a result of this evaluation, suggestions are made to ensure that the elderly experience the Covid-19 epidemic in more favorable conditions and that their rights are not violated during the Covid-19 epidemic.

Keywords: Covid-19 and Rights of the Elderly, Discrimination Towards the Elderly, Rights of the Elderly, the Right to Participate in Political, Social and Cultural Life of the Elderly.

COVİD-19 SALGININDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIĞIN YAŞLILARIN POLİTİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAMA KATILMA HAKKI ÜZERİNE ETKİSİ

ÖZET

Yaşlılıkta diğer yaş gruplarına göre bir takım koşullar farklılık göstermektedir. Yaşlı bireylerde diğer yaş grubundaki bireylere göre sağlık, sosyal, kültürel, ekonomik durumlar yaşlı bireyin özellikleri dikkate alındığında daha zayıf hale gelebilmektedir. Bu zayıf durumlar ve kötü düşünceler, yaşlılar için dezavantaj oluşturması ile zaman zaman yaşlıların ayrımcılığa maruz kalmasına sebep olabilmektedir. Yaşlıların karşı karşıya kaldığı ayrımcı tutum ve davranışların, salgın sırasında daha da arttığını ifade etmek mümkündür. Covid-19 salgını sürecinde diğer yaş gruplarına göre daha zor günler yaşayan yaşlılar, bu süreçte politik, sosyal ve kültürel yaşamlarından da uzak kalmışlardır. Bu çalışmanın amacı, yaşlılara yönelik ayrımcı tutum ve davranışların Covid-19 salgın sürecinde, yaşlıların politik, sosyal ve kültürel yaşama katılma hakkı üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

Çalışmada, ilk olarak Covid-19 salgın süreci ile yaşlı haklarını içeren literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra Covid-19 salgın sürecinde yaşlıların politik, sosyal ve kültürel yaşama katılma hakkı üzerine, yaşlılara yönelik ayrımcı tutum ve davranışların etkisi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucunda,

yaşlıların Covid-19 salgın sürecini daha olumlu şartlarda geçirmesini ve haklarının ihlal edilmemesini sağlamak üzere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 ve Yaşlı Hakları, Yaşlı Hakları, Yaşlılara Yönelik Ayrımcılık, Yaşlıların Politik, Sosyal ve Kültürel Yaşama Katılma Hakkı.

MEDICAL SERVICES DURING COVID-19

Hüseyin Demirtaş*
*Medical Doctor, Cardiovascular Surgery Clinic, Dr.Nafiz Körez Sincan Public Hospital, Ankara, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-5710-1385

ABSTRACT
Even in countries with strong medical infrastructure, hospital network and social security system (including Turkey), Covid-19 has had serious negative impact when it first appeared in 2020. In Turkey, which has a population of 84 million, Covid-19 has put a great deal of pressure not only on hospitals, but also on patients and medical personnel such as doctors and nurses. The hospital services were closed except for very emergencies, and the doctors and other auxiliary personnel serving in these services were directed to the units where the hospital capacity was reserved for Covid-19. In addition to this supply-side constraint on access to hospital services, potential patients also avoided going to hospitals except in very urgent situations, with the result that treatment for illnesses was delayed months later. Hospitals have faced income declines due to the falling number of patients and have focused on online/remote/phone/home treatment solutions to get out of the financial slump. Due to the fact that only appointment patients are cared for during the pandemic process and the intensity of appointment requests, not being able to find a doctor and hospital to be examined, and the inability to perform surgeries in elective cases other than emergency surgeries in pandemic hospitals have caused either patients to delay their treatment or to turn to centers where patients can have surgery for a fee. The aim of this study is to reveal the risks that this unprecedented global epidemic brings to the health sector.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Medical Services

COVID-19 SALGINI SIRASINDA HASTANE HİZMETLERİ

Hüseyin Demirtaş*
*Tıp Doktoru, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği, Dr. Nafiz Körez Sincan Devlet Hastanesi, Ankara, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-5710-1385

ÖZET
Türkiye gibi tıp altyapısı, hastane ağı ve sosyal güvenlik sistemi güçlü ülkeleri bile Covid-19 ilk ortaya çıktığı 2020'de ciddi olarak olumsuz etkilemiştir. 84 milyon nüfusa sahip Türkiye'de Covid-19 sadece hastaneler üzerinde değil, hastalar, doktor ve hemşire gibi tıp hizmeti veren personelin üzerinde de büyük baskı oluşturmuştur. Servisler çok acil durumlar dışında kapatılmış ve bu servislerde hizmet veren doktor ve diğer yardımcı personel hastane kapasitesinin Covid-19 için ayrıldığı birimlere yönlendirilmiştir. Hastane hizmetlerine erişimin arz tarafından bu şekilde kısıtlanmasına ek olarak, potansiyel hastalar da hastanelere çok acil durumlar dışında gitmekten kaçınmış ve neticede hastalıkların tedavisi aylar sonraya ötelenmiştir. Hastaneler, düşen hasta sayısından kaynaklı olarak gelir düşüşleriyle karşılaşmış ve finansal girdaptan çıkmak için online/uzaktan/telefonla/evde tedavi çözümlerine ağırlık vermişlerdir. Pandemi sürecinde sadece randevulu hasta bakılması ve randevu talebindeki yoğunluk nedeniyle, gerek muayene olacak doktor ve hastane bulamamak, gerekse acil ameliyatlar dışındaki elektif vakalarda ameliyatların pandemi hastanelerinde yapılamaması, ya hastaların tedavilerini ertelemelerine ya da hastaların ücret karşılığında ameliyat olabileceği merkezlere yönelmesine neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı daha önce benzeri görülmemiş bu küresel salgının sağlık sektörüne getirdiği riskleri ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Sağlık Hizmetleri

EVALUATION OF HEALTH SERVICES AS A GLOBAL PUBLIC GOODS: AN EMPIRICAL STUDY ABOUT COVID-19 VACCINE

İhsan Cemil Demir* Arzu Kızılkaya**
**İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-4756-0617
***İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0003-1122-6323

ABSTRACT

The characteristics of global public goods, where no one is deprived of the consumption of future generations, no one is excluded from their benefits, there is no competition, and the financing is met by all countries, reveals the publicity of these goods and therefore they are defined as global public goods. Health and health services that are global public goods, which have significant externalities, should also be handled on a global scale and policies that will increase the welfare of the society should be followed. Especially when it comes to infectious diseases or epidemics such as Covid-19 that affects all continents, both the states based on its semi-public property and international organizations have global duties to solve this problem as it has a global impact. Vaccine studies have become one of the most important agendas of the world today to prevent the Covid-19 pandemic. For this reason, in our study, a questionnaire was applied to 610 people in order to evaluate the Covid19 vaccine, and İzmir and surrounding provinces were determined as the survey region. With this research, the social perception of the Covid-19 vaccine, which is a merit good, was measured, and expectations and concerns were determined. Thus, recommendations have been developed about what the society and public authority should do about vaccination.

Keywords: Covid19 Vaccine, Global Public Goods, Health Services

KÜRESEL KAMUSAL MAL OLARAK SAĞLIK HİZMETLERİ: COVİD-19 AŞISINA YÖNELİK AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

ÖZET

Dünya üzerinde yaşamakta olan veya gelecek nesillerin tüketiminden kimsenin mahrum edilemediği, faydasından kimsenin dışlanamadığı, rekabetin söz konusu olmadığı, finansmanının tüm ülkeler tarafından karşılandığı küresel malların bu özellikleri, bu malların kamusallığını ortaya çıkarmaktadır ve bu nedenle de küresel kamusal mal olarak tanımlanmaktadır. Önemli dışsallıklara sahip olan küresel kamusal mal nitelikli sağlık ve sağlık hizmetleri de küresel boyutta ele alınmalı ve toplum refahını artıracak politikalar izlenmelidir. Özellikle bulaşıcı hastalık veya tüm kıtaları etkisi altına alan Covid-19 benzeri salgınlar söz konusu olduğunda, hem yarı kamusal mal olma özelliğine dayanarak devletlere, hem de küresel çaplı etki alanı olduğu için uluslar arası kuruluşlara bu sorunun çözümüne yönelik küresel görevler düşmektedir. Günümüzde Covid-19 salgınının önlenmesi için aşı çalışmaları dünyanın en önemli gündemlerinden birisi olmuştur. Bu nedenle çalışmamızda Covid-19 aşısını değerlendirilmek amacıyla 610 kişiye yönelik bir anket uygulanmış ve anket bölgesi olarak İzmir ve çevre iller belirlenmiştir. Bu araştırma ile erdemli bir mal niteliğine sahip Covid-19 aşısı konusundaki toplumsal algı ölçülmüş, beklentiler ve endişeler belirlenmiştir. Böylece aşı konusunda toplumun ve kamu otoritesinin yapması gerekenler hakkında öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Aşısı, Küresel Kamusal Mal, Sağlık Hizmetleri

Giriş

Dünya ekonomisi 1990'lı yıllardan sonra sürekli bir değişim içerisine girmiş bilhassa bilgi, teknoloji ve üretim ağında sürekli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler ülkeler arası etkileşimi artırmış ve küreselleşme kavramını ortaya çıkarmıştır ve bu kavram maliye literatüründe küresel kamusal mallar olarak isimlendirilmiştir. Küreselleşme ile söz konusu mal ve hizmetler yeni bir bakış açısıyla tekrar değerlendirilmiş ve tüm toplumu ilgilendiren ve ülkelerin yalnız üstesinden gelemeyeceği küresel sorunlar, küresel kamusal mallar başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, çevre kirliliği, biyo-çeşitlilik, yoksulluk, salgın hastalıklar, atmosfer, ozon tabakasının incelmesi, su kıtlığı ve çölleşme gibi durumlar küresel mal olarak ele alınmıştır.

Küresel kamusal malların önemli bir örneği olan sağlık sınır tanımayan bir maldır ve negatif etkileri sonucu oluşacak önemli bir sorun olan salgın hastalıklar en kötü küresel kötüdür ve bu kötüyle mücadele ise küresel olarak tüm ülkelerin sorumluluğundadır. Aşıların, tıbbi malzemelerin, ilaç ve kimya alanındaki buluşların, keşfedilen tedavi yöntemlerinin hepsi ulus ve ulusları ilgilendiren sağlık alanındaki küresel hizmetlerdir.

1.Küresel Kamusal Mal Olarak Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

1970 yılından günümüze kadar Neoliberal politikalar devletin ekonomiye müdahalesini azaltmaya çalışarak devletin temel görevleri arasında sayılan kamusal mal ve hizmetlerin devlet tarafından sunumunun azaltılması gerektiğini öne sürmüştür (Akdemir ve Şahin, 2006:2). 20.yüzyılın sonlarından itibaren klasik siyasi sınırlar ortadan kalkmaya başlamış, teknoloji ve bilgi toplumunun oluşmasıyla birlikte teknolojik gelişmeler hız kazanmış ve küresel çaplı değişiklikler meydana gelmiştir (Hasanoğlu, 2001: 68). Bu gelişmeleri müteakiben küreselleşme kavramı daha yoğun bir şekilde kullanılmaya başlamış ve küreselleşmeyle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır.

Küreselleşme, " *Kıtalar, bölgeler, bölgeler arası bağlantılar ve ağlar oluşturan, toplumsal ilişkilerin etkileşim halinde ve uzamsal örgütlenmesinde yeniden oluşumu temsil eden bir aktif süreç"* olarak tanımlanmaktadır (Held ve McGrew, 2008: 72). Küreselleşme sağlık, çevre, atmosfer, ekonomi, güvenlik gibi tüm dünyayı kapsayan uluslararası sorunları içermektedir (Barış ve Barlas, 2017: 13).

Günümüze kadar meydana gelen ekonomik krizler, salgın hastalıklar, iklim değişikliği sorunları, küresel çaplı çevre sorunları, uluslararası güvenlik sorunları, terörizm gibi sorunlar bütün ülkeleri ilgilendiren küresel sorunlardır. Yaşanan birçok gelişmeyle birlikte (örneğin ulaşım ve iletişim ağlarındaki hızlı gelişmeler vb.) dünya genelinde yaşanan yakınlaşmalar ve bütünleşmeler kamusal malların hem kamusallığını hem de küreselliğini ortaya çıkarmıştır (Akdemir ve Şahin, 2006: 2) ve küresel kamusal mal kavramı daha büyük bir önem kazanmıştır. Kamusal mallar, kullanımından hiç kimsenin mahrum bırakılamayacağı ve bu malların tüketiminde rekabetin söz konusu olmadığı mallardır (Deneulin ve Townsend, 2007: 20).

Bu malların en temel özellikleri kamu sektörü olan devlet tarafından sunulması bunun yanı sıra tüketiminden kimsenin dışlanamaması, faydanın herkese eşit yayılması, bu malların fiyatlandırılamaması, tüketiminde her hangi bir rekabetin söz konusu olmaması ve finansmanının devlet tarafından sağlanmasıdır (Kaul ve Mendoze, 2003: 92 ; Uğur ve Geygüç, 2019: 133-135). Günümüzde beşeri sermayenin önemli bir kaynağı olan *"eğitim ve sağlık hizmetleri"* ise bireysel olarak sunulur ve herkese aynı şekilde ulaştırılamaz. Bu nedenle bölünebilir ve fiyatlandırılabilinir hale gelmiştir (Ener ve Demircan, 2008: 67).

Fiyatlandırılabilir ve bölünebilir olmasından dolayı serbest piyasada özel sektör tarafından da sunulabilinir ve bu şekilde özel ve kamu sektörü tarafından sunulan hem özel hem de kamusal mal niteliğinde olan mal ve hizmetlere "*yarı kamusal mal ve hizmetler"* denir. Çoğunlukla devlet tarafından sunulan bu mallar bireysel tüketimi ön plana çıkarsa da uzun dönemde topluma yararlı ve fayda sağlayan pozitif dışsallıkları olan mallardır ve yarı kamusal malların marjinal sosyal faydası marjinal özel faydasından daha fazladır (Pehlivan, 2006: 46).

Küresel kamusal mal kavramı ise *"Küresel düzeyde tüketiminde rekabetin olmadığı ve herkesin kullanımına açık olan ve herkese (mevcut veya gelecek) faydalı olan mallara küresel kamusal mallar denir."* şeklinde tanımlanmıştır (Sandler, 2001: 7). Küreselleşme ile artan teknolojik gelişmeler, seyahat ve ulaşım imkânlarının kolaylaşması, gıda güvencesinin göz ardı edilmesi, ticaret ve pazarlamanın ulusal ve uluslararası düzeyde aşırı hızlı yapılması ve ticaret hacminin genişlemesi, göç hareketliliğinin artması ve göç imkânlarının gelişmesi, alkol-tütün-uyuşturucu gibi sağlığa zararlı maddelerin pazarlanmasının her ne kadar denetleniyor olsa da yaygınlaşması bireysel ve toplumsal sağlığa etkileri olan kavramlardır (Yılmaz ve Yaraşır, 2011: 11).

Bu kavramların oluşturacağı etkiler bireysel olduğu kadar toplumsal niteliklidir. Sınır ötesi oluşacak bir sağlık riskini önlemeye yönelik alınacak olan tedbirler en üst düzeyde riski azaltmak için faaliyette bulunan ülke için ne kadar önemli ise risk karşısında daha esnek davranan ülke için de o kadar önemlidir. Fakat esnek politika izleyen ülkelerin açtığı sağlık sorunlarına bütün ülkeler katlanmak zorunda ve başarısız politikalar yüzünden diğer ülkeler de bedel ödemek zorunda kalmaktadır (Schomaker, 2017: 130). Günümüzde yaşanan Covid-19 salgını yaşanan küresel sağlık sorununa tipik bir örnektir.

2. Erdemli Bir Mal Olarak Covid-19 Aşısının Değerlendirilmesi ve Ampirik Çalışmalar

Covid-19 pandemisi II. Dünya savaşından sonra günümüze kadar karşılaşılmış olan en önemli küresel felaketlerden birisidir. 2019 Aralık ayı itibari ile Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan solunum yolu hastalığı sonucu ortaya çıkan pandemi "*Dünya Sağlık Örgütü"* tarafından"*Covid19 (2019 Korona Virüs)"* olarak isimlendirilmiştir. Dünyanın hemen hemen birçok ülkesinde görülen hastalık küresel boyutlu çok ciddi ölümlere ve ciddi ekonomik bozulmalara ve küresel sağlık problemlerine sebep olmuştur (Yoo, 2020: 42).

Ciddi derecede küresel sağlık problemlerine sebep olan Covid-19 sorununun küresel olarak bir Covid-19 aşısı ile iyileştirilebileceği ve yine küresel nitelikli bir Covid-19 aşısı ile bu sürecin kontrol altına alınabileceği tüm ülkeler açısından düşünülmüştür ve hızlı bir araştırma yoluna girilmiştir. Küresel koordinasyonlar oluşturulmuş, ülkelerin kendi sınırları içerisinde aşı denemeleri başlatılmış ve diğer ülkelere de pazarlama faaliyetlerine başlanmıştır (Kahraman ve Altındiş, 2020: 240).

Toplumun sağlığı açısından önemli olduğu halde eğitim, bilgi ve gelir eksikliğinden kaynaklı talebin yetersiz olduğu mal ve hizmetlere erdemli mallar denir ve bu mallar pozitif dışsallıkları olmasına rağmen faydası yeterince anlaşılamayan mallardır. Aslında aşı ve aşı çalışmaları bir ülke içerinde erdemli mal niteliğindedir fakat şu anda yaşanıyor olan küresel boyutlu salgın Covid-19 aşısına küresel bir boyut kazandırmıştır. Bu açıdan baktığımızda Covid-19 aşısı küresel kamusal mal niteliğinde olan bir mal ve hizmet şeklinde değerlendirilmelidir (Uğur, 2020: 370).

Aşı çalışmaları ile ilgili sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi adı altında çalışmalar mevcuttur fakat bu bölümde sadece küresel kamusal mal olan Covid-19 aşısına yönelik yapılmış çalışmalar ele alınmıştır. Bu amaçla, D.Demiray ve A.Çeviker (2020) yapmış oldukları çalışmalarında, Covid-19 salgınından korunmak için gerekli uygulamaları ele almış, Covid-19 için planlanan aşı türlerinin karşılaştırmalarını yapmış ve yapılan araştırmaların, denemelerin ve faz çalışmalarının daha uzun süreli olmasının daha etkin sonuçlar ortaya çıkarabileceğini ifade etmişlerdir. Yavuz (2020), Covid-19 aşısının 52'si klinik fazda bunların 13'ünün Faz3 düzeyinde olduğu 214 aşı çalışması üzerinden bir değerlendirme yapmış ve aşıların güvenilir ve etkinliğini ölçmeye çalışmıştır. Aşı geliştirme çalışmalarında "faz" aşamalarının önemli olduğu ve en kısa sürede en iyi sonuçların alınabilmesi için deneme çalışmalarının genişletilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Erkekoğlu, Balcı ve Köse (2020) tarafından yapılan çalışmada aşı kararsızlığı ve Covid-19'un etkilerini ele almıştır. Aşı kararsızlık nedenleri farklı gruplara sorularak (genç-orta yaş-yaşlı) değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda yaşanılan ülkelerin, eğitim durumlarının, diğer hastalıkların varlığının aşılamada karar sürecini etkilediği ifade edilmiştir.

Kazak, Hindistan ve Önal (2020), dünyada ve Türkiye'de aşı geliştirme çalışmalarını karşılaştırmalı olarak ayrıntılı bir şekilde analiz etmiştir. 2000 yılındaki SARS, 2010 yılındaki MERS ve 2020 yılındaki Covid-19 salgınlarının neden ve sonuçları ilgili çalışmada tartışılmıştır ve geçmiş salgınlar göz önüne alındığında her 10 yılda bir yaşanan salgınlar ve yaşanacak olanlar için ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarının belirlenmesi ve önceden küresel bir güvenlik ağının oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayaz (2020), Covid-19 aşısına yönelik merak edilen ve çoğu yanlış bilinen 2020 Mart-Ekim ayları içerisinde online olan gazetelerin aşı ile ilgili sunduğu konuları derlemiştir. Covid-19 aşısına yönelik tirajı yüksek olan (Sözcü, Hürriyet ve Sabah) gazetelerden rastgele örneklem yöntemi ile aşıya yönelik 100 içerik, ilaca yönelik 50 içerik alınmış nicel içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Covid-19 aşısına yönelik tartışılan konular olarak ölüm oranının az olduğu tedavi sürecinin ise daha kısa olduğu ve BioNTech aşısının daha çok benimsendiği ifade edilmiştir. Riel ve Wit (2020) ise çalışmalarında Covid-19 gibi yaşanmış olan salgınlar ele alınmış, ölüm oranları, etki alanları ve ne kadar süre etkili olduğu sayısal verilerle karşılaştırılmıştır. Yeni nesil Covid-19 salgınının yeni nesil bir aşı programı ile yok olacağı ve değişen dünya ile birlikte yeni nesil önlemlerin alınması gerektiği ifade edilmiştir. Corey, Mascola ve vd. (2020) ise çalışmalarında Covid-19 aşısının biyoteknoloji ve aşı şirketleri arasında iş birliği yapılmasının gerekliliği ve küresel aciliyeti olan aşı konusunda kamu-özel ortaklığı, ABD Ulusal Enstitüleri gibi sektörlerin bir arada hareket etmesinin aşı çalışmasının neticelenmesini hangi yönde ve nasıl etkileyeceği sektör karşılaştırması yapılarak ele alınmıştır. İlgili çalışmada kontrollü aşı faaliyetlerinin sürdürülmesi ve iş birliğine dayalı platformların geliştirilmesinin sonuca daha çabuk ulaşılmasını sağlayacağı ifade edilmiştir.

3. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmada küresel kamusal mal olan sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi adı altında erdemli mal olan Covid-19 aşısına yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. Daha çok sağlık hizmetleri veya küresel kamusal mallar arasında değerlendirilen Covid-19 aşısına yönelik spesifik bir araştırma yeterince yapılmamıştır. Bu nedenle Covid-19 aşısının küresel kamusal mal ve erdemli mal olma özelliğine dayanarak bu özelliklerini ortaya çıkarmak istenmiştir.

Bu amaçla, İzmir ve çevre iller baz alınarak 610 kişiye yönelik bir anket çalışması yürütülmüştür. Ankete katılanlara 8'i demografik, 17'si likert ölçekli soru olmak üzere 25 soru yöneltilmiştir. Anket sonuçları

sonucunda elde edilen verileri analiz etmek için basit regresyon yöntemi kullanılmış, bunun yanı sıra çapraz tablo analizi ve ki-kare analizi yapılmış, frekans dağılım tabloları ve histogram grafikleri göz önünde bulundurularak sonuçlar değerlendirilmiştir.

4.Araştırmadan Elde Edilen Demografik Bulgular ve Güvenilirlik Analizi

Aşağıda araştırmada ulaşılan çeşitli demografik değişkenlerin frekans dağılımları ve araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik analizi test sonuçları yer almaktadır. Demografik değişken olarak cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, meslek ve gelir düzeyi kullanılmıştır. Demografik değişkenler dışarıda bırakılmak suretiyle yapılan güvenilirlik analiz sonuçlarına göre **Cronbach Alpha** değeri **0,692'**dir. Bu sonuç, kullandığımız ölçeğin sosyal bilimler açısından oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Demografik Soruların Frekans Dağılımı

Cinsiyet	**Frekans**	**%**	**Kümülatif %**
Erkek	306	50,2	50,2
Kadın	304	49,8	100,0
Toplam	610	100,0	
Yaş Grupları			
0-20	66	10,8	10,8
20-40	369	60,5	71,3
40-60	113	18,5	89,8
60 ve üstü	62	10,2	100,0
Toplam	610	100,0	
Eğitim Düzeyi			
İlkokul	56	9,2	9,2
Lise	119	19,5	28,7
Ön lisans	93	15,2	43,9
Lisans	251	41,1	85,1
Lisansüstü	91	14,9	100,0
Toplam	610	100,0	
Meslek			
Eğitim	228	37,4	37,4
Sağlık	76	12,5	49,8
Ticaret	66	10,8	60,7
Diğer	240	39,3	100,0
Toplam	610	100,0	
Gelir Düzeyi			
0-3.000	295	48,4	48,4
3.000-5.000	216	35,4	83,8
5.000-10.000	87	14,3	98,0
10.000-20.000	12	2,0	100,0
Toplam	610	100,0	

Tablo 2: Tercih Edilen Aşı Türleri

Covid-19 Aşı Türleri	Frekans	%	Kümülatif %
Rus(Sputnik V) Aşısı	61	10,0	10,0
Çin (Sinovac) Aşısı	139	22,8	32,8
Alman (Biontek) Aşısı	279	45,7	78,5
Diğer Aşılar	131	21,5	100,0
Toplam	610	100,0	

Tablo 2'de tercih edilen Covid-19 aşı türleri dağılımları gösterilmiştir ve tercih edilen Covid-19 aşı türlerinden Alman (Biontek) aşısının daha fazla (n:279) tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 3: Covid-19 Aşısı ile İlgili Düşünceler

Covid-19 Aşısı yaptırmayı düşünüyorum	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılmıyorum	135	22,1	22,1
Katılmıyorum	69	11,3	33,4
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	170	27,9	61,3
Katılıyorum	98	16,1	77,4
Kesinlikle Katılıyorum	138	22,6	100,0
Toplam	610	100,0	
Covid-19 Aşısının toplum için faydası olacağını düşünüyorum			
Kesinlikle Katılmıyorum	57	9,3	9,3
Katılmıyorum	37	5,1	14,4
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	203	33,3	47,7
Katılıyorum	141	23,1	70,8
Kesinlikle Katılıyorum	178	29,2	100,0
Toplam	610	100,0	

Tablo 3'de Covid-19 aşısı yaptırmayı düşünme konusunda kararsızlık yaşandığı ama Covid-19 aşısının genel olarak toplum için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 4: Covid-19 Aşısı ile İlgili Düşünceler

Covid-19 Aşısı Ücretsiz Olarak Devlet Tarafından Karşılanmalıdır	Frekans	%	Kümülatif %
Kesinlikle Katılmıyorum	14	2,3	2,3
Katılmıyorum	9	1,5	3,8
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	28	4,6	8,4
Katılıyorum	85	13,9	22,3
Kesinlikle Katılıyorum	474	77,7	100,0
Toplam	610	100,0	
Covid-19 Aşısı Toplum İçin Sunulması Gereken Zorunlu Bir Hizmettir			
Kesinlikle Katılmıyorum	29	4,8	4,8

Katılmıyorum	10	1,6	6,4
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	70	11,5	17,9
Katılıyorum	134	22,0	39,8
Kesinlikle Katılıyorum	367	60,2	100,0
Toplam	610	100,0	

Tablo 4'de görüldüğü üzere Covid-19 aşısının devlet tarafından ücretsiz bir şekilde karşılanması gerektiği ve toplum için zorunlu bir hizmet olması gerektiği yönündeki algı çok yüksektir ve bu yönüyle kamusal mal niteliği taşıdığı açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 5: Covid-19 Aşısı ile İlgili Düşünceler

Covid-19 Aşısı Sadece Devlet Tarafından Üretilmelidir	**Frekans**	**%**	**Kümülatif %**
Kesinlikle Katılmıyorum	82	13,4	13,4
Katılmıyorum	93	15,2	28,7
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	130	21,3	50,0
Katılıyorum	83	13,6	63,6
Kesinlikle Katılıyorum	222	36,4	100,0
Toplam	610	100,0	
Covid-19 Aşısı Sadece Özel Kurumlar Tarafından Üretilmelidir			
Kesinlikle Katılmıyorum	317	52,0	52,0
Katılmıyorum	124	20,3	72,3
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	124	20,3	92,6
Katılıyorum	16	2,6	95,2
Kesinlikle Katılıyorum	29	4,8	100,0
Toplam	610	100,0	
Covid-19 Aşısı Vurdurmayan Kişilere Cezai Yaptırımlar Uygulanmalıdır			
Kesinlikle Katılmıyorum	347	56,9	56,9
Katılmıyorum	103	16,9	73,8
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	97	15,9	89,7
Katılıyorum	36	5,9	95,6
Kesinlikle Katılıyorum	27	4,4	100,0
Toplam	610	100,0	

Tablo 5'de Covid-19 aşısının sadece devlet tarafından üretilmesi gerektiği konusunda genel bir katılım olduğu, özel kurumların tek başlarına Covid-19 aşısı üretmelerinin pek tercih edilmeyen bir düşünce olduğu görülmektedir. Covid-19 aşısı yaptırmayanlara cezai yaptırım uygulanmasının ise genel olarak kabul edilmediği görülmektedir.

Tablo 6: Covid19 Aşısı ile İlgili Düşünceler

0-6 Yaş Çocuklar İçin Yapılan Zorunlu Aşılar Gibi Covid-19 Aşısı da Zorunlu Olmalıdır	**Frekans**	**%**	**Kümülatif %**
Kesinlikle Katılmıyorum	140	23,0	23,0
Katılmıyorum	105	17,2	40,2
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	173	28,4	68,5
Katılıyorum	70	11,5	80,0
Kesinlikle Katılıyorum	122	20,0	100,0
Toplam	610	100,0	
Covid-19 Aşısı İçin Makul Bir Ücret Alınmalıdır			
Kesinlikle Katılmıyorum	339	55,6	55,6
Katılmıyorum	97	15,9	71,5
Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum	84	13,8	85,2
Katılıyorum	41	6,7	92,0
Kesinlikle Katılıyorum	49	8,0	100,0
Toplam	610	100	

Tablo 6'da 0-6 yaş çocukların diğer zorunlu aşıları gibi Covid-19 aşısının da zorunlu olması konusunda kararsız kalındığı görülmektedir. Covid-19 aşısı için makul bir ücretin alınmaması gerektiği yani ücretsiz sunulması gereken bir hizmet olarak düşünüldüğü saptanmıştır.

Sonuç

Covid-19 aşısı ve aşı uygulamaları her devletin sorumlu olduğu kamusal mal ve hizmetlerden birisi olarak kabul edilmelidir. Aşılama hizmeti genel olarak erdemli mal niteliğinde bir hizmet olmasına rağmen Covid-19 pandemisinin gelişimi ile birlikte günümüzde kamusal mal olmasının yanında küresel kamusal mal niteliği taşıyan bir özelliğe de bürünmüştür. Bu açıdan daha çok negatif dışsallık oluşturan Covid-19 salgınını önlemek için her devletin zorunlu Covid-19 aşı hizmeti sunması gerektiği fikri önem kazanmaktadır. Yaptığımız çalışmada Covid-19 aşısı hakkındaki toplumsal algıyı ve toplumun Covid-19 aşısı hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra Covid19 aşısının veya aşı uygulamalarının devlet tarafından sunulması gerekli bir hizmet olup olmadığı, Covid19 aşısı için herhangi bir ücret ödenip ödenmemesinin gerekip gerekmediği, Covid19 aşısına yönelik tutumların yaş, cinsiyet, eğitim veya meslek gibi değişkenlere karşı değişiklik gösterip göstermediği toplumun bakış açısına göre anket yöntemi ile değerlendirilmek istenmiştir.

Neticede, bu amaca yönelik yapılan anket çalışması sonuçları nicel veri yöntemi ile ele alınmış ilk önce yapılan literatür çalışmaları incelenmiş genel kavramsal bilgiler ifade edilmiş sonrasında istatistiksel olarak analizler yapılmıştır.

Yapılan testler sonucunda Covid-19 aşısının devletin sunmak zorunda olduğu ve bu hizmetin topluma kamusal mallar gibi ücretsiz sunulması gerektiği, faydasından kimsenin mahrum edilmeyip eşit bir şekilde dağılımının yapılması gerektiği ve negatif dışsallık yayan bu Covid-19 salgını ile mücadele etmenin her

devlet için küresel bir görev olduğu sonucuna varılmıştır. Küreselleşmenin artması ile oluşan sorunlar bölgeleri, ülkeleri, kıtaları, hatta tüm dünyayı etkisi altına alan bir durumdur ve bu durum dünya üzerinde yaşayan veya gelecek nesilleri etkileyecek olan Covid-19 salgını gibi küresel bir problem haline gelebilir. Bu nedenle oluşacak olan küresel salgınlar gibi problemlere karşı, devletler tarafından her zaman Covid-19 aşısı gibi küresel tedbirler alınması gerektiği ve küresel salgınlara karşı planlama ve koruyucu hizmetlerin uluslararası düzeyde yapılması gerektiği açıktır.

Kaynakça

Akdemir, A. ve Şahin, M. (2006), *"Küresel Kamusal Malların Üretim ve Yönetim Bağlamında Sınıflandırılması,"* Maliye Dergisi, Sayı-150, Ocak-Haziran, 1-24.

Ayaz, F. (2020), *"Online Gazetelerdeki Covid19 İlaçlarına ve Aşılarına Yönelik İçeriklerin Analizi",* CİDER Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 48-67.

Barış, A. ve Barlas, E. (2017), *"Kamu Maliyesi Teorisinde Kamusal Mallar",* Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 12/1: 129-152.

Corey, L. , Mascola, J.R., Fauci, A.S. , Collins, F. S. (2020), *"A Strategic Approachto Covid19 Vaccine",* Science Journals, 368/6494, 948-950.

D.Demiray, Emine, K. ve Çeviker, S. , (2020), *"COVID-19: Aşı ve Toplumsal Korunma"*, Journal of Biotechnologyand Strategic Health Research, 1(Özel Sayı):37-44.

Deneulin, S. ve Townsend, N. (2007), *"Public Goods, Global Public Goods and The Common Goods"*, International Journal of Social Economics, 34:1/2, 19-36.

Ener, M. ve Demircan, E. (2008), *"Küreselleşme Sürecinde Değişen Devlet Anlayışından, Kamu Hizmetlerinin Dönüşümüne: Sağlık Hizmetlerinde Piyasa Mekanizmaları"*, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:13, Sayı:1, 57-82.

Erkekoğlu, P., Balcı, A., Köse, E. ve Sevilay, B. (2020), *"Vaccine Hesitancy and Effects of COVID-19"*, Journal of Literature Pharmacy Sciences, 2020; 9(2), 208-220.

Hasanoğlu, M. (2001),*"Küreselleşmenin Devlet Yönetimine Etkileri*", Sayıştay Dergisi, 43: s.68-82.

Held, D. ve McGrew, A. ,(2008), Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2008.

Kahraman, E. P. ve Altındiş, M. ,(2020), " Covid19 Aşıları; Pandemide Sona Doğru?", Journal of Biotechnology and Strategic Healt Research", 2020;4(3), 240-249.

Kaul, I. ve Mendoza, R.U. (2003), *"Advancing The Concept Of Public Goods",In: Providing Global PublicGoods: Managing Globalization (edt. Inge Kaul, Pedro Conceiçao, Kafellle Goulven ve Ronald U. Mendoza),* UNDP, Qxford Universty Press, 78-111.

Kazak, A., Hindistan, S. ve Önal, B. (2020), *"Dünyada ve Türkiye'de COVID-19 Aşı Geliştirme Çalışmaları"*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2020, 7(4): 571 -575

Pehlivan, O. (2019), Kamu Maliyesi, Ekin Yayınevi, İstanbul.

Sandler, T. (2001), *"On Financing Global and International Public Goods",* World Bank Policy Researc Working Paper, No: 2638, 1-44.

Schomaker, R.M.(2017),"*Public-Private Governance Regimes in the Global Sphere",* Public Organization Review, 17(1), 121-138.

Uğur, A. ve Geygüç, E. (2019*), "Tam Kamusal Bir Mal Olarak İç Güvenlik Hizmetleri; Türkiye'de İç Güvenlik Hizmetlerini Sağlayan Genel Bütçeli Kurumların Harcamalarının Değerlendirilmesi*", Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, (05601), s. 132-148.

Van Riel, D. ve De Wit, E. ,(2020), "Next- Generation Vaccine Platforms For Covid19", Natural Materials, 19 810–812 (2020). Erişim: 28.01.2021 https://doi.org/10.1038/s41563-020-0746-0

Yavuz, E. (2020), *"Covid19 Aşıları"*, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 24/4, 227-234.

Yılmaz, B.E. ve Yaraşır, S. (2011), *"Bir Küresel Kamusal Mal Olarak Sağlık ve Finansmanında Resmi Kalkınma Yardımlarının Rolü",* İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 55.Seri.

Yoo, J.H. (2020), *"The Fight Against The 2019-Ncor Outbreak: An Arduous March Has Just Begun*", J. Korean Media Science, 35-56.

ERDEMLİ MAL YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE MASKE KULLANIM ZORUNLULUĞU: AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

"Maske 21.yüzyıla damga vuran önemli bir erdemli maldır."

İhsan Cemil Demir* Gamze Akbay**
**Maliye Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-4756-0617
***Maliye Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-3969-0614

ÖZET

Covid-19'un hızlı bir şekilde yayılım göstermesi, tüm dünyada pandemi ilan edilmesine neden olmuştur. Hastalığın tedavisinin kısa süre içinde bulunamaması ve bulaş hızının durdurulamaması paternalist devlet anlayışının gerekli hallerde başvurulması gereken bir görüş olduğunu göstermiştir. Bu bakış açısıyla, tüm dünyada hastalığın bulaşma riskini azaltmak için devletler tarafından alınan önlemlerden biri de zorunlu maske kullanımı olmuştur. Böylece, maske erdemli bir mal niteliği kazanmış ve çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur. Çalışmada Afyonkarahisar ilinde yaşayan vatandaşlara anket çalışması uygulanarak, maske konusunda toplumsal algı ölçülmeye çalışılmıştır. Maskenin erdemli bir mal olarak kabulü, maske kullanım sıklığı, maske kullanımında yaşanan aksaklıklar, denetimler ve cezai yaptırımların önemi gibi hususlar araştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen veriler ışığında çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erdemli Mal, Maske, Paternalizm, Covid-19.

ABSTRACT

The rapid spread of the Covid-19 has caused a pandemic to be declared all over the world. The fact that the treatment of the disease could not be found in a short time and the rate of transmission could not be stopped showed that the understanding of the paternalist state is an opinion that should be applied when necessary. From this point of view, one of the measures taken by the states to reduce the risk of transmission of the disease all over the world has been the use of mandatory masks. Thus, the mask gained the quality of a merit good and formed the main subject of the study In the study, In the study, it was tried to measure the social perception of the mask by applying a questionnaire to the citizens living in Afyonkarahisar. Issues such as the acceptance of the mask as a virtuous good, the frequency of mask use, problems experienced in the use of masks, the importance of inspections and criminal sanctions were investigated. Various suggestions have been developed in the light of the data obtained at the end of the research.

Keywords: Merit Goods, Mask, Paternalism, Covid-19

Giriş

Covid-19, ilk olarak Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Virüs kısa sürede, tüm ülkelere yayılarak insan sağlığını tehdit eden bir salgına dönüşmüştür. Dünya Sağlık Örgütü, 11 Mart 2020 tarihinde hastalığı tüm dünyada pandemi ilan etmiştir. Hastalığın tedavisinin bulunamaması, binlerce insanın ölümüne neden olmuş ve ülkeleri ciddi bir şekilde etkilemiştir.

Paternalizm devlet anlayışı gereğince, hastalıkla mücadelede birçok koruyucu önlem alınarak vatandaşların bu önlemlere zorunlu bir şekilde uymaları istenmiştir. Devlet tarafından alınan koruyucu önlemlerden biri de zorunlu maske kullanımıdır. Salgınla mücadelede maske kullanımı, önemli bir fonksiyona sahiptir. Bu bağlamda, maske erdemli bir mal niteliği kazanmış olup birey ve toplum sağlığını korumaktadır. Maskenin kazandığı bu önemli fonksiyon, yaptığımız çalışmanın çıkış noktasını belirlemiştir. Çalışmada öncelikle genel olarak literatür incelendikten sonra, maskeyle ilgili toplumsal algıyı belirlemek amacıyla Afyonkarahisar ilinde bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu anket çalışmasının metodolojisi, yapılan analizler ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Son bölümde ise elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Covid-19

Covid-19, Sars-CoV_2 virüsü nedeniyle ortaya çıkan yeni bir korona virüs hastalığı biçimidir. Virüs çoğunlukla kişilerden kişilere yakın temas şeklinde, solunum yoluyla bulaşmaktadır. Solunum yoluyla bulaşmasının yanında kişilerin virüslü bir yüzeye veya nesneye dokunmasının ardından ellerini ağzına, burnuna ve gözlerine dokundurması sonucuyla da virüs bulaşabilmektedir. ABD'deki Michigan eyaleti, 9 Mart 2020 de korona virüs vakalarını bildiren son eyalet olduktan sonra Covid-19, 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından tüm dünyada resmi olarak salgın ilan edilmiştir (Carlos vd., 2020: P7).

Yeni tip koronavirüs türü olan Covid-19, ilk olarak 31 Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Virüs hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı için hastalığın tedavisinde zorluklar yaşanmış ve kıtalar arası yayılarak ülkeleri ciddi bir şekilde etkilemiştir (Til, 2020: 54). Virüsün bulaşması bireylerin öksürmeleri, aksırmaları ile ortama saçılan damlacıkların solunması yoluyla gerçekleşmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Virüsten korunma yollarında sosyal mesafe, el hijyeni ve maske kullanımının rolü büyüktür.

Salgınla mücadelede paternalist devlet anlayışının önemi tekrar ortaya çıkmış olup bu bağlamda virüsten korunma yollarından biri olan maske kullanımı, devlet tarafından zorunlu hale getirilmiştir. Pandemi sürecinde maske, birey ve toplum sağlığını koruması sebebiyle erdemli bir mal olma özelliği kazanmıştır.

2. Erdemli Mal ve Hizmet Kavramı

Günümüzde insanlar, örgütlenmiş siyasi cemiyet adı verilen "devlet" çatısı altında yaşamaktadır. Bu çatı altında yaşayan insanlar, temel bazı ortak değerlere sahiptir. Beden ve ruh sağlığı, bu değerlerin başında gelmektedir. İnsanların beden ve ruh sağlığının yerinde olması kendileri kadar, ait oldukları toplum açısından da önemlidir. Tümüyle sağlıklı, huzurlu ve barış içinde yaşayan insanlardan oluşmuş bir toplum; sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi değer yönüyle en yüksek düzeye ulaşmıştır. Dolayısıyla, ülkelerin gelişmişlik derecelerini belirleyen en önemli kriterler onların eğitim, kültür ve sağlık seviyeleridir (Devrim, 1995: 46). Bu noktada kamusal hizmetlerin artması önemli bir olgudur. Devletin gün geçtikçe daha fazla ekonomik ve sosyal hayata

müdahale etmesine neden olan yarı kamusal nitelikli mal ve hizmetlerin bir kısmı pozitif dışsallık; bir kısmı da negatif dışsallık sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Devrim, 1995: 44).

Kamusal mal ve hizmetlerin bir bölümü de erdemli mal ve hizmetlerdir. Erdemli mallar, gerek toplumsal gerekse bireysel açıdan özellikli, öncelikli ya da üstünlüğü olan vazgeçilmez nitelikteki mal ve hizmetler şeklinde tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2011: 50). Diğer bir ifadeyle devlet tarafından sunulan, kişilerin çoğunlukla bedel ödemeden yararlanabildikleri ve piyasa fiyatının altında pazarlanabilen mal ve hizmetlerdir (Altay, 2017: 43). Bu malların üretimini devlet ya kendisi üstlenmekte ya da özel sektörü üretim konusunda teşvik etmektedir (Demir, 2017: 27).

Erdemli mallar kavramı, kamu ekonomisine ilk kez Richard A. Musgrave tarafından kazandırılmıştır. "Toplum için faydalı özel mal" şeklinde de tanımlanan söz konusu mal ve hizmetler, büyük oranda özel mal niteliklerine sahiptir ve tüketilmeleri toplum adına oldukça faydalıdır. Devlet, bu malların finansmanını bütçe aracılığıyla karşılamaktadır (Erdem, Şenyüz ve Tatlıoğlu, 1998: 31).

Günümüzde giderek artış gösteren bu tür malların uygun düzeyde tüketilmesi toplumda önemli dışsal faydalar sağlamaktadır (Edizdoğan, 1998: 28). Bu tür mallara örnek olarak huzurevleri, sosyal konutlar, parklar, öğrenci yurtları, emniyet kemeri kullanımı, kültür ve sanat hizmetleri, süt vb. temel gıdalar ve piyasa fiyatının altında satılan ekmek verilebilir (Demir, 2017: 27).

Devletin erdemli malların kullanımını teşvik etmesi, hatta zaman zaman zorunlu hale getirmesinin temel gerekçesi, toplumu koruma ve himaye etme sorumluluğu ya da bireyin menfaatini ondan daha iyi bildiği şeklinde ifade edilen "paternalizm" (baba devlet) anlayışıdır (Pehlivan, 2013: 44). Bu anlayış çerçevesinde devlet, bireyin faydasına olacak bir malın tüketimini zorunlu hale getirebilmektedir (Demir, 2017: 28).

Tarih boyunca ülkeler dönem dönem çeşitli salgın hastalıklara maruz kalmıştır. Gün geçtikçe bu hastalıkların sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Bu bulaşıcı nitelikli hastalıklara günümüzde bir yenisi daha eklenmiştir. Tüm dünyayı etkisi altına alan ve ciddi bir oranda insan ölümlerine neden olan Covid-19, bu salgınlardan bir tanesidir. Salgının hızlı bir şekilde bulaşma niteliği sebebiyle tüm dünyada pandemi ilan edilmiştir.

3. Araştırmanın Metodolojisi ve Ampirik Bulgular

Çalışmada, maske kullanımı erdemli mal yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmanın sınırları belirlenirken Afyonkarahisar ili merkezinde yaşayan vatandaşlar araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Vatandaşlara maske ve kullanımı hakkında sorular yöneltilerek anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasının amacı, Afyonkarahisar ili merkezinde yaşayan vatandaşlarda maske ve kullanımı konusunda ortaya çıkan algı durumunu tespit etmektir.

Araştırma, Afyonkarahisar genelinde toplam 700 kişiyle online anket yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Anketin güvenilirliği için yapılan analiz sonucunda, Cronbach's Alpha katsayısı 0,701 olarak bulunmuştur.

3.1. Demografik Veriler

Araştırmada ulaşılan demografik verilerin frekans dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Demografik Verilerin Frekans Dağılımları

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	363	%51,9	**Meslek**	Memur	93	%13,3
	Erkek	337	%48,1		İşçi	88	%12,6
Medeni Durum	Evli	498	%71,1		Esnaf	35	%5,0
	Bekâr	202	%28,9		Çiftçi	8	%1,1
Yaş	15-35	326	%46,6		Öğretmen	90	%12,9
	36-65	364	%52,0		Ev Hanımı	140	%20,0
Eğitim Durumu	Mezun Değil	4	%0,6		Emekli	58	%8,3
					Diğer	188	%26,9
	İlköğretim	85	%12,1	**Gelir Düzeyi**	0-2.500 TL	279	%39,9
	Lise	210	%30,0		2.500-5.000 TL	258	%36,9
	Ön Lisans	103	%14,7		5.000-10.000TL	136	%19,4
	Lisans	224	%32,0		10.000 TL ve üzeri	27	%3,9
	Lisansüstü	74	%10,6				

3.2. Ampirik Bulgular

Maske ile ilgili yürütülen anket çalışmasında elde edilen bulgular, STATA istatistik programında OLS regresyon analizlerine tabi tutulmuştur. Bu amaçla öncelikle bir faktör oluşturabileceği test edilen üç anket ifadesinin ortalaması alınmış ve tek bir değişkene dönüştürülmüştür. Bu faktörün ortalama değeri 4,44'tür.

1.Maskenin toplumsal alanlarda kullanımı zorunlu olmalıdır (Kesinlikle Katılmıyorum:1, Kesinlikle Katılıyorum:5, Ort. 4,63).

2.Maskeyi birey ve toplum sağlığı için takıyorum (Kesinlikle Katılmıyorum:1, Kesinlikle Katılıyorum:5 Ort. 4,62).

3.Maskenin erdemli (topluma faydalı) bir mal olduğunu düşünüyorum (Kesinlikle Katılmıyorum:1, Kesinlikle Katılıyorum:5 Ort. 4,08).

Regresyon analizi sonucunda, maske ile ilgili algıya etki eden faktörler; olmak üzere sekiz gruba ayrılarak incelenmiştir.

Tablo 2: Erdemli Mal Olarak Maske Algısını Etkileyen Faktörler (OLS Regresyon Sonuçları)

	MODEL - 1		MODEL - 2		MODEL - 3		MODEL - 4	
Değişkenler	**Katsayı**	**t ist.**	**Katsayı**	**t ist.**	**Katsayı**	**t ist.**	**Katsayı**	**t ist.**
Demografik Faktörler								
Cinsiyet	0.072	1.58	0.048	1.12	0.053	1.23	0.035	0.89
Medeni hal	0.041	0.80	0.059	1.29	0.055	1.21	0.036	0.90
Genç	0.077*	1.65	0.075*	1.75	0.063	1.49	0.068*	1.76
Memur	-0.177***	-2.89	-0.168***	-2.79	-0.176***	-2.95	-0.123**	-2.13
Lisans	0.014	1.61	0.014*	1.68	0.012	1.43	0.006	0.87
Maskeye Yönelik Devlet Politikaları Faktörü								
Yararlanma	0.018	0.45	0.024	0.62	0.022	0.57	0.006	0.18
Politika Algısı	0.019	1.02	0.018	1.03	0.012	0.74	0.027*	1.69
Devlet Müdahale-1	0.031*	1.93	0.028*	1.85	0.027*	1.79	0.009	0.74
Devlet Müdahale-2	0.039*	1.77	0.033	1.53	0.039*	1.85	0.036*	1.93
Ceza Faktörü								
Ceza Alıp-Almama	0.135	0.27	0.046	0.13	0.010	0.03	0.014	0.06
Ceza Tutarını Bilme	0.071	1.41	0.057	1.11	0.062	1.22	0.043	0.98
M.Kullanma Amacı	-0.139***	-5.29	0.110***	-4.68	-0.098***	-4.32	-0.070***	-3.52
Ceza Tutarı Algısı	-0.046**	-2.48	0.034*	-1.92	-0.035**	-2.04	-0.023	-1.44
Ekonomik Faktörler								
Maske Temini	0.034	1.32	0.053**	2.10	0.048**	2.03	0.011	0.57
Maske Üretimi	-0.005	-0.30	0.006	0.44	0.003	0.25	0.008	0.61
Psikolojik Faktörler								
Maske Kullanma Alışkanlığı	0.133***	5.59	0.105***	4.59	0.093***	4.12	0.077***	3.72
Maske Takmama Psikolojisi	0.121***	4.41	0.111***	4.16	0.102***	4.11	0.062***	2.96

Geleneksel ve Sosyal Medya Faktörü								
Medya Algısı-1	0.05*	1.88	0.047	1.56	0.029	1.05	0.014	0.56
Medya Algısı-2	0.08***	3.54	0.057**	2.45	0.066***	2.86	0.058***	2.68
Piyasa Ekonomisine Yönelik Faktörler								
Piyasa Ekonomisi-1	0.045**	1.99	0.047**	2.29	0.040**	2.01	0.030	1.64
Piyasa Ekonomisi-2	-0.019	-0.84	-0.014	-0.69	-0.011	-0.55	-0.006	-0.37
Sağlık Önlemleri Faktörü								
Önlem-1	0.062***	2.94	0.037*	1.89	0.023	1.22	0.003	0.22
Önlem-2	0.183***	3.47	0.115**	2.24	0.087	1.64	0.071	1.58
Modele Eklenen Diğer Değişkenler								
Sağlık1evet			1.116	6.83	1.057	6.44	0.544	3.49
Sağlık3					0.127	3.74	0.092	3.29
Sağlık6							0.323	7.79
Observations	**700**		**700**		**700**		**700**	
Prob.	**0.0000**		**0.0000**		**0.0000**		**0.0000**	
R^2	**0.5305**		**0.5835**		**0.5990**		**0.6629**	

Bağımlı Değişken: Maske Algısı. **Referans Gruplar:** Orta yaş, orta yaş üstü, işçi, esnaf, çiftçi, emekli...
Anlamlılık Düzeyleri: * 0.05 < p < 0.10, ** 0.01< p < 0.05, *** p < 0.01

3.2.1. Demografik Faktörler

Regresyon analizine demografik faktörlerden cinsiyet, medeni hal, yaş, eğitim durumu ve meslek dahil edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; Maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algı, demografik değişkenlerden yaş (genç) ve meslek (memur) bakımından anlamlı farklılaşmaktadır. İstatiksel olarak %10 anlamlılık düzeyinde, maskeye karşı "genel olarak gençlerin algısı pozitiftir" tir. İstatiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde, maskeye karşı "memurların diğer meslek gruplarına göre algısı negatiftir".

3.2.2. Maskeye Yönelik Devlet Politikaları Faktörü

Regresyon analizinde, maskeye yönelik devlet politikaları faktörü olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1. Ücretsiz dağıtılan maske hizmetinden yararlandınız mı? (Yararlanma Durumu)
2. Covid-19 sürecinde devletin maske kullanımına yönelik politikaları yeterlidir. (Politika Algısı)
3. Maske dağıtımı devlet eliyle yapılmalıdır. (Devlet Müdahalesi-1).
4. Maske fiyatları hususunda devlet, piyasa ekonomisine müdahale etmelidir. (Devlet Müdahalesi-2).

Maske ile ilgili algı, maskeye yönelik devlet faktörlerinden politika algısı, devlet müdahalesi-1, devlet müdahalesi-2'de anlamlı farklılaşmaktadır. Buna göre; %10 anlamlılık düzeyinde, maskeye yönelik devlet politikalarını destekleyenlerin, maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı pozitiftir.

3.2.3. Ceza Faktörü

Regresyon analizinde, ceza faktörü olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1. Covid-19 sürecinde maske takmama cezası aldınız mı? (Ceza alıp-almama)
2. Umumi Hıfzısıhha kanunu 282. Maddesi gereğince maske takmamanın idari para ceza tutarını biliyor musunuz? (Ceza Tutarını Bilme)
3. Maskeyi ceza almaktan korktuğum için takıyorum. (Maske kullanım amacı)
4. Maske kullanmama idari para cezası tutarının çok olduğunu düşünüyorum. (Ceza tutarı algısı).

Maskeyi ceza almaktan korktuğu için takanların maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı, diğer kişilere göre %1 anlamlılık düzeyinde negatiftir. İlk üç modelde ve %5 anlamlılık düzeyinde, maske kullanmama cezasının yüksek olduğunu düşünenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı negatiftir.

3.2.4. Ekonomik Faktörler

Regresyon analizinde, ekonomik faktör olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1.Covid-19 sürecinde maskeyi kolaylıkla temin edebiliyorum. (Maske Temini)

2.Covid-19 sürecinde maske üretiminin yapılması topluma yeni bir gelir kapısı sağlamıştır. (Maske Üretimi)

İkinci ve üçüncü modelde, maskeyi kolaylıkla temin edebilenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı %5 anlamlılık düzeyinde pozitiftir**.**

3.2.5. Psikolojik Faktörler

Regresyon analizinde, psikolojik faktör olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1.Maske kullanmaya alıştım. (Maske Kullanım Alışkanlığı)

2.Maske takmadığımda kendimi suçlu hissediyorum. (Maske Takmama Psikolojisi)

Maske kullanmaya alışanların ve maske takmadığında kendini suçlu hissedenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı %1 anlamlılık düzeyinde pozitiftir.

3.2.6. Geleneksel ve Sosyal Medya Faktörü

Regresyon analizinde, geleneksel ve sosyal medya faktörü olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1.Sosyal medyada maske takmaya yönelik gönderiler toplumda farkındalık yaratır. (Medya Algısı-1).

2.Reklam, afiş, billboard tanıtımları maske takma bilincimi arttırmaktadır. (Medya Algısı-2).

İlk modelde, sosyal medyada maske takmaya yönelik gönderilerin toplumda farkındalık yarattığını ifade edenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı, %10 anlamlılık düzeyinde pozitiftir. Reklam, afiş, billboard tanıtımlarının maske takma bilincini arttırmakta olduğunu ifade edenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı, %1 anlamlılık düzeyinde pozitiftir.

3.2.7. Piyasa Ekonomisine Yönelik Faktörler

Regresyon analizinde, piyasa ekonomisine yönelik faktör olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1.Serbest piyasa ekonomisi maske fiyatlarını fırsatçılığa dönüştürmüştür. (Piyasa Ekonomisi-1)

2.Piyasada üretilen maskelerin kaliteli olduğunu düşünüyorum. (Piyasa Ekonomisi-2).

İlk üç modelde, serbest piyasa ekonomisinin maske fiyatlarını fırsatçılığa dönüştürdüğünü ifade edenlerin maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı, %5 anlamlılık düzeyinde pozitiftir.

3.2.8. Sağlık Önlemleri Faktörü

Regresyon analizinde, sağlık önlemlerine yönelik faktör olarak alınan anket ifadeleri şu şekildedir:

1.Maske takmayanları uyarırım. (Önlem-1)

2.Covid-19 salgınının başlangıcından beri maske kullanma sıklığınız? (Önlem-2)

Maske takmayanları uyaranların maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algısı ilk modelde %1, ikinci modelde %10 anlamlılık düzeyinde pozitiftir. İlk modelde %1, ikinci modelde %5 anlamlılık düzeyinde; insanların maske kullanma sıklığı arttıkça maskenin erdemli mal olduğuna yönelik algıları yükselmektedir.

Sonuç

Çalışmada maske erdemli mal kapsamında değerlendirilmiş olup Covid-19 ile mücadelede zorunlu maske kullanımı hakkında Afyonkarahisar ilinde yaşayan vatandaşlara anket düzenlenmiş ve maske algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Anket 700 kişiyle gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; vatandaşların %96,3'ü salgın döneminde maske kullanmayı gerekli görmekte ve salgının başlangıcından beri %73,1'i sürekli şekilde maskelerini kullanmaktadır. Vatandaşların %66,8'i devlet tarafından dağıtılan ücretsiz maske hizmetini faydalı bulduklarını, %35,7'si (250 kişi) dağıtılan ücretsiz maskelerin kaliteli olmadığını, %35,1'i (246 kişi) maskenin kaliteli olduğunu, %29,1'i (204 kişi) ise maskenin kalitesi konusuna kısmen katılıp-kısmen katılmamaktadır. %54'ünün ise dağıtılan ücretsiz maske hizmetinden yararlanmadıkları görülmüştür.

Vatandaşların %80,7'si maske takmama idari para cezasını bilmekte olup, ankete katılanlardan maske takmamaktan dolayı ceza alanların oranı sadece %0,6'dır. Vatandaşların %90,3'ü maskeyi doğru bir şekilde kullandıklarını, %58,3'ü maske takmayanları uyarmak gerektiğini ifade etmiştir. Devletin maske kullanımına yönelik politikalarını vatandaşların %46,6'sı yeterli bulmakta, politika hususuna kısmen katılan-kısmen katılmayanlar ise %25,3'tür. Maskeyi temin etme noktasında ise vatandaşların %80,7'si zorluk yaşamadıklarını, %43,2'si maske dağıtımının devlet eliyle yapılması gerektiğini, %34,5'i piyasa yoluyla dağıtılmasına katılım göstermiştir. Maske fiyatları noktasında vatandaşların %46,1'i pahalı olduğunu, %34,2'si ise olması gereken fiyat olduğunu düşünmektedir.

Vatandaşların %84,2'si maske kullanım amacının ceza almak olmadığını ifade etmekte, %91,3'ü maskenin birey ve toplum sağlığını koruduğunu düşünmekte ve %93,2'si toplumsal alanlarda kullanımının zorunlu olmasını uygun görmektedir. Vatandaşların %53'ü ise toplumun maske kullanımı konusunda bilinçli olmadıklarını ifade etmektedir. Maske takmama cezasını ise %60,3'ü az, %23,3'ü ise çok bulmaktadır.

Sosyal medyanın maske takma konusunda, %78,6'sı etkili olduğunu, %71'i reklam-afiş-billboard tanıtımlarının maske takma konusunda bilinçlerini arttırdığını ifade etmiştir. %70'i serbest piyasa ekonomisinin maske fiyatlarını fırsatçılığa dönüştürdüğünü ve bu noktada %72,1'i ise devletin maske fiyatları hususunda piyasa ekonomisine müdahale etmesi gerektiğini düşünmektedir. %80,1'i maskenin erdemli bir mal olduğunu, %80,7'si maskeyi takmadığında kendini suçlu hissettiğini ve %79,2'si maske kullanmaya alıştıklarını ifade etmiştir.

Kaynakça

Akdoğan, A. (2011). Kamu Maliyesi, Ankara: Gazi Kitabevi.

Altay, A. (2017). Kamu Maliyesi, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Carlos, W. Graham vd., (2020). *"Publıc Health-Informatıon Serıes", American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine,* 201(4), 7-8.

Demir, İ. C. (2017). Kamu Maliyesi, 3. Baskı, Afyonkarahisar: Limit Yayınları.

Devrim, F. (1995). Kamu Maliyesine Giriş, İzmir: Rem Ltd. Şti.

Edizdoğan, N. (1998). Kamu Maliyesi, Bursa: Ekin Kitabevi.

Erdem, M., D. Şenyüz ve İ. Tatlıoğlu (1998). Kamu Maliyesi, Bursa: Ekin Kitabevi.

Pehlivan, O. (2013). Kamu Maliyesi, Trabzon: Murathan Yayınevi.

Sağlık Bakanlığı (2020). *Covid-19 Nedir?,* https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid- 19-nedir-.html, Erişim Tarihi: 27.11.2020.

Til, A. (2020). *"Yeni Koronavirüs Hastalığı Hakkında Bilinmesi Gerekenler"*, Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi, 8/85, 53-57.

SOSYAL MESAFENİN PANDEMİ DÖNEMİNDE MEKAN BOYUTLARINDA ESNEKLİK BAĞLAMINDA DEĞİŞİMİ

Kübra Koçhan*, Can Tuncay Akın**

*Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Diyarbakır, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-6078-2302

**Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Diyarbakır, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0001-9658-7712

ÖZET

Salgın hastalıklar tarih boyunca dünyanın gidişatını değiştirmiştir. Dünya tarihinde yönetim ve yaşam değişikliklerine yol açan ve küresel etkileri olan sağlık olaylarıdır. Bu salgın hastalıklar küresel olarak dünyada yayılıp milyonlarca insanın ölümüne neden olmuştur. Günümüzde koronavirüs (COVID-19) salgını, ilk kez Aralık 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde fark edilmiştir ve dünyanın en önemli sağlık sorunu haline gelmiştir. Covid-19 salgını, daha önceki salgınlardan daha etkili ve hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılıp pandemiye dönüşmüştür. Pandemi sürecinde insanların en çok etkileşimde olduğu mekanlarda bulaş ihtimali yüksektir. İnsanların birbirleriyle iletişim ve temas halinde bulunması bulaşma riskini artırmaktadır. Salgının bu kadar hızlı bir şekilde yayılıp pandemiye dönüşmesi var olan mekân tasarımlarda bu sürece uygun düzenlemelerin yapılacak kadar esnek olmadığını ortaya koymuştur.

Covid-19 pandemisi sürecinde bulaş ihtimalinin yüksek olduğu çoğu kamusal mekanın kapalı kalması insanların sosyal hayatlarını sınırlandırmak zorunda bırakmıştır. Bu durum mevcut kamusal mekan kullanımının pandemi sürecine uymadığını ve kamusal mekanların değişmesi gerekliliğini göstermiştir. Çalışmanın amacı, pandemi sürecinde sosyal ve fiziksel mesafenin esneklik bağlamında mekân kavramının yeniden ele alınıp, bu süreçte insanların kullanmak zorunda olduğu birincil derecede mekanlarda bulaşı azaltmak için gerekli değişimleri ortaya koymaktır. Mevcut kamusal mekanlarda yapılabilecek değişikliklere uygun esneklik ve yeni yapılacak kamusal mekanlarda tasarım aşamasında nasıl düşünülmesi gerektiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın kapsamında insanların pandemi sürecinde kullanmak zorunda olduğu ve sıklıkla kullandığı mekân grupları ele alınmıştır. Hastane, restoran, ofis ve eğitim yapıları gibi kamusal mekanlarda sosyal ve fiziksel mesafe bağlamı göz önünde bulundurularak mekan boyutlarının esneklik bağlamında değişimi irdelenmiştir. Bu mekanlar pandemi sürecinde değişikliğe uğrayıp farklı işlev veya düzenlemelerle kullanıma başlanmıştır. Çalışma metodolojisinde kamusal mekanlar covid-19 dönemi öncesi ve covid- 19 dönemi boyunca kullanım şekilleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Hastanelerin bulaşı azaltmaya göre bölümlenmesi, eğitim yapılarında eğitimin online verilmesi ve hibrit modelinde devam etmesi durumunda mekanlara yansıması, restoranların yoğunluğunun azaltılıp açık alanlara doğru yönelmesi ve ofislerin de yoğunluğunun azaltılıp dönüşümlü işlerin verilmesi bu mekanların değişmesi gerektiğini göstermiştir.

Analiz sonucunda insan sağlığı ve mekanların kullanımının devamı için uygun seçenekler belirlenmiştir. Sonuç olarak bu değişimler, yönetmelik politikalarına eklenmesi önerilen, maddeler halinde sunulmuştur. Pandemi sürecinde, insanların can sağlığı kadar, mevcut kaynakların ve sistemin devamlılığının da korunması gerekmektedir. Günümüzde pandemi ortadan kalksa bile, toplumun farkındalığı ve gelecek salgın ya da pandemilere hazırlık sürecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Mesafe, Pandemi, Mekan Değişimi, Esneklik

DESIGNING WORK AREAS IN HOME ENVIRONMENT AFTER THE PANDEMIC USING THE EMPTY CHAIR TECHNIQUE

Kübra Arslan[*], Başak Zengin[**], Pınar Usta[***]

[*]*Istinye University, Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Interior Architecture and Environmental Design, Istanbul Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-2803-7185.

[**]*Kahramanmaraş Istiklal University, Elbistan Vocational School, Istanbul, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0003-3719-9423

[***]*Isparta University of Applied Sciences Technology Faculty, Civil Engineering Department, Isparta- Turkey.*
ORCID ID: 0000-0001-9809-3855

ABSTRACT

After the pandemic (COVID 19), the units in the home started to be charged more time for the working area. Private business rooms were insufficient for this. Families or individuals have turned the common use interval into a work area.

In the study, new space types for usual use were designed by using the post-pandemic cognitive method. The empty chair technique was preferred for the design. In this way, while designing, empathy was established with the empty chair technique in order to comprehend the effects of stress in the pandemic process and adaptation to the work area in the recent condition. Alternative perspectives and mood-dependent areas were created in accordance with the new field of study, by thinking as individuals who departed through that process. These areas were compared and interpreted with each other.

As a result, prototype solutions and empathic cognitive approaches that can be applied in sudden changes such as this pandemic were discovered. The sketch was completed by convert the qualitative observations into quantities.

Keywords: Pandemic, empty chair technique, designed and work area

ZERO WASTE AWARENESS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS: ONLINE WORKSHOP EXPERIENCE

Mine Sungur*, Hatice Çınar**

*Selcuk University, Faculty of Architecture and Design, Department of Interior Architecture, Konya, Turkey.
ORCID ID: 0000-0001-5042-9575

**Selcuk University, Faculty of Architecture and Design, Department of Interior Architecture, Konya, Turkey.
ORCID ID: 0000-0003-3769-6729

ABSTRACT

With the definition of the Covid-19 epidemic as a pandemic by the World Health Organization, the impact of the epidemic is seen in many areas in all countries around the world. Education is surely one of them. As in the countries of the world, education has started to be carried out through distance education in our country. Students studying in the design field have the opportunity to apply the knowledge and skills they have gained in the educational environment through the workshop, one of the non-formal education activities. These activities which are held in Turkey with names such as workshop, design shop, charette, have features supporting cooperation and group work as well as a short and intense working period, developing different approaches to design problems, interdisciplinary studies, being open to cultural interaction, dissolving formal boundaries between the coordinator and the participant, group work and teamwork. However, with the Covid-19 pandemic process, all face-to-face workshops had to be held in a virtual environment.

In this study, a workshop experience, held to raise awareness on "waste", which increased even more during the Covid-19 pandemic process, was shared. Waste is defined as “all kinds of substances and materials that are unused, undesirable to be used, have no value and are thrown out”. In this line, creating awareness about the reuse of "waste material" is aimed to be accomplished by presenting a different perspective to the "waste problem" emerging in the Covid-19 pandemic, both in domestic and industrial areas, with students studying design education.

Interior architecture students participating in the workshop designed decorative wall panels with solid wastes gained from different branches in the domestic or industrial field. As a result of the workshop, the survey study showed that the students contributed to the formation of awareness against waste material, to recognizing, perceiving and thinking about waste material, and to approaching design with a different perspective, to the development of their creativity and to gaining self-confidence.

As a result, the study emphasizes that environmental awareness and reuse should be presented with various strategies and approaches in different design branches.

Keywords: Covid-19, waste material, reuse, workshop

EMERGENCE OF SARS-COV-2 VARIANT B.1.1.7 IN A PANDEMIC HOSPITAL

Melek Bilgin*, Mehmet Hakan Taşkın**

**Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Mikrobiyoloji, Samsun, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-0025-8717

*** Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Mikrobiyoloji, Samsun, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-1374-7766

ABSRACT

Aim: A clinically significant variant of SARS-CoV-2 was identified in the UK in December 2020 and was reported as VOC - 202012/01 (lineage B.1.1.7) on 14 December 2020. So far, all three variants, defined as VOC 202012/01 (B.1.1.7), VOC 202012/02 (B.1.351) and VOC 202101/02 (P.1), have increased transmission rates and caused changes in the current epidemiological situation, so It is considered to pose a risk and rapidly spread around the World. Our study aimed to evaluate the emergence, detection and growth rates of B.1.1.7 in a pandemic hospital and investigate its relationship with the increase in COVID-19 cases in our region.

Materyal and Methods: In our study, 182 patients with SARS- CoV- 2 Variant B.1.1.7 positive followed up in the private service and intensive care units at SBU Samsun Training and Research Hospital between February 5, 2021 and March 20, 2021 were included. 5 February and 20 March 2021, 21434 SARS-CoV-2 (2019-nCoV) RT-q PCR tests were performed in our hospital's COVID-19 PCR laboratory, and 5187 (24.20%) samples were SARS-CoV-2 positive. According to the PCR result, 3285 (63.33%) samples with a threshold value (Cycle treshold) <27 were taken into mutation study with Bio-Speedy SARS-CoV-2 Variant Plus kit. In the mutation study, 2288 (69.65%) individuals were variant B.1.1.7 positive. In the study period, 23.23% of the total PCR positive cases in the first week and 53.86% in the last week were determined as B.1.1.7.

Results: Throughout the study, the case number's daily growth rate was 8.78% in SARS CoV-2, 13.16% in B.1.1.7; The case number's doubling time was 7.90 days in SARS CoV-2 and 5.27 days in B.1.1.7. 182 (7.95%) of 2288 cases detected as B.1.1.7 positive were treated in hospital. Of these 182 patients, 101 (55.49%) were female, 81 (44.51%) were male,and the average age was 54.46 (0-94) years. No difference was found in evaluating the inpatients in terms of gender ($p > 0.05$). A total of 16 of the inpatients, 12 men and four women, died. The mortality rate in men was statistically significant compared to women ($p = 0.001$). When the distribution of B.1.1.7 cases by age groups was examined, the highest number of cases was observed in the 25-49 age group for both men and women. The highest inpatient and mortality rate was in the age group 80 and above; It was determined that the only death case in the 5-14 age group was a 6-year-old girl with cerebral palsy.

Conclusion: In conclusion, our study demonstrated that the infectiousness of B.1.1.7 was higher than previous variants and became the dominant SARS-CoV-2 in six weeks in our city, sourgent and decisive measures should be taken to minimize the morbidity and mortality associated with COVID-19 infection.Community vaccination should be provided as quickly as possible.

Keywords: SARS-CoV- 2, VOC-202012/01, variant B.1.1.7, growth rate

BİR PANDEMİ HASTANESİNDE SARS-COV- 2 VARYANT B.1.1.7' NİN ORTAYA ÇIKIŞI

Melek Bilgin*, Mehmet Hakan Taşkın**

*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Mikrobiyoloji, Samsun, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0003-0025-8717

** Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Mikrobiyoloji, Samsun, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-1374-7766

ÖZET

Amaç: Aralık 2020'de Birleşik Krallık'ta klinik olarak önemli bir SARS-CoV-2 varyantı tanımlandı ve 14 Aralık 2020'de VOC-202012/01 (soy B.1.1.7) olarak adlandırıldı. Şu ana kadar VOC 202012/01 (B.1.1.7), VOC 202012/02 (B.1.351) ve VOC 202101/02 (P.1) olarak tanımlanan üç varyantın da bulaşma hızlarının artmış ve mevcut epidemiyolojik durumda değişikliklere neden olması nedeniyle risk oluşturduğu ve hızla dünyaya yayıldığı kabul edilmektedir. Bu çalışma ile bir pandemi hastanesinde B.1.1.7'nin ortaya çıkışı, tespit edilme ve artış oranlarının değerlendirilmesi ve bölgemizdeki COVID-19 vaka artışı ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır

Hasta ve Yöntemler: Çalışmamıza, 5 Şubat 2021-20 Mart 2021 tarihleri arasında SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesinde özel servis ve yoğun bakımlarında takip edilen, sürüntü örneklerinde SARS-CoV-2 Varyant B.1.1.7 pozitif saptanan, yaşları 1-90 yıl arasında, toplam 182 hasta dahil edilmiştir. 5 Şubat-20 Mart 2021 aralığında hastanemiz COVID-19 PCR laboratuvarımızda 21434 SARS-CoV-2 (2019-nCoV) RT-qPCR testi çalışılmış, 5187 (%24.20) örnek SARS-CoV-2 pozitif olarak saptanmıştır. PCR sonucuna göre eşik değer (Cycletreshold) <27 olan 3285 (%63.33) örnek Bio-Speedy SARS-CoV-2 Variant Plus kiti ile mutasyon çalışmasına alınmıştır. Mutasyon çalışması sonucunda 2288 (%69.65) kişi varyant B.1.1.7 pozitif olarak saptanmıştır. Çalışma aralığında ilk hafta toplam PCR pozitif vakanın %23.23'ü son hafta ise %53.86'sı B.1.1.7 olarak tespit edilmiştir.

Bulgular: Çalışma boyunca vaka sayısının günlük büyüme hızı SARS CoV-2'de %8.78, B.1.1.7'de %13.16; vaka sayısının ikiye katlanma zamanı ise SARS CoV-2'de 7.90 gün, B.1.1.7'de 5.27 gün olarak hesaplanmıştır. B.1.1.7 pozitif saptanan 2288 vakanın 182 (%7.95)'si hastaneye yatarak tedavi edilmiştir. Bu 182 hastanın 101 (% 55.49)'i kadın, 81(% 44.51)'i erkek ve yaş ortalaması 54.46(0-94) yıl olarak belirlenmiştir. Yatan hastaların cinsiyet yönünden değerlendirmesinde herhangi bir fark bulunmamıştır (p>0.05). Yatan hastaların 12'si erkek 4'ü kadın olmak üzere toplam 16'sı ölmüştür, erkeklerde ölüm oranı kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p= 0.001). B.1.1.7 vakaların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde hem kadın hem de erkek için en yüksek vaka sayısı 25-49 yaş grubunda gözlendi. Yatan hasta oranı ve ölüm oranı en yüksek 80 yaş ve üzeri grupta olmuştur; 5-14 yaş grubunda tespit edilen 1 ölüm vakasının 6 yaşında bir kız çocuğu olduğu ve serebral palsi hastası olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak; çalışmamız, B.1.1.7'nin bulaşıcılığının yüksek olduğunu ve ilimizde altı hafta gibi bir sürede baskın SARS-CoV-2 haline geldiğini göstermiş olup COVID-19 enfeksiyonuna bağlı morbidite ve mortaliteyi en aza indirmek için acil ve kararlı önlemler alınması gerektiğini ve toplumsal aşılamanın mümkün olduğunca hızlı sağlanmasının önemini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: SARS-CoV- 2, VOC-202012/01, varyant B.1.1.7, büyüme hızı

HIFZISSIHHA ENSTİTÜSÜ VE COVID-19 SALGINI

***Muhabbet Doyran**
**Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.*
ORCID ID:0000-00017097-3885

ÖZET

Türkiye'de, yaşanan savaşlar, göçler, yoksulluk ve sağlıksız yaşam koşulları nedeniyle oluşan ve geniş alanlara yayılan salgın hastalıklar halk sağlığı için ciddi tehdit oluşturmuştur. Bu nedenle henüz Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmadan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasının hemen ardından 2 Mayıs 1920 tarihinde Sağlık Bakanlığı kurulmuştur. Birçok ülkede var olmayan, Dünya Sağlık Örgütü'nün henüz kurulmadığı böyle bir bakanlık oluşturulmuş; ayrıca 27 Mayıs 1928 tarihinde toplum sağlığını koruma çalışmaları yapmak ve laboratuvar hizmetlerini yerine getirmek üzere Hıfzıssıhha Enstitüsü kurulmuştur. 1930 yılında kabul edilen Umumi Hıfzıssıhha Kanununda, Türkiye'de görülen bulaşıcı hastalıklara karşı mücadele yolları ile bu hastalıklara karşı kullanılan her türlü aşı ve serumlarla ilgili alınacak önlemler belirlenmiştir. 1936 yılından itibaren tifo, tifüs, dizanteri, kolera, veba, boğmaca, BCG (oral), kuduz, çiçek, grip aşıları dahil çok çeşitli aşılar ve kuduz serumu üretilmeye başlanmıştır. 1940 yılında Çin'de yaşanan kolera salgını için Çin'e kolera aşısı gönderilmiştir. Enstitünün ürettiği aşı ve serum çeşitliliği artarak devam etmiş, salgın hastalıklar kontrol altına alınabilmiştir. Siyasi politikaların etkisiyle Enstitü ihmal edilmiş, çağın gereklerine uygun geliştirilememiş ve 2011 yılında kapatılmıştır. Dünya'da ve Türkiye'de görülen Covid-19 salgınını uzun süre kontrol altına almak mümkün olmamıştır. Salgınla mücadele etmek için tüm dünyada aşı çalışmalarına hız verilmiş ancak bu arada büyük can kayıplarına engel olunamamıştır. Türkiye, aşı üretme kabiliyetini Hıfzıssıhha Enstitüsünü faaliyete geçirerek kazanabilmesi hem kendi halkı hem de bölge halkları için önemlidir.

Anahtar kelimeler: Salgın, Hıfzıssıhha Enstitüsü, Covid-19, halk sağlığı.

PUBLIC HEALTH (HIFZISSIHHA) INSTITUTE AND THE COVID-19 EPIDEMIC

ABSTRACT

In Turkey, epidemics caused by wars, migrations, poverty and unhealthy living conditions that have spread over large areas have posed a serious threat to the public health. For this reason, the Ministry of Health was established on May 2, 1920, right after the opening of the Turkish Grand National Assembly, before the establishment of the Republic of Turkey. A ministry of such has been created which did not exist in many countries, where even the World Health Organization had not yet been established; In addition, on May 27, 1928, the Public Health (Hıfzıssıhha) Institute was established to carry out studies to protect public health and to provide laboratory services. Within the Public Health Law which was adopted in 1930, the ways of fighting against the infectious diseases seen in Turkey and the precautions to be taken regarding all kinds of vaccines and serums used against these diseases were determined. Since 1936, a wide variety of vaccines including typhoid, typhoid, dysentery, cholera, plague, pertussis, BCG (oral), rabies, smallpox, flu vaccines and rabies serum have been produced. Cholera vaccine was sent to China for the cholera epidemic in China in 1940. The variety of vaccines and serums produced by the institute continued to increase, thereby bringing epidemics under control. Under the influence of political policies, the Institute was neglected and left undeveloped in accordance with the requirements of the era, eventually closing in 2011. It has not been possible to control the Covid-19 epidemic as seen in the world and in Turkey for a long time. In order to combat the epidemic, vaccine studies have been accelerated all over the world, but in the meantime, great loss of life has not been prevented. It is important both for its own people and for the peoples of the region that Turkey gains the ability to produce vaccines by activating the Public Health (Hıfzıssıhha) Institute.

Keywords: Epidemic, Public Health (Hıfzıssıhha) Institute, Covid-19, public health.

EXAMINATION OF THE HAPPINESS FEARS OF 12TH GRADE STUDENTS ACCORDING TO DIFFERENT VARIABLES

Nazlı Sümeyye Çınar*, Yurdagül Günal**

Trabzon Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR lisans öğrencisi Trabzon, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-2901-9931
**Trabzon Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Doktor Öğretim Üyesi Trabzon, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-5385-1167

ABSTRACT

This research aimed to examine the happiness fears of 12nd grade students in the Covid-19 according to different variables. This research was conducted using survey research method. The differentiation status of the students' fear of happiness according to their gender, socioeconomic and sociocultural characteristics, perceived family attitudes according to the student and academic success were investigated. The participants of the research consist of a total of 486, 314 females and 172 males, who are 12th grade students in the 2020-2021 academic year. Data were collected using the Personal Information Form created by the researcher and "Fear of Happiness Scale" developed by Joshanloo (2013) and adapted into Turkish by Demirci et al. (2015). In data analysis, independent group t-test was used for paired group comparisons and one-way ANOVA was used for more than two group comparisons. Tukey-HSD test was used for in-group comparisons. As a result of the analysis the fear of happiness of 12nd grade students did not differ significantly according to gender, academic success, socioeconomic level, and sociocultural characteristics. It was found that there was a significant difference in terms of perceived parental attitude. According to this significant differentiation, children of perceived overprotective and disinterested parents' fears of happiness differs significantly from the children of parents with a perceived democratic attitude.

Keywords: Covid-19, 12nd grade students, fear of happiness

COVID-19 DÖNEMİNDE LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MUTLULUK KORKULARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırma Covid- 19 döneminde lise son sınıf öğrencilerinin mutluluk korkularının farklı değişkenlere göre incelenmesini amaçlamıştır. Nicel araştırma paradigmasının bünyesinde bulunan tarama modeli benimsenerek araştırma formatı şekillendirilmiştir. Çalışma kapsamında öğrencilerin mutluluk korkularını cinsiyetleri, sosyoekonomik, sosyokültürel özellikleri, öğrenciye göre algılanan aile tutumları ve akademik başarılarına göre farklılaşma durumları araştırılmıştır. Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında lise son sınıf öğrencisi olan 314 kadın 172 erkek olmak üzere toplamda 486 kişilik basit rastgele örneklem yöntemiyle oluşturulmuş örnekleme uygulanmıştır. Verilerin toplanması için literatürün taranması sonucunda araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ve Joshanloo (2013) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe 'ye Demirci ve ark. (2015) tarafından uyarlanan "Mutluluk Korkusu Ölçeği" kullanılmıştır. Veri analizi için araştırmada belirlenen ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız grup t Testi, ikiden daha fazla grup karşılaştırmaları için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA), grup içi karşılaştırmalarda ise Tukey-HSD testi kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara

göre; Covid-19 döneminde lise son sınıf öğrencilerinin mutluluk korkularının cinsiyete, akademik başarıya, sosyoekonomik düzeye ve sosyokültürel özelliklere göre anlamlı farklılık göstermediği; algılanan anne-baba tutumu bakımında ise anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Bu anlamlı farklılaşmaya göre; algılanan aşırı koruyucu tutuma sahip ve ilgisiz tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının mutluluk korkuları; algılanan demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, lise son sınıf öğrencileri, mutluluk korkusu

COVID-19 SÜRECİNİN GELİŞİMİYLE BAZI FİNANSAL GÖSTERGELERİN İLİŞKİSİ

Nuri Avşarlıgil*
*Akdeniz Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Antalya, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-4401-2236*

ÖZET

Aralık 2019 tarihinde ilk vakanın görüldüğü ve Covid-19 olarak adlandırılan koronavirüs salgını, şüphesiz tüm Dünya'yı etkilemiştir. Salgının haftalık olarak tüm Dünya'daki vaka sayıları ve ölüm sayıları, finansal sistemi de etkilemiştir. Ülke eknomilerine duyulan güvenin azalması, yatırım araçlarının alışılmış özelliklerinin değişmesi gibi yeni merak uyandıran gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Bu çalışmada, Covid-19 sürecinin haftalık vaka ve ölüm sayılarının gelişiminin, Bitcoin ve Dow Jones endeksi ile nasıl bir etkileşimde olduğu incelenmiştir. Bu amaçla, 30/12/2019 ile 31/05/2021 tarihleri arasında toplam 75 haftalık vaka sayısı ile ölüm sayıları kullanılarak, hem bitcoin fiyatı hem de Dow Jones endeks değeri arasında ayrı ayrı ARDL sınır testi yapılmıştır. Kullanılan Covid-19 verileri https://covid19.who.int/ resmi internet sitesinden, finansal veriler ise https://tr.investing.com internet veri tabanından elde edilmiştir. ARDL testi ile değişkenlerin arasında bir eş bütünleşme olup olmadığı incelenmiştir. Ilk olarak vaka sayısı, ölüm sayısı, BTC fiyatı ve DJI değerleri için durağanlık analizi yapılmıştır. ARDL testinin uygulanabilmesi için incelenen tüm değişkenlerin, ya düzey değerlerinde ya da 1. Fark seviyelerinde durağan olması şartı aranmaktadır. Eğer bir değişken 2. Fark seviyesinde durağan ise ARDL testi yapılamamaktadır. Incelemeler sonucu, BTC dışındaki tüm değişkenlerin I (1) seviyesinde durağan olduğu tespit edilmiştir. BTC değişkeninin ise I (2)'de durağan olduğu görülmüştür. Bu sorun BTC fiyat serisinin logaritması alınarak düzeltilmiştir. Sonuç olarak analizlerde Vaka sayısı (C), Ölüm Sayısı (D), Dow Jones Endeksi (DJI) ve Bitcoin fiyatının logaritması (log_BTC) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, kurulan DJI ve C arasındaki ARDL modelinde, uygun modelin ARDL(1,0) olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlerin arasında da herhangi bir eş bütünleşme ilişkisi olmadığı görülmüştür. Yapılan diğer testlerin sonucunda, aralarında oto korelasyon ilişkisi olmadığı, değişen varyans sorunun bulunmadığı ve model kurma hatası olmadığı tespit edilmiştir. DJI ve D arasındaki ARDL modelinde ise uygun modelin yine ARDL(1,0) olduğu tespit edilmiştir. Eş bütünleşme incelemesi sonucunda, değişkenlerin arasında yine herhangi bir eş bütünleşme ilişkisi olmadığı görülmüştür. Yapılan diğer testlerin sonucuna bakıldığında bu modeled de aralarında oto korelasyon ilişkisi olmadığı, değişen varyans sorunun bulunmadığı ve model kurma hatasının olmadığı tespit edilmiştir. Kurulan LogBTC ve C arasındaki ARDL modelinde, uygun modelin ARDL(2,4) olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlerin arasında bir eş bütünleşme ilişkisi olduğu görülmüştür. Yapılan diğer testlerin sonucunda, bu modelde de aralarında oto korelasyon ilişkisi olmadığı, değişen varyans sorunun bulunmadığı ve model kurma hatası olmadığı tespit edilmiştir. LogBTC ve D arasındaki ARDL modelinde ise uygun modelin yine ARDL(2,0) olduğu tespit edilmiştir. Eş bütünleşme analizi sonucunda, değişkenler arasında % 5 anlamlılık seviyesinde bir eş bütünleşme ilişkisinin olduğu görülmüştür. Yapılan diğer testlerin sonucuna bakıldığında ise bu modeled de değişkenlerin aralarında oto korelasyon ilişkisi olmadığı, değişen varyans sorunun bulunmadığı ve model kurma hatasının söz konusu olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, DJI değişkeni ile Covid-19 vaka sayısı ve ölüm sayısı arasında her hangi bir eş bütünleşik harekete rastlanmamıştır. LogBTC ile vaka sayısı arasında güçlü bir eş bütünleşme ilişkisi olduğu, logBTC ile ölüm sayısı arasında ise % 5 anlamlılık seviyelerinde bir eş bütünleşme ilişkisi olduğu söylenebilir. Eş bütünleşme ilişkisi olsun olmasın, kurulan tüm modeler için oto korelasyon, değişen varyans ve model kurma hatası sorunlarının olmadığı da çalışmanın önemli bir çıktısı olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Eşbütünleşme, Durağanlık, ARDL Sınır Testi

THE RELATIONSHIP OF SOME FINANCIAL INDICATORS WITH THE DEVELOPMENT OF THE COVID-19 PROCESS

Nuri Avşarlıgil*
*Akdeniz University, The Faculty of Applied Sciences, Finance and Banking Department, Antalya, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-4401-2236

ABSTRACT

The coronavirus epidemic, called Covid-19, when the first case was seen in December 2019, undoubtedly affected the whole world. The weekly number of cases and deaths in the whole world of the epidemic also affected the financial system. New interesting developments such as the decrease in confidence in the country's economies and the change in the usual characteristics of investment instruments have begun to occur. In this study, how the development of the weekly case and death numbers of the Covid-19 process interacts with Bitcoin and the Dow Jones index has been examined. For this purpose, ARDL bounds test was performed separately between both the bitcoin price and the Dow Jones index value by using the total number of 75-week cases and deaths between 30/12/2019 and 31/05/2021. The Covid-19 data used were obtained from the official website https://covid19.who.int/ and the financial data were obtained from the https://tr.investing.com internet database. It was examined whether there was a cointegration between the variables with the ARDL test. First, stagnation analysis was performed for the number of cases, number of deaths, BTC price and DJI values. In order for the ARDL test to be applied, it is required that all the variables examined are stationary either at the level values or at the 1st difference levels. If a variable is stationary at the 2nd difference level, the ARDL test cannot be performed. As a result of the examinations, it has been determined that all variables except BTC are stationary at the I (1) level. It is seen that the BTC variable is stationary in I (2). This issue has been fixed by taking the logarithm of the BTC price series. As a result, Number of Cases (C), Number of Deaths (D), Dow Jones Index (DJI) and logarithm of Bitcoin price (log_BTC) were used in the analysis. As a result of the analysis, it was determined that the appropriate model was ARDL(1,0) in the ARDL model between the established DJI and C. It was observed that there was no cointegration relationship between the variables. As a result of the other tests, it was determined that there was no autocorrelation between them, there was no changing variance problem and there was no model specification error. In the ARDL model between DJI and D, it was determined that the appropriate model was ARDL(1,0). As a result of the cointegration analysis, it was seen that there was no cointegration relationship between the variables. When we look at the results of the other tests, it was determined that there was no autocorrelation between them in this model, there was no changing variance problem and there was no model specification error. In the ARDL model between the established LogBTC and C, it has been determined that the appropriate model is ARDL(2,4). It was observed that there was a cointegration relationship between the variables. As a result of other tests, it has been determined that there is no autocorrelation relationship between them in this model, there is no changing variance problem and there is no model specification error. In the ARDL model between LogBTC and D, it was determined that the appropriate model was ARDL(2,0). As a result of the cointegration analysis, it was seen that there was a cointegration relationship between the variables at the 5% significance level. Looking at the results of other tests, it has been determined that there is no autocorrelation between the variables in this model, there is no problem of changing variance, and there is no model specification error.

As a result, no co-integrated movement was found between the DJI variable and the number of Covid-19 cases and deaths. It can be said that there is a strong cointegration relationship between logBTC and the number of cases, and a cointegration relationship at 5% significance levels between logBTC and the number of deaths. It can be seen as an important output of the study that there are no auto-correlation, changing variance and model- specification error problems for all established models, whether or not there is a cointegration relationship.

Keywords: Covid-19, Cointegration, Stability, ARDL Bound Test

COVİD-19 SÜRECİNDE HEMŞİRELERİN DANIŞMANLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Oktay Ferdi Yıldız[*], Mustafa Durmuş[**]
[*]Muş Alparslan Üniversitesi, Malazgirt Meslek Yüksek Okulu, Muş / Türkiye
ORCID ID:0000-0002-9760-4892
[**]Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muş / Türkiye,
ORCID ID:0000-0002-7559-4187

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, pandemi sürecinde hemşirelerin danışmalık becerilerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı türde yapıldı.
Yöntem: Bu çalışma 01-30 Mayıs 2021 tarihleri arasında Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir devlet hastanesinde aktif olarak çalışan 141 hemşire ile yürütüldü. Veriler, online olarak hazırlanan kişisel bilgi formu ve Hemşirelerde Danışmanlık Becerileri Ölçeği kullanılarak toplandı. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul izni alındıktan sonra hemşirelere açıklamalar yapılarak gönüllülük esasına göre veriler toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalamalar, yüzdelik dağılımlar, bağımsız gruplarda t testi ve one way anova analizleri kullanıldı.
Bulgular: Hemşirelerin danışmanlık beceri puan ortalamalarının (44.89±3.94) olduğu saptandı. Hemşirelerin yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, ekonomik durumu ve çalışma yılı ile danışmanlık beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmedi (p>0.05).
Sonuç: Hemşirelerin danışmanlık becerilerinin orta düzeyin oldukça üstünde olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Danışmanlık, Hemşire, Pandemi

FACTORS AFFECTING THE COUNSELING SKILLS OF NURSES IN THE COVID-19 PROCESS

ABSTRACT

Aim: This descriptive study was conducted to determine the factors affecting the counseling skills of nurses during the pandemic process.
Methods: The study was carried out between 01-20 May 2021 with 141 nurses actively working in a state hospital in the Eastern Anatolia Region. Data were collected by online personal information form and Counseling Skills of Nurses Scale. The data were collected on a voluntary basis by making explanations to the nurses after obtaining the ethics committee's permission to conduct the study. Means, percentage distributions, independent groups t-test, and one-way Anova test were used to assess the data.
Results: It was investigated that the nurses' counseling skill mean scores were (44.89 ± 3.94). There was no significant relationship between the nurses' age, gender, marital status, educational status, economic status, years of experience, and counseling skill levels (p> 0.05).
Conclusion: İt was found that the counseling skills of the nurses were well above the moderate level.

Keywords: Counseling, Nurses, Pandemic

GİRİŞ

Covid-19 pandemisinde sağlık hizmetlerinin sunumunda en ön grupta yer alan hemşireler, gerek bakım hizmeti sunmada gerekse de danışmanlık becerilerini sürdürmede en önemli ve en büyük sağlık meslek mensubudurlar (Pappas ve ark. 2009).

Hemşireler rollerinin vermiş olduğu sorumluluklar arasında bakım verici rolünün yanında aynı zamanda danışmanlık rolü de bulunmaktadır (Potter PA, Perry AG 2005).

Günümüzde her alanda olduğu gibi sağlık bakım hizmeti sunulan yerlerde de danışmanlık becerileri hemşireler ve hastalar arasındaki iletişimde önemli bir rol oynamakta ve yaygın olarak kullanılmaktadır (Freshwater, 2003). Hemşireler danışmanlık becerilerinin vermiş olduğu sorumlulukla hastaya veya hastanın ailesine hastalıkla ilgili farkındalık, hastalık sürecindeki sorunlarla baş edebilmek için kaynakları etkili kullanmaya cesaretlendirmek ve bilimsel bilgilere ulaşma konusunda destek ve yardımcı olmaktadırlar (Gedük-Aydemir, E. 2018). Hemşireler danışmanlık becerilerini, hastalara sundukları sağlık hizmeti süresince üstlenirler (Kotrotsiou ve ark, 2014).

Hemşirelerin üstlenmiş olduğu temel danışmanlık becerileri; empati, tutarlılık, somutluk, dürüstlük, içtenlik, pozitiflik ve saygı şeklinde özetlenebilir. Ama bunlar gerekli görüldüğünde danışman tarafından uygulanmalı ve danışan bireyinde bunu hissetmesi, görmesi ve yaşamasına dikkat edilmelidir (Nelson-Jones, R. 2013; Savci ve ark. 2018).

Bu çalışmada Covid-19 sürecinde hemşirelerin danışmalık becerilerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırma, tanımlayıcı olarak yürütüldü. Bu araştırma 1-30.05.2021 tarihleri arasında Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir devlet hastanesinde çalışan hemşireler ile yürütüldü. Araştırmada tüm evrene ulaşılmaya çalışıldı, araştırmayı kabul eden 141 hemşire ile bu çalışma tamamlandı. Veri toplamada ''Hemşirelerin Sosyo- Demografik Özelliklerine Ait Sorular'' ile "Hemşirelerde Danışmanlık Becerileri Ölçeği" (HDBÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde frekans, yüzdelik hesaplama, bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre Hemşirelerde danışmanlık becerileri puan dağılımı

				Hemşirelerde Danışmanlık Becerileri Ölçeği
		Sayı	Yüzde	$\bar{X}\pm SS$
Cinsiyet	Kadın	62	44	45.14±3.78
	Erkek	79	56	44.48±4.04
	Test ve p değeri			t=-1.40, p=.200
Yaş	18-24	49	34.8	45.30±3.45
	25-29	47	33.3	45.29±3.21
	30 ve üzeri	45	31.9	44.0114.34
	Test ve p değeri			F=1.626, p=.265
Ekonomik durum	Gelir giderden az	58	41.2	44.62±4.45
	Gelir gidere eşit	68	48.2	45.19±3.21

	Gelir giderden fazla	15	10.6	44.60±4.34
	Test ve p değeri			F=0.370, p=.691
Eğitim durumu	Lise	13	9.2	46.53±3.79
	Önlisans	8	5.7	47.12±3.34
	Lisans	100	70.9	44.73±3.91
	lisansüstü	20	14.2	43.75±3.41
	Test ve p değeri			F=2.66, p=0.82
Medeni durumu	Evli	77	54.6	44.31±4.21
	Bekar	64	45.4	45.59±3.50
	Test ve p değeri			t=-1.94,p=.074
Çalışma yılı	0-3	71	50.4	45.39±4.02
	4-7	44	31.2	44.56±4.86
	8 ve üzeri	26	18.4	44.07±4.66
	Test ve p değeri			F=1.284,p=.280

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı incelendiğinde %56'sının erkek, %34.8'inin 18-24 yaş aralığında, %48.2'sinin geliri gidere eşit olduğu, %70.9'unun lisans mezunu, %54.6'sının evli olduğu, %50.4'ünün 0-3 yıl arasında çalışma süresine sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günlük hayatımızda danışmanlık becerileri hemşireler ve hastalar arasındaki diyalogda kayda değer bir yere sahiptir. Farklı çalışma şartlarına sahip olan hemşireler hemen hemen her koşulda hastalarla iletişimde sıklıkla danışmanlık becerilerini kullanmaktadır.

Hemşirelik mesleğinin asıl işlevlerinden biride destek olmak ve yardım etmektir (Tutuk ve ark. 2002).

Cinsiyete göre puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kadın hemşirelerin danışmanlık becerileri düzeyleri erkek hemşirelerden daha yüksekti ve cinsiyet ile hemşirelerde danışmanlık becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu. Bu sonucun kadın hemşirelerin annelik içgüdüsüyle hareket ettiği ve erkeklere nazaran daha duygusal ve yardımsever olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim durumu, medeni durum ve çalışma yılı ile hemşirelerde danışmanlık becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Literatürde benzer çalışmalara rastlanmamış olup araştırmanın daha kapsamlı örneklemde ve farklı yerlerde yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Hemşirelerde Danışmanlık Becerileri Ölçeği'ni (HDBÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Freshwater, D. (2003). Counselling Skills for Nurses, Midwives and Health Visitors. Philadelphia: Open University Press.

Gedük-Aydemir, E. (2018). Hemşirelik Mesleğinin Gelişen Rolleri. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 5 (2):253-258.

Kotrotsiou, E., Gouva, M., Kotrotsiou, S., Malliarou, M., & Paralikas, T. (2014). Validation of the Greek Translation of the Nursing Dimensions Inventory questionnaire (NDI-35).Global journal of health science, 6(5), 30.

Nelson-Jones, R. (2013). Temel Psikolojik Danışma Becerileri. (Çev.Gamze Sart). Ankara: Nobel Yayınevi.

Savci, M., Demir, . Y., Kutlu, . M. ve Aysan, . F. (2018). Theoretical Orientation of Mental Health Workers in Turkey. Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research, 7 (2), 72-79. doi:10.5455/JCBPR.278015

Pappas, G., Kiriaze, I. J., Giannakis, P., & Falagas, M. E. (2009). Psychosocial consequences of infectious diseases. Clinical Microbiology and Infection, 15(8), 743–747. https://doi.org/10.1111/j.14690691.2009.02947.x.

Potter PA, Perry AG.Fundamentals of nursing. 6th Ed., St Louis: Elsevier Mosby Company, 2005.

Tutuk A, Al D, Doğan S (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 6(2): 36-41.

PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNDE TAKİP EDİLEN HASTALARIN İLAÇ UYUM DÜZEYLERİ VE SOSYODEMOGRAFİK FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ

Onat Yılmaz*, Ülkem Angın**

*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği ORCID ID: 0000-0002-0760-1074

**Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu Şehir Hastanesi, Psikiyatri Kliniği ORCID ID: 0000-0003-0933-7331

ÖZET

Amaç: Tedaviye uyumsuzluk psikiyatrik hastalarda daha sık görülmektedir ve hastaneye yeniden yatış sayısını, morbidite ve mortaliteyi arttırmaktadır. Ayrıca, tedavi uyumsuzluğu, hastalık şiddetinin ve tedavi maliyetlerinin artmasına yol açmakla beraber, hastaların tedaviye olan inancını azaltmaktadır.
Son 1 yıldır var olan pandemi süreciyle birlikte, sağlık sisteminin yoğunluğu, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi nedenlerle tedavilerde aksamalar olmaktadır. Dolaylı olarak bu durum sağlık sisteminin yükünü daha fazla artırmaktadır. Bu çalışmada psikiyatri polikliniğine başvuran hastaların tedavi uyum düzeyleri ve sosyodemografik etmenlerle olan olası ilişkisi araştırılmıştır.
Yöntem: Bu çalışmaya, psikiyatri polikliniğince en az 3 aydır takip edilen 62 kişi alınmıştır. Gerçeği değerlendirmesi bozuk olan hastalar dışlanmıştır. Hastalardan sözel ve yazılı onam alınmıştır.
Sosyodemografik veri formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.
Türkçe Modifiye Morisky Ölçeği (MMÖ) Altı sorudan oluşan, kısa, kolay uygulanabilir, ilaç kullanma alışkanlığına yönelik bilgi ve motivasyon düzeylerini ayrı ayrı değerlendirebilen güvenilir bir testtir. Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Aşılar ve ark (2014) tarafından yapılmıştır. Veri analizi için IBM 21.0 yazılımı kullanılmıştır.
Sonuç: Katılımcıların 44 tanesi (%70) kadın olup %65'i (n=40) ilköğretim mezunu idi. Hastaların yaklaşık %75'inin tedavi ile ilgili motivasyon ve bilgi düzeyleri yüksek olarak saptanmıştır. Hastaların tanıları ve sosyodemografik özellikleri ile tedavi motivasyonları ve bilgi düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte, tedavi motivasyonu ve bilgi düzeylerinin, panik bozukluk tanılı hastaların çoğunda düşük olduğu gözlenmiştir.
Tartışma: Tedavi uyumunu etkileyen bir çok etmen bulunmakla birlikte, özellikle psikiyatri polikliniğine başvuran bireylerin, tıbbi tanılarına uygun olarak bilgilendirilmelerinin, tedavi uyumunu artırabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: tedavi uyumu, psikiyatrik hastalıklar, sosyodemografik özellikler

COVİD-19 VE OKÇULUK

Onur Can Dolğun*, Aysel Babagür**

**Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, İstanbul,Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-2468-1539

***Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul,Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-0663-930X

ÖZET

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsünün tüm sektörleri etkilediği gibi neredeyse tüm spor branşlarını da etkilediği bilinmektedir. Covid-19 virüsünün hızlıca yayılması ve henüz kesin bir tedavi sürecinin bulunmaması nedeni ile hemen hemen bütün sportif faaliyetlerin ertelendiği ya da iptal edildiği bu zorlu süreçte, bazı spor grupları 'düşük riskli spor grubu' olarak nitelendirilmiştir. Bu düşük riskli spor gruplardan biri de okçuluk sporudur. Okçuluk, yay ve ok kullanılarak var olan bir hedefe atış yapma sporudur. İlkel olan bu spor, günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte gelişmiş ve günümüz spor gruplarının arasına girmiştir. Kısa bir süreliğine ara verilen okçuluk sporu, açık havada yapılması ve ortam içinde temasın olmamasından dolayı, alınan bir dizi önlemlerle birlikte tekrar faaliyet göstermeye başlamıştır. Doküman analizi yapılarak yazılan bu makalemizde okçuluğun tarihçesinden Covid-19'a kadar olan işleyiş ve yenilenme süreçleri yer almaktadır. Ayrıca faaliyetlerin sürdürülebilmesi için alınan tedbirlerden de bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Okçuluk, Okçuluk, Covid-19 ve Spor

THE COVID-19 PANDEMICS AND ITS EFFECTS ON EDUCATION: A CRITICAL PERSPECTIVE

Ömer Gökhan Ulum*
**Mersin University, Education Faculty,*
English Language Teaching Department,
Mersin, Turkey
ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has extremely influenced educational systems all over the world and caused almost all educational institutions from primary school to universities to close down. In other words, most states made the decision of closing schools with the aim of diminishing the spread of the disease. Unfortunately, almost every student has been negatively influenced as a result of school closures during the pandemic. As UNICEF states, many countries have practiced nationwide closures while some have implemented local closures, which means that nearly half of the world's student population was affected by the pandemics related closures. Therefore, this study inquires the effects of Covid-19 pandemics on education from a critical perspective. Accordingly, the findings of related scientific articles (N= 20) on the effects of Covid-19 were examined and related implications were put forward. Based on a document analysis, which is qualitative in nature, this study critically discussed the results of the related articles and provided implications for the education policy makers, authorities, teachers, and scholars in the related field of study. Further, suggestions for the Post-Covid era were put forward.

Keywords: Covid-19, pandemics, education, critical pedagogy, quality of education.

Introduction

School closures have negatively influenced students' psychology. UNESCO has properly fostered online education solutions, and this involves employing digital teaching supplements. Students who have these digital teaching aids will be given the chance to acquire educational methods which will help them later in their life (UNESCO, 2020). Throughout the world, as a result of COVID-19 pandemics, schools were closed down, and most students and teachers were pleased with online education. This situation forced teachers to be more qualified in online education, and this required many teachers to be accordingly trained. Further, instructors were demanded to use online learning platforms more professionally. Both teachers and faculty members were previously accustomed to traditional face to face learning. Thus, the shift to online education has produced lots of debates on the effectiveness of education (Sahu, 2020). Globally, two weeks after the pandemics, more than 120 countries locked down their schools and this had negatively influenced nearly a billion students all over the world (Azzi-Huck & Shmis, 2020). In a similar vein, the COVID-19 event has given way to education sector to adopt new digital platforms like Zoom, Google Meeting, Microsoft platform, Skype, and Webex Blackboard. Thus, this will much promote e-learning globally (Chen, 2010; Yengin, et al. 2011). Psychologically, the most influenced group by the pandemics is children. In the research inquiring the psychological impacts of the pandemics, it was observed that most children encounter posttraumatic anxiety, stress disorder, loneliness, depression, distress, fear, and anger (Bo et al. 2020). Accordingly, the COVID-19 pandemic has created serious challenges demanding teachers to adapt to online teaching. Until the Covid-19 pandemics, the common teaching way at schools was represented by children who gathered in their classrooms based on their

timetables, and instructors who followed their course content through formal teaching. Learners were demanded to listen to the teachers, practice in groups or individually and typically represent knowledge in tests (Lipowsky, 2015). On the other hand, the employment of ICT was very limited (GEW, 2020). The school closures supplied students, teachers, and families with a new type of teaching experience (Huber & Hel, 2020). In sum, many countries all over the world encountered an unusual lockdown which led teachers and students to learn immediately how to use remote learning systems. This unprecedented extraordinary situation also required teacher education to be reformulated again based on the use of new online learning systems, because the need to quickly adapt to the extraordinary contexts of online education has displayed how education faculties and teacher educators experienced the related challenges. Accordingly, new debates on how to carry out teaching job in unexpected situations have commenced (Quezada, Talbot, & Quezada-Parker, 2020). The COVID-19 pandemics started in Wuhan, China, and posed mortal threats all over the world in the 21st century (Mahase, 2020). Just after World Health Organization (WHO) stated that COVID-19 is a dreadful pandemic (McAleer, 2020), almost every country carried out quarantine precautions and closed down schools to hinder the spread of the virus (Bayham & Fenichel, 2020). The pandemic has badly influenced particularly the education in the remote places. Further, many urban areas have dead zones and such places have little or no access into internet. The internet connection has been slow and limited in especially the isolated areas in the world (Lupton, 2020). Thus, this paper accordingly examines the impact of Covid-19 pandemics on education from a critical perspective.

Methodology

Document analysis is a systematic technique to evaluate and review any document—both online or printed. Just like other analytical techniques in qualitative research designs, document analysis demands that data is evaluated and interpreted to obtain meaning, attain comprehension, and produce empirical knowledge (Corbin & Strauss, 2008). Documents include both text and images that have been objectively recorded without intervention. Atkinson and Coffey (1997) define documents as social facts, which are promoted, presented, and employed in socially organized ways. Documents that may be utilized for systematic examination as part of a research study are encountered in various forms such as agendas, advertisements, attendance registers, manuals, background papers, diaries, journals, books, brochures, letters, maps, newspapers, proposals, summaries, radio and television program scripts, institutional reports, survey data, and many other public records. Researchers commonly review the related literature as part of their studies and they accordingly employ the information in their reports (Bowen, 2009). Thus, the findings of 20 related scientific articles on the impact of Covid-19 pandemic were inquired based on a document analysis in this study. The study critically discussed the results of the related articles and provided implications as well. While choosing the articles attention was given to choose the articles with the highest numbers of citations.

Findings and Results

The following table represents the themes (a, b, c, d, e) derived from the results of the analyzed articles. The frequencies and percentages are accordingly displayed.

Table 1
The Themes Derived from the Results of the Analyzed Articles

Item	f	%
a	15	62.49
b	6	25.00
c	1	4.17
d	1	4.17
e	1	4.17
Total	24	100.00

a. Changing structure of traditional education and pedagogy, and necessitating required adjustments (Papers 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, and 20).
b. Requiring measures to minimize negative psychological effects (Papers 4, 5, 9, 15, 18, and 19).
c. Adversely affecting students' cognitive, affective, and psychomotor skills (Paper 14).
d. Need of updating education policies (Paper 12).
e. Diminishing international student mobility (Paper 1).

As it is clearly observed from Table 1, the item a (62.49%) is the highest emerged theme in the group. Further, the item b (25.00%) emerged with some frequency, while the items c (4.17%), d (4.17%), and e (4.17%) were observed with bare occurrences.

Discussion and Conclusion

Studies on Covid-19 and education have been incremental and show that this pandemic has important effects on education (Gallo & Trompetto, 2020; Martel, 2020; Shahzad, 2021). The results of this study indicate that traditional education has had to change its structure because it cannot be sustained under unexpected circumstances. Therefore, traditional education has to make certain adjustments in the 21st century. In addition, measures should be taken to minimize adverse psychological effects .Besides; the students' cognitive, affective and psychomotor skills have been negatively affected. Therefore, it seems that they need professional psychological counseling. In addition, education policies need to be updated so that better educational opportunities can be provided. Covid-19 has also diminished international mobility. However, some universities and educational institutions have adjusted their policies and curriculum. It is possible that many educational institutions will have to update their curricula and programs so that social justice and equity can be provided. Covid-19 has caused unprecedented social injustice. Therefore, serious steps need to be taken in order to produce innovate education and reach out to students at a disadvantage. Many countries have experienced serious problems regarding education and educational policies. Distance education has gained importance, and hybrid education has been a must and indispensable part of education. However, governments need to endorse their young population so that they can access better education. Unless these opportunities are provided for students, many young people might be negatively affected. Educational policies need to be more dynamic and interactive in order that students' needs can be fulfilled and met (Händel, et al., 2020; Kang, 2021).

Covid-19 has led to serious problems in education, which has triggered the adjustment of traditional education policies. Therefore, the pandemic that has confronted millions of people in the first quarter of 21st century has taught lessons for many countries and educational institutions. However, it remains pivotal

to help students overcome and surmount their psychological problems such as anxiety, fear, learned helplessness, lack of self-improvement, stress, distress and depression. Psychological support must be given to these students in order not to lose this generation. Open courses, distance education and online learning as well as new technological tools such as learning through artificial intelligence have been developed in order to help learners and teachers. Teachers have also developed their pedagogical knowledge and teaching methods. Traditional teachers that have been long disconnected from technology and distance education systems have had to improve themselves. Therefore, traditional teachers have proceeded and learned a lot of lessons from this pandemic which has been an advantage for them. However, a similar case has not been developed for students at a disadvantage. Therefore, teachers, educational institutions, policies, policy-makers, universities and governments should make great efforts to support and empower these students. Educational policies should be well tailored for these students' needs on a social, psychological, economic and cultural level. In addition, participatory democratic conditions and platforms should be developed to help students express their voices and needs in education (Assunção Flores & Gago, 2020; Gonzales, et al., 2020; Toquero, 2020). The following steps can be taken through educational policies by teachers, policy makers, universities and other educational institutions:

- Students at a disadvantage need to be endorsed in order to lessen the effect of social injustice and inequality.
- Distance education and hybrid education need to be adopted.
- Professional counseling should be given for both teachers and students in particular.
- International student mobility ought to be facilitated.
- New educational policies that fit the aims of the 21st century should be developed.
- Students should be able to access education through new sophisticated technological tools.
- Students should be supported on social, psychological, economic and academic levels in order not lose the generation affected by Covid-19 pandemic.

References

Assunção Flores, M., & Gago, M. (2020). Teacher education in times of COVID-19 pandemic in Portugal: national, institutional and pedagogical responses. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 507-516.

Atkinson, P. A. & Coffey, A. (1997). *Analysing documentary realities*. In D. Silverman (Ed.), Qualitative research: Theory, method and practice, London: Sage, 45–62.

Azzi-Huck, K., & Shmis, T. (2020). Managing the impact of COVID-19 on education systems around the world: How countries are preparing, coping, and planning for recovery. *World Bank Blogs*, 18.

Bayham, J., & Fenichel, E. P. (2020). Impact of school closures for COVID-19 on the US health-care workforce and net mortality: A modelling study. *The Lancet Public Health*, 5(5), 271–278.

Bo, H. X., Li, W., Yang, Y., Wang, Y., Zhang, Q., Cheung, T., ... & Xiang, Y. T. (2020). Posttraumatic stress symptoms and attitude toward crisis mental health services among clinically stable patients with COVID-19 in China. *Psychological medicine*, 1-2.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*. 9(2), 27-40.

Chen, H. J. (2010). Linking employees'e-learning system use to their overall job outcomes: An empirical study based on the IS success model. *Computers & Education*, 55(4), 1628-1639.

Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Gallo, G., & Trompetto, M. (2020). The effects of COVID-19 on academic activities and surgical education in Italy. *Journal of Investigative Surgery*, 33(7), 687-689.

GEW (Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft). (2020). Digitalpakt Schule Und Digitalisierung an Schulen [Digital Pact for Schools and Digitalisation in Schools.]. Frankfurt: GEW.

Gonzalez, T., De La Rubia, M. A., Hincz, K. P., Comas-Lopez, M., Subirats, L., Fort, S., & Sacha, G. M. (2020). Influence of COVID-19 confinement on students' performance in higher education. *PloS one*, 15(10), e0239490.

Händel, M., Stephan, M., Gläser-Zikuda, M., Kopp, B., Bedenlier, S., & Ziegler, A. (2020). Digital readiness and its effects on higher education students' socio-emotional perceptions in the context of the COVID-19 pandemic. *Journal of Research on Technology in Education*, 1-13.

Huber, S. G., & Helm, C. (2020). COVID-19 and schooling: evaluation, assessment and accountability in times of crises—reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32(2), 237-270.

Kang, B. (2021). *How the COVID-19 pandemic is reshaping the education service. The Future of Service Post-COVID-19 Pandemic*, Volume 1, 15.

Lipowsky, F. (2015). *"Unterricht. [Teaching]." In Pädagogische Psychologie* [Educational Psychology], edited by E. Wild and J. Möller, 69–105. Berlin, Heidelberg: Springer.

Lupton, A. (2020). "Expensive, Unreliable Internet: Life in London's Broadband Dead Zones." CBC News, May 28. https://www.cbc.ca/news/canada/london/expensive-unreliable-internet-life-in-london-s-broadband-dead-zones-1.5580881

Mahase, E. (2020). China coronavirus: WHO declares international emergency as death toll exceeds 200. BMJ: *British Medical Journal (Online)*, 368.

Martel, M. (2020). COVID-19 effects on US higher education campuses. From Emergency Response to Planning for Future Student Mobility. Recuperado de: https://bit. ly/2zVxewC.

McAleer, M. (2020). Prevention is better than the cure: Risk management of COVID-19. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(3), 46.

Quezada, R. L., Talbot, C., & Quezada-Parker, K. B. (2020). From Bricks and Mortar to Remote Teaching: A Teacher Education Program's Response to COVID-19. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 472-483.

Sahu, P. (2020). Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, *12*(4), e7541.

Shahzad, A., Hassan, R., Aremu, A. Y., Hussain, A., & Lodhi, R. N. (2021). Effects of COVID-19 in E-learning on higher education institution students: the group comparison between male and female. *Quality & quantity*, 55(3), 805-826.

Toquero, C. M. (2020). Challenges and Opportunities for Higher Education Amid the COVID-19 Pandemic: The Philippine *Context. Pedagogical Research*, 5(4).
UNESCO, (2020). Distance learning solutions. https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions.
Yengin, I., Karahoca, A., & Karahoca, D. (2011). E-learning success model for instructors' satisfactions in perspective of interaction and usability outcomes. *Procedia Computer Science*, 3, 1396-1403.

Appendix

The Included Papers in the Analysis

[1] Abdulrahim, H., & Mabrouk, F. (2020). COVID-19 and the Digital Transformation of Saudi Higher Education. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 291-306.
[2] Akat, M., & Karataş, K. (2020). Psychological Effects of COVID-19 Pandemic on Society and Its Reflections on Education. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
[3] Best, L. A., Law, M. A., Roach, S., & Wilbiks, J. M. (2020). The psychological impact of COVID-19 in Canada: Effects of social isolation during the initial response. Canadian Psychology/Psychologie canadienne.
[4] Chertoff, J. D., Zarzour, J. G., Morgan, D. E., Lewis, P. J., Canon, C. L., & Harvey, J. A. (2020). The early influence and effects of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic on resident education and adaptations. *Journal of the American College of Radiology*, 17(10), 1322-1328.
[5] Jena, P. K. (2020). Impact of Covid-19 on higher education in India. International Journal of Advanced Education and Research (IJAER), 5.
[6] Gupta, S., & Jawanda, M. K. (2020). The impacts of COVID-19 on children. *Acta Paediatrica*, 109(11), 2181- 2183.
[7] Händel, M., Stephan, M., Gläser-Zikuda, M., Kopp, B., Bedenlier, S., & Ziegler, A. (2020). Digital readiness and its effects on higher education students' socio-emotional perceptions in the context of the COVID-19 pandemic. *Journal of Research on Technology in Education*, 1-13.
[8] Karalis, T., & Raikou, N. (2020). Teaching at the times of COVID-19: Inferences and Implications for Higher Education Pedagogy. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(5), 479-493.
[9] Karademir, A., Yaman, F., & Saatçioglu, Ö. (2020). Challenges of Higher Education Institutions against COVID-19: The Case of Turkey. *Journal of Pedagogical Research*, 4(4), 453-474.
[10] Kidd, W., & Murray, J. (2020). The Covid-19 pandemic and its effects on teacher education in England: how teacher educators moved practicum learning online. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 542-558.
[11] König, J., Jäger-Biela, D. J., & Glutsch, N. (2020). Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608-622.
[12] Lestari, P. A. S., & Gunawan, G. (2020). The Impact of Covid-19 Pandemic on Learning Implementation of Primary and Secondary School Levels. *Indonesian Journal of Elementary and Childhood Education*, 1(2), 58-63.

[13] Martel, M. (2020). COVID-19 effects on US higher education campuses. From Emergency Response to Planning for Future Student Mobility. Recuperado de: https://bit. ly/2zVxewC.
[14] Özer, M. (2020). Educational policy actions by the Ministry of National Education in the times of COVID-19 pandemic in Turkey. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1124-1129.
[15] Rezapour-Nasrabad, R. A. F. A. T. (2020). Effects of Covid-19 on higher education: Challenges and responses. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*, 14(3), 1366-1370.
[16] Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), em1851.
[17] Son, C., Hegde, S., Smith, A., Wang, X., & Sasangohar, F. (2020). Effects of COVID-19 on college students' mental health in the United States: Interview survey study. *Journal of medical internet research*, 22(9), e21279.
[18] Van Nuland, S., Mandzuk, D., Tucker Petrick, K., & Cooper, T. (2020). COVID-19 and its effects on teacher education in Ontario: a complex adaptive systems perspective. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 442-451.
[19] Yıldırım, B. (2021). Preschool education in Turkey during the Covid-19 pandemic: A phenomenological study. *Early Childhood Education Journal*, 1-17.
[20] Zawacki-Richter, O. (2021). The current state and impact of Covid-19 on digital higher education in Germany. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(1), 218-226.

TÜKETİCİLERİN COVİD 19 ÖNCESİ VE COVİD 19 SONRASI ONLINE ALIŞVERİŞ DAVRANIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA[1]

Özlem Barel Çatlı*
**Ankara Hacıbayram Veli University, International Trade*
ORCID ID: 0000 0002 2582 2348

ÖZET

Bu araştırma Covid 19 sürecinin online alışveriş için önemli bir dönüm noktası olduğu düşünülerek yapılmıştır. Krizlerin fırsatlara çevrilebileceği stratejisinden hareketle işletmeler bu süreçteki krizleri kendi lehlerine fırsata çevirebileceği düşünülmektedir. Covid 19 öncesinde online alışverişi deneyimlememiş tüketiciler, pandemi sürecinde online alışveriş yapmaya bir şekilde zorunlu kaldıkları için, ilk defa online alışverişi deneyimlemiş olabilmektedir. Bununla birlikte Covid 19 süreciyle beraber, mevcut online alışveriş kullanıcılarının sipariş sayısı ve harcama tutarı artmış olabilip, satın aldıkları ürün kategorisi genişleme potansiyeline sahiptir. Bu araştırma Covid 19 öncesi ve Covid 19 süreci ile birlikte tüketicilerde meydana gelen online alışveriş davranışlarındaki değişimi tespit etmeye yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ili oluşturmaktadır. Veriler pandemi dolayısıyla online anket yoluyla toplanmıştır. 400 kişiye yollanan anketten 319 tane dönüş alınmıştır. Toplanan veriler SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Online Alışveriş, Covid 19, E-ticaret
Jel Kod: M30, M31

A STUDY ON THE COMPARISON OF CONSUMERS' ONLINE SHOPPING BEHAVIOUR BEFORE AND AFTER COVID 19

ABSTRACT

This research has been done considering that the Covid 19 process is an important turning point for online shopping. In some cases, starting from the strategy that crises can be turned into opportunities, businesses are thought to turn the crises in this process into opportunities in their favor. Consumers who have not experienced online shopping before may have experienced online shopping for the first time due to driving reasons in the pandemic process, or they may have extended their previous experiences further in terms of order number, expenditure amount or product category. This research was conducted to help detect the changes in online shopping behaviors that occurred in consumers before and after Covid 19 process. The universe of the research is Ankara. The data were collected through an online questionnaire due to the pandemic. The questionnaire sent to 400 people received 319 returns. The collected data were analyzed and interpreted with the help of SPSS software.

Keywords: Online Shopping, Covid 19, E-commerce
Jel Code: M30, M31

[1]Bu çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

GİRİŞ

Birçok faydacı özelliği bulunan online alışverişin, tüketicilerin nezrinde birçok riski de beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Ödeme güvenliği sorunları, ürünlerin deneme, tatma, koklama, dokunma gibi

beş duyu organından yoksun oluşu, yanlış ürün gönderimi endişesi, ürünün geç ya da hasarlı teslim edilmesi endişesi, iade süreciyle uğraşma konusundaki isteksizlik gibi nedenlerle tüketiciler online alışverişi tercih etmeyebilmektedir. Tüketiciler ürüne dokunma ve deneme yoksunluğunun olması, ürünü gerçek boyutlarını görme isteği, ürün teslim süresinin uzun olabilmesi gibi nedenlerle online alışverişi tercih etmeyebilmektedir (Kotler, 2002).

E ticarette istenilen gelişimin sağlanabilmesi için lojistik hizmetlerin e-ticaret müşteri deneyimine odaklanacak şekilde dönüştürülmesi ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ve bulut bilişim çözümleri ile ilgili farkındalık ve uyum çalışmalarının hızlandırılması da büyük önemli taşımaktadır (TUSİAD, 2019).

Türkiye'de 2020 yılında e-ticaret hacminin 2019 yılına göre yüzde 66 artış göstererek 226 milyar 200 milyon liraya yükseldiğini, e-ticaret hacminin genel ticarete oranı 2019 yılında yüzde 9,8 iken, 2020 yılında 5,9 puan artışla ortalama yüzde 15,7'ye çıktığı görülmektedir (www.eticaret.gov.tr).

Günümüzde yaşanılan Covid 19 pandemisi birçok alışkanlıkları değiştirir hale getirmiştir. "Covid 19 Dönemi" e-ticaret için bir dönüm noktası olarak düşünülebilir. Bu süreçle birlikte e-ticareti daha önce deneyimlememiş olan işletmeler, tek seçenek olarak e-ticarete başvurmak durumunda kalmışladır. Yeme-içme sektöründeki birçok işletmeler faaliyetlerinin büyük bir kısmını siparişler yolu ile gerçekleştirmiştir. Faaliyetlerinde daha öncesinde e-ticarette gereken önemi vermeyip, geleneksel perakendeciliğe önem veren işletmeler de "zorunlu" sebeplerle e-ticarette daha fazla önem vermeye başlamışlar, web sitelerini yenilemişler, daha fazla online kanalda ürünlerini satışa sunmaya başlamışlardır.

"Covid 19 Dönemi" tüketiciler açısından da birçok açıdan ilkleri yaşatan bir dönem olabilecektir. Bireylerin hayatlarında meydana gelen büyük değişim, onların tüketici davranışlarını pek çok açıdan değiştirebilmektedir. Bireyler, bu süreçte evde daha fazla vakit geçirmekte, internette daha fazla vakit harcamakta, sağlığına ve hijyene daha fazla önem vermekte, daha fazla hobilerine yönelebilmektedir. Bu süreç, toplumun birçok alışkanlığının değişmesine de zemin hazırlayan bir süreç olarak görülebilir.

Covid 19 sürecinde kullanılan internet oranının da online alışveriş davranışların etkileyebilme durumu söz konusudur. Covid 19 sürecinde interneti daha fazla kullanan tüketicilerin daha sık online alışveriş yaptıkları ve bu alışveriş türüne yönelik olumlu tutumlar gösterdiği görülmektedir (Belman vd. 1999.)

Bununla birlikte daha öncesinde online alışverişi deneyimlemeyen müşteri grubunun büyük bir çoğunluğunun bu süreçle birlikte, online alışverişi "zorunlu" sebepler ile deneyimlediği düşünülmektedir. Öncesinde online alışverişi riskli bulan grubun, Covid -19 süreci içerisindeki hastalık riskini almak yerine online alışverişin belirsizlik riskini tercih edebildiği düşünülmektedir. Covid-19 öncesinde online alışverişi deneyimleyen müşterilerin satın alma sıklıklarında ve harcama tutarlarında da bir değişim söz konusu olup artacağı, online olarak tercih edilen ürün kategorisi bazında da bir genişleme olabileceği varsayımlarıyla bu çalışma yapılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Online alışverişin gelişmesiyle birlikte, araştırmacılar e-tüketicilerin davranışlarını farklı açılardan açıklama yoluna gitmektedir. Bu çalışmaların çoğunda, geleneksel tüketici davranışı modellerine dayanan, yeni ortaya çıkan faktörleri veya varsayımları ortaya koyarak, bunların internet bağlamındaki geçerliliği incelemiştir (Shergill & Chen, 2005).

Tüketiciler genel olarak online alışveriş deneyimlerini e-ticaretin vermiş oldukları faydalar doğrultusunda deneyimlemektedirler. Online alışverişin tüketiciye rahatlık ve kolaylık sağlaması, esnek alışveriş imkanı

ve geniş bir ürün çeşidi sunması gibi bir çok avantajlar ile tüketicilerin tercih sebebi olabilmektedir (Jarvenpaa vd, 1997).

Tüketicilerin mağazaya gitmeden istedikleri zaman satın ama gerçekleştirebilmesi, farklı web sitelerini aynı anda karşılaştırarak aynı ürünü daha düşük bir fiyata bulabilmesi, satış görevlileri ile yüz yüze etkileşim kurma baskısından ve mağaza trafiğinden kaçınma düşüncesi online alışverişin çekici bulma sebeplerine örnek verilebilir. Bu faktörler genel olarak tüketicileri online satın almaya yönlendiren faktörler olarak dört kategoride özetlenebilmektedir; kolaylık, bilgi, mevcut ürünler ve maliyet ile zaman verimliliği tüketicileri online alışverişe yönlendiren temel faktörler olarak görülmektedir (Katawetawaraks & Wang 2011).

Online alışverişte tüketicilerin kişisel özellikleri de önemli birer etkileyici olarak görülebilmektedir. Donthu ve Garcia (1999), internet müşterilerinin kolaylık arayan, yenilikçi, dürtüsel, çeşitlilik arayan, risk almaya yatkın, daha az marka ve fiyat bilincine sahip olma eğilimindeki kişiler olduklarını ve aynı zamanda doğrudan pazarlamaya karşı olumlu tutum geliştiren bir kitle olduklarını savunmuştur. Online alışverişin kolaylık ve hız arayan modern tüketicilere daha fazla memnuniyet sağladığı da görülmektedir (Yu and Wu, 2007).

Literatür taraması ile, online alışverişte tüketici kararlarını ilişkili olduğu varsayılan altı faktör sınıflandırılmıştır; online alışverişin algılanan maliyetleri ve faydaları, İnternet kullanım davranışı, geleneksel satış noktalarında alışveriş davranışı, online reklamcılığa yönelik tutumlar, online bilgi arama için algılanan ihtiyaç, tüketici demografileri olarak sıralanabilmektedir (Liebermann, & Stashevsky 2009).

E-ticaretteki rekabet yoğunlaştıkça, online perakendeciler için online alışverişin tüketici tarafından kabul edilmesi daha önemli hale gelmektedir. Elektronik pazarda başarıya ulaşmak için etkili bir iş stratejisi olarak kabul edilen müşteri ilişkileri yönetimi bu noktada önem arz etmektedir (Zhou vd. 2007).

Bellman vd. (1999), ise online alışverişinin en güçlü öncüleri olarak; ürün bilgisi, kullanıcının online deneyim sayısı ve alınan günlük e-posta sayısını görmüştür.

Tüketicilerin, online alışveriş deneyimi gelecekteki satın alma kararlarını etkilemektedir. Örneğin online alışverişte, istenmeyen ürün veya düşük kaliteli ürünlerle karşılaşan müşteri ile, tarif edilen veya beklenen ürünle karşılaşılan müşterinin gelecek satın alma davranışları farklı olabilecektir (Comegys vd. 2009).

Satın alma aşamasında, ürün çeşitliliği, satış hizmetleri ve bilgi kalitesi, tüketicilerin hangi ürünü seçmeleri gerektiğine veya hangi satıcıdan satın almaları gerektiğine karar vermelerine yardımcı olacak en önemli hususlar olarak görülmektedir (Koo vd., 2008).

Müşteriler online kanalı kullanırken istedikleri ürünü görememekte, dokunamamakta, koklayamamakta veya deneyememektedir. Birçok durumda, müşteriler önce ürünü incelemeyi ve ardından satın alma kararını verebilecektir (Junhong, 2009). Bu yüzden internet, tüketicilerin karar vermelerini kolaylaştırmak için gerçek zamanlı olarak daha ayrıntılı ve güncel bilgiler sağlayabilmelidir. (Karayanni, 2003).

Birçok avantajı ve riski beraberinde getiren online alışverişin tüketiciler açısından kabulü bir çok değişkene bağlı görülmektedir. Demografik faktörler, Kişisel faktörler, internette geçirilen zaman ve kazanılan deneyim önemli etkileyicilerdir.

Pandemi dönemi ile birlikte evlerinde daha çok vakit geçirmek durumunda kalan, internetti daha fazla kullanan, bununla birlikte dışarıda alışveriş yapma imkanı kısıtlı olan deneyimli ve deneyimsiz tüketicilerin, online alışverişe yöneldiği, online alışverişin risklerini göz ardı edebildiği, avantajlarından yararlanma yoluna gidildiği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışmanın evrenini Ankara'da yaşayan tüketiciler oluşturmakta olup, evrenin büyüklüğünden dolayı kolayda örnekleme ile araştırma örneği seçilmiştir. Veriler anket yöntemi kullanılarak toplanılmıştır. Veriler Covid 19 döneminde toplanıldığı için tüketicilere online olarak ulaşılmaya çalışılmıştır. 400 kişiye yollanılan anketten yaklaşık %80'lik değerlendirilmeye uygun bir dönüş sağlanarak 319 analiz kapsamında değerlendirilmiştir. Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak hipotezler test edilmiş olup, araştırma sonucu ile Covid 19 öncesi ve Covid 19 dönemi tüketicilerin online satın alma davranışları hakkında çıkarımlar sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili hakkında sorular sorulmuştur. Bununla birlikte Covid 19 öncesi ve Covid 19 dönemi internet kullanım durumları, online sipariş miktarları, online sipariş harcamaları, online olarak sipariş verdikleri ilk 3 ürün tercihleri sorulmuştur. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş, gruplar arası farklılıkları göstermek amacıyla, eşleştirilmiş t testi, bağımsız t testinden ve one way anova testinden yararlanılmıştır.

Hipotezler

H1 : Covid 19 öncesi internet kullanımı ile Covid 19 dönemi internet kullanımı farklılık göstermektedir.

H2 : Covid ö19 ncesi online sipariş sayısı ile Covid 19 dönemi online sipariş sayısı farklılık göstermektedir.

H3 : Covid 19 öncesi online harcama miktarı ile Covid 19 dönemi online harcama miktarı farklılık göstermektedir

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada yer alan katılımcılardan elde edilen veriler SPSS Programı yardımıyla analiz edildiğinde aşağıdaki tablo ve yorumlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine bakıldığında 319 kişiden 152 kişi (%47,6) erkek, 167kişi (%52,4) ise kadın olarak yer almıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetleri

Cinsiyet	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Kadın	167	52,4
Erkek	152	47,6
Toplam	319	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin yaş durumuna bakıldığında 213 kişi (%66,6) olup, katılımcıların büyük bir çoğunluğu 18-25 yaş arasındadır.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Durumları

Katılımcıların Yaşı	Sıklık (f)	Yüzde (%)
18-25	213	66,8
26-35	60	18,8
36-45	31	9,7
46 ve üzeri	15	4,7
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 öncesi internet kullanımı sorulduğunda, %37,9'u 3 saatten fazla internet kullandığını, %36,4'ü 2-3 saat arasında internet kullandığını beyan etmiştir. Buradaki sonuçlar birbirlerine yakındır.

Tablo 3. Katılımcıların Covid 19 Öncesi Internet Kullanma Durumları

Covid Öncesi İnternet Kullanma	Sıklık (f)	Yüzde (%)
2 saatten az	82	25,7
2-3 saat	116	36,4
3 saatten fazla	121	37,9
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 sonrası internet kullanımı sorulduğunda, %79,3'ü 3 saatten fazla internet kullandığını, %11,6'sı 2-3 saat arasında internet kullandığını beyan etmiştir. Burada aradaki fark oldukça açılmış, internet kullanımı artmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Covid 19 Sonrası Internet Kullanma Durumları

Covid Sonrası İnternet Kullanma	Sıklık (f)	Yüzde (%)
2 saatten az	29	9,1
2-3 saat	37	11,6
3 saatten fazla	253	79,3
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 öncesi internet alışverişi yapıp yapmadıkları sorulduğunda 50 kişi bu deneyimi daha önce yaşamadığını, %84,3'ü yani büyük bir oranı daha önce online bir mal veya hizmet satın aldığını belirtmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Covid 19 Öncesi Online Alışveriş Yapma Durumu

Covid Öncesi Alışveriş	Sıklık (f)	Yüzde (%)
evet	269	84,3
hayır	50	15,7
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 öncesi online alışveriş sipariş sayıları sorulduğunda yaklaşık %55,4'ü ayda 3'ten az online sipariş vermektedir. 6'dan fazla sipariş verenlerin oranı ise yalnızca %8,2'dir.

Tablo 6. Katılımcıların Covid 19 Öncesi Online Alışveriş Sipariş Sayısı

Covid Öncesi Sipariş Saysısı	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Hayır	50	15,7
3'ten az	177	55,4
3-6	66	20,7
6'dan fazla	26	8,2
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 öncesi online alışveriş sipariş harcamaları sorulduğunda yaklaşık %38,4'ü ayda 101-300 TL arası harcama yapmaktadırlar. 500 TL üzeri harcama yapanların oranı sadece %8,2'dir.

Tablo 7. Katılımcıların Covid 19 Öncesi Online Alışveriş Sipariş Harcama Tutarı

Covid Öncesi Harcama	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Hayır	50	15,7
100 TL'den az	87	27,2
101-300 TL arası	124	38,9
301-500 TL arası	32	10,0
500 TL'den fazla	26	8,2
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 sonrası online alışveriş sipariş sayıları sorulduğunda yaklaşık %44,2'si ayda 3'ten az online sipariş vermektedir, bu oran Covid 19 sonrası düşmüş, çünkü diğer oranlar artmıştır. 6'dan fazla sipariş verenlerin oranı %18,5, 3-6 arası sipariş verenleri oranı ise %20,7'den %33,9'a yükselmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Covid 19 Sonrası Online Alışveriş Sipariş Sayısı

Covid Sonrası Sipariş Saysısı	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Hayır	11	3,4
3'ten az	141	44,2
3-6	108	33,9
6'dan fazla	59	18,5
Toplam	319	100,0

Katılımcılara Covid 19 sonrası online alışveriş sipariş harcamaları sorulduğunda yaklaşık %30,1'i ayda 101-300 TL arası harcama yapmaktadırlar. 500 TL üzeri harcama yapanların oranı %18,5'e yükselmiştir. 301-500 TL harcama yapanların oranı ise %10'dan %21'e yükselmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Covid 19 Sonrası Online Alışveriş Sipariş Harcama Tutarı

Covid Sonrası Harcama	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Hayır	11	3,4
100 TL'den az	96	30,1
101-300 TL arası	86	27,0
301-500 TL arası	67	21,0
500 TL'den fazla	59	18,5
Toplam	319	100,0

Katılımcıların Covid 19 öncesi ve sonrası alışkanlıkları arasındaki varsayımsal farklılıklar, H1,H2,H3 hipotezleri ortaya konulmuştur. Bu hipotezleri test etmek için, katılımcıların Covid öncesi ve sonrası internet kullanım durumu, Covid 19 öncesi ve sonrası online sipariş miktarı, Covid 19 öncesi ve sonrası online sipariş tutarı için Eşleştirilmiş İki Grup Arasındaki T Testi yapılmış, her birinde de istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuş, Covid 19 sonrası, internet kullanımı, online sipariş miktarı ve online harcama tutarı anlamlı olarak farklılık göstererek artmıştır ve bu hipotezler kabul edilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Covid 19 Öncesi/Sonrası Alışkanlıklarının Karşılaştırmaları Paired T Testi Sonuçları

Covid Öncesi-Covid Sonrası Harcama	t	Sig(2-tailed)
	-7,315	,000
Covid Öncesi-Covid Sonrası Sipariş	t	Sig(2-tailed)
	-8,422	,000
Internet Kullanımı Öncesi- Sonrası	t	Sig(2-tailed)
	-13,482	,000

Katılımcılara Covid 19 öncesi Online olarak satın aldıkları ilk üç ürün grubu sorulduğunda 213 kişinin tercihleri arasında “giyim” yer almıştır. 169 kişi “ayakkabı çanta” grubunu, 160 kişi ise kitap, dergi cd grubunu ilk 3 tercihi arasında görmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. Katılımcıların Covid 19 Öncesi Online Olarak Satın Aldıkları İlk 3 Ürün Grubu

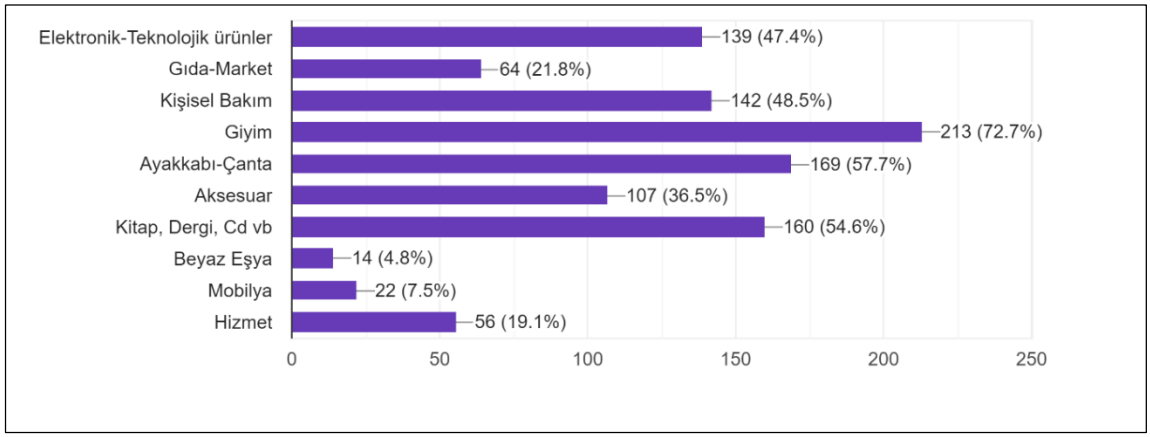

Katılımcılara Covid 19 sonrası Online olarak satın aldıkları ilk üç ürün grubu sorulduğunda önesine göre rakamlar büyük ölçüde değişmiştir. Covid 19 sırasında katılımcılar büyük ölçüde "gıda market" sektörüne yönelmişler ve bu sektörde %19'luk bir artış meydana getirmişlerdir (Şekil 2).

Şekil 2. Katılımcıların Covid 19 Sonrası Online Olarak Satın Aldıkları İlk 3 Ürün Grubu

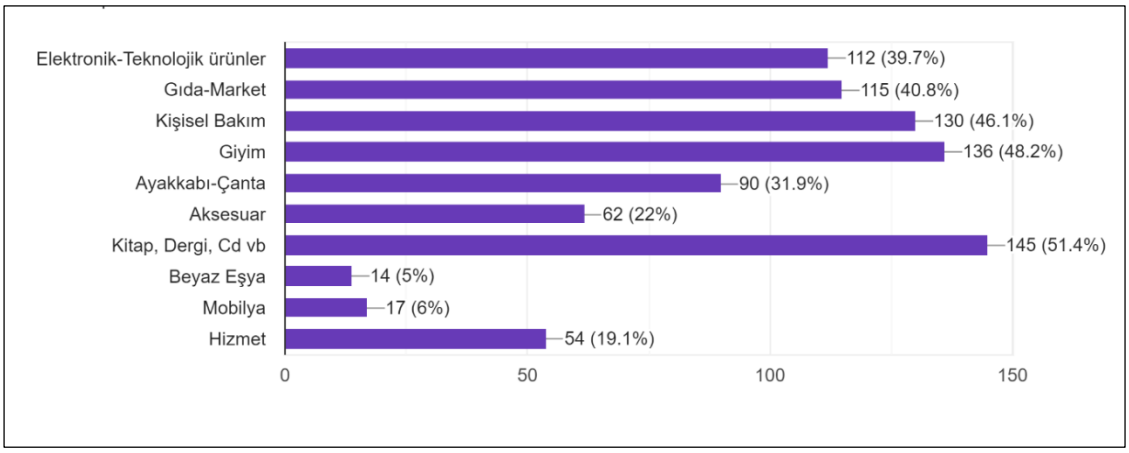

Tablo 17 incelendiğinde Covid 19 ile birlikte gıda-market sektöründe online siparişlerde ciddi bir artış göze çarpmaktadır. Bununlar birlikte sırasıyla giyim, çanta ve ayakkabı, aksesuar sektörlerinde de ciddi bir düşüş yine tablodan çıkarılacak bir sonuçtur. Bunun nedeni "evde kalan" katılımcıların bu ürünlere önceki kadar istek ve ihtiyaç hissetmemesinden kaynaklı olabilecektir.

Tablo 11. Katılımcıların Covid 19 Öncesi ve Sonrası Online Olarak Satın Aldıkları İlk 3 Ürün Grubunun Oransal Olarak Karşılaştırılması

	Covid Öncesi		Covid Sonrası		Değişim
Ürün Grubu	f	%	f	%	
Elektronik-Teknolojik	139	%47,4	112	%39,7	⇩
Gıda Market	64	%21,8	115	%40,8	⇧
Kişisel Bakım	142	%48,5	130	%46,1	⇩
Giyim	213	%72,7	136	%48,2	⇩
Ayakkabı Çanta	169	%57,7	90	%31,9	⇩
Aksesuar	107	%36,6	62	%22	⇩
Kitap, Dergi,Cd	160	%54,6	145	%51,4	⇩
Beyaz Eşya	14	%4,8	14	%5	⇩
Mobilya	22	%7,5	17	%6	⇩
Hizmet	56	%19,1	54	%19,1	⇩

Pandemi dönemi ile birlikte e ticaret yoluyla satın alınan ürün gruplarında farklılaşma olması beklenilen bir durum olmakla birlikte bu farklılaşmanın pandemi sonrasında devam edip etmeyeceği başka bir araştırma sorusu olabilecektir.

SONUÇ

Covid 19 öncesi ve sonrası denilen dönemin esasen hayatın her aşamasını etkilediği görülmektedir. Ekonomi ve sektörel gelişimler de bu etkilerden son derece büyük pay alırken e-ticaret sektörü belki de döneminin en önemli çağını yaşamaktadır. Bu araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi Covid 19 dönemi ile birlikte online satın alma davranışlarında değişiklikler söz konusudur. Katılımcıların internet kullanım durumu, online sipariş sayısı, online harcama tutarları Covid 19 öncesi Dönem ile Covid 19 sonrası dönemde anlamlı derecede farklılaşmıştır. Bununla birlikte katılımcıların online olarak sipariş verdikleri ilk 3 üründe de farklılaşma söz konusudur. Online alışverişi daha önce deneyimlemeyen tüketiciler online alışverişi deneyimler hale gelmiştir. Online alışverişi deneyimlemiş ancak, sipariş sayısı veya harcama tutarı Covid öncesi daha düşük olan tüketicilerin ise bu dönemle birlikte sipariş sayılarında ve harcama tutarlarında anlamlı düzeyde artışlar söz konusu olmuştur. Covid 19 öncesi dönemde online alışverişte giyim ayakkabı-çanta, aksesuar ürünleri gibi ürünleri satın alan, bu ürünlerin satın alımını deneyimlemiş ancak gıda-market gibi ürünleri satın alımını deneyimlemişmiş müşteriler ilk defa gıda-market ürünlerinin satın alımını deneyimlemiş olmaktadır. Online alışveriş siteleri için yaşanılan bu krizin, tüketicileri tatmin etmeleri doğrultuda kendileri için bir fırsata dönüştürebilecektir. İşletmelerin bu kriz ortamında online alışverişin lojistik kısmında yaşanabilecek sorunlara karşı proaktif tedbirler alması özellikle bu alışverişi ilk kez deneyimleyen tüketiciler açısından önemli görülmektedir. Bu araştırma ile birlikte, pandemi sürecinde tüketicilerin online alışverişte karşılaştığı sorunların tespiti başka bir araştırma konusu olabilecektir.

KAYNAKÇA

Bellman, S., Lohse, G. L., & Johnson, E. J. 1999. Predictors Of Online Buying Behavior. Communications Of The ACM, 42(12), 32-38.

Comegys, C., Hannula, M. and Váisánen, J., 2009. Effects of consumer trust and risk on online purchase decision-making: A comparison of Finnish and United States students, International Journal Of Management, vol. 26, no. 2, pp. 295-308.

Donthu, N., & Garcia, A. 1999. The internet shopper. Journal of advertising research, 39(3), 52

Kotler, P. 2002. Gurular Konuşuyor, Capital Yayınları. İstanbul.

Jarvenpaa, S.L. Tractinsky, N ve Vitale M., 2000."Consumer Trust in an İnternet Store" , Information Technology and Management(1), 45-77.

Junhong, C., 2009. "Would you shop online for groceries?" http://www.asiaone.com/Business/News/My%2BMoney/Story/A1Story20090810-160169.html, Asiaone.com.

Karayanni, D. A. 2003. Web-Shoppers And Non-Shoppers: Compatibility, Relative Advantage And Demographics. European Business Review.

Katawetawaraks, C., & Wang, C. 2011. Online shopper behavior: Influences of online shopping decision. Asian Journal of Business Research, 1(2).

Koo, D.M., Kim, J.J. and Lee, S.H., 2008. Personal Values As Underlying Motives Of Shopping Online, Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, vol. 20, no. 2, pp. 156-173.

Liebermann, Y., & Stashevsky, S. 2009. Determinants of online shopping: Examination of an early-stage online market. Canadian Journal of Administrative Sciences/Revue Canadienne des Sciences de l'Administration, 26(4), 316-331.

Shergill, G. S., & Chen, Z. 2005. Web-Based Shoppıng: Consumers'attıtudes Towards Onlıne Shoppıng In New Zealand. Journal of electronic commerce research, 6(2), 78.

Yu, T. and Wu, G, 2007. Determinants of internet shopping behavior: An application of reasoned behavior theory, International Journal of Management, vol. 24, no. 4, pp. 744-762,

TUSİAD, E-ticaret Gelişim Raporu,2019.

Zhou, L., Dai, L., & Zhang, D. 2007. Online Shopping Acceptance Model-A Critical Survey Of Consumer Factors İn Online Shopping. Journal Of Electronic Commerce Research, 8(1).

https://www.eticaret.gov.tr/haberler/10040/detay#:~:text=Ticaret%20Bakan%C4%B1%20Ruhsar%20Pekcan%2C%20ge%C3%A7en,7'ye%20%C3%A7%C4%B1km%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r%22%20dedi.

A RARE DISEASE FAMILIAL MALIGNANT MELANOMA AND NURSING APPROACH
NADİR BİR HASTALIK AİLESEL MALİGN MELANOM VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Gözde Özsever[*], Özüm Erkin[**]

[*] *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Çanakkale, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0003-4352-1124

[**] *İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-0977-2854

ABSTRACT

Familial malignant melanoma, one of the rare diseases, is a growing public health problem. Melanoma is a malignant tumor originating from melanocytes, with the highest incidence of all cancers worldwide in the last 25 years. The places where it originates in the body can be skin (91%), eye and surrounding tissues (5%) and mucous membranes (1%). Although malignant melanoma is rare among all skin cancers, it has the worst prognosis. It accounts for approximately 75% of deaths related to skin cancer. Increased risk of malignant melanoma patients is due to environmental exposures as well as genetic factors. It is stated that this environmental factor is exposure to more UV light. Nurses in preventing familial melanoma; takes part in genetic counseling, health education, early diagnosis, screening programs and relapse prevention.

Keywords: familial malignant melanoma, rare disease, nursing approach

CHALLENGES AND PROBLEMS OF ONLINE LEARNING - CASE STUDY OF ALBANIAN STUDENTS

Pranvera Troka*, Ermelinda Satka**
**Assistant-Lecturer, Faculty of Economy and Agribusiness, Agricultural University of Tirana, Albania*

***Assistant-Lecturer, Faculty of Economy and Agribusiness, Agricultural University of Tirana, Albania*

ABSTRACT

Since the beginning of first quarantine on March 2020 and until today, the universities in Albania have remained closed, as they are considered a major threat of spreading coronavirus infection. Online learning has been associated with many challenges and difficulties for both students and professors. The purpose of this study is to identify and analyze the main problems that students have encountered during online learning. We designed a questionnaire which contains 21 questions, through the QuestionPro program. The questionnaire was sent to all students of the Agricultural University of Tirana and was completed by 687 students. Data were collected via email through a period of time of two weeks. The research methodology is descriptive analysis. The results showed that 71% of students use a smartphone to attend classes. 28% of students have problems with the electronic device they use and 9% of them share it with other family members. 66% of students have often technical problems during e-learning. 55% of them have complained about the uncomfortable and noisy environment at home. Students complain as well about low technical support from university. Online learning has also been associated with limitations in terms of interactivity. 46% of students indicated that they rarely or never talk to classmates and 75% rarely or never talk to professors during e-classes. In addition, a major part of the students has expressed that they have problems with internet bill payments and health problems, mainly headaches and eye problems. Uncertain about the next academic year, this study will help us to understand and improve the effectiveness of online teaching.

Keywords: covid-19, e-learning, challenges of online learning, student

Introduction

March 2021 marked one year into the pandemic caused by Coronavirus, which collapsed the whole world since the beginning of March 2020. The fast spreading of Covid-19 impacted all schools and universities in almost every country, forcing them to stay closed and switch to remote learning. Lockdown created a catastrophic education emergency worldwide. Major changes were caused to students' life affecting them financially, mentally and academically.

Globally, 214 million students from pre-primary to upper secondary education in 23 countries have missed at least three-quarters of classroom instruction time at the pre-primary to upper secondary level since March 2020. Schools for more than 168 million children globally have been completely closed for almost an entire year due to COVID-19 lockdowns, according to data released by UNICEF. Furthermore, around 214 million children globally – or 1 in 7 – have missed more than three-quarters of their in-person learning. (UNICEF, March 2021). Universities shifted as well to distance classroom and the majority of them are still closed.

In Albania, schools from primary to high school (K-1 to K-12) were partially closed and combined online learning with reduced face to face learning. Regarding universities in Albania, they were totally shut down and until today they continue to remain closed. All college students are out of classroom right now. Distance learning was accompanied with lot of problems, discontents and difficulties.

The purpose of this study is to:

- *Identify and analyze the challenges and difficulties that Albanian students are facing during online learning,*
- *To give recommendation to overcome these challenges in the future.*

Methodology

The research methodology of this study is descriptive analysis. Data were collected via email through a period of time of two weeks during May 2021. We designed a questionnaire which contains 21 questions, through QuestionPro program. The questionnaire was sent to all students of the Agricultural University of Tirana and was completed by 687 students from a total of 14 000. We noticed a low interest of students to complete the questionnaire, especially for students of third year of Bachelor and second year of Master.

Results

Agricultural University of Tirana has 6 faculties. The biggest one is the Faculty of Economy and Agribusiness, therefore the highest number of the respondents (67%) come from this faculty. As mentioned before, students of the first and second year of Bachelor were the most interested on fulfilling the questionary (73% of responses come from this category) comparing to the students of the third year of Bachelor and Master students. Below we have listed the main questions that clearly help us to identify the main problems that students are facing during e-learning.

1. **Do you have access to at least one device to attend online learning?**

   Since lot of families lack electronic devices, we asked students if they have access to at least one device to attend online learning. 9% of students share the device with other family members. This makes it difficult for them to reconciliate with their family members and participate in class all the time. 28% of students are using devices that technically do not work well and due to low incomes, they cannot afford buying new ones.

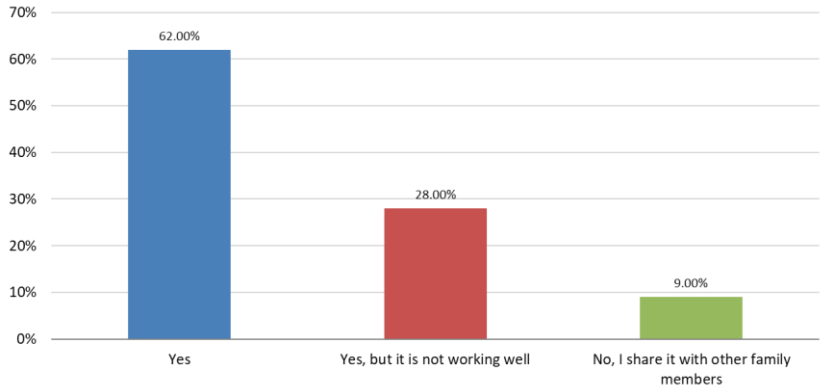

Figure 1. Source: Authors

2. What device do you use to attend online learning?

Because of several reasons, most students (71%) use smartphones to attend online learning. The first reason is that they do not own another electronic device. Also, the smartphone is simpler and more practical to use, especially if students are not home while attending classes.

The second most used device is laptop (27%) and a small percentage of students use desktop and tablet.

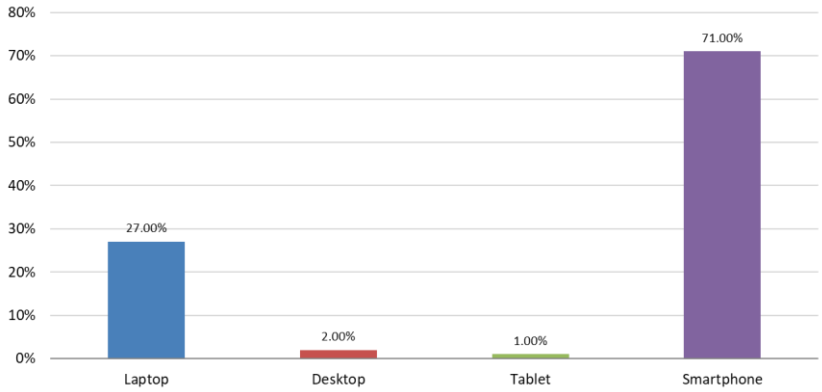

Figure 2. Source: Authors

3. Do you have technical problems with your internet connection while learning online? (1- Always, 2- Very Often, 3- Often, 4- Rarely, 5- Never)

Switching to online learning has led to an increase in the demand for internet service at home because it is very essential to attend classes. Unfortunately, internet infrastructure in Albania is still not fully developed all over the country, especially in rural areas. Results of the questionnaire showed that 27% of the students live in rural areas. They have no to limited access to the internet. Even on urban areas, students repeatedly have no high-speed connection and not everyone can keep connected to learning platforms. It is very concerning the fact that 66% of the students have technical problems with the internet connection during online learning.

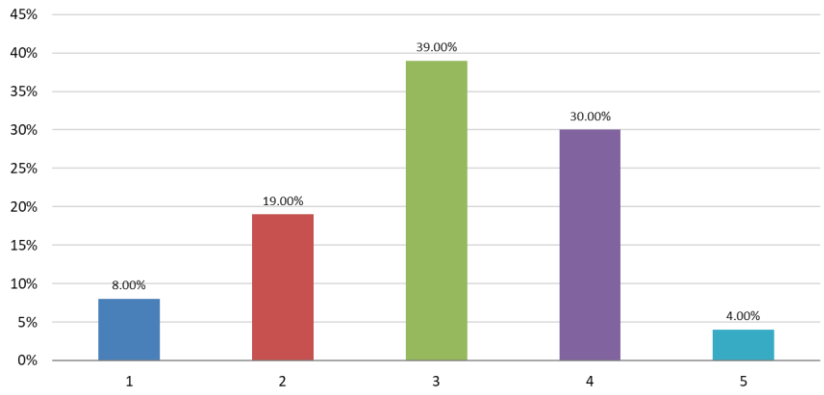

Figure 3. Source: Authors

4. **Is your home environment noisy when you attend online learning? (1- Always, 2- Very Often, 3- Often, 4- Rarely, 5- Never)**

Learning environments play a crucial role in students understanding and performance while online learning. Another problem that we identified during this study is that 55% of students are learning in poor environment that are uncomfortable, loud, or full of distractions, which makes it more difficult to absorb information and stay engaged in class.

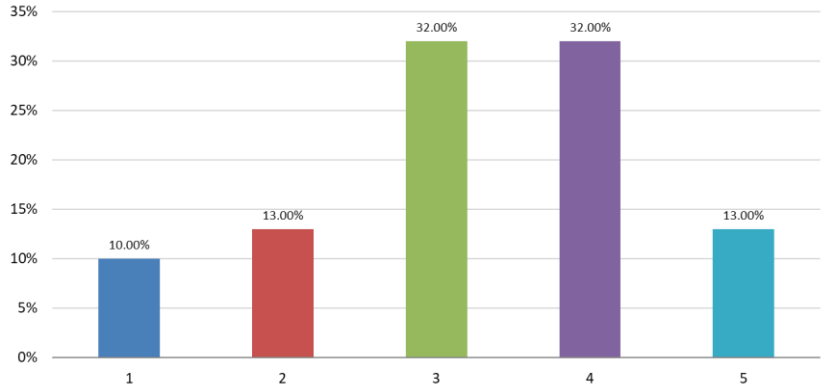

Figure 4. Source: Authors

5. **To what extent do you appreciate the technical support that the university has provided to you during online learning? (1- Very low, 2- Low, 3- Medium, 4- High, 5- Very high)**

Pandemic has been a very difficult time for both universities and students. Students were asked to rate the (technical) support that university and professors have provided to them during distance learning. 40% of students said that the support provided by university is low. Majority of students expressed that university should had provided laptops to those who do not own one or at least lower the annual fee in order for them to afford buying laptops and paying increasing internet bills. The IT team continues to improve the systems and assist campus members and students with their technological and virtual needs

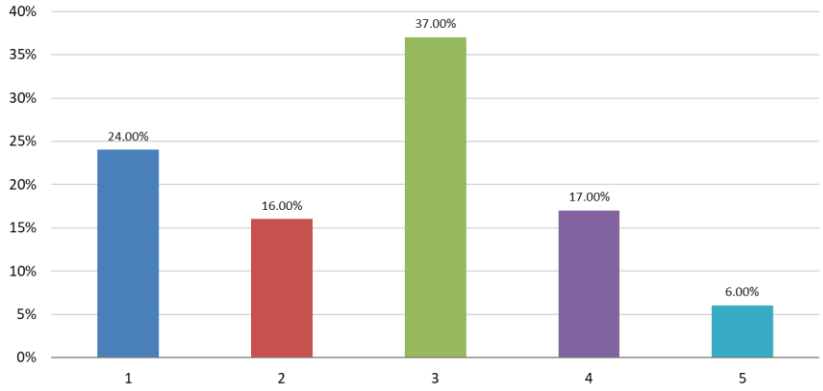

Figure 5. Source: Authors

6. **To what extent do you rate the support that professors have provided to you during online learning? (1- Very low, 2- Low, 3- Medium, 4- High, 5- Very high)**

The truth is that students are in a crisis. They all need support from families and professors. Now more than ever, teachers and professors are an important part of facilitating student learning, well-being and growth. 84% of students reported that the level of support that professors has given to them is moderate to high.

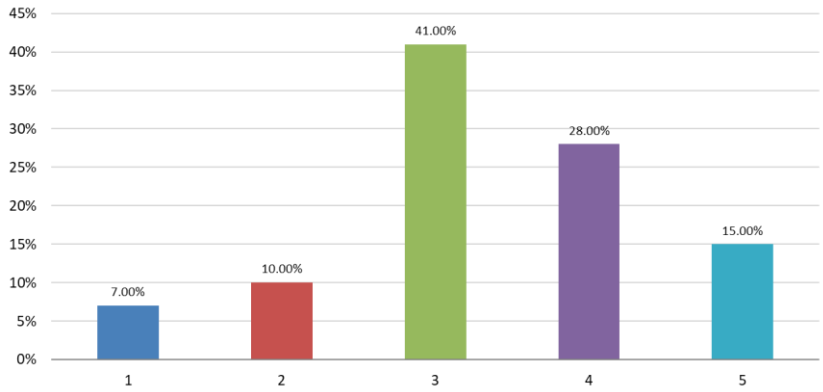

Figure 6. Source: Authors

Beside the above, other challenges of online learning are:

- **Lack of interactivity:** Face to face communication is gone. Students cannot easily ask a question to their teachers as they do in class and for teachers is very difficult to get a feedback from the students. Almost 100% of students keep their camera closed which worsen the situation. There are also limited to no social interaction with their classmates. Studies have showed that lack of interaction can seriously affect the mental and emotional health and bring the feeling of loneliness for both students and teachers. 46% of students said that they talk rarely to never with their classmates during online learning and 75% of them talk rarely to never to their teacher.

- **Effectiveness of learning:** 51% of students said that online learning is not effective. For many students, it is only a formality and cannot substitute the regular learning. They expressed that some teachers only share material to students without teaching it, which makes it very difficult for students to understand the lessons. Students were also asked if they were comfortable with the platforms / applications that their professors use for online learning and 79% of them responded 'Yes'. The most used and preferred platform are Zoom and Google meet/classroom (80%).
- **Level of stress:** Covid-19 has made life and school more stressful for students. The sense of isolation when they cannot go outside performing their favorite hobbies and activities as much as before and not being able to be around their classmates and friends has impacted student's mental health. 63% of the students have reported high level of stress during online learning. They feel less motivated, concentrated and complain about homework load.
- **Health problems:** 71% of the students spend on average 3-6 hours per day on online learning. Beside stress, a high number of students reported to increasing health problems such as headache and problems with the eyes.
- One of the positive sides of online learning, according to 55% of students, is the fact that they were able to **save money** on accommodation, food and transportation to the university and being able to work and generate incomes for themselves and their families while attending online classes at the same time.

Conclusion and Discussion

As the results showed, education has changed drastically and its transformation from traditional to online learning is accompanied with lot of difficulties and challenges for Albanian students and not only. The main challenge is the lack of electronic means and limited to no access to the internet because of the poor internet infrastructure and expensive internet service.

Finding reliable internet may be the least of a student's worries if they don't have a device to connect with in the first place. Even if they do, they may have to share with other family members who are also attending school online or who have been forced to start working from home. 71% of students use smartphones to attend classes, instead of more adequate devices such as laptop. 28% of students reported that their device has technical problems and 9% of students who participated on the study share the device with their family members.

On the other hand, 55% of students are learning in uncomfortable and loud environment at home which makes them struggle to participate and engage in digital learning.

Even though their university is using the best platforms to perform online learning like Zoom or Google meet, it is still not considered effective for 51% of students.

Students find Zoom lessons hard to get into with the distraction of smartphones and televisions in the same room. They also find it hard to concentrate and do not feel motivated during online learning. Online learning does not only limit the social interaction of students, it also leads to an increased risk of loneliness and isolation. Numerous students find online learning significantly more difficult. A high number of students reported a worsening in their mental health and stress level, as well health complications such as headaches and eye problems. If the next academic year continues online, 58% of students would expect bad this decision.

As students return to their classrooms, university will need support and lot of efforts to readjust and catch up on their learning. School reopening plans must incorporate efforts to recover students' lost education.

References

Adedoyin, O. B., & Soykan, E. (2020). Covid-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities. In Interactive Learning Environments. Routledge. https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1813180

Billions of people lack internet access during the coronavirus crisis | World Economic Forum. (n.d.). Retrieved June 18, 2021, from https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-covid-19-pandemic-digital-divide-internet-data-broadband-mobbile/

COVID-19: Schools for more than 168 million children globally have been completely closed for almost a full year, says UNICEF. (n.d.). Retrieved June 17, 2021, from https://www.unicef.org/press-releases/schools-more-168-million-children-globally-have-been-completely-closed

Education: From disruption to recovery. (n.d.). Retrieved June 13, 2021, from https://en.unesco.org/covid19/educationresponse

Higher Education Responses to Coronavirus (COVID-19). (n.d.). Retrieved June 17, 2021, from https://www.ncsl.org/research/education/higher-education-responses-to-coronavirus-covid-19.aspx

How are universities supporting students during the COVID-19 pandemic? | Patient. (n.d.). Retrieved June 18, 2021, from https://patient.info/news-and-features/how-are-universities-supporting-students-during-the-covid-19-pandemic

How College Students Are Dealing with Covid-19. (n.d.). Retrieved June 17, 2021, from https://hbr.org/2021/01/how-college-students-are-dealing-with-covid-19

How your surroundings affect the way you study | Undergraduate | UCAS. (n.d.). Retrieved June 18, 2021, from https://www.ucas.com/connect/blogs/how-your-surroundings-affect-way-you-study

Learning Online: Problems and Solutions | UNICEF North Macedonia. (n.d.). Retrieved June 18, 2021, from https://www.unicef.org/northmacedonia/stories/learning-online-problems-and-solutions

Online Learning Challenges During COVID-19: Solutions & Resources for K-12 & College Students. (n.d.). Retrieved June 18, 2021, from https://www.publicservicedegrees.org/resources/online-learning-during-covid/

Sahu, P. (2020). Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staff. Cureus, 12(4). https://doi.org/10.7759/cureus.7541

Survey on online and distance learning – Results. (n.d.). Retrieved May 19, 2021, from https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/surveys/survey-on-online-teaching.htm

The rise of online learning during the COVID-19 pandemic | World Economic Forum. (n.d.). Retrieved May 24, 2021, from https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/

Top 10 distance learning survey questions for students with examples | QuestionPro. (n.d.). Retrieved May 19, 2021, from https://www.questionpro.com/blog/distance-learning-survey-questions-for-students/

10 Challenges of E-Learning during COVID-19 | Jellyfish.tech. (n.d.). Retrieved May 24, 2021, from https://jellyfish.tech/10-challenges-of-e-learning-during-covid-19/

45 Survey Questions to Understand Student Engagement in Online Learning. (n.d.). Retrieved May 24, 2021, from https://www.panoramaed.com/blog/45-questions-for-understanding-student-engagement-in-online-learning

THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION

Romuś MYSZKA
Collegium Medicum of the University of Zielona Góra, Zielona Góra, Poland

Urszula KALKOWSKI
Collegium Medicum of the University of Zielona Góra, Zielona Góra, Poland

ABSTRACT

This research analyzes alcohol consumption experiences of alcohol consumers during their home closure periods in European countries. The measures taken due to COVID have radically changed people's daily lifestyles. More time has begun to be spent at home. One consequence of this is increased boredom.

Increasing such problems may inevitably increase the use of elements that will distract or make individuals feel enjoyable. This research examines whether alcohol consumption is increasing in European countries. The data between March 1, 2020 and January 31, 2021 were obtained from the reports, databases or statistical institutions of the respective countries.

Relevant data are being analyzed and have not been fully reached yet. However, preliminary analysis shows that alcohol consumption tends to increase, especially during the second closure period. Factors such as increased family problems, job loss, and future anxiety have also been found to have an important role in the increase of alcohol consumption.

Keywords: Covid, alcohol consumption, Europe

MIDDLE ASIA COVID-19 VACCINE POLICIES

Zhannur ABDULAYEV
Kainar University, Almaty, Kazakhstan

Safar ABDULOV
Kainar University, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

Middle Asia had been witnessed power struggles between Chinese and Turks in a wide area for centruies. Specifically the struggle which started between Han Dynasty and Huns in 2nd century BC continues today between People's Republic of China and Uyghurs who live intensively in the west of the region in East Turkistan or Xinjiang Uyghur Autonomus Region. Uyghurs attempted to establish a sovereign state two times (1933 and 1944) but they failed. The region occupies an important role in international agenda with extremely human rights abuses and bloody terrorist actions by some structures which are structured inside of Uyghur people. In this context Amnesty International, Human Rights Watch and various non governmental organizations broadcasted a lot of reports about these human rights abuses which are performed by China against Uyghurs. There are no disincentive sanctions against China because of China's economic power, military power and location in United Nations Security Council up to now. This academic study aimed to scrutinize experienced problems, international reactions and solutions offers by objectively mentioning historical development of area in a struggle for keeping aloof of sensuality and in view of the fact that principle of 'Be steadfast witnesses for Allah in equity, and let not hatred of any people seduce you that ye deal not justly.' (Maidah/8). The study tried to reach the facts with an objective angle by examining studies which written by scholars who are from different geographies. Finally, the reactions of the international community toward the events in the region were given.

Keywords: Uyghurs, Assimilation, Terror, Sanction, Human Rights

COVİD-19 PANDEMİSİNİN SOSYAL DEVLET ANLAYIŞINA VE YENİ DÜNYA DÜZENİNE ETKİSİ

Ömer Adil Atasoy*
**İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ,Adalet Meslek Yüksekokulu Müdürü, İstanbul, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-000 1-8203-050X

ÖZET

Evrende en değerli varlık hiç şüphesiz "İnsan" dır. İnsanın can güvenliği ve sağlıklı yaşama hakkı, en önemli değer ve korunması gereken evrensel bir haktır. Biliyoruz ki, insanın sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi çalışmasına ve emeğine bağlı bulunmaktadır. İnsanın çalışması, üretime katılması, yaşamının temel aracı, hayatını sürdürebilmesinin esası olarak ortaya çıkmaktadır.

Kovit-19 Pandemisi'nin yaygın olarak etkisini sürdürmekte olduğu şu günlerde, insanımızın sağlık ve can güvenliğini en uygun şartlarda koruma altına alırken, bir yandan da yaşam enerjisini güçlü tutarak, çalışmaya, geçimini sağlayacak şekilde hizmet ve mal üretmeye devam edebilmesinin yollarını bulmak ve sürdürmek zorundayız.

İnsanın çalışmak; iş, meslek ve sanatını icra edebilmek gibi değişik gelir elde etme faaliyetlerine katılmasını sağlamak, bu konuda gerekli önlemleri almak; sağlığını ve can güvenliğini korumak, çalışma hayatına katılma konusundaki engelleri kaldırmak ve düzenlemek gerekmektedir.

Tebliğimiz, giriş bölümünden sonra iki ana başlıktan oluşacaktır. Birinci başlıkta, Kovit-19 Pandemisi'nin sosyal devlet anlayışı üzerindeki etkisi üzerinde durulacaktır. Devlet yönetiminin insani ve toplumsal yapısı bir bütün olarak irdelenecektir. İkinci başlık altında, pandeminin genel anlamda dünya ekonomisine etkileri üzerinde durulacak, ortaya çıkan durumun değişik dünya ülkeleri ve yenidünya düzeni üzerindeki etkileri konusunda genel nitelikte tespit ve değerlendirmelere yer verilecektir.

Anahtar sözcükler: Covid-19 Pandemisi, sosyal devlet, dünya ekonomisi, yeni dünya düzeni

Giriş

Yüce Kitabımız Kur'an, "insanı" yaratılmışların en şereflisi olarak kabul ve ilan ediyor. Ayrıca, **"Bilinsin ki, insan için kendi çalışmasından başka bir şey; yarar, kazanç yoktur"** diyor (Necm:53/39).

Evrende en değerli varlık hiç şüphesiz "İnsan" dır. İnsanın can güvenliği ve sağlıklı yaşama hakkı, dünya hayatının başladığı andan itibaren, dün olduğu gibi bu gün de en önemli değer ve korunması gereken evrensel bir insanlık hakkıdır. Biliyoruz ki, insanın sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi çalışması ve emeğine bağlı bulunmaktadır. İnsanın çalışması, üretime katılması, yaşamının temel aracı, hayatını sürdürebilmesinin esası olarak ortaya çıkmaktadır.

Kovit-19 pandemisi'nin yaygın olarak etkisini sürdürmekte olduğu şu günlerde, insanımızın sağlık ve can güvenliğini en uygun şartlarda koruma altına alırken, bir yandan da yaşam enerjisini güçlü tutarak, çalışmaya, geçimini sağlayacak şekilde hizmet ve mal üretmeye devam edebilmesinin yollarını bulmak ve sürdürmek zorundayız.

İnsanın çalışmak; iş, meslek ve sanatını icra edebilmek gibi değişik gelir elde etme faaliyetlerine katılmasını sağlamak, bu konuda gerekli önlemleri almak; sağlığını ve can güvenliğini korumak, çalışma hayatına katılma konusundaki engelleri kaldırmak ve düzenlemek gerekmektedir.

Özellikle ekonominin hayati değerde mal ve hizmet üreten alanlarında, çalışma ortamını iyileştirmek, çalışma hayatının sürdürülebilirliğini sağlamak kamu yetkilileri, meslek kuruluşları ve işletme sahipleri tarafından dikkate alınması gereken bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Dünyamızın geçmiş serüveni incelendiğinde, toplum hayatını derinden etkileyen, yaşam şartlarını, çalışma ve üretme faaliyetlerini engelleyen toplumsal ve tabii olaylar, bulaşıcı hastalık ve salgınlar, savaşlar toplumların çalışma düzenlerini etkileyen dış etkenler olarak her zaman ortaya çıkmıştır. Böyle hallerde en değerli varlığımız olan insanımızın yaşam ve sağlık hakkını koruyarak, bu konuda mümkün olan her türlü tedbiri alarak, çalışma ve üretime katılma imkan ve yollarını açık tutmak tüm yöneticilerin başlıca hedef ve kaygılardan biri olmak gerekir.

I. Kovit-19 Pandemisi'nin Sosyal Devlet Anlayışına Etkisi:

Kovit-19 Pandemisi gibi beklenmeden ortaya çıkan, bütün dünyayı ve küresel yaşamı etkileyen, ulusal ve uluslararası mal ve hizmet akışını engelleyen olgular karşısında kamu otoritesinin alması gereken iki önemli tutum ve önlem ortaya çıkmıştır. Bu önlemlerden ilki ve birinci derecede önemli olanı; bir toplumsal refleks gibi ortaya çıkması gereken, insan sağlığının ve yaşam hakkının korunmasına ilişkin gerekli tedbirlerin alınması ve en hızlı ve etkin bir biçimde uygulamaya konulmasıdır.

Bu konuda gerçekleştirilecek önlem ve uygulamaların en az kayıp verilerek atlatılabilmesi ve başarılı olabilmesi; insan sağlığının korunması konusunda görevli ve sorumlu olan kurum, kuruluş, meslek ve çalışanlarının; sağlık alt yapısını oluşturan tesis, araç gereç ve donanımların, her türlü teşhis ve tedavi imkanlarının önceden hazırlanıp var edilmiş olmasını gerekli kılmaktadır.

Kovit-19 Pandemisi gerçeği bize açık olarak göstermiş bulunmaktadır ki, açıkladığımız hususların yaratılması kamu yönetiminin ve sosyal devlet anlayışının diyebiliriz ki birinci önceliği, amaç ve hedefi olmalıdır.

İnsanın yaşam hakkını ve sağlığını koruyamayan bir kamu yönetimi ve toplum yapısı, görev ve sorumluluğunu yerine getirememiş demektir. Bu görevleri zamanında, ihtiyaç doğduğu anda, vatandaşları ve insanlık için gerçekleştirememiş bir toplum yapısı eksik ve tamamlanmamış demektir. Bu tür toplumlar ne kadar zengin ve güçlü olduğunu iddia ederse etsin hiçbir zaman medeni ve insana öncelik veren bir toplum olma vasıf ve niteliğini taşıyamaz. İnsani sorumluluğunu yerine getirememiş, vatandaşlarının ayırım yapmaksızın yaşam hakkını güvenceye alamamış bir toplum, geri, ilkel, eksik bir toplum damgasını yemekten kendisini kurtaramaz.

Toplumsal yapı, kamusal, özel ve kişisel örgütlenme düzeyinde bu ortamı ve imkanları, zamanın ihtiyaçları ve teknolojik düzeyine uygun olarak sağlamak, hazır bulundurmak veya ihtiyaç anında var edebilmek kabiliyetine sahip olabilmelidir.

İkinci önemli tutum alınması gereken davranış ise, insan yaşamının temel dayanağı olan emek ve üretme faaliyetinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır. İnsan yaşamının, en az veya insani ihtiyaçları karşılama düzeyinde, devamı için gerekli olan çalışma, üretme ve insanlara ulaştırma kanallarını açık tutabilmek gayret ve çabası olmalıdır.

İnsan sağlığını koruyarak ve güvenceye alarak, ekonominin üretkenliğini, mal ve hizmet ihtiyacını karşılayabilme kabiliyetini korumak ve devam ettirmektir. Toplum adına karar vericilerin ve yöneticilerin; var olma, hayatta kalma ve geleceğin korunması adına gözetmeleri gereken önemli ve öncelikli hususdur.

Bu anlayış içinde hareket ederek öngörülü bir biçimde; insan odaklı, sağlıklı toplum ve sürdürülebilir hayat şartlarını sağlama yolunda insani değerler sistemine sahip toplum ve devlet yapıları "sosyal devlet anlayışını" çağın gereklerine uygun olarak yaşama geçirmiş medeni toplumlardır.

Bu manada sosyal devlet anlayışını benimsemiş insan odaklı toplum ve devlet yapılarında, ayırım gözetilmeksizin herkesin eşit şekilde yararlanacağı biçimde sağlık ve sosyal hizmet altyapısı ve unsurları hazırlanmış ve salgınlara hazır biçimde sunulmuş olmak durumundadır.

Kovit-19 Pandemisi tüm dünyada insan ve toplum hayatını derinden etkilemiş bulunuyor. Sağlık sistemi ve koruyucu sağlık hizmetleri bakımından yeterli alt yapıya sahip ve gerekli önlemleri zamanında almış ve uygulamakta olan ülkeler bakımından etkisinin daha sınırlı kalacağı yönünde beklentiler bulunmaktadır.

Yeterli sağlık alt yapısına ve ayırım yapmaksızın insan hayatının korunmasına ilişkin kamusal bir bakış açısına sahip olmayan; insan hayatını öncelemeyen, ciddi manada hazırlığı olmayan ülkelerde ise insan kayıpları büyük ve ürkütücü boyutlara şimdiden ulaşmış bulunmaktadır. Bu ülkelerdeki can kayıpları her sosyal kesim ve düzeyde meydana gelebilmekle beraber; asıl yıkım ve olumsuz etkiyi, gerektiği gibi sağlık hizmeti alma şans ve imkanı olmayan dar gelirli ve yoksul halk kitleleri üzerinde meydana getirmektedir.

Gerekli hazırlığı insana değer verme anlayışı içinde önceden yapmamış olan ülke ve toplulukların yönetiminde söz sahibi olanların bugün için, orta yaş üstü insanların oluşturduğu yönetici kadroları olduğu gerçeğini göz ardı edemeyiz. Ortaya çıkan kayıpların yönetsel sorumluluğunu kabul etmeseler de korona virüsünün kayıplara yol açtığı en hassas ve etkilenen kesim ne yazık ki yoksul orta yaş ve üstü kesim olarak karşımıza çıkmış bulunuyor.

Orta yaş ve üstü seçmen kesimi, zamanında yöneticilerine gerekli ikazda bulunmadıkları, yöneticilerin yanlış uygulama ve politikalarına onay verip seyirci kaldıkları için; yöneticiler ise zenginler kadar yoksulların da yaşama ve sağlık hakkına sahip olduklarını düşünmedikleri, bu konuda gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları için bu sorumluluğun bedelini acı tecrübelerle ödemek durumunda kalmaktadırlar.

Salgın hastalıklar kısa sürede önlenemeyen bir toplumsal tehlike olması dolayısıyla, acılarımız büyük olmakla beraber, pandemi kurbanı masumlar için, hiç olmazsa inancımız açısından bir manevi teselliye sahip bulunduğumuzu söyleyebiliriz.

Alemlere ve insanlığa rahmet olarak gönderilmiş olan İslam Peygamberi Hazreti Muhammed, Eşi Ayşe validemizden gelen bir Hadisi Şerife göre, salgın hastalıklarla ilgili olarak şöyle buyuruyor. Ayşe validemizin, bazı yerlerde görüldüğü söylenen "Taun" yani "Veba" hastalığı sebebiyle ortaya çıkan salgın hakkında Peygamberimizden tedbirini sorması üzerine Peygamberimiz (SAV.) mealen şu cevabı veriyor:

"Taun hastalığı, Allah Taala'nın dilediği kimseleri cezalandırdığı bir çeşit azaptı. Allah onu müminler için rahmet kıldı. Tauna yakalanan bir kul, başına gelene sabrederek ve ecrini Allah'tan bekleyerek, bulunduğu yerde ikamete devam eder, tedbirini alarak başına ancak Allah ne takdir

etmişse onun geleceğini bilirse, kendisine şehit sevabı verilir" diyor (Buhari, Tıb 31; Enbiya 54; Kader 15; Müslim, Selam 92-95).

Hadisi Şeriften anlaşılıyor ki Peygamberimiz (SAV.), salgın sebebiyle öncelikle karantina önlemlerine ve sağlık tedbirlerine uyulması gerektiğini; uygun tedavi yöntemlerinin uygulanmasına ve alınan tedbirlere rağmen şayet, acı ve ıstırap veren salgın hastalık sebebiyle vefat edenler olursa şehitlik derecesine yükselip, Allah'ın şehitler için vadettiği Cennet nimetlerden yararlanacaklarını bize haber vermektedir.

Bu Hadisi Şerifin, Kovit-19 pandemisi yüzünden kaybettiğimiz yakınlarımızı düşünecek olursak, ne kadar büyük bir mücde ve manevi bir teselli olduğunu anlayabiliriz.

Dünya üzerinde bu felaketlerin yaşanmasına sebep olanlar; insana, insanlığını unutturacak hal ve sefaleti, yoksulluğu yaşatanlar kendi vicdan muhasebelerini çok çabuk ve gerektiği gibi yapmalıdırlar: "Biz nerede hata yaptık, insanların hayatına son vermek, onların bir kısmını düşman ilan ederek öldürmek için bunca ordular besledik, silahlar geliştirdik, savaş canavarlarını sağa sola salıp, hükmümüze boyun eğmeyenlere tehditler savurup insanlara dünyayı zindan, kaynaklarını talan ettik elimize ne geçti" demeleri; yaptıklarına nadim olup, insanlıktan; zulüm ve salgın dehşeti altında yok olan insanlardan özür dilemelidirler.

Bu özür, kuru bir özür dilemekten ibaret olmamalıdır. Bu özür, vaat etmenin ötesine geçerek, yoksul ve mazlum insanlar için yapılması gereken insani yardım ve destek mutlaka sağlanmalıdır.

Tüm insanlık için sağlıklı yaşam hakkının, adaletin ve dünya barışının savunucusu olma sorumluluğuna talip olduklarını ve bu konuda maddi ve manevi destek sağlayacaklarını yeni bir dünya düzeni kurulurken ilan etmelidirler.

II. Kovit-19 Pandemisi'nin Dünya Ekonomisine ve Oluşan Yeni Dünya Düzenine Etkisi

1. Kovit-19 Pandemisinin Dünya Ekonomisine Etkisi

Kovit-19 Pandemisi sonrası iş gücündeki kayıp ve bunun ekonomi ve üretimdeki katlanan etkisi iyi hesap edilmelidir. Pandemi öncesi dönemdeki üretim gücü ve elde edilen hasılada önemli bir azalmanın gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Bu azalma ve kayıpların parasal boyutu erbabınca belirlenmeye ve açıklanmaya başlamıştır. Açıklanan tahminler küresel manada ekonominin %30 lar, %35 ler düzeyinde kayıplara uğrayarak küçüleceğini ortaya koymaktadır.

Her ne kadar, Uluslararası Para Fonu (IMF) "Dünya Ekonomik Görünümü Nisan 2020 Raporunda": "Büyümede yavaşlama, kırılgan büyüme" başlığı altında, Kovit - 19 sonrası dünya ekonomisindeki küçülmenin pek önemsiz olacağı yorumunu yapıyor ve 2020 yılı büyüme rakamlarını % 3,5 tan %3'e sadece yarım puan indirerek revize ettiklerini, beklentinin de bu şekilde gerçekleşeceğini ilan ediyordu. Bu tespit ve değerlendirme piyasaya biraz olsun iyimserlik aşılamak, yaymak gayreti olarak anlaşılmıştı.

06.01.2021 Tarihinde Dünya Bankası, yeni "Küresel Ekonomik Görünüm Raporunu" yayımlamış bulunuyor. Raporda: Küresel GSYH büyüme oranı 2020 yılı için -%4,3 iken, 0,9 puan yukarı yönlü revize edildiği, 2021 yılı için %4 iken 0,2 puan aşağı yönlü revize edildiği; Küresel mal ve hizmet ticaret hacminin

2020 yılı için -%9,5 iken 3,9 puan yukarı yönlü revize edilmiş olduğu, 2021 Yılı için %5 iken 0,3 puan aşağı yönlü revize edilmiş olduğu belirtilmektedir.

Türkiye ile ilgili olarak belirtilen değerler, GSYH büyüme oranı 2020 yılı için %0,5 iken 4,3 puan yukarı yönlü revize edildiği belirtilmiştir. 2021 Yılı için tahmin %4,5 iken 0,5 puan aşağı yönlü revize edildiği açıklanmış bulunmaktadır.

Raporda küresel ekonomiye ilişkin olarak; Küresel büyümenin 2021 yılında %4 olarak, pandemi öncesi %5 olan trendin altında kalacağı; Gelişmekte olan ülke büyümelerinin de %4,6'yla pandemi öncesi trendin altında kalacağı; Çin hariç gelişmekte olan ülke büyümelerinin %3,5 olarak tahmin edildiği; Pandemi sebebiyle artan borç yükünün finansal sistem üzerinde baskı oluşturabileceği, bununla baş edebilmek için küresel işbirliği gerektiği açıklanmıştır.

Ayrıca, Pandemiyi en aza indirmek, ihtiyacı olan kesimleri desteklemek ve Kovit-19 aşısının etkili bir biçimde dağılımını sağlamak hükümetlerin en önemli önceliği olduğu; 2022 yılı için küresel büyümenin %3,8 olarak, gelişmekte olan piyasalarda ise Çin'in büyük katkısıyla %6 olarak tahmin edildiği belirtilmiştir.

Raporda Türkiye'ye ilişkin olarak, kredi genişlemesi sayesinde ekonominin küçülmeyip %0,5 büyümesinin beklendiği, İç talep canlanmasıyla birlikte 2021 yılında %4,5 büyüme beklendiği ifade edilmiştir.

Dünya ekonomisindeki gelişmeler ve tahminler bakımından dört farklı senaryoya göre çalışılmış olduğu belirtilmektedir:

1-Aşılanmanın iyi bir şekilde devam edip, pandeminin kontrol altına alındığı temel senaryo;

2- Pandemi kontrolünün zorlaştığı ve vaka sayılarının yükseldiği kötü senaryo;

3- Pandeminin kontrolden çıktığı, finansal zorlukların ve iflasların yaşanacağı çok kötü senaryo;

4- Pandeminin çok iyi bir şekilde yönetilip kontrol altına alınacağı iyi senaryo şeklinde farklı durumlar üzerinde durulmuş ve tahminler geliştirilmiş bulunuyor.

Buna göre: Temel senaryoda; küresel GSYH'nın 2021 ve 2022 yılları için %4,0 ve %3,8'lik, küresel ticaret hacminin de %5,1 büyüyeceği; Kötü senaryoda, küresel GSYH'nın 2021 ve 2022 yılları için %1,6 ve %2,5'lik, küresel ticaret hacminin de küresel büyümenin biraz daha üzerinde olacağı; Çok kötü senaryoda, küresel GSYH'nın 2021 yılında büyümeyeceği, 2022'de ise %2 büyüyeceği; İyi senaryoda ise, küresel GSYH'nın 2021 ve 2022 yılları için % 5 ve %3,8'lik büyümeler, küresel ticaret hacminin de 2021 ve 2022 yılları için %7'nin üzerinde büyüme kaydedeceği belirtilmiştir.

Önümüzdeki dönemde kovit-19 nedeniyle oluşabilecek aşağı yönlü riskler olarak şu gelişmeler üzerinde durulmaktadır: Korona virüsün yayılımının hız kazanıp, vaka sayılarının kontrol dışına çıkması; dünya ülkelerinin bir kısmında ekonomik zayıflık ve gerileme sonucunda iflasların yaşanması ve işsizliğin kalıcı hale gelmesi; Tüketici alışkanlıklarının değişerek daha dikkatli tüketim eğilimlerine dönüşmesi ve talebin azalması; küresel işbirliğinin zayıflaması; eğitim-öğretimin olumsuz etkilenmesi ve beşeri sermayenin

kalite ve etkinliğinin azalması gibi durumlar raporda olumsuz yöndeki muhtemel gelişmeler olarak ifade edilmektedir.

2. Kovit-19 Pandemisinin Yeni Dünya Düzenine Etkisi

2.1. Kovit-19 Pandemisi'nin Avrupa Birliği Üzerindeki Etkisi

Ülkemize en yakın ve iş birliği içinde bulunduğumuz bir topluluk olması bakımından "Avrupa Birliğinin", kendi kuruluş sözleşmesi çerçevesinde, üye ülkeler ve "Birlik Organları" dayanışmacı bir anlayışla görevlerini yerine getirebilmeli; İkinci Dünya savaşının zor şartlarında, Avrupa'da barışı kalıcı bir biçimde tesis edebilmek amacıyla "Avrupalı Akil Adamlar" tarafından oluşumu sağlanan bu birliktelik; gerçekte, böyle zor zamanlar için var edildiğinin bilinci ve sorumluluğu içinde hareket etmeyi başarmalıdır.

Avrupa Birliği, çöken, dağılan bir topluluk değil; asıl şimdi, varlık sebebini idrak ederek kendine düşeni yapma gayreti içine giren, dünya barışına ve insanlığa katkı sağlayan bir topluluk olduğu anlayışını hayata geçirmelidir.

Avrupa Birliği için Kovit-19 pandemisinin yaratmış olduğu zor durum ve ortam, şimdi iyi bir fırsat ve imtihandır. "Avrupa'nın akil adamları" projesi olarak başlayan oluşum, kendine özgü değerleri ile ekonomik ve kültürel farklılıkları olan Avrupa Kıtası toplumlarının ve tüm insanlığın yararına kurulmuş olduğu gerçeğini hatırlamalı ve anlamalıdır. Kovit-19 pandemisi süreci Avrupa Birliği için yeni bir toparlanma ve dayanışma ortaya koyma anlamına gelebilir. İkinci Dünya Savaşının zor günlerini unutmuş ve refah içinde büyümüş genç ve hatta orta yaşlı Avrupa Topluluğu vatandaşlarının, "Birlik vatandaşlığı" anlayışını gönüllü ve dayanışmacı bir ruhla benimsemeleri Avrupa Birliğinin geleceği bakımından önemlidir.

İkinci Dünya savaşından sonra Avrupalı elitlerin kafasında şekillenen ve bir "seçkinler, aydınlar" projesi olarak doğan "Avrupa Birliği Fikri", tüm Avrupa Birliği vatandaşlarının gönlüne inebilmelidir. Böyle bir Avrupa Birliği, Avrupa'nın coğrafi ve siyasi sınırları içinde genişlemeci ve kapsayıcı olmak; insan onuruna saygı, kültürler ve inançlar arasında ayırım yapmamak, "Birliğe" karşı taahhütlerine sadık kalmak gibi değerlerine sahip çıkmalıdır.

Birliğe dahil ülke vatandaşlarına ve dünya insanlığına yeniden yaşam enerjisi kazandırma ve umut aşılama görevini hatırlamalı ve bunu gerçekleştirme gayretini sürdürmelidir. Birliğe dahil ülkeler, iyi günlerin nimetlerini ve kolaylıklarını paylaştıkları gibi, kötü günlerin getirdiği zorlukları da birlikte yenme konusundaki kazanım ve tecrübelerini hayata geçirmelidir.

Bu durum her ülke, ülkeler topluluğu ve birliktelik için de böyle olmalıdır. Büyük güçler, ülkelerin gönüllü ortaklığa dayalı birlikte çalışma, üretme ve adil paylaşım çabalarına mani olmaktan vaz geçmelidirler.

2.2.Kovit-19 Pandemisi'nin İslam Ülkeleri Üzerindeki Etkisi

İslam Ülkeleri, sahip bulundukları insan kaynağı potansiyelini ve ekonomik güçlerini birleştirip, kendi yoksulları ve tüm dünya insanlığı ile paylaşma anlayışını, inançlarının bir gereği olarak yerine getirmek basiret ve becerisini göstermelidirler.

Allah'a inanarak ve dayanarak, Hz. Peygamberin gösterdiği yolda, ayrılıkları kaldırarak bir ve beraber olmayı, **"Allah'ın ipine sarılarak"** bütünleşmeyi başarmalıdırlar. Ancak bu şekilde hareket ettikleri takdirde, sahip bulundukları insani ve ahlaki değerlerin yansımalarını tüm dünyaya yeniden gösterebilme bahtiyarlığına ereceklerdir.

Allah'ın Yüce Kuran'da **"Yeryüzüne salih ve iyi kullarım varis olacaktır"** (Enbiya; 21/105) şeklinde açıklandığı gibi; Dünyayı Allah'a kul olmaya layık salihler ve iyilerden oluşan, yakın geleceğin Kur'anda mücdelenmiş nesli, refah, mutluluk ve barışa kavuşturacaktır. Duamız odur ki Allah bizleri, Allah'ın Kuran'daki bu hitap ve mücdesine layık olan ve Allah'ın rızasına uygun yaşayan, birlik ruhuna ermiş, ebedi mutluluğa talip kullarından eylesin.

Müslümanlar, önlerine çıkarılan zorlukları aşarak, aralarındaki çatlaklıkları kapatarak, kopuklukları onararak **"Allah'ın ipine sım sıkı sarılmalı"** ve **"Dinde zorlama yoktur"** İlahi buyruğu gereği herkes kendi inancında serbest kalarak ve diğerinin inancına saygı duyarak, varlık sebepleri olan birlik olma yolunu tutmalı, kendilerinde olan insanlık ve medeniyet özünü yeniden tüm dünya insanlığına örnek ve ümit olacak şekilde ortaya koymalıdırlar

2.3.Kovit-19 Pandemisi'nin Çin ve Amerika Üzerindeki Etkisi

Amerika, Kovit-19 Pandemisinin ilk çıkış ve yayılma kaynağı olması, zamanında gerekli bilgilendirmeyi yapmaması, pandeminin dünyaya yayılmasını engellememiş olması gibi sebeblerle Çin'i suçluyor. Bu tavrın bir sonucu olarak bazı Amerika vatandaşlarının Çin aleyhine tazminat davaları açmak konusundaki girişimlerine de destek verdiğine tanıklık etmekteyiz.

Çin, kendi ülkesinden kaynaklanan Kovit-19 pandemisini büyük ölçüde kontrol altına alıp, salgın bölgelerinde katı bir şekilde uyguladığı karantina ve izalasyon tedbirlerini kaldırdıktan sonra, Amerika başta olmak üzere, pandeminin kitlesel etkisini sürdürmekte olduğu ülkelere malzeme, ilaç ve tıbbi tecrübe aktarmak konusunda olumlu bir davranış sergilemiş olması takdir edilecek bir davranış olarak görülmelidir. Çin'den gemi ve uçak dolusu tıbbi yardım malzemesinin talepte bulunan ülkelere sevk edildiğine dair haberler dünya basınında yer almış bulunuyor.

Bu durum, Çin'in ve Japonya'nın inanç ve ahlak sisteminde var olduğunu düşündüğümüz **"Bağımlı Birlikte Var Oluş"** veya **"Başkalarıyla birlikte yaşama ve mutlu olma"** ilkesi; yani, **"Kyosei"** anlayışının tezahürü olarak ortaya çıkmış olması bakımından dünya barışı için özel bir önem arz etmektedir.

Çin'in pandemi sonrası diğer ülkeler ile ilişkilerinde geçekleştirmek yoluna gittiği bu örnek davranışı, hem kendi egemenliği altındaki kişiler ve topluluklar, hem de tüm diğer dünya insanları arasındaki ilişkiler bakımından sürdürmeye devam edecek olursa; Çin, yeni dünya düzeni ve evrensel barış açısından önemli bir aktör olma kabiliyetini kazanmış olacaktır.

Amerika, kontrol kabiliyetini yeni kazanmaya başladığı virüs salgınının ağır sonuçlarını yaşamaya devam ediyor. Liberal ekonomi anlayışının katı bir uygulaması olarak, sağlık hizmetleri dahil birçok sosyal hizmeti şahısların kendi kişisel ekonomik güçlerine bağlı olarak elde etmeleri esasına göre hareket eden ve örgütlenen Amerika'nı sağlık alt yapısı talepleri karşılayamadığı için acze düşmüş ve çaresiz kalmıştır.

Zamanımız güçlü Amerika'sına yakışmayacak insanlık dramının ve sosyal sefaletin değişik boyut ve türdeki örneklerini maalesef tüm dünya ekranları başında ibretle seyretmekten kendini alamamıştır.

Bu durum ve ortaya çıkan acı manzaralar gerçeği karşısında, ortaya çıkan önemli bir anlayış değişikliğini ve oluşumu hatırlatmak isteriz: Merkezleri Amerika'da bulunan uluslararası büyük şirketlerin sahip ve yöneticileri, az sayıda kişiden ibaret olmalarına rağmen, dünya üzerinde oluşan servetin yarısından fazlasına sahip oldukları gerçeğinden hareketle, önce kendi aralarında bir protokol yaptılar. Basına da açıkladıkları bir protokol ile kişisel servetlerinden, servetin büyüklüğüne göre %2 ila % 2,5 nispetinde servet vergisi alınması ve toplanan bu vergilerin sosyal hizmetler alanında kullanılmasını sağlamak üzere Amerikan Kongresine "Servet Vergisi Kanun Teklifi" sundular.

Bu kanun teklifi ile süper zengin Amerikalılar, vicdanlarını rahatlatmanın yanı sıra; bir nebze de olsa yoksulluğun giderilmesi, sağlık altyapısı ve sosyal yardım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, çevrenin korunması ve eğitim için kaynak tahsis etmek amacı taşıdıklarını belirtmek konusunda niyetlerini ortaya koydular, yerleşik liberal Amerika felsefesine aykırı da olsa açıklamak cesaretini gösterdiler.

Bu taahhüt, açık olarak topluma karşı yapılmış olmasına rağmen süper zenginler, Kovit-19 Pandemisi'nin Amerika'da baş göstermesinin üzerinden uzun bir zaman geçmesine ve ortaya çıkan insanlık dramının yaygın bir hal almasına rağmen sessizliklerini korumaya devam ediyorlar.

Şu ana kadar topluma hizmet konusunda Amerikan ve dünya kamuoyuna yansımış, "Bill Gates Vakfı" tarafından yoksul ülkelere yapılacağı belirtilen ücretsiz Kovit-19 aşısı temin etme çalışmaları dışında, bir bağış ve yardım girişimi olduğunu işitmiş değiliz.

Pandeminin etkisini ağır bir biçimde hissettirmeye başlamsından sonra Başkan Trump ne yapmıştır? İlk yaptığı şey virüsün yayılması konusunda yanıltıcı bilgi verdiği için Dünya Sağlık Örgütünü ve doğru bilgi vermediği, salgını gizlediği, virüsün yayılmasını engelleyici önlemleri almadığı için Çin'i suçlamak olmuştur.

Pandemi ile mücadelede kaynak temini konusunda Trump'ın aklına, Amerikalı süper zenginlerin gönüllü olarak vermeye hazır olduklarını ve yapmış oldukları bir protokol ile beyan ve ilan ettikleri, "Sosyal Hizmet Amaçlı Servet Vergisi Kanunu"nu çıkarmak ve yürürlüğe koymak nedense gelmemiştir.

Buna karşılık Başkan Trump, Amerikan Merkez Bankasına "Özel Talimat" vererek, "Dolar Matbaasını" çalıştırmak yolunu seçmiştir. Böylece Amerika, her zamanki yaptığını yapmış, karşılıksız dolar basarak, dolar bağımlısı yoksul ülkelerin sırtından, Amerika'nın yoksullarının karnını doyurmak yoluna gitmektedir. Trump, bu maksatla hazırlanan "Dolar Çeklerinin" üzerinde "Amerika Başkanı" sıfatıyla kendi "görkemli" imzasının bulunmasını istemektedir.

Amerika'da şu günlerde virüsten ölenlerin sayısı belirlenemeyenler hariç, günlük iki binli sayılara ulaşmış bulunmaktadır. Vaka ve ölüm sayısının artarak devam edeceği yönündeki tahminler endişe yaratmaktadır.

Trump, Başkanlık görevinden ayrılmadan, seçim öncesi "İkiyüzellibin kişilik bir kayıpla bu badireden çıkarsak, savaştan zaferle çıkmış oluruz" derken; son günlerde bu rakamın ürkütücülüğü karşısında

"Altmış, altmışbeş bin kayıp verebiliriz" diyerek Başkanlık seçimleri öncesinde kamuoyunu sakinleştirmeye ve tepkileri Çin'e doğru yönlendirmeye çalışmıştır.

Şu günlerde Amerika'da Kovit-19 pandemisi sebebiyle gerçekleşen can kayıpları nerede ise 700.000 (yedi yüz bin) kişiye ulaşmış bulunmaktadır. Pandeminin tüm etkileriyle sonlandırılmasına kadar geçecek zaman içinde ise kayıpların bir milyon rakamına ulaşmasından korkulmaktadır.

Biden'ın Amerika Başkanlık seçimlerini kazanmasında sonra, Başkan Obama döneminde başlatılmış olan sağlık hizmetlerinin genel sağlık sigortası kapsamında yaygınlaştırılması projesini öne çıkarmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Seçimler sonrasında toplu ve yoğun bir aşılama kampanyası başlatılmış olmasına rağmen henüz istenilen düzeyde bir başarı sağlanabilmiş değildir.

Bu arada, Biden'ın aklına Amerikalı süper zenginler tarafından önerilen "Servet Vergisi Kanun Teklifi" gelir ve uygulanabilir mi? Amerikalı süper zenginlerin samimiyeti, küresel toplumsal sorumluluk anlayışı konusundaki dönüşüm ve zaman bunu gösterecektir.

Şu bir gerçek olarak ortaya çıkmış bulunuyor ki Amerikalı süper zenginler ve onların sahip oldukları dev dünya şirketleri Kovit-19 pandemisi sürecinde servetlerine servet katarak "Dolar" cinsinden varlıklarını nerede ise iki katına çıkarmış bulunmaktadırlar. Ekonomi basınında ve dünya ekonomik bültenlerinde yer alan haberler bunu doğrular mahiyette bilgiler ve büyüme istatistikleri vermektedir.

Amerika yeni dünya düzenine geçiş sürecinde ne yapmalıdır? Amerika, dünya bekçiliği görev ve sorumluluğundan vazgeçip, bu konudaki yükümlülüğünü oluşacak "Yeni Birleşmiş Milletler" çatısı altında, bölgesel temsil kabiliyeti olan seçilmiş üyelerden oluşacak bir "Dünya Barış Gücüne" devretmelidir. Bu suretle dünyanın bir kısım yörelerinde yarattığı zulmün ve fakirliğin önüne geçebilir. Böylece hem kendi halkı, hem dünya insanlığı ve barış için hayırlı bir iş yapmış olur

2.4. Kovit-19 Pandemisi'nin Türkiye Üzerindeki Etkisi

Ülkemizde, Kovit-19 pandemisi etkilerini göstermeye başladığı andan itibaren, kültürümüzün, inançlarımızın; aklı, dayanışmayı, felaketler ve sevinçler karşısında bir ve beraber olmayı önceleyen, "sosyal devlet yapımızın" önerdiği; insani, ahlaki ve toplumsal değerleri öne alan, bilime dayalı bir risk yönetimi stratejisi uygulanmıştır. Bu uygulama memnuniyetle görüyoruz ki başarı ile sürdürülmeye devam edilmektedir.

Salgının etkilerini sürdürdüğü süre içinde kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve ihtiyaç sahiplerine götürülmesinde, başta Cumhurbaşkanlığı Makamı olmak üzere merkezi yönetim tarafından oluşturulan "Bilim Kurulu" rehberliğinde, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının uyumlu birlikteliği ile olumlu çabaların ortaya konduğu gözlemlenmiştir.

Bilhassa Ülkemizde, son yıllarda, öngörülü ve insani değerlere önem veren yöneticiler rehberliğinde oluşturulan fiziki alt yapı, teknik ve insani donanım sayesinde sağlık hizmetlerinin yeterli ve kaliteli bir biçimde vatandaşa ulaştırılmasının etkinleştirildiği görülmüştür.

Online sistemlerden ve internet'ten yararlanma da dahil olmak üzere; hizmetler ve temel ihtiyaç maddelerine ulaşım ve ihtiyaç maddelerinin fiziki olarak dağıtımı tedbirleri alınmıştır. İhtiyaç maddeleri ve hizmetlerine erişim ihtiyaç sahibi vatandaşların evine kadar genişletilmiştir.

Kişisel ve topluluk halinde yaşamanın oluşturduğu etkileşim ve bulaş riskinin en aza indirilmesi tedbirleri; "Hayat Eve Sığar" (HES) parolası ve uygulaması ile başlatılmış olup, halen başarılı ve kademeli olarak uygulanmaya devam edilmektedir. Kovit-19 pandemisine karşı en etkin korunma şekli olan bireysel temizlik, maske ve mesafe kurallarına uygun bir yaşam biçimini benimsemek ve uygulamak kazanımlarımızdan biri olmuştur diyebiliriz.

Merkezi yönetimin ve ilgili kamu kurum ve kuruluşların teknoloji ve iletişim alt yapısında gerçekleştirdiği iyileştirmeler sayesinde, internet üzerinden çok sayıda kamu hizmetine ve ilgili hizmet birimine erişim imkanı sağlanmış olması bu konudaki kazanım ve gelişmelerin test edilmesini mümkün hale getirmiştir.

İnsan sağlığının ve yaşam hakkının korunması tedbirleri; bilimsel verilerin ışığında, uzman görüşleri dikkate alınarak; Sağlık Bakanlığımızın dikkatli ve özverili koordinasyonu ve takibi altında, fedakar doktorlarımız ve sağlık personelimizin katkıları ile titizlikle gerçekleştirilmek yoluna gidilmektedir.

Sağlık Bakanlığımızın koordinasyon ve yönetiminde uygulamaya konulan aşılama tedbirleri toplumumuzun virüse en hassas kesim ve yaş gruplarından başlayarak, hiçbir ücret talep edilmeksizin yoğun bir şekilde devam etmekte olması normal hayata geçmenin ilk işaretlerini vermeye başlamış bulunmaktadır.

Örgün eğitim sistemindeki duraksama ve kesinti, Milli Eğitim Bakanlığı ve Eğitim Kurumlarımızın; Yüksek Öğretim Kurulu ve Üniversitelerimizin uyumlu çalışmaları sayesinde çok kısa zamanda çözüme kavuşturulmuş bulunmaktadır. Böylece, Kovit-19 sebebiyle oluşan mücbir sebebin ortaya çıkardığı yüz yüze eğitim açığı bir ilk tecrübe olmasına rağmen, eğitim kurumlarımızın dikkatli ve özverili çalışmaları sayesinde uygun şekilde giderilmeye çalışılmaktadır.

Sağlık alanındaki kurumlarımız, yetişmiş insan gücümüz ve Devletimizin sağlık hizmetlerine sağladığı dünya standartlarına uygun alt yapı ve donanım sayesinde, insanlarımız sağlık ve yaşam haklarının güvencede olduğu konusunda herhangi bir tedirginlik ve kaygı taşımamışlar, endişeye kapılmamışlardır.

Sağlık hizmetlerine ve gerektiğinde tedavi imkanlarına ücretsiz ulaşım imkanının sağlanması, insanımıza hiçbir ayırım yapmadan verilen değeri ortaya koyması bakımından önemlidir. Şu gerçek, bir daha açıkça ortaya konmuş ve doğrulanmıştır ki pandemi dolayısıyla kaybettiğimiz yeri doldurulamayacak canlar için bütün bir toplum olarak derin üzüntü duymakla beraber; en önemli ve değerli varlığımızın, insanımız olduğu gerçeği bir "Kerim Devlet" uygulaması olarak doğrulanmıştır.

Pandemi kapsamında, televizyon kanallarında bilgilendirme amaçlı gerçekleştirilen uzman katılımlı programlar, vatandaşlarımızın ilgi ile takiplerine mazhar olmuş ve halkımız bu programlar sayesinde halk sağlığı ve hastalıklardan korunma bilgisine sahip kılınmaya ve bireysel manada sağlık önlemlerini almaya yönlendirilmişlerdir.

Virüsten korunma konusunda; el, yüz temizliği, sosyal mesafenin korunması, maske takmak, toplu ortamlarda bulunmaktan kaçınmak ve evde kalmanın önemi gibi konulardaki kazanımların uzun müddet toplum hafızasında kalacağını bilmek ve kabul etmek sevindirici bir husustur.

Sonuç

Kovit-19 Pandemisi sonrası için önemli olan, ekonomideki daralmadan ve gelir kaybından insanlarımızın en az zarar görecek şekilde ve en azından eşit etkilenmesini sağlayıcı, ortaya çıkan global zararın ve refah kaybının her ülkenin ihtiyacına göre hakkaniyete uygun karşılanmasını sağlayıcı mekanizmaların oluşturulmasıdır.

Bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması için tüm devletlerin ve küresel örgütlerin ve şirketlerin katılımı ile bir "**Yeni Dünya Düzeni Topluluğu**" veya **"Yeni Dünya Forumu"** adını alacak yeni bir "**Devletler ve Küresel Kuruluşlar Topluluğu"** kurulmasını sağlamak amaç olmalıdır.

Ülkeler, topluluklar, küresel ticari aktörler, uluslararası toplumsal oluşumlar düzeyinde, bu sıkıntı ve zorlukları paylaşmak için evrensel bir dayanışmaya içine girmelidirler. Böyle katılımcı ve paylaşımcı bir oluşuma ihtiyaç olduğu açıktır.

Devletlerin ve dünya üzerinde ekonomik etkinliği tartışmasız olan toplulukların, çok uluslu şirketlerin yeni bir yardımlaşma anlayışı ile; düşeni tutup kaldırma, tüm yoksulları insanca yaşama hakkına kavuşturmak için birlikte hareket etmek konusunda birleşmeleri gerekmektedir.

Amacımız, tüm dünya yoksullarına hep beraber gücümüz nispetinde katkı sağlamak, el uzatabilmek olmalıdır. Dünya insanlığının ortak vicdanı, bu yükü omuzlamanın ve paylaşmanın yolunu arayıp bulmalıdır. Özelikle yoksul Afrika ülkelerinin ve azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sağlık ekipmanı, tedavi edici ilaç ve aşı temini konusundaki sıkıntılarına çözüm üretmek, hem bu yoksul ülke insanlarının hayata tutunmasını sağlamak ve hem de Kovit-19 pandemisi'nin dünya üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırabilmek bakımından önem arz etmektedir.

Kovit-19 pandemisinin dünya ve insanlığı derinden etkileyen 2021 yılının bu endişeli ve oldukça karanlık tablosunda, bir ümit ışığı ve gelecek için bir aydınlık olmak üzere güzel bir öngörü sonucu; 2021 Yılı, UNESCO ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanlığı tarafından Büyük Türk ve İslam düşünürü Yunus Emre anısına **"2021 Yunus Emre Yılı"** olarak ilan edilmiş bulunmaktadır.

2021 Yılının, Yunus Emre Yılı olarak kutlanmasını vesile bilerek, Yunus Emre'nin tüm dünya insanlığına bir sevgi ve barış mesajı niteliğinde olan şu dizelerini burada hatırlatmak istiyorum: "**Gelin tanış olalım. İşi kolay kılalım. Sevelim sevilelim. Dünya kimseye kalmaz".**

Ülkemiz ve toplumumuz açısından Kovit-19 Pandemisi dolayısıyla edinmiş olduğumuz tecrübe, almamız gereken en önemli ders, yataklı sağlık hizmetleri konusunda önemli bir seviyeye ulaşmış olmamıza rağmen, koruyucu sağlık hizmetleri ve koruyucu hekimlik konusunda vatandaşlarımızın yeterince bilinçlenmemiş olduğunu görmüş olmamız gerçeğidir.

Koruyucu hekimlik ve halk sağlığı konusunda, okul öncesi eğitimde, ilköğretimde ana sınıflarından başlayarak, orta öğretim ve eğitimin her seviyesinde, koruyucu sağlık bilgisi ve becerisinin; doğru ve dengeli beslenme, vücut direncinin korunması; salgın hastalıklar karşısında alınması gereken önlemler ve takınılması gereken tutum ve davranışlar; sağlığın korunması ve sağlık önlemlerine uygun hareket etmenin bir insanlık hakkı ve görevi olduğu bilinç ve sorumluluğu benimsetilerek öğretilmelidir.

YENİ BİR KÜRESEL DEĞİŞTİRİM ÖGESİ: COVİD-19

Pelin Seçkin*
**Edebiyat Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0002-2168-5147

ÖZET

Dil, evrensel ve özgül nitelik taşıyan çok yönlü bir dizgedir. Bu çok yönlü dizgenin katmanlarından birini, insanın evreni algılayış biçimini yansıtan kültür oluşturmaktadır. Kültürle içe içe ve etkileşim hâlinde olması sebebiyle dil, aynı zamanda sosyal bir inşa olarak da kabul görmektedir. Söz konusu sosyal inşanın oluşması, bireyin içinde bulunduğu toplum, dolayasıyla da yaşanılan toplumsal gerçekliklerle doğru orantılıdır. Fiziksel ve zihinsel gerçeklik birimlerinin bir arada yer almasıyla oluşan toplumsal gerçeklikler arasındaki dil, bireylerin söz konusu gerçekliklere nasıl bir anlam ve işlev yüklediğini yansıtmaktadır. Dil aracılığıyla oluşturulan söylem de bu noktada bireylerin zihin dünyasını yansıtmakla birlikte toplumsal düzene ve bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerine yön vermektedir. Toplumun toplumsal olanla şekillendirilmesi olarak da adlandırılabilecek bu durumun ögelerinden biri mizahi söylemdir.

Mizah, sosyal bağlamda gerçekleşen aynı zamanda bilişsel bir sürece sahip, duygusal çıktısı olan bir olgudur. Toplumun bilgi birikimini yansıtan bu olgu, aynı zamanda toplumun yaşadığı olayların toplumsal gerçeklik hâlini alıp almadığını yansıtan bir aynadır. Yeni sosyal pratiklerle yeni bir sosyal düzenin yaratıldığı, toplumsal şekillenmenin söz konusu olduğu günümüzde de mizah devreye girmiş, toplumun gerçekliği algılamasını ve yorumlamasını yansıtmıştır. Yaşanan salgın sebebiyle küresel bir değişim olarak nitelendirilebilecek bu yeni sosyal düzende teknolojinin getirisiyle sanal ortamda yer alan yazılı ve görsel ifadeler önemli bir söylem aracı olmuştur.

Çalışmada mizahî söylemden hareketle Covid-19'un bireyler için ne ifade ettiği, nasıl bir anlam taşıdığını belirleyebilmek için hem Türkiye'de hem de başka ülkelerde yayınlanan Covid-19'la ilgili yazılı ve görsel ifadeler ele alınmış, toplumsal değişim eldeki verilerden hareketle söylem çözümlemesi aracılığıyla yorumlanmaya çalışılmıştır. Dil, zihin, kültür ve birey ilişkisi dikkate alındığında Covid-19 un yeni bir değiştirim ögesi olarak nasıl bir döngü içinde bireyin hayatına nüfuz ettiği görünmektedir. Var olmanın ötesinde kendini gerçekleştirme dürtüsünün de sosyal medya aracılığıyla tatmin edilmesi, psikolojik olarak rahatlama, yaşanan belirsizliği somutlaştırma ve meşrulaştırma gibi durumlar Covid-19'un da sosyal medyada mizahi bir üslupla yer almasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Söylem Çözümlemesi, Toplumsal Gerçeklik

A NEW GLOBAL CHANGE ELEMENT: COVID-19

ABSTRACT

Language is a versatile system with a universal and specific character. One of the layers of this versatile system is the culture that reflects the way people perceive the universe. Language is also accepted as a social construction because it is intertwined and interacting with culture. The formation of the said social construction is directly proportional to the society in which the individual lives, and therefore to the social realities experienced. The language among the social realities formed by the coexistence of physical and mental reality units reflects how individuals attribute a meaning and function to these realities. The discourse created through language also reflects the mental world of individuals at this point, as well as directing the social order and the relations of individuals with each other. One of the elements of this situation, which can be called shaping the society with the social, is humorous discourse.

Humor is a phenomenon that takes place in a social context and also has a cognitive process and an emotional output. This phenomenon, which reflects the knowledge of the society, is also a mirror reflecting whether the events experienced by the society have become social reality. Humor, nowadays, where a new social order is created with new social practices and social formation is in question, has come into play, reflecting the society's perception and interpretation of reality. In this new social order, which can be described as a global change due to the epidemic, written and visual expressions in the virtual environment have become an important discourse tool with the return of technology.

In the study, based on humorous discourse, written and visual expressions about Covid-19 published both in Turkey and in other countries were discussed in order to determine what Covid-19 means for individuals and what it means and social change was tried to be interpreted through discourse analysis based on the available data. Considering the relationship between language, mind, culture and individual, it is seen how Covid-19 penetrated into the life of the individual as a new change element. Situations such as satisfying the impulse of self-realization beyond existence through social media, psychological relief, embodying and legitimizing the uncertainty experienced have also enabled Covid-19 to take place in social media with a humorous style.

Keywords: Covid-19, Discourse Analysis, Social Reality

Giriş

Varlığından hareketle algısını çevresine yönelten birey; kendi dışındaki her nesneyi, somut ve soyut olayları idrak eder ve bunları anlamlandırmaya çalışır. Bu anlamlandırma süreci fiziksel ve sosyal etkenler neticesinde şekillenir. Fiziksel etkenleri bölgenin coğrafi özellikleri, iklim ve ekonomik dayanakları oluşturan unsurlar olarak nitelendirmek mümkündür. Sosyal etkenlerin başında ise dinî ve millî değerler, politik örgütlenme biçimi ve sanat gibi kültürel unsurlar yer almaktadır (Özdil, 2015: 32). Toplumu ve bireyin düşünme tarzını şekillendiren etkenler doğrultusunda da bir gerçeklik algısı oluşmaktadır. Birey de bu noktada edindiklerini gerçeklik algısına dönüştürebilmek için hem sınıflandırma hem de iletişim aracı olan dili kullanmaya ihtiyaç duyar. Sosyal bir varlık olmanın getirisi olarak da yorumlanabilecek bu durum, algılanan gerçekliklerin bir döngü hâlinde dil aracılığıyla "zihin üzerine kodlanarak inşa edilmesine" olanak sağlar (Whorf, 1959: 213).

Dilin kendine sunduğu olanaklar doğrultusunda olgu ve olayları algılayan bireyin yaşadığı algılama süreci, beraberinde düşünme ve yargılamayı da getirir. Algılanan ve anlamlandırılan olgu, daha önce öğrenilmiş olana ve alışkanlıklara göre şekillenir. Bu durum aynı zamanda "dil ve düşünme alışkanlıklarımızın birbirlerinden ayrılamaz şekilde bir ve aynı olarak iç içe yer aldığının da göstergesidir" (Sapir, 1921: 232). Başka bir deyişle dil ve düşünce iki ayrı süreç değildir; tek bir süreçtir ve dil, zihnin ya da tinin yaratıcı edimidir" (Altuğ 2008: 17). Bir edim olarak bireyin olgu ve olayları anlamlandırma ile kendini gerçekleştirme dürtüsüne hizmet eden dil, "anlam dünyasında sürekli değişen ve yenilenen bireysellik, kimlik, kişilik" kavramlarını gündeme getirir (Coşkun 2014: 90). Söz konusu kavramların değişim hâlinde olması toplumsal gerçekliklerin de dinamik bir yapı sergilediğinin göstergesidir. Nitekim dil ve düşünme iç içe geçen bir süreç olsa da bu yapıya eşlik eden bir diğer unsur da toplumsal etkileşimdir. Toplumda yer alan değerler ve kabul gören davranış biçimleri, dil-düşünme-toplumsal etkileşim sonucunda oluşarak toplumsal gerçeklik hâlini alır ve bireylerin hayatlarına sirayet eder. Birey de bulunduğu ortam ve yaşantısı ile kendi öznel gerçekliğini yaratır. Bireyin kurduğu öznel gerçeklik de zamana dolayısıyla toplum

içi etkileşimlere bağlı olarak değişim geçirir[5] (Büyükkantarcıoğlu, 2006: 45). Toplumsal gerçeklikler ile kendi gerçekliği arasında denge kuran birey, toplumda kendine bir yer edinir.[6] Bireyin toplum tarafından onaylanması, bireyin de benimsediği yeni bir toplumsal gerçeklik aynı zamanda toplumsallaşma sürecini başlatır. Bu süreç tarihsel ve kültürel birikimle şekillendiği gibi "bireylerin söz konusu toplumsal gerçeklere ne tür anlam ve işlev" kattığını da yansıtır (Büyükkantırcıoğlu, 2006: 50).

Şekil 1: Toplumsal Gerçekliğin Oluşumu

Şekil 1'den anlaşılacağı üzere toplumsal gerçekliğin oluşumunda dil, birey, zihin ve toplum birbiri ile döngüsel bir düzende etkileşim hâlindedir. Dolayısıyla her dilin özelde konuşurların genelde de toplumun aynası olduğunu söylemek mümkündür. Dilin toplumsal bir gösterge olması sebebiyle bu çalışmada, yaşanan salgın ile toplumsal ve küresel gerçekliklerin değiştiği varsayılmıştır. İnsanlığın sosyal pratiklerinin değiştiği ve yeni bir sosyal düzen kurulmaya çalışıldığı dönemde dil-zihin-birey ve toplum ilişkisi ile Covid-19'un yeni bir gerçeklik olarak nasıl algılandığı tespit edilemeye çalışılmıştır. Veri olarak sanal ortamda yer alan yazılı ve görsel ifadeler, analiz yöntemi olarak söylem çözümlemesi metodu kullanılmıştır.

Covid-19

Dünya Sağlık Örgütü Çin Ülke Ofisi (WHO, 2020) 31 Aralık 2019 tarihinde, Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan şehrinde, zatürre vakaları olduğunu bildirmiş ve 5 Ocak 2020 tarihinde ise daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs tanımlanmıştır. Korona, bir virüs ailesinin adı ve mikroskopta taç şeklinde bir dizilimle gözlenmesinden dolayı güneş tacı adı verilmiştir. Başlangıçta 2019-nCoV olarak ifade edilen bu hastalık, daha sonra Covid-19 olarak adlandırılmıştır. Covid 19, "Corona Virüs Disease" isminin kısaltması olarak kullanımda yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, virüsün Vuhan

[5] Birey ve toplum arasındaki bu ilişki Mead ve Blummer'in geliştirdiği "Simgesel Etkileşim" olarak adlandırılmıştır. Buna göre bilinç, eylem, kimlik ve toplum insan davranışını belirleyen temel unsurlardır ve bunlar bireyler arası iletişimle sürekli bir değişim halindedir (Büyükkantırcıoğlu, 2006: 33).
[6] Etkileşim sonucundan oluşan bu alışveriş Thibault ve Kelley tarafından "Toplumsal Değiş Tokuş" olarak adlandırılmıştır (Büyükkantırcıoğlu, 2006: 39).

şehrindeki hayvan pazarından çıktığını insandan insana bulaşarak üç ay gibi kısa bir süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına aldığını bildirmiştir.

Söylem ve Mizah

Dünyayı etkileyen salgın sonucunda insanlığın sosyal pratikleri farklılaşmış ve yeni bir sosyal düzen kurulmaya çalışılmaktadır. Oluşturulan/oluşturulmaya çalışılan yeni sosyal düzen içinde var olmaya çalışan bireyin yaşadığı kültür ve toplumla bağlantılı olarak gerçekliği algılama ile yorumlama biçimi de değişiklik gösterecektir. Dil, zihin ve toplumsal gerçeklik arasındaki bağ da söylemin çözümlenmesi ve anlamlandırma süreçlerinin yorumlanmasıyla ortaya çıkacaktır.

Söylem "belirgin bir dil kullanımı, toplumsal etkileşim biçimi" ve "toplumsal bir bağlamda tamamlanmış iletişimsel bir etkinlik biçimi"dir (Van Dijk, 1997: 2). Bu etkinlik biçiminde bireyler dili düşünceleri, inançları ve duyguları iletme amacıyla kullanmakta ve bunları toplumsal olayların parçası olarak gerçekleştirmektedir. Bireyler söylemi üretirken bir şey yapmakta ve duyguları iletmenin ötesinde etkileşime geçmektedir (Ercan ve Danış, 2019: 532).

Söylem, iletişim aracı olmasının yanında "dünyayı inşa eden temel unsur" (Eagleton 2011: 27) olarak da kabul görmektedir. Bunun yanı sıra Fairclough da (2013, s. 179) söylem kavramının çok yönlülüğüne dikkat çekmekte ve söylemi anlamın üretimi, özel toplumsal bir alan, pratikle ilişkili olan dil ve dünyaya ilişkin durumları belirgin bir bakış açısıyla ilişkili yorumlama biçimi olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla söylem üretiminin toplumdan bağımsız olmadığını ve her söylemin sosyal bir arka planı olduğunu söylemek mümkündür. Söylem ve toplum arasındaki etkileşime dayalı bu döngü, var olanı yansıtma dışında toplumsal düzene ve bireyin toplumla iletişimine de yön verir. Toplumu toplumsal olanla şekillendirmek olarak yorumlanabilecek bu durum, aynı zamanda söylemin bir güç aracı olarak kullanılabileceğinin de göstergesidir. Bu gücün, hâkim sınıfın etkisiyle kurulması gibi sanal ortam kullanarak söylemi, dijital aktivizm aracı haline getiren bireyler tarafından da oluşturulduğu söylenebilir. Bu tarz söylemlerin temel unsuru ise mizahtır.

Mizah, bir güldürü ögesi olarak değerlendirilmekle birlikte bilişsel ve duygusal bir süreç içeren, "toplumsal eleştiri ve kenetlenme ile eğiticilik işlevini" de gerçekleştirebilen bir söylem aracıdır (Usta, 2005: 30). Söylemde mizahın oluşması için "bireyin çevresinden ya da hafızasından bilgi aktarması, düşünceler, kelimeler veya davranışlarla yaratıcı bir biçimde oynaması ve başkaları tarafından komik olarak değerlendirilebilecek sözlü ya da sözsüz davranışlar meydana getirmesi gerekir" (Özdolap, 2015: 7). Dilin imkânlarını kullanarak bilgi aktarımı yoluyla üretilen mizah, toplumun kültürel hafızasını da yansıtan bir unsurdur. Söz konusu kültürel hafızanın yansıma şekli "akıllı telefonlar, çeşitli tasarım programları, sosyal medya ve internet etkisiyle dönüşüme uğramaya başlamıştır (Karahisar, 2015: 75)[7]. Sanal ortamda kimi zaman ince bir mizahi nitelikte kimi zamansa estetik ve incelikten uzak olarak üretilen mizah, iletişimin dönüşümünü göstermesi açısından önem arz etmektedir (Kırık ve Saltık 2017: 114-115).

[7]Yıldız (2020: 170), bu durumu sosyal medyanın halk bilimi ürünlerini yansıtan yeni bir mecra ortamı hâline gelmesi şeklinde yorumlamıştır.

Covid- 19'un Söyleme Yansıması

Covid-19, önce fiziki olarak var olup sosyal hayatın içine dâhil olmasıyla toplumsal gerçeklik hâlini almaya başlamıştır. Aynı zamanda yeni bir toplumsallaşma sürecine işaret eden bu durum, Covid-19'un mizahi öge olarak da sanal ortamda varlığını sürdürmesini sağlamıştır. Bu süreçte her bireyin Covid-19'u algılama ve yorumlama biçimi dolayısıyla söylemine yansıtma biçimi farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık, öznel gerçekliğimizi yaratan deneyimlerimiz, ruhsal durum, bulunduğumuz kültür çevresi vb. durumlara göre şekli almıştır. Bu noktada bireylerin söylemi üretirken oluşturdukları sözceleme durumları, kullandıkları sözceleme anı ve özneleri; söylemin yorumlanmasını ve ifadelerin ardındaki sosyal bağlamın ortaya çıkarılmasını sağlamıştır.

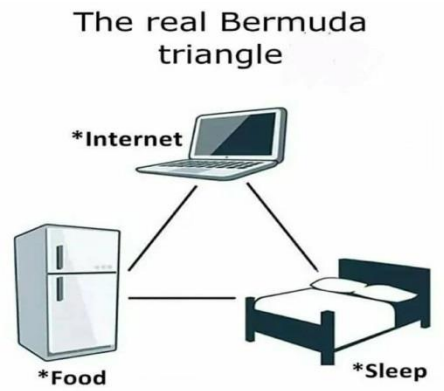

Resim 1

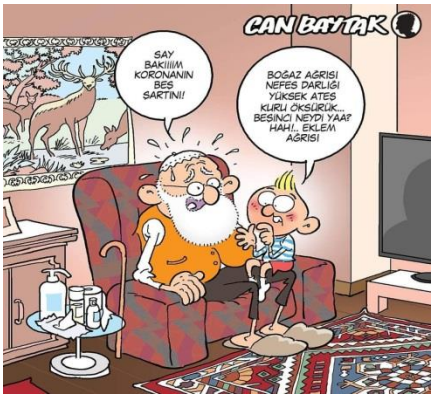

Resim 2

Resim 1'de yaşanan gerçeklikle bireylerin yaşamının nasıl değiştiği anlatılmaktadır. Bu değişim, Atlantik Okyanusu'nda geçmişte çok sayıda uçak ve geminin kaybolduğu alan olarak bilinen ve Bermuda Üçgeni olarak adlandırılan bölge metaforuyla yansıtılmaktadır. Söz konusu üçgenin köşelerini, günlük yaşamın temel taşları hâline gelen yemek, internet ve uyku oluşturmaktadır. Resimde değişen günlük pratikler[8] söz konusu edilse de bireyin resmedilmemesiyle temelde bireyselliğin ön planda olmadığını da söylemek mümkündür.

Resim 2'de kuşak farkı ve karşıtlıklardan yararlanılarak simgesel bir tema çizildiği söylenebilir. Bu anlatıma göre duvarda geyik figürlü kilime benzer bir resmin yanında büyük ekran bir televizyonun varlığı, takke takan yaşlı bir adamın yanında saçları dik olarak şekillendirilmiş bir çocuğun varlığı postmodern dünyanın temsili olarak nitelendirilebilir. Bu postmodern dünyadaki yenilik ise yaşlı adamın yanı başında duran, hijyen sağlayan temizlik ürünleridir. "Koronanın beş şartı" ifadesiyle de İslami değerlere atıf yapılmış, bu hastalığın etkilerini bilen bir büyüğün küçük çocuğu sorgulayarak duruma vakıf olup olmadığını anlama çabası da hastalığın bireylerin hayatının merkezinde olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra inanç, davranışı somutlaştırma için de aracı kılınmıştır.

[8] Değişen günlük pratikler için bk. (Küçükşen, 2020).

Resim 3

Resim 4

Resim 3'de hastalığa yakalanmış ve karantinada olan bir kadına saçlarını kurutmak istediğinde silahın uzatılmasıyla, Resim 4'de bir uyuşturucu kaçakçısının hayatının konu edildiği filmdeki bir görselden yararlanılarak Covid-19 ile benzer belirtilere sahip grip virüsüne yakalanan birey ifade edilmiş, ölüm temine vurgu yapılmıştır. Resim 3'de kapıdan silahı uzatan kişiyle Resim 4'de Covid- 19'a yakalandığını düşünen kişinin benzer korkular yaşadığı anlaşılmakta, bireylerin yaşadığı ruhsal süreç vurgulanarak hem bireyin yalnızlığına hem de çaresizliğine dikkat çekilmektedir

Resim 5

Resim 6

Resim 5'de yaşlı vurgusu yapılan bir adamın nüfusa geç yazdırılmasından dolayı yaşının ileri olmadığını belirtmesiyle hem toplumda var olan kurumsal bir gerçeklik hem de hastalığın önemsenmediği ön plana çıkartılmıştır. Resim 6'da hastalığın tespitinde kullanılan pamuklu çubuk, 1551-1559 yılları arasında İtalya Savaşı olarak bilinen ve Fransa'yla İtalya'nın karşı karşıya geldiği savaşta kullanılan savaş aletine benzetilmiştir. Burada hastalığın tespiti için kullanılan yöntemin acı vericiliğinden yararlanılarak eleştirel bir söylem oluşturulmuş ve tarihe atıfta bulunulmuştur. Bunun dışında resimde; acı veren ile acı verme yolu değişse de mağdurun hep birey olduğu vurgusunun yapıldığı da söylenebilir.

Resim 7

Resim 8

Resim 7'de Covid-19'u geçiren biriyle temas ettiği anlaşılan bir kadına, evden çıkmamasının gerektiği söylendiğinde kadın evden çıkmadığını ancak ziyaret edildiğini söyler. Resim 8'de dünyanın, batmak üzere olan Titanic gemisine benzetildiği, gemide keman çalanlarla durumun farkında olmayanlar (ki bunlar Covid-19'un mizahını yapan kişilerdir) Covid-19'u gerçeklik ve davranış olarak benimsemeyen bireyler eleştirilmektedir. Yaşanan toplumsal gerçekliğin ironileştirilerek aktarıldığı her iki resimde, hem belli bir kesme toplumsal yıkıcılık uygulandığı hem de eğiticilik amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır. Bu yıkıcılık işlevinin postmodernizmin bir getirisi olduğu da söylenebilir.

Resim 9

Resim 10

Resim 9'da kız isteme töreninde kızın babası başlık parası olarak Covid-19 için geliştirilen Biontech ve Moderna aşıları ile solonum cihazı istemektedir. Resim 10'da da okulda telefon kullanımının yasakken artık okulun telefonun içinde olduğu vurgusu yapılarak değişen toplumsal düzen ortaya çıkarılmıştır. İlk resimde bu değişiklik kültür endüstrisinin bir sonucu olan meta üretimi üzerinden vurgulanmış, ekonomi getirisi olan ögelerdeki değişim konu edilmiştir. İkinci resimde de yaşanan salgın

sebebiyle eğitimin de dönüştüğü anlatılmış. Bu noktada görsellerden yeni düzen okumasının[9] yapılabileceğini de söylemek mümkündür.

Resim 11

Resim 12

Resim 11'de geçim sıkıntısı sebebiyle hayatında sorun yaşayan bireyin, yeni olan bu gerçeklikten korkmadığı ifade edilerek toplumsal gerçeklikle ekonomik yaşam arasındaki mesafenin arttığına vurgu yapılmıştır. Resim 12'de 2020 yılında büyüyen tek ekonominin Çin olduğu vurgusu yapılmaktadır. Eleştirel bir söylemle oluşturulan bu görsellerde hegemonyanın toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiği üzerinde durulmaktadır. Bu noktada oluşturulmaya çalışılan kültürün hegemonyanın işleyişini sağladığını söylemek mümkündür.

Resim 13

Resim 14

Resim 13'te C vitamini, buruna çekilerek haz veren bir uyuşturucu madde metaforu ile somutlaştırılmakta ve eleştirel bir söylem oluşturulmaktadır. Bağışıklık sistemini güçlendirdiği

[9] Ayrıntılı bilgi için bk. (Akbaş, 2020), (Tuncer, 2020), (Üstün ve Çiftçi, 2020).

argümanıyla vitaminlerin temel gereksinim maddesi olduğu ve popüler bir meta hâline geldiği ifade edilmektedir. Resim 14'te Covid-19'u önlemek için geliştirilen aşıları yaptırırken fotoğraf çekilmezse aşının koruyuculuğunun söz konusu olmayacağı belirtilmektedir. Üretilen mizahtan hareketle bireylerin yeni bir dünya biçiminin gereksinimlerine göre şekillendirilip uysal, ılımlı eyleyenler olarak yeniden yaratıldığı ifade edilebilir (Eagleton 2011: 17). Yaratılan bireyin rızasını alan kültür endüstrisi de meta üretimine hız kesmeden devam eder ve ticaretin görselleştirilmesi ile arzunun doyurulamamazlığından beslenir.

Sonuç

Çalışmada yer alan resimlerin alt anlamlarında Covid-19, hem vurgulanmak istenen öge hem de başka bir olgunun vurgulanmasını sağlayan bir aracı öge olarak yer almaktadır. Göz önüne serilen öge olarak Covid-19; insanlığın merkezine yerleşmiş, günlük düzeni ve toplumsal hayatı değiştirmiş, bireyleri yalnızlaştırmış, çaresizleştirip yetersizlik hissi yaratmıştır. Aynı zamanda Covid-19; daha önceki işsizlik, bürokrasinin düzgün işlememesi, ekonomik durum vb. toplumsal sorunları da gün yüzüne çıkartan bir öge olmuştur. Dolayısıyla toplumsal olan her olayda olduğu gibi Covid-19'un dijital aktivizmin bir parçası olduğunu söylemek mümkündür.

Birey; yaşadığı yetersizlik hissini, korkuları ve belirsizliği arka plana süpürebilmek ve rahatlamak için sosyal medyada Covid-19'la ilgili mizahı üretmiş, üretmese de yapılan mizaha katılmış, yaşadığı duygularda yalnız olmadığını anlamış ve sanal bozum olarak da değerlendirilebilecek kendini gerçekleştirme dürtüsünün yollarını aramıştır. Görsellerde radikal duyarlılık ikiye bölünmüş; bir yanda kolay zedelenebilir bir kötümserlik öbür yanda coşkulu bir farklılık, hareketlilikten kaynaklı yıkıcılık vizyonu ön plana çıkmıştır. Ana tema, üzerinde 7,8 milyardan fazla insanı barındırsa da küreselleşme sonucunda küçük bir köy hâline gelen dünyada toplumsal gerçeklik ve sermayenin gücü altında ezilen bireydir.

Salgının öznesi de nesnesi de aynı olduğundan toplumlarda vurgulanan değerler benzerlik göstermiş, görsellerdeki yazılarda sadece dilsel belirleyicilik devreye girmiştir. İnsanı değil insanlığı ilgilendiren ve etkileyen bu salgın sosyal hayatın her aşamasında varlığını hissettirmiş, değiştirmiş; salgının etkilerini ve değişen düzeni söylem aracılığıyla okuyabilmek de dil ve toplumsal yaşam arasındaki bağın kuvvetini bir kez daha göstermiştir. Walter Ong'un (2010) deyimiyle "ikincil sözlü kültür ögesi" sayılabilecek bu ifadelerdeki söylem Covid-19'un küresel bir değiştirim ögesi olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

Akbaş, E. (2020). Covid-19'un toplumsal etkileri. İ. Demir (Ed.). *Kovid-19 ve Sonrası: Disiplenlerarası Bir Yaklaşım Bildiri Kitabı içinde* (s.5-9). Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Altuğ, T. (2008). *Dile gelen felsefe*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Büyükkantarcıoğlu, N. (2006b). *Toplumsal gerçeklik ve dil.* Ankara: Multilingual Yayınları.

Carroll, J. B. (1959). *Language thought and reality: selected writings of benjamin lee whorf*. Londra: John Wiley & Sons, Inc.

Coşkun, S. (2014). Dil-düşünce ve dünya ilişkisi bakımından öznellik, bireysellik ve kimlik. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 23, 87-102.

Eagleton, T. (2011). *Postmodernizmin yanılsamaları*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ercan, S. & Danış P. (2019). Söylem, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: tanımları ve kapsamları. *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.

Fairclough, N. (2013). Critical discourse analysis and critical policy studies. *Critical Policy Studies*, 7 (2), 177-197.

Karahisar, T. (2015). The Turkish online journal of design, art and communication . *Tojdac*, 5(1), 76-90.

Kırık, A. M & Saltık, R. (2017). *Sosyal medyanın dijital mizahı: internet meme/caps*. *Atatürk İletişim Dergisi*, 12, 99-115.

Küçükşen, K. (2020). Covid -19 günlerinde ev hallerinin karikatürlere yansıması göstergebilmsel bir analiz. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 38-57.

Ong, W. J. (2010). *Sözlü ve yazılı kültür: sözün teknolojileşmesi*. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Özdil, A. (2015). *Sapir-Whorf hipotezinde dil ve düşünce ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Özdolap, M. (2015), *Mizah tarzları ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisan tezi). Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Sapir, E. (1921). *Language*. New York: Harcourt, Brace and Company.

Tuncer, F. F. (2020). Öngörülemeyen küresel bir düzen ve covid-19: covid-19 karikatürleri ile yeni düzen okuması. *Gaziantep University Journal Of Socıal Scıences*, Special Issue, 42-58.

Usta, Ç. (2005).*Mizah dilinin gizemi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Üstün, Ç. & Çiftçi S. (2020). Covid 19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(1), 142-153.

Van Dijk, T. A. (1997). The study of discourse. T. A. van Dijk (Yay. haz), discourse as structure and process içinde (s. 1-34). London: Sage Publication

WHO. (2020b). *Q&A on coronaviruses (COVID-19).* https://www.who.int/emergencies/ diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/q-a-coronaviruses. Erişim tarihi: 10.03.2021.

Yıldız, İ. (2020). Sosyal medya salgını: Türkiye'de Korona'nın mizahi yönü. *Kültür Araştırmaları Dergisi,* 6, 150- 172.

İnternet Kaynakları

Resim 1, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 14 https://9gag.com/coronavirus

Resim 2 https://pinterest.compin711357703631176463

Resim 3 https://haberpop.com/en-komik-coronavirus-galerisi-videolar-fotograflar-capsler-tweetler-gifler/

Resim 5 https://www.youtube.comwatchv=NCqIobfgtkw

Resim 7 https://www.pinterest.compin669277194620943615

Resim 9 https://www.sakaryayenihaber.comkarikaturler

Resim 11 https://www.sozcu.com.tr2020yazarlarrahmi-turanhalimiz-hem-acikli-hem-komik-609662

LIGHT IN THE DARKNESS: CHALLENGES FACED BY VISUALLY IMPAIRED WORKERS AMID THE PANDEMIC

Hannah Grace Bautista[*], Haide Cariaga[*] Angel RJ Laurena[*], Remee Margarette Rodriguez[*], Ashley Joy Cong-o[*], Rodriguez G., Bautista D., Laurena A., Cariaga D., Cong-O L

[*]*Basic Education Department Lorma Colleges Senior High School, La union Philippines.*

ABSTRACT

Life as an individual with a visually impaired is twice challenging. They are the individuals who need the utmost care and assistance possible. Many of them are privileged enough to have the support they need; some are left behind. Some visually impaired adults must pick up jobs despite their condition to have a livelihood and survive the current Covid- 19 pandemic. This research aims to understand the challenges faced by the visually impaired and to know the possible programs to aid them. The research is qualitative, and data was gathered through interviews via a telephone call. Thirteen (13) visually impaired masseurs/ massagers of Manna Mall were chosen as the respondents of the study. The results show that low profit, distress, and safety are the challenges faced by the respondents, and that the pandemic has no positive impact in their livelihood. With the data gathered, the researchers concluded that the visually impaired workers should have monthly support by the local government agencies while the other visually impaired workers are also at their best in finding alternatives to supporting themselves in this time of the pandemic.

Keywords: visually impaired; workers; covid-19 pandemic

PANDEMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ: KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Rabia Atilla*, Burcu Tuncer Yılmaz**

** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım SYO, Hemşirelik Bölümü, Niğde, Turkey, ORCID ID: 0000-0003-2854-9508*

*** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bil. Fak., Ebelik Bölümü, Eskişehir, Turkey, ORCID ID: 0000-0003-4497-9540*

ÖZET

Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde tanımlanmış, Dünya Sağlık Örgütü tarafından Mart 2020'den bu yana salgın olarak ilan edilmiştir. Pek çok ülkede salgının yayılım hızını düşürmek ve insanlar arasında sosyal mesafeyi korumak için sokağa çıkma kısıtlamaları başlatmış daha sonra ise sokağa çıkma yasağı uygulamasına geçilmiştir. COVID-19 önlemleri kapsamındaki ev kısıtlaması, şiddet yaşama riski bulunan kadınların, saldırganları aynı ortamı zorunlu paylaşmak zorunda kalmalarına, sosyal çevre desteği ve yardım kaynaklarına ulaşamamalarına yol açmıştır. Karantina süreci, bireylerin psikolojisinde stres, hayal kırıklığı, öfke, şiddetli depresyon, posttravmatik stres bozukluğu gibi ciddi tablolara neden olabilmekte ve bu durum aile içi şiddet vakalarında potansiyel bir artışa yol açmaktadır. Ülkemizde, 2020 yılında, 327 günde, en az 253 kadının yaşamının eş şiddeti nedeniyle sonlandığı, en az 715 kadının da şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir. Chicago'da ev kısıtlaması uygulamasında aile içi şiddetin oluşma olasılığı %64 artarken, vakaların polise bildiriminin bir önceki yıldan daha düşük olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Amerika'da yapılan çalışmalarda COVID-19 sonrası eş şiddetinin yaklaşık üç kat arttığı ve iş kaybının da şiddet uygulama/ maruz kalma durumlarını 2,5-3 kat arttırdığı bildirilmiştir. Tunus'ta kadınlara yönelik şiddetin evde izolasyon sırasında % 4,4'ten % 14,8'e yükseldiği, kadınların %96'sının psikolojik ve %10'unun fiziksel şiddete maruz kaldıkları ve şiddet öyküsü olanların %73'ünün bu süreçte daha yüksek oranda şiddet riski yaşadıkları bildirilmiştir. Ayrıca şiddete maruz kalan kadınların, şiddet yaşamayanlara göre daha depresif, endişeli ve stresli semptomlara sahip olduğu da belirtilmiştir. COVİD-19 pandemisinde bireylerin enfeksiyondan korunmaları kadar, artan potansiyel eş şiddetinden korunması da önemlidir. Bu nedenle COVID-19 tarama/tedavisi yapılan birimlerde, sağlık personeli, eş şiddeti riskinin değerlendirme ve güveli bir şekilde mağdurlara müdahale edebilme, yardım kurumlarına bireylerin başvurusu& sevk edilmesi konularında bilgilendirilmelidir. Bu konuda uygulamaların hayata geçirilmesi desteklenmelidir. COVİD-19 pandemisinin kadınlara yönelik eş şiddetini artırdığı yönünde bulguların olması, kadına yönelik eş şiddetini önlemeye yönelik acil önlemlerin alınması ve sosyal politikaların geliştirilmesinin gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Pandemi, Covid-19, Kadın, Şiddet

ABSTRACT

New Coronavirus Disease (COVID-19), first identified in Wuhan Province of China, has been declared a pandemic by the World Health Organization since March 2020. In many countries, curfews were initiated to reduce the spread of the epidemic and to maintain social distance between people, and then curfew was implemented. The home restriction within the scope of COVID-19 measures has caused women at risk of experiencing violence to have to share the same environment with the aggressors, and to be unable to access social support and aid resources. The quarantine process can cause serious situations such as stress, frustration, anger, severe depression, post-traumatic stress disorder in the psychology of individuals, and this leads to a potential increase in domestic violence cases. In our country, it has been reported that in 327 days in 2020, at least 253 women's lives ended due to partner violence, and at least 715 women were exposed to violence. In Chicago, the probability of occurrence of domestic violence increased by 64% in the implementation of home restrictions, while the reporting of cases to the police was lower than in the previous year. Similarly, in studies conducted in the USA, it has been reported that spouse violence increased approximately three times after COVID-19 and job loss increased the incidence of violence/exposure by 2.5-3 times. In Tunisia, violence against women increased from 4.4% to 14.8% during home isolation, 96% of women were exposed to psychological and 10% physical violence, and 73% of those with a history of violence experienced higher rates

of violence in this process. reported a high risk of violence. It was also stated that women who were exposed to violence had more depressive, anxious and stressful symptoms than those who did not experience violence. In the COVID-19 pandemic, it is important to protect individuals from increasing potential spousal violence as well as protecting them from infection. For this reason, in the units where COVID-19 screening/treatment is performed, health personnel should be informed about the assessment of the risk of partner violence and the ability to safely intervene in victims, and the application & referral of individuals to aid institutions. Implementation of practices in this regard should be supported. Findings that the COVID-19 pandemic increases spousal violence against women show the necessity of taking urgent measures and developing social policies to prevent spousal violence against women.

Keywords: Pandemic, Covid-19, Woman, Violence

GİRİŞ

Dünya genelinde en yaygın yaşanan önemli bir sorun olan kadına yönelik şiddet, aynı zamanda bir insan hakları ihlalidir. Birleşmiş Milletlerin tanımına göre kadına yönelik şiddet; "cinsiyete dayalı olarak gerçekleşen, kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve ıstırapla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan özel veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesi eylemi" şeklinde tanımlamaktadır (World Health Organization, 2021). Sosyoekonomik durumu kötü olanlar, madde ve alkol kullananlarda, çocukluk döneminde ihmal veya istismara maruz kalmış kişilerde, psikolojik rahatsızlığı bulunan ve ateşli silah vb. bulunduran kişilerde şiddet uygulama eğiliminin yüksek olduğu bildirilmektedir (Gibbs, vd., 2020).

Dünya Sağlık Örgütünün (DSÖ) Kadına Yönelik Şiddetin Küresel ve Bölgesel Tahminleri Raporuna (2013) göre; dünya genelinde kadınların %35'inin fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığı, şiddetin çoğunun yakın partner/eş tarafından uygulandığı, dünya çapında bir ilişkisi bulunan kadınların yaklaşık üçte birinin (%30), yaşamları boyunca yakın partneri tarafından bir tür fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaşadığı ve bu oranın bazı bölgelerde daha da artabildiği (%38) bildirilmiştir (World Health Organization, 2013). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Raporuna (2014) göre; ülkemizde yaşayan kadınlardan %36'sı fiziksel, %44'ü duygusal, %12'si cinsel ve %30'u ekonomik olmak üzere şiddete maruz kaldıkları bildirilmiştir (KSGM,2014).

Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda, duygudurum bozuklukları, anksiyete bozuklukları, yeme bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu ve alkol/madde kullanım bozukluğu başta olmak üzere çeşitli ruhsal bozukluklar yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddet sonucu, kardiyovasküler hastalıklar, kronik ağrı, uyku bozuklukları, gastrointestinal sistem sorunları, cinsel yolla bulaşan hastalıkla, gibi bazı fiziksel hastalıklara yol açabilmektedir. (El-Seraq vd., 2020). Örneğin aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda, depresyon oranının 4-5 kat daha yaygın olduğu, kronik depresyon ve intihar riskinin arttığı (Campbell, vd., 1997) ve %64'e varan travma sonrası stres bozukluğu yaşandığı bildirilmektedir (Golding, 1999).

Kadına yönelik ev içi şiddet oluş şekli ve sonuçları itibari ile özel bir şiddet türüdür. Bu nedenle mağdurlar, hayatını tehdit eden ciddi bir yaralanma oluşmadıkça, sağlık kuruluşuna başvurmakta tereddüt yaşamaktadırlar. Sonuç olarak ise kadına yönelik ev içi şiddet yineleyen bir şiddet döngüsüne dönüşebilmektedir. Fiziksel şiddet ile kadınlar çoğunlukla psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete de maruz kalabilmektedir ve kadınların sağlıkları risk altına girmektedir. Bu gibi durumlarda kronik korku ve tehdit altında hisseden kadınlarda somatik bozukluklar da görülebilmektedir. Kronik ağrılar, uyku problemleri, depresif hal, duygu durum bozukluğu gibi yakınmalar ile sağlık kurumuna başvuran hastalarda ev içi şiddet olabileceği ihtimalini akla getirmelidir (Toprak vd, 2020; World Health Organization, 1997; García-Moreno, vd. 2005; KSGM, 2014).

Pandemi süreci, bölgesel veya küresel olarak, korku ve pandemi sürecinin belirsizliğine bağlı olarak çeşitli şiddet türlerinin ortaya çıkmasına elverişli bir ortam sağlamaktadır. Pandemi sürecinde kadınlara

yönelik şiddet riskinde artışa yol açan nedenler, gelişen ekonomik belirsizlik veya yoksullukla ilgili yaşanan kaygılar, karantina ve sosyal izolasyonda bulunmak, sivil huzursuzluk ve felaket durumları yaşama, farklı türlerde istismara yol açabilecek ilişkilere maruz kalma, sağlık hizmetlerine ulaşamama veya erişimin zorlaşması, şiddet mağdurların uygulayıcılarından uzaklaşamaması ve aynı ortamı paylaşmaları gibi sayısız risk faktörüne bağlı olabilir (Peterman, vd.,2020).

Bu derleme çalışması ile Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVİD-19) pandemisi süresince kadınların yaşaması muhtemel önemli sorunlardan birisi olan kadına yönelik şiddet olgusunun literatür ışığında incelenmesi ve sunulması amaçlanmıştır.

COVİD 19 PANDEMİSİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET: DÜNYADAKİ DURUMU

Dünyada ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde tanımlanan COVİD-19 enfeksiyonun hızla yayılması, yüksek morbidite ve mortaliteye neden olması sebebi ile DSÖ tarafından Mart 2020'den bu yana pandemi olarak ilan edilmiştir (Sharma, Scott, Kelly ve VanRooyen, 2020; Yılmaz & Doğan, 2021). Salgının yayılım hızını düşürmek ve insanlar arasında yayılımı azaltmaya yönelik toplumun sosyal izolasyonu enfeksiyonun yayılımını kontrol altına almada etkili bir önlem olarak uygulanmıştır. Bu uygulamaların sosyal, ekonomik ve ruhsal açılardan önemli sonuçlara yol açtığı bildirilmiştir (Van Gelder vd., 2020).

COVİD 19 pandemisinde aile içi şiddetin incelendiği sistematik derleme ve meta analiz çalışmasında 12'si Amerikan, 6'sı ise farklı ülkelerde yapılmış toplam 18 araştırma dahil edilmiştir. Verilerin, polis suç/olay raporlarından idari/resmi kayıtlardan, polis servis çağrıları, aile içi şiddet yardım hattı kayıtları ve sağlık kayıtlarından elde edildiği çalışmaların sonucunda pandemi döneminde aile içi şiddetin %8,1 arttığı tespit edilmiştir (Piquero vd., 2021). Çin'de güvenlik güçlerinin yaptığı incelemede, pandemi sürecinde sosyal izolasyon nedeni ile aile içi şiddetin üç kat arttığını belirlenmiştir (Wanqing, 2020). Ülkelerin aile içi şiddet bildirimi için aktif acil yardım hatlarına yapılan çağrı sayısı, İspanya'da % 20, İngiltere % 25, Kıbrıs'ta %3 0 ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) % 20 oranında artış gösterdiği bildirilmiştir (Bradbury-Jones & Isham, 2020). Bazı ülkelerde aile içi şiddetin kadın cinayetleri ile sonuçlandığı bildirilmiştir. Cinayetler, pandeminin şiddet mağdurları ve hayatta kalanlar için ciddi ve potansiyel olarak yıkıcı istenmeyen sonuçlarının altını çizmektedir. (Bradbury-Jones ve Isham, 2020).

Sosyal izolasyon tedbirleri ile dünyanın çeşitli yerlerinden, toplumda suç oranlarının düştüğüne ilişkin veriler bulunmakla birlikte bu durumun bildirimin düşmesi veya saptamanın zorlaşmasından kaynaklanabileceği bildirilmektedir (Toprak vd., 2020; Mclay, 2021). Chicago'da ev kısıtlaması uygulamasında aile içi şiddet vakaların polise bildiriminin bir önceki yıldan daha düşük olduğu belirlenmiştir (Mclay, 2021). Bunun yanında kadına yönelik ev içi şiddet vakalarının ise arttığını konu eden haberler de gündeme gelmiştir (Time, 2020). Medyada dikkat çeken haberlerin üzerine DSÖ, COVİD 19 salgınında kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik, ülkelerin sağlık sistemlerinde uygulanmaya yönelik öneriler içeren bir rapor yayınlamıştır (World Health Organization, 2020).

Salgının ilk ortaya çıktığı yer olan Çin'in Wuhan şehrinde, Şubat 2020 de ev içi şiddet vakalarının bir önceki yıla göre üç kat arttığı, bu vakaların %90'ının COVID-19 epidemisi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. (Wanqing, 2020). Pandemi sürecinde, Fransa'da %30-36, Brezilya'da %40-50, Arjantin'de %25, Singapur'da %33, ABD'nin farklı eyaletlerinde %10-35 oranlarında kadına yönelik şiddetin arttığı bildirilmiştir (Toprak, vd., 2020). Tunus'ta kadınlara yönelik şiddetin evde izolasyon sırasında %4,4'ten %14,8'e yükseldiği, kadınların %96'sının psikolojik ve %10'unun fiziksel şiddete maruz kaldıkları ve şiddet öyküsü olanların %73'ünün bu süreçte daha yüksek şiddet riski yaşadıkları bildirilmiştir. Ayrıca şiddete maruz kalan kadınların, şiddet yaşamayanlara göre daha depresif, endişeli ve stresli semptomlara sahip olduğu da belirtilmiştir (Sediri vd., 2020).

Günümüzde sosyal medya kanalları, uluslararası kurum ve kuruluşların yayınladığı raporlarda, kadına yönelik şiddetin arttığı bildirilmekle birlikte bu artış trendinin pandeminin sonlanmasından bir yıl sonrasına kadar sürebileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır (Toprak vd.,2020).

COVİD 19 PANDEMİSİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET: TÜRKİYE'DE DURUM

Pandemi sürecinde kadına karşı şiddet vakaları incelendiğinde, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın görülebilmektedir. Türkiye'de bulunan mesleki örgütler ve sivil toplum kuruluşları tarafından, pandeminin başlangıcından itibaren, evde izolasyon tedbirleri ile kadına yönelik şiddetin arttığını bildirmişlerdir (TTB, 2020; Mor çatı, 2020).

Sosyo politika Saha Araştırmaları Merkezi, 28 ilden 1873 kadının katılımı ile 'COVİD 19 Karantinasından Kadının Etkilenimi ile Kadın ve Çocuğa Yönelik Şiddete İlişkin Türkiye Araştırma Raporunu' tamamlamıştır. Bu rapora göre kadınların %45,9'u, karantina sürecinde kadına ve çocuğa yönelik şiddetin tetiklediğini bildirmiştir. Yine kadınların şiddet türlerinden en çok sırasıyla; %23,7 ile psikolojik, %10,3 ile ekonomik, %4,3 ile dijital, %1,7 ile fiziksel, %1,4 ile cinsel ve %1,1 ile ısrarlı takibe maruz kaldığı belirlenmiş ancak kadınların yalnızca %15,2'si doğrudan şiddete uğradığını ifade etmişlerdir. Raporda pandemi sürecinde kadına yönelik şiddetin yaklaşık 3 kat (%183) arttığı, buna rağmen acil yardım ve ihbar hatlarına başvuru oranının % 1.5 olarak kaldığı tespit edilmiştir (Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi, 2020). Türkiye'de bir üniversite hastanesinin istatistik kayıtlarına göre, 2020 yılının aynı aylarındaki ev içi şiddet nedeni ile başvuran kadın hasta sayısının, 2019 yılı aynı aylarına göre üç katı oranda arttığı bildirilmiştir (Toprak vd. 2020). Türkiye Psikiyatri Derneği'nin 25 Kasım 2020 tarihli basın açıklamasında, 2020 yılı pandemi sürecinde ülkemizde en az 253 kadın yaşamının eş şiddeti nedeniyle sonlandığı, en az 715 kadının şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir. Ayrıca öldürülen kadınların %65'inin eş, eski eş, sevgilisi tarafından; %48'inin kendi evlerinde öldürüldüğü de bildirilmiştir (TPD,2020).

Salgın sürecinde çalışma hayatı ve ev içi şiddetin araştırıldığı çalışmada, 1163 kişi çevrimiçi anket yöntemi ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; kadın katılımcıların %12,2'si son 3 ayda en az bir kez fiziksel şiddet, % 8.6'sı ise en az bir kez cinsel şiddet olarak nitelenen davranışa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadınların % 57,6'sı ise son 3 ayda en az bir kez psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Erkek katılımcıların % 5'i eşlerine şiddet içeren bir davranışta bulunduğunu beyan etmiştir. Fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalan kadınların pandemi sürecinde işyerinde çalışmaya devam ederek kendilerini korumaya çalıştıkları, evde çalışmanın fiziksel şiddet riskini arttırdığını düşündükleri belirlenmiştir (Ararat vd., 2021).

COVİD 19 PANDEMİSİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ETKİLEYEN NEDENLER

COVİD-19, DSÖ tarafından Mart 2020'den bu yana salgın olarak ilan edilmiştir (T.C.SB., 2020). Salgının yayılım hızını düşürmek ve insanlar arasında yayılımı azaltmaya yönelik toplumsal izolasyon ve ülkelerin evde kal çağrısı enfeksiyonu kontrol etmede oldukça etkili bir önlem olarak uygulanmıştır. Ancak alınan bu önlemler sonucu bireylerin psikolojilerinde bozulma, kaygı, hayal kırıklığı, öfke, depresyon ve posttravmatik stres bozukluğu gibi ruhsal sorun yaşama olasılıkları artmıştır. Yaşanan ruhsal sorunlar aile içi şiddet vakalarında potansiyel bir artışa zemin hazırlamıştır (Van Gelder vd., 2020). Şiddet yaşama riski bulunan kadınlar, saldırganları ile aynı ortamı paylaşmak zorunda kalmışlar, sosyal çevre desteği ve yardım kaynaklarına ulaşamama veya ulaşmada güçlük yaşamışlardır (Mclay, 2021; Sediri vd., 2020).

Pandemi sırasında alınan tedbirler gereği ev izolasyonu, aile içerisinde ilişkilerin bozulmasına ve olumsuz sonuçların doğmasına neden olmaktadır. Pandemi sürecinde kadına yönelik şiddetin artma nedenleri olarak;

- Önerilen zorunlu ev izolasyonları,
- Sürekli evde bulunan hassas popülasyonun olası istismarı (yaşlı, engeli, mülteci kadınlar vb),

- Şiddet mağdurlarının izolasyon sebebi ile sosyal destek sistemlerine ulaşmakta zorlanması,
- Covid-19 hastalığının bulaş riskinden dolayı şiddet mağdurlarının hastaneye ulaşmak istememesi,
- Sosyal izolasyonla birlikte dijital platformların kullanımının artışına bağlı dijital şiddette artış olarak sayılabilir (Toprak vd. 2020; Usher vd. 2020; Yılmaz & Doğan, 2021).

COVİD-19 pandemisi ile değişen yaşam koşullarına bağlı olarak bireylerin de rol ve sorumluluklarında değişim yaşanmıştır. Yaşanan bu değişimler mevcut veya potansiyel ev içi şiddet yaşama ihtimalini arttırmış veya ateşlemiştir. COVİD -19 pandemisi ile kadınların yaşam koşullarındaki değişimler ve buna bağlı ev içi şiddet yaşama potansiyelini arttıran nedenler;

- Evden çalışma uygulaması ile kadınların, eşleri ile aynı ortamı daha fazla paylaşmak zorunda kalmaları,
- Evden çalışma ile kadınların iş yükünün artması; iş ve ev işleri ve bakım rollerini birlikte sürdürmek zorunda kalmaları,
- Çocukların her türlü bakımı, online eğitim, oyun, etkinlik planlama işlerinde birincil sorumluluğu yüklenmeleri,
- Ev içi hizmetler için dışarıdan yardım alınamaması, tüm ev işlerinin sorumluluğunu almak durumunda kalmaları,
- Fiziksel olarak yorgunluklarının artması, enerjilerinin azalması ve daha fazla ağrı semptomları yaşamaları,
- İşten çıkarılma durumu yaşanması ve buna bağlı ekonomik güç kaybı yaşamaları,
- Evde izolasyon nedeniyle sosyal destek eksikliği yaşamaları olarak tespit edilmiştir (Ararat vd.,2021).

COVİD -19 pandemisi ile erkeklerin yaşam koşullarında sıklıkla yaşanan sosyoekonomik değişimler ve buna bağlı ev içi şiddete başvurma potansiyelini arttıran nedenler ise;

- Evden çalışmak durumunda kalmaları,
- Evde ücretsiz izne ayrılma durumu yaşanması,
- Alt/orta sınıftaki bireylerde sıklıkla işsiz kalma/bırakılma durumunun yaşanması ve buna bağlı 'Eve ekmek getirme' sorumluluğu çıkmazına girmeleri,
- Ekonomik güç kaybı yaşanması sonucu yaşanan erkeklik krizleri olarak bildirilmiştir (Bulgurcuoğlu & Kelebek Küçükarslan,2021).

COVİD 19 SALGININDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ AZALTMAYA YÖNELİK ÖNLEMLER

DSÖ, COVİD 19 pandemisinde kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik, ülkelerin sağlık sistemlerinde uygulanmaya yönelik multidisipliner yaklaşımı destekleyen yol haritası niteliğinde bir rapor yayınlamıştır (World Health Organization, 2020). Raporda, hükümet ve politikalar, sağlık kuruluşları, sağlık çalışanları, yardım kuruluşları, toplumdaki bireyler ve şiddet mağdurları olmak üzere her başlığa özgü öneriler yer almaktadır (World Health Organization, 2020). DSÖ önerileri;

- Pandemi durumlarında artan şiddet riskine karşı hükümetlerin ve politika yapıcıların acil eylem planı oluşturması gerektiği,
- Mağdurlar için ulusal yardım hatları, tele sağlık, geçici hizmetler, barınma yerleri, tecavüz kriz merkezleri, danışmanlık hizmetleri ile güvenlik önlemlerinin artırılması ve psikolojik destek sağlanması,

- İnsani yardım kuruluşlarının, şiddete maruz kalan kadınlara ve çocuklarına yönelik hizmetleri COVİD-19 müdahale planlarına dahil etmesi ve bildirilen kadına yönelik şiddet vakaları hakkında veri toplaması gerektiği,
- Topum üyelerinin, COVİD-19 pandemisi sırasında kadınlara yönelik şiddet riskinin artışı ve şiddete maruz kalan kadınlarla iletişim halinde olma ve onları destekleme ihtiyacı konusunda bilinçlendirilmesi,
- Şiddete maruz kalan kadınlar için, destekleyici olarak aile ve arkadaşlarına ulaşma, bir yardım hattından destek alma, sunulan yerel hizmetleri aramaları konularında araştırıcı olmaları,
- Şiddetin tırmanması durumunda mağdurların, bir güvenlik planına sahip olmaları, evi hemen terk etmeleri gerektiğinde gidebilecekleri bir komşu, arkadaş, akraba veya barınağa sahip olmayı planlamaları,
- Sağlık personelinin, COVİD-19 tarama/tedavisi yapılan birimlerde, kadına yönelik eş şiddeti riskinin değerlendirilmesi, güvenli bir şekilde mağdurlara ilk müdahaleyi yapabilmeleri, kadınların yardım kurumlarına (teletıp, kurumlar vb.) başvurabilmelerinin desteklenmesi/sevk etme durumları konusunda bilgilendirilmeleri, mağdurların güvenliklerini arttırmak ve hayatta kalabilmeleri için gerekli destekler konusunda hizmet sunmaları olarak bildirilmiştir (World Health Organization, 2021).

COVİD-19 pandemisinde şiddetle mücadele ve önlenmesi konusunda Birleşmiş Milletler (BM), COVİD-19 pandemisinde hükümetler tarafından uygulanan kısıtlamalarla bağlantılı olarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik "aile içi şiddette yaşanan korkunç küresel artışa" yönelik önlemler alınması çağrısında bulunmuştur. Bu öneriler; çevrimiçi hizmetlere ve sivil toplum kuruluşlarına yatırımı artırmak, yargı sistemlerinin istismarcıları yargılamaya devam etmesini sağlamak, eczane ve marketlerde acil uyarı sistemleri kurmak, barınakları temel hizmetler olarak ilan etmek, kadınların istismarcılarını uyarmadan destek aramaları için güvenli yollar yaratmak, herhangi bir biçimde kadına yönelik şiddetten hüküm giymiş mahkumları serbest bırakılmasından kaçınmak, özellikle erkekleri ve erkek çocuklarını hedef alan kamuoyu bilinçlendirme kampanyalarını arttırmaktır. (UN, 2020).

Dünyaya bakıldığında bu sorunla baş etmek için ülkeler çeşitli önlemler almıştır. Fransa ve İtalya'da kadınları taciz durumlarından koruma veya sığınma amaçlı otel hizmeti sunma düzenlemesine gitmiştir (Usher vd., 2020). Belçika'da kadınların sığınmaları için bir otel zinciri ile anlaşılmıştır (BBC, 2020). Ayrıca her iki ülkede acil durum kodları oluşturulmuştur. Fransa'da ve İspanya'da şiddet mağdurlarının en yakın eczaneye iletmesinde "maske-19" parolası kullanılmaktadır (Usher vd., 2020; BBC News Türkçe, 2020). İtalya'da pandemi sürecinde şiddet durumunda mağdurlara destek amaçlı aile içi şiddetten korunma evlerinin sayısı artırılmış, acil durumlarda telefon ve Skype uygulaması ile destek hizmeti sunulmaya başlanmıştır (Ramundo, 2020).

Türkiye'de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından COVİD-19 pandemi sürecinde artan şiddet vakaları da dâhil olmak üzere, her ilde kurulan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, kadın konukevleri, şiddete uğrayan veya uğrama riski bulunan kadınlar ve çocukları için rehberlik, destek ve yönlendirme hizmetleri sunulmaktadır. İlgili bakanlığın öncülüğünde İçişleri, Adalet ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın katkı sağladıkları, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planının yürürlüğe konulduğu bildirilmiştir (Anadolu Ajansı, 2020). Mağdur kadınlar için 7 gün 24 saat destek veren Kadın Destek Sistemi (KADES) ile çağrı merkezlerine düşen çağrılarda güvenlik kuvvetleri en kısa sürede olay yerine intikal edebilmektedirler. Ayrıca emniyet birimlerine başvuran ya da 6284 sayılı kanunla tedbir kararı alınan mağdur için Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), Alo 183 Sosyal Destek Hattı ve KADES şiddetle mücadele kapsamında telefonla bilgilendirme yapmaktadır. Ayrıca Kadın Öz savunma Akademisi (WSA), haftada iki defa 18-35 yaş arası kadınları mental ve fiziksel açıdan güçlendirmek amacı ile Zoom uygulaması üzerinden canlı yayın yapmaktadır (Sivil Toplum Geliştirme

Merkezi, 2020). Sosyo Politik Saha Araştırma Merkez tarafından yapılan araştırmada, kadınların pandemi sürecinde %31,9'unun bu yardım hatlarından haberdar olmadığı saptanmıştır (Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi, 2020).

SONUÇ

COVİD-19 pandemisi süresince toplumun sağlığını korumak için uygulanan sosyal izolasyon tedbirlerinin etkinliği tartışılamaz gerçekliktedir ancak söz konusu tedbirler uygulanırken kişilerin maruz kalabileceği diğer stres faktörleri de göz önüne alınmalıdır. Ayrıca küçük yaşam alanlarına sığdırılmaya çalışılan hayatın getirdiği yük kadınların işini oldukça zorlaştırmıştır. Enfeksiyon bulaşması riski, sağlık kaygısı ve ekonomik belirsizliklerin yanında kadınların maruz kalması muhtemel şiddet olguları geri planda kalmıştır. Kadınlar aile ve çocuk sağlığı dolayısıyla toplumun sağlık ve refahı için önemli bir rol oynamaktadırlar. Başta aile içi şiddet olmak üzere maruz kalınan diğer problemlerin belirlenmesi ve önlenmesi, multidisipliner bir çalışmayı gerektirir. Covid-19 pandemisi sağlık çalışanlarına başlı başına bir yük getirmekle birlikte kadına yönelik şiddetin tanılanması ve mücadelesinde en önemli görev yine sağlık çalışanlarına düşmektedir. Devlet bünyesinde oluşturulan kadına yönelik şiddetle mücadele birimleri ve sivil toplum kuruluşları her zaman olduğundan daha fazla bir şekilde kadınlara ulaşılır olmalıdır.

Kaynaklar

Ararat M., Bayazıt M., Başbay P., Alkan S. (2021) Salgın sürecinde çalışma hayatı ve ev içi şiddet. [Working Paper / Technical Report] Sabanci University ID:10.5900/SU_SOM_WP.2021.41335

Anadolu Ajansı [AA] (2020). Erişim (03.07.2020): https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-selcuk-kadina-yonelik-siddetle-mucadelemiz-kesintisiz-suruyor/1796746).

Bradbury-Jones, C., & Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of COVID-19 on domestic violence. *J Clin Nurs*. 29, 2047-2049.

BBC News Türkçe.(2020) Koronavirüs günlerinde ev içi şiddet artıyor: Kadınlar şiddetten korunmak için neler yapabilir? https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52208017. Erişim tarihi: Nisan 8, 2020.).

BBC, 2020. "Koronavirüs: Belçika'da salgını", 2020: Koronavirüs: Belçika'da Salgını Döneminde Ev İçi Şiddet 4 Kat Arttı! Haber, 25 Nisan 2020, Belçika, https://www.bbc.com/turkce/ haberler-dunya-52424474, E.T.: 28.04.2020.

Bulgurcuoğlu SE., Kelebek-Küçükarslan G. (2021). Covid-19 Pandemisinde (Yeniden) İnşa Edilen Mekânda Kadına Yönelik Ev İçi Şiddeti Anlamak. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 39(1), 71-83.

Campbell JC, Lewandowski LA. (1997) Mental and Physıcal Health Effects of İntımate Partner Vıolence On Women and Chıldren. Psychiatr Clin North Am. 01 Haziran 1997;20(2):353-74.)

El-Serag R, Thurston RC. Matters of the Heart and Mind: Interpersonal Violence and Cardiovascular Disease in Women. J Am Heart Assoc. 18 Şubat 2020;9(4):e015479.

García-Moreno C, Jansen HAFM, Ellsberg M, Heise L, Watts C. (2005) WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women. Geneva: World Health Organization. [Internet]. 2005. 204, 1-18. [Cited 2020 May 9]. Available from: https://www.who.int/ reproductivehealth/publications/violence/24159358X/en/ 36.

Gibbs, A., Dunkle, K., Ramsoomar, L., Willan, S., Jama Shai, N., Chatterji, S., … Jewkes, R. (2020). New learnings on drivers of men's physical and/or sexual violence against their female partners, and women's experiences of this, and the implications for prevention interventions. *Global health action*, 13 (1), 1739845

Golding, J. M. (1999). Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: A meta-analysis. Journal of family violence, 14(2), 99-132.

Kadına yönelik şiddete son [Internet]. 2020. Erişim adresi: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=11c7df52-7fc0- 11ea-bc5a-1802c1c4918a

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). 2014. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması [Internet]. 2014. [Cited 2020 May 9]. Available from: http://www. hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf).

McLay M. M. (2021). When "Shelter-in-Place" Isn't Shelter That's Safe: a Rapid Analysis of Domestic Violence Case Differences during the COVID-19 Pandemic and Stay-at-Home Orders. Journal of family violence, 1–10. Advance online publication. https://doi.org/10.1007/s10896-020-00225-6

Mor Çatı, (2020). Mücadele İzleme Raporu [Internet]. Nis. Erişim adresi: https://morcati.org.tr/izleme-raporlari/koronavirus-salgini-suresince-kadina-yonelik-siddetle-mucadele-izleme-raporu/

Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., & van Gelder, N. (2020). Pandemics and violence against women and children. *Center for Global Development working paper*,528.RetrieventFrom(03.07.2010):https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wpcontent/uploads /2020/05/press/pandemics-and-violence-against-women-and-children/pandemics-and-vawg-april2.pdf;

Piquero, Alex R., Wesley G. Jennings, et al. Domestic Violence During COVID-19: Evidence from a Systematic Review and Meta-Analysis. Washington, D.C.: Council on Criminal Justice, March 2021.

Ramundo, A. (2020). Coronavirus. Violenza donne, Veltri (D.i.Re): "Chiamateci, noi ci siamo". Retrievent From (03.07.2020): https://www.dire.it/12-03-2020/432907-coronavirus-violenza-donne-veltri-d-i-reciamateci-noi-ci-siamo/

Sharma, V., Scott, J., Kelly, J., & VanRooyen, M. J. (2020). Prioritizing vulnerable populations and women on the frontlines: COVID-19 in humanitarian context. International Journal for Equity in Health, 19 (1), 1–3.

Sediri, S., Zgueb, Y., Ouanes, S., Ouali, U., Bourgou, S., Jomli, R., & Nacef, F. (2020). Women's mental health: acute impact of COVID-19 pandemic on domestic violence. Archives of women's mental health, 1-8.

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi [STGM]. (2020). Kadın Öz Savunma Akademisi'nden Online Kadın Öz Savunma Programı. Erişim (06.07.2020): http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/kadin-oz-savunma-akademisinden-online-kadin-oz-savunma-programi)

Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi (2020). Covid-19 Karantinasından Kadının Etkilenimi ile Kadın ve Çocuğa Yönelik Şiddete İlişkin Türkiye Araştırma Raporu. Erişim Tarihi: 22.06 2021, https://sahamerkezi.org/wp-content/uploads/2020/04/kad%C4%B1n-covid-ek.pdf

T.C. Sağlık Bakanlığı COVID- 19 Bilgilendirme Platformu (2020). Pandemi. https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html

Time (2020). As Cities Around the World Go on Lockdown, Victims of Domestic Violence Look for a Way Out . https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims/. Erişim tarihi: Mart 18, 2020).

Toprak Ergönen A, Biçen E, Ersoy G. (2020) COVID-19 Salgınında Ev İçi Şiddet. Bull Leg Med. 30 Mayıs 2020;25:48-57.

Türkiye Psikiyatri Derneği. (2020, Kasım). 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü Basın Açıklaması. https://psikiyatri.org.tr/2285/pandeminin-alacakaranliginda-kadina-yonelik-siddet-ortbas-edilemez

United Nations (UN) (2020). UN chief calls for domestic violence 'ceasefire' amid 'horrifying global surge'. https://news.un.org/en/story/2020/04/1061052

Usher K, Bhullar N, Durkin J, Gyamfi N, Jackson D. (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. Int J Ment Health Nurs.29:549-552. doi: 10.1111/inm.12735

Van Gelder, N., Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., & Oertelt-Prigione, S. (2020). COVID-19: Reducing the risk of infection might increase the risk of intimate partner violence. *EClinical Medicine*, 21.

Yılmaz, E., & Doğan, R. A. (2021). Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Yaşanılan Toplumsal İzolasyonun Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisi. Unika Sağlık Bilimleri Dergisi, (s 41).

Wanqing, Z. (2020). Domestic Violence Cases Surger During COVID-19 Epidemic. *Sixth Tone [Internet]*. Retrievent From:https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/signs-of).

World Health Organization (2013). Global and regional estimates of violence against women (https://www.who.int/publications/i/item/9789241564625).

World Health Organization (2020). COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do? [Internet] https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-VAW-full-text.pdf. Erişim tarihi: Mart 26, 2020.

World Health Organization, 2021 Violence against women (https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women).

World Health Organization.(1997) Violence against women: A priority health issue (No. WHO/FRH/WHD/97.8). [Internet]. 1997. [Cited 2020 May 9]. Available from: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63553/ WHO_FRH_WHD_97.8.pdf?sequence=1&isAllowed=y 35.

GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC

Talina KRÜGER
Universität Duisburg-Essen, Duisburg, Germany

ABSTRACT

This research focuses on Germany, Canada and Israel, which have been relatively successful in combating covid. Especially after the second peak period, the policies they implemented and the way they followed in the field of vaccination led these countries to come to the fore in the fight against COVID. In addition, the policies these countries followed in the process are an indicator of this.

In this research, data on COVID of three countries were examined. Daily cases, monthly cases, daily deaths, and the number of patients recovered were analyzed. In addition, the number of hospitals, the number of doctors, and the number of beds and intensive care units were also included in the analysis. Not only the state health practices, but also the support and place of civil society on this issue are within the scope of the study and are evaluated as secondary.

Keywords: Good practice, covid, pandemic

THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO-ECONOMY

Caimile ADESINA
Faculty of Economic and Commercial Sciences, University of Boumerdès, Boumerdès, Algeria

ABSTRACT

With the sudden rise in Covid-19 disease from Wuhan, Hubei province of China since December 2019, the whole world is facing the plight of massive transmission and loss of lives. To fights the perils of the disease the Indian government called for a complete lockdown in the country since March 24, 2020. The economic, political and cultural effects of COVID-19 were felt intensely. All the sectors were highly impacted due to the pandemic and lockdown, and microfinance sector is no exception to that. This study focuses on the impact of the pandemic and lockdown on the income, expenditure, savings, and loan repayment of the microfinance beneficiaries with a before and after approach.

Keywords: Covid-19, Lockdown, Microfinance.

INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR PEOPLE OVER 60 YEARS OLD

Zahra BABANGIDA
University of Al Quaraouiyine, Morocco

ABSTRACT

Artificial neural network (ANN), real neural network A calculation based on its structure, functions model. Data carried over ANN It affects the operation of ANN. However artificial neural network with inputs, outputs and hidden layers foundation is being established. On ANN to be designed with the mathematical model to be determined data management is provided. Inputs are raw data. This data in ANN learning of ANN by processing with weights provided. Activation functions inputs and weights will determine the output of the ANN. It is the equation. Net to enter the cell on ANN mathematical input given on ANN. It is calculated with definitions and formulas. From here incoming information by weight defined on itself by the activation function defined by multiplying is being processed.

Keywords: Artificial neural network (ANN), Mathematical Model, Nervous

EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE

Nico LISCHKE*
Tilmann BRAUNE*
**University of Koblenz-Landau, Koblenz and Landau, Renanya-Palatina, Germany*

ZUSAMMENFASSUNG

Die Sprache ermöglicht direkte oder indirekte Kommunikation. Ob freiwillig oder nicht, wir verwenden viele sprachliche Elemente im täglichen Leben. Manchmal merken wir gar nicht, ob wir diese Sprachelemente verwenden oder nicht.
Die Sprache dient dem Ausdruck von Gedanken. Daneben sind die Grundeinheiten der menschlichen Kommunikation nicht nur Wörter oder Sätze, sondern bestimmte Sprechhandlungen, die durch Äußerung von Wörtern und Sätzen des Sprechers vollzogen werden. Sie werdenillokutionäre Akte bzw. Sprechakte genannt (vgl. Bußmann 2002: 643).
Sprachliche Ausdrücke sind ziemlich umfangreich. Es ist möglich, viele Dinge mit Sprache zu tun. Wir können Befehle erteilen, drohen, Dinge direkt oder indirekt erzählen und sogar können wir versprechen.
Die Sprache dient dem Ausdruck von Gedanken. Daneben sind die Grundeinheiten der menschlichen Kommunikation nicht nur Wörter oder Sätze, sondern bestimmte Sprechhandlungen, die durch Äußerung von Wörtern und Sätzen des Sprechers vollzogen werden. Sie werden illokutionäre Akte bzw. Sprechakte genannt (vgl. Bußmann 2002: 643).
Als Geburtsjahr der Sprechakttheorie kann das Jahr 1955 betrachtet werden, in dem John L. Austin an der Harvard-Universität eine Vorlesungsreihe mit dem Titel ‘How to Do Things with Words’ hielt. Sie wurde postum im Jahre 1962 veröffentlicht; eine deutsche Übersetzung erschien 1972 unter dem Titel Zur Theorie der Sprechakte. Wesentlich verantwortlich für die Verbreitung sprechakttheoretischer Ideen ist das von John Searle, einem Schüler Austins.
Das heißt, obwohl J.L.Austin und Searle die beiden wichtigsten Vertreter dieser Theorie sind, dachte Searle nach einer Weile etwas anders.

TESTING FOR CORONAVIRUS SARS-COV-2 IN RUSSIA

Mahirə NABIYEVA
Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

Individuals with a normal temperature, without clinical manifestations of acute respiratory infections, who have not visited countries and regions affected by coronavirus infection in the last 14 days, have not been in contact with persons who have visited countries and regions affected by coronavirus infection, have not been in contact with with patients with coronavirus infection who are not on self-isolation, quarantine or home treatment for coronavirus infection.

Keywords: Coronavirus, Russia, Civic Problems

REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS

Nadirbek KARIMOVA

Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

According to unconfirmed information, the patient is a deputy of the Legislative Assembly of the Republic of Kazakhstan. “There is such a thing as personal information protection,” said Mikhail Okhlopkov. - It doesn't matter for us who he is: a deputy or not. First of all, he is sick. I don’t want to start a witch hunt - not one or the other. The data in the information system "ProMed" is impersonal, we focus only on the history of the disease. "

As the head of the department added, the ministry clearly understands the epidemiology and norms of the incubation period of a particular disease. According to Okhlopkov, the patient did indeed cross the border in early January, but fell ill only at the end of March. Therefore, the trip could not lead to infection. As for the movements within the country, they are not limited, the minister summed up.

Keywords: Kazakhstan, Covid-19, Health Minister Reports.

EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020)

Şəhla HÜSEYNQULULI

Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

The annexation of Crimea has affected Russian and Ukrainian relations in many ways, regionally and even globally. Historically, Ukraine was a member of the Union of Soviet Socialist Republics. During the Cold War, Ukraine consistently followed pro-Soviet policies. After the collapse of the Soviet Union in 1991, Ukraine continued to pursue pro-Russian policies. As the world politics shifted from the bipolar order to the multipolar order, it was seen that Ukraine began not to follow more pro-Russian policies. In this context, some regional disputes arose between Ukraine and Russia, for example the Crimean Crisis. After this crisis, the relations between Russia and Ukraine have become very strained. Even though Russia and Ukraine are former allies, it is obvious that they have become adversaries after the Crimean Crisis and a number of political and social events before. The aim of this study will be on the evaluation of relations between Russia and Ukraine in the context of the Annexation of Crimea.

Keywords: Crimea, Annexation, Russia, Ukraine.

THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND TURKEY

Eloiza MIRGASIMOVA
Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan

Yeganə BABAYEV
Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan

ABSTRACT

With the end of the Cold War, important changes have occurred in the international system. As a result of the changing dynamics, it has also led to new searches in Turkish Foreign Policy. One of the most important factor in Turkey-Central Asia Relations, is the Turkey's changing foreign policy preferences. Various studies have been carried out on these changes. In his article discussing Turkey's orientation, evaluates the negative situations and new opportunities arising as a result of changing balances. During this period, Turkish decision-makers developed a policy with political, strategic, economic and cultural dimensions. Central Asia directly affects Turkey's national interests and national security. Therefore, the strengthening of relations between Turkey and the Turkish Republics, political, economic, cultural, and security issues are emerging as a necessity to go to the multi-faceted cooperation, including. Underway between the Central Asian Turkish Republics and Turkey political, economic and cultural relations; It should be tried to be developed in a way that will prepare the ground for political and economic integration.

Keywords: Turkic Republic, Turkey, COVID-19

CYPRUS IN COMBATING COVID-19

Mahigul IBRAGIMOV
Azerbaijan Cooperation University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

In our world, which is constantly updated and renewed and where countries always keep their interests at the highest level, our country and the countries of the region have different national interests, the initiatives in which countries have taken to procure these interests have also been different. However, our country has tried to improve its relations with many countries in the developing process, and these relations have been interrupted at times; some times it was completely broken for different reasons. In the world of international relations, many actors have followed different policies for the economic and political interests of their own country. Considering that countries always keep their economic interests at the highest level; As it is known, Eastern Mediterranean is located on the trade route connecting east and west due to its geographical location. Due to its richness in natural resources, it has attracted the attention of regional and global actors and there have been many powers that want to claim rights on it. Turkey in this process, didn't remain unresponsive to the events developing, it has produced various Eastern Mediterranean policy has created and implemented in line with their own interests. When we look at the Eastern Mediterranean crisis, it is obvious that Cyprus is a strategic point. This research thesis aims to examine how the Cyprus issue affects the Eastern Mediterranean policies of the countries, what kind of plans the powers that want to establish sovereignty over the Eastern Mediterranean are involved in the events and their results. In addition, in the context of the Cyprus conflict, it aims to examine the power struggle in the Eastern Mediterranean, the policies followed by the countries, from an economic and legal perspective.

Keywords: Cyprus, Eastern Mediterranean, COVID-19.

EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION

Ojore BUHLE
Université Abdou Moumouni de Niamey, Niamey, Nijer

Bron ZADZISAI
Université Abdou Moumouni de Niamey, Niamey, Nijer

ABSTRACT

The Eastern Mediterranean has attracted the attention of many states throughout history. Eastern Mediterranean, which was mainly on the political agenda in the past, became the focus of states economically with the beginning of the 2000s. As a result of the researches made by scientists, the existence of rich natural resources such as oil and natural gas has been determined in the Eastern Mediterranean. The existing energy potential in the region has prepared the political competition environment for the states. Tensions have risen between coastal countries because states that want to maximize their own economic interests reject the rights of other states. In particular, the failure to reach a consensus between Greece on the continental shelf and exclusive economic zone borders is the main cause of political tension. On the island of Cyprus, Greeks constitute the majority of the population. The Greek administration alone claims rights on Cyprus. Greek Government's granting drilling permits to European companies and unilateral economic agreements were found by Turkey to be contrary to international law has been ignored in the region.

Keywords: Eastern Mediterranean, Middle East, Greek.

KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010

Nazira YELDOSEV
Kainar University, Almaty, Kazakhstan
nayeldosev@mail.ru

ABSTRACT

Kaliningrad, the land part of Russian Federation in Europe. The geopolitical location of the region affect Russia and EU relations. Kaliningrad oblast is also defined as pilot region. This definition means controlling or examining EU-Russia relationships. Historical development of the Kaliningrad different. Thus the region or location was under German control. After Second World War Soviet Union took control of the region. Russian Federation used advantage of land in Europe. It developed security policy by the way. The Kaliningrad oblast of Russia is currently an important focal point of disputes between the European Union and Russia. Although small in terms of geography and population, Kaliningrad has grown in importance due to the EU enlargement process. Since the break-up of the Soviet Union, the oblast has become an exclave of Russia, and it is now set to also become an enclave within the EU. European Union enlargement exposed the Kaliningrad problem. Baltic Sea countries became EU and NATO membersip so this situation annoyed Russia. EU had concerns on some issues. such as the border problem, transportation and trade. It was tried to designate how the interdependence of Russia and EU on various issues affected relations with the Kaliningrad region. EU and Russia regional cooperation and decisions shape process. The Kaliningrad oblast due to its exclavity has to pay attention to the interests of the neighboring countries as well. Attempts to find a reasonable balance between the three groups of interests are reflected in all regional development strategies.

Keywords: Russia, European Union, Relations

US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY

Zarema ERKINEV
Narxoz University, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

The Trump administration is looking for ways to give Russia a role in its strategy to contain and isolate China. If Russia follows a policy in line with Trump's strategy, China, surrounded by its south and east, will also be surrounded by its north. In this context, Russia's attitude has an important place in the global policy of China, which is trying to resist this, as in the global policy of the USA. In other words, in the struggle of the two rival powers, the United States and China, Russia will have an advantage on whichever side it takes. In this context, both the USA and China are looking for ways to establish a special bond in order to keep Russia on their side. The need of both sides for Russia allows Russia to increase its geopolitical importance and bargaining power.

Keywords: USA, China, Vaccine War

FOREIGN POLICY ANALYSIS OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SOFT POWER PRACTICE IN COVID-19 TERM

Yazid CHIZIMU
Adekunle Ajasin University, Akungba, Nigeria

Jana CHEDJOU
Adekunle Ajasin University, Akungba, Nigeria

ABSTRACT

This study aims to present how states shape their decision-making mechanisms by being influenced by their soft power in Foreign Policy Analysis. Foreign policy analysis, which has a multi-disciplinary and interdisciplinary structure, assumes that decision-making processes are at least as important as foreign policy output. Foreign policy analysis, which strives to be analytical, is considered a sub-discipline of International Relations. Although there is no clear definition of the concept of Foreign Policy, debates on its position continue. For this reason, in the study, first of all, its place in International Relations Theories and soft power applications in a conceptual framework will be examined. The focus of the study will be "The Concept of Foreign Policy", "International Relations and Factors Determining Foreign Policy", "Foreign Policy Tools and Methods", "Theoretical Approaches", "Decision Making Approaches", "Soft Power, Non-State Actors".
While dealing with these issues, prominent studies in the field were taken into consideration and criticisms were used. Based on these studies, it has been observed that Foreign Policy analysis has an evaluative and analytical structure as well as a share of states in shaping their economies as a result of the decisions and outputs taken.

Keywords: Foreign Policy, Foreign Policy Analysıs, Soft Power, Decision Making Models

RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY

Gadi AHADOV

Baku Eurasia University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

The Trump administration is looking for ways to give Russia a role in its strategy to contain and isolate China. If Russia follows a policy in line with Trump's strategy, China, surrounded by its south and east, will also be surrounded by its north. In this context, Russia's attitude has an important place in the global policy of China, which is trying to resist this, as in the global policy of the USA. In other words, in the struggle of the two rival powers, the United States and China, Russia will have an advantage on whichever side it takes. In this context, both the USA and China are looking for ways to establish a special bond in order to keep Russia on their side. The need of both sides for Russia allows Russia to increase its geopolitical importance and bargaining power.

Keywords: USA, China, Vaccine War

VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19

Joshua KRIEGER

Zeppelin Universität, Friedrichshafen, Germany

Roman KREHL

Zeppelin Universität, Friedrichshafen, Germany

ZUSAMMENFASSUNG

Ich werde mich für den Direktor des Instituts für Kybernetik bewerben. Ein spezielles Blatt mit einem Rahmen von Rahmen, das mit einem Siegel bescheinigt ist, legt fest, in welchem Bereich ein Einführer vor dem Abitur mit abo pratsyu beginnen wird. Eine Liste veröffentlichter wissenschaftlicher Projekte und Weinfahrten; Widgets veröffentlichter Artikel / Abstracts (aus Gründen der Offensichtlichkeit); eine Zusammenfassung anderer Fachgebiete (für die Dauer wissenschaftlicher Arbeiten und Weinfahrten); eine Kopie des Diploms über das Ende der vorzeitigen Hypothek. eine Kopie der Bestätigung über die Vergabe der Identifikationsnummer; Kopie des Reisepasses; Bestätigung durch den Nachbearbeitungsprozess (gleichzeitig enthält der Pass keine Meldungen über die Wiederherstellung); internationales Erdbewegungszertifikat, das das Niveau von C1 - C2 (aus Gründen der Offensichtlichkeit) bescheinigt; Personen, die einen Einblick hinter die Absperrung erhalten haben, erhalten die Gleichwertigkeit des eingereichten Diploms gemäß der "Anordnung zur Anerkennung der Schritte der großen Bildung in der Ukraine in anderen irdischen Primärhypotheken", die von der Anordnung des Bildungsministeriums und des Bildungsministeriums genehmigt wurde Wissenschaft der Ukraine.

UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY

Dilshat ALMASOV
Karagandy State University, Karagandy, Kazakhstan

ABSTRACT

Within the framework of the implementation of a grant from the Institute of Public Policy No. 30RG91-06491, for the Ukrainian Fund, an additional meeting was held for the The project is being implemented by the consortium of the Institute at the warehouse: University of King Danil; GO "Gromadsky Center" Etalon "spilno with the Directorates of the International Sports, European Integration, Tourism and Investment of the Ivano-Frankivsk ODA. Doslidzhennya "Portrait of a tourist ochim vlasniks in silsky green gardens in the period of the pandemic" was formed in 2 parts, and itself:

With an analytical sound, the results of the follow-up can be followed by the results of VIDKRITI ZVIT. By the project "Portrait of a tourist ochim vlasnikiv silskih green gardens in the period of pandemic" є development of domestic tourism and promotion of social and cultural activity of the population of Ukraine. As part of the implementation of the project, an interactive online course has been broken up, which consists of 3 modules, and aims to help the owners of the sadibs at such feedings:"Finances and supply of vitality for the owners of green gardens".

Keywords: Ukrain, COVID-19, Vaccine.

ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19-MAßNAHMEN

Zoe SCHLAMME
University of Giessen, Giessen, Hesse, Germany

ZUSAMMENFASSUNG

Das neue Coronavirus (nCoV) ist ein neuer Stamm, der beim Menschen bisher nicht identifiziert wurde. Coronaviren sind zoonotisch, dh sie werden zwischen Tieren und Menschen übertragen. Als Ergebnis detaillierter Untersuchungen wurde festgestellt, dass SARS-CoV von Zibetkatzen auf Menschen übertragen wurde, MERS-CoV von Dromedarkamelen auf Menschen. Einige bekannte Coronaviren zirkulieren in Tieren, die den Menschen noch nicht infiziert haben. Anzeichen einer Infektion sind Atembeschwerden, Fieber, Husten, Atemnot und Atembeschwerden. In schwereren Fällen kann eine Infektion zu Lungenentzündung, schwerem akutem (schnell fortschreitendem) respiratorischen Syndrom (aggregierte Manifestation), Nierenversagen, Herz-Kreislauf-Erkrankungen und letztendlich zum Tod führen.

SALGININ SOSYOLOJİSİ: RİSK, KORKU, GÜVENLİK, EMNİYET, DİSİPLİN VE İKTİDAR

Recep Bozkurt*

**Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye.*
ORCID ID: 0000-0003-2201-1758

ÖZET

Covid-19 diğer adıyla Koronavirüs ilk olarak 2019 yılında, Çin'in Hubej eyaletinin Wuhan kentinde ortaya çıkmıştır. Virüsün insanlar arasında yayılarak artış göstermesi üzerine pandemi (salgın) olarak adlandırılmıştır. Pandemi yerel olduğu kadar global anlamda da büyük bir değişim ve dönüşüme neden olmaktadır. Pandemi yalnızca günümüze ait bir olgu değildir. Tarihsel anlamda toplumlar birçok virüsle karşı karşıya kalmışlardır. Virüs sadece insan yaşamına son vermemektedir. Toplumları ekonomik, tıbbi, hukuki, askeri, siyasi hatta dini anlamda değişime ve dönüşüme zorlamaktadır. Dolayısıyla salgın süreci birçok bağlamda analize tabi tutulabilmektedir. Pandeminin toplumsal yapıyı nasıl etkilediği, tarihsel tecrübelerinin neler olduğu ve günümüzde salgınla mücadelede iktidarın sorumluluğunun ne olduğu konuları çalışmanın önemli bir boyutunu teşkil etmektedir.

Pandemi süreci "risk, güvenlik/güvensizlik, emniyet/emniyetsizlik ve korku" tartışmalarını gündemimize taşımaktadır. Bu bağlamda pandemi süreciyle ilişkili olarak çağdaş dünya üzerinde önemli analizlerde bulunan "Beck, Furedi, Giddens ve Bauman"ın düşüncelerine yer verilmiştir. Yine çalışmanın diğer bir boyutu olarak Foucault'nun sıkça üzerinde durmuş olduğu "iktidar, disiplin, denetim ve gözetim**"** kavramları üzerinden virüs ile mücadele de günümüz ve geleceğe yönelik bir okuma yapma imkânı yakalanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede, çalışmanın en temel amacı, pandeminin ortaya çıkarmış olduğu "güvensizlik, emniyetsizlik, belirsizlik, korku" gibi durumlar karşısında iktidarın rolünü analiz etmektir.

Anahtar kavramlar: Pandemi, Risk, Korku, Güvenlik, Disiplin, Gözetim

THE ROLE OF STATE, MARKET AND CIVIL SOCIETY IN INDIAN HEALTH SECTOR WITH A SPECIAL REFERENCE TO COVID-19 PANDEMIC

Rituraj Basumatary*
**MPhil Research Scholar, Tata Institute of Social Sciences, Guwahati Campus, Assam, India*

Introduction

Coronavirus or COVID-19 was first identified in Wuhan, the capital of China's Hubei province in December 2019 as a respiratory tract infection and which is causing different types of symptoms like fever, chills, dry cough, fatigue and shortness of breath as well. Coronavirus or COVID-19 has disabled the whole parts of the globe causing a huge loss in different aspects like economic, education, health, tourism, trade, industries, transport, business establishments and so on. The World Health Organisation (WHO) has declared the COVID-19 outbreak as a Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) by the end of January 2020. Due to the unprecedented spread of the COVID-19 virus, the world has gone into a virtual lockdown as several countries have initiated strict screening of potential cases included in their territory.

The Role of State in Indian Health Sector with special a reference to COVID-19 pandemic

The Health Care System in India is divided between the Central Government of India and the State or Provincial Governments according to the Indian federal system. India first reported its COVID-19 case on 30 January 2020 in the state of Kerala, when a student returning from Wuhan was isolated in a hospital. India reported its first two cases of COVID-19 related deaths on 14 March 2020.

After the announcement of COVID-19 as a Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) by the World Health Organisation (WHO) on 30 January 2020, the civil aviation authority began universal health screening of international passengers at the entry point from China by temperature check and filling self declaration forms. Entry screening expanded to the other countries as well as the COVID-19 virus began spreading globally. On 11 March 2020, when the World Health Organisation (WHO) declared the COVID-19 outbreak as a pandemic and the Indian authorities eventually banned visas and non-essential travel from COVID-19 affected countries like China, Iran, Italy, South Korea, France, Spain and Germany.

Passengers with COVID-19, who are arriving from the affected countries, were put in quarantine for 14 days in the port of the arrival city, while the asymptomatic or healthy passengers were advised to commence home quarantine. Passenger's left hand was stamped with inedible ink to maintain the date and time for home quarantine.

On 25th of March 2020, the government of India imposed a sudden and complete nationwide lockdown for a period of 21 days, with the closure of non-essential markets and a complete halt to all national rail network, international as well as domestic flights. However, the restriction turned into a challenge for the daily wage workers and migrant labourers who cannot continue to earn their living nor return to their hometowns, due to the closure of air, rail and road networks. The short-notice before commencing lockdown stranding thousands of migrants garnered severe criticism as the Government of India had not managed the migrant crisis despite releasing 20 lakh crore rupees (265 billion USD) relief funds to tackle the COVID-19 pandemic, resulting in scores of migrants and workers walking back home for miles, essentially risking viral transmission through their long journey. The Union Home Ministry has urged to create temporary shelters for citizens who are affected by the restriction, with all the States and Union Territories expected to follow suit. However, the mass

exodus of the migrant labourers continued to occur, as only limited dedicated buses and trains for such migrants were arranged by the State Government. Moreover, due to the approaching summer and the heat waves, many migrant labourers perished in their journey home.

India went under four phases of lockdown extensions and entered its fifth phase on 8 June 2020, where regions deemed safe, called "green zones", will have more liberty in movements and business operations, whereas danger "red zones" will continue strict travel and trade restrictions. However, limited domestic air travel and railway travel with appropriate safety precautions for citizens in necessity resumed on 25 May and 1 June 2020, respectively. An "unlock" phase coincided with the 5th lockdown to restart selected businesses, educational institutions and local public transport, while maintaining physical distance and hygiene.

On 30 January 2020, with the advice of the World Health Organisation (WHO), the Government of India (GoI) initiated awareness of proper hygiene and sanitation steps to protect from the spread of COVID-19 virus. A major focus was put on proper handwashing, covering oneself with tissue, elbow or handkerchief while coughing and sneezing, maintaining social or physical distance, thorough cooking of meat and diary and avoiding contact with wild or farm animals. The WHO Country Office of India (WCO) worked with Indian Council of Medical Research (ICMR) and National Centre for Disease Control for building laboratory capacity and disease surveillance respectively.

By 9th of March 2020, the WCO along with India's Ministry of Information and Broadcasting directed all telecom operators of India to launch a special COVID-19 caller tune to raise awareness about the prevention strategies as the COVID-19 cases in India began to rapidly rise after Italy's surge of cases.

After the imposition of the first phase of lockdown at the end of March 2020, the Government of India released several guidelines on protection methods such as making face masks compulsory in public places, but preferably using reusable masks, leaving medical masks for health professionals. Public guidelines such as maintaining physical or social distance, avoiding spitting in public places and avoiding mass gathering was enforced. Following mass misinformation spread among the citizens through social media, regarding false remedies and fake news, the Government of India launched a "My Gov Corona Helpdesk" on the highly popular social media application WhatsApp, to receive Indian-centric accurate and verified information. The rumors were also addressed by the World Health Organisation (WHO) and physicians regarding false claims of alcohol and garlic intake as a cure, along with universal mask usage and panic purchase of goods to be avoided.

The Role of Market in Indian Health Sector with a Special Reference to COVID-19 pandemic

Marketing plays a very important role in helping healthcare professionals to create, communicate and provide values to their target market. Modern marketers start from customers rather than from products or services. They are more interested in building a sustainable relationship, than in ensuring a single transaction.

Healthcare Marketing is the process of developing marketing and communication strategies to reach new patients and improve patient care by developing an open line of communication between providers or healthcare organizations and their patients.

When it comes to most consumer goods or services, the consumer can decide if it is a luxury or a necessity and if so, whether or not they need to spend on it. However, when it comes to healthcare, the purchase of these services or products is never optional. A patient who needs healthcare will have to buy it. But this also does not mean that they will buy anything that the healthcare service providers sell.

The marketplace has become aggressive and complex because of the escalating cost, intense competition, a larger number of choices and growing dissatisfaction among patients, which means that the service providers need to operate strategically. The success of a healthcare organization now relies largely on competitive intelligence, market knowledge and strategic planning. Today, healthcare market research is an integral part of the strategy to succeed.

At its most fundamental level, the healthcare industry is all about serving people and providing them with the best level of care. The patients are at the heart of these services, and the best way to understand their needs and concerns better is by taking their opinion into consideration through market research. Market intelligence is a crucial aspect of the healthcare system since it calls for the providers to capitalize on the evidence based decision making, rather than reacting to the perceived needs. This research to results approach will result in healthcare providers thriving rather than merely be surviving.

The vaccines for COVID-19 are out, but COVID-19 continues to wreak havoc on the broader global economy which is not expected to be resolved easily in the near future. While the financial markets are again near their peak valuations and the private equity industry sits on record dry powder, many of the industries capital markets firms invest in may now be facing unprecedented challenges and potential bankruptcies.

This crisis presents capital markets enterprises with an opportunity to grow revenues by offering new capital solutions that also address important societal needs, as well as adapt their operating models to finally address perennial cost structure issues.

COVID-19 has made it impossible for firms to maintain the status quo. It is clear that innovation is a precondition not just for profitability but for survival. At this moment, there is a need for new products that meet the requirements of small and medium sized business leaders who increasingly need help from the capital markets.

Capital markets firms are facing unprecedented challenges, while at the same time liquidity from global central banks is providing markets with stability. Even during a global recession, companies in the securities industry have some cushion to improve their operating models.

This is a moment where our capital markets team can take bold steps. It’s also a period where the industry is transforming itself. Innovations which can create revenue or cut costs are a necessity. Complacency is not.

While the COVID-19 vaccines are ready, it will still take significant amount of time for the industries to stabilize, and all the challenges are far from over. The pandemic has accelerated the need for the technological transformation, putting pressure on firms to speed up the process of innovation. Projects involving the digitization of value chains or the need to bend the cost curve are being pushed much faster than they might have been planned pre COVID-19. At the same time, the COVID-19 virus spread has set the stage for a looming global credit crisis as the ability for the people to gather in ways that facilitate commercial behavior has been damaging economies. Given their central role in many economies as capital stewards and capital deployers, capital markets firms face the unique challenges of providing capital while managing their own balance sheets, returns and exposure.

It’s fair to conclude that the capital markets industry sits in the eye of a powerful storm. While financial markets are again near their peak valuations and the private equity industry sits on record dry powder, many of the industries they invest in are now facing unprecedented challenges and potential waves of bankruptcies. The looming credit crisis presents capital markets firms with an opportunity to grow revenues by adapting their operating models to meet the needs of the moment, and in so doing, also address an important societal need.

At the same time capital markets firms have to avoid the mistakes of the last economic crisis and actually work to solve the underlying structural cost and operating model issues facing the industry.

The Role of Civil Society in Indian Health Sector with a special reference to COVID-19 pandemic

In India, the civil society played a very important role in minimising the death rate during the COVID-19 pandemic. Without the cooperation of the civil societies, the Government of India solely cannot handle the COVID-19 crisis. Different civil societies like the Non-Governmental Organisations (NGOs) and other Non-Profit Organisations can go beyond public leaders and employees. They have the skills and experience to contribute indeed in the national COVID-19 pandemic, with their knowledge and connection with the groups across the nation.

The NITI Aayog is one of such NGOs across the nation, which made efforts with its volunteers to the cross-sectional collaboration of the people. It worked from feeding the hungry people to supporting that area's or district's administration by providing the sanitation or hygiene kits, which directly contributed and complemented the health system of the public at large. The NGOs like the NITI Aayog have worked and helped beyond their specific area of work during this pandemic arising out of the COVID-19. While looking towards the work of these NGOs, it has provided immediate relief in a crucial period.

The government should give identification to those NGOs which are working at the local level as well as on the national level for the sake of people who are in need, so that they can share the resources which will help the citizens in knowing the critical information and also to carry out relief. NGOs are so important that they can fill the gap between having knowledge and practical experience.

The persons who have been on the frontline have done a huge work of helping, supporting and providing relief based on needs. They have been given the name as frontline warriors which included doctors, police, people in the medical field, food grains providers and so on.

During the COVID-19 pandemic, so many people have stood on the frontline. They have done work of providing health care services and other essential services to the people at large. For the betterment of the society to keep running and to lower the obstacles in between the chain they have worked on the various levels. Those people died in the line of duty while helping and providing services.

In this COVID-19 pandemic, the government realized the importance of the overstretched workers in the medical and health field, to whom the government had not provided adequate equipment for their protection. Also the implausible emergency workers, postal workers, watchmen, public utility workers, cleaners and all the other workers mostly keep running the most important part of the society.

These all workers and the professionals who stood on the frontline deserve respect and dignity, which they have earned by their work.

We should not only stay home by neglecting everything and everyone outside, but we should also help and ensure the safe delivery of the services. It is not only the work and administration of the government, but also the civil society and its organization have a duty towards it.

Even when the social meetings and rallies are not possible during the time of COVID-19 pandemic and lockdown, we should try to search for other alternative ways for social movements and the mobilization of the public opinion. We should also find innovative ways to be connected and to be engaged with the government.

We can exchange the thoughts of the civil society and organizations with the help of press notes, connecting through digital media and so on. With the help of these various methods, we can share the important information, which is much needed to be known by the government that is happening on the ground.

Through this, the civil society and organizations can share at the state as well as the national level. Even if there are restrictions, we cannot stop by the barriers, we have to be innovative with our thoughts and knowledge processing. We should recognize and value the participation by the migrant workers and the contribution done by them. By showing and giving respect to them not just as a formality but to empower them.

It is a much needed for the civil activists and leaders to write in newspapers about the situations of the people in need and also the positive side and work which is done by providing relief, by highlighting the unheard voice of people by using the network of civil society.

Civil Society can take this opportunity to highlight the issues of the migrant labourers, who are existing even before the COVID-19 pandemic but their condition of working and living was not noticed and they do not have the actual support of the government.

Civil Society has always been working with the domestic helpers, factory workers, salesmen who sell on streets or any other workers from the informal sectors. But still, we have not managed to get them all together to orgastic and build them into a powerful strength. So it is the time when we can do it.

Conclusion

Therefore, we have seen that the State, Market as well as Civil Society plays a very important role in the COVID-19 pandemic and lockdown. The State, Market and Civil Society have done extensive work, which has helped so many vulnerable persons, including also such persons who were in an extensive need of a two-time meal. During the COVID-19 pandemic, people from different economic situations have come together to help the society in need and to support the government as well.

Along with the State, the Market, the Civil Societies as well as the Private Health Sector is also playing an important role in supplementing the activities of the Government agencies in the ongoing pan-India vaccination campaign to bring the COVID-19 pandemic under control. The detailed set of operational guidelines prepared by the Government of India to assist the effective implementation of the vaccination programme had suggested that the administrations at both the State as well as District levels – Mission Director, National Health Mission and District Magistrate/District Collector, may write to the private sector medical colleges and hospitals, professional associations, NGOs and CSOs representatives of Rotary Club etc. seeking their participation and support during the vaccination campaign.

So many people have done the Social Welfare activities during this critical situation of the COVID-19 pandemic and lockdown all over India, without having any aid on the names of specific organizations or the NGOs they have done it on their own.

Different NGOs participated in different events all over the country like creating awareness program, organizing seminars, conference, vaccination campaign and so on. Many events were conducted in online as well as offline mode. There were distribution of essential items like daily needs, face masks, sanitizers and many other items specially for the poor people.

So we can say that the State, Market as well as the Civil Society played a very significant role in the Indian Health Sector specially during the time of the COVID-19 pandemic.

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF COVID-19 ON QUALITY OF LIFE IN PEOPLE WITH FITNESS

Seçkin Doğaner*, Aysel Kızılkaya Namlı**

[*]Ankara University, Faculty of Sports Sciences, Ankara, Turkey.
ORCID ID: 0000-0001-9475-8338
[**]Munzur University, Faculty of Sports Sciences, Tunceli, Turkey.
ORCID ID: 0000-0001-7980-421X

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the effect of Covid 19 on the quality of life in fitness. For this purpose, qualitative research method was used in the research. Case study design which is one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 15 people who actively attend fitness centers in the province of Ankara, which was formed by the purposeful sampling maximum diversity method, which is one of the non-random sampling methods. In the research, semi-structured interview form was used to obtain data. All of the participants in the study stated that their quality of life decreased. In addition, it has been determined that situations such as increased stress and anxiety, the onset of anxiety, and increased negative thoughts. The greatest impact of Covid 19 on social life was stated as the increase in the duration of stay at home and the decrease in activities and trips. In addition, it was revealed that the sports life of the participants who did fitness after Covid 19 were affected and they experienced low performance.

Keywords: Fitness, Covid 19, Quality of Life

FİTNESS YAPANLARDA COVİD 19'UN YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada fitness yapanlarda Covid 19'un yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan amaçlı örneklem maksimum çeşitlilik yöntemiyle oluşturulmuş Ankara ilinde aktif olarak fitness merkezlerine devam eden 15 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada, verilerin elde edilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Araştırmada katılımcıların hepsi yaşam kalitelerinin düştüğünü belirtmiştir. Bununla birlikte stres ve kaygı durumlarının artması, anksiyete başlaması, olumsuz düşüncelerin artması gibi durumların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Covid 19'un sosyal yaşama en fazla etkisi evde kalma süresinin artması, etkinliklerin ve gezilerin azalması olarak belirtilmiştir. Ayrıca Covid 19 sonrası fitness yapan katılımcılarda spor hayatının etkilendiğini ve performans düşüklüğü yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fitness, Covid 19, Yaşam Kalitesi

INTRODUCTION

The fitness industry is seen as an important consumption tool that has an important place in the world market, is consumer-oriented, aims a healthy life and has a personal marketing principle (Hooker et al., 2018). This, of course, has led to the opening of various sports areas that allow people of all ages to go to sports centers close to their places, and these areas to rise with the developments in technology and sports (Brown et al., 2017). The sector, which emerges as a growing power in terms of economy with current developments, can be seen as an area that needs the work of people with different experiences such as trainers, dietitians, customer relations specialists, and various healthcare professionals (Ong & Yap, 2017). While innovations that have emerged in both education and technology since the 1970s have made this sector an important market in the

world, it has also attracted a serious customer base with social media tools (Andreasson & Johansson, 2014). The customer base created by such a large economic market is actually explained by the changes taking place in the societies. As a matter of fact, people's lifestyles and expectations also affect their socialization levels. Emotional states such as self-confidence, happiness and low stress or anxiety, which occur especially with physical exercise, are seen as an important reason that leads people to these activities (Urganioğlu, 2020). At the same time, the concept of healthy life is a priority in the development plans of all countries with globalization. It is known that especially developed countries are very meticulous in this regard (Afthinos et al., 2005; Ong & Yap, 2017). Therefore, the fitness sector is considered important for psychological and sociological needs besides physiological needs, and today it is seen that people participate in such centers in order to meet these needs (Urganioğlu, 2020). After the Covid-19 epidemic, which emerged in China in December 2019 and affected the whole world, a great change was seen in the fitness industry as a result of the complete change in health, education, transportation and shopping services. While it is said that the virus spreads rapidly with close contact, similar results have been achieved in fitness centers (Jang et al., 2020; Soares & Fernandes, 2021). After this point, people's trust in these centers, which they prefer to meet both their social and physiological needs, has decreased. Although the measures have been increased, customers have been hesitant to attend these centers, as people's hesitations have not been fully confirmed (Soares & Fernandes, 2021). Considering that doing sports contributes to both physical and spiritual development, increases the sense of belonging in people and provides social harmony (Eroğlu & Acet, 2017), it can be said that such negativities increase their anxiety and decrease their quality of life. It would not be wrong to say that health anxiety is also significantly effective, especially in people who do physical activity (Yılmaz and Dirik, 2020; Tatar et al., 2018). Therefore, considering the effects in question, examining the negative situations that may arise from the delay in reaching the activity emerges as one of the aims of the research. In this study, it was aimed to examine the effect of Covid 19 on the quality of life in fitness. For this purpose, answers to the following research questions were sought.

1. How has the Covid 19 process affected your quality of life psychologically?
2. How has the Covid 19 process affected your social life?
3. Can you evaluate your quality of life before and after Covid 19?

MATERIALS AND METHODS

Research model

Qualitative research method was used in this study. Qualitative research provides analysis and finding opportunities on the subjects within the focus of the research, and also helps to have an opinion on the subjects outside the research (Yıldırım & Şimşek, 2011). Case study design, one of the qualitative research methods, was used. A case study is a type of design in qualitative research that can be both the product and the object of the research (Creswell, 2014). In this sense, exploratory case study was used in the research (Davey, 1991).

Study Group

The study group of the research consists of 15 people who actively attend fitness centers in the province of Ankara, which was formed by the purposeful sampling maximum diversity method, which is among the non-random sampling methods. The purpose of maximum diversity sampling is to create a relatively small sample and to reflect the diversity of individuals who may be a party to the problem studied in the sample at the maximum level (Yıldırım & Şimşek, 2011). Demographic characteristics of the sample of the study are given in Table 1 below.

Table 1. Characteristics of the Participants

Variables		f	%
Gender	Female	9	60
	Male	8	40
Age	20 years above	3	20
	20-30 years	8	53
	31 years and above	4	27
Weekly training day	2 days	2	13
	3 days	4	27
	4 days	3	20
	5 days	3	20
	6 days	3	20
Weekly training hour	45 min.	4	27
	1 hour	9	60
	2 hours	2	13
Year of active sports	1-5 years	7	47
	5-10 years	5	33
	11 years and above	3	20

Data Collection Tool

In the research, semi-structured interview form was used to obtain data. The semi-structured interview form allows those who want to conduct research to determine a general perspective on the subject to be researched, to ask questions about the subjects, and to add questions according to new developments that may arise during the interview (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006; Türnüklü, 2000) used because. The semi-structured interview form prepared by the researchers was examined by two field experts and started to be applied after it was given its final shape. The semi-structured interview form prepared by the researchers was examined by two field experts and started to be applied after it was given its final shape.

Analysis of Data

The data obtained from the research were analyzed using descriptive and content analysis. Descriptive analysis was used to determine the titles and themes for the research questions, and content analysis was used to analyze the answers. In descriptive analysis, while collation of data that does not need in-depth analysis is applied; content analysis was used to closely investigate the resulting data (Yıldırım & Şimşek, 2011; Altunışık, Çoşkun, Yıldırım & Bayraktaroğlu, 2010). The data were collected by the researchers through face-to-face interviews.

Validity and Reliability

Certainty in the research can be achieved by considering the validity and reliability in all kinds of research methods (Pandey & Pandaik, 2014). Various measures were taken to ensure validity and reliability in this study (Merriam, 2013; Patton, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2011; Türnüklü, 2000). In order to ensure internal validity in the research, expert opinion was taken, direct quotations were included, and participant confirmation was obtained. In order to ensure the external validity of the research, the data collection tool and the data collection process are given in detail, the characteristics of the study group and the data collection process are included, and the measures taken for validity and reliability are explained. In order to ensure the reliability of

the research, the findings were presented directly and the data were recorded. In addition, the number of consensus and disagreement among experts was determined and the reliability formula suggested by Miles and Huberman (1994) was used. The reliability specific to this study was calculated as 89%.

RESULTS

This section is presented under headings according to the research questions. In this part of the research, the findings of the results of the research questions are included.

Psychological impact of Covid 19 on quality of life

In the research, the participants were asked, "How did the Covid 19 process affect your quality of life psychologically?" questions were asked and they were asked to answer. All of the participants stated that their quality of life decreased. Participant views are given in Table 2 below.

Tablo 2. Psychological impact of Covid 19 on quality of life

Theme	Kod
Psychological impact of Covid 19 on quality of life	Increased stress and anxiety
	Being anxious
	Increasing negative thoughts
	Creating unhappiness
	Panic and fear
	Enforcement of restrictions

In the study, participants stated that Covid 19 had an impact on their quality of life in various ways. Direct quotations of participant opinions are given below.

"I was psychologically affected very heavily during the Covid 19 process. I went through a severe depression. I am currently a beginner with anxiety. This situation increased my stress level." P3

"I had a lot of negative thoughts during this process. I always think that everything will be negative, my life will be ruined, I will lose my loved ones." P11

"The fact that the disease caused death caused me to experience a constant state of panic and fear." P15

"It affected badly. Because being at home all the time has reduced my ability to do sports. This caused me stress and anxiety as I was not doing something that made me happy." P4

The effect of Covid 19 on social life

In the research, the participants were asked, "How did the Covid 19 process affect your social life?" questions were asked and they were asked to answer. Participant views are given in Table 3 below.

Tablo 3. The effect of Covid 19 on social life

Theme	Kod
The effect of Covid 19 on social life	Spending too much time at home
	Decreased activity
	Decreased trips
	Restriction to go out
	The disappearance of entertainment

It has been determined that all of the participants in the research have different effects on social life. Participants stated that their social life was at the end. Quotations from the participants on the subject are given below.

"I can say that Covid 19 has ended my whole life. There is no proper activity, no social life left. Our whole life began to fit into one home." P2

"Because I'm a very social person, I got really depressed as can be. Since we have elders at home, I was restricted from going out." P6

"I was a very social person. I used to organize sports events whenever I had the opportunity. I couldn't even do sports, let alone the events. My entertainment life is completely over. There is no social life." P13

The effect of the period before and after Covid 19 on the quality of life

In the research, the participants were asked, "Can you evaluate your quality of life before and after Covid 19?" questions were asked and they were asked to answer. Participant views are given in Table 4 below.

Tablo 4. The effect of the period before and after Covid 19 on the quality of life

Theme	Kod
The effect of the period before and after Covid 19 on the quality of life	Impact of sports life
	Poor performance
	Lack of social life
	Decreased communication
	Decreased trust in people

Participants in the study stated that pre-Covid 19 was completely different from Covid 19. Quotations from the participants on the subject are given below.

"So it is possible to say that for someone like me who is into regular sports, my sports life is extremely affected. The inability to do sports, especially during restriction times, affected me." P15

"During this period, my performance dropped because I could do little or no sports. I had a serious setback. Now I have to do extra training to recover." P13

"So now I have a problem with trusting people. Because I do not know who is sick and who is healthy. That's why I no longer believe in the words that I don't have anything during the interview." P12

"Due to staying at home all the time and having restrictions, I started to have difficulties in communication. Now I realize that even when there is an opportunity, my communication with people is damaged and reduced." P11

CONCLUSION AND DISCUSSION

In the study, it was observed that the participants were seriously affected by the restrictions that emerged due to the Covid-19 outbreak. Participants mentioned that their emotional state deteriorated during this restriction process, and as a result, they stated that they experienced unhappiness, increased panic and fear, and experienced depression problems along with anxiety. This situation is also discussed in different studies in the literature. As a matter of fact, a study examining Covid-19 and sources of stress found that the pandemic process increased people's stress levels. According to the results of the research, it seems possible to reduce this situation by introducing mental health protective factors (parental support, physical activity, etc.) (Brown

et al., 2020). In another study on the prevention of stress and depression caused by Covid-19, this situation is supported and it is stated that strategies such as accepting the pandemic situation and trying to cope with it are quite effective. The research also suggests the application of methods to increase social support (Polizzi et al., 2020).

The participants in the study mentioned that they spent a lot of time at home due to the epidemic, and that they could not participate in social activities due to this situation, their previous activities were reduced, and as a result, the entertainment life they had before the epidemic completely disappeared. In a similar study conducted in the United States on the subject, it was determined that social life decreased in people during the epidemic period and that people were especially interested in physical activities at home during this period. The study also emphasizes that the rules adopted in this period will also be effective in the future periods (Nyenhuis et al., 2020). Again, in a study examining similar issues, it is reported that physical activity practices are used quite a lot during the time spent at home during closure. The research is also important in that it shows that people's physical activity levels decrease during this process (Yang & Koenigstorfer, 2020).

All of the participants pointed out that the periods before and after the Covid-19 epidemic were different, and they mentioned that their sports life decreased during this period, they experienced poor performance, communication decreased, and they did not have a social life with them. A similar study on this subject emphasizes the low performance in this period and suggests that physical activities during the social isolation period may be effective both in reducing the harmful effects of the disease and in preventing the decrease in sportive desire (Filgueira et al., 2021). Again, a different study reached a similar conclusion and revealed that regular activities have healing effects on cellular energy and disease state (Burtscher et al., 2021). Likewise, a similar study supports the results in the literature and shows that physical activity reluctance that occurs during the closure period may lead to negative consequences such as low oxygen capacity in humans (López-Bueno et al., 2021). These results obtained from the literature can be considered important in terms of motivating the participants about physical activity.

As a result, it can be said that the quality of life of the participants in the study decreased during the Covid-19 outbreak. One of the most important factors of this situation is the lack of physical activity due to restrictions. The fitness centers that people attend regularly are seen as one of the most important factors that increase their psychological and sociological emotional states. Even if precautions are taken, people have had to compromise their habits and this has caused them to try to meet these needs at home. Providing less satisfaction in a limited environment compared to the past affected their quality of life negatively and caused a decrease in their physiological performance. When the literature is examined, it can be clearly seen that such restrictions also reduce their social needs. In order to prevent such negative situations, it is recommended that they continue physical activities through digital media and thus try to increase their social level.

REFERENCES

Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. & Bayraktaroğlu, S. (2001). Research methods in social sciences. Adapazari: Sakarya Publishing..

Andreasson, J., & Johansson, T. (2014). The Fitness Revolution: Historical Transformations in the Global Gym and Fitness Culture. *Sport science review*, *23*(3-4), 91-112. DOI: 10.2478/ssr-2014-0006.

Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. Child abuse & neglect, 110, 104699.

Brown, T.C., Volberding, J., Baghurst, T., & Sellers, J. (2017). Comparing current fitness center members' perceptions of the motivational climate with non-members. *Global health promotion*, *24*(1), 5-13. DOI: 10.1177/1757975915583478.

Burtscher, J., Millet, G. P., & Burtscher, M. (2021). Low cardiorespiratory and mitochondrial fitness as risk factors in viral infections: implications for COVID-19.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 2(9).

DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. Medical Education, 40 (4), 314-321.

Eroğlu, S. Y., & Acet, M. (2017). Investigation of Social Appearance Anxiety and Quality of Life Levels of Hearing Impaired Students According to the Variable of Doing Sports *Turkey Klinikleri Sports Sciences*, 9(2).

Filgueira, T. O., Castoldi, A., Santos, L. E. R., de Amorim, G. J., de Sousa Fernandes, M. S., Anastácio, W. D. L. D. N., ... & Souto, F. O. (2021). The relevance of a physical active lifestyle and physical fitness on immune defense: mitigating disease burden, with focus on COVID-19 consequences. Frontiers in Immunology, 12, 150.

Hooker, S. A., Wooldridge, J. S., Ross, K. M., & Masters, K. S. (2018). Do monetary incentives increase fitness center utilization? It depends. *American Journal of Health Promotion*, *32*(3), 606-612. DOI: 10.1177/0890117116689321.

Jang, S., Han, S. H., & Rhee, J. Y. (2020). Cluster of coronavirus disease associated with fitness dance classes, South Korea. *Emerging infectious diseases*, *26*(8), 1917. DOI: 10.3201/eid2608.200633.

López-Bueno, R., Calatayud, J., Andersen, L. L., Casaña, J., Ezzatvar, Y., Casajús, J. A., ... & Smith, L. (2021). Cardiorespiratory fitness in adolescents before and after the COVID-19 confinement: a prospective cohort study. European journal of pediatrics, 1-7.

Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research* (Çev. Ed. Selahattin Turan). Nobel Pulishing.

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook.* (2nd Edition). Calif. :SAGE Publications.

Nyenhuis, S. M., Greiwe, J., Zeiger, J. S., Nanda, A., & Cooke, A. (2020). Exercise and fitness in the age of social distancing during the COVID-19 pandemic. The journal of allergy and clinical immunology. In practice, 8(7), 2152.

Ong, D.L.T., & Yap, W.X. (2017). The impact of fitness center servicescape on individual behavior: The mediating role of emotional response. *Journal of Global Sport Management*, *2*(2), 128-142. DOI: 10.1080/24704067.2017.1314177.

Pandey, S. C., & Patnaik, S. (2014). Establishing reliability and validity in qualitative inquiry: A critical examination. *Jharkhand journal of development and management studies*, *12*(1), 5743-5753.

Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods* (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Pegem Publishing.

Polizzi, C., Lynn, S. J., & Perry, A. (2020). Stress and coping in the time of covid-19: pathways to resilience and recovery. Clinical Neuropsychiatry, 17(2).

Soares, V. N., & Fernandes, P. T. (2021). Operation of fitness centers during the COVID-19 pandemic: opinions of Brazilian managers. *InterAmerican Journal of Medicine and Health*, *4*. DOI: 10.31005/iajmh.v4i.193

Tatar, A., Astar, M., & Turhan, E. (2018). The relationship between sport, stress, anxiety and depression: Preliminary study. *Prevalence*, *19*, 24.

Türnüklü, A. (2000). A qualitative research technique that can be used effectively in educational research: interview. *Journal of Educational Administration in Theory and Practice*, 24, 543–559.

Urganioğlu, A. (2020). *Sports marketing and consumer preferences: the example of the fitness center*. Master's thesis, Graduate School of Education, Maltepe University.

Yang, Y., & Koenigstorfer, J. (2020). Determinants of physical activity maintenance during the Covid-19 pandemic: a focus on fitness apps. Translational behavioral medicine, 10(4), 835-842.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Qualitative research methods in the social sciences* (8th Edition). Ankara: Seçkin Publishing.

Yılmaz, Ö., & Dirik, G. (2020). Investigation of Variables Associated with Health Anxiety in Adults in the Scope of Cognitive Behavioral Model. *Turkish Journal of Psychology*, *35*(85), 21-36.

SPIKE PROTEIN RBD MUTATIONS AND THEIR INTERACTIONS WITH RECEPTOR ACE2

Serap Pektaş*

**Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Rize, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0003-0497-6257

ABSTRACT

Background: Receptor recognition is a significant factor for determining the host range and cross-species infection of viruses. Receptor binding for coronaviruses and entry of the virus RNA into the host cells mainly depends on the spike glycoprotein (S protein) attached to the viral envelope. The SARS-CoV-2 virus entry into host cells depends on the SARS-CoV virus receptor, angiotensin-converting enzyme 2 (ACE2). So, the virus infects the cells by the interaction of S protein with ACE2. After the virus first appears in Wuhan, many mutations have been reported. Among these mutations, some of them are located in the receptor-binding domain (RBD) of the S protein (Guruprasad, 2021). These new RBD variants may likely increase the RBD-ACE2 interaction and contribute to the spread of the virus.

Purpose: In this study, the effects of reported RBD mutations on RBD-ACE2 interaction were investigated using protein-protein docking server HDOCK. (Yan et al., 2017).

Methodology: The structure for the 24 mutations reported in the RBD-ACE2 interaction region was generated and energy-optimized using the FASPR server (Huang et al., 2020). After the energy optimization of structures, docking performed using the HDOCK server. Docking results of mutations compared with wildtype RBD to determine their effects on RBD-ACE2 interaction. The structures were visualized, and residue distances measured using the Chimera program (Pettersen et al., 2004).

Results and Conclusion: Among the tested RBD variants, G476S, Q493H, Q493L, S494P, T500I, and N501Y variants showed a higher interaction efficiency with ACE2 relative to wildtype. Obtained results indicate that the six of these RBD variants may contribute to the recognition of ACE2 by SARS-CoV-2. But to further confirm that, RBD variants and ACE2 interactions should be tested in vitro.

Keywords: Spike Protein, Mutation, Protein-Protein Interactions.

SPORCULARDA DİYABET VE PERFORMANS İLİŞKİSİ

Tunay Dilican*, Barış Baydemir**

*Uludağ Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,Bursa, Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-4686-6849
**Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale / Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-8653-0664

ÖZET

Bu derlemede, obezite, çevresel ve genetik faktörlerin yanı sıra, yan etki olarak kilo alımına neden olan ilaçların kullanımının neden olabileceği enerji metabolizması düzenleme anormalliklerinin kilo alımına katkıda bulunduğu çok faktörlü kronik bir hastalıktır. Fiziksel aktiviteden kaynaklı kalori kısıtlaması ve farmakolojik ve cerrahi müdahalelerle meydana gelen kilo kaybı, kapsamlı bir yaşam tarzı değişikliği çerçevesinde, insülin duyarlılığını iyileştirmek ve bazı durumlarda tip 2 insidansını önlemek için temel tedavi yöntemlerinden biri olarak uygulanmaya devam etmektedir. Araştırmanın konusunu; diyabet, performans, fiziksel aktivite, spor ve egzersiz oluşturmaktadır. Bu anahtar kelimeler aratılarak kanıta dayalı bilimsel veriler kullanılmıştır. Çalışmada 2004-2020 yılları arasında yapılan araştırmalar incelenmiştir. İnternet veri tabanı olarak Google Scholar, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Scopus, Elsevier, NCBI (The National Center For Biotechnology Information)'na bağlı PUBMED veri tabanı, Canadian Science Publishing (Nrc Research Press), ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi), IJHS (International Journal of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) ve American College of Sports Medicine, Research Gate, Web of Science gibi platformlar kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda diyabet ile performans arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilirken, fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzı benimsemenin gerek bir halk sağlığı önceliği gerekse sporcular için öncelikli hayat tarzlarından biri olduğu düşünülmektedir. Diyabetli kişilere sağlık hizmeti veren kuruluşlar, egzersiz reçetesinin ve uygulamasının önemi konusunda daha iyi eğitim almalı ve hastalarını ulaşılabilir, güvenli ve eğlenceli aktivitelere daha fazla yönlendirmelidirler. Artan fiziksel aktivite seviyeleri, halk sağlığı programları ve fiziksel aktiviteyi teşvik etmek için tasarlanmış toplum temelli müdahaleler dahil olmak üzere çeşitli yollarla elde edilebilir. Egzersiz yapmaya yeni başlayan veya önemli diyabet komplikasyonları olan kişiler için denetimli egzersiz programları faydalı olabilir. Sağlık uzmanları, diyabetli bireyleri fiziksel olarak daha aktif hale getirmenin ve güvenli egzersizi teşvik etmenin önemi konusunda eğitmede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, performans, Fiziksel aktivite, spor, egzersiz.

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIABETES AND PERFORMANCE IN ATHLETES

ABSTRACT

In this review, obesity is a multifactorial chronic disease in which energy metabolism regulation abnormalities, which may be caused by the use of drugs that cause weight gain as a side effect, as well as environmental and genetic factors contribute to weight gain. Calorie restriction from physical activity and weight loss through pharmacological and surgical interventions continue to be applied as one of the main treatment modalities to improve insulin sensitivity and in some cases prevent the incidence of type 2, within the framework of a comprehensive lifestyle change. The subject of the research; diabetes, performance, physical activity, sports and exercise. Evidence-based scientific data was used by searching these keywords. In the study, the studies conducted between 2004 and 2020 were examined. Google Scholar as internet database, YÖK National Thesis Center, Scopus, Elsevier, PUBMED database affiliated to NCBI (The National Center for Biotechnology Information), Canadian Science Publishing (Nrc Research Press), ULAKBİM (National Academic Network and Information Center) Platforms such as IJHS (International Journal of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) and American College of Sports Medicine, Research Gate, Web of Science were used. As a result of this study, it was determined that there is a positive

relationship between diabetes and performance, and it is thought that adopting a physically active lifestyle is both a public health priority and one of the priority lifestyles for athletes. Organizations providing healthcare to people with diabetes should receive better education on the importance of exercise prescription and practice, and more direct their patients to accessible, safe and enjoyable activities. Increased levels of physical activity can be achieved in a variety of ways, including public health programs and community-based interventions designed to promote physical activity. For people who are just starting to exercise or have significant diabetes complications, supervised exercise programs can be beneficial. Health professionals play an important role in educating individuals with diabetes on the importance of being more physically active and promoting safe exercise.

Keywords: Diabetes, performance, physical activity, sport, exercise

GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Diyabet, sadece hasta olan kişi için değil, aynı zamanda toplum için de ciddi etkileri olan günümüzün en büyük sağlık sorunlarından biridir. Teşhis edilen diyabet ve prediyabet vakalarında endişe verici bir artışla birlikte, diyabetik periferik nöropati, diyabetik ayak ülserleri ve amputasyonlar gibi diyabet ile ilişkili belirtilerde eşzamanlı bir artışın meydana geldiği görülmektedir. Diyabet, özellikle beslenme ve fiziksel aktivitede genellikle yaşam tarzı değişiklikleri gerektiren kronik, ilerleyici bir hastalıktır. Diyabet, çocuklar ve ergenler arasında en yaygın görülen kronik hastalıklardan biridir. 20 yaşın altındaki her 400 ile 500 çocuk ve ergenden yaklaşık 1'inde tip 1 diyabet olduğu görülmektedir (Macknight, 2009). Önemli kardiyovasküler hastalığı olmayan yetişkinler arasında, dinlenme koşullarında kalp debisi dakikada 3 ile 5 litre arasında değişir bu durum antrenmanlı sporcular arasında maksimum efor egzersizi sırasında dakikada 30 litreye kadar çıkabilir (Parisi, 2019). Tip 1 diyabetli çocuklar ve ergenler, egzersize karşı kardiyorespiratuar tepkilerinde fitness ile ilgili bazı bileşenlerde ve değişikliklerde bozulma yaşayabilir.

Birçok çalışma, tip 1 diyabetli genç insanlarda, özellikle metabolik kontrolleri zayıfsa, maksimum aerobik gücün (VO2max) ve fiziksel çalışma kapasitesinin azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte, gözlenen düşük aerobik performansın, azalan aktivite seviyesinin veya daha küçük bir vücut ölçüsünün ya da kardiyo-solunum veya iskelet kası fonksiyonundaki bir bozulmanın bu duruma sebep olup olmadığı şu anda belirsizdir (Riddell, 2006). Düzenli egzersiz diyabetiklerde vücut yönetiminin çok önemli bir bileşeni olmasına rağmen, spor ve yarışmalar diyabetli sporcuları hipo ve hiperglisemi gibi potansiyel olarak zararlı komplikasyonlara yatkın hale getirebilir. Diyabetli sporcularda substrat metabolizması, özel beslenme ihtiyaçları, kan şekeri kontrolü, ilaçlar ve sahadaki komplikasyonların yönetimi hakkındaki temel uygulamalar diyabetik sporcuların günlük bakımıyla görevli uzmanlar için oldukça önemlidir.

Egzersize verilen bireysel metabolik tepkiler, diyetlerdeki ve öğünlerin zamanlamasındaki farklılıklar, günlük yaşamın çeşitli stresörleri arasındaki etkileşim, rekabet beklentisiyle tetiklenen kaygı ve değişen ilaçlar ve dozlar, günlük yaşam için "genelleştirilmiş" bir algoritmanın geliştirilmesini engellemektedir.

Diyabetik sporcuların "bireyselleştirilmiş" yönetim stratejileri ancak, antrenör, spor beslenme uzmanı ve doktor dahil olmak üzere tıp uzmanlarından oluşan bir ekiple görüşüldükten sonra geliştirilmelidir. Hem diyabet hem de rekabetçi sporlar, insan metabolizmasına özel olarak ihtiyaç duyar. Sadece son 10-15 yıla kadar, diyabetli hastalara, metabolizmayı oldukça rahatsız ettiği düşünüldüğünden dolayı fiziksel aktiviteden kaçınmaları tavsiye edilmiştir. Günümüzde ise fiziksel aktivite, tip 2 diyabet tedavisinde kilit bir öneme sahiptir ve ayrıca tip 1 diyabetli hastaların egzersiz yapması da çokça teşvik edilmektedir. Üst seviye rekabetçi sporlar bile tip 1 diyabetli hastalar tarafından uygulanabilir ve bu durumdaki sayılar giderek artmaktadır ve hatta uyarlanmış ve yoğunlaştırılmış bir terapi programı kullanılarak diyabetsiz sporcularla aynı fiziksel performans seviyesine bile ulaşabilmektedir. Egzersiz öncesi yüksek kan şekeri seviyeleri, fiziksel aktivitenin

hipoglisemik etkisini önlemektedir ve bu nedenle aktiviteye bağlı hipoglisemi riskini de azaltmaktadır. Hipoglisemik etki, sprint disiplinleri veya toplu sporlar gibi dayanıklılık gerektirmeyen aktivitelerle karşılaştırıldığında, düşük ile orta yoğunlukta uzun aktivite süreleri ile karakterize edilen dayanıklılık aktivitelerinde daha belirgin bir haldedir.

Fiziksel aktivitenin Tip 2 Diyabet üzerindeki terapötik ve profilaktik etkileri oldukça kapsamlıdır ve kabul görmüştür. Bununla birlikte, sürekli artan kanıtlara rağmen, birçok insan çağdaş fiziksel aktivite gereksinimlerini karşılayamamaktadır ve bu nedenle yalnızca fiziksel aktivitenin sağladığı sağlık yararlarını kaçırmakla kalmayıp, aynı zamanda kendilerini yüksek riskli kronik hastalık riskiyle karşı karşıya bırakmaktadırlar.

AMAÇ

Egzersiz olarak adlandırılan çalışmalar dahil olmak üzere fiziksel aktivite, sağlıklı, dengeli bir yaşam tarzının kritik bir bileşeni olarak kabul edilmekte ve bir dizi yaygın kronik patolojiyi önlemeye, geciktirmeye veya sınırlamaya yardımcı olmaktadır. Tip 1 diyabetli birçok hastanın egzersiz/fiziksel aktivite ile olan ilişkisi genellikle aşk-nefret ilişkisi olarak tanımlanabilir. Düzenli fiziksel aktivite diyabetin birçok olumsuz yönünü iyileştirebilmektedir. İnsülin duyarlılığını artırmak (yani ekzojen insülin gereksinimini azaltmak), vücut ağırlığını ve lipid profillerini kontrol etmek, özgüveni artırmak, hastalıkla ilişkili psikolojik sorunları iyileştirmek, sistemik iltihabı azaltmak ve en önemlisi, kardiyovasküler hastalığa karşı uzun süreli bir koruma sağlamak için fiziksel aktivite en etkili yollardan biridir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı Sporcularda diyabet ve performans ilişkisinin incelenmesidir.

KAPSAM

Araştırmanın konusu diyabet, Performans, spor, egzersiz ve hareket'ten oluşmaktadır. Bu anahtar kelimeler aratılarak kanıta dayalı bilimsel veriler kullanılmıştır. Araştırmada 2004-2020 yılları arasında yapılan araştırmalar incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada 2004-2020 yılları arasında yapılan araştırmalar incelenmiştir. İnternet veri tabanı olarak Google Scholar, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Scopus, Elsevier, NCBI (The National Center For Biotechnology Information)'na bağlı PUBMED veri tabanı, Canadian Science Publishing (Nrc Research Press), ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi), IJHS (International Journal of Human Sciences), JSTOR (Journals, Primary Sources, and Now Books) ve American College of Sports Medicine, Research Gate, Web of Science gibi platformlar kullanıldı.

BULGULAR

Tip I diyabet tedavisi, Banting ve meslektaşları tarafından 1922'de insülin tedavisinin keşfi ve uygulamasının bir sonucu olarak gelişmiştir. Doktorlar hayat kurtarıcı insülin tedavisine, başlangıç konseptinin ardından yoğunlaşmış olan insülin tedavisine doğru ilerlemişlerdir. Diyabetli insanlar eğer yaşam tarzları durağan ve egzersizden uzaksa bunu değiştirmeye ve normalleştirmeye çalışmalıdırlar. Yüzücü Gary Hall Jr veya kürekçi Sir Stephen Redgrave gibi diyabetli seçkin sporcuların örnekleriyle teşvik edilen Tip I diyabet tedavisi gören bazı insanların, olağanüstü sporcular olma potansiyeline sahip olduğu da böylece kanıtlanmıştır (gallen, 2010).

Tip 1 diyabetli bireyler, sağlıkla ilgili bazı bileşenlere ve egzersizlere olan kardiyorespiratuvar yanıtlarda farklı değişiklikler göstermektedir. Akciğerin, diyabetten olumsuz etkilenen bir diğer organ olduğu ve azalmış akciğer fonksiyonunun diyabet ile olan ilişkisi uzun yıllardır araştırılmaktadır. Diyabetli hastalar sınırlı (%8–20) bir solunum defekti sergilemektedir ancak bu verilerin bazıları tartışmaya açıktır.

Fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzı sürdürmenin, insülin duyarlılığında ve glikoz toleransında bir iyileşme ile sonuçlandığı görülmüştür. Bu durumda da egzersizin metabolik etkileri ve insülin etkisi arasında yakın bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Optimal glisemik kontrolü elde etme ve sürdürme ile hipogliseminin önlenmesindeki doğal zorluklar, tip 1 diyabetli aktif sporcuların karşılaştığı ek zorluklarla daha da büyüyebilmektedir. Hem egzersiz hem de insülin, glikozun kandan kaslara hareketini teşvik etse de, doku depolarından kana yakıt aktarımında birbirlerine karşı çalışmaktadır. Sağlıklı bir pankreas, egzersize yanıt olarak daha az insülin salgılamaktadır. Sporcularda hipoglisemi riski ve artan insülin duyarlılığı ile kas ve karaciğer glikojen depolarının yenilenmesi, sürekli glikoz ekstraksiyonunun bir sonucu olarak egzersizden sonra 31 saate kadar uzayabilmektedir.

Haris (2012) yaptığı çalışmada diyabetli sporcuların, amatör sporlara katılan sporculardan rekabetçi olimpik sporculara kadar çok fazla çeşitlilik gösterdiğini ve bu sporcuların akut hipoglisemi veya ketoasidoz ve mikrovasküler ve makrovasküler hastalığı içeren kronik komplikasyonlar açısından da risk altında olduğunu kanıtlamıştır.

Devadoss (2011) yapmış olduğu çalışmada egzersiz sırasında eksojen insülin konsantrasyonu yüksekse, hepatik glikoz çıkışının inhibe edilmesinin ve glikozun aktif kaslara aktarılmasının hipoglisemiye neden olduğu ifade etmiştir.

Davis (2004) Yaptığı bir çalışmada, atletik olmayan tip 1 diyabetik hastaların, azalmış maksimal O_2 tüketimi ve egzersiz kapasitesi ile ilişkili olarak azalmış akciğer ventilasyonuna sahip olduğunu ifade etmiştir.

Komatsu (2010) yaptığı bir çalışmada, gözlemlenen düşük bir aerobik performansın, azalmış aktivite seviyesinin, kardiyorespiratuar veya iskelet kası fonksiyonundaki bozulmanın bir sonucu olabileceğini ve akciğer esnekliğinin davranışındaki anormalliklerin, tip 1 diyabetik hastalarda yaygın elastin ve kollajen anormalliklerinin belirtileri olabileceğini ifade etmiştir.

Ratjen (2015) yaptığı çalışmada fiziksel aktivitenin, aktiviteye bağlı hipoglisemi ile sonuçlanabilen iskelet kasında insülin duyarlılığını ve glikoz alımını arttırdığını ifade etmiştir. Bu durum aktiviteye bağlı hiperglisemi, glikojenolizi ve glukoneogenezi artıran ve glikolizi baskılayan katekolaminlerin artan salgılanmasının bir sonucudur. Bu olumsuz olaylardan kaçınmak için diyabetli sporcuların, insülin dozlarını ve/veya karbonhidrat alımını dengelemeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Bhaskarabhatla (2005) yaptığı çalışmada artan fiziksel aktivite seviyesinin, halk sağlığı programları ve fiziksel aktiviteyi teşvik etmek için tasarlanmış toplum temelli müdahaleler de dahil olmak üzere çeşitli yollarla elde edilebildiğini ifade etmiştir. Egzersiz yapmaya yeni başlayan veya önemli diyabet komplikasyonları olan kişiler için denetimli egzersiz programlarının faydalı olabileceğini ve sağlık uzmanlarının, diyabetli bireyleri fiziksel olarak daha aktif hale getirmesinin ve güvenli egzersize teşvik etmesinin önemi konusunda eğitilmesinin önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir.

Jenkins (2017) yaptığı çalışmada diyabetli kişilere sağlık hizmeti veren kuruluşların, egzersiz reçetesinin ve uygulamasının önemi konusunda daha iyi eğitim alması gerektiğini ve hastaları ulaşılabilir, güvenli ve eğlenceli aktivitelere daha fazla yönlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Düzenli egzersizin, uzun süreli glisemik kontrol, gelişmiş lipid profilleri, daha düşük kan basıncı, artan kardiyovasküler uygunluk ve

yaşam kalitesinde iyileşme sağladığını tespit etmiştir. Egzersiz programlarının, yavaş başlayarak, kademeli olarak artması gerektiğini ve en iyi sonuçları elde etmek için haftanın çoğu günü 30 dakika boyunca yapılan orta derecede yoğun egzersizi uygulayacak şekilde tasarlanması gerektiğini vurgulamıştır.

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda diyabet ve sportif performans arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Uzun süreli güvenli ve etkili diyet tedavisi için diyabetli sporcuların, vücut yönetimini optimize etmek için profesyonel uzmanlardan sürekli yardım alması gereklidir (Cannata, 2020). Egzersizin, diyabetli kişilerin fizyolojik ve psikolojik durumlarını iyileştirdiği yapılan birçok çalışmada kanıtlanmıştır. Bu nedenle, sağlık hizmeti sunan kuruluşlar tarafından diyabetli kişilerin sağlık durumunu önemli ölçüde iyileştirdiği bilinen bir modalitenin (egzersizin) tedavi yöntemlerine dahil edilmesi yararlı olacaktır. Bununla birlikte, diyabet hastaları, hem gerçek hem de algılanan bazı engeller nedeniyle çoğunlukla egzersizlere katılmak istemezler. Diyabetli sporcular, sağlıklarını korumak ve uygun bir performans ve güç sağlamak için diyetlerini genel popülasyona önerilen kılavuzlara göre, muhtemelen günlük besin bileşimine ve yiyecek miktarlarına dikkat ederek ayarlamalıdır. Diyabetli sporcuların, atletik olmayan diyabetik bireyler için önerilene benzer bir diyet izlemeleri gerekir; kalori ve enerji gereksinimleri, egzersizden sonra hidrik ve besin kaybının dikkatli bir şekilde yeniden entegrasyonu ile her zaman karşılanmalıdır. Fiziksel aktiviteyi güvenli ve verimli bir şekilde uygulamak için glisemi ve vücut ağırlığının yoğun kontrolü ile beslenme eksikliği belirtilerini erken tespit etmek ve tanımak çok önemlidir. Tip 2 diyabetin dünya çapındaki epidemik doğası ve düzenli fiziksel aktivitenin diyabet yönetimi üzerindeki iyi bilinen faydalı etkileri göz önüne alındığında, fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzını benimsemek, sağlıklı bir hayatı güvence altına almanın yanı sıra önemli bir terapötik hedef ve halk sağlığı önceliği olmalıdır.

KAYNAKÇA

Bhaskarabhatla, K. V., & Birrer, R. (2005). Physical activity and diabetes mellitus. *Comprehensive therapy*, *31*(4), 291-298. Cannata, F., Vadalà, G., Ambrosio, L., Papalia, R., & Napoli, N. (2020). Nutritional Therapy for Athletes with Diabetes. *Journal of Functional Morphology and Kinesiology*, *5*(4), 83.

Davis, W. A., Knuiman, M., Kendall, P., Grange, V., & Davis, T. M. (2004). Glycemic exposure is associated with reduced pulmonary function in type 2 diabetes: the Fremantle Diabetes Study. *Diabetes care*, *27*(3), 752-757.

Devadoss, M., Kennedy, L., & Herbold, N. (2011). Endurance athletes and type 1 diabetes. *The Diabetes Educator*, *37*(2), 193-207.

Gallen, I. W., Hume, C., & Lumb, A. (2011). Fuelling the athlete with type 1 diabetes. *Diabetes, Obesity and Metabolism*, *13*(2), 130-136.

Harris, G. D., & White, R. D. (2012). Diabetes in the competitive athlete. *Current sports medicine reports*, *11*(6), 309-315.

Jenkins, D. W., & Jenks, A. (2017). Exercise and diabetes: a narrative review. *The Journal of Foot and Ankle Surgery*, *56*(5), 968-974.

Komatsu, W. R., Neto, T. L. B., Chacra, A. R., & Dib, S. A. (2010). Aerobic exercise capacity and pulmonary function in athletes with and without type 1 diabetes. *Diabetes care*, *33*(12), 2555-2557.

MacKnight, J. M., Mistry, D. J., Pastors, J. G., Holmes, V., & Rynders, C. A. (2009). The daily management of athletes with diabetes. *Clinics in sports medicine*, *28*(3), 479-495.

Parisi, E. J., & Baggish, A. L. (2019). Exercise and Cardiovascular Risk among Masters Athletes with Type 2 Diabetes. *Current diabetes reports*, *19*(11), 1-9.

Ratjen, I., Weber, K. S., Roden, M., Herrmann, M. E., & Müssig, K. (2015). Type 1 diabetes mellitus and exercise in competitive athletes. *Experimental and Clinical Endocrinology & Diabetes*, *123*(07), 419-422.

Riddell, M. C., & Iscoe, K. E. (2006). Physical activity, sport, and pediatric diabetes. *Pediatric diabetes*, *7*(1), 60-70.

TÜRKİYE'DE COVİD-19 PANDEMİSİNDE SOSYAL HİZMETLERDE MERKEZ-YEREL YÖNETİMLERİN ETKİNLİĞİ

Tuncay Karabel*
*Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları Tezli Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3874-9258*

ÖZET

2019 yılının Aralık ayında, Çin'de başlayan ve tüm dünyayı kısa zamanda etkisi altına alan Covid-19 pandemisi; toplum yaşamını sosyal, siyasi, ekonomik, psikolojik olarak bir çok alanda olumsuz etkilemiş ve küresel bir krize dönüşmüştür. İnsan hayatının bundan sonra nasıl devam edeceği hususunda bir belirsizlik dönemi başlatan bu küresel kriz karşısında; insanlar panik, kaygı, korku, çaresizlik gibi bir çok olumsuz duyguyu yoğun bir şekilde hissetmişler, travmatik bir durum içinde kalmışlardır. Bu pandemi sürecinin, toplumun tüm kesimini olumsuz etkilediği, kırılgan gruplar üzerinde ise daha büyük bir olumsuz etki yarattığı da yadsınamaz bir gerçektir. Türkiye'de devlet; salgının yayılım hızını engellemek, süreci en az hasarla atlatabilmek noktasında hizmet verme organları olan merkezi yönetim ile yerel yönetimler aracılığı ile müdahalelerde bulunmak zorunda kalmıştır. Pandemi süreci, devletin öncelikle tüm vatandaşlarına, daha özel olarak ise kırılgan gruplara müdahalesini beraberinde gerektirmiştir. Bu açıdan Covid-19 pandemisi, sosyal hizmet müdahaleleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olmuştur. Covid-19 krizi Türkiye'de de etkisini gösterirken sosyal hizmetler bu dönemde en zor zamanlarından biriyle yüz yüze gelmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de merkezi yönetim birimleri ve yerel yönetim birimlerinin sosyal hizmetler alanında İstanbul'da almış olduğu önlemler analiz edilerek sosyal hizmetten faydalanan öncelikli koruma ve bakıma ihtiyaç duyan kadınlar, çocuklar, yaşlılar engelliler ve yoksul kesim hakkında uygulanan sosyal hizmet müdahaleleri hakkında yaklaşımlar incelenecektir. Bu çalışma ile Covid-19 salgının sosyal hizmet üzerindeki etkisi sonucu ihtiyaç sahipleri ile hizmet sunucuları arasındaki iletişim ve etkileşim analiz edilerek elde edilen bulgular ile gelecekte benzer krizlere karşı sosyal hizmetin durması gereken yer hakkında öneriler sunulacaktır. Sosyal hizmet müdahaleleri ile savunmasız grupların pandemiden olabildiğince korunmaları, aileleri ve çevreleriyle uygun iletişim kurabilmeleri sağlanmıştır. Çalışmaya alınan sosyal hizmet önlemlerinin uzun vadeli etkilerinin olduğunu ve sürdürülebilir yaşamda sosyal hizmetin kilit rolünün olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sosyal hizmet uygulamaları

EFFICIENCY OF CENTRAL & LOCAL GOVERNMENTS AT SOCIAL SERVICES DURING COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY

ABSTRACT

Covid-19 pandemic which started in China in December 2019 and grabbed hold of whole world within a short period of time affected community life adversely at several fields socially, politically, economically and psychologically and transformed into a global crisis. In the face of such global crisis which started an era of uncertainty regarding how human life would continue from now onward; people felt many negative feelings such as panic, anxiety, fear, helplessness intensively, trapped within a traumatic circumstance. It is also an undeniable fact that the pandemic process affected all sections of the society adversely, while it created an even larger adverse influence on fragile groups. The state in Turkey had to respond through central government and local governments, service providing bodies, for the purpose of preventing velocity of dissemination of epidemic, being able to recover from the process with minimum damage. Pandemic process required the state to respond to all citizens first and fragile groups in particular. In this respect, Covid-19 pandemic had direct impact on social service responses. While Covid-19 crisis showed its impact also in Turkey, social services faced one of most difficult times during such period. This study analyses precautions taken by Turkish central government units and local government units in Istanbul in the field of social services and examine approaches about social service responses implemented for women, children, the elderly, the handicapped and the poor

that benefit from social services who need privileged protection and care. This study will analyze communication and interaction between the needy and service providers as a result of impact of Covid-19 epidemic on social services and through findings obtained suggestions about the place where social service need to stand against similar crises in the future will be offered. Social service responses made sure that vulnerable groups are protected from the pandemic as far as possible, they can establish appropriate communication with their families and circles. The study demonstrates that social service precautions taken have long-term effects and social service has a key role in sustainable life.

Keywords: Covıd-19, central government, local governments, social service practices

GİRİŞ

Dünya krizler çağında, böyle bir ortamda canlı yaşamı sürdürülmeye çalışılmaktadır. Sanayileşme, kentleşme gibi faktörler bugün açlık krizi, borç krizi ve iklim krizini beraberinde getirmiş durumda. Eko sistemlerin çıktısı olan habitat yaşamında iklim krizleri bitki ve hayvan türlerinde yok oluşa neden olmaktadır. Habitat kaybının olması canlı türlerinin de azalmasına neden olmaktadır. Bu ekolojik dönüşüm biyolojik çeşitlilik kaybı ve orman kaybına da neden olmaktadır. Bu kayıp salgınlara ve başında bulaşıcı hastalık artışına neden olmaktadır. Çevresel kaybın yanında küreselleşme ile birlikte insanlar arası ticaret ve iletişimin gelişmesi de bulaşıcı hasatlıklarının geniş alanları etkilemesine neden olmuştur. Bu salgınlar insan hareketliliği ile bazı dezavantajlı gruplara da bulaşmakta ve sağlık yönünden onları daha fazla tehdit etmektedir.

UNESCO "*mali durumları, etnik ve dilsel kökenleri, din ya da politik statüleri, cinsiyetleri nedeniyle sosyal ve ekonomik olarak daha az bütünleşme şansı olan insanları*" dezavantajlı gruplar olarak tanımlanmıştır(UNESCO, 1998: 10). Dezavantajlı gruplar kişisel özellikleri nedeniyle sosyal, ekonomik ve kültürel olanaklardan mahrum kalan kesimdir. Bu gruplar daha yüksek oranda yoksulluğa, ötekileştirmeye ayrımcılığa, sosyal dışlanmaya , ihmale, şiddete ve istismara maruz kalmaktadırlar. Dezavantajlı gruplar içinde engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar, mülteciler, göçmenler ve toplumdan topluma değişen diğer vatandaşlar (roman vb. gibi) bulunmaktadır. Bu gruplar devletin sunduğu pek çok hizmetten yeterince faydalanamazlar. Devlet mevzuat gereği bu gruplara yönelik sosyal hizmet faaliyetleri yürüterek yaşam kalitelerini artırmayı amaçlar.

Sosyal hizmet, içerik olarak dezavanatajlı gruplara hizmet sunumu için ortaya çıkmış, özünde sosyal devlet ilkesi bulunan bir kamu hizmet türüdür. Sosyal hizmet bugünlerde ortaya çıkan COVID-19 krizi sırasında özellikle acil olarak ortaya çıkan sosyal sorunları da kapsayan birçok alanda önemli bir rol oynamıştır. Belirtilen dezavantajlı kesimlerin ve savunmasız grupların ihtiyaçlarının sunulmasında sosyal hizmet birimleri etkin rol almıştır. Ayrıca COVID-19 salgını sonucu savunmasız grupların sağlıklı yaşam hakkını korumak ve iyileştirmek sosyal hizmet sunan çalışanlar üzerinden sosyal hizmet müdahaleleri ile sağlanmıştır. Bu müdahaleler ile birlikte kırılgan kesime Covid 19 pandemisinin daha hızlı yayılıp daha fazla ölüme neden olunmasının önüne geçilmiştir.

1961 Anayasası'nda kabul edilen sosyal devlet ilkesi 1982 Anayasasında aynen korunmuş nihayetinde Anayasa bu ilkeyi sosyal hizmet uygulamaları üzerinden gerçekleştirebilmek için merkezi yönetim ve yerel yönetimlere görevler yüklemiştir.

Bu çalışmada, literatür taramasından ve kamu kurum ve kuruluşların raporlarından faydalanılarak COVİD 19 pandemisi sonrasında bu salgının en fazla etkilediği kurumsal bakım altında bulunan dezavantajlı gruplara yapılan hizmetler hakkında bilgi verilerek, etkinliği tartışılmaktadır. İkinci olarak ise, merkezi yönetim birimleri ile yerel yönetim birimlerinin dezavantajlı gruplara salgın döneminde yapmış olduğu sosyal hizmet uygulamalarındaki rolleri tartışılmaktadır.

1. Pandemi Döneminde Merkezi Yönetim Tarafından Sosyal Hizmet Uygulamaları

Covid 19 pandemisinde merkezi yönetim tarafından sunulan sosyal hizmetlerden en çok etkilenen gruplar stabil bakım ve koruma hizmeti alan yaşlılar, engelliler, çocuklar ve kadınlar olmuştur.

1.1 Pandemi Sürecinde Yaşlı ve Engellilere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Türkiye uzun dönem koruduğu yüksek genç nüfus oranını doğurganlık oranının azalması, sağlık sisteminin gelişmesi ve ekonomik gelişmelerle birlikte kaybetmeye başlamıştır. Özellikle 1930'lardan 1990'lara kadar %3-%4 arasında geçen yaşlı nüfus bugün %10'lara dayanmıştır. 2040 projeksiyonunda ise %16,3'a yükseleceği düşünülmektedir.

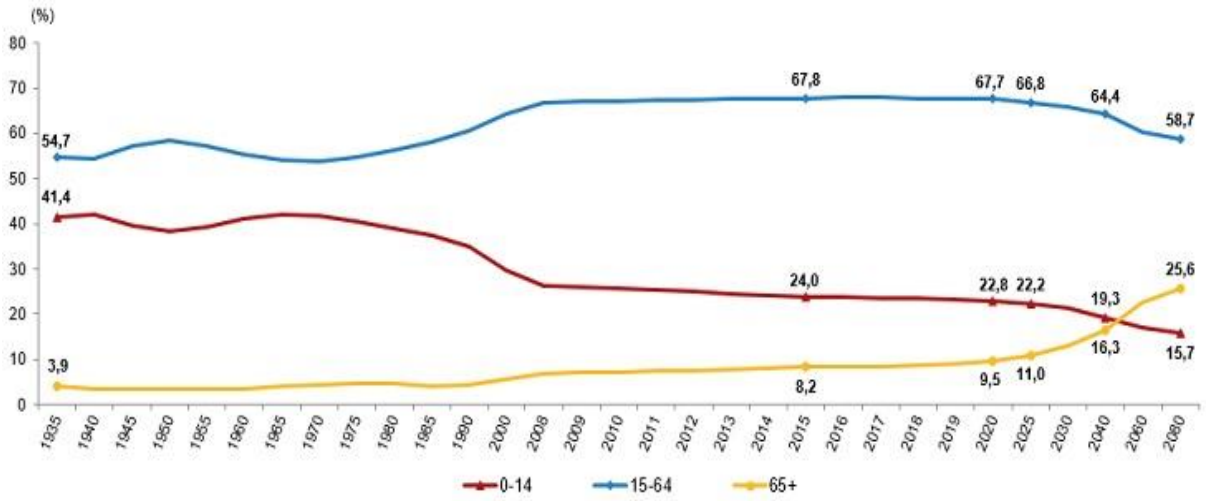

Kaynak TUİK,2021

Covid-19 pandemisi bağlamında 60 yaş üstü huzurevinde kalan ve kalabalık bir insan grubu içinde yaşayan sakinlerin olması gerekli önlemlerin alınmasını gerektirmiştir. Burada oluşabilecek bir sosyal hizmet açığı pandeminin çok daha yıkıcı sonuçlarının yaşanmasına neden olabilecektir.

Bu kapsamda yaşlılara ve engellilere genel olarak stabil sosyal hizmet veren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) aldığı önemli önlemler ile pandeminin başlangıcından bugüne kadar ki geçen dönemde

iyi bir performans sergilediği belirtilmektedir. Avrupa ülkelerinden Fransa ve İngiltere'nin huzurevi ve bakımevinde kalan yaşlıları ölüme terk ettiği ile ilgili haberler çıkmıştır (ailevecalisma.gov.tr,2021). Bu ülkelerde kurumsal bakım altında bulunan çok sayıda yaşlının Covid-19 pandemisi nedeniyle öldüğü ifade edilmiştir.

Merkezi yönetime bağlı Huzurevlerinde, Rehabilitasyon Merkezlerinde ve Özel Bakım Merkezlerinde hizmet alanların özellikle ilk dönemlerde Covid19'dan korunması için tüm önlemler alınmaya çalışılmıştır. Vakaların ilk olarak ortaya çıkmaya başlaması ile birlikte bir kriz dönemi oluşmuştur. Kriz dönemi belirsizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu belirsizlik ortamı alınan önlemler ile ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda merkezi yönetim tarafından huzurevlerinde ve engelli bakım ve rehabilitayson merkezlerinde pandemi döneminde alınan önlemler genel olarak şu şekildedir;

- Bu dönemin başlangıcında kuruluşlarda bulunan personele sağlık ve hijyen konularında eğitim verilmiştir.
- Huzurevlerinde bazı vakaların görülmesi ile birlikte öncelikle ilk dönemlerde yaşlı ve engellilere yönelik olarak kuruluştan çıkış yasağı getirilmiştir.
- Bu süreçte kuruluşlara ziyaretçi kabulü yasak hale getirilmiştir.
- Huzurevleri ve engelli bakım merkezlerinden hastalık veya ev izni için ayrılanların geri dönüşlerinde 14 günlük izolasyon süreçleri başlamış ve izolasyon odalarına alınmışlardır.
- Kurum içini sterilize hale getirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulmuştur.
- 14 günlük kesintisiz vardiya sistemine geçiş yapılmıştır. Vardiyaya giren personel 14 gün boyunca kuruluşta kesintisiz mesai yapmıştır. Mesai öncesi PCR testi yapılmış, testi negatif olan personel vardiyaya alınmıştır.
- Engelli sağlık raporlarından süresi bitenlerin yenilenmesi dondurulmuştur.
- Engelli ve yaşlı tertip işlemleri durdurulmuş başka kurum ve kuruluşlara nakilleri engellenmiştir.
- Kurum dışına çıkamadıkları için temel ihtiyaçları personel aracılığı ile karşılanmıştır. (personelin yaşlı yerine alışveriş yapması, yaşlı adına maaş çekimi gibi işlemler)
- Psikososyal destek sağlamak ve motivasyon seviyelerini yükseltmek için huzurevi bahçelerinde ses ve sinema sistemleri kurulmuş ve resim, el işi, ebru, müzik gibi sanat alanlarına yaşlılar yönlendirilmiştir.
- Yaşlıların fiziksel aktivitede bulunmalarını sağlamak için bocce sporuna ağırlık verilmiş, uygun olan huzurevlerinde hobi bahçeleri kurulmuş ayrıca yürüyüş parkuru oluşturma gibi faaliyetler yürütülmüştür.

1.2 Pandemi Sürecinde Kadınlara ve Çocuklarına Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Merkezi yönetim tarafından 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna dayalı olarak kadın hizmetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri

(ŞÖNİM) kurulmuştur. Halen 81 ilde faaliyet göstermektedirler. ŞÖNİM'ler etkili ve süratle hizmet vererek, kadının toplumsal hayatta, psikolojik, hukuki ve ekonomik olarak daha güçlü olmasını sağlayan merkezlerdir (Karabel,2021:125). ŞÖNİM'ler 2020 yılı sonunda ise 189.663 kadına, 16.648 erkeğe ve 14.397 çocuğa (toplam 220.708 kişi) hizmet sunmuştur (ailevecalisma.gov.tr, 2020 Faaliyet Raporu, 2021). Pandemi döneminde Türkiye'de 2020-2021 döneminde Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Olayları Kayıt Formu (AİŞF) verilerine göre 2020-2021 Dönemi Ülke Geneli AİŞF sayıları şöyledir: "Ocak 2020: 19 bin 582, Şubat 2020: 21 bin 457, Mart 2020: 22 bin 22, Nisan 2020: 18 bin 414, Mayıs 2020: 21 bin 592, Haziran 2020: 26 bin 804, Temmuz 2020: 28 bin 856, Ağustos 2020: 28 bin 847, Eylül 2020: 26 bin 980, Ekim 2020: 25 bin 395, Kasım 2020: 22 bin 233, Aralık 2020: 25 bin 760, Ocak 2021: 24 bin 99, Şubat 2021: 20 bin 225, Mart 2021: 23 bin 975, Nisan 2021: 22 bin 485"dir (icisleri.gov, 2021). Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Olayları Kayıt Formu üzerinden belirlenen verilere göre "pandemi döneminde davranış ve alışkanlıkların değiştiği, şiddetin oransal olarak öncelikle düşüş gösterdiği ama zamanla artan bir dönem yaşandığı, Ocak 2020 itibarıyla 19 bin 582 olan sayının, Nisan 2020'den sonra tekrar artmaya başladığı, sonrasında pandemi stresinin oluşturduğu ciddi bir yükselme dönemi olduğu görülmektedir (meclishaber.tbmm.gov.tr, 2021).

Covid19 pandemisi döneminde etkin hizmet veren bir diğer kadın kuruluşu ise kadın konukevleridir. Kadın konukevleri; birlikte yaşadığı erkek tarafından fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal veya psikolojik şiddete maruz kalan kadınların korunduğu, gerekli yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinin karşılandığı ve geçici süreyle barındıkları ASHB'na, yerel yönetimlere, Göç İdaresi ve STK'lara ait sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Karabel,2021:125). Türkiye genelinde 2021 yılına geldiğimizde ASHB'na bağlı toplam 111 kuruluş 2.743 kapasiteyle, yerel idarelere bağlı 32 kuruluş 703 kapasiteyle, STK'lara bağlı 1 kuruluş 20 kapasiteyle, Göç İdaresi GM bağlı ise 2 kuruluş 42 kapasiteyle hizmet vermektedir (ailevecalisma.gov.tr, 2021). Ayrıca ASHB'nın taşrada kadın hizmetleri yürütmek adına stabil bakım hizmeti veren kadın konukevleri bulunmaktadır. Bu yerlerde hizmet alan kadınlar ve çocukları için kurum içinde 6 ay süre ile barınma hizmeti sunulmaktadır. Kuruluş içinde bulunan psikolog ve diğer meslek elemanları aracılığı ile psikososyal destek sağlanmaktadır. Kuruluş içinde bulunan sosyal çalışmacılar tarafından sosyal inceleme raporları üzerinden ekonomik desteğe ihtiyaç duyan kadınlara harçlık ödemesi yapılmaktadır.

Bu kapsamda merkezi yönetim tarafından ŞÖNİM ve Kadın konukevlerinde pandemi döneminde alınan önlemler genel olarak şu şekildedir;

- Kadın konukevinden hizmet alacak kadın ve çocuklar için Covid-19 açısından değerlendirilmek üzere muayeneleri sağlanmıştır. Covid-19 belirtisi olmadığına dair belge alınarak kadın konukevine yerleştirilmişlerdir.,
- Kadın Konukevinde yeni gelen veya bir sebeple dışarı çıkması gereken kadın ve çocukları için izolasyon odalarının oluşturulmuştur. Bu odalarda 14 gün süreyle izolasyon uygulanmıştır.

- Can güvenliği riski olmayan sadece barınmak amaçlı başvuran kadınlar için SYDV ya da diğer kamu kurumlarla iletişim kurarak barınma ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda özellikle öğrenci yurtları ve öğretmen evleri gibi kurumlar kullanılmıştır.
- Sadece çok yüksek can güvenliği riski veya sağlık sorunu olanlara yönelik başka kadın konukevlerine nakil işlemleri yapılmıştır.
- Kadın konukevinde kalan kadınlarının çocuklarının online eğitim öğretime devam etmesinin sağlanması için çalışmalar yapılmıştır.
- İzleme sürecindeki kadınlar için ASHB'ı tarafından ŞÖNİM meslek elemanlarına yönelik telefonla görüşme teknikleri eğitimi verilmiştir. Yüksek can güvenliği riski olan vakalara güvenlik önlemleri alınarak ziyaret yapılması istenmiştir.
- Halk eğitim kurslarının kurumda verilmeye başlanması sistemine geçilmiştir.
- İşe giden kadınların odalarının ayrılması ve kurumda kalan diğer kadınlarla aynı odayı ve mekanları kullanmasının önüne geçilmesi sağlanmıştır.
- Kronik rahatsızlığı olan kadınların tek kişilik odalara yerleştirilmesi sağlanmıştır.

1.3 Vefa Sosyal Destek grupları

Covid-19 sürecinin Türkiye'de de ortaya çıkması ile birlikte özellikle karantina dönemlerinde Merkezi Yönetim tarafından alanda hakimiyet kurmak açısından en önemli hizmet olarak "Vefa Sosyal Destek Grupları" kurulmuştur. Coronavirüsün daha çok 65+ yaş bireylere etki etmesi, engellilerin ve kronik hastaların korunması amacıyla sokağa çıkma yasağı döneminde Vefa Sosyal Destek grupları bu grupların temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla faaliyet yapmışlardır. Vefa Sosyal Destek Grupları Vali ve Kaymakamlıkla koordinasyon ve başkanlığında kurulmuştur. İlk etapta genel olarak ASHB personeli, Milli Eğitim Bakanlığı Personeli, İçişleri Bakanlığı personeli, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personeli ile Yerel yönetimler personeli ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

Bu kapsamda karantina sürecinde dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının "Vefa Koordinasyon Grubu" tarafından giderileceği, bu grubun dışında hiçbir şekilde diğer kurum ve kuruluşlar ile STK'lar tarafından yardım faaliyeti gerçekleştirilemeyeceği belirtilmiştir (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020).

Vefa sosyal destek grupları İçişleri Bakanlığının 14 Mayıs 2020'de yayınladığı ve 30 Mayıs tarihinde güncellediği verilere göre 62 gün içinde toplam 6.649.461 haneye hizmet vermiştir. Bu kapsamda bu gruplar 65 yaş+ ile kronik rahatsızlığı olan ve engelli vatandaşların; emekli maaşlarının çekiminden, gıda ihtiyaçlarının karşılanması, ilaç ve hijyen malzemesi tedariki gibi hizmetlerini yapmıştır (icisleri.gov.tr,2020). Hazırlıksız yakalanılan pandemi sürecinde ilk etapta ortaya çıkan temel ihtiyaçların giderilmesine yönelinmiştir. Özellikle pandemi sürecinde 65 yaş+, engelli durumda olanlar ve kronik olarak rahatsızlıkları olan vatandaşların zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması hususunda sade bir uygulama olarak kalmıştır. Her ne kadar ekipman ve personel yetersizliği söz konusu olsa da Vefa Destek Gruplarının alandaki etkin çalışması

yadsınamaz. Toplumla kriz anında çalışmak amacıyla COVID-19 pandemi döneminde Vefa Sosyal Destek Grubu'nun etkinliği gelecek dönemlerde ortaya çıkabilecek krizlerde ve belirsizliklerde önemli bir sosyal dayanışma modeli olarak zihinlerde kalacaktır.

2. Pandemide İstanbul'da Yerel Yönetimler Tarafından Sosyal Hizmet Uygulamaları

Türkiye'de 11 Mart 2020'de Sağlık Bakanının açıklaması sonrası ilk Covid-19 vakası duyuruldu (saglik.gov.tr, 2021). İstanbul'un nüfus yoğunluğunun fazla olması nedeniyle pandemi sürecinden en fazla etkilenen şehirlerden ilki oldu. Dolayısıyla İstanbul'da pandemi sürecinin diğer illere göre daha farklı yürütülmesi gerekiyordu. Bu nedenle İstanbul'da yerel yönetimlerde kendine özel önlemler almıştır.

Bu kapsamda İstanbul 'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından pandemi döneminde alınan önlemlerden en önemlisi askıda fatura kampanyasıdır. İBB'ye ait ilgili sitede bulunan yere yardıma ihtiyacı olan ve 2021 asgari ücretlerine göre kişi başı hane geliri 940 TL ve altı olan vatandaşların faturalarını bıraktıkları, online başvuru sıralarına göre listeye girenler içinden gönüllü vatandaşların siteden bu faturalardan istediklerini alarak ödemesidir. 2021 yılı Haziran ayı itibariyle 273,345 askıdan alınan fatura, 55,519 askıda bekleyen fatura, 39.651.876 TL ise toplam ödenen miktardır. Aile Destek Paketi olarak ise 40537 aileye yardım yapılmış, Anne-Bebek Destek Paketi ile ise 25650 anneye destek sağlanmış, Eğitim Destek Paketi ile de 11311 öğrenciye destek sağlanmıştır (askidafatura.ibb.gov.tr/, 2021).

Ayrıca, sosyal hizmetler ve yardımlaşma hizmetleri kapsamında nakdi yardım, ayni yardım sosyal hizmetler ve yardımlaşma hattı ile ayni ve nakdi bağışlardan oluşmaktadır (koronavirus.ibb.istanbul/, 2021). **Bu kapsamda İBB tarafından yürütülen sosyal hizmet pandemi uygulamaları şu şekildedir;**

- ALO 153 kapasite artırımı sağlanmıştır.
- İBB psikolojik danışma hattı kurulmuştur.
- Sosyal yardım paketi teslim uygulamasına geçilmiştir.
- Engelliler İçin Otomasyon Sistemi ile temastan kaçınması amacıyla temassız erişilebilir yaya butonu uygulamasına geçilmiştir.
- COVID-19 önlemleri kapsamında yaşlı sakinlerine yatılı stabil hizmet veren İstanbul Darülaceze Müdürlüğünde alınan bazı tedbirler ise;
    - Yaş almış bireylerin yakınları dâhil, tüm ziyaretlerin iptal edilmiş,
    - Organizasyonlar, staj ve gönüllü çalışanların etkinlikleri geçici süreyle durdurulmuş,
    - Kurumdaki tüm yaşam alanları dezenfekte edilmiş,
    - Gerek afişlerle, gerekse kurum doktorları tarafından, çalışan ve yaşamını sürdüren sakinler virüse karşı sıklıkla bilgilendirilmiş,
    - Personellerin tüm koruyucu sağlık donanımları ilk andan itibaren temin edilerek ve bakım personeli on beş günlük periyotlarla kurumda hizmet verecek çalışma sistemine geçirilmiştir.

3. Bulgular ve Değerlendirme

Türkiye'de merkezi yönetim ile yerel yönetimler açısından Covid-19 pandemisine yönelik sosyal hizmet uygulamalarına ilişkin elde edilen veriler ışığında aşağıdaki bulgu ve değerlendirmelere ulaşılmıştır.

Bulgu-1. Huzurevlerinde yaşlılar üzerinde izolasyon uygulamaları yalnızlık hissini artırarak yaşlıları daha da kırılgan gruplar haline getirmiştir. Bu hissi en aza indirmek için merkezi yönetime bağlı huzurevlerinde çeşitli önlemler alınmıştır. Bu açıdan yaşlı sakinlere yönelik fiziksel aktivite gerektiren bocce sporu gibi faaliyetler bu dönemde etkinlik sağlamıştır. Ayrıca açık hava etkinlikleri de huzurevlerinde etkin bir hizmet aracına dönüşmüştür.

Bulgu-2. Covid-19 salgını ile kuruluşlarda bakım altında kalan yaşlıların dışarı çıkışlarında ve aile ziyaret izinlerinde kısıtlamalar olması ile psikolojik durumlarına olumsuz etkilemiştir. Karantina dönemi sonrası da bu izin yasağı sınırlı da olsa devam etmiş yaşlıların bedensel sağlığını korumak için alınan bu önlemler etkinlik sağlarken, yaşlıların ruhsal sağlığını korumak anlamında yetersiz kalmıştır. Pandeminin etkisinin azaldığı son dönemlerde ev izinlerinde esneklik sağlanmıştır. Yaşlıların yakınları ve aileleri ile görüşmeler hala sanal ortamda daha yoğundur ve bu anlamda teknoloji yoğun şekilde kullanılmaktadır.

Bulgu-3. Kurum bakımında kalan yaşlılara yönelik alınan önlemler onların günlük hareketlerini en aza indirmiştir. Pandemi dönemlerinde sosyal destek sistemlerinin etkisiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Kuruluşta bulunan yaşlılarda kısıtlamalar toplu izolasyona dönüşmüştür.

Bulgu-4. Pandemi döneminde merkezi yönetim tarafından alınan önlemler genelgeler üzerinden yürütülmüştür. Bu anlamda pandeminin gidişatına göre önlemlerin boyutu yeni genelgeler ile sürekli değişmiştir. Dünyanın nüfus ve ekonomik gelişimi nedeniyle iklim, ekonomi ve çevre krizlerini artan bir şekilde yaşayacağı düşünüldüğünde pandemilerin önümüzdeki yıllara da etki edeceği bilinmektedir. Alınması gereken önlemler mevzuatın en üst seviyesinde başlayarak silsile yoluyla en alt seviyeye kadar belirlenmiş olması bundan sonraki pandemilerde hızlı ve süratle etkinlik sağlayacaktır.

Bulgu-5. Sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler pandemi dönemine hazırlıksız yakalanmış ve yetersiz kalmışlardır. Pandemi döneminin ekonomik ve sosyal etkilerini en aza indirmek açısından yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarına daha fazla imkan tanınmalı, mali kaynakları artırılmalıdır. Bu kapsamda koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkileri yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Bulgu-6. COVİD-19 salgınını süresince kadınlara yönelik şiddetin her çeşidinin arttığı yönünde veriler bulunmaktadır. Salgının ortaya çıkışından itibaren, alınan tedbirlerin başında gelen ev izolasyon süreçleri;

salgının yayılım hızını engelleme noktasında en güvenli tedbirlerin başında gelmektedir. Fakat bu durum; salgının yayılım hızını azaltırken kadına yönelik şiddetin dünya genelinde artış gösterdiği gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Özellikle ekonomik geliri ve eğitim seviyesi düşük, engelli ve göçmen kadınlar gibi kırılgan gruplar için bu riskin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bulgu -7. COVİD-19 salgınını süresince ev içinde birlikte yaşadıkları erkekler tarafından şiddete uğrayan kadınlar ve çocukların evdeyken teknoloji ile birlikte yaşadığı kişiyi ihbar etmesi zor olmaktadır. Türkiye'de kadınların uğradıkları şiddetle mücadelede edebilmek için 183 acil yardım ihbar hattı bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların destek mekanizmalarına ulaşmaları; hem salgın tehlikesi nedeniyle hem de şiddet uygulayan kişi tarafından daha fazla şiddete maruz kalma korkusuyla daha da zorlaşmıştır.

Bulgu -8. COVİD-19 salgınını süresince ev içi şiddette artış nedeniyle kadın konukevlerinin bir kapasite sorunu yaşadığı anlaşılmıştır. Bu süreçte darp raporu alarak can güvenliği olan kadınlar için kadın konukevi tertibi yapılmıştır. Diğer kadınlar ise merkezi yönetim birimlerinin anlaştığı oteller, yurtlar ya da misafirhanelere yerleştirilmiştir.

Bulgu- 9. COVİD-19 salgınını döneminde yerel yönetimler tarafından alternatif sosyal hizmet modelleri uygulanmasında gönüllülük esasını ön plana çıkmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda gönüllü katılım projeleri yerel yönetimler tarafından pandemi döneminde uygulanan önemli bir sosyal hizmet uygulama örneği olmuştur. Gönüllülük uygulaması ile pandemiye vatandaş katılımı, yerel yönetimlerin sosyal hizmet sunumunda önemli bir kazanç olmuştur.

SONUÇ

COVID-19 pandemisi, huzurevlerinde bulunan yaşlı ve bakım merkezlerinde bulunan engelli grupları psikolojik ve sosyal yönden olumsuz etkilemiştir. Özellikle huzurevlerinde yaşayan yaşlı sakinler COVID-19 pandemisinde yüksek riske maruz kalmaktadır. Ancak erken dönemde alınan tedbirler bu pandeminin bu kuruluşlarda yayılmasını önleyecektir. Huzurevlerinde bulunan yaşlı bireyler için Türkiye'de uygulanan 14 günlük kesintisiz vardiya sisteminin olumlu etkileri olmuştur. Personelin bu özverisi bazı ülke örneklerinde yaşanan olumsuz bakımevi görüntülerinin Türkiye'de yaşanmamasına sonucunu doğurmuştur. Pandemiden etkilenen huzurevlerinde kalan yaşlı gruplara gerekli bakım hizmetinin hem merkezi yönetimce hem de yerel yönetimlerce ayrıca özel kuruluşlarca da diğer ülke örneklerine göre etkin verildiği görülmüştür. Diğer ülke örneklerinde bulunan sorunlar üzerine erken dönemde alınan tedbirler pandeminin bu kuruluşlarda önlenmesinde yardımcı olacağını göstermektedir. Yine de huzurevlerinde barınan yaşlıların pandemi nedeniyle izolasyona girmesi sonucu yalnızlık duygusunu azaltmada ve huzurevinde yaşam kalitesini

yükseltmek için uygulanan psikolojik, sosyal, sanatsal ve fiziksel aktivitelerin koşullara göre çeşitlendirilmesi amacıyla alternatif hizmet modelleri geliştirilmelidir.

COVİD-19 salgın döneminde kadına uygulanan şiddetin her türünün arttığı gerçeğinden hareketle sosyal hizmetlere yönelik acil önlemler alınması ve politika üretilmesi gerekmektedir. COVİD-19 salgını süresince ev içi şiddetteki artış nedeniyle kadın konukevlerinin bir kapasite sorunu bulunmaktadır. Yerel yönetimlere mevzuatla verilen kadın konukevi açma zorunluluğu bir sosyal politika olarak kullanılmalıdır. Pandemi sürecinde kadınların kendi evlerinde güvenli bir alan oluşturması için teknoloji temelli çözümler üretilmesi gerekmektedir. Covid-19 salgını süresince şiddete uğrayan kadınların konukevlerinde sunulan hizmetlerin kalitelerinin arttırılması ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Kadınlar ve çocukları için ekonomik ve psiko-sosyal destek sağlamak, konukevi veya sığınmaevi kapasitelerinin karantina dönemini de kapsayacak şekilde artırılması, ayrıca yerel yönetimlerin mevzuatla kadın konukevi açma zorunlulukları için çalışmalarda bulunulması yerinde olacaktır.

Yerelde bulunan vatandaşların pandemi döneminde sosyal hizmetlerde gönüllülük esasıyla hizmetlere katılma isteği olmaktadır. Özellikle Türkiye'de geleneklere bağlı yardımlaşma ve dayanışma iç güdüsü bulunmaktadır. Türkiye'de yerel yönetimlerde sosyal hizmetlere gönüllü katılım mevzuat altına alınmıştır. Uygulamada ise pandemi döneminde yerel yönetimlerce ortaya çıkarılan hizmet modelleri gönüllülük yönteminin nasıl uygulanacağının önemli örnekleri olmuştur. Gönüllülük esasının ve katılımın, yönetim geleneği üzerinden de düşünülerek pandemi sonrası dönem içinde içine STK ve üniversiteleri de dahil ederek günün şartlarına uyarlanabilir hale getirilmesi mümkündür.

Sonuç olarak sosyal hizmet sunan merkezi yönetime bağlı kurumların pandemi gibi kriz durumlarında maddi kaynaklara göre daha esnek davranabildikleri, yerel yönetimlerin ise yetersiz maddi kaynakları nedeniyle alternatif sosyal hizmet modellerine yöneldikleri görülmüştür. Bu sayede yerel yönetimler bu krizi başarılı bir şekilde yönetmek için çaba harcamışlardır. Bu durum kurumlar arası koordinasyon eksikliğini ortaya çıkarmıştır. Gelecek perspektifinde sosyal hizmet sunan merkez-yerel yönetimler ile STK'ların arasında kurumlar arası işbirliğinin sağlanmasını, kurumların eşgüdüm içinde çalışmasını gerektirmiştir. Böylece görev karmaşasının da önüne geçilerek hizmette etkinlik ve verimlilik sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2020-37227 Erişim:28 Mayıs 2021 Erişim:28 Mayıs 2021

https://www.saglik.gov.tr/TR,80604/bakan-koca-turkiyenin-kovid-19la-1-yillik-mucadele-surecini-degerlendirdi.html Erişim:01/06/2021

https://ailevecalisma.gov.tr/media/46104/ebultenmart-nisan-2020.pdf, Erişim:28 Mayıs 2021

https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=151314, Erişim:29 Mayıs 2021

https://www.icisleri.gov.tr/ tablolar, Erişim:27 Mayıs 2021

https://www.icisleri.gov.tr/vefa-sosyal-destek-gruplari-6649461-haneye-ulasti, Erişim:30 Mayıs 2021

KARABEL, T., (2021). Türkiye'de Kadına Yönelik Sosyal Hizmetlerde Merkez-Yerel İkileminde Görev Dağılımı. International Lale Oraloğlu Internatıonal Congress On Culture, Arts And Multıdıscıplınary Studıes May 21-23, 2021,(pp:122-132)

UNESCO. (1998). http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/science-technology/prospective-studies/unesco-science-report/wor

ld-science-report-1998/ , Erişim: 31 Mayıs 2021

askidafatura.ibb.gov.tr/, Erişim:26 Haziran 2021

koronavirus.ibb.istanbul/wp-content/uploads/2020/12/covit-bulten-mayis-haziran-YEDEK.pdf, Erişim:26 Haziran 2021

RİSK TOPLUMU BAĞLAMINDA COVİD-19 SÜRECİNDE SOSYAL MEDYA ALGISI

Volkan Ergin*, Hüseyin Koçak**

**Faculty of Education, Afyon Kocatepe University,Afyonkarahisar,Turkey.*
ORCID ID:
*** Faculty of Education, Afyon Kocatepe University,Afyonkarahisar,Turkey.*
ORCID ID:

ABSTRACT

One of the ideas that the science of sociology basically tries to explain is to try to predict what kind of transformations the current periods will cause for humanity and society. Since the existence of life, human beings have faced various risks in different forms. With the developments in the technical sense, different risks have emerged and science has been applied to the struggle. Although there have been great scientific developments in the periods from primitive societies to modern societies, it is seen that these developments have also brought problems. Ulrich Beck, one of the contemporary sociologists, used the term “Risk Society” to describe the next stage after the industrial society. For Beck, it is modernity itself that creates the risks. Beyond the point reached in the risk, society cannot be predicted. According to Beck, while humanity strives to dominate nature, it has created many unpredictable risks. Although false informations and rumors have emerged for different purposes throughout history, it is seen that fake news has begun to spread more rapidly with the emergence of the internet. Especially with the distortion and reproduction of the facts in the political field, the post-truth period, in which the truth becomes worthless, has been entered. In this period, especially social media causes fake news to spread faster and reach large masses. This situation can lead to an increase in disinformation in social media and cause negative consequences. One of the biggest risks our world has experienced on a global scale is the Corona virus epidemic that started in Wuhan, China in December 2020. Social media has been used in many ways during the pandemic priod. Some of these usage forms were familiar in the pre-pandemic period, as well as new usage forms that emerged during the pandemic period. In this context, in this article, a sociological evaluation is made on the effects of the Covid-19 epidemic on social media, based on Ulrich Beck's criticisms of today's modern societies, which he calls the "Risk Society".

Keywords: Risk Society, Pandemic, Social Media

THE FINANCIAL EFFECTS OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE WORLD ECONOMIES AND ANALYSIS OF THE ECONOMIC MEASURES TAKEN

Yunus Yılmaz[*], Cihan Atalay[**]
[*]*Dicle University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department, Diyarbakır, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0002-6142-2923
[**]*Dicle University, Social Sciences Institute, Business Department, Diyarbakır, Turkey.*
ORCID ID: 0000-0001-9674-2815

ABSTRACT

With the declaration as a pandemic by the World Health Organization in March 2020, the effect of the Covid 19 epidemic has begun to be seen clearly all over the world. The fact that it has a global spread and the high rate of transmission has made the epidemic more deadly. It is seen that the epidemic caused deep shocks not only in the health sector but also in the economy of countries. The effect of globalization and the interdependence of countries in the supply chain have caused the economic impact of the epidemic to be felt worldwide. Despite the developments in the field of medicine, the technological level and economic power, the countries of the world are feeling the effect of the epidemic in every aspect. In this study, the effects of the Covid 19 epidemic on the economies of the countries and the economic problems that the countries are exposed to are discussed. Based on the economic measures taken within the scope of the fight against the epidemic and general economic indicators, the situation of the countries affected by the epidemic was analyzed. It was concluded that the effect of the epidemic was felt more in developing countries compared to developed countries.

Keywords: Covid 19, Financial Impact, Fighting the Epidemic, Global Economy.

KORONAVİRÜS PANDEMİSİNİN DÜNYA EKONOMİLERİ ÜZERİNDEKİ FİNANSAL ETKİLERİ VE ALINAN EKONOMİK ÖNLEMLERİN ANALİZİ

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü tarafından Mart 2020'de pandemi olarak ilan edilmesiyle birlikte Covid 19 salgınının etkisi tüm dünyada belirgin bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Küresel çapta yayılma alanına sahip olması ve bulaş hızının yüksek olması salgını daha ölümcül bir duruma sokmuştur. Salgının, sadece sağlık sektöründe değil ülkelerin ekonomisinde de derin şoklar oluşturduğu görülmektedir. Küreselleşmenin etkisi ve tedarik zincirinde ülkelerin birbirine bağımlı olması salgının ekonomik etkisinin dünya çapında hissedilmesine yol açmıştır. Tıp alanındaki gelişmeler, sahip olunan teknolojik düzey ve ekonomik güce rağmen dünya ülkeleri her yönüyle salgının etkisini hissetmektedirler. Bu çalışmada, Covid 19 salgınının ülke ekonomileri üzerindeki etkileri ve ülkelerin maruz kaldığı ekonomik problemler ele alınmıştır. Salgınla mücadele kapsamında alınan ekonomik tedbirler ile genel ekonomik göstergelere dayanarak, ülkelerin salgından etkilenme durumları analiz edilmiştir. Gelişmiş ülkelere göre, gelişmekte olan ülkelerde salgının etkisinin daha fazla hissedildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Finansal Etki, Salgınla Mücadele, Küresel Ekonomi.

GİRİŞ

COVID-19 salgını finansal, mali ve sosyal sonuçları henüz net olarak belli olmayan, hem arz hem de talep şoku özelliği taşımaktadır. Virüsün hızlı küresel yayılımı pandemik oranlara ulaşmıştır. Faiz indirimleri, likidite desteği, vergi ertelemeleri, seyahat yasakları, işletmelerin zorunlu olarak kapatılması, toplantı

sınırlamaları, yayılmayı kontrol altına almak, ekonomik faaliyetlerdeki bozulmayı azaltmak ve finansal piyasalarda bir kaymayı önlemek gibi acil durum tedbirleri bir panik havasına neden olmuştur. Karantina önlemleri kademeli olarak gevşetilirken, hane halkları, firmalar ve özellikle KOBİ'ler, düşen gelirlerle, tedarik zincirlerinde aksamalarla, daha sıkı kredi koşulları ve likidite sıkışıklığı ile karşı karşıya kaldılar. Bütün bunlar teslimatların ve ödemelerin gecikmesine, iş kayıplarına ve nihayetinde firma kapanışlarına ve iflaslara neden olmuştur.

Daha az kârlılık, daha düşük varlık kalitesi ve kredi büyümesindeki düşüş reel ekonomi üzerinde ikinci dalga etkiler olarak nitelendirilebilir ve finansal istikrarı tehlikeye atabilir (Burzanovic 2020: 1). Covid-19 salgını ülkelerin en çok sağlık sistemlerini olumsuz etkilemiştir ve etkilemeye de devam etmektedir (Kandel vd. 2020: 1047). Ekonominin küreselleşmesinden ve tedarik zincirleriyle ülkelerin birbiriyle bağımlı ticari ilişkiler içinde olmasından kaynaklı salgının ekonomik etkisi de küresel düzeyde olmuştur. Ülkelerde peşi sıra gözlemlenen olumsuz tablolar ekonomilerin böylesi bir sürece ne denli hazırlıksız olduğunu göstermektedir (Eroğlu 2020: 212).

Mart 2020'nin başlarında küresel salgın olarak ilan edildiğinden beri birçok ülke birden fazla enfeksiyon salgın dalgası ve bununla birlikte çevreleme önlemleri dalgası, merkez bankası ve hükümet müdahaleleri gördü. IMF'nin 2020 yılı Dünya Ekonomik Görünümü raporunda büyük kilitlenme olarak nitelendirilen, mal ve hizmetlerin üretim döngüsünü bozan, büyük ve küçük haneleri ve işletmeleri etkileyen bir arz ve talep şoku olarak tanımlanan bu krizde politikacılar, salgına karşı sağlık ve ekonomi alanındaki müdahalelerini dengelemek için sık sık mücadele etmek zorunda kaldılar. Pandemi sürecinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkisinin yanı sıra ekonomik, sosyal-sınıfsal, siyasal ve kültürel olmak üzere birçok alanda da olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir (Hosny 2021: 4).

Covid-19'un diğer pandemilerden farklılaştığı hususlardan biri de yayılma alanının genişliğinden ve bulaş hızından kaynaklı ekonomi ve toplumsal etkilerinin de tüm dünyada gözlemlenmesidir (Voyvoda ve Yeldan 2020). Ülkeler Covid-19'un ekonomik yönetiminde farklı önceliklerle ve tutarlarda bir mali müdahale gerçekleştirirken nihai hedefler işçiyi korumaya yönelik düzenlemelerin, işverene yönelik mali önlemlerin, ihracata yönelik müdahalelerin ve düşük gelir gruplarına yönelik transferlerin ortaya konulması olmuştur (Baldwin ve Mauro 2020: 1).

Covid-19'un Türkiye Ekonomisi üzerindeki etkisine bakıldığında ülkenin pandemi öncesi yaşadığı döviz krizinin, etkinin boyutu açısından önemli olduğunu belirtmek gerekmektedir. Türkiye ekonomisinin yapısal sorunlarından birisi "dış sermaye girişlerine bağımlı, borç artışına dayanan ve inşaat odaklı bir büyüme modeline" sahip olmasıdır (Orhangazi, 2020: 199). Ülkelerin ekonomik büyümeleri, basitçe milli gelirdeki artış olarak tanımlanırken, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin ölçümünde ise, genellikle kişi başına düşen milli gelir miktarı kullanılmaktadır. BM tarafından hazırlanan 2020 Dünya Ekonomik Durum Beklentiler Raporuna (WESP) göre tüm ülkeler gelişmiş ekonomiler, geçiş ekonomileri ve gelişmekte olan ekonomiler olmak üzere üç temel kategoriye ayrılmıştır. Daha önce G8 olarak adlandırılan başlıca gelişmiş ekonomiler; ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Kanada ve Rusya'dan oluşmaktaydı. Ancak 2014 yılında Rusya, diğer üye ülkelerin yasa dışı olarak gördüğü Ukrayna'nın Kırım topraklarını ilhakı nedeniyle örgütten ihraç edilmiştir. Rusya'nın gruptan çıkarılmasıyla bu ülkeler G7 ülkeleri olarak adlandırılmaktadır. Bu grup dünyanın en büyük 7 sanayileşmiş ekonomisinin hükümetler arası bir organizasyonu olarak tanımlanmaktadır. Aynı raporda Rusya Federasyonu geçiş ekonomileri grubunda yer almakta iken, Arjantin, Brezilya, Çin, Hindistan, İsrail ve Türkiye ise bazı gelişmekte olan ekonomiler arasında yer almaktadır.

Yine aynı raporda ülkeler kişi başına gayri safi milli gelir ile ölçülen kalkınma seviyelerine göre de sınıflandırılmıştır. Buna göre ülkeler yüksek gelirli, üst orta gelirli, alt orta gelirli ve düşük gelirli olarak gruplandırılmıştır. Kişi başına GSMH 1025 $'dan az olan ülkeler düşük gelirli ülkeler, 1026 $ - 3995 $

arasında olanlar düşük orta gelirli ülkeler, 3996 $ - 12.375 $ arasında olanlar üst orta gelirli ülkeler, 12.375 $'dan fazla gelire sahip olanlar ise yüksek gelirli ülkeler olarak sınıflandırılmıştır.

Dünyanın mevcut yapısı içinde uluslararası kuruluşlar tarafından değişik kriterler göz önüne alınarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımları yapılmaktadır. Bu örgütler Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP), Dünya Bankası (The World Bank-WB) ve IMF'dir (Dalğar vd. 2012: 80). Tanım olarak gelişmiş bir ülke kısaca diğer ülkelere kıyasla yüksek sanayi ve insani gelişme endeksine sahip egemen bir devlettir. Aynı zamanda teknolojik olarak gelişmiş bir altyapıya sahip olmalı ve ekonomisi oldukça gelişmiş olmalıdır. Gelişmekte olan bir ülke ise düşük sanayileşme düzeyine sahip olan ve insani gelişme endeksinde (İGE) kötü performans gösteren ülke olarak tanımlanır. Gelişmekte olan ülkeler de kendi arasında yüksek gelirli gelişmekte olan ülkeler ve düşük gelirli gelişmekte olan ülkeler olarak ayrılmıştır. Son olarak geçiş ekonomisi (bazen komünizm sonrası ekonomi olarak anılır), merkezi olarak planlanmış (sosyalist) bir ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş sürecinde olan bir ekonomidir. (Gurkov 2015: 1).

COVİD-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜLKELER BAZINDA ATILAN EKONOMİK ADIMLAR

Söz konusu ülkelerde önleyici tedbirlerin yanı sıra pandeminin ekonomik etkisini hafifletmeye yönelik özellikle pandemiden olumsuz etkilenen iş çevrelerine, işçilere, sağlık çalışanlarına, işsizlere, yardıma muhtaç ya da dezavantajlı gruplara birçok yardım paketini içeren mali tedbirlerde alınmıştır. Ülkeler tarafından alınan önlemlerin bazıları aşağıda sıralanmıştır. (www.imf.org, 2021)

Amerika Birleşik Devletleri

8 Ağustos 2020 tarihinde alınan karar ile ekstra işsizlik yardımı sağlamak için Afet Yardım Fonu'ndan 44 milyar $ kullanılması, devam eden öğrenci kredisi ödeme indirimi, çalışan sosyal güvenlik bordro vergilerinin tahsilâtının ertelenmesi ve kiracılar ile ev sahiplerinin tahliye ve hacizlerden kaçınmalarına yardımcı olacak seçeneklerin belirlenmesi gibi destekleri kapsamaktadır. Yine 28 Aralık 2020'de, 868 milyar $ koronavirüs yardım ve hükümet fonlama tasarısı onaylandı. 11 Mart 2021'de ise, maliyeti 1.844 milyar $ ile başka bir koronavirüs yardımı sağlayan "Amerikan Kurtarma Planı"nı yasalaştırıldı. Plan, halk sağlığı müdahalesine yatırım yapmakla birlikte aileler, topluluklar ve işletmelere, zamana bağlı yardım sağlamaya odaklanıyor. Yine bu plân işsizlik yardımı programlarının genişlemesini, uygun bireylere 1.400 $ doğrudan teşvik ödemeleri gönderilmesini sağlamaktadır.

Almanya

Covid-19 kriziyle mücadele etmek ve daha sonra toparlanmayı desteklemek için Alman Federal Hükümeti, Mart 2020'de 156 milyar €, Haziran 2020'de 130 milyar € ve Mart 2021'de 60 milyar € tutarlarında olmak üzere üç ek bütçeyi kabul etti. İlk önlemler arasında sağlık ekipmanları, hastane kapasitesinin artırılması ve aşı harcamaları yer almaktadır. Covid-19 salgınından ciddi şekilde etkilenen küçük işletme sahiplerine ve serbest meslek sahiplerine, yılsonuna kadar faizsiz vergi ertelemelerine ek olarak 50 milyar € hibe, işsizlik sigortası ve ebeveyn izni yardımlarının süresi geçici olarak genişletildi. Federal hükümetin mali paketine ek olarak, birçok yerel yönetim ekonomilerini desteklemek için 141 milyar € doğrudan destek ve yaklaşık 70 milyar € devlet düzeyinde kredi garantisi içeren kendi önlemlerini açıkladı.

İngiltere

İngiliz hükümeti salgından en çok etkilenen sektörlerdeki küçük şirketler için doğrudan hibeler, emlâk vergisi ertelemeleri, hastalık maaş izni tazminatı ile Evrensel Kredi Programı kapsamındaki ödemeleri artırarak ve diğer faydaları genişleterek savunmasız insanları desteklemek için sosyal güvenlik ağını güçlendirme gibi toplam 8 milyar £ büyüklüğünde bir önlem paketini açıkladı. Hükümet, işletmelerin krediye

erişimini kolaylaştırmak için üç ayrı kredi planı başlattı. İngiliz İş Bankası aracılığıyla, Koronavirüs İş Kesintisi Kredi Programı KOBİ'lere 5 milyon £'e kadar, Koronavirüs Büyük İşletme Kesintisi Kredileri Programı ise daha büyük ölçekteki firmalara 300 milyon £'e kadar %80 garanti taşıyan destekleri kapsamaktadır. Buna ek olarak, hükümet KOBİ'ler için 50.000 £'e kadar olan kredi tutarları için yüzde 100 garantili Bounce Bank kredi planını uygulamaya koydu. Ayrıca, 2020'nin ikinci çeyreğine ait KDV ödemelerini mali yılın sonuna kadar, serbest meslek sahiplerinin gelir vergisi ödemelerini ise altı ay erteledi.

Fransa

Fransa tarafından alınan önemli mali destek önlemleri şu şekilde sıralanabilir; hasta veya bakıcıları için sağlık sigortasını kolaylaştırma ve arttırma, sağlık malzemelerine yapılan harcamaların arttırılması, şirketler için sosyal güvenlik ve vergi ödemelerinin ertelenmesi ve vergi kredilerinin hızlandırılmış iadesi yoluyla likidite desteği, kısa çalışma programı kapsamında işçilerin ücretlerine destek, etkilenen mikro işletmeler için doğrudan finansal destek, bunun yanında serbest meslekler ve bağımsız çalışanlar ile düşük gelirli aileler, etkilenen mikro işletmeler ve KOBİ'ler için kira ve kamu hizmeti ödemelerinin ertelenmesi, sermaye yatırımları veya zor durumdaki şirketlerin kamulaştırılması için ek tahsis, sosyal güvenlik katkılarından muaf istisnai ikramiyelerin verilmesini kolaylaştırma, sona eren işsizlik yardımlarının sokağa çıkma yasağının sonuna kadar uzatılması, engellilik ve aktif dayanışma gelir planları kapsamında hakların ve yardımların korunması şeklindedir.

İtalya

17 Mart 2020'de hükümet 25 milyar £ tutarında İtalyan sağlık sistemini güçlendirme fonunu devreye aldı. Toplam 10,3 milyar € tutarında işten çıkarılan işçilerin ve serbest meslek sahiplerinin işlerini korumak ve gelirlerini desteklemek için farklı bir önlem paketini onayladı. 6 Nisan 2020'de Likidite Kararnamesi ile 400 milyar Euro'ya kadar ek devlet garantilerine izin verildi. Bunun gibi önlem paketleri ile, işletmeler ve vatandaşlar için 750 milyar €'dan fazla likidite sağlanmış oldu.

Kanada

Kanada hükümeti salgının başlangıç döneminde temel harcamalar için 407,7 milyar $ sübvansiyon sağlandı. Sağlık sistemine 52,7 milyar $, aşı geliştirme ve tıbbi malzemeler için 270 milyar $ ayrıldı. Bunlardan başka, bireylere ve firmalara ücret sübvansiyonları, hastalık izni olmayan işçilere yapılan ödemeler ve istihdam sigortasına erişimi, mevcut mal ve hizmet vergisi kredilerinde ve çocuk bakım yardımlarında artış ve yeni bir ayrıma dayalı Yerli Toplum Destek Fonu ve vergi ertelemeleri yoluyla yaklaşık 85 milyar $ likidite desteği gibi önlemler hayata geçirildi.

Rusya Federasyonu

Karantina altındaki bireylere hastalık izni yardımı ve 2020 yılı sonuna kadar, izin ücreti en az asgari ücrete eşit olacak şekilde hastalık izni ödenmektedir. 1 Mart 2020 tarihinden sonra işini kaybeden ticari işletme sahiplerine beş ay boyunca asgari ücrete eşit standart işsizlik ödeneği ödenmiştir. Asgari işsizlik ödeneği Ağustos sonuna kadar üç katına çıkarılmış ve bu hak 3 ay uzatılmıştır. Nisan 2020'de 3 yaşına kadar tüm çocuklara 3 ay boyunca toplu ödeme ödeneği verildi. 3-15 yaş arasındaki tüm çocuklar bir defaya mahsus toplu ödemeye hak kazandı. KOBİ'ler ve bazı önemli işletmeler için faiz oranı sübvansiyonları, yüksek vergiden etkilenen şirketler için vergi ertelemeleri, etkilenen sektörlerdeki şirketler için sosyal katkıların 9 ay ertelenmesi kararlaştırıldı. 2021'de restoranlar, oteller ve eğlence gibi seçili sektörlerdeki işletmeler, 12 ay boyunca asgari ücret ödemeleri için sübvansiyonlu krediler alacaklar. İstihdam koşulu altında ilaç ve tıbbi malzeme için sıfır ithalat vergisi uygulamaya alındı.

Türkiye

Türkiye'de Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında alınan ekonomik önlemleri şu şekilde sıralanabilir (Covıd-19 Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2020)

- COVID-19 salgınıyla ilgili tedbirlerden etkilendiği için nakit akışı bozulan firmaların bankalara olan kredi anapara ve faiz ödemelerini asgari 3 ay öteleyecek ve gerektiğinde bunlara ilave finansman desteği sağlanacağı bildirildi.
- 31 Mart 2020 tarihine kadar taksit, faiz ve anaparasını ödeyemeyenler bu döneme dair ödemelerini erteleyebilecek. Mevcut krediler 6 aya kadar ödemesiz dönem olmak üzere yapılandırılabilecek ve ödemesiz dönem, turizm gibi dönemsel faaliyeti olan sektörlerde 12 aya kadar uzayabilecek.
- Firmalara istihdam azaltmamak şartıyla 3 aylık dönem boyunca personel maaş gideri kadar ilave kredi limiti verilecek, firmaların kurumsal kart limitleri artırılacak.
- Kamu bankaları aracılığıyla aylık 5 bin TL'nin altında geliri olan vatandaşlar için temel ihtiyaç desteği paketi devreye alınmıştır.
- Hazine Destekli Kredi Garanti Sistemi kapsamında yasal kaynak miktarı 25 milyar liradan 50 milyar liraya çıkarılmış, finansmana erişimde teminat sıkıntısı yaşayan küçük büyük tüm işletmelerin, açılacak paketler dâhilinde toplamda 450 milyar TL'den fazla kredi imkânından yararlanması sağlanmıştır.
- İhtiyaç sahibi 2 milyon 111 bin haneye 1.000 TL nakdi yardım yapılarak 2,1 milyar TL'lik paket devreye alınmıştır.
- 2020 Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında verilmesi gereken muhtasar ve katma değer vergisi beyannamelerinin verilme süresi 27 Temmuz 2020 sonuna kadar uzatıldı.
- Devlet destekli alacak sigortası kapsamı genişletilerek KOBİ'lerin alacakları garantilenmiş, bu kapsamda devlet destekli alacak sigortası 25 milyon TL'den 125 milyon TL'ye çıkarılmıştır.
- Önemli mali tedbirler arasında; firmalara ve hane halkına kredi garantileri, devlete ait bankaların kredi hizmeti ertelemeleri, işletmeler için vergi ertelemeleri, kamu bankalarına öz kaynak enjeksiyonları ve Mart 2021'de sona eren kısa vadeli bir çalışma programı yer alıyor.
- Ayrıca, Mayıs 2021'e kadar belirli mallarda (örneğin gıda ve konaklama hizmetleri) KDV düşürüldü.
- Nisan 2021'in sonlarında Parlamento, salgının en sert vurduğu sektörlerde istihdamı desteklemek için ek geçici tedbirler içeren yeni bir yasa tasarısını onayladı. Tüm sektörler için kısa çalışma ödeneği sistemi de işten çıkarma yasağı gibi Haziran ayına kadar uzatıldı.
- Mayıs ve Haziran aylarında esnaf ve küçük işletmeler için hibe paketi ve çiftçiler için kredi ertelemeleri, KOBİ'ler için bir Kredi Garanti Fonu destekli kredi planı ve emekli maaşlarında artış içeren ek önlemler açıklandı.
- Bankalardaki TL mevduatlarında stopaj vergisinde indirim ve sektörel bazlı KDV indirimleri Temmuz ayı sonuna kadar uzatıldı.
- Kamu sektöründe ve özel sektörde esnek ve uzaktan çalışma modeli devreye alınmıştır.
- Ücretli öğretmenlerin ve usta öğreticilerin ek ders ücreti ödemeleri bu süreç boyunca ödenmeye devam etmiştir.
- 65 yaşın üzerinde ve kronik rahatsızlığı nedeniyle sokağa çıkamayacak olan vergi mükellefi vatandaşların beyanname ve ödemeleri yasağın sonuna kadar ertelenmiştir.
- Belediyelerin aylık vergi payı ödemelerinde borçlarına karşılık yapılan 3 milyar TL'lik 3 aylık (Nisan-Mayıs-Haziran) kesinti yapılmayacaktır. Böylece tüm belediyelere koronavirüs ile mücadele kapsamında önemli bir kaynak sağlanmıştır.

COVID-19 küresel ekonomik ve politik riskleri sağlıktaki risklerle eşzamanlı olarak gün ışığına çıkarmıştır. Yardım paketlerinin kapsamı ve boyutu göz önüne alındığında, G7 ülkelerinin ekonomilerinin,

sınırlı bütçe ve borçlanma olanaklarına sahip gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha hızlı toparlanması beklendiği söylenebilir. Bu doğrultuda gelişmekte olan ülkeler pandeminin doğrudan ve dolaylı maliyetleriyle baş etmeye çalışırken, portföy yatırımlarında eşi görülmemiş bir kırılma, gelişmekte olan ülkeleri başka bir tehdide maruz bırakıyor.

IMF'nin Nisan 2020'de revize ettiği Dünya Ekonomik Görünümü raporunda, gelişmekte olan ülkeler grubunda olan bazı ülkeler örtülü olarak kırılgan yedili olarak adlandırılmıştır (IMF,2020a). Bu ülkeler Brezilya, Kolombiya, Mısır, Hindistan, Macaristan, Güney Afrika ve Türkiye'dir. Kırılgan yedili ülkelerin ortak özellikleri, benzer makroekonomik yapı ve yüksek dış borç nedeniyle dış finansmana bağımlılıktır. Bu ortak özelliklerden dolayı COVID-19 maliyetlerinin diğer gelişmekte olan ülkelerde olabileceğinden daha yüksek olabileceği tahmin edilmektedir.

SALGIN ÖNCESİ DÖNEM VE SALGIN DÖNEMİNE AİT BAZI EKONOMİK GÖSTERGELER

Gelişmekte olan ekonomilerde, işgücünün büyük bir kısmı çok küçük firmalarda istihdam edilmektedir ve işçiler nispeten düşük bir eğitim düzeyine sahiptir. Gelişmekte olan ülkelerin bu özellikleri, sosyal mesafenin doğrudan maliyetini artırmaktadır çünkü evden yapılabilecek işlerin payı, gelişmiş ülkelere göre çok daha küçüktür. Uzaktan çalışma için daha küçük kapsam, sosyal mesafenin gelişmekte olan ekonomilerde istihdam ve GSYİH üzerindeki etkisini muhtemelen derinleştirecektir. Kayıt dışılık, hükümetlerin salgın nedeniyle geçim kaynaklarından yoksun bırakılan insanlara ulaşmasını da zorlaştırıyor.

Salgın öncesi yıllara ve salgın dönemine ait bazı ekonomik veriler ışığında, başlıca gelişmiş, bazı gelişmekte olan ülkeler ve Rusya Federasyonuna ait ekonomik durum aşağıdaki tablolarda ortaya konulmuştur.

Tablo 1: Reel GSYİH Büyüme Oranları

Gelişmekte Olan Ekonomiler	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Arjantin	-1.0	2.4	-2.5	2.7	-2.1	2.7	-2.5	3.0	-1.3
Brezilya	1.9	3.0	0.5	-3.5	-3.3	1.3	1.1	1.0	1.7
Çin	7.9	7.8	7.3	6.9	6.7	6.8	6.6	6.1	6.0
Hindistan	5.5	6.4	7.4	8.0	8.2	7.2	6.8	5.7	6.6
İsrail	2.1	4.2	4.0	2.2	4.0	3.6	3.5	3.1	3.1
Rusya	3.7	1.8	0.7	-2.3	0.3	1.6	2.3	1.1	1.8
Türkiye	4.8	8.5	5.2	6.1	3.2	7.5	2.8	0.4	2.4
Gelişmiş Ekonomiler	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
ABD	2.2	1.8	2.5	2.9	1.6	2.4	2.9	2.2	1.7
Almanya	0.4	0.4	2.2	1.7	2.2	2.5	1.5	0.7	1.3
Birleşik Krallık	1.5	2.1	2.6	2.4	1.9	1.9	1.4	1.1	1.2
Fransa	0.3	0.6	1.0	1.1	1.1	2.3	1.7	1.3	1.5
İtalya	-3.0	-1.8	0.0	0.8	1.3	1.7	0.8	0.1	0.6
Japonya	1.5	2.0	0.4	1.2	0.6	1.9	0.8	0.7	0.9
Kanada	1.8	2.3	2.9	0.7	1.1	3.0	1.9	1.5	1.5

Kaynak: (WESP-2020)

GSYİH oranları açısından bakıldığında, gelişmekte olan ülkeler arasında Çin ve Hindistan'ın diğer ülkelere göre daha istikrarlı büyüme oranlarına sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bu ülkeleri İsrail ve Türkiye izlemektedir. Arjantin ise bazı yıllarda negatif oranlı büyüme göstererek istikrarlı bir ilerleme gösterememiştir.Başlıca gelişmiş ekonomiler arasında İtalya görüldüğü gibi bazı yıllarda neredeyse hiç artış sağlayamamıştır. ABD, Birleşik Krallık ve Kanada da ise % 3'lere yaklaşan artışlar görülmektedir.

Tablo 2: Tüketici Fiyat Enflasyonu

Gelişmekte Olan Ekonomiler	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Arjantin	10.0	10.6	21.4	21.5	40.5	25.7	34.2	53.1	44.2
Brezilya	5.4	6.2	6.3	9.0	8.7	3.4	3.7	3.6	3.8
Çin	2.6	2.6	1.9	1.4	2.0	1.6	2.1	2.6	2.2
Hindistan	9.3	10.9	6.4	5.9	4.9	2.5	4.9	4.1	3.7
İsrail	1.7	1.6	0.5	-0.6	-0.5	0.2	0.8	1.0	1.5
Rusya	5.1	6.8	7.8	15.5	7.0	3.7	2.9	4.4	4.0
Türkiye	9.0	7.5	8.9	7.7	7.7	11.1	16.3	15.3	12.8
Gelişmiş Ekonomiler	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
ABD	2.1	1.5	1.6	0.1	1.3	2.1	2.4	1.8	2.0
Almanya	2.1	1.6	0.7	0.7	0.4	1.7	1.9	1.6	1.7
Birleşik Krallık	2.9	2.5	1.5	0.0	0.7	2.7	2.4	1.9	2.0
Fransa	2.2	1.0	0.6	0.1	0.3	1.2	2.1	1.2	1.4
İtalya	3.3	1.3	0.2	0.1	-0.1	1.4	1.2	0.9	1.1
Japonya	-0.1	0.3	2.8	0.8	-0.1	0.5	1.0	0.7	0.7
Kanada	1.5	0.9	1.9	1.1	1.4	1.6	2.3	2.1	1.9

Kaynak: (WESP-2020)

Tüketici Fiyat Enflasyonu açısından Arjantin ve Türkiye'nin oldukça yüksek oranlı enflasyon artışlarına sahip olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle Arjantin'de bazı yıllarda % 20'leri aşan artışlar yaşanmıştır. Gelişmiş ekonomilerde, Tüketici Fiyat Enflasyonu açısından genel olarak ortalama değerler mevcutken, Japonya'da bazı yıllarda negatif oranlı enflasyon değerleri görülmekte, Birleşik Krallık ta ise gruba göre biraz daha yüksek değerler göze çarpmaktadır.

Tablo 3: İşsizlik Oranı Yıllık % Değişim

Gelişmekte Olan Ekonomiler	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Arjantin	7.2	7.2	7.1	7.3	6.5	8.5	8.4	9.2	10.5
Brezilya	6.0	8.2	8.0	7.8	9.3	13.0	14.5	14.2	14.3
Çin	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.0	3.9	3.7	3.6
Hindistan	2.5	2.7	2.8	2.8	2.8	2.7	2.7	2.6	2.5
İsrail	5.6	6.9	6.2	5.9	5.2	4.8	4.2	4.0	3.8

Rusya	6.5	5.4	5.5	5.2	5.6	5.6	5.2	4.8	4.5
Türkiye	8.8	8.2	8.7	10.0	10.3	10.9	10.9	11.0	11.4
Gelişmiş Ekonomiler	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
ABD	8.1	7.4	6.2	5.3	4.9	4.4	3.9	3.7	3.6
Almanya	5.4	5.2	5.0	4.6	4.1	3.8	3.4	3.3	3.4
Birleşik Krallık	7.9	7.5	6.1	5.3	4.8	4.3	4.0	4.0	4.2
Fransa	9.8	10.3	10.3	10.4	10.1	9.4	9.1	8.8	8.7
İtalya	10.7	12.1	12.7	11.9	11.7	11.2	10.6	10.4	10.7
Japonya	4.4	4.0	3.6	3.4	3.1	2.8	2.4	2.4	2.4
Kanada	7.3	7.1	6.9	6.9	7.0	6.3	5.8	5.6	5.9

Kaynak: (WESP-2020)

İşsizlik Oranlarında da Tüketici Fiyat Enflasyonunda olduğu gibi Arjantin ve Türkiye artan işsizlik oranları ile dikkat çekmektedir. Ayrıca son beş yıl içinde Brezilya'da da %10'luk oranın üzerinde işsizlik olduğu görülmektedir. Bu grupta Hindistan en düşük işsizlik oranı artışlarına sahiptir diyebiliriz. Gelişmiş ekonomilerde ise İtalya ve Fransa'nın bu kategoride en yüksek işsizlik oranlarına sahip oldukları görülmektedir. Japonya ise başlıca gelişmiş ülkeler arasında en düşük işsizlik oranına sahip olarak ön sıralarda yer almaktadır.

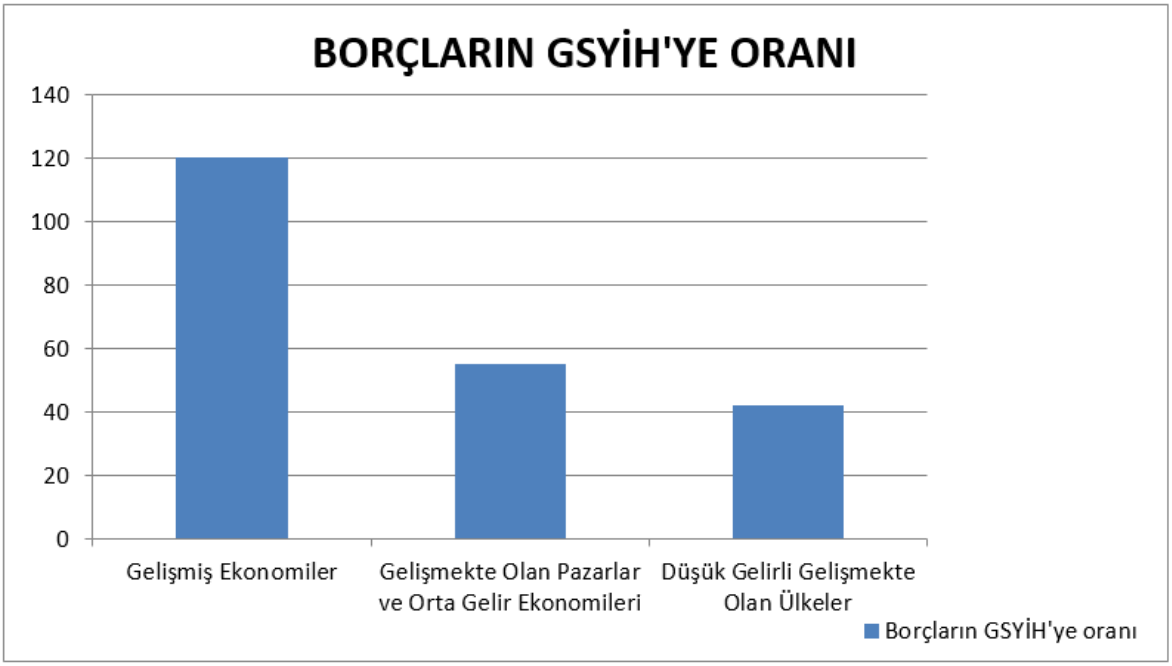

Grafik 1: Borçların GSYİH'ya Oranı

Kaynak: Nisan 2020 IMF Mali İzleme Raporu

Grafik 1'de, orta ve düşük gelirli ülkelerin gelişmiş ülkelere göre daha düşük Borç/GSYİH oranlarına sahip olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ekonomilerin şoku yumuşatmak için yurt dışından borçlanması

daha zor görünüyor. Portföy çıkışlarının hızı ve büyüklüğü, hükümetlerin ve şirketlerin COVID-19 nedeniyle geçici gelir kayıplarını finanse etmek için borç vermelerinin çok zor olacağına işaret ediyor.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Pandemi ve ekonomik sonuçları, ülkeler arasında mali açıklarda ve kamu borç oranlarında büyük bir artışa neden olmuştur. Nisan 2020 Dünya Ekonomik Görünümündeki temel senaryoya göre, COVID-19 salgınının ekonomik aktivite üzerinde büyük bir olumsuz etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır.

COVID-19 pandemisi kapsamında alınan sağlık önlemleri, küresel ve yerel ekonomileri çöküşün eşiğine getirdi. Dünyanın insanlık tarihindeki en büyük ekonomik krizlerden birine doğru ilerlediğini söylemek yanlış olmasa gerek. Bu olası krizi diğerlerinden ayıran temel unsur, alınan tedbirlerin sosyal ve ekonomik hayata olumsuz etkilerinin yaşanması ihtimalidir. Normal hayata ne zaman geri dönüleceğine dair belirsizliğin olduğu bir zamanda, ekonomik ve politik formülasyonlardan başarı beklemek iyimserlik olacaktır. Tüm sorunlara rağmen, önceki krizlerden derlenen deneyimler, karar vericilerin krizin etkileriyle başa çıkacak yenilikçi politikalar geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Bu amaçla Türkiye gibi bazı gelişmekte olan ülkelerin maliye politikalarında dikkat etmeleri gereken temel ilkeler şu şekilde sıralanabilir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki maliye politikalarının etkinliği para politikalarıyla bütünleşmesine bağlıdır. Parçalanmış ve ilişkisiz ekonomi politikaları ve kararları birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Entegrasyon belirtisi göstermeyen politikalar, tutarsızlıklar giderilmedikçe başarı sağlamayacaktır. Bu nedenle ekonomik ve siyasi kararların hazırlanması ve uygulanması sürecinde ilgili kurumların eşgüdüm içinde hareket etmesi elzemdir.

Daha önceki krizlerin gösterdiği bir diğer şey de para politikalarının etkinliğidir. Ampirik bulgular, durgunluk ve kriz dönemlerinde düşük faiz oranlarına sahip gelişmiş ekonomilerin para politikası araçlarını tam teşekküllü bir çözüm olarak uygulayamadıklarını doğrulamaktadır. Piyasa gerçekleriyle bağdaşmadan sıfır oranına yaklaşan faiz oranları, uygulamada para politikalarının işlevsiz kalmasına yol açmaktadır. Bu da kaçınılmaz olarak finansal politikalardan tam olarak yararlanmayı zorlaştırmaktadır. Genişleyici maliye politikalarının başarısı için kriz ve durgunluk dönemlerinde faiz oranlarının hassas bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Devlet harcamaları ve vergi teşvikleri olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırılabilecek politikaların etkinliği gelişmiş ekonomilerde farklı yönler sergilemektedir. Gelişmekte olan ekonomilerde, krizin etkilerinin hafifletilmesinde devlet harcamaları daha etkiliyken, gelişmiş ekonomilerde vergi indirimleri daha iyi sonuç vermektedir. Bu nedenle, Türkiye'nin öncelikleri dikkatlice göz önünde bulundurarak devlet harcamalarına odaklanması daha olumlu sonuçlar doğuracaktır. Hem bireylerin hem de şirketlerin krizi aşması için desteklenmesi gerekir. Kaynakların vergi indirimleri yerine kamu harcamalarına yönlendirilmesi, toparlanma sürecine ve uzun vadede büyüme hızına katkı sağlayacaktır.

Kamu harcamalarına ağırlık verilmeli ancak vergi ödemeleri ertelenerek üreticilerin vergi yükü hafifletilmelidir. Bazı işletmeler sosyal hayatı derinden etkileyen dış etkenler nedeniyle mal ve hizmet üretememektedir. Bu nedenle üreticilere vergi ile ilgili konularda destek verilmelidir.

KAYNAKÇA

Baldwin R. ve Mauro B. (2020). Economics in the Time of COVID-19. A CEPR Press. London.

Burzanovic, T. (2020). The Economic and Social Impact of COVID-19, Western Balkans Regular Economic Report, World Bank Group.

Dalğar, H. Kalkan, A. Ve Kalkan, Y. (2012). "Ekonomik Krizlerin Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkelerdeki İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkileri: İngiltere-Türkiye Karşılaştırması", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 17, (3), 75-98.

Eroğlu, E. (2020). "Covid-19'un Ekonomik Etkilerinin ve Pandemiyle Mücadele Sürecinde Alınan Ekonomik Tedbirlerin Değerlendirilmesi, International Journal Of Public Finance. Vol: 5, No:2. 211-236.

Gurkov, I. (2015). "Transition Economy", National Research University Higher School of Economics Policy Responses to COVID19. 2-4.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, (2020). Covıd-19 Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi, Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı.

Hosny A, (2021). "The Sooner (and the Smarter), the Better: COVID-19 Containment Measures and Fiscal Responses, IMF Working Paper, WP/21/65. 4-23.

andel, N, Chungong, S, Omaar, A, ve Xing, J. (2020). "Health Security Capacities in The Context of COVID-19 Outbreak: An Analysis of International Health Regulations Annual Report Data From 182 Countries", The Lancet, 395, 1047-1053.

Orhangazi, Ö. (2020). Türkiye Ekonomisinin Yapısı: Sorunlar Kırılganlıklar ve Kriz Dinamikleri, İmge Kitabevi Ankara.

Voyvoda, E. Ve Yeldan, E. (2020). "Salgın, Türkiye Ekonomisi ve Gerçekçi Bir Kamu Politikası Önerisi", https://sarkac.org/2020/06/salgin-turkiye-ekonomisi-vegercekci-bir-kamu-politikasi-onerisi/ (Erişim Tarihi: 03.06.2021).

World Economic Situation Prospects, United Nations, New York, 2020.